

CĂRĂMIDA CU MÎNER

proză
satirică

Art Buchwald ■ Pierre Daninos ■ Paul Everac ■ René Goscinny ■ Daniil
■ Darie Magheru ■ Yukio Mishima ■ Alberto Moravia ■ Örkény Ist
■ Muriel Spark ■ Vasili Șukșin ■ James Thurber ■ Kurt Vonnegut, jr ■
■ Mario Benedetti ■ Heinrich Böll ■ Art Buchwald ■ Pierre Daninos ■ Paul
■ Lazar Laghin ■ Stephen Leacock ■ Darie Magheru ■ Yukio Mishima ■
■ Simionescu ■ Dumitru Solomon ■ Muriel Spark ■ Vasili Șukșin ■ James
■ Ion Băieșu ■ Vasile Băran ■ Mario Benedetti ■ Heinrich Böll ■ Art Bu
■ ne K. Jerome ■ Ephraim Kishon ■ Lazar Laghin ■ Stephen Leacock ■
■ Valentin Silvestru ■ Mircea Horia Simionescu ■ Dumitru Solomon ■ Mu
■ Jerzy Wittlin ■ Woody Allen ■ Ion Băieșu ■ Vasile Băran ■ Mario
■ René Goscinny ■ Daniil Harms ■ Jerome K. Jerome ■ Ephraim Kishon ■

CĂRĂMIDA CU MÎNER

proză satirică

CĂRĂMIDA CU MÎNER

proză satirică

CĂRĂMIDA CU MÎNER

proză satirică

Selecția și notele:
VIORICA MIRCEA

Prefața:
VALENTIN SILVESTRU

ASTRA
1986

SCRISOARE ÎNTREDESCHISĂ CĂTRE CITITORUL EVENTUAL

Stimate și prețuite cititor, cartea de față îți favorizează o întâlnire cu douăzeci și opt de scriitori spirituali. Nu sînt puțini și aș putea să zic că nu e nici puțin lucru. E o culegere de umor universal modern, căci toți autorii sînt ai secolului nostru. Mi se pare îndreptățit procedeul celor ce au întocmit antologia, adică reunirea autorilor români și străini. Căci în timp ce noi îi considerăm pe alții „universali” ei ne consideră astfel pe noi; cuvîntul ne adună sub aceeași streășină terminologică.

Unii din scriitorii prezenți aici sînt umoriști de vocație — și nu se sfîlesc a-și zice ei înșiși astfel, fie că e vorba de canadianul Stephen Leacock sau de francezul Pierre Daninos. Alții apar în istorii literare, dicționare, enciclopedii, ca romancieri ori (și) comediografi; vest-germanul Heinrich Böll, italianul Alberto Moravia, românii Ion Băieșu, Mircea Horia Simionescu, Dumitru Solomon sînt pomeniți tocmai astfel cînd vine vorba despre ei. Iar vreo cîțiva au statut de gazetari, înregistrați fiind în circumscripția pamfletului — ca americanul Art Buchwald. Toți se găsesc însă laolaltă în paginile de față fiindcă îi unește inefabilul simț al umorului și pentru că, într-un fel sau altul, majoritatea au o lucire proprie în constelația comicului. Vei întîlni deci, citind volumul, o populație stelară, despre care astronomia zice că e o categorie de obiecte cerești galactice ce se aseamănă între ele în privința anumitor caracteristici, cum ar fi vîrsta, poziția în cosmos și viteza de parcurgere a spațiilor Interplanetare.

Sînt deosebiți prin factura veseliei pe care o practică. Unii se arată blajini, alții sarcastici, vreo doi-trei trăzniți (adică simulînd trăzneala), vreo patru-cinci folosesc zeflemeua sprintenă, vreo șase-șapte hohotesc, vreo nouă-zece doar surid din colțul gurii, cu maliție; sînt și persoane care se dedau doar la derîdarea cu grimasă. Cel mai bun nutresc o simpatie evidentă față de semenii fiind, ca toți umoriștii, plini de omenie — cum a remarcat, cîndva, cu perspicacitate, Engels. Ei știu că risul e o terapeutică și că, după spusa unui antecesor din Renaștere, cine are inima bucuroasă trăiește mult, iar tristețea usucă oasele. Au, îndeobște, înțelegere nu numai pentru consimili, ci și pentru alte animale, ca și pentru obiecte, cărora le presupun suflete, într-un fel de hillozoism voios și șiret care împrumută gînd și simțire tuturor lucrurilor din natură. Vei sesiza atitudinea aceasta chiar din titluri. Un confrate bucureștean zice, de pildă, că „Și vrăbiile visează uneori” (desigur, la mălai); sovieticul Lazar Laghin analizează „Pașunea unui iepure”, americanul James Thurber are o istorie cu un corb și o privighetoare, englezul Saki urmărește, cu mult haz, tribulațiile unui bou pătruns într-un atelier de pictor. Imi amintesc că și eu am scris, la viața mea, despre „Suterințele unui cal” și am publicat chiar un „Interviu cu o vacă”. Urmăm, probabil, cu vrere ori fără, exemple strălucite — din străvechime pînă în secolul imediat anterior — cum ar fi convorbirea dintre un șarpe și o femeie în Paradis (dintr-o carte vestită a unui autor necunoscut), întimplările măgarului de aur relatate de Apuleius din Madaura, dialogul purtat de doi ciini Iberici, noaptea, în poarta spitalului din Valladolid, auzit de Cervantes — care pretinde că amîndoi patrupezii se plingeau de ingratitudinea umană, deoarece, deși se știe că dulăul e cel mai bun prieten al omului, din punctul de vedere canin reciproc nu e valabilă — sau modul înțelept de a privi lumea al armăsarilor din Yahoo, despre care vorbește pe larg Swift prin gura lui Gulliver al său. Ca să nu-l mai evoc pe corăbierii homericului Ulise, care s-au preschîmbat, la un moment dat, în porci, noi neputînd ști dacă n-au avut cumva urmași în linie directă ca să mai mișune și azi printre noi.

Dar, cu toate că umoriștii conspectează cu atîta comprehensiune fiintele din jur, e cert că ei socotesc veselia o forță tonică, dînd adică omului încredere în superioritatea sa asupra necuvîntătoarelor. Firește, această opinie nu e unanim împărtășită. Nu știu nici cînd anume s-a ajuns la concluzia că omul își poate îndrepta semenul satirizîndu-l fabulistic ori direct metehnele. Avem vești doar despre unele consecințe ale faptului — consecințe trase, evident, de purtătorii credinței de mai sus.

Teoretic vorbind, literatura și arta satirică aduc omului un imens spor de conștiință de sine. Sînt înclinat să cred mai puțin în valoarea eradicatoare, de efect imediat și controlabil, a scrierilor vesele, dar nutresc convingerea că umorul caustic are capacitatea de a crea stări de spirit refractare la orice inautenticitate, deliberată sau candidă. De altminteri, nici nu-i putem cere satirei altceva decît să dezvăluie anomalii și să le sancționeze în numele unui ideal, rămînînd consecventă cu sine, adică ceea ce a fost în toate epocile: un excepțional ferment de opinie publică, ostilă constrîngerilor, limitărilor drepturilor cetățenești, amoralismului.

Totodată, avem a observa că umorul determină și o detentă spirituală, dînd satisfacție omului obișnuit cînd acesta vede anormalitatea denunțată și devalorizată public. Aristotel ne învață că risul produce o dispoziție fericită în sufletele noastre, avînd o forță esențialmente pozitivă și generînd o bunăvoință specială a omului față de aproape. Prin urmare, volumul pe care ți-l prezentăm, prețuite cititor, ar tinde să-ți creeze o climă interioară benefică. Dacă fără ironie am fi mai puțin înarmați față de răufăcătorii ce atentează la integritatea cugetelor noastre, apoi fără ris am fi chiar dezarmați. Rîsul e vitamina principală a organismului nostru spiritual. Cu ea ne întreținem voioșia naturală și agerimea minții, care devine astfel mai rodnică. Limba română a găsit sinonime geniale pentru omul de duh — pe care-l denumeste, printre altele, deștept, adică inteligent și în același timp treaz, permanent sensibil la fenomenele inconjurătoare — în timp ce pe prost îl califică drept nerod, adică fără rod, steril, incapabil să producă și să creeze.

Avînd deci în vedere că prin umor și satiră ne hrănim „duhul”, cum atît de fericit zice poporul — ce-l iubește pe duhlii — putem risca ipoteza că această culegere ar fi și nutritivă din unghiul bunei întrețineri a alcătuirii noastre omenești, dînd o doză stenică de conștientă în viitor. Căci ce pretinde unul din înțelepții creați de demiurgul Shakespeare, un ghiduș foarte serios în adîncul lui? „Cine are-un plc de duh / Nu se plinge, nu se teme / Nici de soartă, nici de vreme...”

Primește, deci, rogu-te, cu bunăvoință, cititorule, filele legate la acest cotor prin osîrdia revistelor de cultură „Astra” și a colaboratorilor săi; pentru desfătarea dumitale au fost astfel orînduite. Iar dacă la capătul lecturii vei socoti rîndurile cu care te întîmpinăm justificate în raport cu ceea ce ai găsit după ele, te voi ruga să primești și mulțumirile recunoscătoare ale lui

VALENTIN SILVESTRU

WOODY ALLEN

(S.U.A.)

S-a născut la New York, în 1935. Debutază ca actor în filmul „Ce este nou, Pisicuțo” (1964). Scenarist, regizor, producător și actor în filmele: „Ia banii și fugi” (1969), „Bananele” (1971), „Ce se întâmplă, Tiger Lily?” (1966). „Tot ce doreai să știi despre sex dar îți era teamă să întrebi” (1972), „Adormitul” (1973), „Dragoste și moarte” (1975), „Paravanul” (1976), „Manhattan” (1979 — Premiul Academiei Britanice, Premiul criticilor cinematografice din New York), „Annie Hall” (Premiul criticilor cinematografice din New York pentru scenariu). Scenarist și regizor în „Interioare” (1978). Regizor în „Trandafirul purpuriu de la Cairo”. Premiul criticilor internaționale — FIPRESCI (Cannes 1985). Autorul pieselor: „Nu bea apă” (1966), „Cintă din nou, Sam” (1969), „Becul plutitor” (1981), și al volumelor: „La egalitate” (1971), „Fără pene” (1975), „Efecte secundare” (1980). Colaborator permanent la „The New Yorker” și la alte numeroase reviste. Este distins cu Premiul Sylvania (1957).

În literatură, actorul devine iluzionistul ce jonglează degajat cu concepte și categorii filosofice, personalități artistice, eroi de romane, creând situații aberante, la marginea absurdului, desființând orice bariere ale timpului și spațiului. Științele se amestecă între ele, se nasc combinații și permutări dintre cele mai neașteptate. Un caleidoscop al umorului rafinat intelectual, ce captează cititorul uluindu-l până la sfârșitul „reprezentatiei”.

MISTER BIG

Mă așezasem comod la birou, îmi curățam pistolul și mă întrebam care va fi următorul caz de rezolvat. Îmi place să fiu detectiv particular; deși mi s-au turtit gingiile cu levier de automobil, mirosul ispititor al bancnotelor verzi mă consolează. Ca să nu mai spun de dame, pentru mine o preocupare minoră, doar cu puțin mai importantă decît respirația. De aceea am început să salivez din plin cînd s-a deschis ușa și a intrat o blondă cu plete, pretinzînd că se numește Heather Butkiss. Mi-a spus că e cover-girl și are nevoie de ajutorul meu. Purta mini-joupe, un pulover mulat, iar trupul ei descria o serie de parabole care ar fi putut provoca un infarct de miocard unui bivol tibetan.

— Te pomenești că vrei să te ajut, frumoaso?

— Dacă ești dibaci precum se zice, vreau să-mi găsești pe cineva.

— Disparație?

— Așa ceva, domnule Lupowitz.

— Cîu poliția ai încercat?

— Nu încă. Toată lumea-l laudă pe Lupowitz.
 — Zi-mi Kaiser, frumoaso. Care-i poanta?
 — Dumnezeu.
 — Dumnezeu ?
 — Întocmai. Dumnezeu. Creatorul. Prima cauză a tuturor lucrurilor. Principiul inerent. Atotcuprinzătorul. Găsește-mi-l !

Au mai trecut smintite prin biroul meu, dar cînd au un fuselaj ca acesta, le ascuți cu urechile ciulite.

— De ce tocmai pe el ?
 — Afacerea mea, Kaiser. Tu găsește-l !
 — Regret, frumoaso. Nu m-ai nimerit.
 — Dar de ce ?
 — Ori imi spui totul, ori ...
 — O.K., zise, mușcîndu-și buzele. Își aranjă provocator dunga de la ciorapi, însă fără mare spor.
 — Și care-i problema, frumoaso ?
 — Adevărul e că... nu sînt cover-girl.
 — Nu ?

— Nu. Nici nu mă cheamă Heather Butkiss. Sînt Claire Rosenzweig, studentă la colegiul Vassar. Filosofie. Istoria gîndirii occidentale și alte chestii de astea. Am o comunicare, la iarnă, despre religia în Occident. Toți puștii din anul meu fac lucrări speculative. Eu vreau să știu, vreau să aflu. Profesorul Grebanier ne-a zis că, dacă cineva are o certitudine, chiar și o singură certitudine, se poate considera promovat. Și tata mi-a promis un Mercedes dacă ăsta e nota zece.

Povestea ei începea să mă intereseze. Jună răsfățată, inteligentă și cu trup pe care aș fi vrut să-l cunosc mai îndeaproape.

— Cum arată Dumnezeu ?
 — În viața mea nu i-am văzut chipul.
 — Atunci de unde știi că există ?
 — Tu trebuie să afli și să mi-l găsești.
 — Bravo ! Deci nu știi cum arată ! Sau măcar pe unde să-l cauți, de unde să-i iau urma ?
 — Nu. Nu prea. Deși presupun că El e pretutîndeni. În atmosferă, în flori, în oameni, în tine și în mine și în scaunul ăsta.
 — Aha.

Panteistă, evident. Am reținut ideea și i-am promis că voi încerca pentru o sută de dolari pe zi, decont de cheltuieli curente și o invitație urgentă la cină. A suris și a acceptat. Am coborât împreună cu liftul. Se innopta. Poate că Dumnezeu există, poate că nu, dar eram sigur că mulți tipi din orașul acesta or să mă împiedice să-i dau de rost.

Cele dintii indicii le-am primit de la Rabbi Itzhak Wiseman, un cleric local care mi-era obligat fiindcă aflasem cine i-a uns pălăria cu slănină. Mi-am dat seama că e ceva suspect când am discutat, fiindcă era foarte speriat.

— Există desigur, un „știm noi cine”, dar nici măcar nu am curajul să-i pronunț numele. Deși n-o să înțeleg niciodată de unde atîta susceptibilitate apropo de numele său.

— L-ai văzut vreodată ?

— Eu ? Să-l văd ? Ai innebunit ? Abia apuc să-mi văd nepoții.

— Atunci de unde știi că există ?

— Cum de unde știu ? Ce întrebare e asta ? Aș mai fi reușit să-mi fac un costum ca ăsta, cu numai paisprezece dolari, dacă nu era **cineva** acolo sus ? Pune mîna, pipăiel Gabardină de cea mai bună calitate. Te mai îndoiești ?

— Alte argumente, mai cunoști ?

— Dar Vechiul Testament ce e ? Paté de ficat ? Cum crezi că i-a scos Moise pe israeliți din Egipt ? În pași de dans ? Să fim serioși, domnule, nu despici Marea Roșie cu obiecte de la raionul de menaj. E nevoie de o forță.

— E un dur tipul.

— Da. Foarte dur. Deși succesele ar fi trebuit să-l mai imbuneze.

— Cum se face că știi atîtea ?

— Știu, fiindcă noi sîntem poporul ales. Dintre toți fiii Lui, pe noi ne iubește cel mai mult, chestie pe care aș vrea s-o discut cu El într-o bună zi.

— Cît îi dați ca să fiți aleși ?

— Nu mă întreba.

Deci așa. Erau rău incurcați cu Dumnezeu. Clasicul șantaj. Te ocupi de ei contra unei sume. Dacă ar fi să-l cred, pe Rabbi Wiseman, îi cam jecmănea pe „cei aleși”. M-am

zvîrlit într-un taxi și m-am dus la sala de biliard de pe Tenth Avenue. Patronul era un tip bondoc, unsuros și anti-patic.

— E aici Chicago Phil?

— Cine întreabă?

L-am înhățat de revere și l-am pocnit.

— Cum ai zis, derbedeule? J

— În sala din fund, mi-a șoptit, schimbînd brusc macazul.

Chicago Phil. Spărgător, falsificator, bătăuș și ateu convins.

— Tipul n-a existat niciodată, Kaiser. Asta e chestia. Reclamă mare. Mister Big nu există. E un sindicat. O bandă. Aproape toți sînt sicilieni. Afacere internațională. Nu au un șef adevărat. Poate Papa.

— Vreau să mă văd cu Papa.

— O.K., Kaiser, mi-a replicat, făcîndu-mi cu ochiul, se poate aranja.

— Îți spune ceva numele Claire Rosenzweig ?

— Rosenzweig ? Nu.

— Heather Butkiss ?

— Ia stai. Bineînțeles. Blondă oxigenată, pieptoasă, de la colegiul Radcliffe.

— Radcliffe ? Mie mi-a spus că e la Vassar.

— Tromboane. Predă la Radcliffe. A fost incurcată o vreme cu un filosof.

— Panteist, pare-se.

— Nu, empiric, din cîte-mi amintesc. Un dur. Îl nega pe Hegel, ca și orice metodologie dialectică.

— Unul din ăia...

— Da. A fost baterist într-o formație de jazz. S-a agățat de pozitivismul logic. Cînd n-a mai ținut, a încercat cu pragmatismul. Ultima oară cînd s-a vorbit de el, furase o groază de bani ca să se înscrie la cursul Schopenhauer de la Columbia. Banda ar vrea să-l găsească sau cel puțin să-i ia manualele și să le vîndă la anticariat.

— Mulțumesc, Phil.

— Ascultă-mă pe mine, Kaiser. Acolo sus nu e nimeni. E neant. N-aș putea să plasez atîtea cecuri fără acoperire sau să-mi bat joc de lume în halul ăsta nici măcar o clipă, dacă aș avea sentimentul autentic al prezenței divine. În-

treg universul este strict fenomenologic. Determinat. Totul e lipsit de orice noimă.

— Cine a câștigat derby-ul la Aqueduct ?

— Santa Baby.

Am ras o bere la O'Rourke's și mi-am zdròbit creierii să înțeleg cîte ceva. Dar lucrurile nu se potriveau deloc. Socrate s-a sinucis — cel puțin așa se zice. Cristos a fost asasinat. Nietzsche și-a pierdut mințile. Dacă există cineva acolo, sus, acela nu vrea deloc să se știe asta. Și de ce m-a dus de nas Claire Rosenzweig în legătură cu colegiul Vassar? Să fi avut dreptate cartesienii? Să fie Universul nostru dualistic? Sau poate că Immanuel Kant a știut ceva afunci cînd a postulat existența lui Dumnezeu pe criterii morale ?

Seară am cinat cu Claire. La zece minute după ce am achitat nota, eram în scutece și, dragii mei, ocupați-vă voi de gîndirea occidentală. Gimnastica ei ar fi cucerit medalia de aur la olimpiada de la Tia Juana. Mai apoi, se răsfața pe pernă, lîngă mine, cu pletele ei blonde ciufulite. Trupurile noastre goale încă, erau apropiate. Fumam și priveam în bagdadie.

— Claire, și dacă Kierkegaard are dreptate?

— Adică ?

— Dacă totuși, nu poți ști niciodată. Trebuie doar să crezi.

— Vax-! Asta e cu desăvîrșire exclus.

— Nu fi în halul ăsta de rațională.

— Nu sînt în nici un caz rațională, Kaiser. (Își aprinse o țigară). Doar să nu devii ontologic. N-aș suporta să fii ontologic cu mine ! Mai ales acum.

Era supărată. M-am aplecat să o sărut. A sunat telefonul. A răspuns ea.

— Pe tine te caută.

Vocea de la celălalt capăt al firului era a sergentului Reed de la criminalistică.

— Îl mai cauți pe Dumnezeu ?

— Da

— Ființa atotputernică, Marea Unitate, Creatorul Universului ? Prima cauză a tuturor lucrurilor ?

— Exact.

— Cineva care corespunde acestei descrieri a ajuns la morgă. Ar fi cazul să alergi imediat înapoi.

Era El, indubitabil, și după cum arăta, fusese victima unui profesionist.

— Era mort când L-au adus.

— Unde L-ați găsit ?

— Un depozit de pe strada Delancey.

— Indicii ?

— E mîna unui existențialist. Absolut sigur.

— De unde deduci ?

— Modul nesistematic de acțiune. Fără plan. Impuls.

— Crimă pasională ?

— Exact. Vreau să te avertizez că ești suspect, Kaiser.

— De ce tocmai eu ?

— Toată lumea din comisariat îți știe opiniile despre Jaspers.

— Asta nu înseamnă că sînt un ucigaș.

— Încă nu, dar te putem bănuî.

Coborînd în stradă, am tras aer în piept și am încercat să-mi limpezesc mintea. Am luat un taxi spre Newark, am cotit-o spre restaurantul italian Giordino's. La o masă, în fund, era Sanctitatea Sa. Era chiar Papa. Stătea la masă cu doi tipi pe care îi văzusem de cîteva ori aduși la secția de poliție.

— Stai jos, mi-a spus ridicîndu-și privirea din fîrfurie cu fettucine. Mi-a întins inelul. L-am rînjit cu toți dinții, dar nu i l-am sărutat. Asta l-a indispus și mi-a făcut plăcere. Punct pentru mine.

— Vreți niște fettucine ?

— Nu, Sanctitatea Voastră. Mîncăți liniștit. Poftă bună !

— Chiar nimic ? Nici măcar o salată á la Rivoli ?

— Abia am mîncat.

— Cum vrei, dar să știi că sosul de Roquefort e grozav aici. Nu ca la Vatican, unde nu poți mîncă nimic ca lumea.

— Voi fi franc, Sanctitatea Voastră. Îl caut pe Dumnezeu.

— Ai venit la omul potrivit.

— Deci există !

Asta le-a sunat foarte amuzant și au ris. Golanul de lingă mine a rînjit.

— Nostimă chestie. Deșteptul ăsta vrea să știe dacă există !

Mi-am mutat scaunul ca să-mi fie mai comod și i l-am așezat pe bățătura de la piciorul stîng.

— Pardon.

Asta l-a infuriat.

— Bineînțeles că există, Lupowitz, dar numai cu mine comunică. Vorbește numai prin semne.

— De ce tocmai cu tine, amice ?

— Fiindcă eu port costumul roșu.

— Aha ! Țoala asta ?

— Nu te lega de ea. Mă scol dimineața, îmbrac costumul roșu și, dintr-o dată, devin mare. Costumul e totul. Vreau să-ți spun că dacă aș umbla în sacou și pantaloni, ce mai tura-vura, n-aș face nici măcar doi bani din punct de vedere religios.

— Deci totul e reclamă. Dumnezeu nu există.

— Habar n-am. Ce importanță are ? Ies bani frumusei !

— Nu ți-e teamă de o întîrziere a curățătoriei ? Într-o zi nu-ți vine costumul la timp și o să arăți ca toată lumea.

— Folosesc serviciul special de urgență. Face să dai cîtiva marafeți în plus, și scapi de grijă.

— Numele Claire Rosenzweig îți sugerează ceva ?

— Desigur. E la catedra de știință de la colegiul Bryn Mawr.

— Știință ai spus ? Mulțumesc.

— Pentru ce ?

— Pentru răspuns, Sanctitatea Ta.

Am zburat cu un taxi peste podul George Washington. Am năvălit în birou și am făcut o verificare rapidă. În drum spre locuința lui Claire, am revăzut informațiile și am constatat, pentru prima dată, că se potrivesc. Cînd om ajuns, fetița purta un peignoir diafan și părea frămîntată de ceva.

— Dumnezeu e mort. Te caută poliția. Sînt convinși că numai un existențialist îi putea veni de hac.

— Nu, frumoso ! Tu l-ai ucis.

— Aiurea ! Lasă-te de poante, Kaiser.

— Tu ai făcut-o, tu !

— Ce tot îndrugi ?

— Tu, frumușico. Nu Heather Burkiss sau Claire Rosenzweig, ci Doctor Ellen Shepherd.

— De unde-mi știi numele ?

— Ești profesoară de fizică la Universitatea Bryn Mawr. Cea mai tinără șefă de catedră din istoria colegiului. În vacanța de iarnă, la un bal, te-ai încurcat cu un muzicant de jazz, foarte tare băgat în filosofie. Insurat, dar nu-ți păsa. Citeva nopți împreună și ai crezut că e marea iubire. N-a ținut, pentru că cineva și-a virit coada între voi: Dumnezeu ! Vezi, frumoaso, el credea sau voia să creadă, dar tu, cu mintea ta drăgălașă și științific organizată, pretindeai o certitudine absolută.

— Nu, Kaiser, îți jur.

— Ai lansat zvonul că studiezi filosofia. Era un pretext ca să poți scăpa de unele obstacole. Te-ai descurcat destul de ușor cu Socrate, dar s-a băgat Descartes, așa că l-ai folosit pe Spinoza ca să te descotorosești și de Descartes și, fiindcă nici Kant nu se lăsa manevrat de tine, l-ai eliminat și pe el.

— Vorbești timpenii, Kaiser !

— L-ai făcut praf pe Leibnitz, dar nu te-ai potolit, fiindcă știai că, dacă mizează cineva pe Pascal ești pierdută, așa că erai nevoită să scapi și de ăsta. Aici însă, frumoșico, ai făcut marea eroare încrezându-te în Martin Buber. Numai că, drăgălașa mea, ăsta era un tip delicat. Credea în Dumnezeu, așa că a trebuit să scapi și de Dumnezeu.

— Kaiser, ești de-a dreptul nebun !

— Nu, păpușico. Ai simulat panteismul ca să ajungi la El, — dacă ar fi existat, și există. Te-a însoțit la serata lui Shelby, ai profitat de o clipă de neatenție a lui Jason și l-ai lichidat.

— Cine dracu sînt Shelby și Jason ?

— Parcă mai contează ceva ? Viața, oricum, e absurdă.

— Kaiser, spuse ea, începînd să tremure, nu cumva ai de gînd să mă torni ?

— Ba da, păpușă mică și gingașă. Cînd Ființa Supremă e ucisă, cineva trebuie s-o încurce.

— Kaiser, hai să fugim împreună. Numai noi doi. Ne lăsăm de filosofie. Ne dăm la fund și poate ne apucăm de semantică.

— I'm sorry, baby. Nu ține.

Plingea. A început să-și desfacă nasturii și bretelele și m-am pomenit cu o Veneră goală-pușcă, al cărei trup părea să-mi spună: ia-mă, sînt a ta. O Veneră care, cu mîna dreaptă mă ciufulea, în timp ce cu stînga își luase revolverul pe care mi-l infipsea în coastă. Am împușcat-o înainte de a apuca ea să apese pe trăgaci. Arma i-a scăpat din mîna și s-a prăbușit uluită.

— Cum ai putut să faci asta Kaiser ?

Era pe ducă, dar am izbutit să-i spun ce aveam pe suflet:

— Manifestarea sistemică a Universului ca idee complexă și reintegrată în sine, în opoziție cu existența înăuntrul sau în afara adevăratei Ființe proprii, este un inerent neant conceptual sau Neantul în relație dialectică cu orice formă abstractă de existență, de moment sau de viitor perpetuu, care nu se supune legilor fizicii sau mișcării sau ideilor legate de non-materie ori de lipsa unei Ființe obiective sau subiectiv perceptibilă.

E, desigur, un concept dificil, însă cred că l-a înțeles înainte de a muri.

In românește de:
ALEXANDRU SAVIN

NEMAIPOMENITA INTUIȚIE A INSPECTORULUI FORD

O GHICITOARE CIUDATĂ

Aparent, Walker se sinucisese. Doză uriașă de somnifere. Și totuși, inspectorul Ford simțea ceva ciudat. Probabil poziția cadavrului. Infundat în televizor, cu capul bălăngănind afară. Pe podea, un bilețel ambiguu. „Dragă Edna, costumul de lină mă înțepa îngrozitor. M-am hotărît să mă sinucid. Ai grijă ca fiul nostru să termine școala cu bine. Îți las întreaga mea avere, cu excepția pateului cu carne pe care l-am donat deja la planetariu. Te rog, nu fii supărată pe mine, căci îmi place mai mult să fiu mort decît să plătesc chiria. Rămii cu bine, Henry. P.S. Stiu că nu-i momentul acum, dar vreau să te previn că fratele tău e încurcat cu o gîscă din Cornwall”.

Edna își mușca nervoasă buza de jos.

— Ce ziceți, inspectore?

Inspectorul Ford privi la flaconul de somnifere de pe noptieră.

— De când are insomnii soțul dumneavoastră?

— De ani de zile. Dezechilibru psihic. Îi era teamă că în timpul somnului municipalitatea o să-l însemneze cu o cruce galbenă.

— Aha, înțeleg. Avea dușmani?

— Nu prea. Doar niște țigani, proprietarii unei ceainării de la marginea orașului. L-a insultat odată, de sărbătoarea lor, când și-a băgat vată-n urechi și-a început să se scâlămbăie la ei.

Inspectorul Ford observă pe masă un pahar cu lapte pe jumătate plin. Era cald încă.

— D-nă Walker, fiul dumneavoastră este la colegiu?

— Nu. A fost exmatriculat săptămîna trecută pentru purtare imorală. O surpriză neașteptată. L-au prins pe cînd îneca un pitic în sos tartar. Așa ceva nu se tolerează la Ivy League.

— Și nici eu nu tolerez crima. Fiul dumneavoastră este în stare de arest.

Cum și-a dat seama inspectorul Ford că fiul l-a ucis pe Walker ?

Foarte simplu. D-l Walker avea bani în buzunar și nici o chitanță. Orice american înainte să se sinucidă își face o asigurare pe viață !

FURTUL SAFIRULUI

Vitrina era spartă, iar Safirul Bellini lipsea. Singurele urme vizibile în muzeu erau un fir de păr blond și vreo douăzeci de amprente, toate roz. Gardianul povestea cum un individ îmbrăcat în negru s-a furișat pe la spatele lui și i-a tras una-n cap cu o dare de seamă foarte voluminoasă. Înainte de a-și pierde cunoștința i se păru c-a auzit o voce de bărbat spunînd: „Jerry, cheam-o pe mama”, dar nu era sigur. Se presupune că hoțul a intrat prin lumina-tor și-a coborît pe perete cu pantofi adezivi, ca o muscă. Gardienii au întotdeauna la îndemînă un plici enorm, pentru astfel de ocazii, dar de data aceasta au fost duși de nas.

— Și cine să vrea Safirul Bellini? se întreba custodele muzeului. Nu știau că-i blestemat?

— Despre ce este vorba? se interesă imediat inspectorul Ford.

— Safirul a fost la început proprietatea unui sultan, care a murit în împrejurări misterioase; își sorbea liniștit supa, când o mină a ieșit din castron și l-a sugrumat. Proprietarul următor a fost un lord englez pe care nevastă-sa l-a găsit într-o zi plantat într-o jardinieră cu capul în jos. Un timp nu s-a mai auzit nimic de safir; ani mai târziu a apărut în posesia unui milionar din Texas, care, când a început să se frece pe dinți, a luat foc. Noi am achiziționat safirul cu o lună în urmă, dar se pare că blestemul mai persistă; la scurt timp după ce l-am obținut, întregul personal administrativ s-a prins în șir indian, și, în pas de conga, și-a dat drumul de pe o stîncă.

— Ei, spuse inspectorul Ford, o fi ea o piatră blestemată, dar e valoroasă, și dacă o vreți înapoi, mergeți la magazinul de delicatese Handleman și arestați-l pe proprietar. O să găsiți safirul în buzunarul lui.

Cum a știut inspectorul Ford cine era hoțul?

Chestiune de perspicacitate.

În ziua precedentă, Leonard Handleman a spus polițiștilor în gura mare: „Mîine fur Safirul Bellini și mă las de delicatese!”.

ACCIDENTUL MACABRU

— Doamne, mi-am împușcat bărbatul! plîngea Cynthia Freem prăvălită peste cadavrul din zăpadă.

— Cum s-a-ntîmplat? întrebă inspectorul Ford, trecînd direct la subiect.

— Vinam. Quincy adoră vînătoarea, ca și mine. Hățișul era foarte des. Am crezut că văd o ciocănitoare. Am tras și m-am apropiat de tufiș. Prea târziu. Când am dat cren-gile la o parte, era peruca soțului meu.

— Hm, mormăi inspectorul Ford, privind urmele din zăpadă. Sînteți o țintașă foarte bună. L-ați nimerit direct între sprincene.

— A fost un noroc. Nu sînt o profesionistă.

— Înțeleg. Inspectorul Ford examinează efectele victimei. În buzunar găsi bucăți de sfoară, un măr din 1904 și niște instrucțiuni de cum să procedezi când te trezești pe neașteptate lângă un armean.

— D-nă Freem, acesta este primul accident de vinătoare al soțului dumneavoastră ?

— Da, mortal, primul. Căci s-a mai întâmplat odată, în Canadienii Stincoși, ca un vultur obraznic să-i fure certificatul de naștere.

— Soțul dumneavoastră purta întotdeauna perucă?

— Nu tocmai. O puneă de obicei când se certa cu cineva.

— Sună foarte bizar.

— Așa și era.

— De-aceea l-ați omorât?

Cum a știut inspectorul Ford că nu era un accident?

O singură privire și a fost de-ajuns. Un vânător experimentat ca Quincy Freem n-ar fi ieșit niciodată la vânătoare de cerbi în indispensabili. De fapt, d-nă Freem îl pisă pînă muri, în timp ce el spăla vasele. Apoi inscenă un accident, trăgîndu-l afară, în pădure și lăsînd asupra lui un exemplar din „Almanahul vînătorului”. În graba ei, a uitat să-l îmbrace. De ce însă d-l Quincy Freem spăla vasele în indispensabili, rămîne un mister.

DACĂ IMPRESIONIȘTII AR FI FOST DENTIȘTI (Sau Transfer de Temperamente)

Dragă Theo,

Oare viața nu mă va cruța niciodată? Simt că mă înăbuș! Că-mi pierd capul și-mi zvînesc tîmplele de disperare! D-na Sol Schwimmer m-a dat în judecată pentru că i-am făcut un pod așa cum am simțit eu și nu unul care să i se potrivească în gură! Foarte adevărat! Dăr nici nu mă pot supune canoanelor obișnuite! Doar nu sînt un simplu executant lipsit de inspirație! Am conceput un

pod imens, ondulat, cu dinți țîșnind sălbatic în toate direcțiile ca flăcările! Iar ea se agită că nu i se potrivește în gură! Și ce gură schimonosită! E-atît de burgheză femeia asta și de insipidă, că-mi vine să-i pocesc mutra! Am încercat să-l mai îndrept, dar nu se lasă — ce vrei? — e-o lucrare solidă. Il găsesc atît de minunat! Și ea care se plînge că nu poate să mestece! Ce-mi pasă mie dacă ea poate să mestece sau nu?! Theo dragă, nu mai pot continua în felul acesta! L-am întrebat pe Cézanne dacă ar vrea să lucreze cu mine, dar este atît de bătrîn și de infirm că ar trebui să-și lege instrumentele de încheietura mîinilor. Îți dai seama cît ar pierde din precizie și că odată aflat în gură mai mult ar nenoroci dinții decît i-ar salva? Ce-i de făcut?

Vincent

Dragă Theo,

Am făcut săptămîna aceasta niște radiografii pe care le credeam foarte reușite. Degas însă le-a văzut și le-a criticat. Compoziția, pretinde el, este foarte proastă. Cică prea sînt toate cavitățile în colțul din stînga jos. I-am explicat că așa arată maxilarul d-nei Slotkin, dar nici n-a vrut s-audă! Mi-a spus că detestă chenarele și contrastul este prea puternic. După ce-a plecat el le-am făcut ferfeniță! Dar cum nici o nenorocire nu vine de una singură, să vezi ce-am mai pățit. I-am început d-nei Wilma Zardis o intervenție dentară pe canal de rădăcină, dar pe la jumătatea lucrării m-a copleșit deznădejdea. Mi-am dat seama dintr-o dată, că nu asta era ceea ce doream să fac. Am simțit cum îmi năvălește singele în cap și mă cuprinde amețeala. Am dat buzna afară din cabinet să respir aer curat! Am zăcut fără cunoștință preț de cîteva zile și cînd mi-am venit în fire, mă aflam pe malul mării. Cînd m-am întors, ea se mai găsea încă pe scaun. Probabil că de frică leșinase și ea. I-am terminat lucrarea doar din obligație, dar nu m-am putut hotărî s-o semnez.

Vincent

Dragă Theo,

Iarăși sînt în criză de fonduri. Imi dau seama ce povară îți sînt pe cap, dar cui să mă adresez? Am nevoie de bani pentru materiale! Lucrez acum aproape în exclusivitate cu

fibră dentară improvizînd la fața locului și rezultatele sînt extraordinare. N-ai să mă crezi probabil, dar nu mai am nici un bănuț pentru novocaină. Astăzi am extras un dinte și a trebuit să anesteziez pacientul citindu-i cîteva pagini din Dreiser. Ajutor!

Vincent

Dragă Theo,

Am hotărît să impart cabinetul cu Gauguin. E un bun profesionist, specializat în punți dentare și se pare că mă place. A avut numai cuvinte de laudă despre lucrarea ce i-am executat-o d-lui Greenglass. Dacă-ți mai aduci aminte, i-am plombat al șaptelea de jos, apoi nu mi-a plăcut plomba și-am vrut s-o înlocuiesc. Greenglass însă s-a opus cu încăpăținare, invocînd dreptul de proprietar, așa că ne-am dus la tribunal. S-a pus problema dreptului legal de posesiune și la sfatul înțelept al avocatului meu, l-am dat în judecată pentru întregul dinte. S-a recurs la o reconstituire, instanța mi-a dat mie dreptate și d-l Jay Greenglass a rămas știrb!

Vincent

Dragă Theo,

Cred c-am făcut o greșeală împărțind cabinetul cu Gauguin. Este un tip foarte turbulent. Bea alcool în cantități uriașe. Cînd i-am atras atenția, s-a infuriat atît de tare încît mi-a smuls diploma de pe perete. Într-un moment de calm, l-am convins să plumbăm dinții în aer liber, așa că ne-am apucat să lucrăm într-o pajiște, numai verde și galben. El o avea ca pacientă pe o oarecare d-ră Angela Tonnato, iar eu executam o plombă provizorie d-lui Luis Kaufman. Ce plăcut era să lucrăm împreună în aer liber! Șiruri de dinți albi sclipind orbitor în razele soarelui! Așa era, cînd pe neașteptate se iscă un vînt ce-i zbură peruca d-lui Kaufman într-un tufiș. El se repezi după ea și răsturnă pe jos instrumentele lui Gauguin. Gauguin mă învinui pe mine și încercă să-mi dea una, dar din greșeală îl izbi pe d-l Kaufman, făcîndu-l să se prăbușească peste freza dentară ce funcționa cu turație maximă. Bietul domn Kaufman sări în sus ca ars, învîrtindu-se pe lingă mine ca un titirez și trăgînd-o după sine și pe d-ra Tonnato. Însă lovitura cea mare, dragă Theo, este că Rifkin, Rifkin,

Rifkin & Meltzer mi-au pus poprire pe toate veniturile.
Trimite-mi tot ce-ți prisosește!

Vincent

Dragă Theo,

Toulouse-Lautrec este cel mai trist om din lume. Tinjește mai mult ca orice să devină un mare dentist, și are într-adevăr talent, dar este prea scund ca să ajungă la gura pacienților și prea orgolios ca să se urce pe ceva. Cu brațele ridicate deasupra capului, bijbiie orbește în jurul buzelor, iar ieri în loc să plombeze dintele d-nei Fitelson, i-a plombat bărbia. În ultima vreme, vechiul meu prieten Monet acceptă doar pacienți cu gura foarte, foarte mare, iar Seurat, care se află într-un moment de depreziune, a perfecționat o metodă de regenerare a cavității bucale, prin extragerea câte unui dinte la intervale fixe de timp. Nu că n-ar fi interesantă metoda, dar atunci ce rost ar mai avea dentiștii?

Vincent

Dragă Theo,

M-am îndrăgostit ! Claire Memling a venit la mine săptămîna trecută pentru un control preventiv. (I-am trimis deja o carte poștală spunîndu-i că au trecut 6 luni de la ultimul examen, deși nu trecuseră decît patru zile!). Theo, ființa asta mă scoate din minți! Mă pîrjolește dorul de ea. Să-i privești numai mușcătura! Niciodată n-am mai întîlnit așa ceva! Dinții ei se imbină perfect! Nu ca ai d-nei Itkins, ai cărei dinți de jos sînt ieșiți în afară ca ai unui pricolici. Nu, dinții Clairei Memling se întîlnesc și se închid admirabil! Cînd se întîmplă așa ceva, simți în jurul tău prezența divinității. Da, Theo, eu am simțit-ol! Și ce extaz! Și totuși, dantura lui Claire nu este atît de desăvîrșită încît să devină neinteresantă. Are pe maxilarul inferior un spațiu liber între dintele al noulea și al unsprezecelea. Al zecelea l-a pierdut în adolescență. L-a căzut brusc, din senin, în timp ce vorbea și n-a mai fost înlocuit niciodată. „Nimic nu-l poate înlocui”, mi-a mărturisit ea. „A însemnat pentru mine mai mult decît un dinte, a reprezentat însăși esența vieții”. Cîți nu mor pe neașteptate? Puțini au norocul să întîlnească o fată atît de sensibilă! Rareori vorbește despre acest dinte, dar a simțit nevoia să

mi se confeseze căci i-am cîştigat increderea. O, Theo, cît de mult o iubesc! Mă uitam astăzi în gura ei, și m-am simțit din nou ca un student emoționat ce scapă din mină instrumentele. Mai tîrziu m-am trezit cu brațele în jurul ei, explicîndu-i cum să-și perie corect dinții. Micuța inocentă obișnuia să țină peria fix și să-și miște capul dintr-o parte într-alta. Joia următoare îi dau să bea ceva și o cer de nevastă.

Vincent

Dragă Theo,

Gauguin și cu mine ne-am certat din nou, iar el a plecat în Tahiti! Se lupta cu o extracție, avea genunchiul proptit în pieptul d-lui Feldman și cleștele în jurul molarului din dreapta sus, cînd am avut nefericita inspirație să intru și să-l întreb dacă mi-a văzut pălăria. Distras, Gauguin a slăbit strînsoarea și Feldman a profitat de neatenția lui ca să țîșnească din scaun și s-o zbughească afară. Pe Gauguin l-au apucat toate năbădăile! Mi-a ținut capul sub aparatul de raze-X zece minute în șir și acum nu mai pot clipi simultan cu amîndoi ochii! Mă simt tare singuratic.

Vincent

Dragă Theo,

Da, este adevărat! Urechea de vinzare la „Magazinul Curiozităților” este a mea. Presupun c-am făcut o prostie, dar țineam foarte mult să-i trimit Clairei un cadou de ziua ei și fiind duminică toate magazinele erau închise. Probabil că nasul i-ar fi plăcut mai mult. O, Theo dragă, de cîte ori nu mă gîndesc că mai bine ascultam de tata și mă făceam pictor. N-ar fi fost atît de captivant, desigur, dar, oricum, duceam o viață mult mai ordonată.

Vincent

În românește de:
VIORICA MIRCEA

ION BĂIEȘU

(România)

S-a născut, la Aldeni (Buzău). În 1933. Școala de literatură „M. Eminescu” și studii de filologie la București. Redactor la „Scnteia tineretului” și redactor-șef la „Amfiteatru” (1965—1968). Debutază cu versuri în „Viața românească” în 1951. Scribe foiletoane: „Necazuri și bucurii” (1956), „Cei din urmă” (1959); povestiri și schițe: „Noaptea de dragoste” (1962), „Oameni cu simțul umorului” (1964), „Sufereau împreună” (1966), „Iubirea e un lucru foarte mare” (1967), „Fotbalul, joc de bărbați” (1971), „La iarbă albastră” (1973), „Pompierul și opera” (1976), „Dragoste bolnavă” (1980). „Umorul la domiciliu” (1981); teatru: „Iertarea” (1968), (Premiul Uniunii Scriitorilor), „Preșul” (1970). În 1970 apar selecțiile retrospective „Umor” și „Teatru”. În 1984, romanul „Balanța”.

Într-un gen în care au încercat mulți, Ion Băieșu — spune Eugen Simion — „are toate însușirile necesare pentru a reuși: fantezie comică, pasiune de moralist, capacitate de a trăi pe mai multe registre afective, simț al realității și, mai ales, acea ușurință de a inventa subiecte simple din observarea vieții comune.”

CURA DE VULGARITATE

Domițian Ciceu, tânăr doctorand în științe, persoană cu desăvîrșire intelectuală, cu o comportare morală ireproșabilă, lipsea pentru a doua noapte de acasă și pentru a doua oară se întorcea beat. Domițian beat? Familia era stupefiată și oripilată. Adică atît soția, ea însăși o intelectuală fină, cît și părinții lui, ambii doctori în aceeași știință. Ce s-a întîmplat cu Domițian? A suferit vreun eșec pe linie profesională? Nu. Pe plan sentimental? Nu. Își iubea soția, ea îl iubea, se înțelegeau excelent. E vorba cumva de o criză filosofică? I-a întrebat tatăl, între patru ochi. Cunoscuse o prăbușire, o răsturnare, o bulversare, un seism sufletesc? Dacă da, să i se confeseze lui, care-i era tată și care putea să-l vindece, mai ales că și el trecuse prin așa ceva în tinerețe.

Domițian ședea ascuns sub plapumă, cu un prosop ud legat la cap, și gemea de durere. Ii era rău, băutura îi dăduse organismul peste cap. Dar a doua zi, după ce se vindeca, se îmbăta din nou și venea acasă într-un hal fără hal. Familia făcu un consiliu și hotărî să-l pună sub urmărire, adică să descopere cauzele acestei crize și, mai ales, cu cine se îmbată.

Intr-adevăr, tatăl își mască infățișarea și se puse pe urmele fiului. Urmele îl duseră într-un bufet de la marginea orașului, bufetul „Dihorul”, cam mizerabil și cam ordinar. Aici, fiul, doctorand în științe, se întâlnea cu un tip destul de murdar, neras, cu nasul roșu și ochii injectați, care ținea tot timpul un bici în mână, de unde tatăl deduse că e vorba de un căruțaș. Cum se văzură, cei doi se îmbrățișară și cerură două porții mari de drojdie. Văzându-și fiul bind cot la cot cu un căruțaș o băutură de ultimă speță, într-un local sordid, tatăl simți că se prăbușește.

— Dragul meu, suspină el pe umărul fiului, aici să te gălesc, aici?

Fiul mai trase un git de drojdie și-i spuse:

— Tată, te rog fă cunoștință cu prietenul meu Gogu. Un om minunat, alături de care mă simt excelent. Din punct de vedere filosofic, tipul e pur și simplu fantastic.

Tatăl luă și el o drojdie și rămase în compania fiului și a căruțașului, curios să afle filosofia lui Gogu. Dacă pînă la a doua sută de drojdie acesta din urmă emise doar cugetări de genul „ce mi-e-n gușă și-n căpușă”, „dacă bei mori, dacă nu bei tot mori”, „ce-am avut și ce-am pierdut, azi aici mîine-n Sascut”, de la a treia în sus lăsă să se reverse din el o cantitate nemăsurată de vulgarități dintre cele mai grețose. Ce era uimitor pentru bătrînul doctor în științe? Că fiul său, un intelectual atît de rafinat, un pudic și un snob, gusta vulgaritățile și obscenitățile ca pe niște alese delicii ale spiritului, ridea de se prăpădea, îl bătea pe umăr și-l pupa pe căruțaș după fiecare panseu.

— Tată, nu-i așa că e genial tipul?

După ce bău încă o sută de drojdie, bătrînul căzu de acord cu fiul, astfel că la închiderea localului, genialul Gogu îi conduse pe amindoi acasă cu căruța lui, cu care căra de obicei cărbuni și lemne de foc. În acest răstimp, fiul îi mărturisi tatălui voluptatea pe care o resimte cufundindu-se în stările morale cele mai joase, în viciu, mizerie și jeg.

— Tată — urla el, ca să acopere tropotul cailor — nci, oamenii de excepție trebuie să cunoaștem din cînd în cînd voluptatea decăderii, o astfel de cură e obligatorie

pentru călirea spiritului. În evul mediu, învățații cei mai aleși — un Galiani, un Gracian —, cînd se plictiseau de filosofie, ieșeau în stradă în zdrențe și cerșeau. O, ce sublim mă simt de cîte ori ignor săpunul și pasta de dinți, de cîte ori mă simt murdar și mă scarpin. Tată, iartă-mă, dar vreau să devin un ratat, un om de nimic, un bețiv, o rușine a familiei, vreau să mi se plîngă de milă, să fiu compătimit, vreau să mă înalț prin suferință și decădere. Ce zici? Poți să mă înțelegi?

Tatăl își puse capul pe umărul fiului și scoase un oftat din adîncuri: ei bine, și pe el îl mistuia un dor de evaziune din convenționalism, dorul de a părăsi snobismul greșos al familiei, curățenia aseptică a casei, masa la ore fixe, cu kaloriile cîntărite și punctele numărate, discuțiile docte și birfelile elegante la ora de ceai etc. Da, era plictisit pînă peste măsură și visa adesea să se îmbete ca un porc, să devină un mizerabil...

Cînd pătrunseră în apartamentul cu confort sporit al familiei Ciceu, beți și murdari, cei trei produseră femeilor stupoare și minie. Mai ales căruțașul, care nu se ștersese pe picioare, care arunca scrumul țigării pe covoare și tușea fără să pună mina la gură. Dar cei doi bărbați ai lor? Cum ajunseseră ei în asemenea hal, cum îndrăzniseră să vină cu o ființă de o asemenea speță în casă? Oare și cel bătrîn, tatăl trimis să-și supravegheze fiul, și el o luase pe calea pierzaniei?

— Draga mea, încercă să se explice soției Ciceu-senior, nu e ce crezi tu. Bărbatul acesta, care e un simplu căruțaș, mi s-a relevat ca un monument natural de filosofie și înțelepciune vulgară. Ceva foarte șic și sublim. Nea Gogule, te rog zi ceva pentru dinsele.

Nea Gogu nu se lăsă prea mult rugat și trînti prima vulgaritate care-i veni în minte: „Aoleu, pupa-ți-aș ceafa și minca-ți-aș toată leafa!”, la care cele două femei sughițară de oroare, așa ceva nu se pronunțase încă sub acoperișul lor, vai! Noroc că bărbații le turnară cu forța pe gît cîte o înghițitură de whisky, ca să-și revină. După ce le trecu minia, femeile gustară încă o porție de scoci, apoi încă una și, ciudat, starea lor de spirit dădu semne de schimbare. Adică, la un moment dat, prezența lui Gogu

începu să li se pară oarecum nostimă, iată o idee șoching, ce-ar fi să-l cheme la ei de revelion, ca invitat de onoare, oare ce mutră ar face academicianul X văzindu-l în capul mesei cu biciul la picior, ha, ha!

Din una în alta, cheful se încinse pe nesimțite, cu veselie, pupături, cîntece de lume și glume deocheate, situația răsturnîndu-se radical. Adică, de unde la început Gogu făcu o bună impresie cu ultima baladă de mahala „Du-te, fă, și ia servici la capu' lu' treișcinci”, curînd, el, monumentul natural de vulgaritate, fu lăsat în umbră de cîntecele și vorbele buruiennoase pe care le lansau gazdele sale și mai ales femeile care, răscolind prin memoria lor diabolică, descoperiră ceva inedit, ceva care-l făcu pe căruțaș să roșească și chiar să se indigneze: „Dom'le, nici chiar așa!” Adică el știa că chestiile mai deocheate le zice omul la crîsmă, iar dacă le zice și acasă, le zice el, bărbatul, nu femeia. Păi ce era cu tipii ăștia cu carte care-l aduceau la ei în casă pentru distracție și ce era cu aceste femei care mai înainte strimbau din nas la vederea lui, pentru ca acum să le audă zicînd vorbe atîta de fără de rușine în fața propriilor lor bărbați și a lui, om străin?

Drept pentru care, nedumerit și scîrbit de maniera în care familia Ciceu își făcea cura de vulgaritate, Gogu se ridică și plecă fără să salute. Se urcă în căruță, dădu bice cailor și, începînd de a doua zi, nu-și mai bău drojdia la bufetul „Dihorul”. O bău vizavi la „Veverița”.

MANOLE

Meșterul ședea călare pe o scindură, sus, în vîrfurile schelei, bălăbănindu-și picioarele ca două pendule care se mișcă în sensuri opuse. Avea privirea obosită și miinile murdare de mortar. De aceea, vrînd să prindă cu mîna un tîntar, își lăsă pe obraz o pată vizibilă.

În jur era o liniște sinistră, ca după cutremur. Calfele dormeau la umbra unui salcîm, nepăsătoare, după ce mai înainte jucaseră o aprigă copcică. Manole îi blestemă în gînd și își aprinse luleaua, risipind mișcări leneșe și curbe. Starea lui sufletească era nesatisfăcătoare și neagră.

Noaptea, la ora zero și un minut, construcția se dărîmase pentru a treia oară. O capră care păștea imprudentă pe lângă ziduri se salvase în ultima instanță, ca prin minune, cu o spaimă groaznică în suflet.

Văzînd a treia ediție a dezastrului, legendarul meșter se manifestase calm, păstrîndu-și neștirbit prestigiul.

Pînă la prînz umblase printre ruine și singura lui reacție notabilă fu un scuiat aruncat cu toată șcîrba peste marmura prefăcută în țandări. Așadar, palatul nu putea fi gata la timp, iar împăratul îi promisese că-i va aplica, în acest caz, douăzeci și cinci la spate cu sceptrul lui bătut în cuie de aur și nestemate.

Adevărul e că primele două dezastre, oricît ar părea de necrezut, fuseseră pur și simplu o mîntuire pentru Manole. Astfel, după primul accident, procedînd la analiza cauzelor, constatase că, de fapt, uitase să facă ferestre la comerele de la parter, iar după al doilea și-a adus aminte, printr-un reflex înnăscut, că două dintre încăperi nu aveau altă ieșire decît hornul. Acum, după al treilea dezastru, obișnuit cu surprizele și cu autocritica din mers, meșterul descoperise lipsa totală a conductelor de apă. Își notă deci ca, după terminarea construcției, să găurească temelia, pereții și platformele pentru introducerea țevelor.

Totuși cauza prăbușirilor sistematice rămînea misterioasă. Pătrunzînd curajos în autobiografia lui de constructor profesionist, meșterul descoperi, ce-i drept, cîteva fapte similare: că numai cu un an în urmă un beneficiar îl sculase din somn în miez de noapte și-l dusesese să-l vire cu capul printr-o crăpătură apărută spontan într-un perete; că altă dată refăcuse total o clădire cu o sută cinci etaje, deoarece o concepuase atît de original încît hornurile corespundeau în subsol; că balconul unui alt palat s-a prăbușit cu o domniță, strivind sub el un îndrăgostit cu chitară cu tot.

De data aceasta, situația era cu mult mai gravă, ca să nu fie îngrijorat peste măsură.

Și, ca întotdeauna cînd trebuia să rezolve o problemă de creație care îl solicita profund, meșterul începu să gîndească, ceea ce îl făcu pur și simplu să adoarmă.

Ce s-a petrecut în mintea lui neefervescentă în timpul somnului e greu de stabilit. Fapt este că, după ce s-a

trezit și a căscat a scos condeiul și a scris următoarea misivă nevastei: „Dragă, pregătește-te de sacrificiu, ia-ți împărțășania, pupă copilul și vino pînă la mine să te fac beton armat”. Semnat: Manole.

După ce supse puțin vîrful unui deget, Manole hotări să fie mai prudent și șterse cuvintele „să te fac beton armat”, pentru a nu-i trezi cine știe ce bănuială bizară.

Expedie scrisoarea și, mișcat de gîndul că nevastă-șă ar putea să-l refuze, se duse și trezi calfele, spunîndu-le următoarea minciună gogonată:

— Băieți, adormind, am avut un vis. Se făcea că s-a pogorît dinaintea mea o persoană obscură și supranaturală, care mi-a zis:

*„Meștere, meștere,
răul e în creștere,
duhurile rele
îți fac doar belele.
Palatele tale,
— superbe binale —
mereu se dărîmă,
porcii ți le rîmă”.*

Atunci, Manole se opri cu improvizația, deoarece nu găsea o rimă corespunzătoare pentru versul care trebuia să urmeze după „geaba faci eforturi” și continuă în proză cinstită:

„Bunul Dumnezeu, zicea acel cineva, văzîndu-ți durerea, îți transmite confidențial sfatul următor: palatul nu va putea fi ridicat în condiții optime dacă nu zidești o ființă scumpă în el”. Acuma să ne gîndim, dragii mei, împreună. Alte ființe mai scumpe pe lume decît nevestele nu avem. Cred că nici una dintre ele nu va avea nimic împotriva să fie zidită de vie, deoarece menirea lor în căsnicie este să se sacrifice în folosul bărbatului și să nu zică nici cîr. Acuma, chestiunea e: pe care o punem?

După minutul regulamentar de gîndire, calfele au luat cuvîntul pe rînd.

Prima calfă:

— Aș da-o eu pe-a mea, dar nu cred că încape, e prea grasă. Zice că suferă de glande...

A doua calfă:

— Aș da-o și pe-a mea, dar e prea nervoasă, n-o să stea liniștită.

A treia calfă:

— Dac-aș fi sigur că palatul se dărimă și a patra oară, eu aș da-o...

Restul calfelor au spus fie da, fie nu, așa că meșterul făcu propunerea:

— Dragi colegi, părerea mea e să procedăm în felul următor : scriem fiecare nevestelor să vină de urgență până aici. Care vine prima, p-aia o zidim. Eu am și anunțat-o pe-a mea.

Calfele au fost de acord. Au scris fiecare nevestelor și s-au pus pe așteptat.

După o oră și trei sferturi, pe un deal din depărtare se văzu silueta nevestei lui Manole. Inima meșterului se făcu ca un purice sub unghia care amenință să-l strivească. Amintiri dintre cele mai diverse și duioase îl copleșiră brusc și ar fi vrut să facă ceva ca s-o împiedice să nu vină ea cea dintîi. Rugă de aceea vîntul să sufle cu putere și s-o oprească.

Vîntul se prefăcu în uragan, se întunecară zările, copacii fură răsturnați, apele scoase din matca lor, dar nevasta meșterului continua să vină ca o vijelie.

Rugă apoi soarele s-o oprească.

Soarele își revărsă lava pe pămînt, arse toate ierburile, înfierbîntă apele și prăji toți peștii, provocă insoalații, dar apriga nevastă tot nu se lăsa.

Meșterul rugă atunci un pițigoi aflat prin apropiere să dea o fugă în întîmpinarea ei și să-i pună în vedere să nu călătorească cu atita sîrg, deoarece consecințele îi vor dăuna.

Păsărica se întoarse peste cinci minute și-i comunică:

— A zis că vine, fie ce-o fi, ca să te întrebe personal de ce nu ai trimis simbria acasă, deși a trecut de trei zile sorocul, și prin ce circiumi ai băut-o și cu cine.

Auzind asta, Manole se resemnă. Știa acum că nici vîntul, nici soarele și nici chiar un baraj de beton n-o mai puteau opri. Făcu, deci, semn calfelor să fie gata cu mistriile și cărămizile și, cînd sosi nevasta, o luă cu bi-nișorul.

— Banii — îi zise Manole — i-am ascuns în zid, căci pe-aici s-au furat cam multe. Vină să ți-i dau.

Și cînd ea se urcă pe zid, nouă meșteri mari, calfe și zidari, o făcură într-o clipă să dispară între cărămizi.

Meșterul, și o dată cu el și calfele, răsufară ușurați. Buna dispoziție le reveni ca prin minune, cîntecele lor rîsunau pe toată valea.

La un moment dat, meșterul auzi dintre ziduri glasul iubitei:

— *Manole, mă strînge!*

Cu inima zdrobită de durere, el îi răspunse în versuri:

— *Iubito, nu plînge!*

Fă tu sacrificiul

Pentru beneficiul

Al meu și al soartei

Pe altarul artei.

Și continuă să zidească, neobosit. Nevasta îl striga din ce în ce mai slab, pînă cînd adormi în scorbura dintre ziduri. Meșterul nu se odihnea noaptea, nu se odihnea nici ziua, lucra cu o viteză nebună, disperat, la marea improvizație, în var puneă pietriș în loc de nisip, cărămizile le puneă cînd pe cant, cînd pe lat — vorba ceea, treaba să meargă. Calfele căzuseră de pe schele, obosite, numai el lucra pe nerăsuflăte.

Intr-o zi, ajungînd în vîrf acoperișului, Manole constată cu duioșie că terminase. Construcția era gata. Acum aștepta, cu o emoție specifică omului de artă, recepția.

Veni, în sfîrșit, împăratul beneficiar cu suita sa și cercetă palatul cu de-amănuntul. Construcția era mizerabilă. Totul pocnea și pîrîia, la fiecare pas îl așteptau surprize dintre cele mai hazoase. Astfel, în timp ce pipăia un zid pentru a vedea cauza unor crăpături, împăratul auzi un rîset infundat și se infioră. Pasă-mi-te, o gidilase la talpă pe iubita lui Manole. Furios, acesta ieși repede afară și ridică sceptrul ca pe o ghioagă.

— Unde-i Manole? întrebă el, furios peste măsură.

— E pe acoperiș — i se spuse.

— Luați-i schelele și dați-i hrana în bani! ordonă pe loc suveranul clocotind de minie.

— Păi cum o să mai coboare?

— De ce să coboare? Ca să facă și altele?

Manole privea consternat cum i se iau schelele de sub picioare. Se plimba de colo-colo pe acoperiș ca un leu în cușcă.

Ah — își smulgea el părul de necaz — dacă n-aș fi uitat să pun jgheaburile, aș fi putut să cobor la noapte pe furiș...

La miezul nopții, cînd greierii cîntau un vals prelung și trist, Manole, ajungînd la disperare, se aruncă în văzduh, cu două scînduri în brațe.

Unde căzu el, se făcu o gaură în pămînt.

LEGUMICULTORII

Amintirii lui Cezar Grigoriu

Două mici grădinițe (nu mai mult de trei metri pe patru), foarte bine îngrijite și frumos împrejmuite, într-un cartier orășenesc. Doi bărbați în vîrstă, intelectuali, elegant îmbrăcați și înarmați cu cîte o sapă, lucrează asupra pămîntului.

— Bună dimineața, vecine.

— Bună dimineața.

— Ai ieșit la prașilă? A cîta e?

— A patruzeci și doua.

— Dar ce plantă ai pus acolo?

— Fasole. Ce plantă minunată, nu-i așa? Cu frunze cărnoase... Imi place cum se cațără... Parcă e un copil care se agață de gitul unei mame... Și dumneata iubești plantele?

— Le ador. Scuză-mă că-ți fac această confesiune, dar pentru mine, care nu sint decît un legumicultor amator, ca orice orășean, și care fac această lucrare din pură pasiune, o plantă înseamnă, uneori, mai mult decît un om, decît un prieten. Uite, am cultivat acum cîțiva ani, tot aici, niște dovleci. Simpli dovleci. O plantă pe care, uneori, sintem dispuși să o asociem cu un cap timpit: „Are un cap ca un dovleac”, se zice. Ei bine, nici nu-ți imaginezi ce sensibilă și ce inteligentă e această plantă!

— Inteligentă?

— Da, inteligentă. Într-o dimineață, mă scol pe la șase fără un sfert, ies în grădiniță, îi pun dovleacului la rădăcină câteva kilograme de prafuri biostimulatoare, pe urmă îl stropesc cu apă distilată... adică fără microbi... Ei bine, în clipele acelea îl simt deodată cum se uită spre mine cu toate frunzele, vrînd parcă să mă îmbrățișeze și să mă pupe, recunoscător. Pe cuvîntul meu dacă nu mi-au dat lacrimile. Pur și simplu vibra de emoție și de recunoștință.

— Presa a scris, de altfel, despre faptul că plantele și florile sînt sensibile la muzică.

— Eu am verificat anul trecut pe un cuib de cartof, unul de roșii și altul de mazăre. La unul i-am pus o instalație cu muzică rock, la altul o instalație cu muzică folk. La mazăre i-am pus romanțe.

— Și la care i-a mers mai bine?

— La mazăre. Uite-așa avea bobul: cît nuca.

— Oricum, v-a costat ceva instalația muzicală.

— Două mii. Era stereo. Dar a meritat. Am scos aproape trei chile de mazăre, unu de roșii și zece de cartofi.

— Eu anul trecut am cultivat salată. Două rînduri a cite zece bucăți. În total douăzeci.

— Le-am văzut, erau splendide. Tot cu biostimulatori?

— Injectabili. De import. Zece lei fiola. Se injecta direct în rădăcină. A costat, dar a meritat. Salatele erau cit varza. Din păcate, le-au invadat melcii.

— Într-adevăr, melcii sînt dușmanii de moarte ai salatei. Ați încercat cu insecticide?

— Cincizeci de chile. M-a costat cinci sute... Ei bine, melcii se ascundeau în cochiliile lor și n-aveau nici pe dracu.

— S-au adaptat.

— În schimb, s-a otrăvit cîinele vecinului de la etajul doi. A trebuit să i-l plătesc. Era caniche.

— Cel puțin salata era gustoasă?

— Un deliciu. Din păcate m-am intoxicat din cauza insecticidelor. A trebuit să stau zece zile în spital.

— Oricum, e de preferat să te intoxici cu salata ta decît cu salata altuia.

— Asta am zis și eu. Dumneata ce cultivi anul acesta?

— Un pepene.

— Un pepene?!

— Da, un pepene, de ce te miri? Există un fruct mai divin și mai gustos decît pepenele?

— Nu, nu există. Oricum, e un act foarte curajos.

— Într-adevăr, foarte curajos. L-am semănat încă din luna martie.

— N-a fost prea devreme?

— Ba da, dar i-am făcut o instalație de încălzire specială. Un fel de reșou subteran. Cu termostat. Mi l-a făcut un specialist de pe strada vecină. Patru mii... Vi-l recomand.

— Mersi. Și? l-a mers bine?

— Excelent. Are casă, mașină...

— Vorbeam de pepene...

— Excelent, excelent. Într-o lună era de patru chile. În două de opt chile. L-am fotografiat, l-am filmat. Obiect de muzeu... Pe cinci mai s-a pîrguit deja. Pe zece era copt.

— Și? A fost gustos?

— De unde vrei să știu?

— Păi nu l-ai mîncat?

— Cum să-l mîncîc dacă mi l-a furat? Zi și noapte l-am păzit cu pușca de vîntătoare. În seara aia am ațipit... Și mi l-a luat... avea opt chile și două sute optzeci de grame. M-a costat peste șase mii. Dar bănuiesc cine l-a furat. Tipul de la doi. Ala care cultivă napi. Din invidie... L-am dat în judecată. Avocatul mi-a spus că procesul nu poate să mă coste mai mult de două mii.

— Merită. Și acum ce cultivi?

— Căpșuni. Deja sint cît o nucă. O minunăție.

— Și nu ți le fură?

— Exclus! Fiecare căpșună e conectată la un sistem de alarmă. Instalație simplă. Cinci mii cinci sute. Chilipir. Nu vrei una? Să nu-ți fure fasolea!

— Nu, mulțumesc. M-am lămurit cu tehnica. Am angajat un paznic. O mie jumate, masă, casă, pensie de bătrînețe, sîmbăta și duminica liber.

- Ce soi e ?
- Țucără.
- Atunci merită.
- Merită, pentru că o cultiv din pasiune. Pură pasiune.
- Și eu la fel. Prașilă plăcută, vecinel
- Mulțumesc, asemenea.

ȘI VRĂBIILE VISEAZĂ, UNEORI...

— Moșule, șopti Suzi, somnoroasă, afundată în perne, te rog pregătește-mi piscina. Vreau să zac două ore și un sfert în spumă imaculată și în miros de brad.

Moșul sforăie alături pe ambele nări. Suzi îl scutură de umărul drept, gras și păros, ca pe un pom încărcat cu fructe. Nimic.

— Moșule, scoală-te te rog, e aproape douășpe. Fă-mi cafeaua.

Moșul nu este un moș, adică ceea ce se cheamă un locuitor din Țara Moșilor, el este născut la Buhuși și arată ca atare, adică destul de prăpădit și decrepit, chel, buhăit, cu fața împinzită de vinișoare roșii, semne nefaste ale alcoolului și tutunului. Suzi îi spune așa pentru că, pe vremuri, când era tânăr și avea păr, purta un moș în vârful capului, ceea ce îl făcea cât de cât simpatic.

Moșul continuă să doarmă buștean, ceea ce o obligă pe Suzi să se dea jos din pat, să-și pună niște papuci jerpeliți în picioare și să se ducă în bucătărie pentru a-și pregăti singură cafeaua. În bucătărie e o mizerie fără margini: grămezi de gunoi și resturi de mâncare, farfurii, furculițe și cuțite nespălate, gândaci negri și roiuri de muște agresive. Suzi calcă printre gunoaie și gândaci indiferentă, cu ochii pe jumătate închiși, își pune cafeaua la fiert și așteaptă să dea în clocot.

— Neprețuit-o, urlă Moșul din dormitor, dacă tot ești în picioare, fă-mi și mie una!

Neprețuita nu răspunde, dar mai pune o ceașcă de apă la fiert, plus o linguriță de cafea. Între timp, Moșul s-a sculat și a intrat în baie. Și aici mizeria e aproape desăvârșită. Cada e spartă și inutilizabilă, oglinda la fel,

pereții afumați și coșcoviți. Piscina de care vorbea Suzi nu e, de fapt, decît o albie de tablă zincată în care se spală turnîndu-și unul altuia apă caldă dintr-un cofer. De altfel, întregul apartament așteaptă să fie zugrăvit de cînșpe ani, parchetul e negru, lustrele sparte.

Suzi aduce cafelele în dormitor. Se întinde pe pat și soarbe din ceașcă cu voluptate. Doamne, ce s-ar fi făcut ea dacă nu ar fi existat cafeaua pe lume, cum s-ar fi pus pe picioare în fiecare dimineață? Moțul vine și el din baie oarecum înviorat, și-a dat cu puțină apă pe față, și-a pus halatul.

— Mi-ai răcit cafeaua? întrebă el.

— Da. Poți s-o bei.

Moțul se duce la fereastră ca să-și clătească privirea cu peisajul străzii.

— Uite, zice el, fără reproș, madam Maria, de vizavi, s-a întors cu două sacoșe pline cu gogoșari.

— Dacă te-ai fi dus și tu la piață de la ora șase, ai fi adus gogoșari și gogonele. Dar ție îți place să dormi pînă la prînz.

— Și ție la fel.

— Da, și mie la fel.

Suzi e cooperatoare la domiciliu, adică are contract cu o cooperativă care produce nasturi și agrafe de plastic. Primește materia primă, lucrează acasă respectivele produse, le predă și primește suma ce i se cuvine. Cît lucrează, atît ciștigă. Din păcate, lucrează destul de puțin și primește destul de puțin.

Moțul este ghid la O.N.T. în anotimpurile turistice, adică vara și iarna. Primăvara și toamna nu lucrează. Ciștigul lui, deci, este și el destul de limitat. Ar putea să lucreze tot anul, dar nu se simte capabil. Se mulțumește cu strictul necesar: o pîine, două sticle cu lapte, două sute de parizer și cafea. În majoritatea timpului, el ascultă posturi de radio străine, iar ea citește romane polițiste franțuzești. Uneori, stau de vorbă ceasuri întregi despre te miri ce, folosind aproape întotdeauna un ton melancolic. Copii nu au pentru că nu pot suporta copiii. Cînd copiii vecinilor fac gălăgie în curtea interioară, Moțul urlă la ei pînă răgușește: „Derbedeilor, sceleraților, țiganilor, mitocanilor, imputiților!”. I-ar strînge de gît, i-ar ucide fără

milă, odată l-a bătut crincen pe unul dintre ei, dar apoi a fost nevoit să stea închis în casă aproape o lună de frica părinților victimei, care erau hotărâți să-l coto-gească.

— Te duci să iei lapte și pâine, iubitele? întreabă ea.

— Nu, iubito. Azi te duci tu, eu am fost ieri.

— Nu mă duc.

— Foarte bine, nu te duce. O să răbdăm de foame.

Nu e prima oară când nici unul dintre ei nu vrea să se ducă după cumpărături, fiind apoi nevoiți să rabde de foame. Voluptatea mizeriei le-a intrat în obișnuință. Sigur că nu e plăcut să trăiești cu o cafea și o bucată de pâine uscată, dar dulceața lenevirii în pat nu se poate asemăna cu nimic altceva, nici măcar cu mierea de albine. Ea a fost obișnuită de mică să primească mîncarea la pat, iar ei a fost crescut de două mătuși care l-au rîzgîiat pînă la 30 de ani dîndu-i totul de-a gata.

— Dragul meu, spuse Suzi, sorbind ultima gură de cafea, azi-noapte am visat că primisem din partea ta cadou o mobilă „Louis Quinze” splendidă. Absolut splendidă.

— Trebuia să duci visul pînă la capăt, adică să mă visezi și pe mine Louis Quinze.

— Altă dată m-am visat trăind pe vremea faraonilor. Se făcea că eram Nefertiti și că mă căsătorisem cu gine-rele meu, cu fostul soț al fiicei mele. Pe-atunci incestul nu era condamnat. Cleopatra făcea baie în lapte de iapă, de-aceea arăta atît de splendid, încît se dădeau în vînt împărații după ea. Dacă m-aș fi născut cu cîteva mii de ani în urmă... Sau măcar cu cîteva sute de ani... Mi-ar fi plăcut să fiu amanta unui artist celebru: Liszt, Mozart, Paganini, Rembrandt, Villon sau chiar Balzac, care era mai gras și mai dizgrațios decît tine, dar care era atît de tandru în dragoste, Doamne! ce scrisori dumnezeiești i-a scris acelei contese poloneze sau rusoaice! Mi-a fost dat să mă nasc în secolul douăzeci, ca să te întîlnesc pe tine și să trăim în mizerie, scuză-mă că ți-o spun, nu-ți fac nici un reproș, nici ție nu-ți place să muncești, nici mie. Dar mi-ar fi plăcut să trăiesc în lux, să mă fi dus în fie-care vară pe Coasta de Azur, să mă scald în cea mai

albastră apă din lume, să joc la ruleta din Monte-Carlo, din Montreux sau Cannes.

— Montreux e în Elveția, nu pe Coasta de Azur.

— Știu. Tu mă duci în fiecare an zece zile în comuna 2 Mai la un țăran turc, cu casa plină de muște și un closet în fundul curții. La teatru de cînd n-am mai fost? Oho, din tinerețe! În schimb, mă trimiți la coadă la lapte, la ouă și la spanac. Cu cultura și cu sensibilitatea mea, am ajuns să fac cumpărături. Mi-ar fi plăcut să am pe mină un rege bătrîn și libidinos, să-l înșel cu un prinț tinăr și gelos, să vînd secrete de stat vecinilor dușmani și să fiu arsă pe rug. Ce subiect de roman și de seriale aș fi ajuns! De ce nu ai și tu un pic de vocație literară ca să scrii măcar cîteva pagini despre trista mea viață, fără trecut și fără perspectivă?

Moțul fumează o țigară și se gîndește aiurea, îl interesează pe el ce spune nevastă-sa cît negrul sub unghie. Totuși, nu trebuie să-i dea impresia că o ignoră, ea trebuie să creadă că el o ia în serios, cine știe, poate pînă la urmă se duce să cumpere pîine și lapte.

— Da' ce crezi, că eu nu m-am visat adeseori rege, împărat, șah sau faraon? Mi-ar fi plăcut să fiu stăpîn al unei țări și să fiu propulsat de o femeie superbă și ambițioasă. Tu de ce nu mi-ai dat un imbold în viață? De ce nu m-ai împins pe scara socială, ca să fac carieră? Dacă erai o Vidră sau o Josefină, nu mă lăsai să dorm pînă la zece și jumătate, mă sculai la șase dimineața și mă trimiteai să-mi termin studiile, să muncesc, să mă zbat, să capăt o funcție. Inteligent și cult sînt — te-ai convins, sper —, puteam să ajung ministru. Cunosc două limbi la perfecție, pot recita din Goethe ore întregi, dar cui folosește? M-am produs odată la casa de cultură a sectorului. Nu mă ascultau decît două babe și tu, restul erau în așteptarea filmului. Ce film era?

— Cavalerul Pardaillan.

— E posibil să fim lăsați în mizerie și umilință două persoane intelectuale care ar putea fi atît de utile societății?

-- Dar nu societatea ne lasă în mizerie. Societatea a fost destul de drăguță cu noi. Magazinele sînt chiar la

parterul blocului. Acolo avem piinea, laptele, mezelurile. Fără să muncim aproape deloc, avem strictul necesar.

Moțul se enervează cu adevărat.

— Dar asta îmi trebuie mie? Strictul necesar?! Strictul necesar îl au animalele, care trăiesc de azi pe mâine. Eu vreau să trăiesc fără să am grija strictului necesar, vreau un valet care să mă servească la pat, un bucătar și un portar.

— Avem portar la bloc.

— Vreau portarul meu personal! Să-mi aducă ziarul la pat și să mă anunțe cînd mă caută cineva.

— N-avea nici o grijă, vei fi anunțat chiar azi că a sosit tipul cu lumina. Ai cu ce plăti lumina?!

— De ce să plătesc eu lumina? Toate angaralele ar trebui să mi le plătească administratorul meu personal. Aș avea dreptul și la un frizer, iar tu ai putea avea o coafeză și o cameristă.

— Dragul meu, ca să am o cameristă trebuie, mai întîi, să am o cameră a mea. Te rog nu mă enerva, nu spune lucruri nerealiste!

— Draga mea, nu te enerva, pentru că eu nu mă enervez. Cînd spun că meriți o cameristă, înseamnă că mă refer, implicit, și la o cameră a ta. Așa cum cred că aș avea și eu dreptul la un birou al meu, o cameră spațioasă, luminoasă, împodobită cu multe plante ornamentale, unde să meditez și să-mi însemnez anumite gânduri mai mult sau mai puțin disparate. Îmi trebuie, de asemenea, o curte spațioasă, cu alei bine îngrijite, pe care să-mi fac cele trei plimbări zilnice, ascultînd cîntecul privighetorilor.

Suzi începe să plîngă, brusc, cu sughituri.

— Dar eu n-aș avea dreptul la 'o seră?! Știi cît iubesc florile, cum îmi ud mușcata din fereastră aproape zilnic și cît îmi doresc niște trandafiri japonezi și niște cactuși. Și știi ce-aș mai vrea? Să-mi dai voie să mă plimb prin grădina ta călare pe un ponei. Firește, nu la orele cînd îți faci tu plimbările. Îmi dai voie?

— Bineînțeles, răspunde Moțul, îngîndurat. Știi la ce mă gîndesc? Mă gîndesc că un pic de călărie nu mi-ar strica nici mie, mai ales la sciatică, m-ar obliga să-mi țin șira spinării dreaptă. Dar mă întreb unde am putea construi grajdurile.

— În fundul grădinii.

— Asta presupune, draga mea, ca grădina să fie destul de mare pentru a nu simți mirosul. În plus, ne trebuie un grăjdar.

— Da, o să angajăm un grăjdar. Dar și un grădinar.

— Grăjdarul ar putea face și treburile grădinăritului.

— Cum poți să spui o asemenea prostie? Grăjdăritul și Grădinăritul sînt profesii cu totul și cu totul diferite.

— Dar crezi că am putea avea o piscină în aer liber? Inotul m-ar întineri cu zece ani.

— Da, avem nevoie neapărat de o piscină. O piscină din marmură albastră. Am citit într-o revistă despre ultimul răcnet în materie la americani: o instalație japoneză numită geekuzi, care încălzește apa și face valuri care te masează. Actrițele de la Hollywood n-au pic de burtă. Fă și tu rost de o instalație geekuzi.

— Acum, zău, că ești absurdă! De unde vrei să faci rost de geekuzi?

— Te privește! Vreau geekuzil urlă Suzi, isterică. Vreau geekuzi!

În aceeași clipă, cineva sună la ușă. Moțul merge în vârful picioarelor și se uită pe vizor, după care se întoarce tot în vârful picioarelor.

— Mai încet, dragă, nu țipa! A venit administratorul după întreținere.

Suzi își bagă singură pumnul în gură și geme, înfundat:

— Vreau geekuzil

S-a născut la Pojogeni (Gorj) în 1931. Urmează cursurile de ziaristică ale Școlii de partid „Ștefan Gheorghiu”. Redactor la „Agerpres”, „Scinteia tineretului”, „Scîntela”, „România literară”. Debutează în revista „Luceafărul” (1960).

Publică: romane — „Duminica lucrurilor” (1968), „Ancheta” (1972), „Cascada” (1974), „Diamantul viu” (1978), „Cavalerii de pe coastă” (1982), „Pluta meduzei” (1982), „Limpezimea fîntîinii” (1984), „Ranița grea a iubirii” (1985); proză scurtă — „Ulmitoarea dispariției a unui cap liniștit” (1965), „O raită prin pădurea de întîmplări” (1966), „Întîmplări din primul vis” (1968), „Numărați pînă la unu” (1969), „Microsioane satirice” (1971), „Călcîiul lui Ahile” (1973), „Cartea proverbelor” (1973), „I.M.N. Impresii, microsioane, notații” (1981), „Sub cerul umbrelei mele” (1984).

„Microsioanele” lui V. Băran, așa cum spune Alex. Ștefănescu, „aparțin unui moralist modern, care se exprimă indirect, prin instantanee din viața de zi cu zi, cu valoare de parabolă, și care își temperează sarcasmul prin spirit ludic, printr-un sentiment al relativității normelor de existență”.

MICROSIOANE ȘI MICROSCHIȚE

Tel

N-avea decît o singură cămașă și o mulțime de dorințe. Acum are o mulțime de cămăși și o singură dorință: să aibă cît mai multe cămăși.

Cronică dramatică

El juca rolul lui Romeo, ea pe-al Julietei.

În cele din urmă s-au căsătorit și, deci, s-au sinucis.

Dedicație

Cînd am compus această melodie, mărturisi maestrul, m-am gîndit cu toată dragostea la surdo-muți.

Descoperire

Pe insulă erau 6. Nu se poate ști cu ce s-au ocupat și ce-au făcut, în afară de unul care trebuie să fi fost un mare matematician de vreme ce ne-a lăsat numărul lor.

Hirbul

— Nu te mai duci pe la fiică-ta?

— Nu, nu mă mai duc.

- De ce?
- M-a înlocuit.
- Pe tine? Ca mamă? Nu se poate! Cu ce?
- Cu o mașină de spălat.

Imprudență

A făcut din țințar armăsar exact într-o vreme când n-avea nici măcar un sac cu ovăz.

Viscul

- Cum de a ajuns în vîrf?
- A știut să aleagă copacul.

Recunoaștere

Treizeci de zile, luna a strălucit pe cer cum n-o făcuse niciodată.

Dar abia când a intrat în eclipsă totală lumea s-a uitat la ea.

Diagnostic

- Am un cui.
- Un cui ?
- Un cui în cap.
- În cap?
- Mi-a intrat un cui în cap. Am alergat, m-am izbit de pragul de sus și mi-a intrat un cui în cap. Uitați-l!
- Formidabil, ai dreptate.
- Mai pot spera, doctore?
- Desigur. Fiecare avem în cap cite un cui.

Prevenire

- Cum, tu n-ai ris niciodată de tine?
- Nu.
- Niciodată?
- Niciodată.

Dar poți să mori!

- Știu.
- Fără să rizi o dată, o singură dată de tine?
- Fără.
- Dar vor rîde atîția în urma ta! N-ar fi atunci mai bine să rizi tu însuși ceva mai înainte?

— Nu. Am moara mea. Nu le dau lor apa.
Eu nu rid,
mă macin

Origine

Erau acolo tot felul de cuiburi și, născîndu-se, puii își lungiseră gîturile ieșind în iarbă, prieteni.

Nu învățaseră încă să zboare și își dădeau unii altora povește: uite cum o să facem!

Mai apoi, cînd au venit părinții, s-au înfricoșat și s-a dus fiecare la cuibul său, fiindcă abia atunci și-au dat seama:

unii erau de mierlă, iar alții de uliu.

Scară

Dacă greierele ar vedea privighetoarea și i-ar auzi și cîntecul ar numi-o, desigur, geniu. Cum însă ochii și urechile sale nu pot cuprinde gingașa enormitate, scriindu-și impresiile, nu s-ar putea, desigur, avînta să onoreze cu acest epitet decît tot pe unul dintre semenii săi. Știm acest procedeu din experiența oamenilor.

Corectură

Abia tîrziu am observat că o parte a corpului meu poate fi tăiată fără să doară:

părul și unghiile.

Și tot așa se întîmplă și cu paginile cărții înainte de a fi dată la tipar.

Postfața

Vreme de trei săptămîni în ziare, la televiziune, la radio, prin viu grai, de la om la om se făcuse reclamă noului spectacol și aproape toți locuitorii orașului și-au cumpărat bilete de intrare.

Pînă și agentul de circulație și-a aranjat în așa fel lucrurile să poată vedea această piesă fantastică în care personajul central nu scotea o vorbă pînă la ultimul act, cînd se justifica:

— N-am ce să vă spun. Știți cu toții mai bine decît mine.

Destin

Întîlnindu-se cu Julieta în plină stradă, Romeo vru să-i propună să meargă împreună la un spectacol — a apărut unul Shakespeare care scrie piese despre hanuri și regi! — dar Julieta dispăru în mulțime și abia tîrziu, spre seară, cînd o zări plimbîndu-se singură prin parc și îi aținu calea și reuși s-o facă să stea o clipă locului, mărturisindu-i că o iubește cum n-a iubit pe nimeni nicioodată, Julieta, speriată — pe o alee trecea Shakespeare! — înfiorată și îndurerată și, în cele din urmă, de-a dreptul îngrozită, îi spuse să plece, s-o lase în pace, să găsească pe cine-o vrea el, numai s-o lase pe ea în pace, ea vrea să trăiască.

Dar Shakespeare auzise totul.

Interpretare

Indiferent cum va fi, tu faci o cronică pozitivă.

Dacă își joacă bine rolul

vei scrie că e totuna cu personajul.

Dacă nu izbutește, dacă e un cabotin, dacă nu are nici un pic de talent vei scrie că își păstrează personalitatea.

Teama

În avion s-au servit mere și Adam a întors capul să nu le vadă.

Eva l-a întrebat:

— De ce refuzi? Intră în prețul biletului.

Adam i-a spus cutremurat de-atîta neghiobie:

— Vrei să fim iar azvîrliți pe Pămînt?

Întîlnire în deșert

L-am întrebat pe struț:

— Tu ești cel care îți vîri capul în nisip?

— Eu? s-a mirat el jignit. Eu sînt cămilă.

Atunci am încercat să-i pun încărcăturile în spinare. Dar el a fugit sărind și topăind:

— Ești orb? nu vezi că sînt pasăre?

Interviu

Aterizînd, realizatorul emisiunii pentru televiziune rămase dezamăgit: celebrul pilot, ajuns în pragul pensiei și,

împlinind în acel minut milioane de kilometri de zbor, era chel! Ei, cum? Nu se poate! Nici chiar așa! O fi el erou, dar nici eu nu vreau să fiu întrebat: „Unde-i este părul?”

Și-l rugă să se lase, pentru o clipă, înlocuit, în fața aparatului de filmat, cu un chelner de la restaurantul aeroportului, foarte interesant din acest punct de vedere, adică avînd părul vîlvoi.

Înțelepciune

— Cîți ani are?

— A, e destul de bătrîn ca să nu se încreadă în puterea vîrstei.

Omul de gips*

Omul de gips era așezat pe cel de-al doilea raft. Dar el voia să stea pe primul și ar fi făcut totul să ajungă acolo, chiar dacă ar fi trebuit să se fi transformat, de pildă, și într-un papagal, deși auzise mereu, în jurul său, spunîndu-se:

— N-avem nevoie de papagali!

El însă a luat fraza drept o ironie oarecare și nu s-a speriat. Țintea mereu spre primul raft, acolo unde era locul rîvnit încă din clipa în care fusese așezat pe cel de al doilea: „Trebuie să ajung pe primul raft” — și-a spus.

Și a ajuns.

Nimeni nu știe cum a putut un om de gips să se deplaseze, în sus, pe primul raft, și nici el n-ar fi putut răspunde: cine are timp de amintiri?

Și abia după ce a căzut, a putut povesti cum se înălțase.

Masca*

Prima dată masca mi-a dat o senzație ciudată, aproape că m-a speriat. Il știam, îl văzusem pe stradă, avea un chip plăcut, atrăgător și-mi părea rău că și-l pocea cu masca aceea. Dar pe măsură ce intra în rol, făcînd lumea să ridă cu hohote, Rômîno îmi devenea din ce în ce mai apropiat. Nu era seară să nu mă fi dus la

*) Lucrări distinse cu Marele Premiu la Festivalul internațional al umorului din Gabrovo — Bulgaria.

circ. Se poate ca și el să mă fi observat, fiindcă-mi alegeam locul foarte aproape de arenă și-l aplaudam când nimeni nu s-ar fi așteptat. Masca devenea tot mai veselă și mai apropiată firii mele. Imi plăcea să-l văd mereu cu ea pe față, dar acasă, firește, nu putea să nu și-o fi scos. Astfel că după ce ne-am căsătorit — povesti ea — și l-am cunoscut în viața de toate zilele fără mască, m-am speriat cu adevărat.

Rezolvare

- Ce faci?
- Despici un fir. În patru.
- N-ai putea în cinci?
- De ce?
- Să-mi dai și mie unul?
- Nu pot.
- De ce să nu poți?
- Fiindcă așa se despici un fir: în patru.
- Și dacă-l despici în cinci? Te rog!
- Nu, nu, insiști degeaba. Uite, mai bine sparg o căruță cu lemne și repar, dacă vrei, și căruța c-o văd cam pe-o rină, dar ca să despici un fir în cinci, nici pomeneală. Te rog nu te supăra, dar nu pot să-mi bat eu joc de zicală. Cere-mi orice, dar asta nu pot s-o fac.
- Și dacă-ți dau eu o sută de lei. Nu te vede nimeni. Ți-o pun într-un plic și ți-o vîr în buzunar.
- Păi, de ce nu spui așa, fratele meu? Cu o sută de lei ți-l despici și-n șase, și-n opt. Ei, fir-ar ea a dracului de zicală! De-o zicală ne împiedicăm noi acum?

Roman polițist

M-am retras în camera mea și am desfăcut plicul. Pe o hîrtie albastră scria: „Vino la ora 6 în locul pe care-l știi”.

M-am dus. Banditul era acolo. Stătea pe un scaun cu picioarele desfăcute și ochii umflați, așa cum stau, de obicei, bandiții. M-am așezat alături și-am luat împreună două sticle cu vin negru.

- Ei, ce zici? și-a arătat el șișul.
- Ce să zic?

— Nu ți-e teamă?

— Nu.

— Bine, mi-a spus el, și mi-a înfipt șișul în inimă. Apoi am comandat încă două sticle cu vin și am ris împreună pînă la ora 12 noaptea, cînd am fost invitați să părăsim localul, fiind ora închiderii.

Lapsus

Intr-o săptămînă pomii au devenit stilpi, crengile căzuseră ca și cum ar fi fost retezate cu un fierăstrău.

Era o boală ciudată, un fel de tuberculoză a vegetalelor, cu un virus ce-ar fi putut fi învins în cîteva clipe, dar inginerul, care fusese un student eminent, care-și tocise ani de zile coatele în biblioteca institutului, care se pregătea acum pentru obținerea titlului de doctor în pomicultură, nu-și amintea, pur și simplu, numele acestei boli și nici soluția cu care livada ar fi putut fi salvată.

Și astfel, în cea de-a doua săptămînă, el a obținut cea mai înaltă notă la tema:

„Cum se poate usca o livadă”.

Diagnostic

— Ar trebui să-mi plătiți mașina.

— Eu?

— Dumneavoastră. Nu mi-ați spus dumneavoastră că dacă sparg dimineața un ou și-l sorb crud dintr-un pahar pe nerăsuflete o să am o voce precum, pe vremuri, Caruso?

— Am spus, mi-amintesc. Aveți dreptate.

— Și pe urmă, nu dumneavoastră m-ați sfătuit să beau trei, iar apoi patru, iar apoi cinci ouă crude în fiecare dimineață?

— Ba da. Mi-amintesc. Aveți dreptate.

— Iar, mai apoi, nu dumneavoastră mi-ați dat ideea să fac rost de-un ou de struț?

— Aveți dreptate. Mi-amintesc.

— Ei bine, așa am procedat. M-a costat o avere. Adică, aș fi putut să-mi cumpăr cu banii pe care i-am dat pe oul de struț o mașină. L-am spart, l-am băut, zadarnic!

— Cum, zadarnic?

— Adică, nici un fel de voce. Nu vorbesc de Carusso. Nici măcar ca a lui... Dar ce să mai vorbim! Mă înțelegeți? Arunc banii pe fereastră!

— Vă înțeleg, dar n-aveți dreptate. N-a fost nimic în zadar. N-ați aruncat nici un ban pe fereastră. Dimpotrivă: i-ați folosit așa cum trebuia. Aș spune chiar că ați câștigat. Ba, ați făcut cea mai mare afacere!

— Eu? Ce fel de afacere? Ce-am câștigat?

— Adevărul: n-aveți voce.

Zbor

Zorile se aprindeau cu fiecare clipă, roșul de pe creștetul trestiiilor își schimba neîncetat nuanțele, o ceață ondulată plutea împreună cu riul, frunzele sălciilor străluceau și, încă de mult, în stufăriș și mai departe, în luncă și împrejurimi, se tot auzea un strigăt și o bătaie de aripi. Era cocoșul de curte al morarului care, odată cu prima adiere de vânt ce mișcase crîngul se trezise și începuse să țipe întinzîndu-și gîtul ca o trompetă teribilă: „Exist! Exist! M-auziți? Eu sînt, cocoșul!”

Astfel își petrece el diminețile, anunțînd lumea, prin puternice bătăi din aripi că s-a trezit, aripi cu care nu s-a ridicat niciodată, aripi de lînă.

În vreme ce undeva, în munți, vulturul își ia zborul pe tăcute.

Lansare

Fii atent. La 200 de metri deasupra pămîntului deschizi parașuta. Jos, lingă păpuriș o să te aștepte o mașină vișinie. Va fi a dumitale. Uite și actele de proprietate. Dar ce-i cu dumneata?

— Am o întrebare.

— Pune-o. Dar repede. Avionul are o viteză de o mie de kilometri pe oră!

— Cum deschid parașuta?

— Apeși pe primul buton.

— Și dacă nu se deschide?

— Apeși pe cel de-al doilea.

— Și dacă nu se deschide?

- Apeși pe cel de-al treilea.
- Și dacă nu se deschide?
- Imposibil. Asta e butonul de siguranță.
- Și dacă nu se deschide?
- Se deschide, domnule, nu înțelegi?

Indoiala a fost justificată. Parașuta nu s-a deschis nici la primul, nici la cel de al doilea, nici la cel de al treilea buton. Singurul gând care i-a mai fulgerat prin minte în acele ultime secunde era dacă măcar acolo, în păpuriș, îl aștepta, așa cum i se promisese, mașina aceea vișinie.

Conlucrarea

Nici acum nu-mi pot explica în ce chip se petreceau lucrurile, îmi amintesc numai că, vara, plecam cu boii în iarba dintre pruni, dar îi lăsam să secere cu lacoma lor limbă și-n griul de alături fiindcă atunci tot scopul meu era să-i văd cu burțile umflate și să-l aud pe tata: „Bravo, i-ai săturat!”

În drum spre casă treceam printr-o poiană verde unde era fîntîna cu jgheab de adăpat și-i îndemnam din urmă cu biciușca. Scoteam șase găleți și mă dădeam deoparte, și-n clipele acelea avea loc întîmplarea care mă fascina: stingîndu-și setea, boii păreau să gîndească!

Ce larmă de imagini o fi în capul lor, mă întrebam uitîndu-mă în ochii mari, adînci; ce cred ei despre apă; dar despre rîndunici; știi ei ce e copacul?

Dar n-aveam cum să aflu ceva din gura lor și îi duceam acasă și rămîneau cu mine.

Și-astfel venea amiaza cînd trebuia să plec din nou cu ei la iarbă; și-astfel trecea și vara fiindcă, atunci, tot scopul meu era să sature boii.

Și-abia mai tîrziu aveam să înțeleg că scopul ăsta-l urmăreau și ei.

Eșecul

La un gestionar se prezintă un inspector.

- Nu te supăra, îl întrebă, ce faci aici?
- Vînd, răspunse gestionarul.

— De furat, nu furi?

— Ba da.

Inspectorul se întristă. Ceru un pahar cu vin și își aprinse o țigară.

— De ce? pufăi el.

— Nu sint obligat să răspund. Dumneata ai datoria să mă controlezi! îi explică gestionarul.

Inspectorul mai bău un pahar cu vin, apoi îl preveni:

— Dacă te controlez, te prind.

Gestionarul rise.

— Și ai să faci închisoare! Și va fi vai de capul dumitale!

— Nu-mi purta grija, se înveseli și mai tare gestionarul, turnându-i inspectorului vin în pahar. Fă-ți datoria! Prinde-mă!

Gestionarul ocoli un stîlp, apoi sări peste tejghea, mai ocoli un stîlp și sări înapoi peste tejghea și strigă și bătu din palme:

— Prinde-mă!

Dar inspectorul, ceva mai greoi și cam amețit, începu să gîfîie și, în cele din urmă, renunță la joc.

Modestie

Am să-ți îndeplinesc trei dorințe — îi spusese el tinărilor subaltern într-o stare de exaltare — bineînțeles, ținînd seama de condiții și posibilități, dumneata știi ce pot eu...

(La birou stătea un bărbat între două vîrste, îmbrăcat într-un costum de culoare închisă, cu revere înguste, cumva demodate parcă, cu fața plină, cu ochelari albaștri și tuns foarte scurt.

Tinărul îl asculta și obrazii săi, pînă atunci îmbujorați, se acoperiră, deodată, de o paloare neobișnuită, buzele începuseră să-i tremure, ochii clipiră și îi trebuiră mari eforturi să-și poată stăpîni ciudatul sentiment ce-l cuprinsese, dintr-o dată, gata să-l facă să sară ca un manechin împins de un resort.)

... dar subalternul nu-i ceru nimic, lucrul pe care l-ar fi dorit ar fi fost să-i ia locul. Și cum dorința asta rămânea să și-o rezolve singur, răspunse cu un aer de timiditate.

— Vă mulțumesc mult... Nu-mi doresc nimic... decît să vă pot fi de folos.

Ocrotire

În casă s-au făcut toate pregătirile pentru aducerea lui: au fost mutate lucrurile și holul măturat, și-l urcară pe la balcon, scările fiind strimte și lumea se mira: „O, ce frumos trebuie să cînte!” și pianul fu instalat lîngă perețele din stînga, sub un cuier cu ramuri.

— Ei, spuse bărbatul, în sfîrșit!

— În sfîrșit, spuse și femeia.

Pianul ocupa aproape un sfert din spațiul holului, dar el părea acum ghemuit, și parcă privea cu teamă celelalte lucruri: o masă cu patru scaune, un dulap, o ladă cu sifoane, un frigider, o mașină de spălat rufe, o alta de curățat cartofi, două butelii de aragaz, o ramă pentru un tablou și cinci sticle goale. Și mai era acolo cuierul acela bizar, cu o mulțime de brațe din fier vopsit, în care puteai pune toate lucrurile astea, plus cizme și mănuși, dacă voiai.

— Acum ne mai trebuie o husă, spuse bărbatul.

— Da, o husă, spuse și femeia.

— O husă mare!

— Mare, fiindcă și el e mare, spuse femeia.

Și se duseră la un atelier de huse și cumpărară o husă mare, din foaie de cort, și-l înveliră, și-i strînseră picioarele cu sfori.

Și niciodată pianul nu mai ieși de acolo.

Sfat

— Am auzit că sînteți inginer. Cînd se pun trandafirii: toamna sau primăvara?

— Și toamna și primăvara.

— Și cei care nu se prind îi arunc?

— Îi aruncați, desigur.

— Și pe cei sălbatici, îi altoiesc?

- Îi altoiți, desigur.
- Și pe urmă din flori, pot face dulceață?
- Puteți face dulceață, desigur.
- Sau, mai bine, o cumpăr de la magazin?
- Mai bine de la magazin, desigur.

Zeul căzut

Vrînd să-și ducă jertfa pîn' la capăt, oamenii îl întrebă pe zeu cum i s-au părut cei doi viței trimiși de ei duminica trecută, gata fripți.

— Destul de buni, le spuse Zeul. Nu uitați că de sărbătorile olimpice e ruga celor zece miei.

Oamenii jertfiră și miei și-l întrebă iarăși:

— O, Zeule puternic, cum au fost?

— Buni. Acum stropiți cerul și c-un butoi de vin.

Și tot așa oamenii comunicau cu Zeul ori de cîte ori erau nevoiți s-apeleze la puterea lui, fiindcă — uitasem să vă spun — multe lucruri prin locurile acelea ar fi rămas baltă fără ajutorul său. Era un zeu sociabil (deși nu se prea cuvenea, el bătea pe umăr pe oricine, și fără mof-turi: „Îmi dai și tu ce ai!”)

Și poate-ar fi și astăzi printre ei, dacă n-ar fi fost zvirlit de pe munte și dus la galere pentru mită.

S-a născut în Paso de los Toros, în 1920. Dotat cu multiple posibilități, Benedetti abordează mai multe genuri, printre care: poezie — „Poemele altora” (1964), „Casa și cărămida” (1977), „Cotidienele” (1979); roman — „Armistițiul” (1960), „Mulțumesc pentru foc” (1965), „Aniversarea lui Juan Angel” (1971); eseu — „Scriitori de pe continentul metis” (1967), „Scriitorul latino-american și revoluția posibilă” (1974); teatru — „Pedro și căpitanul” (1979); proză satirică — „Toate povestirile lui Mario Benedetti” (1980). De asemenea, s-a ocupat de alcătuirea unei antologii de proză românească (1965).

Caracteristică pentru scrierile lui Benedetti este tema mediului ambiant din Montevideo, în elementul său cel mai reprezentativ — clasa mijlocie, pe care autorul o prezintă cu luciditate, purtându-ne prin diferite stări sufletești, care variază de la euforia nesfârșită, pînă la cea mai profundă meditație asupra realității înconjurătoare.

CEȘCUȚELE

Erau șase ceșcuțe: două roșii, două negre, două verzi și pe deasupra importate, incasabile, moderne. Le primiseră cadou de la Enriqueta la ultima aniversare a Marianei și de atunci discuția a fost că se poate combina ceașca de o culoare cu farfurioara de altă culoare. Negru cu roșu merge grozav, fusese sîatul estetic al Enriquetei. Dar Mariana, printr-un gest de o discretă independență, hotărîse ca fiecare ceșcuță să fie folosită cu farfurioara de aceeași culoare.

„Cafeaua este gata. S-o aduc?” întrebă Mariana. Se adresase soțului, dar ochii erau îndreptați spre cumnat. Acesta clipi și nu spuse nimic, dar Jose Claudio răspunse: „Încă nu. Mai așteaptă o clipă. Înainte vreau să fumez o țigară.” Acum, da, ea îl privi pe Jose Claudio și se gîndi pentru a mia oară că ochii aceia nu păreau ai unui orb.

Mîna lui Jose Claudio începu să se miște pipăind canapeaua. „Ce cauți?” întrebă ea. „Bricheta.” „La dreapta ta.” Mîna își corectă traseul și întîlni bricheta. Cu același tremur pe care l-a imprimat gestul căutării, degetul mare încercă de cîteva ori să aprindă bricheta, dar flacăra nu apăru. La o distanță deja calculată, mîna stîngă încercă fără rezultat să simtă apariția căldurii. Atunci Alberto aprinse un chibrit și-i veni în ajutor. „De ce n-o arunci?”

spuse cu un suris care, ca toate surisurile adresate orbilor își pune amprenta și pe modulațiile vocii. „N-o arunc pentru că este o amintire sentimentală. E cadou de la Mariana.” Ea deschise gura și-și atinse buza de jos cu virful limbii. Un fel ca oricare altul de a începe să-și aducă aminte. Era în martie 1953, când el împlinise 35 de ani și încă mai vedea. Prinziseră în casa părinților lui Jose Claudio, la Punta Gorda, mincaseră orez cu midii și după aceea se plimbaseră pe plajă. El îi trecuse un braț după umăr și ea se simțise protejată, probabil fericită sau ceva asemănător. Se întorseseră în apartament și el o sărutase încet, cum săruta înainte. Inauguraseră bricheta cu o țigară pe care o fumaseră împreună.

Acum bricheta se stricase. Ea nu credea în conglomeratele simbolice și, după toate cele întâmplate, ce mai rămăsese din acea perioadă?

— Niçi luna asta n-ai fost la doctor, spuse Alberto.

— Nu.

— Vrei să fiu sincer?

— Desigur.

— Mi se pare o tîmpenie din partea ta.

— Și de ce să mă duc? Ca să aud că am o sănătate de fier, că ficatul meu funcționează admirabil, că inima bate perfect, că intestinele mele sînt minunate? De asta să mă duc? Sînt sătul de sănătatea mea grozavă fără ochi.

Epoca dinaintea orbirii. Jose Claudio niciodată nu fusese un specialist în exteriorizarea emoțiilor, dar Mariana nu uitase cum era această față înainte de a dobîndi această tensiune, acest presentiment. Căsătoria lor avusese momente bune, asta nu putea, nici nu dorea s-o ascundă. Dar cînd izbucni nenorocirea el refuzase să aprecieze ajutorul ei, să se încreadă în ea. Tot orgoliul său se concentra într-o liniște teribilă, încăpățînată, o tăcere care continua așa, chiar cînd se înconjura de cuvinte. Jose Claudio nu mai vorbea de el.

— Oricum, va trebui să te duci, adăugă Mariana. Amintește-ți ce spunea mereu Menendez.

— Cum să nu-mi aduc aminte. Pentru Dumneata Nu Este Totul Pierdut. Ah și altă frază faimoasă: Știința Nu Crede În Minuni. Nici eu nu cred în minuni.

— Și de ce să nu ai o speranță? E uman.

— Intr-adevăr? Vorbi cu țigara în colțul gurii. Se închisese în el. Dar Mariana nu era făcută să asiste, pur și simplu să asiste un resemnat. Mariana dorea altceva. O femeiușcă care să fie aleasă cu mult tact, asta era. Și totuși, existau destule porțițe la această exigență; era maleabilă. O realitate pe care el n-o sesizase, dar asta nu era cea mai mare nenorocire. Cea mai mare nenorocire era că fusese dispus să evite prin toate mijloacele pe care le avea la dispoziție ajutorul Marianei. El subestima protecția ei. Și Mariana dorise sincer, afectuos să-l protejeze.

Bine, asta era înainte, acum nu. Schimbarea se produsese treptat. La început a fost o diminuare a tandreței. Grija, atenția, ajutorul care de la început fuseseră încununate de un aer continuu de afecțiune, acum deveniseră gesturi mecanice. Ea continuase să-l îngrijească, de asta nu te puteai îndoi, dar nu se mai bucura ca înainte. Apoi urmasse o groază teribilă în fața oricărei eventuale discuții. El era agresiv, gata întotdeauna să rănească, să fie dur, să instaureze un regim de teroare fără putință de ameliorare. Era de necrezut cum găsea adesea chiar în ocazii mai puțin potrivite jignirea rafinat ținută, cuvântul care mergea direct la punctul nevralgic, comentariul care marca explozia, și mereu de departe, din spatele orbirii sale, ca și cum aceasta reprezenta un zid protector față de incomoda stupoare a celorlalți.

Alberto se ridică de pe canapea și se apropie de geam.

— Ce toamnă urâtă, spuse. Ați văzut? Întrebarea îi se adresase ei.

— Nu, răspunse Jose Claudio. Vedeți voi și pentru mine.

Alberto o privi. În timpul tăcerii își surisuseră, fără doar și poate în legătură cu el. Dintr-o dată, Mariana știu că devenise frumoasă. De câte ori îl privea pe Alberto se făcea frumoasă. El i-o spusese pentru prima dată în seara de 23 aprilie a anului trecut de la care trecuse exact un an și opt zile; într-o seară în care Jose Claudio îi adresase cuvinte foarte urite, și ea plinsese, descurajată, tristă, ore în șir, adică până întâlnise umărul lui Alberto și s-a simțit înțeleasă și sigură. De unde își lua Alberto ca;

pacitatea aceasta de a înțelege oamenii? Ea vorbea cu ei și doar privindu-l știa imediat că o va scoate din încurcătură. „Mulțumesc, spusese atunci. Și acum cuvântul îi ajungea pe buze direct din inimă, fără vreun alt interes. Dragostea ei pentru Alberto fusese la început un sentiment de mulțumire, dar aceasta (pe care ea o vedea cu toată sinceritatea) nu-i alterase iubirea. Pentru ea a iubi însemnase mereu puțin a mulțumi și puțin a capta recunoștință. Lui Jose Claudio, în vremurile bune, îi mulțumise căci el, atît de strălucitor, atît de lucid, atît de isteț, o clesese pe ea, atît de ștearsă. Dăduse greș în captarea recunoștinței sale și dăduse greș atît de repede în cea mai favorabilă ocazie cînd se părea că are cel mai mult nevoie de ea.

Lui Alberto în schimb îi plăcuse impulsul inițial, generozitatea acestui prim ajutor, pentru că o salvase din propriul haos și mai ales o ajutase să fie puternică. În ceea ce o privește, ea îi stîrnise desigur mîrinimia. Pentru că Alberto era un suflet liniștit, cu respect pentru fratele lui, un fanatic al echilibrului, dar în același timp un singuratic. Ani și ani ea și Alberto au menținut relații puțin afectuoase și numai în anumite ocazii lăsau să se întrevadă o solidaritate ceva mai profundă. Poate Alberto invidia puțin aparenta fericire a fratelui său, norocul de a întîlni o femeie pe care el o găsea încîntătoare. În realitate, nu cu mult timp înainte, Mariana obținuse confesiunea că burlăcia imperturbabilă a lui Alberto se datora faptului că fiecare posibilă candidată era supusă unei dezavantajoase imagine comparatii.

— Și ieri a fost Trelles, spuse Jose Claudio, să-mi facă clasică vizită de adulare, pe care personalul fabricii mi-o consacră o dată pe trimestru. Cred că trag la sorți și cel care pierde vine să mă vadă.

— Dar poate că te și apreciază, spusese Alberto și păsrează o amintire frumoasă din timpul cînd îi conduceai, că efectiv sînt îngrijorați de sănătatea ta. Nu mereu oamenii sînt atît de mizerabili cum ți se pare ție în ultimul timp.

— Prea bine. În fiecare zi învățăm ceva nou. Surîsul era însoțit de un hohot scurt, destinat să se înscrie la alt nivel al ironiei.

Cînd Mariana recursese la Alberto, căutîndu-i protecția, sfatul, mîngîierea, avusese imediat certitudinea că la rîndul ei proteja pe protectorul ei, că el avea atîta nevoie de ajutorul ei ca și ea, încă plină de scrupule și poate de pudoare, avea o rezonabilă disperare de care ea începea să se simtă responsabilă. Tocmai de asta îi captase recunoștința, să lase ca el s-o învăluie în tandrețea sa acumulată de atîta timp, pentru a-i permite să îndrepte realitatea imprevizibilă, acele imagini ale ei pe care le parcursese, fără a-și face iluzii, prin defileul melancolicelor insomnii. Dar recunoștința se revărsase repede. Ca și cum totul fusese dispus pentru o revelație mutuală, ca și cum rămăsese numai să se privească în ochi pentru a confrunța și a compensa strădaniile lor, la puține zile, ce-i mai important fusese spus și întîlnirile pe furiș se îndesiră. Mariana simți dintr-odată că inima i se umple și că în lume erau numai Alberto și ea.

— Acum poți să încălzești cafeaua, spuse Jose Claudio și Mariana se aplecă peste măsuță pentru a aprinde spiritiera. Pentru o clipă se distră contemplînd ceștile. Adu-sese doar trei, una din fiecare culoare. Ii plăcea să le vadă așa, în formă de triunghi.

După aceea se așeză pe canapea și ceafa ei întîlni ceea ce spera: mîna caldă a lui Alberto făcută căuș ca s-o primească. Ce deliciu, doamne! Mîna începu să se miște încet și degetele lungi, subțiri se strecurară în păr. Prima dată cînd Alberto se purtase astfel, Mariana se simțise neliniștită, cu mușchii contractați dureros, ceea ce o împiedicase să se bucure de mîngîiere. Acum nu.

Acum era liniștită și se putea bucura în voie. I se părea că orbirea lui Jose Claudio era un fel de protecție divină

Așezat în fața lor, Jose Claudio respira normal, aproape fericit. Cu timpul, mîngîierea lui Alberto se transformase într-un fel de rit, Mariana fiind în situația de a aștepta mișcarea următoare și prevăzută. Ca în fiecare seară mîna mîngîie gîtul, abia atinse urechea dreaptă, trecu ușor peste obraz și bărbie. În sfîrșit, se opri pe buzele întredeschise. Atunci ea, ca în fiecare seară, sărută în tăcere acea palmă și închise pentru o clipă ochii. Cînd îi deschise, fața lui Jose Claudio era aceeași. Străină, re-

zervată, distantă. Pentru ea, fără îndoială, acest moment cuprindea întotdeauna și puțină teamă. O teamă nejustificată căci în cursul acestei mîngîieri pudice, riscante, amîndoi ajunseseră la o tehnică pe cît de perfectă, pe atît de silențioasă.

— N-o lăsa să fiarbă, spuse Jose Claudio.

Mîna lui Alberto se retrase și Mariana se aplecă iar deasupra măsuței. Trase fitilul, stinse flacăra cu capacul de sticlă, umplu ceșcuțele direct din cafetieră. În fiecare zi schimba distribuția culorilor. Azi Jose Claudio va bea din cea verde, Alberto din cea neagră și ea din cea roșie. Lua ceșcuța verde ca să i-o întindă soțului, dar înainte să i-o dea se izbi de surîsul ciudat și forțat al acestuia. Se izbi de asemenea și de următoarele cuvinte care sunară mai mult sau mai puțin astfel: „Nu, dragă. Azi vreau să beau din ceașca roșie.”

TRANSPERANTELE

Marcelo ajunse singur, ca în fiecare seară, în apartamentul său. Încet își goli buzunarele: pe măsuță își lăsa cheile, stiloul, ochelarii, portofelul, cutia cu „fluturași” (mereu avea unul, pentru orice eventualitate, cu toate că, în general, ori se rupea, ori se șifona de atîta stat în buzunarul de la spate al pantalonului), portvizitul, pieptănul, ceasul, scobitoarea de plastic, pilulele de pepsină și pancreatină, batista, buletinul cu mutră lui respingătoare.

În cameră era o atmosferă sufocantă, așa încît deschise aparatul de aer condiționat nu la maximum (de cîte ori îl punea, răcea), ci la moderat și în surdina. Își scoase sacoul și cravata, își suflecă mincile cămășii. Deschise geamul. De afară venea un aer călduț. Privi blocul de vizavi. Aproape toate ferestrele erau închise, cu transperantele trase. Munci din greu să le tragă. „Va trebui să schimb șnurul!” În total cele două blocuri aveau 64 de apartamente. Totuși el avea foarte puține relații cu ceilalți locatari. Cîteodată, cînd participa la adunările de bloc, discuta cinci minute cu unul și cu

altul, suficient ca să ofere sau să primească o țigară sau să se plîngă de conductele de apă care funcționează prost

Știa (aflase din intîmplare) că în apartamentul celui alt bloc, mai exact în cel care se afla la același nivel cu al său, locuia o femeie singură, matură, dar încă foarte prezentabilă. La adunările de bloc o numeau doamna Galvan. Niciodată nu se întîlniseră în lift, pentru că fiecare bloc avea lift propriu, dar în ocazii rare se zăriseră în timp ce deschideau sau închideau ferestrele și transperantele și se salutaseră cu o mișcare discretă a capetelor: pe jumătate chel, al lui, roșcat, al ei.

Marcelo deschise televizorul și începu să schimbe canalele. Pe primul, o pereche blondă, aproape eterică, alerga grațios într-o pădurice primăvăratecă pentru a termina la sfîrșitul celor 30 de secunde de rigoare cu oferta unui șampon, fără nici o îndoială, - minunat. (Cu o seară înainte, într-o reclamă de ghetete și ghetuțe, aceeași pădure, iarna). Alt canal: Pantera roz. Schimbă imediat. Acum, un domn grasuț cu voce pițigăiată interviează impulsiv un industriaș care manevrează ca un grangur monosilabele. E clar, grăsanul este deranjat de acest laconism care nu făcea parte din planurile sale. În disperarea lui formulează întrebări din ce în ce mai lungi și mai complicate, dar industriașul continuă să răspundă în monosilabe, care, deși seamănă cu niște împușcături, sînt din ce în ce mai scurte.

Un prim-plan arată fața grăsunului (cum spun cronicarii de box ?) a, da, „perlată de transpirație”. Marcelo ar fi dorit să-i fie milă, dar nu poate și se grăbește, plin de speranțe, să dea pe alt canal. În sfîrșit, teatru. Alege conștient propunerea. Niciodată nu a putut evita fascinația acestor eforturi sentimentale, care de care mai siropoase. Învățase deja secretul. Din martie pînă în octombrie toate iubirile sînt nefericite, dar la începutul lui noiembrie majoritatea dintre ele încep să fie perfecte. Și e logic, pentru că serialul trebuie să se termine înainte de Crăciun cu un deznodămînt edificator. Marcelo face o probă, care, în alte seri, îl amuzase mult. Întrerupe sonorul televizorului și începe să-și imagineze dialogurile. Scena

cu actorul nu prea solid, rezemat de un perete al decorului și expresia actriței care stă la un metru și jumătate depărtare este de mare exaltare. Cuvintele pe care Marcelo, distrîndu-se, le pune în gura actorului, nu sînt de cuceritor persuasiv. Cele pe care le pune în gura actriței sînt de un respect dureros și progresiv. Ce pasiune, drace! Fata se apropie promițătoare de bărbatul care, șmecher, nu mișcă, nici degetul cel mic, doar privește. Gata, gîndește Marcelo, acum se îmbrățișează. Dar nu. Lovitura a fost atît de puternică încît, chiar fără sonor, lui Marcelo i s-a părut că a simțit-o. „Un lucru cel puțin e clar, eu n-aș fi bun deloc de scenarist la televiziune”.

Ca tratament homeopatic de alienare este suficient. Așa că închise televizorul. Fără încărcătura sfintei furii pe care o răspîndește micul ecran, atmosfera pare și mai proaspătă. Marcelo se dezbracă, face un duș în tăcere. Se întoarce așa, dezbrăcat, în ambianța singuratică, ștergîndu-se cu prosopul pe șolduri.

Se așează în fața oglinzii de perete și, ca de obicei, imaginea propriei sale burți îl descurajează. Nu poate să se lase de mîncare și băutură; renunțase la piine, la băuturile gazoase, la paste făinoase, la dulciuri, la sare. Degeaba. Talia i se micșorase doar cu trei centimetri în cinci luni. Cinci luni care au fost, în ceea ce privește alimentația, cele mai groaznice din cei 39 de ani ai lui. În acest moment deosebit a hotărît că sacrificiul nu merită osteneala și pentru a doua zi și-a promis un prînz cu paste făinoase, vin roșu și înghețată. Recunoaște că hotărîrea este lașă, dar și stimulatoră.

Se privește iar în oglindă și i se pare că zărește o umflătură sub buric. Se apropie mai mult dar nu reuși să observe despre ce este vorba pentru că acea zonă era acoperită de păr. Atunci își puse ochelarii și continuă să se examineze; a, e ceva asemănător unui furuncul, dar încă în stare incipientă. Se liniști.

În fața ferestrei închise face exerciții respiratorii timp de cinci minute. Imediat se oprește pentru că nu vrea să transpire. Face gestul de a-și pune pijamaua, dar renunță. Cu căldura asta mai bine ar dormi dezbrăcat. Deschide tranzistorul și în încăpere răsună vechiul și îndrăgitul

tango de Troilo. Ca și cum și-ar bate joc de el face cîțiva pași de tango, cu figuri cu tot (Ce groaznic!) așa cum era, singur și gol. Dar melodia lasă locul buletinului de știri, dar încă știrile nu sînt dansante. Poate cînd o să moară Franco! Dar o să moară? Atunci se culcă, citește puțin, dar cartea nu este foarte distractivă. Întoarce deșteptătorul, închide tranzistorul și încearcă să doarmă. Atunci îl apucă obișnuitul cîrcel la piciorul stîng. Degetele se chircesc ca și cum ar dori să ciupească cearșaful. Nu are alt remediu decît să aprindă lumina, să se scoale, să sară într-un picior, absolut ridicol, masîndu-și mai mult timp zona cu cîrcel pînă cînd cele cinci cioturi vor fi iar degete.

Se culcă din nou, acum va adormi imediat ca să-i joace o festă cîrcelului următor. Coșmarul nu este prea înfiorător: merge pe un pod, care nu este peste un rîu ci pe pămînt și jos, lîngă un arbust roșietic, stă Mabel, vechea lui logodnică de la țară; vrea s-o strige, s-o cheme, dar cu toate că încă mai mișcă buzele nu-i iese nici un sunet; ea privește încăpățînată în altă parte, ca și cînd ar căuta sau ar aștepta pe cineva care, desigur, nu era el.

Nu îl trezește ceasul deșteptător, ci lumina noii zile. În prima clipă crezu că se sculase după o lungă siestă, dar imediat își dădu seama de greșeală și sări cînd înțelese care este cauza luminii atît de intense: transperantele erau ridicate, sau mîi bine spus se ridicaseră după ce el le trăsese (transperante de rahat!) Trebuie spus (și aici e poanta) că zbănțuiala lui din ajun sau căutarea „turunculului”, pașii de tango, exercițiile respiratorii, săriturile cînd avusese cîrcelul, toate acestea au putut fi văzute de vecina de vizavi. Și-o imaginează deja pe doamna Galvan telefonînd la prînz prietenelor ei: Poți crede că aseară era un tip în pielea goală în apartamentul din fața mea? Nici nu-ți închipui tot ce-a făcut! A dansat, a sărit... înțelegi? Și prietena zicînd: N-o fi vreun exhibiționist? Și doamna Galvan: spunînd că nu, că ea îl cunoaște (numai din vedere, desigur) și este un tip serios, în toată puterea. Și prietena că ăștia sînt cei mai periculoși. Aha! Și dacă doamna Galvan zice că nu se gîndise la asta și poate, efectiv, este un exhibiționist, cu

ce față o va privi el de aici înainte? Să te dezbraci și să dezbraci o femeie frumoasă cu transperantele ridicate e o barbarie, dar ca un asemenea despuiat să ofere un show stupid, asta i se părea pur și simplu o porcărie.

Se îmbracă repede, se spală pe față și pe dinți. Vara îi place întotdeauna să facă baie seara. Pe lângă asta vrea să iasă cât mai devreme posibil ca să nu se întâlnească în holul blocului cu doamna Galvan. Înainte de a ieși închide aproape de tot transperantele. De ce? Prea târziu.

Coboară cu celălalt lift, dar când deschide ușa la parter o vede pe doamna Galvan. Evident, întâlnirea pentru ea reprezintă un șoc. În ceea ce îl privește pe Marcelo, acesta nu se poate uita în ochii ei. Se scuză și zăbovește câteva minute la intrarea blocului așteptând pe nimeni. Femeia rămâne o clipă lângă ușa liftului. Îl privește, dar când i se pare că a ghicit că Marcelo o va privi și el, atunci își întoarce capul. În cele din urmă Marcelo își dă seama că ea se va apropia. E pe punctul s-o ia la fugă îngrozit, dar preferă să clarifice situația. Trebuie tăiat răul de la rădăcină.

Doamna Galvan se oprește lângă el. „Domnule, vreau să vă spun că înțeleg perfect că sînteți uluit și asta pentru că nu mă priviți și abia mă salutați”. „Eu?” se bilbii Marcelo. „Da, dumneavoastră. Dar nu vreau să gîndiți ceva rău despre mine. Sînt distrată, asta da, dar nimic mai mult, știți? Nutream speranța secretă că nu v-ați dat seama. Dar atitudinea dumneavoastră este foarte elocventă, domnule. Și chiar dacă aveți tot dreptul să credeți că sînt o nerușinată și o mincinoasă, vă asigur că aseară am fost convinsă că trăseseam transperantele.”

BUGETUL

În instituția noastră era în vigoare același buget încă din anul 192 și nu știu cit, sau dintr-o epocă în care majoritatea dintre noi luptau cu geografia și cu fracțiile. Fără îndoială, Șeful își amintea de întîmplare și, cîteodată, cînd nu aveam de lucru prea mult, se așeza familiar pe unul dintre

birouri și așa, cu picioarele bălăbănindu-se, care lăsau să se vadă din pantaloni o pereche de șosete imaculate, ne povestea cu vechea lui emoție și cu cele șapte mii cinci sute paisprezece cuvinte de rigoare, îndepărtata și minunată zi în care șeful lui — el era atunci funcționar de gradul I — îl bătuse pe umăr și îi spusese: Băiete, ni s-a mărit bugetul, cu surîsul amplu și satisfăcut al celui care deja a calculat câte cămăși se pot cumpăra cu diferența cu care crescuse salariul.

Un buget nou este ambiția maximă a unei instituții publice. Noi știam că alte instituții, cu un personal mai numeros decât al nostru, obținuseră mărimi de buget la fiecare doi sau trei ani. Și îi priveam din mica noastră insulă administrativă cu aceeași disperată resemnare cu care Robinson privea defilind bărcile la orizont, știind că era atât de inutil să-ți arăți invidia. Invidia noastră n-a folosit la nimic pentru că nici în cele mai bune vremuri nu treceam de nouă salariați și era logic că nimeni nu se preocupa de o instituție atât de redusă.

Cum știam că nimeni și nimic nu va îmbunătăți lefurile, ne-am limitat speranța la o progresivă reducere a cheltuielilor zilnice și în baza unei cooperări elementare am reușit în mare parte. Eu, de exemplu, cumpăram menta; Auxiliarul de gradul I — ceaiul de după amiază; Auxiliarul de gradul II — zahărul; biscuiții — Funcționarul de gradul I și funcționarul de gradul II — untul. Cele două dactilografe și portarul erau scutiți, iar Șeful, care câștiga puțin mai mult, plătea ziarul pe care îl citeam toți.

Distracțiile noastre particulare s-au redus la minimum. Mergeam la cinematograful o dată pe lună, având grijă să vedem toți filme diferite, așa încît povestindu-le apoi la servici să avem impresia că le-am văzut toți pe toate. Jucam dame și șah — care costau puțin — de la cinci la șase, cînd era deja imposibil să mai sosească noi dosare, odată ce avizul de la ghișeu avertiza că după cinci nu se mai primesc cereri. De atîtea ori l-am citit, încît în final nu știam cine îl inventase, nici măcar ce concept corespundea exact cuvîntului „reclamație”. Cîteodată cineva venea și întreba numărul cererii sale. Noi îi dădeam numărul de dosar și era satisfăcut. Ca și cum o „problemă” ar putea

fi, de exemplu, un dosar. În realitate viața pe care o duceam acolo nu era rea. Din cînd în cînd Șeful se credea obligat să arate avantajele administrației publice și cîțiva dintre noi ne gîndeam că era deja prea tîrziu ca să avem o altă părere. Unul dintre argumentele sale era siguranța. Siguranța că nu vom fi concediați. Pentru ca aceasta să se poată întîmpla, trebuia să se întrunească senatorii, și noi știam că senatorii se reuneau numai dacă trebuia să interpeleze un ministru. Astfel încît, în cazul acesta, Șeful avea dreptate. Siguranța exista. Sigur că, de asemenea, exista și altă siguranță, aceea că niciodată nu vom avea o mărire care să ne permită să cumpărăm un palton cu banii jos. Dar Șeful, care nici el nu și-l putea cumpăra, considera că nu era momentul să criticăm funcția lui, și nici pe ale noastre. Și, ca de obicei, avea dreptate.

Această pace aproape definitivă, care domnea în instituția noastră, făcîndu-ne să ne resemnăm cu meschinul nostru destin, se văzu într-o zi destrămată datorită veștii pe care o aduse Funcționarul de gradul II. Era un nepot al unui funcționar de gradul I din Minister și reieșea că acest unchi aflate că acolo se vorbea de un nou buget pentru instituția noastră. Cum în prima clipă nu știuse cine era sau erau cei care vorbiseră despre bugetul nostru, am suris cu ironia de zile mari, pe care o rezervasem pentru cîteva ocazii, ca și cum Funcționarul de gradul II era puțin nebun sau ca și cum noi credeam că ei ne ia puțin de proști. Dar cînd adăugă că, conform celor spuse de unchiul său, cel care vorbise despre asta era chiar Secretarul, sau cum am spune sufletul Ministerului, am simțit dintr-o dată că în viețile noastre de 70 de pesos se schimba ceva, ca și cum cineva aruncase, în sfîrșit, o găleată de apă peste trupurile noastre amorțite, ca și cum o mîină invizibilă ne scuturase de tot conformismul și de toată resemnarea.

În cazul meu particular, ceea ce-mi veni prima dată în minte și pe buze a fost: stilou. Pînă în acel moment nu știusem că voiam să cumpăr un stilou, dar în timp ce Funcționarul de gradul II anunța cu vestea sa acest viitor luminos, această posibilitate, care, oricît de mică ar fi fost, scoase imediat din nu știu care ungher al dorințelor

mele un stilou negru cu capac de argint și cu numele meu gravat pe el. Dumnezeu știe de cât timp se înrădăcinase în mine.

Am văzut și am auzit pe deasupra cum Auxiliarul de gradul I vorbea de o bicicletă și Șeful contempla distrat tocurile neflecuite de la pantofi și una dintre dactilografe privea cu dispreț poșeta de acum cinci ani. Am văzut și am mai auzit cum noi toți am început să ne împărtășim planurile, fără să ne intereseze ce spunea celălalt, avînd nevoie să găsim o supapă pentru atîtea iluzii reprimare și ignorate. Am văzut și am auzit cum toți ne-am hotărît să sărbătorim vestea cea bună plătind cu micile economii o excelentă seară cu biscuiți.

Aceștia — biscuiții — au reprezentat primul pas.

A urmat apoi perechea de pantofi pe care și-a cumpărat-o Șeful. Pantofilor șefului i-a urmat stiloul meu pe care ar fi trebuit să-l plătesc în zece rate. Stiloului i-au urmat paltonul Funcționarului de gradul II, poșeta dactilografei, bicicleta Auxiliarului de gradul I. După o lună și jumătate toți eram cuprinși de nerăbdare și neliniște.

Funcționarul de gradul I a adus noi vești. În primul rînd că bugetul se afla la Secretariatul ministerului. Apoi că nu. Nu era la Secretariat. Era la Contabilitate. Dar șeful Contabilității era bolnav și era nevoie să i se ceară părerea. Toți ne interesam de sănătatea acestui șef despre care știam numai că îl cheamă Eugenio și că avea în studiu bugetul nostru. Doream chiar să obținem un buletin zilnic al sănătății acestuia. Dar aveam parte numai de știrile proaste ale unchiului Funcționarului nostru de gradul II. Șeful Contabilității se simțea mai rău. Am încercat o atît de mare tristețe datorită bolii acestui funcționar, încît în ziua morții sale am simțit, ca debitorii unui bolnav grav de astm, un fel de ușurare că nu trebuia să ne mai ocupăm de el. În realitate ne-am umplut de o veselie egoistă pentru că aceasta însemna posibilitatea numirii unui alt șef, care să studieze, în sfîrșit, bugetul nostru.

La patru luni de la moartea lui don Eugenio, au numit alt șef la Contabilitate. În după-amiaza aceea am suspendat partida de șah, ceaiul și activitățile administrative. Șeful începu să fredoneze o arie din „Aida” și noi am de-

venit atât de nervoși încât a trebuit să ieșim o clipă să privim vitrinele. La întoarcere ne aștepta o surpriză. Unchiul ne informase că bugetul nostru nu fusese niciodată în studiu la Contabilitate. Fusese o greșeală. În realitate nu ieșise de la Secretariat. Asta însemna o considerabilă întunecare a viitorului nostru. Dacă bugetul ar fi ajuns în studiu la Contabilitate nu ne-am fi alarmat, căci noi știam că nu se putea studia datorită bolii șefului. Dar dacă fusese cu adevărat la Secretariat, acolo unde Secretarul — șeful lui suprem — se bucura de o sănătate perfectă, întârzierea nu se datora nici unui motiv și se putea transforma într-o întârziere fără sfârșit.

Atunci începu etapa critică a desperării. La prima oră ne-am privit cu toții cu întrebătoarea deznădejde obișnuită. La început încă ne întrebam: Știți ceva? Apoi am optat pentru a spune Și? și am terminat, în sfârșit, prin a întreba ridicând sprincenele. Nimeni nu știa nimic. Dacă cineva știa ceva, era că încă bugetul e în studiu la Secretariat.

La opt luni de la prima veste, trecuseră deja două de cînd stiloul nu-mi funcționa. Auxiliarul de gradul I își rupsesese o coastă cu bicicleta, un evreu era actualul proprietar al cărților pe care le cumpărase Auxiliarul de gradul II, ceasul Funcționarului de gradul I rămînea în urmă un sfert de oră pe zi, pantofii șefului aveau deja pingele (una cusută, iar cealaltă prinsă în cuie) și paltonul Funcționarului de gradul II avea reverele roase și ridicate ca două aripioare în derivă.

Pe urmă am aflat că Ministrul întrebaseră de bugetul nostru. La o săptămînă informă Secretariatul. Noi doream să știm ce cuprindea informarea, dar unchiul n-a putut s-o verifice pentru că era „strict confidențială”. Ne-am gîndit că asta era pur și simplu o prostie, pentru că noi, pe toate acele dosare care aveau în colțul de sus mențiuni ca „f. urgent”, „cu prioritate”, „strict secret”, le tratam la fel ca pe celelalte. Dar la Minister nu era același lucru.

Altă dată am aflat că Ministrul vorbise despre buget cu Secretarul. Cum discuțiilor nu li se puneau nici o mențiune specială, unchiul a putut afla și ne-a informat și pe noi că Ministrul era de acord. Cu ce și cu cine era de

acord? Cînd unchiul dori să afle, Ministrul deja nu mai era de acord. Atunci, fără altă explicație, am înțeles că înainte fusese de acord cu noi. Altă dată am aflat că bugetul fusese reformat. Problema se va discuta în sesiunea din vinerea următoare, dar în cele 14 vineri care au urmat acelei „următoare” bugetul nu a fost discutat. Atunci am început să urmărim datele viitoarelor sesiuni și în fiecare sîmbătă ne spuneam: „E în regulă. Va avea loc vineri. O să vedem ce se va întîmpla”. Sosea vinerea și nu se întîmpla nimic. Și sîmbăta ne spuneam: „E-n regulă. Va avea loc vineri. O să vedem ce se va întîmpla.” Și nu se întîmpla nimic. Și nu se întîmpla niciodată nimic.

Eu eram deja prea implicat pentru a rămîne impasibil, pentru că stiloul îmi dereglase ritmul economic și de atunci nu mi-am putut recăpăta echilibrul. Acesta a fost motivul care ne-a determinat să-l vizităm pe Ministru.

În multe după-amieze am repetat cum va decurge audiența. Funcționarul de gradul I făcea pe Ministru și Șeful, care fusese desemnat cu aclamații pentru a vorbi în numele tuturor, îi prezenta oful nostru. Cînd repetiția a decurs bine, am cerut audiență la Minister și ne-a programat pentru joi. Joi am lăsat-o pe una din dactilografe și pe portar și ne-am dus să discutăm cu Ministrul. A discuta cu Ministrul nu este același lucru cu a discuta cu o persoană oarecare. Pentru a discuta cu Ministrul trebuie să aștepti două ore și jumătate și cîteodată se mai întîmplă, cum am pățit și noi, că nici după acest interval să nu se poată vorbi cu Ministrul. Am ajuns doar pînă la Secretar. Acesta și-a notat doleanțele Șefului, mult mai prost formulate decît la repetiție unde nimeni nu se bîlbîia, și se întoarse cu răspunsul Ministrului cum că bugetul nostru se va discuta în sesiunea de a doua zi.

Cînd — relativ mulțumiți — am ieșit din Minister, am văzut că o mașină s-a oprit la poartă și că din ea a coborît Ministrul.

Ni s-a părut puțin neobișnuit că Secretarul ne adusesese răspunsul personal al Ministrului fără ca acesta să fie prezent. Dar în realitate ne convenea să avem puțină încredere și toți am consimțit cu satisfacție și ușurare cînd Șeful a fost de părere că desigur Secretarul îl consultase pe Ministru la telefon.

A doua zi, pe la cinci după-amiaza, eram destul de nervoși. Ora cinci era ora pe care ne-o fixase ca să dăm un telefon. Lucraserăm foarte puțin, eram destul de neliniștiți gândindu-ne că lucrurile nu vor ieși bine. Nimeni nu zicea nimic. Șeful nici măcar nu-și mai fredona aria. Am lăsat să treacă șase minute din strictă prudență. Apoi Șeful formă numărul pe care toți îl știam pe dinafară și-l ceru pe Secretar. Convorbirea dură foarte puțin. Între diverși „Da, Ah, Da, Ah, Būn,” ai Șefului, se auzea sforăitul nedeslușit al celuiilalt. Când Șeful puse receptorul în furcă toți știam răspunsul. Numai pentru a ni se confirma am fost atenți: „Se pare că azi n-au avut timp. Dar, zice Ministrul că bugetul va fi studiat, fără îndoială, în sesiunea de vinerea viitoare”.

In românește de:
DOINA LINCU

S-a născut la Köln, în 1917. Se consacră literaturii, afirmându-se în 1951, când clubul literar „Grupul celor 47” îi conferă premiul său anual pentru povestirea „Oile negre”. În 1971 devine președintele PEN-Club-ului internațional. Scrie pe rând „Podul din Perczaba” (1952), „Nu numai de Crăciun” (1952), „Și nu spuse nici un cuvânt” (1953), „Casa văduvelor” (1954), „Jurnal irlandez” (1957), „Partida de biliard de la ora nouă și jumătate” (1959 — tradusă în românește), „Oameni pe Rin” (1960), „O îmbucătură de pământ” (1962), „Concert pentru patru voci” (1962), „Opiniile unui clown” (1963 — traduse în românește), „Sfârșitul unei călătorii în interes de serviciu” (1966), „Portret de grup cu damă” (1971), „Onoarea pierdută a Katherinei Blum” (1974 — tradusă în românește) ș.a. Este distins în 1972 cu Premiul Nobel pentru literatură. Decedează la Düsseldorf, în 1984.

Creația sa, puternic marcată de teroarea războiului, se păstrează într-un registru grav, în care risul — așa cum îl definește „Rizătorul” — este un ris de factură aparte, neobservat la prima vedere, ce se lasă ghicit abia în final, în urma unei meditații adânci și a deslușirii unor sensuri profunde.

RIZĂTORUL

Mi-e penibil când sînt întrebare ce meserie am. Mă-nroșesc, mă bilbii, eu care sînt cunoscut ca un om stăpîn pe sine. Îi invidiez pe cei care pot să spună: sînt zidar. Pe frizeri, contabili și scriitori îi invidiez pentru simplitatea răspunsurilor lor, căci toate aceste meserii se definesc singure și nu mai cer explicații suplimentare. Eu însă sînt nevoit să răspund la astfel de întrebări: „Eu sînt rizător”. O astfel de mărturisire atrage și altele în urma sa, deoarece și la a doua întrebare „Trăiți din asta?”, trebuie să răspund sincer cu „Da”. Într-adevăr trăiesc de pe urma risului meu și trăiesc bine, deoarece risul meu este foarte căutat — exprimat așa, în termeni comerciali. Sînt un rizător bun, un rizător profesionist, nici un altul nu rîde ca mine, nici un altul nu stăpînește ca mine toate nuanțele artei mele. Mult timp m-am dat drept actor — pentru a evita explicațiile penibile — însă aptitudinile mele de mimică și dicție sînt atît de mediocre încît această denumire nu mi s-a părut corectă; eu iubesc adevărul și adevărul este: eu sînt rizător. Nu sînt nici clown, nici comic, eu nu-i înveslesc pe oameni, ci reprezint veselie: eu rîd ca un impe-

rator roman sau ca un adolescent sensibil, risul secolului 17 mi-e la fel de familiar ca cel din secolul 19 și dacă este nevoie eu rîd prin toate secolele, toate clasele sociale și toate vîrstele: eu asta am învățat așa cum se învăță pingelitul pantofilor. Rîsul Americii este în pieptul meu, risul Africii, risul alb, roșu și galben — și pentru un onorariu corespunzător îl fac să răsune exact cum o cere regia.

Am devenit indispensabil, eu rîd pe discuri, rîd pe bandă și regizorii teatrelor radiofonice se poartă foarte grijuliu cu mine. Eu rîd melancolic, moderat, isteric — rîd ca un conductor de tramvai sau ca un ucenic; rîd risul de dimineață, risul de seară, risul de noapte și risul de amurg, pe scurt: oriunde și oricum e nevoie de rîs, eu o fac.

Sper să mă credeți cînd vă spun că o astfel de meserie este obositoare, mai ales că stăpînesc și risul molipsitor — asta este specialitatea mea. Așa am devenit indispensabil și pentru comicii de categoria a treia și a patra cărcra pe bună dreptate le este teamă că poantele lor nu țin, și aproape în fiecare seară mă găsiți prin varieturi ca un fel de claquer mai subtil, ca să-mi rîd risul molipsitor în punctele mai slabe ale programului; trebuie să fac lucru de calitate: risul meu cu poftă n-are voie să apară nici prea repede și nici prea tîrziu, trebuie să apară la momentul potrivit — apoi încep să rîd exact după plan, și toți spectatorii rîd în hohote cu mine, și poanta e salvată.

Eu însă, după aceea, merg obosit la garderobă și-mi iau paltonul, mulțumit că în sfîrșit mi-am terminat serviciul. Ajuns acasă, de obicei găsesc telegrame ca: „Necesit de urgență risul d-voastră — înregistrare marți”, și cîteva ore mai tîrziu mă aflu într-un tren supraîncălzit și-mi deplîng soarta. Oricine va înțelege că în timpul meu liber sau în concediu nu prea am poftă de rîs.

Mulgătorul se bucură cînd poate uita vaca și zidarul e bucuros cînd poate uita mortarul, și tîmplarul, de obicei, are acasă uși care nu funcționează sau sertare înțepănite. Cățetarul preferă murăturile, măcelarul dulciurile și brutarului îi place mai mult salamul decît pîinea; toreadorul iubește porumbeii, boxerul pălește cînd copilului său îi

sîngerează nasul: eu îi înțeleg pe toți foarte bine, că nici eu în timpul meu liber nu rîd niciodată. Eu sînt foarte sobru și lumea crede — poate pe bună dreptate — că sînt un pesimist.

În primii ani de căsnicie soția adesea m-a rugat „Hai, rîzi și tu o dată” dar între timp și-a dat seama că nu pot să-i îndeplinesc această dorință. Eu sînt fericit cînd pot să-mi destind mușchii faciali și sufletul suprasolicitat, într-o seriozitate profundă. Da, chiar și rîsul altora mă enervează, pentru că prea mult îmi aduce aminte de meseria mea. Așa că noi ducem o căsnicie liniștită și pașnică, deoarece și soția mea a uitat să rîdă; ici colo o mai surprind cu un zîmbet, și atunci zîmbesc și eu. Noi doi vorbim în șoaptă, căci urăsc gălăgia varieteurilor, urăsc zgomotul din studiourile de înregistrări. Oamenii care nu mă cunosc, cred că sînt un încuiat. Poate și sînt, că de prea multe ori trebuie să deschid gura pentru un rîs. Cu o față neclintită trec prin propria mea viață, îmi permit doar din cînd în cînd un zîmbet blînd, și de multe ori mă gîndesc dacă am rîs vreodată. Eu cred că nu. Frații mei vă pot confirma că mereu am fost un băiat serios. Astfel că eu pot rîde în multe feluri, dar propriul meu rîs nu mi-l cunosc.

În românește de:
HANNELORE WAGNER

ÎN CĂUTAREA CITITORULUI

Prietenul meu are o profesiune originală: fără sfială el s-a hotărît să se numească scriitor doar pe baza faptului că a reușit să achiziționeze unele deprinderi privind ordinea semnelor de punctuație, să-și însușească — deși nu prea grozav — cîteva reguli sintactice și acum, zile întregi bate la mașină, umplînd foaie după foaie cu propoziții literare, iar cînd snopul de foi devine suficient de mărișor, el îl denumeste, cu multă importanță, manuscris.

Cu iarba asta pipernicită, crescută în holda culturii, el s-a hrănit multă vreme, pînă ce s-a găsit, în fine, un editor care să-i tipărească o carte. După asta, lexicul

prietenului meu s-a îmbogățit cu noi cuvinte: șpalturi, licență, corectură, onorariu și alte câteva; el le pronunța cu o periculoasă însuflețire, îi umpleau pînă la refuz toate gîndurile, și așa aflate într-o stare de tensiune, intrucît nevastă-sa tocmai aștepta primul copil.

La puțin timp după apariția cărții sale l-am găsit într-o profundă stare depresivă și, ceea ce mi-a povestit, era într-adevăr foarte trist: într-o jumătate de an, editura expediasse un număr de 350 de exemplare gratuite pentru recenzare, reușind să obțină câteva însemnări binevoitoare; 13 exemplare fuseseră vîndute, operațiuni în urma cărora la activul prietenului meu figurau în total cinci mărci și patruzeci și șase de pfennigi. Într-un asemenea tempo de vînzare a cărților era ușor de calculat faptul că avansul de 800 de mărci primit de la editură va putea fi amortizat în decursul următorilor 150 de ani.

L-am sfătuit să scrie o a doua carte; la apariție, aceasta a fost întîmpinată cu căldură de specialiști, mai mult de 400 de exemplare au fost expediate spre recenzare, iar într-o jumătate de an s-au vîndut 29. Propunerea mea de a scrie o a treia carte, prietenul meu a luat-o ca pe o ironie și, supărîndu-se, a refuzat.

Între timp a intrat în istoria literaturii, iar cartea care a fost scrisă despre el s-a vîndut mult mai repede decît propriile-i creații.

Nu ne-am întîlnit vreo jumătate de an, după care, la prima reîntîlnire, mi-a mărturisit că lucrează la cea de-a treia carte. L-am sfătuit s-o multiplice la heliograf, într-un tiraj de 30—50 de exemplare și să le și expedieze în librării. Dar aroma cernelii tipografice îi sucise mințile și, pe lîngă asta el apucase deja să încaseze avansul de la editură, iar al doilea copil era pe drum. În plus, amicul meu mi-a destăinuit că nu-și poate asuma riscul șomajului în rîndurile tipografilor, zețarilor și legătorilor (el manifesta un interes deosebit pentru marile probleme de ordin social).

În același timp, creația sa literară intrase în atenția a mai bine de o sută de critici, ca urmare a faptului că se vînduseră peste nouăzeci de exemplare din primele sale două cărți. Contrar corespondenței din ce în ce mai ample cu critici, editori și renumiți literați, lipseau cu de-

săvârșire scrisorile de la cititori, și amicul meu mi-a mărturisit la un moment dat că tinjește după glasul publicului. Împreună cu editorul am luat inițiativa, denumită de ei „În căutarea cititorului”. Tuturor librarilor li s-au trimis scrisori conținând invariabil rugămintea insistentă de a fi luat în strictă evidență fiecare cetățean care ar fi cumpărat cartea prietenului meu și să fie înștiințată despre aceasta editura, pentru ca autorul să poată, în sfârșit, stabili un contact personal cu cititorii.

Succesul acestei inițiative nu se lăsă mult așteptat. La patru săptămîni de la începutul campaniei, în nordul țării a fost depistat un cetățean care cumpărase de la librărie cartea prietenului meu. Patronul librăriei telegrafice neîntîrziat la editură: „A apărut un cumpărător, ce facem?” Pînă la primirea răspunsului el se strădui să-l rețină pe client, infiripă cu el o discuție, nu ezită să-l trateze cu cafea și țigări; cumpărătorul era din cale-afară de uimit, dar se supuse fără nici o împotrivire. Între timp veni și răspunsul „fulger” de la editură: „Trimiteți-l pe cumpărător încoace, suport toate cheltuielile”. Din fericire, era exact în perioada vacanței școlare și cumpărătorul, ce părea a fi profesor, nu avu nimic împotriva unei călătorii gratuite în Sudul Germaniei. Se așternu imediat drumului, în aceeași zi ajunse la Essen, trase la cel mai bun hotel, în următoarea dimineață își comandă un mic dejun copios, după care-și reluă călătoria în lungul minunatului Rhin, traversînd Köln-ul, Bonn-ul și Koblenz-ul, pînă la Mainz. Profund impresionat de minunatul mediu natural, se îndrăgosti pur și simplu de Mainz, rămase acolo peste noapte și, abia a doua zi pe la amiază, fericit și recomfortat, porni mai departe. O impresie cu totul deosebită exercitară asupra-i munții, pe care-i vedea pentru prima oară deși, după cum îi mărturisise el amicului meu ceva mai tîrziu, aceștia îi trezeau un sentiment de agitație și teamă. Pe la ora patru după amiază ajunse, în sfârșit, la destinație, luă din gară un taxi și plecă la editură unde, dinaintea unei cafele cu fursecuri, își petrecu vremea în mod foarte plăcut într-o discuție însuflețită cu încîntătoare soție a editorului. Apoi îl burdușiră cu o importantă sumă de bani, îl conduseră la gară unde, într-un

confortabil vagon de clasă, luă calea liniștitului orășel în care prietenul meu se deda slujirii muzelor.

Acestuia deja de multă vreme i se născuse cel de-al doilea copil. Soția amicului meu era plecată în seara aceea la film — o distracție pe care, și în condițiile unor limitate posibilități, o soție de scriitor și-o poate permite din cînd în cînd — și cumpărătorul îl găsi pe scriitor chiar în minutele cînd încălzea copiilor laptele pentru cină, mormăindu-le un cîntecel liniștitor în versurile căruia se repeta destul de des neobișnuit de originalul cuvîntel „prăpădiților”. Prietenul meu își salută oaspetele cu entuziasm, îi puse în mînă o rîșniță de cafea și termină urgent cu obligațiile de familie. Clocotise apa pentru cafea și putea deci să înceapă taifasul. Dar amîndoi erau din cale-afară de timizi și multă vreme se priviră unul pe celălalt, într-o mută uimire pînă cînd, în sfîrșit, prietenul meu exclamă:

— Sînteți un geniu! Un geniu veritabil!

— Ei, asta-i, — răspunse celălalt moale, — eu cred că geniuul sînteți dumneavoastră!

— Greșiți, — zise amicul meu turnînd cafeaua. — Un semn distinctiv al genialității este o raritate, iar dumneavoastră înșivă sînteți o raritate printre ceilalți oameni.

Musafirul vru să nege din nou, dar întîlni o împotrivire hotărîtă.

— Da, da — spuse prietenul meu — nu-i cine știe ce mare lucru să scrii o carte, judecînd după cum o fac unii; e un fleac să găsești un editor, dar să cumperi o carte iată, după opinia mea, un gest de profundă genialitate! Vă rog să vă serviți, cu lapte și zahăr.

Oaspetele-și puse zahăr în cafea, turnă lapte, după care scoase din fundul buzunarului paltonului cartea, cumpărată din nordul Germaniei și ceru un autograf.

— Cu o singură condiție, — spuse cu tărie prietenul meu, — numai cu condiția ca dumneavoastră să-mi acordați un autograf pe una din filele manuscrisului meu. Luă din raft o mapă groasă, scoase din ea un vraf de hîrtii scrise, le depuse dinaintea vizitatorului, spunînd cu o voce rugătoare:

— Faceți-mi, vă rog, această bucurie!

Fisticit, oaspetele își scoase stiloul și, cu o mină tremurătoare, scrise pe ultima pagină: „Cu multă prețuire — Günther Schlegel”.

Dar, după vreo jumătate de minut, răstimp în care amicul meu uscă cerneala în fața căminului încins, musafirul scoase, de data asta din celălalt buzunar al paltonului, un manuscris gros, rugîndu-l să recomande editurii romanul ce-l scrisese, care lui personal i se părea a fi un viitor mare succes al literaturii beletristice contemporane. Ulterior, amicul mi-a povestit că a fost foarte tulburat de întimplare, cîteva clipe rămăsese mut și, cu un sentiment de adîncă amărăciune, îl studie pe omul dinaintea lui. Multă vreme cei doi se scrutară în tăcere, după care prietenul meu spuse șoptit:

— Vă rog foarte mult să nu faceți una ca asta, altminteri vă veți pierde această minunată originalitate.

Oaspetele tăcea cu încăpăținare, strîngînd cu înfrigurare manuscrisul la piept, cu amîndouă mîinile.

— Gîndiți-vă doar — continuă prietenul meu — nimeni n-o să vă mai dea de-acum încolo bani pentru drum, nu vă va oferi nimeni asemenea fursecuri care se topesc în gură. Soția editorului o să vă întîmpine cu o mutră acră. Dacă țineți la interesele dumneavoastră, vă conjur să abandonați gîndurile acestea!

Dar musafirul dădea îndărătnic din cap, iar amicul meu, insufletit de o fierbinte dorință de salvare a omului, hotărî ca ultim argument să-i pună în față toate cheltuielile editoriale, la care Schlegel rămase la fel de insensibil, fără a manifesta nici cel mai mic interes.

Cu acest episod, prietenul meu își încheie povestirea. Am certitudinea că ei s-au certat zdravăn intrucît în acest loc amicul tăcu, strîngîndu-și mohorit pumnii, mormăind sub nas ceva ininteligibil. Am mai reușit să aflu doar că Schlegel își luase la revedere în grabă și plecase, lăsîndu-și manuscrisul pe măsuta la care-și băuse cafeaua.

Romanul lui Schlegel „Vai ție, Penelopa!” a stîrnit interesul specialiștilor. Schlegel abandonează truda pedagogică, despărțindu-se de această profesiune, dedicîndu-se altelea despre care eu nici pînă azi nu știu ce să mai cred.

In românește de:
ANATOL GHERMANSCHI

FIGURA MEA CEA TRISTĂ

Stăteam în port și priveam pescărușii, când figura mea cea tristă i-a atras atenția polițistului care-și avea aici sectorul. Eram cu totul adâncit în reflexiile mele obișnuite și urmăream cu privirea păsările care se înălțau și se azvîrleau din nou în apă în căutare de hrană. Portul era pustiu, marea sclipea verzui, acoperită de un strat gros de ulei industrial plin de murdărie. Nici un vapor nicăieri, doar docurile goale și hambarele părăsite. Nici măcar șobolani: părăsiseră și ei cheiul lipsit de viață. Erau ani buni de când portul nu mai funcționa.

Ochii mi se fixaseră pe un pescăruș, la întâmplare. Zbura ca o rîndunică, la suprafața apei și doar arareori se ridica în văzduh ca să reia legătura cu tovarășii lui. Dacă ar fi fost să-mi aleg vreo dorință, aș fi vrut să am o bucată de piine, să o fărîmițez mărunt și să i-o arunc. Mi-era și mie foame, eram obosit, dar, deși o mîhnire nedefinită ar fi trebuit să mă stăpînească, eram bucuros că puteam sta așa, fără rost, cu mîinile adîncite în buzunare și să privesc zborul pescărușilor.

Deodată o mîină oficială mi se lăsă pe umăr și o voce oficială îmi spuse: „Urmați-mă!” Mîina încerca să mă facă să mă întorc și să mă conducă nu știu unde. Am scuturat-o și am spus liniștit: „Ai înnebunit?”

— Camarade, auzii o voce necunoscută, îți atrag atenția...

— Domnule, am răspuns.

— Ce domn, s-a terminat cu domnii, strigă glasul mînios, toți sîntem camarazi.

Acum s-a apropiat de mine, m-a privit dintr-o parte și m-a obligat să-mi îndrept la rîndul meu privirea spre el: era serios ca un bivol, care, de secole nu-și făcuse decît datoria.

— Pe ce motiv..., am vrut să încep.

— Destule motive, spuse. Mutra ta tristă...

Am ris.

— Ce rîzi? Ce mai, posedă o mîhnire veritabilă. M-am gîndit la început că se plictisește: nici o tîrfă neautorizată

în tot sectorul, nici un marinăr amețit, nici un hoț de arestat și, uite, a dat peste mine și vrea să mă înșface.

— Vii cu mine!...

— Da? De ce?

Și pînă să-mi dau seama îmi prinse mîna stîngă cu o cătușă subțire. Eram pierdut, știam. M-am întors pentru o ultimă dată spre pescărușii risipiți deasupra mării, cu invidie, da, cu invidie că pot zbura și se pot îneca în marea aceasta murdară, fără să stea la cheremul vreunui sergent major anonim. Polițistul mă trase puternic spre el, obligîndu-mă să-l urmez.

— Dar, de ce?, am mai încercat o dată.

-- Avem o lege care dispune ca toți cetățenii să po-sede o figură veselă.

— Dar eu sînt vesel! am strigat.

— Cu mutra asta tristă..., spuse, clătinînd din cap.

— E o lege nouă, eu n-am auzit de ea, am spus.

— Aiurea, a fost adoptată de treizeci și șase de ore și toată lumea știe că o lege intră în vigoare la douăzeci și patru de ore de la adoptare.

— Dar, eu n-o cunosc.

— Asta nu te exonerează de pedeapsă. S-a dat publicității ieri, s-a difuzat prin presă și radio, iar acei care, și mă privi bănuitor, acei care nu au acces la tipărituri și radio, au luat-o la cunoștință prin intermediul foilor volante care au fost împrăștiate de avioane pe toate străzile Reichului. Aș putea să te întreb, camarade, unde ai petrecut ultimele treizeci și șase de ore?

M-a tîrît așadar după el. Abia acum mi-am dat seama cît este de frig, că nu am palton, abia acum am simțit cît mi-e de foame, cît sînt de murdar și de nebărbierit, de zdrențaros și mi-am amintit că există legi care impun ca toți camarazii să umble îmbrăcați curat, bărbierii, fericiți și sătui. M-a împins înaintea sa. Străzile erau goale, calea pînă la secție era scurtă, iar inima mi-era grea, știind că iar vor găsi un motiv să mă aresteze. Numai cerul era cel dinainte și aerul semăna cu cel din anii tinereții mele, cînd inima plină de vise...

Oamenii pe care îi întâlneam arareori dădeau brusc semne de grabă, un ciudat fluid de singurătate îi înconjura de îndată ce dădeau cu ochii de polițist, toți

grăbeau pasul și arborau mine pline de preocupare, iar femeile care apăreau din vreun magazin își confecționau pe dată figuri vesele, așa cum prescria legea, dar nu prea vesele ca să se poată crede că și-ar fi uitat de înaltele lor îndatoriri de gospodine și mame, de soții iubitoare care-și întâmpină seara soții salariați cu o cină reconfortantă și bogată în calorii.

Dar toți oamenii aceștia se fereau de noi în așa fel încît nici unul nu ne tăia calea: unde se zăreau semne de viață, semnele se îndepărtau grijulii la douăzeci de pași de noi, se pierdeau într-un magazin sau dădeau grăbite colțul, unii intrau în case necunoscute și așteptau temători după uși pînă cînd pașii noștri se îndepărtau suficient.

O singură dată, cînd traversam o intersecție, am întîlnit un bătrînel pe care l-am recunoscut: era fostul meu învățător. Nu ne-a putut evita și și-a dat osteneala, bineînțeles după ce l-a salutat regulamentar pe polițist (cu trei ridicări succesive ale mîinii la frunte) și-a dat așadar osteneala să-și îndeplinească îndatorirea obștească de a mă scuipa și de a-mi adresa insulta obligatorie de „porcdecîine”. Țintise bine, dar fusese o zi călduroasă, iar gîtlejul îi era uscat așa că nu m-au atins decît cîtiva stropi nenorociți, fără substanță, pe care, contrar reglementărilor în vigoare, am încercat să-i îndepărtez cu mîneca hainei. La care polițistul m-a pocnit cu pumnul în spate, adăugînd cu voce calmă: „Treapta I”, ceea ce însemna că-mi administrează cea mai ușoară sancțiune polițienească.

Învățătorul-a șters-o repede. Celorlalți le-a reușit să ne ocolească; în afară de o femeie care ieșea dintr-un stabiliment ca să ia o gură de aer curat înainte de bucuriile vespérale, o blondă palidă și durdulie, care a cutezat să-mi transmită un sărut din virful buzelor și să-mi zîmbească, în vreme ce polițistul își dădea osteneala să se prefacă a nu fi observat nimic. O asemenea femeie putea să-și permită libertăți neîngăduite camarazilor de rînd, doctrina oficială permitea o asemenea excepție pentru femeile însărcinate cu ridicarea hărniciei obștești prin mijloace specifice (a se vedea în acest sens opiniile filosofului de stat dr dr. dr. Bleigoeth cuprinse în articolele sus-

numitului în revista pentru filosofie de stat referitor la liberalizarea vieții publice).

Spre norocul nostru, chiar atunci am ajuns la secție, căci tocmai în acel moment au răsunat sirenele și asta însemna că imediat străzile se vor fi umplut de mii de oameni cu fericirea pe chipuri, o fericire cumpătată (căci dispoziția era ca la terminarea lucrului, camarazii să nu arate o fericire exagerată, ceea ce ar fi putut însemna pentru răuvoitori că s-ar bucura că au scăpat de o muncă împovărătoare; o veselie nestăvilită se prescria numai pentru începerea muncii: veselie debordantă și cîntece), toți acești oameni ar fi trebuit să mă scuipe. În această zi de sfîrșit de săptămînă, sirenele sunau cu zece minute mai devreme ca în alte zile, cele zece minute fiind consacrate prin lege unei băi generale și temeinice, așa cum o spusese și șeful statului: „Fericire și săpun”.

Poarta secției de poliție din cartier, de fapt o clădire simplă din beton, era păzită de doi portari. Ambii m-au lovit cu paturile armelor, ceea ce reprezenta, de altfel, și o obligație profesională, cuprinsă în preambulul Legii nr. 1: „Toți polițiștii sînt obligați să vegheze cu strictețe ca toți camarazii să ia parte la fericirea obștească, folosind în acest sens toate mijloacele, inclusiv măsuri corporale”. De altfel, tot Legea nr. 1 mai prevede că „Orice polițist poate sancționa pe oricine și este obligat să sancționeze orice persoană care încalcă legea. Nici un camarad nu trebuie să fie sancționat, dar poate fi sancționat”.

Am străbătut un coridor lung și rece, prevăzut cu o sumedenie de ferestre mari; o ușă s-a deschis automat în fața noastră, căci polițiștii de la poartă ne anunțaseră deja venirea și, în acele zile cînd în jurul nostru totul era fericire, cinste și ordine și cînd fiecare se străduia să consume zilnic rația corespunzătoare de săpun, în acele zile, sosirea unui arestat însemna un adevărat eveniment.

Am pătruns într-o încăpere aproape goală, cuprinzînd numai un birou cu un telefon pe el și două scaune, m-am oprit în mijlocul camerei, iar polițistul și-a scos cascheta și s-a așezat.

Un timp a fost liniște și nu s-a întîmplat nimic; așa se procedează mereu, e cumplit; simțeam cum mi se alun-

gește fața, eram din ce în ce mai obosit și mai înfometat, mai lipsit de orice speranță. După câteva secunde apare un bărbat înalt și palid, într-o uniformă cenușie. S-a așezat în tăcere și m-a privit.

- Ocupația?
- Camarad de rind.
- Data nașterii?
- Unu a'ntîia, am spus.
- Ultima ocupație?

— Deținut.

S-au privit unul pe celălalt.

- Data și locul externării?
- Ieri, bloc 12, celula 13.
- Unde mergeți?
- Spre capitală.
- Adeverința.

Am scos din buzunar adeverința de externare și i-am întins-o. A anexat-o la fișa verde pe care începuse să-mi scrie datele personale.

- Delictul anterior ?
- Infracțiunea de figură fericită.

S-au privit unul pe celălalt.

- Explică.
- Data trecută am fost depistat de un polițist avînd o figură fericită în ziua în care se decretase mîhnire generală. Erau ziua în care decedase conducătorul.

- Durata pedepsei?
- Cinci.
- Comportament?
- Rău.
- Motivul?
- Lipsă de participare la muncă.
- Lămurit.

S-a ridicat, s-a apropiat de mine și mi-a scos cei trei dinți din față: semn că aveau de-a face cu un recidivist — măsură pe care nu o prevăzusem. Pe urmă a părăsit încăperea și a intrat un flăcău în uniformă cenușiu închis: anchetatorul.

M-au bătut toți, anchetatorul, anchetatorul șef, anchetatorul general, judecătorul de instrucție, judecătorul, iar

polițistul îmi administră toate măsurile corporale prevăzute de lege. M-au condamnat la zece ani pentru figura mea tristă, așa cum, cu cinci ani în urmă mă condamnaseră la cinci ani pentru figura mea veselă.

Așa că trebuie să mă străduiesc ca, de acum înainte să nu mai am nici un fel de figură, dacă vreau ca, peste zece ani, să pot aspira și eu la fericire și săpun...

În românește de
MARIUS PETRAȘCU

ART BUCHWALD

(S.U.A.)

S-a născut la Mt. Vernon, New York, în 1925. Gazetar de prestigiu internațional, publică în numeroase ziare din întreaga lume. Autor al mai multor lucrări, printre care: „Parisul după întunecare” (1950), „Parisul lui Art Buchwald” (1954), „Lașul cel brav” (1957), „Mai mult caviar” (1958), „Un cadou pentru patron” (Premiul Bonne Humeur, 1958), „Nu uita să scrii” (1960), „Cît face asta în dolari?” (1961), „E bine să bei apa?” (1962), „Am ales pedeapsa Capitoliului” (1963), „Și apoi i-am spus Președintelui” (1965), „Fiu al marilor societăți” (1966), „Te-am mințit vreodată” (1968), „Numărînd oi” (1970), „Să fii promovat la Washington” (1969), „Am dansat la Casa Albă” (1973), „Nu sînt un ticălos” (1974), „În jos pe Sena și în sus pe Potomac” (1977 — din care am selecționat schițele). „Buchwald se oprește aici” (1978). I se acordă premiul Pulitzer pentru publicistică în 1932.

Ochiul pătrunzător de ziarist observă detaliile cu minuțiozitate și nu iartă nimic. Cotidianul din viața politică, economică, culturală, relațiile umane cele mai diverse oferă tot atîtea prilejuri de analiză satirică directă și succintă. Rîsul se degajă spontan, țintind cu precizie, persiflant și revelator.

AERUL PROASPĂT TE UCIDE

Smog-ul, care era odată atracția inedită a Los Angeles-ului, se întinde acum în toată țara, de la Butte, Montana și pînă la New York City, iar oamenii s-au obișnuit atît de tare cu aerul poluat, încît le vine foarte greu să mai respire altceva.

Recent am ținut o serie de conferințe prin țară și una din opriri a fost Flagstaff, Arizona, la 7.000 de mile deasupra nivelului mării.

De îndată ce-am ieșit din avion, am simțit ceva ciudat.

— A ce miroase? l-am întrebat pe domnul care m-a întîmpinat la aeroport.

— Nu simt nimic, răspunse el.

— E un parfum foarte specific cu care nu sînt familiarizat.

— A, trebuie că vă referiți la aerul proaspăt! Cei ce vin aici n-au mai mirosit niciodată așa ceva.

— Și ce efecte are? l-am întrebat bănuitor.

— Se spune că face bine la plămîni. Respirați-l ca pe orice fel de aer. Nimic special.

— Am mai auzit povestea asta. Dar cum explicați, dacă-i aer, că nu-mi lăcrimează ochii?

— Ochii nu lăcrimează la aer curat. Asta-i avantajul. Economisiți batistele de hîrtie.

Am privit în jur și totul era limpede ca cristalul. Aveam o senzație ciudată și nu mă simțeam în largul meu.

Gazda mea, sesizînd acest lucru, încercă să mă liniștească.

— Vă rog, nu vă îngrijați. Experiențele au dovedit că puteți să respirați aer curat zi și noapte, fără ca organismul să sufere.

— Spuneți asta pentru că nu vreți să plec. Nici un om care a trăit într-o metropolă nu poate suporta aerul curat un timp prea îndelungat. Nu este călit pentru așa ceva.

— Ei bine, dacă aerul proaspăt vă face rău, acoperiți-vă nasul cu o batistă și respirați pe gură.

— Perfect; o să-ncerc. Dacă știam însă că vin într-un loc unde nu există altceva decît aer curat, m-aș fi înarmat cu o mască de gaze.

Un timp am mers în tăcere. După un sfert de oră m-a întrebat.

— Cum vă simțiți acum?

— Mai bine cred, dar mi-e dor să strănut.

— Noi nu prea strănutăm aici, admise interlocutorul. Se strănută mult la dumneavoastră?

— Tot timpul. Sînt zile cînd numai asta facem.

— Și vă place?

— Nu neapărat. Dar dacă nu strănuți, mori. Să vă mai întreb ceva. Cum se-ntîmplă că aici nu-i aer poluat?

— Flagstaff nu-i prielnic pentru industrie. Cred că am rămas în afara timpului. Singurul fum pe care-l avem, îl fac indienii cînd semnalizează. Dar vîntul îl spulberă repede.

Aerul proaspăt mă făcea să amețesc.

— Nu există pe aici vreun autobuz Diesel, să respir puțin gaz, cîteva ore?

— Nu în momentul acesta. Dar aș putea să vă găsesc un camion.

Am găsit un camionagiu, i-am strecurat o hîrtie de cinci dolari și m-a lăsat timp de o jumătate de oră să-mi

țin nasul în țeava de eșapament. Mi-am revenit imediat și-am putut să țin conferința.

Nimeni n-a părăsit Flagstaff-ul atît de fericit ca mine. Nu m-am mai oprit decît la Los Angeles. Cînd am coborît din avion, am luat o gură zdravănă de smog, ochii au pornit să lăcrimeze, am început să strănut și m-am simțit iarăși ca un nou născut!

SECRETARELE CONDUC STATELE UNITE

De cîte ori mă duc în Statele Unite pentru o scurtă vizită, mă izbește ceva nou în peisajul american, ceva ce nu observasem pînă atunci.

De data aceasta am fost șocat cît de puternic au pătruns secretarele în modul de viață american.

N-am realizat acest lucru decît în momentul în care am încercat să fixez o întîlnire cu un om de afaceri, fost coleg de facultate, foarte prosper, ce scotea anual de pe urma firmei un beneficiu de aproximativ 40.000 de dolari. Numele lui însă va rămîne necunoscut, căci altminteri secretara nu l-ar ierta în veci că mi-a vorbit despre ea.

După mai multe încercări, am reușit în cele din urmă să obțin o întîlnire în timpul prînzului și el și-a cerut mii de scuze pentru dificultatea pe care am întîmpinat-o.

— Nu poți înțelege ce se-ntîmplă în Statele Unite, mi-a spus el, uitîndu-se în jur ca să se asigure că nu ne asculta nimeni. Secretarele conduc totul. Nimeni nu poate să ajungă la mine, dacă secretara mea nu vrea. Ea îmi fixează toate întîlnirile, hotărăște cînd să-mi iau concediu, dacă-i bine pentru mine să țin o cuvîntare într-un alt oraș și așa mai departe. Mă urmărește permanent și jur că-mi este o frică prostească de ea.

— De ce n-o concediezi? l-am întrebat.

Mă privi nedumerit.

— Ce, ești nebun? Nu poți să-ți concediezi secretara. Cunoaște toate dedesubturile. Știe tot ce se petrece în companie. Fără informațiile primite de la celelalte secretare aș fi un om mort. Și-apoi, recunosc cîstit, ea știe mai bine decît mine ce am de făcut.

— Încep să te-nțeleg, i-am spus, privindu-l cum își savura al treilea martini.

Contemplă paharul gol.

— Un singur lucru mi-aș dori eu. Să n-o mai urască pe nevastă-mea.

— O urăște pe nevastă-ta?

— Toate secretarele le urăsc pe nevestele șefilor. Și nu din gelozie, ci pentru că le consideră pe soții extrem de inutile. Secretara mea consideră că aș fi mult mai câștigat dacă nu, m-aș duce acasă să iau masa cu nevastă-mea. Pentru ea, week-end-urile cu familia sînt o totală pierdere de timp. Nu pricepe cum pot trăi cu o femeie care nu înțelege treburile companiei. De asemenea, întrucît secretara achită toate notele de plată, o consideră pe nevastă-mea o risipitoare fără pereche. Ca să fiu cinstit, sînt atît de copleșit de secretară în timpul zilei, că de-abia aștept seara să mă întorc la soțioara mea. Mă uit la ea ca la o zeiță, singura care mă înțelege.

— Ce gîndește soția despre secretara ta?

— I-e frică de ea. Trebuie să se poarte foarte frumos, căci altfel n-o lasă să vorbească cu mine. Și chiar și așa nu-i permite decît foarte puțin. Treburile companiei nu suferă amînare.

— Nu mi-am dat seama că secretarele sînt atît de puternice.

— Și nu știi încă totul. Dacă, de pildă, secretara răcește și lipsește două zile, pot să-mi pun capăt zilelor. Dar dacă nevasta face pneumonie, tot ce ai de făcut este să mergi la birou, și să-i spui secretarei să anunțe spitalul.

SĂ MAI FACI CADOURI ?

Plăcutul obicei de a oferi și primi cadouri cu prilejul sărbătorilor poate cîteodată să pricinuiască numeroase necazuri. Nu știu cum se întîmplă unora, dar mie îmi dă multă bătaie de cap. Fac schimb de cadouri nu numai cu rude și prieteni din copilărie, dar chiar și cu persoane pe care nu le cunosc. N-am nici cea mai mică idee cum

de-am ajuns în situația aceasta, dar sînt sigur că s-ar putea întîmpla oricui.

Ca să vă dau un exemplu, vă voi relata următoarea istorioară:

Acum șapte ani am întîlnit pe vapor un cuplu, d-l și d-na Irving Hoffman. În preajma sărbătorilor de iarnă, soția mea le-a trimis o felicitare cu cele mai bune urări de Anul Nou.

Ca răspuns, ne-au trimis de la St. Moritz un souvenir — un coupe papier — ceea ce în aparență părea un gest prietenesc.

Anul următor, de sărbători, soția mea — care ținea evidența tuturor obligațiilor — mi-a zis: Ar trebui să le trimitem Hoffmanilor un cadou. Ții minte că anul trecut ne-au trimis un coupe papier.

Am protestat, zicînd că nu era necesar și că o altă felicitare, poate ceva mai sofisticată, ar fi fost de ajuns. Ea rămase însă neînduplecată, așa că le cumpără un prespapier, pe care îl expedie imediat cu urările de rigoare.

În ajunul Revelionului însă, ne sosi un pachet, special ambalat, ce conținea patru sticle de whisky. Era prea tîrziu pentru a mai face ceva, iar soția și-a stricat tot cheful. O frămînta gîndul că Hoffmanii ne credeau probabil meschini trimițîndu-le prăpăditul ăla de prespapier.

Anul următor ne-am asigurat din timp, cumpărîndu-le un album cu simfoniile lui Beethoven. Eu am pierdut cincizeci de dolari, în schimb soția și-a recîștigat mîndria.

Hoffmanii, care pesemne că aveau o vagă bănuială de ce le pregăteam, ne-au trimis un televizor. Alte sărbători ratate.

Spre norocul nostru, n-a trebuit să așteptăm Anul Nou ca să ne revanșăm. Am fost invitați la căsătoria uneia dintre fiicele lor, așa că le-am trimis niște tacîmuri de argint Cartier.

Ne-am simțit foarte bine timp de cîteva luni, dar de ziua mea, în octombrie, am primit Enciclopedia Americană — toate volumele — legată în piele.

Jucau tare Hoffmanii ăștia!

Cînd sosi Anul Nou, le-am cumpărat pentru o mie de dolari o mică gravură Van Gogh, și am răsuflet ușurați.

Dar nu pentru multă vreme. Am primit de la ei o garnitură de scaune Ludovic al XIV-lea.

Eram gata să închei un armistițiu, dar soția a insistat să nu mă dau bătut, chiar dacă suprimam cadourile copiilor. „Ziua lui Hoffman e în februarie”, spuse ea, „și a ta vine de-abia în octombrie. O să avem șase luni de liniște”.

I-am cumpărat de ziua lui o motocicletă și i-am trimis-o, urîndu-i în gând să-și frîngă gîtul.

A fost o lovitură sub centură, dar și-a revenit imediat. A reușit să afle de la soția mea că fiul nostru făcea patru ani în aprilie. Și i-a dăruit zece acțiuni la firmă American Tel & Tel.

Schimbul de cadouri s-a mai prelungit cîtiva ani fără să ajungă la un rezultat concludent.

Iarna aceasta însă m-am hotărît să-l pun la punct pe Hoffman, o dată pentru totdeauna. Tocmai eram pe cale să-i cumpăr un Cadillac. Dar cînd mă aflam la furnizor, preocupat cu alegerea mașinii, mi-a telefonat soția.

— Oprește-te! țipă ea în telefon. Tot ce am primit de la Hoffmani anul acesta este o felicitare.

— E o simplă diversiune, i-am zis eu. Or să ne-atace cu siguranță de Revelion.

— Nu cred. E o felicitare foarte ieftină și nici o adresă pe ea.

— Chiar crezi c-au renunțat?

— Sint absolut sigură.

— Infumuratul! am chicotit eu. L-au lăsat nervii. În schimb eu am nervii destul de tari ca să-i trimit Cadillac-ul.

— O, nu, te rog, nu! mă imploră soția. Și-așa probabil că suferă destul, săracu', și e Anul Nou.

— Foarte bine, am capitulat eu. Il iert de data aceasta, dar să nu înceapă iar, că ...

LOUVRE-UL ÎN ȘASE MINUTE

Orice turist care se respectă îți va spune că singurele lucruri pe care merită să le vezi în Louvre sint trei: „Victoria de la Samothrace”, „Venus din Milo” și „Mona Lisa”.

Celelalte expozate sînt doar decor și nu merită să pierzi timpul cu ele, cînd există atît de multe altele de văzut în Paris.

De cînd Louvre-ul a achiziționat aceste opere de artă, amatori din toată lumea încearcă să reducă la maximum timpul necesar pentru vizitarea lor. Înainte de război, recordul mondial a fost obținut de trei scandinavi, care au reușit să facă turul muzeului în șapte minute și treizeci de secunde. Acest record a durat pînă în 1935, cînd, un britanic, Morgan Thaller Waisleywillow, urmat de soția sa, a realizat o nouă performanță — șapte minute fix. La prima sa încercare — șase minute și patruzeci și nouă de secunde — Waisleywillow a fost descalificat, pentru că uitasese să execute turul complet al lui Venus din Milo.

Recordul a rezistat pînă în anul 1938, cînd un cetățean din Stockholm, supranumit „Suedezul zburător”, a introdus tenișii, obținînd un nou record mondial — șase minute și douăzeci și cinci de secunde.

Acest nou record a deținut supremația în toți anii de război și doar în 1947 a existat o tentativă de a-l bate pe „Suedezul zburător”. De data aceasta, datorită restricțiilor de călătorie în Europa, americanii s-au putut desfășura în voie. Primul care a dus Centura Albastră în America, a fost Tex Monston, din Oklahoma, care a scos cu două secunde mai puțin. În 1949, un campion la alergări de la Universitatea Miami (Ohio) a obținut o nouă performanță mondială — șase minute și paisprezece secunde. Doi ani mai tîrziu, în 1951, australienii i-au bătut pe americani cu șase minute și douăsprezece secunde. La data respectivă toată lumea vorbea despre posibilitatea unui Louvre în șase minute.

Oamenii de știință susțineau că în condiții perfecte — podea lustruită, vizibilitate maximă și nici un curent de aer — visul putea deveni o realitate. Și totuși, timp de patru ani, nimeni nu a fost în stare să-i bată pe australieni.

Pînă într-o duminică, zi memorabilă în istoria civilizației, cînd un turist american a declarat că va încerca un nou record mondial. Numele lui era Peter Stone, personalitate cunoscută, care avea deja la activ mai multe încercări. D-l Stone era deseori citat în paginile revistelor și

ziarelor pentru replicile sale uluitoare. După ce a studiat îndelung „Victoria de la Samothrace” (o oră), a declarat: „Nu va zbura niciodată”. Altă dată, în fața unui grup de turiști care priveau Mona Lisa, a spus cu voce tare: „Cunosc individul care are originalul”.

Stone a sosit la muzeu însoțit de antrenorul său. Purta încălțăminte specială și și golise toate buzunarele, ca nimic să nu-i micșoreze viteza. A ales dimineața de duminică din motive întemeiate. Un prim motiv era că duminica nu se cer bilete de intrare și astfel nu pierdea secunde prețioase în fața controlului.

De asemenea, duminica dimineața Louvre-ul este aproape gol și deci pista era liberă. Respectând un plan riguros întocmit, Stone urma să iasă dintr-un taxi și să-i spună șoferului să aștepte. Intra apoi în muzeu cu toată viteza, își făcea turul și se arunca înapoi în taxi. Arbitrii de la „American Express”, „Thomas Cook & Son” și Biroul Francez de Turism așteptau gata pregătiți.

Înainte de-a lua startul, antrenorul i-a dat ultima instrucțiune: „Ferește-te de „Răpirea Sabinelor”, altfel ești pierdut”.

Stone și-a dat pantofii cu saciz și apoi a intrat în taxi. S-a auzit o împușcătură și el a sărit din mașină și s-a repezit în muzeu. Regulamentul interzicea alergarea; trebuia să mergi. Cu ochii țintă înainte, Stone a trecut vîjîind prin Sala Denon. A aruncat o privire la „Victoria de la Samothrace”, s-a întors la stînga și s-a repezit pe scări în jos, spre „Venus din Milo”. A făcut o rotație completă în jurul statuii și a pornit-o înapoi spre „Victoria de la Samothrace”, tăind-o prin sălile de antichitate greacă și romană. A realizat un timp record de un minut și patruzeci și opt de secunde în jurul lui Venus.

Apoi, urcînd cîte două trepte s-a oprit două secunde în fața „Victoriei de la Samothrace” și s-a repezit spre Marea Galerie unde aștepta Mona Lisa. În treizeci de secunde a fost în fața tabloului. Regulamentul cerea concurentului să facă unele observații asupra picturii

Stone a spus „Nu văd ce-i așa grozav de capul ei” și a țîșnit-o mai departe, luînd-o prin Sala celor Șapte Metri. S-a repezit apoi pe scări în jos, fără să mai privească la „Victoria de la Samothrace”, trecînd în goană

pînă în Sala Denon. A fost iarăși în stradă și în taxi, înainte de-a putea zice „Leonardo da Vinci”. Cînd taxiul s-a pus în mișcare, s-a auzit o nouă împușcătură, și timpul lui Stone a fost cronometrat la cinci minute și cincizeci și șase de secunde, un răsunător record mondial turistic. Centura Albastră a revenit din nou americanilor.

Refuzînd cu modestie ofertele revistelor și agențiilor de turism care doreau să-l angajeze pentru reclame, Stone atribuia parte din succes îndrumării competente a antrenorului său.

„Am de gînd ca următorul record să-l obțin cu „Sfintul Petru” din Roma, a declarat el într-un interviu special. Și apoi cine știe, poate am să încerc Turnul Londrei. Se spune că nu-l poți face în mai puțin de patru minute. Da’ o să mai vedem!”

Campionul și-a aruncat brațele de gîtul mamei sale și a zîmbit triumfător spre aparatele de fotografiat.

CE ÎNSEAMNĂ SĂ FII BOLNAV DE FICAT

Recent, pe cînd mă aflu la Paris, am aflat ce înseamnă să fii bolnav de ficat. Nici un american (nici măcar soția) nu s-ar neliniști auzind că te doare ficatul, în schimb francezii se dau în vînt după așa ceva. Nimic pe lume nu le stîrnește mai multă simpatie. Este un semn de onoare și o boală de care nu trebuie să te rușinezi. Un ficat bolnav înseamnă pentru francezi ceea ce astenia nervoasă înseamnă pentru americani. Fiecare are așa ceva și fiecare vrea să-ți vorbească despre asta.

Totul a început cu o gripă și temperatură 40°. Nici bucătăreasa, nici femeia de servicii, nici portăreasa nu au fost impresionate. Bucătăreasa era chiar enervată că trebuia să-mi aducă mîncarea la pat. Cînd gripa a cedat, s-a strecurat în bucătărie zvonul că aș avea necazuri cu ficatul. Imediat, atitudinea bucătăresei s-a schimbat vizibil. Era o boală cu care putea colabora. M-a sfătuit insistent, ca, pe măsură ce mă îngălbeneam, să beau suc de lămîie. Era cea mai bună cură pentru bolile hepatice.

Femeia de servici, care auzise vestea de la bucătăreasă, a pîndit momentul cînd eram singur și s-a furișat în camera mea:

— Monsieur, nu trebuie să mîncăți fasole.

Eu, care îmi scriam testamentul, m-am oprit brusc:

— Nici măcar verde?

— Ferească Dumnezeu! Fasolea este cel mai mare dușman al ficatului.

Portăreasa, la o oră după ce s-a stabilit diagnosticul, s-a înființat în camera mea.

— Bietul bărbatu-meu — mi-aduc aminte cînd era bolnav de ficat. Imediat după război. Era galben ca ceara — exact așa ca dumneavoastră, da' cît era de fericit! Nimeni nu-i mai dăduse atîta atenție. Doctorul l-a pus la regim. Nu tu friptură, nu tu slănină, nu tu vinișor. Nu prea-i păsa lui de prăjeli, da' după vin, tot mai ofta din cînd în cînd. S-a abținut însă cu strășnicie. N-a pus picătură-n gură și a murit de infarct.

Spălătoreasa, băcanul și electricianul au fost și ei informați despre boala mea. Fiecare a găsit un pretext oarecare să pătrundă în cameră și să discute cu mine.

— Odihna, spuse băcanul, trezindu-mă dintr-un somn adînc, o să vă pună sigur pe picioare. Și să dormiți numai pe partea stîngă, să nu vă striviți ficatul.

A fost chemat și electricianul, ca să-și spună părerea. Ei recomanda un cu totul alt tratament:

— Mișcarea face cel mai bine la ficat. Trebuie să respirați adînc, în fața ferestrei deschise, de douăzeci de ori pe zi. Ficatul are nevoie de oxigen.

Spălătoreasa era cea mai pesimistă dintre ei:

— Odată ce te supără ficatul, nu mai ești același.

Telefonista de la birou, cum a aflat știrea, m-a sunat imediat:

— „Reader's Digest” de luna aceasta spune că trebuie să aveți grijă ca ficatul să-și primească toate vitaminele. „Vitamina C, vitamina B și vitamina B₁₂ — foarte bună în diluarea grăsimilor — se recomandă pacientului în cantități uriașe”. „Regimul preventiv”, spune în continuare, „asigură o vitalitate maximă”.

Soția mea, de cîte ori se întorcea din oraș, venea cu o rețetă nouă. Fata care i-a vîndut revistele la hotelul

„George V” susținea că extractul hepatic este cel mai bun, iar croitoreasa zicea că singurul leac pentru bolile de ficat erau injecțiile intramusculare, administrate în doze mari.

Din curiozitate, am întrebat-o pe soția mea: „S-a gândit cineva să cheme doctorul?”

Nu i-a trecut nimănui prin minte.

În cele din urmă a sosit și doctorul, care mi-a recomandat să mă internez câteva zile în Spitalul American. Am luat un taxi. Șoferul, în formă excelentă, rula cu 100 km pe oră.

— Soția mea este însărcinată, i-am spus eu, crezând că va încetini imediat. Dar parcă vorbisem cu pereții.

— Soțul meu e bolnav de ficat, a încercat timid soția.

Ca prin farmec, șoferul a redus viteza și a rulat la pas tot restul drumului.

Un lucru nostim mi s-a întâmplat de cînd cu boala mea de ficat. Bucătăreasa, femeia de servici, spălătoreasa, băcanul, electricianul și portăreasa, mi-au devenit dintr-o dată prieteni. De parcă, în sfîrșit, eram membru al unui club — „Clubul Hepaticilor”, sau ceva asemănător. Am descoperit că de îndată ce ai boala, ești acceptat de francezi ca fiind unul de-ai lor.

Dacă Statele Unite intenționează să perfecționeze relațiile franco—americane, cel mai bun lucru de făcut este să trimită diplomați bolnavi de ficat. Vor fi uimiți de ce primire entuziastă li se va face!

SFIDAREA

Trebuie să vă fac o mărturisire. Dar să nu ne-audă nimeni. *Nu conduc mașina!*

Americanii au vederi foarte largi. Tolerează orice. Acceptă să fii bețiv, să te droghezi, să-ți bați nevasta, să fii chiar ziarist, dar ca să nu conduci mașina, nu pot admite. Precis este ceva suspect cu tine.

Ani de-a rîndul m-am simțit stîngenit să recunosc asta în fața oamenilor. Chiar și cei mai buni amici mă priveau cu neîncredere și dispreț.

Dar am dat cu adevărat de necaz, în ziua cînd am vrut să semnez un cec.

Incidentul s-a petrecut săptămîna trecută, într-un mare centru comercial din Maryland. Doream să cumpăr o mașină de scris portabilă. Vînzătorul era foarte îndatoritor și-mi prezenta tot felul de modele.

Mă hotărîsem asupra unuia și l-am întrebat:

— Pot să plătesc în cecuri?

— Bineînțeles, a răspuns el politicos. Aveți vreun act de identitate?

— Desigur. Și i-am arătat legitimația de ziarist la „American Express”, permisul pentru Diners' Club, abonamentul de telefon și permisul de acces la Casa Albă.

Omul le-a cercetat pe toate, apoi m-a întrebat:

— Unde este permisul de conducere?

— Nu am.

— L-ați pierdut?

— Nu, nu l-am pierdut. Nu conduc mașina.

A apăsă pe un buton de sub registrul de încasări și imediat a apărut șeful de raion.

Vînzătorul devenise deja suspicios:

— Acest individ vrea să semneze un cec și n-are permis de conducere. Să chem sectoristul?

— Așteaptă puțin. Vorbesc eu cu el. V-ați pierdut permisul de conducere pentru o contravenție?

— Nu, n-am condus niciodată. Nu-mi place să conduc.

— Asta nu-i o scuză, țipă el. Cum vrei să semnezi un cec (îmi vorbea deja la per tu) dacă n-ai permis de conducere?

— Credeam că toate celelalte legitimații sînt suficient de bune. Am fost verificat și de Serviciul Secret pentru a obține liberă trecere la Casa Albă, am răspuns încrezător.

Șeful de raion s-a uitat cu dispreț la toate actele mele:

— Oricine poate fi verificat de Serviciul Secret. Și cum ai ajuns aici dacă nu conduci mașina?

— Am luat un taxi.

— Asta să i-o spui lui mutu'.

În timpul acesta, în jurul nostru se adunase deja lumea.

— Ce s-a-ntimplat?

- N-are permis de conducere.
- Zice că nu conduce. N-a condus niciodată.
- Linşați-l !
- Dați-l cu smoală și umpleți-l cu fulgi!
- O adevărată sfidare la adresa americanilor!
- O rușine că se numește american!

Mulțimea devenea tot mai amenințătoare, așa că m-am hotărît să renunț la mașina de scris:

- Nu vă neliniștiți, caut în altă parte.

Tocmai în acel moment a sosit și patronul. Din fericire m-a recunoscut și mi-a acceptat cecul. Era foarte stinjenit de felul în care fusesem tratat. Ca s-o dreagă, mi-a propus:

- Veniți, vă rog, la mine în birou. Vă ofer un păhărel.
- Vă mulțumesc, dar nu beau niciodată.

Asta a pus capac la toate. Era prea mult, chiar și pentru el. M-a îmbrîncit spre ușă și a zbierat în gura mare:

- Ieși afară! Și să nu te mai prind pe-aici că-ți rup picioarele!

În românește de:
VIORICA MIRCEA

PIERRE DANINOS

(Franța)

S-a născut la Paris, în 1913. La Rio de Janeiro scoate prima sa carte — „Singele oamenilor“. În timpul ocupației se întoarce în Franța, iar după Eliberare va continua să colaboreze la „Paris-Soir“, „Match“, „Figaro“. Opera lui cuprinde peste douăzeci și cinci de titluri, dintre care cele mai reprezentative: „Sonia, ceilalți și eu“ (premiul Courtenline — 1952), „Cum să trăiești `cu (sau fără) Sonia“ (1953), „Snobissimo“ (1961), „Carnetele maiorului Thompson“ (1956), „Un oarecare domn Blot“ (1960), „Turistocrații“ (1970) — ultimele trei traduse în românește, „Carnetele bunului Dumnezeu“ (premiul Interallié — 1974).

Este un fin observator al societății contemporane, colecționând, clasificând și inventariindu-i tarele, restituindu-le semenilor ca într-un joc de oglinzi grotoase în care toți îi recunosc pe ceilalți și nimeni nu se recunoaște pe sine. Prin intermediul umorului satirizează o lume de snobism, prejudecăți și clișee, o lume superficială și fără orizonturi, în mijlocul căreia autorul evoluează cu multă siguranță, dar cu și mai multă tristețe. Lumea în care a nu fi membru al Yachting Clubului britanic este o catastrofă tot atât de mare ca și bomba de la Hiroshima, nu este, după Daninos, cea mai bună dintre lumile posibile.

CONVERSAȚIA

Englezii au două produse de neîntrecută valoare: postavurile și tăcerile. Grosimea moale a primelor se poate compara cu notabila consistență a celor din urmă, și sînt gata să pariez pe zece sticle de scotch cu orice explorator care ar găsi în lume o calitate de tăcere comparabilă cu aceea pe care o ții într-un club din St. Jame's Street vreo cincispezece gentlemeni afundați în somnolenta lectură a ziarului Times: s-ar fi auzit operind pînă și regele hoților de buzunare. Francezii, tot afirmînd voioși că tăcerea e de aur, ar trebui deci să admită fără acreală că Anglia este o țară bogată.

Mai ales în timpul conversației tăcerile noastre sînt ieșite din comun. Iată de ce străinilor le este atît de greu să ne înțeleagă.

Cum dracu fac englezii să tacă în timp ce vorbesc?

Cu *acel and euh...*

Acel and euh, intriga principală a conversației silențioase, este una din cele mai vechi și respectabile tradiții britanice. Din cînd în cînd într-un salon un englez vorbește. Se poate întîmpla, nimic nu e exclus, să fie vorba

de un palavragiu. În acest caz, se oprește, constată că nimeni nu-i răspunde decît cu niște grohăituri cărora ei le dă replica adecvată. Cu un asemenea individ ce-și taie în două monologul, un străin poate avea impresia că ia parte la un dialog. Dar un englez educat se oprește subit. Face o pauză. Apoi, din fundul gîtlejului, îi gîlgîie caver-nosul *and eûh...*

La alte popoare, acest *eûh...* lasă să se înțeleagă o urmare. Din partea unui englez acest pericol nu există. Urmarea poate veni, dar de obicei nu vine. La drept vorbind nu se știe exact ce este. Un lucru e sigur: urmarea nu vine. Din prudență sau absolută discreție.

Dorim cumva să afirmăm că englezii nu vorbesc? Nu, o fac și ei dar atît de diferit de francezi! În Franța unde conversația e la ea acasă, un om care tace se sinucide din punct de vedere social. În Anglia unde arta conversației constă în a ști să taci, individul strălucește prin calitățile sale mai puțin fățișe.

Luați de pildă, timpul.

Francezii sînt poate maeștri în arta conversației, dar sînt niște copii cînd e vorba de a conversa despre timp. Este o specialitate în care englezii sînt suverani imbatabili. Trebuie dealtfel să dăm dreptate francezilor care în acest domeniu nu caută în nici un fel să facă concurență vecinilor lor. În Franța, a vorbi despre ploaie sau cer senin, echivalează cu a mărturisi că nu ești în stare să vorbești despre altceva. În Anglia însă este o sacră datorie și semnul unei educații serioase. Pentru a fi un englez într-adevăr autentic, trebuie să știi să vorbești despre timp, despre timpul ce este, despre timpul ce-a fost, despre timpul ce-ar putea fi... E un cuvînt ce revine mai mult decît oricare altul în discuții, un cuvînt cheie, un cuvînt princiar: timp, timp umed... timp noros... timp oribil... timp înspăimîntător... timp incredibil! Probabil că la întemeierea lumii, timpul a fost creat în parte și pentru a permite englezilor să aibă ce discuta. Fapt e că nu există țară în care să se discute atît de mult despre el. Poate fiindcă e mereu atît de urît. Impresionanta risipă de vocabular meteorologic ce are loc în fiecare zi în Anglia duce sigur la dereglarea atmosferei.

Dar aceasta e departe de a fi singura diferență cē-i desparte pe englezi de francezi în conversație.

În Franța se exagerează cel mai mic incident. În Anglia se minimizează cea mai înspăimântătoare catastrofă. Dacă un francez sosește la un prînz cu o întîrziere de-o oră fiindcă a greșit ziua, va vorbi toată seara de incredibila sa aventură. Dacă un englez sosește cu cîteva minute mai tîrziu fiindcă i s-a prăbușit acoperișul, o să spună că a fost reținut de un mic incident.

În Anglia nu e permis ca adevărul să fie dat în vileag, gol-goluț, într-un salon (de altfel acesta nu e decît unul din multele aspecte ale ipocriziei noastre). În Franța, cu cît ești mai necruțător în exprimare, cu atît ești mai demn de crezare. În Anglia se evită sistematic orice aluzie la viața particulară a celorlalți: nici un fel de familiarisme. În Franța însă lumea se repede cu sălbăticie în intimitatea propriului vecin.

Știu bine că nici noi nu sîntem suavi. Știu că cruzimea noastră tradițională ne-a făcut să comitem mai ales la al 16-lea grad latitudine sudică lucruri destul de urîte. Știu și că în Anglia, ca pretutindeni, lumea e bîrfitoare și că de obicei două femei nu se înțeleg dacă nu o vorbesc de rău pe a treia.

Și totuși nu cunosc cruzime mai mare decît cea a unui salon francez, cu excepția obiceiurilor unor nații ale ținuturilor încă barbare.

Ca dovadă voi cita doar ciudata poveste a contelui Renaud de la Chasselière.

Fusesem invitat la prînz de familia Pochet. Erau vreo zece persoane ce la început au atacat diverse, adică tot ce le trecea prin cap. La supă se vorbi de cinema. S-au servit apoi păstrăvi existențialiști, o salată à la cele Patru Puteri, și un fel ce evoca farfuriile zburătoare. La francezi conversația decurge cu o iuțeală amețitoare. Se sare de la bomba H la baletul lui Roland Petit cu o asemenea dezinvoltură încît chiar unui maior din armata Indiilor i-ar fi mai greu să-i urmărească pe ei decît un tigru din jungla Bengalului. Și ce trăgători, doamne dumnezeule! Chiar cu Winchester 375 Magnum-ul său, prietenul meu colonelul Basil Cranborne, considerat cea mai bună carabină

din Assan, n-ar obține aceleași rezultate. Odată sub focul lor, nu mai există nici o speranță.

Ca să precizăm în ce fază ne aflăm, sau mai degrabă ne aflam, asediul contelui Renaud de la Chasselière începu în salon la orele 22,30. În acel moment, contele, absent cel puțin pentru privirile mele, exista de fapt. Despre el se știa că avea o funcție foarte importantă la Quai d'Orsay și că se comportase strălucit în timpul războiului.

La 22,35 o primă canonadă din partea lui Pochet: „E ăsta conte cum sînt eu șerpaș” făcu să-i sară contelui coroana cit colo. La 22,40 nu se mai numea de la Chasselière, nume ce părea că-l luase cu împrumut fără să-l mai restituie de la o proprietate vecină cu moșia sa din Sologne, ci pur și simplu Renaud...

— Și pe deasupra nu cu d, preciză unul din trăgători, ci cu lt.

— Ca automobilele?, întrebă cineva.

— Exact !

— E lată ! rînji indiscutabilul baron de Leaumes.

Contele era zdravăn ciugulit cînd la 22,50 un domn bine informat dezvălui că în fond acela stă la Quai d'Orsay printr-un truc, fiindcă nici măcar concursul la Externe nu-l luase.

La 22,55 o doamnă concentrează focul în alt punct, susurind că așa-zisa contesă era „cit se poate de oarecare!”

Acest precaut bobîrnac fu imediat urmat de focul intens al unui oaspete ce încă nu apăsase pe trăgaci și care-l ținti pe conte, dacă mă pot exprima așa, pe la spate, dezvăluind că acest tată a patru copii avea totuși anume apucături... într-un cuvînt, mă-nțelegeți...

Nu știu ce mă împinse atunci... poate o veche manie englezească de a oferi mereu o șansă celui aflat la ananghie în luptă... Pentru a compensa handicapul contelui, eu, știindu-i comportarea vitejească din război, mi-am permis să arunc un colac:

— Dar în război... Nu s-a distins el oare în război?...

— În război? Ca toți ceilalți, spuse cineva, și ce-i cu asta? Englezii nu mi-ar fi iertat niciodată această inițiativă stingace de a da apă la moara conversației, așa încît

n-am făcut decît să regret de a-mi fi trădat limba maternă: tăcerea.

La orele 23, contele Renaud de la Chasselière se prăbuşea nimicit.

Tristă poveste, nu?

Nu atît de tristă însă -dacă ne gîndim că la aceeaşi oră, la o depărtare de o mie de metri, contele Renaud de la Chasselière şi alţi eminenţi profesionişti, în cursul unei identice şedinţe de vivisecţie salonardă, îi amputau de cele mai bune titluri pe baronul de Leaumes, de Pochet şi compania, aşa încît la miezul nopţii, praful şi pulberea se alesese din ei.

În româneşte de:
GEO VASILE

GALERA

— Un yacht... un yacht. Numai la asta-ţi stă gîndul! Dar măcar ştii ce-nseamnă? Un yacht este ca un pur sînge; trebuie să te pricepi, nu glumă. Mai crezi încă în Moş Crăciun, zău aşa! Te şi vezi primit cu braţele deschise de Clubul Regal de Yachting! O să-ţi spun eu ce-nseamnă un yacht. Văd că vrei cu tot dinadinsul să pluteşti... În primul an, cumperi. Bun. Domnul îşi pune cascheta de amiral, studiază şi scotoceşte adîncurile... şi normal, încotro se îndreaptă? Capri, Sicilia, insulele greceşti. Foarte bine, pe hîrtie. Cînd o să iei în piept o gură bună de mistral şi în loc de Portofino o să te trezeşti la Genova, scos din minţi, certat la cuţite cu acel cuplu pe care voiai să-l dai gata şi după o noapte fermecătoare petrecută lingă fochistul care bagă întruna cărbuni pînă la şase dimineaţa, o să-înţelegi în sfîrşit. Bun. Al doilea an n-ai să mai cazi în plasă, ai să te limitezi la Corsica, oricum nici nu-i prea rău, tot trebuia să ajungi şi pe-acolo şi să te-ngreţoşezi în aşa hal încît să nu ştii cum să te-ntorci mai repede la Porquerolles. Al treilea an vei rămîne la Saint-Trop', capul Camarat şi împrejurimi. Şi, în al patrulea, o să-ţi cumperi un apartament unde ai să-ţi cărăbăneşti compasele şi sextantele şi de unde o să contempli

mîndreţele tale de catarge..." Haideţi să luăm un păhărel la bord, deseară!...", asta-i tot ce-ţi va mai rămîne de spus! Pînă cînd o să te retragi la o fermă la cinci *kilo-metri de Saint-Trop'*, dar asta nu-i de tine. Tu prea eşti cineva!

Miliardarul, făcut harcea-parcea, sugerează cu timiditate :

— Atunci poate un Baglietto?

— Un Baglietto, un Baglietto! Şaizeci sau optzeci de milioane maximum maximorum, 2200 cai putere, ... o jerpelitură. Nu că te-ai ţicnit de tot!

Tipul nostru era făcut pilaf. Yachtsmanul îl lăasă puţin să răsufle, apoi:

— O să-ţi spun eu ce-ţi trebuie. În sfîrşit, ducă nu vrei să fii şi tu un oarecare... dacă vrei şi tu ceva cu totul nou...

—...

— O galeră.

— Ce zici?

— O GALERĂ! O să spui că nu poţi suporta zgomotul motoarelor, că pînzele mai sînt ceva, dar cînd nu bate vîntul te plictiseşti de moarte... Atunci îţi construieşti o galeră. Dar nu aşa oricum. Tipul fenician sută la sută.

— Dar echipajul, cum să zic... vîslaşii?

— Păi normal! Dacă vrei un yacht adevărat cu trei catarge, aşa cum e „Creola”, ţi-ar trebui oricum treizeci de oameni, nu? Iei patruzeci, instalezi maşini electrice... aşa că n-o să cîrtească nici unul şi cu un Diesel-Rolls n-o să se audă mai nimic... de afară n-or să se vadă decît vîslele; ia stai, ai putea spune chiar că nimic nu-ţi place mai mult decît plescăitul regulat al ramelor cînd seceră marea... ritmul cadenţat... Îţi dai seama? La dracu, toţi ceilalţi, cu toate maşinăriile lor!... Nu, îţi spun; bătrîne, poţi face CARIERA în Mediterană. Două sezoane în orice caz. Şi oricum, îi dai gata pe greci!

În româneşte de:
CRISTINA ONOSE

S-a născut la Oradea, în 1924. Licențiat în drept și filosofie. Autorul pieselor: „Poarta” (1958), „Explozie întârziată” (1958), „Ștafeta nevăzută” (1959), „Ferestre deschise” (1959), „Ochiul albastru” (1961), „Costache și viața interioară” (1962), „Omul de lingă tine” (1963), „Himera” (1963), „Simple coincidențe” (1964), „Patimi” (1967), „Cine ești tu?” (1970). „Camera de dincolo” (1970), „Viața e ca un vagon” (1973), „Un fluture pe lampă” (1974) și al volumelor de teatru: „A cincea lebădă” (1982 — Bulevardul 9, Ana, Cîteva pahare false, Zestre, Ape și oglinzi, Acord, Cititorul de contor, A cincea lebădă, Un pahar cu sifon) și „Viața lumii” (1982 — „Beția sfintă”, Constandineștii, Drumuri și răscruci, Golul).

Serie: eseuri — „Martor cu păreri proprii” (1984); schițe satirice — „Ședința balerinelor” (1978).

Umorul „schițelor și tabletelor” este, așa cum afirmă Șerban Cioculescu, „de natură intelectuală și nu declanșează risul, iar uneori nici măcar surîsul, dar îți dă, oricum de gîndit. „Ședința balerinelor” are o filosofie, aceea a lui Horatiu **nud admirari** (să nu ne mirăm de nimic). Să acceptăm așadar logica vieții cu înțelepciune! Aceasta este lecția talentatului autor, umorist impasibil în miezul micului său univers caleidoscopic”.

ȘEDINȚA BALERINELOR

La ședința balerinelor a asistat și un tovarăș de la sector, de curînd numit în muncă și care lucrase înainte în cooperatie. Cînd a luat cuvîntul, după raport, el a spus:

— Tovarăși, am ascultat cu atenție raportul și mi se pare în cea mai mare parte just. Alături de succesele din celelalte sectoare se constată și la tovarășele balerine și la tovarășii balerini o creștere a nivelului profesional și de conștiință, o lichidare sistematică meritorie a unor rămîneri în urmă ce au grevat multă vreme asupra acestei instituții. Publicul nostru dă o bună apreciere progresului realizat, măiestriei cu care artiștii noștri au întruchipat personajele planificate. Dar există loc și de mai bine, ca peste tot. Și eu cred — și în privința asta raportul nu este complet — că tovarășele noastre balerine nu sînt încă destul de suave, adică de poetice. Vreau să spun că după constatarea și a altor tovarăși, a unei părți din public, tovarăși, ele nu și-au însușit încă acea simțire efervescentă, acea grație făcută din convingere interioară, din trăire, din cunoașterea aprofundată a vieții, fără de care baletul nu poate progresa în țara noastră. Lor li se

cere mai multă suavitate; mai multă delicatețe, un afect mai bogat, tovarăși. Statul nostru a făcut sacrificii cu instruirea lor, le-a creat condiții, de-aceea se cuvine ca și ele să înțeleagă și să caute să-și ridice suavitatea pe o treaptă superioară. Eu atât am avut de spus, mulțumesc pentru atenție.

Au fost câteva aplauze, venind în special de la bale-rini. Fetele au clipit din pleoapele lor ca niște fluturi exotici și Rita Vanzetti era să se ridice, îmbujorată la față de afect cam suspect, dar colegele mai în vîrstă au reținut-o... — Lasă tu, au zis ele, că e bine, și o să fie și mai bine...

Mona Dorian, o blondă înaltă și delicată, s-a bîlbîit și a spus:

— Tovarăși... eu nu înțeleg de ce...

— Dacă nu înțelegi stai jos, i-a șoptit cineva din apropiere, iar de la Prezidiu, tovarășul Șiclovan i-a făcut un semn discret să tacă. Barem Lisette Negri, după ce și-a umplut ochii mari de lacrimi, și-a scos batista și a ieșit afară, pe poante, tremurîndu-și mușchii prelungi.

De la masa prezidiului, tovarășul Straton, care totdeauna a fost cumsecade, a intervenit:

— Eu cred că ceea ce a spus tovarășul inspector trebuie să ne facă să medităm. Dînsul a ridicat o problemă, să n-o minimalizăm, și, împreună cu elementele cele mai ridicate, să luăm măsurile ce se impun pentru ca școala noastră de balet să progreseze și în orașul nostru pe măsura eforturilor ce se fac. Cine vrea să ia cuvîntul, să spargă gheata? Tovarășa Ulieru!

— Noi, a zis tovarășa Ulieru, ne-am străduit, tovarăși, să ne ridicăm calificarea și profesionalitatea, lucru care se reflectă și în succesele obținute. Totuși, desigur, pot să mai existe și unele greșeli, cum foarte just a arătat tovarășul... Nu toate colegele noastre sînt suave. Unele, cînd le-am chemat la simpozionul de poezie mi-au întors spa-tele într-un mod foarte puțin grațios... Nu au nici lectură, nu se străduiesc să-și însușească pe poeți...

— Este o lipsă și în materie de stimulare, a spus tovarășa Vandache, cabinieră. Tovarășul contabil a suprimat fondurile pentru costume din materiale fine și pentru flori, se aduc numai din acelea urîte, de butaforie...

— Eu cred că nu trebuie să vorbim de rău pe tovarășii de la ateliere, a sărit maestrul Ciocan, care era și el la masa prezidiului. Să nu deviem problema, nu s-a pus în discuție munca atelierelor. Tovarășul a pus în discuție o problemă foarte concretă și foarte ascuțită. Și eu am constatat o scădere a... cum a zis dînsul, a suavității poetice — din care rezultă și o scădere a încasărilor, care are urmări asupra salariului din toate compartimentele productive. De-aceea eu cred că tovarășele noastre ar trebui să-și însușească critica, să devină mult mai suave, să nu ne dea peste cap planul, de unde și sporurile. Cine nu se bucură la sporuri, tovarăși? Chiar tovarășele se bucură la sporuri! Atunci de ce să nu facă acest efort poetic? E vorba de soarta instituției, nu? de gestiunea ei!... așa se pune problema!

După această intervenție, tovarășa Rita Vanzetti a sărit din nou în picioare și a strigat:

— Dar cum vă închipuiți dumneavoastră că noi...!? și a leșinat. Doi colegi au scos-o să-i dea palme, ca să-și revină. Asistența a început să murmure și inspectorul de la sector s-a interesat cine e tovarășa și ce a vrut să spună.

— E una din cele mai bune balerine ale noastre, a îndrăznit tovarășa Pricăjan, responsabilă culturală a grupei sindicale. E la curent cu acțiunile...

— Poate nu citește destul, și-a dat cu părerea tovarășul Ghimpați, nu are...

— Ba tocmai că citește, a întărit tovarășa Pricăjan, cotizează, participă la întâlniri...

— Atunci nu înțeleg ce a vrut să spună și de ce i-a venit rău.

— A vrut probabil să spună: Cum vă închipuiți dumneavoastră că ele... nu sînt conștiente de această rămî-nere în urmă și că nu fac tot ce omeneste e posibil s-o lichideze. Dar fiind o tovarășă mai emotivă...

Alte voci s-au ridicat s-o apere pe Rita, de aceea tovarășul Șiclovan a putut să spună în concluzie:

— Putem considera incidentul închis. Așa cum s-a văzut, toți cei de față au primit cu interes sugestiile făcute în vederea îmbunătățirii activității noastre. Noi ne vom preocupa serios de această problemă. Vom căuta care

sînt cele mai bune metode prin care să putem îmbunătăți
atît factorul volitiv-emoțional, cît mai ales condiția poetică
a tovarășelor noastre. Vom iniția și organiza în cel mai
scurt timp cursuri metodologice, cu folosirea experienței
altor colective din Capitală și provincie. Vom populariza
pe acele tovarășe care au un coeficient mai ridicat de
suavitate, ca să fie exemplu de urmat pentru celelalte, în
așa fel ca în scurtă vreme în instituția noastră să bată un
vînt nou, să se petreacă o adevărată cotitură. Avem tot ce
ne trebuie, avem cadre de specialitate, medicul instituției
plătît de noi; vom completa standul de cărți. Poate și
critica atelierelor de butaforie să fi fost justă, vă asigur că
ne vom preocupa să îmbunătățim calitatea florilor, să
semene cît mai mult cu cele naturale. Așa încît, tovarăși,
eu îmi iau angajamentul să fac tot ce depinde de mine
ca sugestia tovarășului inspector să devină realitate și ca
creșterea suavității și poeziei în această instituție să aibă
o curbă ascendentă; bineînțeles cu ajutorul dumneavoastră.
Nu pot încheia înainte de a mulțumi tovarășului
inspector și de a-l ruga să asigure pe tovarășii de la
sector și de la minister...

În următoarele săptămîni tovarășa Rita Vanzetti a fost
înlocuită din rolul „Odille” din cauză de boală (astenie)
și în locul ei a intrat tovarășa Ulieru, cu corset special.

Fie din cauză că planul de casă n-a fost îndeplinit,
fie din alte cauze, tovarășul inspector a fost și el înlocuit
de la Sectorul Artă și trimis înapoi în Cooperație, de unde
a venit.

Bineînțeles, sugestia lui prețioasă a rămas și face
parte din programul balerinelor.

UN PENSIONAR NĂSTRUȘNIC

Deși mai avea vreo doi ani pînă la împlinirea vîrstei
legale, tovarășul Mocoșilă fu pensionat, cu toate dreptu-
rile, la o reorganizare administrativă, cu o motivare medi-
cală oarecare, ceea ce, firește, nu-l bucură din cale afară.
Tovarășul Mocoșilă muncise în Ministerul Finanțelor (de
cînd se evidențiasse, cu douăzeci de ani în urmă) în do-

meniul controlului remunerării muncii. Fusesse un funcționar conștiincios, din cale afară de conștiincios, pusese totdeauna în prima linie patrimoniul public, urmărise banul Statului pînă la centimă. În ultima vreme, înțelegînd și mai bine spiritul epocii, fusesse necruțător, intratabil cu orice neglijență. De-aceea se mira foarte mult de ce se dispensaseră de serviciile lui, pentru care primise numai laude, și de ce în minister rămăseseră oameni mult mai puțin capabili decît dînsul, pentru a nu spune mai mult. Nu era economic să-l pensioneze, în plină putere de muncă, aceasta tovarășul Mocoșilă o simțea bine. El putea face și mai mult decît făcuse pînă acum. El avea resurse de control financiar pentru orice activitate din prezent și din viitor, ba chiar și pentru cele din trecut.

Ii era greu tovarășului Mocoșilă, după aproape trei decenii de muncă, să stea acasă și să piardă vremea. Minte lui, activă, nu ostenea să calculeze și să pună totul în scheme financiare, ceea ce desigur era în familie un mare avans logic, dar perturba destul de mult viața de fiecare zi. Soția nu mai putea să facă o cumpărătură în piață, băiatul nu mai putea să ia ceva de la librărie că tovarășul Mocoșilă intervenea cu drumul critic, cu rentabilitatea optimală, cu perspectiva pentru viitorii cinci ani, totul însoțit cu nesfîrșite citate de legi și hașcemeuri. La cofetărie el calcula imediat prețul de cost la frișcă și aplica beneficiul legal, criticînd orice neconcordanță. Cînd era în vizită el norma foarte rațional cafeaua ce i se servea și gîndea implicațiile unui surplus de import de cafea asupra balanței noastre comerciale. Ieșea de la film spunînd care e numărul de spectatori care, înmulțit cu prețul билетelor, pot amortiza costul producției și în timp ce toată lumea lăcrima de soarta eroinei, dispărută tragic după un acces șfîșietor de pasiune, tovarășul Mocoșilă făcea din cap socoteala zilelor de filmare, carburanții, lubrifiantii pe tona/km, aplica impozitele, cifra de regie și venea acasă edificat. De multe ori își făcea notări urmărind curba celei mai bune exploatare a filmului, grupînd cinematografele prioritare și ținînd seama de vîrfurile de sezon. În carnețelul său aceste evidențe erau ținute foarte strict, în vederea celei mai apropiate ședințe, fiindcă tovarășul Mocoșilă, care în general nu uita nimic și putea

să țină minte munți de cifre, uita mereu că nu mai e la Ministerul de Finanțe, că e pensionar.

Uneori uitarea mergea atît de departe, încît el prepara lucrări, le îndosaria, le numerota, și idea că nu mai avea ce face cu ele se lupta în sufletul lui cu speranța că, într-o zi, grație unuia din aceste dosare perfecte, va fi rechemat la post și i se vor recunoaște reparațiile necesare.

Intr-o zi, cînd epuizase toate chestiunile mai stringente și cînd familia, exasperată de atîta punctualitate contabilă, plecase de acasă, ochii tovarășului Mocoșilă se opriră din întîmplare pe un volum de Eminescu. La început poetul îi sună puțin cam străin, cam dintr-o altă lume, rămasă cine știe unde în urmă, dar, încetul cu încetul, tovarășul Mocoșilă, parcurgînd zbuciumata biografie a Lucea-fărului, descoperi puncte unde putea să se amestece și el, să-și spună cuvîntul de specialist.

Primul lucru care-l izbi era că junele poet prestase în comuna sa foarte puține ore de muncă. Nu era înregistrat nicăieri să fi dus vreo activitate constructivă, să fi pus mîna la o acțiune. Lemne nu tăiasse, de săpat nu se vedea nicăieri, de o irigare nu se învrednicise. Nu-l văzuse nimeni la șanțuri, la podețe, la înfrumusețări. Mai mult, poetul însuși recunoaște că era cam vagabond: „Băiet fiind, păduri cutreieram”. Le cutreiera fără nici o treabă și fără nici un folos. Randamentul lui era cît se poate de coborît.

Nici la gimnaziu, la Cernăuți, tovarășul Mocoșilă nu găsi probe mai bune. Calculînd cît îi trimitea căminarul Eminovici și cît ar fi trebuit să-i întoarcă feciorul în rentă rezulta că amortizarea era iluzorie, că investiția era pagubă curată.

Eminescu fusese trimis la școli înalte în străinătate, dar nu prestase apoi o muncă temeinică corespunzătoare. Dacă i s-ar calcula sumele expediate acolo în funcție de valoarea serviciilor sociale ulterioare, prejudiciul s-ar urca simțitor. Oare nu s-ar putea — gîndea Mocoșilă — recupera acest prejudiciu de la urmași, care luaseră atîtea drepturi de autor? Chestiunea merita să fie studiată, trebuiau găsite documentele de bază în arhivă, văzut ce sume au fost date și aplicate anuitățile legale.

Și mai bucuros a fost tovarășul Mocoșilă cînd a descoperit în activitatea de revizor școlar a lui Eminescu breșe financiare serioase. Aici era evident că se putea redeschide chestiunea, și, pe baza unui referat al său, bine documentat, Ministerul de Finanțe putea să ia măsurile necesare. Exista, e adevărat, o prescripție, — dar... cine împiedica Ministerul să majoreze termenul de prescripție și să ia lucrurile și mai din urmă decît le luase pînă acum?

Pasionat de problemă, tovarășul Mocoșilă alcătui un dosar mare din care nu uită nimic esențial. Avansurile de la „Timpul” fură cercetate unul cîte unul și vreo două erau cel puțin dubioase. Unele împrumuturi din vremea cînd Eminescu fusese sufleur nu aveau chitanță de descărcare.

Apoi proaspătul pensionar edifică și un tablou al eventualităților financiare. El calculă, de pildă, cît ar fi produs Eminescu dacă ar fi lucrat într-un G.A.C., la I.F.E.T., sau în transporturi, cu cît ar fi fost productivitatea lui mîi mare în 1975 față de 1875, an în care nu terminăse încă hoinăreală. — El calculă, de asemenea, valoarea comercială a poeziilor și basmelor sale în 1875 față de cea de astăzi, fiscalizarea ei defectuoasă în trecut.

Într-un capitol special el făcu diagrama eminescologilor și propuse la sfîrșitul paragrafului să se suprimă cel puțin 80% din ei. Studie, de asemenea, cîți lei s-ar putea cîștiga taxînd pe cei ce îi admiră statuile. Extinse debitele asupra întregii familii a Căminarului, în mod solidar. Implică pe Titu Maiorescu și succesorii în acțiunea de fraudare a fiscului. Scrută cheltuielile ocazionate de reuniunile „Junimii” și de bătutul cu perne. Adună valoarea biletelor de tren ale turneelor trupei lui Pascaly și văzu că depășește prevederile legale în raport cu venitul scontat. Făcu o comparație între sarcinile trupei lui Pascaly și sarcinile Teatrului de Stat din Pitești, în frunte cu Dolănescu, și constată că la aceștia din urmă rentabilitatea e mult mai mare. Calculă hîrtia irosită inutil de Eminescu pentru compunerea diverselor sale variante, de om nehotărît, și propuse imputarea a tot ce n-a intrat în ediția definitivă. Trecu la Credit suma pe care Eminescu ar fi trebuit s-o ia ca academician din momentul numirii sale post-mortem pînă la expirarea indemnizației.

Cu acest dosar complet, tovarășul Mocoșilă se prezintă la Ministerul Finanțelor, unde depuse în același timp un memoriu cerînd reintegrarea sa, ca unul ce e capabil să aducă încă mari servicii.

Pînă la ora aceasta nu se cunoaște rezoluția.

UN ORGANIZATOR EXEMPLAR

Rar organizator mai activ decît tovarășul M! Il cunosc de mult și nu știu de unde scoate atîta energie în acțiunile pe care le duce. E în stare să mobilizeze sute și mii de oameni pentru cîte un plan cultural, pentru cîte o serbare, e priceput să-și aleagă colaboratorii, după capacități, să-i strunească, să-i schimbe cînd e nevoie, să-i reducă atunci cînd o cer organizarea și necesitățile științifice ale dezvoltării culturale, să prindă în rapoarte atît rezultatele pozitive, cît și „unele lipsuri care mai subzistă în faza aceasta”, în fine să se corecteze din mers și să se angajeze la noi depășiri pentru a atinge și în sectorul său, cu o jumătate de an mai devreme, parametrii proiectați. Este ferm convins, ca noi toți, că printr-o asiduă acțiune culturală se asigură creșterea conștiinței cu un coeficient care variază după calitatea acțiunii, și că lucrul acesta se repercutează în cele din urmă în creșterea capacităților de producție și implicit în creșterea nivelului de trai, atît material cît și spiritual. Ceea ce evident asigură un nou avînt culturii care, la rîndul ei, prin ridicarea maselor, contribuie la ridicarea nivelului de trai și a veniturilor populației, calculate în dolari pe cap de locuitor, și astfel la ajungerea din urmă, sau măcar la micșorarea decalajului cu țările mai dezvoltate. E conștient că pentru ridicarea conștiinței la o fază înaintată se cere multă operativitate, o mare exigență atît în selectarea materialului cu caracter mobilizator, cît și în ducerea cu fermitate la bun sfîrșit a acțiunilor proiectate. De asemenea, el prefigurează în mod prioritar, în condițiile sporirii neîncetate a setei de cultură a tuturor oamenilor din țara noastră... dar să nu mă pierd în prea multă teorie, să spun mai bine ce-mi place la omul nostru și face din el un organizator exemplar.

Totdeauna sălile lui sînt pline sau aproape pline. Tot așa și deunăzi în orășelul C., unde greu puteam să-mi imaginez atîta sete de cultură. Fiind în termeni buni cu tovarășul care mă prețuiește și pe mine ca literator și publicist, am stat la o parolă, la bufet, în timp ce programul se desfășura în sală și l-am întrebat care e secretul energiei sale inepuizabile și a rezultatelor bune cu care noi ne-apropiem din urmă de alte țări.

— Dom'le, mie îmi plăce munca culturală, mi-a spus omul nostru, golindu-și țoiul. Asta e tot secretul, să-ți placă munca pe care o faci, să lucrezi din pasiune. Bunăoară eu, cînd mă duc dimineața la birou și văd că am acțiuni în față, că trebuie să organizez, să mobilizez, să pun la punct, sînt foarte fericit. Eu nu sufăr să n-am ceva de organizat într-o zi, să nu duc două, trei, patru acțiuni organizatorice la bun sfîrșit.

— Bine, dar cum le cuprinzi pe toate?

— Se pot cuprinde, n-ai nici o grijă. Dacă ai energie și bunăvoință și știi ce să cei de la oameni și cînd să le cei, totul merge pe roate. De asemenea contează și concepția pe care te situezi. Gheorghidiu, adjunctul meu, de-o pildă, ducea o muncă nesistematică, anarhică. l-am spus: — Gheorghidiule, poți să-mi umpli o sală de tolmaci la Pucheni? — Nu cred că pot, tovarășe... — Dar ce-ți lipsește? Sănătos văz că ești, rumen ești, leafă slavă Domnului ai, plus indemnizațiile, — atunci? ia vezi! — Nu vor să vie, spun că-i programul slab. — Vezi-ți de treabă! Tu ce păzești acolo, explică-le, dezbate problema, — iar pe care au zis așa să-i aduci să discutăm cu ei de la om la om, să bage în cap că noi n-am venit de florile mărului, că este o necesitate socială și istorică să se deștepte. Intemeiază-te pe cei mai înaintați... — Păi tocmai că ei nu vor... — Uite, Gheorghidiule, mie să nu-mi umbli cu fițe. Necesitate istorică ie? Conștiință ie? Salariu ie? Atunci să-i scoți de unde știi, și să-i vîri cu botul în acțiune că te ia mama dracului! Nu m-a ascultat, de aceea acum lucrează în altă muncă, la administrarea cimitirelor, acolo n-are probleme. De-aia zic: dacă nu știi să lucrezi cu oamenii, nu te băga în cultură.

— Dar dumneata, zic, cum ai umplut sala asta mare?

— Il am pe ăsta noul: spirt. N-am treabă. A fost maior, cum a venit s-a dus la garnizoană. Soldații aveau zi de baie; aiurea, au făcut un duș repede, e mai răcoritor, și au venit în trap. Le-a spus comandantul de serviciu: băieți, la cultură înainte...marș! Apoi mi-a adus căminul de ucenici. Unii nu vreau să vie, — dar s-a orientat: le-a zis că vine și școala de surori medicale. Asta e o figură brevetată de mine. La alea le-a spus că vin ofițerii, la ofițeri că vin profesoarele și, vorba aia, dar din dar se face raiul.

— Și au venit toți?

— De la surori au venit că le-a trombonit că e dans la urmă. Dacă le spuneam că e conferință și poezii nu veneau. Chiar și așa au vrut să plece unele când au văzut numai soldați, dar am adus un iluzionist să le facă câteva numere, să le ție... Bineînțeles că le și explică la urmă cum le face, ca să nu cădem în mistică. Il cunoșteam de-mult, m-am orientat rapid. Am în sală un judecător: a adus grefa, cartea funduară, pe cumnată-sa care a venit în concediu... plus că și unii care au treabă pe la Tribunal au venit să mai discute-n pauză cu el. Sint prieten cu șeful secției de neurologie de la spitalul unificat: i-a adus pe toți cei nepericuloși, e și pentru ei o destindere, să vadă poezii, recitatorii noștri... Poate e chiar un tratament favorabil, căci cultura întărește sufletul și oțelește mintea.

— Dar pe poeți cum i-ai „mobilizat”?

— Ei vin, dom’le. Mai întâi că nu-s cine știe ce grozavi, dar eu i-am dat pe toți mari, că adică scrie prin gazete și la radio. Ceea ce se poate întâmpla oricând, nu se poate? Iar lor le-am spus că organizează Primăria un banchet la I.A.S.: aiurea, am vorbit cu unul care e la un MAT, care a fost tot la mine, știe lecția, ne scapă el o vadră de vin, pe șest, și mai e altul care a zis că dă mezelicul dacă-l publicăm la ziar și pe el cu asistența, am vorbit cu ziaristul să-i trimită materialul unde figurează și el, chit că pe urmă nu-l mai publică, zicem că l-a cenzurat, din lipsă de spațiu, și-i dăm numai o fotografie. C-am vorbit și cu fotograficul care mai vine din când în când la noi la Centru de mai se-nfige la câte-o artistă de-a noastră populară... De-aia, zic, aici trebuie să ai cap organizatoric, să nu stai un moment, că altfel batem pasul

pe loc și când îi mai ajungem p-ăia? Noi ne ridicăm, datorită eforturilor care se fac, zi de zi, în cultură și civilizație, dar nici gagiii ăilalți nu stau, fir-ar mama lor a dracului!

Și tovarășul M. mai trase un țoi, de urîtul concurenței.

— Și programul cine-l alcătuiește? întreb.

— Programul e aprobat de Centru, dar și eu fac propuneri. Ei îmi dă conferențiarul care citește ceva 20—25 minute, noi în schimb le dăm sprijin folcloric când au ei acțiuni. Fără colaborare nu se poate. Adevărat că ce citește conferențiarul ăla pot să citesc și eu, și putea să citească și publicul acasă înainte, când nu era penurie. Dar au și ei plan. Că asta le spun la dobitocii ăștia ai mei: bă, ăia au plan, noi avem plan, ăștia care vin în sală au și ei plan de culturalizare; nițel să dați din mîini, sau din gură, nițel să fiți conștienți, — și sfîrșie! Și pică și prima! Din care mai plătim, mă rog, „cheltuielile ocazionale”, că uneori mai dăm și de la noi, numai să vie omul să se ridice! Țstuja care behăie acū i-am promis un coniac Milcov, din mangoții mei! Dar e bun că aduce fufe, mor după el, mama lui de scapet!

Am dat să intru să prind și eu punctul tare. Dar tovarășul M. m-a oprit:

— Mai stai, dom'le, să-ți mai spun, poate ne faci nițică reclamă. Dă-l încolo, că-l auzi deseară la local după ce se chirchilește. Ei își face treaba lor și noi p-a noastră, — ăsta-i principiul. Eu nu-i ascult niciodată, că nu stau de snoave. Barem pe beșnița aia de conferențiar să nu-l aud, n-am treabă cu el. Mie dacă îmi iese acțiunea înseamnă că am mai făcut un pas pe drumul bun. Și slavă domnului de acțiuni nu duc lipsă! Alții se mai vaită, că-i planul mare, că nu prididesc, dar eu sînt foarte mulțumit, mă ține tot timpul în priză. Mă întrebai de unde am energia: păi d-aici, neică, de la munca culturală. Mi-am format și ajutoare pe măsură. În cîțiva ani vor fi toți la fel. Important e să te angajezi cu convingere și abnegație, să lucrezi temeinic, să nu rămînă nimic neorganizat.

Și cum eu mă depărtam gînditor spre sală: — Lasă, dom'le, stai aici să mai luăm un țoi, că tot te punem la gazetă că ți-a plăcut, n-ai nici o grijă! E aranjată acțiunea!

RENÉ GOSCINNY

(Franța)

S-a născut la Paris, în 1926. A fost, rînd pe rînd, director artistic al unei edituri pentru tineret la New York (1949), redactor desenator la o agenție de presă franco-belgiană (1951), secretar de redacție la săptămînalul TV „Familia” New York (1953). Publică „Micuțul Nicolas”, „Ciorbologia”, „Ciorbița e servită”, „Interludii”. Este creatorul personajului „Astérix, galul” (1959) și autorul scenariilor pentru filmele de desene animate „Astérix”, „Lucky Luke”, „Isnogoud”. Membru al Academiei umorului și laureat al premiului Alphonse Allais (1964). Moare la Paris în 1977.

Povestirile care urmează fac parte din volumul „Micuțul Nicolas”, publicat la Paris în 1960. Prin limbajul specific, ele ne introduc în universul particular al copilăriei, în care lucrurile și faptele sînt judecate după criterii valorice proprii, mult diferite de cele ale adulților. De aici și hazul involuntar, cuceritor și irezistibil stîrnit de candoarea copilului, pus să-și istorisească plin de seriozitate întîmplările.

A VENIT INSPECTORUL

Învățătoarea noastră a intrat în clasă foarte nervoasă: „Dragii mei, azi este o zi deosebită pentru noi toți! Domnul inspector a venit la noi în școală, ne-a spus ea, și contez pe voi să fiți cuminți și să faceți o impresie bună”. Noi am promis imediat că o să iasă bine, de altfel, învățătoarea n-are dreptate să se neliniștească, sîntem aproape totdeauna cuminți.

„Vă atrag atenția, ne-a mai spus învățătoarea, că avem un inspector nou. Cel dinainte, care se obișnuise cu noi, s-a pensionat”... Și pe urmă ne-a dat o grămadă de sfaturi, ne-a interzis să vorbim neîntrebați, ne-a cerut să nu mai rîdem fără permisiune, să nu mai aruncăm cu bile pe jos prin clasă, cum am făcut data trecută la inspecție, i-a cerut lui Alceste să înceteze cu mîncatul cînd va veni inspectorul și i-a spus lui Clotaire, care este codașul clasei, să nu se mai facă remarcat. Uneori mă întreb dacă nu cumva învățătoarea ne ia drept niște caraghioși. Dar fiindcă ținem la ea, i-am promis tot ce-a vrut.

Învățătoarea s-a uitat pe urmă să vadă dacă și clasa și noi eram curați și ne-a zis că sala de clasă e mai curată decît mulți dintre noi. Pe urmă, i-a cerut lui Agnan, care era premiantul clasei și răsfățatul învățătoarei să

pună cerneală în călimări, asta pentru cazul în care inspectorul o să ne dea vreo dictare. Agnan a luat sticia de cerneală și tocmai începea să toarne în călimările din prima bancă, acolo unde stau Cyrille și Joachim, când cineva a strigat: „Inspectorul!”. Agnan s-a speriat așa de tare c-a vărsat cerneala pe toată banca. Bineînțeles că era o glumă, inspectorul nu apăruse, dar învățătoarea s-a supărat foc. „Te-am văzut, Clotaire, a zis ea. Tu ai făcut gluma asta proastă. Treci la colț!” Clotaire a început să plîngă și să spună că dacă rămîne la colț, inspectorul o să-l remarce și-o să-l întrebe, și el, pentru că nu știe nimic, o să plîngă și nici nu era o glumă, că el l-a văzut pe inspector cum trecea prin curte cu directorul și fiindcă asta era adevărat, învățătoarea a zis că bine, de • data asta treacă-meargă. Necazul era că prima bancă se murdărise toată cu cerneală și atunci învățătoarea a zis că trebuie s-o mutăm în spate fiindcă acolo n-o să se vadă.

Ne-am pus pe treabă și ne plăcea mult de tot pentru că trebuia să mișcăm toate băncile și ne distram grozav și atunci a intrat inspectorul cu directorul.

N-a fost nevoie să ne sculăm din bănci pentru că oricum eram toți în picioare. Și toată lumea a părut surprinsă.

„Aceștia sînt cei mici... sînt... sînt puțin cam împrăștiați” a spus directorul. „Văd, a zis inspectorul, stați jos, copii”. Ne-am așezat toți, dar pentru că apucasem deja să întoarcem prima bancă s-o ducem în fundul clasei, Cyrille și Joachim stăteau cu spatele la tablă. Inspectorul s-a uitat la învățătoare și a întrebat-o dacă cei doi elevi stăteau totdeauna așa în clasă. Învățătoarea a făcut o mutră de parcă ar fi fost Clotaire cînd îi puneă cineva o întrebare, numai că ea nu s-a pus pe plîns. „Un mic incident...” a zis ea. Inspectorul nu prea părea încîntat, avea niște sprincene groase, trase pe ochi. „Trebuie să aveți puțină autoritate, a zis el. Haideți, copii, să punem banca la loc”. Ne-am repezit cu toții în picioare și inspectorul a început să strige: „Nu toți, numai voi doi!” Cyrille și Joachim și-au întors banca și s-au așezat. Inspectorul ne-a zîmbit și și-a sprijinit mîinile de bancă. „Bun, a zis el, ce făceați voi înainte de a veni eu?”. „Mutăm banca de aici”, a răspuns Cyrille. „Să nu mai vorbim despre

bancă! a strigat inspectorul care părea tot mai nervos și la urma-urmei de ce s-o mutați de aici?" „Fiindcă e plină de cerneală" a zis Joachim. „Cerneală?" a întrebat inspectorul și și-a privit mâinile care erau albastre. Inspectorul a oftat, și și-a șters mâinile cu batista.

Noi am văzut imediat că nici inspectorul, nici învățătoarea și nici directorul n-aveau chef de glumă. Am hotărît să fim foarte cuminți. „După cum văd, aveți ceva probleme cu disciplina, i-a spus inspectorul învățătoarei, trebuie să folosiți puțină psihologie elementară" și pe urmă s-a întors spre noi, ne-a zimbit, și și-a ridicat sprâncenele de pe ochi. „Copii, vreau să fiu pentru voi un prieten. Nu trebuie să vă temeți de mine, știu că vă place să vă amuzați și mie-mi place mult să rîd. Ia să vedem, știți gluma cu cei doi surzi: un surd spune altuia „Mergi la pescuit?" și celălalt spune „Nu, merg la pescuit". Atunci primul zice: „Mă rog, credeam că mergi la pescuit". Ce păcat că învățătoarea nu ne-a dat voie să rîdem, pentru că abia ne mai puteam ține de ris. O să-i spun deseară lui tata poanta și-o să rîdă, sînt sigur că pe asta n-o știe. Inspectorul care putea rîde cînd avea el chef, a ris tare mult, dar fiindcă a văzut că nimeni nu zicea nimic în clasă și-a tras sprâncenele pe ochi, a tușit și-a zis: „Gata, am ris destul, la treabă acum". „Tocmai studiam fabulele, a spus învățătoarea, „Corbul și vulpea". „Perfect, perfect, a spus inspectorul, ei bine, continuați". Învățătoarea s-a făcut că se uită prin clasă, să aleagă la întîmplare un elev și l-a arătat pe Agnan cu degetul. „Agnan, recită-ne fabula". Dar inspectorul a ridicat mîna. „Îmi permiteți, i-a spus învățătoarei, și pe urmă. l-a arătat pe Clotaire. Tu, de-acolo, din spate, recită-mi această fabulă". Clotaire a deschis gura și-a început să plîngă. „Ce mai are?" a întrebat inspectorul. Învățătoarea a zis că trebuie să-l scuize pe Clotaire, fiindcă este timid și atunci l-a întrebat pe Rufus. Rufus este un prieten de-al nostru, și tătîcul lui este polițist.

Rufus a zis că nu știe fabula pe de rost, dar că știe el cam despre ce este vorba și a început să explice că era povestea unui corb care ținea în plisc o bucată de Roquefort. „Un Roquefort?" a întrebat inspectorul, care părea tot mai surprins. „Ba nu, a zis Alceste, era o bucată de

Camembert". „Aiurea, Camembert, a zis Rufus, corbul nici nu putea să-l țină în cioc, fiindcă e moale și curge și nici nu miroase frumos". „N-o fi mirosind frumos, dar e foarte bun la gust, a răspuns Alceste. Și ce vrei să spui cu asta, ce, săpunul nu miroase frumos, dar are gust rău, eu știu, c-am încercat odată". „Ha, a zis Rufus, ești un prost și am să-i spun lui tăticu să-i trîntească niște amenzi lui taică-tău". Și-au început să se bată.

Noi ne-am sculat toți în picioare, și-am început să strigăm, afară de Clotaire care mai plîngea încă în colțul lui și de Agnan care ieșise la tablă și recita „Corbul și vulpea". Învățătoarea, inspectorul și directorul strigau : „Destul!" Ne-am distrat toți pe cinste.

Cînd totul s-a potolit și ne-am așezat la loc, inspectorul și-a scos batista, s-a șters pe față și s-a mîzgălit tot cu cerneală și păcat că n-am avut voie să rîdem, fiindcă trebuia să ne ținem pînă se sună și nu mai puteam.

Inspectorul s-a apropiat de învățătoare și i-a strîns mîna. „Domnișoară, vă bucurați de toată simpatia mea. Niciodată, ca azi, nu mi-am dat seama în ce măsură meseria noastră este un martiraj. Continuați! Cîuraj! Bravo!" și a plecat foarte repede, cu directorul.

Noi ținem mult la învățătoarea noastră, dar uneori ea e nedreaptă cu noi. Mulțumită nouă a primit felicitări, dar ea ne-a pedepsit și ne-a încuiat în școală.

DEGEȚEL

Învățătoarea ne-a explicat că directorul școlii noastre o să `plece de la noi pentru că se pensionează. Pentru a sărbători asta, se pregătesc niște lucruri grozave la școală, o să facem ca la serbarea de sfîrșit de an: tăticii și mămicile vor veni, se vor pune scaune în sala cea mare, fotolii pentru director și profesori, ghirlande și o scenă pentru a da o reprezentație. Actorii, ca de obicei, vom fi noi, elevii.

Fiecare clasă pregătește cîte ceva. Cei mari vor face gimnastică, o să se cațere unul în spinarea altuia și cel care va fi în vîrf va flutura un drapel și toată lumea va aplauda. Au mai făcut asta și anul trecut cînd s-au îm-

părțit premiile și a fost foarte frumos, chiar dacă au ratat treaba cu drapelul, pentru că au căzut înainte să-l fluture. Clasa de deasupra noastră o să danseze. Vor fi îmbrăcați în costume populare, cu saboți. Vor face o horă, vor bate în scenă cu saboții, dar în loc să fluture un drapel, vor flutura batiste strigînd „iup-la“! Și ei au mai făcut asta anul trecut, dar n-a fost așa frumos ca la gimnastică, deși ei n-au căzut. Mai este o clasă care va cînta „Frère Jacques“ și un fost elev care va recita o poezie și o să ne spună că urmînd sfaturile bune date de directorul nostru a devenit el un om adevărat și un bun funcționar.

Noi o să facem ceva formidabil. Învățătoarea ne-a zis că o să jucăm într-o piesă! O piesă ca la teatru și ca la televizorul lui Clotaire, fiindcă tata nu vrea încă să ne cumpere și nouă unul. Piesa se cheamă „Degețel și Motanul Încălțat“ și acum, în clasă facem prima repetiție. Învățătoarea trebuie să ne spună ce roluri o să jucăm. Geoffray, pentru orice eventualitate, a venit îmbrăcat în cow-boy, tatăl lui este foarte bogat și-i cumpără o grămadă de lucruri, dar învățătoarei nu-i plac deghizările lui Geoffray.

„Te-am prevenit, Geoffray, i-a spus învățătoarea, că nu-mi place să vii la școală deghizat. De altfel în piesă nu este nici un cow-boy“ „Nici un cow-boy? a întrebat Geoffray și numiți asta piesă? O să fie ceva urît!“ și învățătoarea l-a pus la colț.

Povestea piesei este foarte complicată și n-am prea înțeles-o bine cînd ne-a povestit-o învățătoarea. Știu că este în ea Degețel care-și caută frații și se întâlnește cu Motanul Încălțat și mai este și marchizul de Carabas și un căpcăun care vrea să-i mănince pe frații lui Degețel și Motanul Încălțat îl ajută pe Degețel și căpcăunul este înfrînt și el se face bun și eu cred că pînă la urmă nu-i mai mănîncă pe frații lui Degețel și toată lumea este mulțumită și mănîncă fiecare altceva.

„Să vedem, a zis învățătoarea, cine va juca rolul lui Degețel!“ „Eu, domnișoară, a zis Agnan. Este rolul principal și eu sînt premiantul clasei!“ Este adevărat că el este premiantul clasei și mai este și alintatul învățătoarei, dar este un coleg rău care plînge tot timpul și poartă ochelari și nu poți din cauza lor să-l pleznești.

„Ai o mutră de Degețel, ca eu de croșetat dantelă!” a zis Eudes, un prieten, și Agnan s-a pus pe plîns și învățătoarea l-a pus pe Eudes la colț, alături de Geoffray.

„Am nevoie de un căpcăun acum, a zis învățătoarea, un căpcăun care să aibă chef să-l mănince pe Degețel”.

Eu l-am propus pe Alceste pentru că e foarte gras și mănîncă tot timpul. Dar Alceste nu era de acord, s-a uitat la Agnan și a zis: „Eu așa ceva nu mănînc!”

Era prima dată cînd l-am văzut pe Alceste strîmbîndu-se la mîncare, da este adevărat că nu-ți lăsa gura apă la gîndul că-l mănînci pe Agnan. Agnan s-a supărat că nu vrea să-l mănince. „Dacă nu-ți retragi cuvintele, a strigat Agnan, o să mă plîng părinților mei și-o să te dea afară din școală!” „Liniște!” a strigat învățătoarea. Alceste, tu vei reprezenta mulțimea de săteni și-o să mai fii și sufleur, ca să-ți ajuți colegii în timpul reprezentației”. Ideea că o să le sufle colegilor, ca atunci cînd ieșeau la tablă, l-a amuzat pe Alceste, a luat un biscuit din buzunar, l-a băgat în gură și a zis: „O.K.” „Așa se vorbește, a strigat învățătoarea, nu vrei să vorbești corect?” „O.K. domnișoară” s-a corectat Alceste și învățătoarea a oftat; îmi pare cam obosită zilele astea.

În privința Motanului Încălțat l-a ales mai întîi pe Maixent. l-a spus că o să aibă un costum frumos, o sabie, mustață și o coadă. Maixent era de acord cu costumul, cu mustața și mai ales cu sabia, dar nici nu voia să știe de coadă. „O să fiu ca o maimuță” a zis el. Și ce, a zis Joachim, abia ești mai natural!” și Maixent i-a tras un picior, Joachim i-a dat o palmă, învățătoarea i-a pus pe amîndoi la colț, și mi-a spus că o să fiu Motanul Încălțat că-mi plăcea ori ba, fiindcă ea începuse să se sature de banda asta de obrăznicături și-i deplînge pe părinții noștri care se chinuie să ne crească și că dacă vom continua tot așa vom ajunge la închisoare și că-i e milă de gardieni.

După ce Rufus a fost ales căpcăun și Clotaire marchiz de Carabas, învățătoarea ne-a dat niște foi scrise la mașină, unde era ceea ce trebuia să zicem noi. Învățătoarea a văzut că eram o grămadă de actori la colț, atunci i-a chemat la loc să-l ajute pe Alceste să reprezinte mulțimea sătenilor. Alceste s-a supărat, el voia să fie singur mul-

timea de săteni, dar învățătoarea i-a spus să tacă. „Bine, a zis învățătoarea, o să începem, citiți bine rolurile. Agnan, uite ce-o să faci: sosești aici, ești disperat, ești în pădure, îți cauți frații și te trezești în fața lui Nicolas, Motanul Încălțat. Voi ceilalți, mulțimea, spuneți toți împreună: dar acesta este Degețel împreună cu Motanul Încălțat! Să-i dăm drumul, haideți!”

Ne-am așezat în fața tablei. Eu aveam la briu o linie în loc de sabie și Agnan a început să-și citească rolul. „Frații mei, a spus el, unde sînt bieții mei frați?” „Frații mei, a strigat Alceste, unde sînt bieții mei frați?” „Alceste, ce faci?” a întrebat învățătoarea. „Cum ce, a răspuns Alceste, sînt sufleur, deci suflu!” „D-ră, a zis Agnan, cînd Alceste suflă, mă improașcă cu bucățele de biscuiți pe ochelari și nu mai văd nimic! O să mă plîng părinților mei!” Și Agnan și-a scos ochelarii să-i șteargă, atunci Alceste a profitat iute și i-a ars o palmă. „Peste nas” a strigat Eudes, „trage-i peste nas”. Agnan a început să țipe și să plîngă. A spus că e nefericit, că toți voiau să-l omoare și a început să se tăvălească pe jos. Maixent, Joachim și Geoffray făceau pe mulțimea: „Iată-Î pe Degețel, ziceau ei și pe Motanul Încălțat!” Eu mă băteam cu Rufus. Eu aveam linia și el un penar. Repetiția înainta binișor, cînd deodată învățătoarea a strigat: „Destul! La locurile voastre! N-o să mai jucați această piesă la serbare. Nu vreau ca d-l director să vadă așa ceva!” Am rămas toți cu gura căscată.

Era prima dată cînd o auzeam pe învățătoarea pedepsindu-l pe director!

LA FOTBAL

Alceste a invitat cîțiva colegi de clasă, în după-masa asta, pe terenul viran, nu departe de casă. Alceste este prietenul meu, este gras, îi place tare mult să mănînce și dacă ne-a dat întîlnire, asta e fiindcă tătîcul lui i-a făcut cadou o minge nouă de fotbal și-o să facem toți o partidă grozavă. E un tip fain Alceste.

Ne-am întilnit toți pe teren la ora 3 după-masa, eram 18. A trebuit să ne hotărîm cum să facem echipele ca să fim egali de ambele părți.

Cu arbitrul a fost ușor. L-am ales pe Agnan. Agnan este premiantul clasei, nu ne prea place de el, dar fiindcă poartă ochelari și nu poți să-l pocnești se potrivește numai bine ca arbitru. Pe deasupra nici o echipă nu-l dorea pe Agnan fiindcă nu este bun la sport și plînge prea ușor.

Ne-am certat numai cînd Agnan a cerut să-i dăm un fluier. Singurul care avea era Rufus, fiindcă tatăl lui este agent de poliție.

— Nu pot să-ți împrumut fluierul, a zis Rufus, este o amintire de familie. Nu era nimic de făcut. Pînă la urmă am hotărît ca Agnan să-l anunțe pe Rufus (cînd era cazul) și Rufus să fluiera în locul lui Agnan.

— Ce facem? Jucăm sau ce așteptăm? Mie mi-e foame ! a strigat Alceste.

Cum pe Agnan l-am ales arbitru, totul s-a complicat fiindcă nu mai eram decît 17 jucători, cam mulți pentru o împărțire exactă. Atunci am găsit soluția: unul va fi arbitru de tușă și-o să fluture un fanion micuț de cite ori mingea va ieși din teren. L-am ales pe Maixent. Un singur arbitru de tușă este cam puțin pentru tot terenul, dar Maixent aleargă foarte repede, are picioare foarte lungi și foarte subțiri și genunchi mari și murdari. Maixent nici n-a vrut să audă, voia să joace în echipă și ne-a spus că nici nu avea fanion. A acceptat totuși să fie arbitru de tușă pentru prima repriză. Cît despre fanion își va flutura batista care nu era curată, dar, bineînțeles, nu știa cînd a plecat de acasă că batista lui o să fie fanion.

— Bine, începem? a strigat Alceste.

Pe urmă a fost ușor, nu mai eram decît 16 jucători. Ne trebuia un căpitan pentru fiecare echipă. Dar toată lumea voia să fie căpitan. Toată lumea, în afară de Alceste, care voia să fie portar, fiindcă nu-i place să alerge. Noi am fost de acord, ca portar Alceste este bun; este gras și astupă toată poarta. Oricum ne mai rămineau 15 căpitani ceea ce era cam mult.

— Eu sînt cel mai tare, striga Eudes, eu trebuie să fiu căpitan și-o să-i dau una în nas ăluia care nu este de acord!

— Ba, eu sînt căpitan, pentru că sînt cel mai bine echipat! a strigat Geoffray și Eudes i-a și tras un pumn în nas. Era adevărat că Geoffray era cel mai bine echipat, fiindcă tatăl lui care este bogat i-a cumpărat un echipament complet de jucător de fotbal, cu un tricou alb și albastru.

„Dacă nu mă alegeți pe mine căpitan, a țipat Rufus, îl chem pe tata și-o să vă bage pe toți la închisoare!”

Mie mi-a venit ideea să dăm cu banul. Cu doi bani, fiindcă pe primul l-am pierdut în iarbă și nu l-am mai găsit. Banul ni-l dăduse Joachim și s-a supărat că l-am pierdut; a început să-l caute totuși, deși Geoffray i-a promis că tatăl lui o să-i trimită un cec să-l despăgubească. În sfîrșit i-am ales pe cei doi căpitani: Geoffray și cu mine.

— N-am chef să pierd gustarea, a strigat Alceste. Jucăm sau nu?

Pe urmă, a trebuit să formăm echipele. A mers bine pînă la Eudes. Și Geoffray și eu îl voiam pe Eudes, pentru că atunci cînd aleargă cu mingea nu-l mai oprește nimeni.

Nu joacă bine, da' la toți le e frică de el. Joachim era foarte fericit fiindcă-și găsise banul și atunci i l-am cerut să-l tragem pe Eudes la sorți, dar iar l-am pierdut în iarbă. Joachim a început să și-l caute iar, de data asta supărat foc și l-am tras pe Eudes la sorți. L-a cîștigat Geoffray. Geoffray l-a făcut portar, și și-a spus că nimeni n-o să îndrăznească să se apropie de poarta lui, și cu atît mai puțin să bage mingea în plasă.

Eudes se supără foarte ușor. Alceste minca biscuiți, așezat între pietrele cu care făcusem poarta. Nu părea prea mulțumit. „Ce facem, începem?”, striga el.

Ne-am așezat pe teren. Fiindcă erau 7 de fiecare parte în afară de portari, n-a fost ușor. În fiecare echipă au început discuțiile. O grămadă voiau să fie înaintași. Joachim voia să fie aripă dreapta, din cauza banului pe care-l pierduse pe partea aceea și pe care voia să-l caute în timp ce juca.

În echipa lui Geoffray totul a mers strună, pentru că Eudes a început să împartă pumni și jucătorii s-au așezat la locurile lor frecîndu-și nasurile. Are, Eudes, o mină grea!

. În echipa mea n-am reușit să ne punem de acord pînă cînd Eudes ne-a zis c-o să vină la noi și-o să ne tragă cîteva peste nas și nouă: atunci ne-am așezat repede.

Agnan i-a spus lui Rufus: „Fluieră!” și Rufus care juca în echipa mea a fluierat lovitura de începere. Dar Geoffray nu era mulțumit. A zis: „Nu-i cinstit! Noi jucăm cu soarele în ochi! De ce trebuie echipa mea să joace pe partea mai rea a terenului?”

Eu i-am răspuns că dacă-l deranjează soarele n-avea decît să închidă ochii, poate așa joacă mai bine. Atunci ne-am luat amîndoi la bătaie. Rufus a început să sufle în fluier.

— Nu ți-am dat ordin să fluiერი, a strigat Agnan, eu sînt arbitrul. Asta nu i-a mai plăcut lui Rufus care a zis că el n-are nevoie de permisiunea lui Agnan ca să fluiere, că fluieră cînd are el chef la urma-urmei. Și a început să fluiere ca un nebun. „Ești un afurisit, asta ești!” a strigat Agnan care a început să plîngă.

— Hei, băieți! a zis Alceste din poartă.

Dar nimeni nu-l asculta. Eu mă băteam cu Geoffray, îi rupsesem briciul lui frumos cu roșu, alb, albastru și el a zis: „Eh, nu-i nimic! Tăticu o să-mi cumpere o grămadă!” Și îmi trăgea cu picioarele în gleznă.

Rufus alerga după Agnan care striga: „Am ochelari, nu da! Am ochelari!” Joachim nu se ocupa de nimeni, își căuta banul pe care nu-l mai găsea. Eudes, care stătuse cuminte în poartă, se săturase și acum împărțea pumni în nas celor din jurul lui, adică celor din echipa sa. Toată lumea țipa și alerga. Ne distram extraordinar, era formidabil!

— Opriți-vă, băieți! a țipat la noi Alceste.

Atunci chiar că Eudes s-a supărat. „Parcă erai grăbit să joci, i-a spus lui Alceste, ei uite, ne jucăm. Dacă ai ceva de zis, așteaptă după prima jumătate a meciului!”

. — Jumătatea cui? a întrebat Alceste. Adineauri mi-am dat seama că n-avem minge, am uitat-o acasă!

M-AM ÎMBOLNĂVIT

Ieri m-am simțit foarte bine, dovadă că am mâncat o grămadă de caramelle, bomboane, prăjituri, cartofi prăjiți plus înghețată și peste noapte, habar n-am de ce, m-am îmbolnăvit.

De dimineață a venit pe la noi doctorul. Când l-am văzut intrînd în camera mea am început să plîng, da' mai mult din obișnuință decît de frică, pentru că îl cunosc foarte bine și, de fapt, este chiar foarte simpatic. Îmi place grozav de mult cînd își lipește capul de pieptul meu pentru că este chel și văd cum îi sclipește chelia chiar sub nasul meu. Doctorul a stat la noi numai puțin, mi-a tras ușurel o palmă peste obraz și i-a spus mamei: „Puneți-l la regim și să stea culcat, neapărat, să se odihnească”. Și-a plecat.

Mama mi-a spus: „Ai auzit ce-a spus doctorul. Sper că vei fi foarte cuminte și ascultător”. Eu i-am spus că poate fi liniștită. E foarte adevărat c-o iubesc mult pe mama și-o ascult totdeauna. De fapt este mai bine, altfel iese o poveste...

Am luat o carte și-am început să citesc, era bună, avea poze peste tot și era vorba de un ursuleț care se pierdea într-o pădure unde erau niște vînători. Mie îmi plac poveștile cu cow-boys, dar mătușa Pulheria îmi aduce de ziua mea numai cărți cu ursuleți, iepurași, pisicuțe și alte animaleuțe. Trebuie că-i plac ei tare mult!

Tocmai citeam eu acolo unde lupul cel rău voia să-l mănince pe ursuleț, cînd a intrat în cameră mama împreună cu Alceste. Alceste e prietenul meu, unul gras care mănîncă tot timpul. „Ia uite, Nicolas, mi-a spus mama, bunul tău prieten Alceste a venit să te vadă; nu-i așa că este foarte drăguț?”

„Bună, Alceste, i-am zis eu, e fain c-ai venit!” Mama a început să-mi spună că nu trebuia să tot zic „fain” la fiecare pas, cînd a văzut deodată cutia pe care Alceste o ținea sub braț. „Ce ai acolo, Alceste?” a întrebat ea. „Niște ciocolată”, a răspuns Alceste. Mama, atunci, i-a zis lui Alceste că era foarte drăguț din partea lui, dar că nu este de acord să-mi dea ciocolată, pentru că țineam regim.

Alceste i-a spus că nici prin cap nu-i trecea să-mi dea ciocolată și că a adus-o ca s-o mănince el singur și că dacă doream ciocolată n-aveam decît să mă duc să-mi cumpăr, la urma-urmei, nu? Mama l-a privit pe Alceste, puțin mirată, a oftat și-a ieșit spunîndu-ne să fim cuminți. Alceste s-a așezat lîngă patul meu și se uita la mine fără să scoată o vorbă, în timp ce-și mîncea ciocolata. Îmi făcea o poftă nebună. „Alceste, am zis, nu-mi dai și mie niște ciocolată?”. „Da' ce, nu mai ești bolnav?” mi-a răspuns Alceste. „Alceste, nu ești un tip fain” i-am zis. Alceste mi-a zis că nu trebuia să tot zic „fain”, și-a mai băgat două bucăți de ciocolată în gură și atunci ne-am luat la bătaie.

Mama a sosit în fugă și nu era prea mulțumită. Ne-a despărțit, ne-a certat și pe urmă i-a zis lui Alceste să plece acasă. Mi-a părut rău că Alceste pleacă, ne distram bine împreună, da' am văzut imediat că mai bine să nu discut, pentru că mama n-avea chef de glumă.

Alceste mi-a dat mîna, mi-a spus pe curînd și a plecat. Tare-mi place de Alceste, e un adevărat prieten.

Cînd s-a uitat mama la pat a început să strige. Trebuie să spun că în timp ce ne-am bătut, Alceste și cu mine, am strivit cîteva bucăți de ciocolată pe așternut, cîteva pe pijama și altele în păr. Mama mi-a zis că sînt insuportabil, a schimbat așternutul și m-a dus la baie unde m-a frecat cu buretele, m-a stropit cu apă de Cologne și mi-a dat o pijama curată, cea albastră cu dungi. Pe urmă, mama m-a așezat în pat și mi-a spus să n-o mai deranjez. Am rămas iar singur și-am început să citesc din cartea aia cu ursulețul. Lupul cel rău n-a putut să-l mănince pe ursuleț fiindcă un vînător l-a bătut pe lup, dar acum un leu voia să-l mănince pe ursuleț, și ursulețul nu-l vedea pentru că mîncea niște miere. Toate astea, una peste alta, îmi făceau poftă de mîncare. M-am gîndit eu s-o chem pe mama, da' n-am vrut să mă mai certe, că doar mi-a zis să n-o mai deranjez, așa că m-am sculat și m-am dus să văd dacă nu găsesc ceva bun în frigider. Erau acolo o grămadă de bunătăți. La noi se mănîncă tare bine. Am luat un copan de pui, este foarte bun rece, niște prăjitură cu frișcă și o sticlă de lapte. „Nicolas!” am auzit eu un strigăt în spatele meu. M-am speriat și toate mi-au

scăpat din mînă. Era mama care intrase în bucătărie și bineînțeles că nu se aștepta să mă vadă acolo. Am început, pentru orice eventualitate, să plîng, fiindcă era clar că mama era supărată foc. Atunci mama n-a mai zis nimic, m-a dus la baie, m-a frecat cu buretele și m-a dat cu apă de Cologne și mi-a schimbat și pijamaua, fiindcă cea pe care o purtasem era plină de pete de la prăjitură și de la lapte. Mama mi-a dat pijamaua roșie în carouri, m-a trimis urgent în pat, fiindcă ea trebuia să spele bucătăria.

Cînd m-am întors în pat, n-am mai vrut să citesc cartea cu ursulețul pe care toată lumea voia să-l mănînce. Mă săturasem de soiul ăsta de urs care mă îndemna la rele. Da nici să stau așa, degeaba, nu-mi plăcea, și m-am hotărît să desenez. M-am dus să-mi iau tot ce-mi trebuia de la tata din birou. N-am vrut să iau foile albe și frumoase cu numele lui tipărit cu litere strălucitoare în colț, fiindcă m-ar fi certat, am preferat să iau niște hîrtii pe care erau deja scrise niște lucruri și care cu siguranță nu mai erau de folos. Am luat și stiloul lui vechi fiindcă așa nu riscam nimic.

Fuga, fuga, m-am întors în cameră și m-am așezat în pat. Am început să desenez niște chestii formidabile: niște crucișătoare care trăgeau cu tunul în niște avioane care explodau în aer, niște fortărețe cu o grămadă de oameni care atacau și o altă grămadă care le aruncau în cap tot felul de lucruri ca să-i împiedice s-o atace. Cum de cîtva timp nu mai făceam gălăgie, mama a venit să vadă ce se întîmplă. Și iar a început să strige. Trebuia să spun că stiloul lui tata pierde puțină cerneală și de fapt de asta nici tata nu-l mai folosește. E foarte practic cînd vrei să desenezi explozii, numai că s-a împrăștiat cerneală și pe mine, și pe așternut, și pe cuvertură. Mama s-a supărat și nici hîrțiile pe care desenam nu i-au plăcut, fiindcă ceea ce era scris pe dos părea să fie ceva important pentru tata.

Mama m-a sculat, a schimbat așternutul, m-a dus la baie, m-a frecat cu piatra ponce, cu buretele, m-a dat cu cele cîteva picături care mai rămăseseră pe fundul sticlei de apă de Cologne și mi-a pus o cămașă veche de-a tatei în loc de pijama, pentru că nu mai aveam pijamale curate.

Seara a venit doctorul să-și pună capul pe pieptul meu, i-am arătat limba, mi-a dat ușurel cu palma pe obraz și mi-a spus că m-am vindecat și că mă pot scula din pat.

Azi însă a fost o zi cu ghinion, pentru noi, cu boala, Doctorul a zis că mama nu arată prea bine și i-a recomandat să se așeze în pat și să țină regim.

UN BUCHET PE CINSTE

Este ziua mamei și m-am hotărît să-i cumpăr un cadou ca în fiecare an, începînd de anul trecut, fiindcă înainte eram prea mic.

Am luat banii pe care-i aveam în pușculiță și erau destul de mulți, pentru că, întîmplător, mama mi-a dat ieri bani. Știam deja ce cadou o să-i fac: niște flori pe care să le pună în vaza cea mare albastră din salon, un buchet grozav, nemaipomenit de mare.

La școală, abia așteptam să se termine orele ca să mă duc să iau florile. Ca să nu-mi pierd banii, am ținut mîna în buzunar, tot timpul, chiar și în recreație cînd am jucat fotbal, dar cum tot nu joc portar, nu avea nici o importanță. Portar era Alceste, un prieten de-al meu foarte gras, la care-i place să mănînce mereu. „Ce te-a apucat de alergi cu o singură mînă?” m-a întrebat el. Cînd i-am spus că din cauză că mă duceam să cumpăr flori pentru mama mi-a spus că el ar fi preferat ceva de mîncare, o prăjitură, bomboane, dar cum cadoul nu era pentru el, nici nu l-am băgat în seamă și i-am tras un gol. Am cîștigat cu 44 la 32.

Cînd am ieșit de la școală, Alceste a venit cu mine la florărie, mîncînd jumătate din bucata de ciocolată care i-a rămas din timpul orei de gramatică. Am intrat în magazin, am pus toți banii pe tejghea și i-am spus vînzătoarei că doream un buchet mare de flori pentru mama, dar nu din begonii, pentru că din astea avea o grămadă în grădină și nu merita să merg la florărie ca să le cumpăr de acolo. „Am vrea ceva frumos” a spus Alceste și s-a dus să-și bage nasul în florile care erau în vitrină, să vadă dacă miros frumos. Vînzătoarea mi-a numărat banii și

mi-a spus că nu-mi poate da multe, multe flori. Fiindcă păream foarte necăjit, doamna m-a privit, s-a gândit un pic, mi-a spus că sînt un băieţel foarte drăguţ, m-a mîngîiat pe creştet şi mi-a zis că se va aranja.

Ea a ales nişte flori, le-a pus unele pe dreapta, altele pe stînga şi a mai pus şi nişte frunze verzi şi asta i-a plăcut lui Alceste, pentru că zicea că frunzele seamănă cu legumele care se pun în ciorbă. Buchetul era foarte frumos şi foarte gros, doamna l-a învelit într-un cêlofan care fişia, şi mi-a zis să fiu atent cum le duc.

Fiindcă buchetul era gata şi Alceste terminase de mirosit florile, am spus mulţumesc doamnei şi am ieşit.

Eram foarte mulţumit de buchet, cînd m-am întîlnit cu Geoffray, Clotaire şi Rufus, trei colegi de şcoală. „la uitaţi-vă la Nicolas, a zis Geoffray, ce mutră de nătărău are cu florile alea!” „Ai noroc că ţin buchetul, i-am zis eu, altfel ţi-aş fi tras vreo două!”. „Dă-mi-le mie, florile, mi-a spus Alceste, le ţin eu pînă îl plezneşti pe Gèoffray”. Atunci eu i-am dat buchetul. lui Alceste şi Geoffray mi-a dat o palmă. Ne-am bătut şi pe urmă am zis că e tîrziu şi atunci ne-am oprit. Dar am mai rămas un pic, pentru că Clotaire a zis: „la uitaţi-vă la Alceste, acum el are o mutră de nătărău cu florile alea!”. Atunci Alceste i-a tras una în cap cu buchetul. „Florile mele!” am strigat eu. O să le rupeţi! Era foarte adevărat. Alceste îi trăgea peste cap cu buchetul şi florile zburau în toate părţile pentru că celofanul se rupsesse şi Clotaire striga: „Nu mă doare, nu mă doare!”

Cînd Alceste s-a oprit, Clotaire era plin pe cap de frunze verzi şi părea numai bun de pus la ciorbă. Eu am început să adun florile de pe jos şi să le spun prietenilor mei că sînt nişte răi.

„Aşa e, a zis Rufus, nu-i frumos ce-aţi făcut cu florile lui Nicolas!” „Tu ce te bagi?” a zis Geoffray şi s-au luat la bătaie. Alceste a plecat în drumul lui fiindcă mutra lui Clotaire îi amintea de mîncare şi nu voia să întîrzie la cină.

Eu am plecat cu florile. Lipseau multe deja, nu mai erau nici frunze, nici hîrtie, dar buchetul era încă frumos, şi pe urmă, mai încolo l-am întîlnit pe Eudes.

„Nu jucăm niște bile?” m-a întrebat Eudes. „Nu pot”, i-am răspuns, „trebuie să ajung acasă să-i dau mamei florile astea”. Dar Eudes a zis că încă-i devreme și la urma-urmei mie-mi place să joc bile, fiindcă joc bine, ochesc și bing!, aproape mereu câștig. Atunci, am aranjat florile pe trotuar și am început să joc cu Eudes și-i bine să joci cu el pentru că pierde ușor. Dar când pierde se supără și mi-a zis că trîșez și eu i-am zis că-i un mincinos și atunci m-a împins și am căzut în fund pe buchet și numai bine nu le-a făcut florilor.

„O să-i spun mamei ce-ai făcut cu florile ei”, i-am zis lui Eudes și Eudes s-a necăjit, atunci m-a ajutat să aleg florile mai puțin strivite. Îmi place de Eudes, e un prieten bun.

Am plecat spre casă, buchetul nu mai era gros, dar florile care mai rămăseseră mergeau încă; una era puțin strivită dar celelalte două erau încă bune. Și atunci l-am văzut pe Joachim cu bicicleta. Joachim este un coleg de-al meu care are bicicletă.

Atunci m-am hotărît să nu mă mai bat, pentru că dacă o luam de la capăt și mă băteam cu toți prietenii pe care-i întâlneam pe stradă, rămîneau fără flori. Și apoi ce-i privește pe ei dacă eu vreau să-i dau mamei flori, e dreptul meu și pe urmă, cred că ei sînt pur și simplu geloși, fiindcă mama de mulțumire o să-mi dea o prăjitură și-o să-mi spună că sînt drăguț și ce tot au toți să ridă de mine?

„Salut Nicolas!” mi-a zis Joachim. „Da' ce are buchetul meu?” am strigat la el. Nătărău ești tu! Joachim a oprit bicicleta, s-a uitat la mine cu niște ochi mari și m-a întrebat: „Care buchet?” „Ăsta” i-am răspuns și i-am tras cu el în cap. Cred că Joachim nu se aștepta să se trezească cu florile în cap, în orice caz, nu i-a prea plăcut. A aruncat florile în stradă și ele au căzut pe o mașină care trecea și care le-a dus cu ea.

„Florile! am strigat eu. Florile pentru mama!”. „Las' că le aduc eu cu bicicleta, nu te necăji!” mi-a zis Joachim. E foarte drăguț Joachim, dar nu prea pedalează repede, mai ales la urcuș, și totuși se antrenează pentru Turul Franței cînd o să fie mare.

Joachim s-a întors și mi-a spus că n-a putut prinde mașina, fiindcă a pierdut-o la o curbă. Dar îmi aducea o

floare care căzuse de pe capotă. Culmea ghinionului, era cea strivită.

Joachim a plecat foarte repede, spre casă drumul este la vale, și eu m-am întors acasă, cu floarea strivită. Aveam un nod mare în gît. Ca atunci cînd aduc acasă carnetul de note plin cu zero.

Am deschis ușa și i-am zis mamei: „La mulți ani, mamă!” și-am început să plîng. Mama s-a uitat la floare, părea mirată și pe urmă m-a luat în brațe, m-a sărutat de mai multe ori, mi-a spus că niciodată n-a primit un buchet atît de frumos și a pus floarea în vaza cea mare, albastră din salon.

Puteți spune orice, dar mama mea este nemaipomenită!

In românește de:
LILIANA URSUȚIU

DANIIL HARMS

(U.R.S.S.)

Daniil Ivanovici Iuvaciov (preferînd dintre mai multe pseudonime pe cel de Harms) s-a născut la Petersburg, în 1905. După terminarea unei şcoli în limba germană studiază doi ani matematica la Facultatea de Ştiinţe. Face parte dintr-un grup de avangardă, OBERIU, situat între futurismul rus şi noua orientare proletară. Debutează în 1925 cu poezie.

Scrie culegerea de versuri „Administrarea bunurilor; Versuri greu de înţeles” (rămasă în manuscris), piesa „Elisabeta Bam”, seriile de scurte povestiri „Fapte diverse” şi „Din carnetul de însemnări” (ultimele două apărute în limba română în 1982 în volumul „Un spectacol ratat”). Moare în februarie 1942. Puţin cunoscut în timpul vieţii, este redescoperit în anii '60.

Proza lui Harms se constituie ca un protest împotriva mediocrităţii de orice fel care încerca să copleşească domeniile vieţii spirituale. Personajele sale se comportă de cele mai multe ori ca nişte automate, care acţionează în mod stereotip. Umorul sec, realizat anecdotic — prin care absurdul banalului cotidian, acumularea şi repetarea obsesivă de nume, obiecte şi situaţii duc la un deznodământ neaşteptat — trezeşte cititorului, pe lângă un sentiment de tristeţe, o involuntară poftă de râs.

MICROSCHIŢE

CAIETUL ALBASTRU

A fost odată un roşcovan care nu avea ochi şi urechi.

El nu avea păr, aşa că numai de formă i se spunea roşcovan.

De vorbit nu vorbea, pentru că nu avea gură. Nici nas n-avea.

El nu avea nici măcar mâini şi picioare. Nici stomac nu avea, şira spinării n-o avea şi nici un fel de intestine. N-avea nimic. Aşa că nu prea-i clar despre cine este vorba.

De aceea mai bine să nici nu vorbim despre el.

FAPT DIVERS

Într-o zi, Orlov a făcut indigestie de la o mincare de mazăre, şi a murit. Krîlov, auzind una ca asta, a murit şi el. Spiridonov însă a murit de la sine. Iar nevasta lui Spiridonov a căzut de pe bûfet şi de asemenea a murit. Iar copiii lui Spiridonov s-au înecat într-un heleşteu. Iar

bunica lui Spiridonov s-a dedat beției și s-a apucat să bată drumurile. Iar Mihailov a încetat să se mai pieptene și l-a năpădit mătreața. Iar Kruglov a desenat o doamnă care ține în mână un cnut și a înnebunit. Iar Perehrestov a primit telegrafic patru sute de ruble și a început să-și dea așa niște aere, că l-au dat afară de la slujbă.

Oameni de treabă, și nu știu să-și găsească o poziție solidă.

A CĂZUT O BĂBUȚĂ

O băbuță prea curioasă din fire s-a aplecat pe fereastră, a căzut și s-a zdrobit de pământ.

O altă băbuță s-a aplecat pe fereastră ca să se uite după cea care tocmai cădea și, fiind prea curioasă, a alunecat și ea, a căzut și s-a zdrobit de pământ.

Apoi a căzut pe fereastră o a treia băbuță, apoi o a patra, apoi o a cincea.

După ce a căzut și a șasea băbuță m-am săturat să le tot văd cum cad și am plecat la piața Malțev, unde, cică, un orb a primit în dar un fular tricotat.

ILUZIE OPTICĂ

Semion Semionovici, punându-și ochelarii, se uită spre pin și vede: în pin șade un țăran și-i arată pumnul.

Semion Semionovici își scoate ochelarii, se uită și vede că în pin nu șade nimeni.

Semion Semionovici își pune ochelarii, se uită și vede din nou că în pin șade un țăran care-i arată pumnul.

Semion Semionovici își scoate ochelarii și din nou vede că în pin nu șade nimeni.

Semion Semionovici își pune iarăși ochelarii, se uită și vede din nou că în pin șade un țăran care îi arată pumnul.

Semion Semionovici refuză să creadă în această apariție și socotește că apariția este o iluzie optică.

PUȘKIN ȘI GOGOL

Gogol (cade din culise pe scenă și rămâne culcat).

Pușkin (intră, se împiedică de Gogol și cade): Iaca dracu! Asta-i cu siguranță Gogol.

Gogol (ridicîndu-se): Pacostea naibii! Nici să-ți tragi sufletul nu te lasă! (Pornește, se împiedică de Pușkin și cade): Pöftim! Iarăși mă împiedic de Pușkin!

Pușkin (ridicîndu-se): Nici o clipă de liniște! (Pornește, se împiedică de Gogol și cade): Iaca dracu! Țsta-i cu siguranță tot Gogol!

Gogol (ridicîndu-se): Peste tot obstacole! (Pornește, se împiedică de Pușkin și cade): Uite pacostea! Iarăși Pușkin!

Pușkin (ridicîndu-se): Bădărănie! Totală bădărănie. (Pornește, se împiedică de Gogol și cade): Iaca dracu! Iarăși Gogol!

Gogol (ridicîndu-se): Țsta-i totală bătaie de joc. (Pornește, se împiedică de Pușkin, apoi cade): Iarăși Pușkin!

Pușkin (ridicîndu-se): Iaca dracu. Dracu-adevărat! (Pornește, se împiedică de Gogol și cade în culise): De Gogol!

Gogol (ridicîndu-se): Pacostea naibii! (Pornește, se împiedică de Pușkin și cade). De Pușkin!

Pușkin (ridicîndu-se): Iaca dracu! (Pornește se împiedică de Gogol și cade după culise). De Gogol.

Gogol (ridicîndu-se): Pacostea naibii! (Se retrage în culise). Se aude vocea lui Gogol: „De Pușkin!”

VISUL

Kalughin a adormit și a visat — cică șade el într-o tufă, iar pe lîngă tufă trece milițianul.

Kalughin s-a trezit, s-a șters la gură și a adormit din nou, și a visat din nou, cică trece el pe lîngă tufă, iar în tufă s-a ascuns și stă milițianul.

Kalughin s-a trezit, și-a așternut sub cap un ziar, ca să nu-i curgă mucusii direct pe pernă, și iarăși a visat cum, cică, șade el într-o tufă, iar pe lîngă tufă trece milițianul.

Kalughin s-a trezit, a schimbat ziarele, s-a culcat și a adormit din nou. A adormit și a visat iarăși cum, cică, trece el pe lîngă tufă, iar în tufă șade milițianul.

De data asta Kalughin s-a trezit și a hotărît să nu mai doarmă, dar a adormit pe loc și a visat cum, cică, stă el ascuns după milițian, iar pe lîngă ei trece o tufă.

Kalughin a început să urle și să se zvîrcolească priap, dar de trezit nu s-a mai putut trezi.

Kalughin a dormit patru zile și patru nopți, iar în a cincea zi s-a trezit așa de jigărit încît cizmele trebuia să și le lege de picior cu sfori, ca să nu-i tot cadă pe glezne.

La brutăria unde Kalughin cumpăra de obicei pîine de griu, nu l-au recunoscut și i-au strecurat o pîine de secară.

Inspekția sanitară care controla locuințele l-a luat la ochi pe Kalughin, a găsit că-i insalubru și de nimic, așa că a dispus asociației locatarilor să-l înlătore odată cu gunoiul.

Pe Kalughin l-au îndoit în două, l-au împachetat și l-au aruncat odată cu gunoiul.

LEGEA LUI LYNCH

Petrov se urcă pe cal și, adresîndu-se mulțimii, rostește un discurs despre ceea ce va fi cînd, pe locul unde se află acum Parcul public, se va construi un zgîrie-nor americanesc. Mulțimea ascultă și este întru totul de acord. Petrov își notează ceva în carnețel. Din mulțime se desprinde un om mijlociu de stat și-l întreabă pe Petrov ce anume și-a notat în carnețel. Petrov răspunde că asta îl privește numai pe el. Omul mijlociu de stat insistă. Discuția se înăsprește. Izbucnește cearta. Mulțimea este de partea omului mijlociu de stat și Petrov, salvîndu-și viața, dă pîteni calului și se ascunde după cotitură. Mulțimea se frămîntă și, pentru că nu are altă pradă la îndemînă, îl înșfacă pe omul mijlociu de stat și-i smulge capul. Capul smuls se rostogolește pe caldarîm și se oprește la gura canalului de scurgere. Mulțimea, după ce și-a potolit patimile, se risipește.

SPECTACOL RATAT

Petrakov-Gorbunov iese pe scenă și vrea să spună cîteva cuvinte, dar îl apucă sughițul. I se face greață. Părește scena.

Intră Pritikin.

PRITIKIN: Tovarășul Petrakov-Gorbunov trebuia să vă anun. . . (I se face greață și iese în fugă).

Intră Makarov.

MAKAROV: Egor... (Lui Makarov i-e greață. Iese în fugă).

Intră Serpuhov.

SERPUHOV: Ca să nu... (I se face greață, iese în fugă).

Intră Kurova.

KUROVA: Aș fi vrut... (I se face greață, iese în fugă).

Intră o fetiță.

FETIȚA: Tata m-a rugat să vă transmit că teatrul se închide. Întregul colectiv e cuprins de greață.

CE SE VINDE ÎN PREZENT LA MAGAZINE

Koratighin a sosit la Tikakeev, dar nu l-a găsit acasă.

În acest timp Tikakeev a fost la magazin, unde a cumpărat zahăr, carne și castraveți.

Koratighin s-a foit un timp pe la poarta lui Tikakeev și tocmai se pregătea să lase un bilețel când, deodată văzu că sosește însuși Tikakeev, cu o sacoșă de mușama în mână.

— A trecut ora de când stau și te aștept — îi strigă Koratighin.

— Nu-i adevărat — răspunse Tikakeev — nu e nici un sfert de ceas de când am plecat de acasă.

— Asta rămîne de văzut — zise Koratighin. — În orice caz, eu sînt aici de o oră.

— Să nu minți! — zise Tikakeev. E rușinos să minți.

— Prea milostive domn! — spuse Koratighin. Vă rog să binevoiți a vă exprima cu mai multă grijă.

— Consider că... a început Tikakeev, dar Koratighin l-a întrerupt imediat:

— Dacă dumneata consideri... a zis el. Dar după asta Tikakeev l-a întrerupt la rîndul său:

— Las că n-ai de ce să te ții așa măreț!

Aceste cuvinte l-au infuriat așa de tare pe Koratighin, încît imediat și-a astupat cu degetul o nară, iar pe cealaltă a golit-o drept în Tikakeev.

La care Tikakeev a scos din sacoșă ditamai căstravețele, cu care l-a lovit pe Koratighin în cap.

Koratighin și-a dus mîinile la cap, a căzut și a murit. Iată ce castraveți uriași se vînd în prezent la magazine.

MAŞKIN L-A OMORÎT PE KOŞKIN

Tovarăşul Koşkin dansa în jurul tovarăşului Maşkin.

Tovarăşul Maşkin îl urmărea din ochi pe tovarăşul Koşkin.

Tovarăşul Koşkin îşi filfîia mâinile într-un fel jignitor şi îşi strimba picioarele într-un chip respingător.

Tovarăşul Maşkin s-a încruntat.

Tovarăşul Koşkin a executat câteva mişcări din abdomen şi a lovit în pământ cu piciorul stîng.

Tovarăşul Maşkin a scos un ţipăt şi s-a aruncat la tovarăşul Koşkin.

Tovarăşul Koşkin a încercat să fugă, dar s-a împiedicat şi a fost ajuns de tovarăşul Maşkin.

Tovarăşul Maşkin i-a tras un pumn în cap tovarăşului Koşkin.

Tovarăşul Koşkin a scos un ţipăt şi a căzut în patru labe.

Tovarăşul Maşkin i-a dat tovarăşului Koşkin un picior în burtă şi apoi încă un pumn la ceafă.

Tovarăşul Koşkin s-a întins la pământ şi a murit.

Maşkin l-a omorît pe Koşkin.

VINĂTORII

La vînătoare au plecat şase oameni, dar s-au întors numai patru.

Doi dintre ei nu s-au întors.

Oknov, Kozlov, Striucikov şi Motîlkov s-au întors cu bine acasă, iar Sirokov şi Kablukov au murit la vînătoare.

După aceea Oknov a umblat toată ziua agitat şi n-a vrut să vorbească cu nimeni. Kozlov l-a urmărit pas cu pas pe Oknov şi l-a bătut la cap cu tot felul de întrebări, ceea ce l-a adus pe Oknov în culmea enervării.

KOZLOV: Vrei să-ţi aprinzi o ţigară?

OKNOV: Nu.

KOZLOV: Vrei să-ţi aduc, uite, asta şi asta?

OKNOV: Nu.

KOZLOV: Poate ai vrea să-ţi povestesc ceva hazliu?

OKNOV: Nu.

KOZLOV: Vrei să bei? Am aici ceai cu coniac.

OKNOV: Nu-ți ajunge că tocmai te-am lovit la ceafă cu pietroiul ăsta, pîn-la urmă am să-ți mai smulg și-un picior.

STRIUCIKOV și MOTILKOV: Ce faceți acolo? Ce faceți acolo?

KOZLOV: Ridicați-mă de la pămînt.

MOTILKOV: Nu te pierde cu firea, rana se va închide la loc.

KOZLOV: Dar Oknov unde-i?

OKNOV (smulgîndu-i un picior lui Kozlov): Sînt aici, pe-aproape!

KOZLOV: Oh! Măiculiță! Săriți!

STRIUCIKOV și MOTILKOV: Ia te uită, într-adevăr i-a smuls și-un picior!

OKNOV: I l-am smuls și l-am aruncat acolo!

STRIUCIKOV: Asta-i barbarie!

OKNOV: Ceee faceee?

STRIUCIKOV: ... rie...

OKNOV: Cu-u-u-m?

STRIUCIKOV: Ni... ni... nicidecum.

KOZLOV: Cum am să mai ajung eu acasă?

MOTILKOV: Nu-ți face griji, o să-ți proptim o proteză!

STRIUCIKOV: Poți să stai într-un picior?

KOZLOV: Pot, dar nu cine știe ce.

STRIUCIKOV: Las' că te ajutăm noi.

OKNOV: Lăsați-mă la el!

STRIUCIKOV: Aoleu, nu! Mai bine să pleci!

OKNOV: Haide, lăsați-mă! ... Lăsați-mă! ... Lăsați. : :
Uite ce-am vrut să fac.

STRIUCIKOV și MOTILKOV: Infiorător!

OKNOV: Ha-ha-ha!

MOTILKOV: Dar Kozlov unde-i?

STRIUCIKOV: S-a tîrît pînă-n tufiș!

MOTILKOV: Kozlov, ești aici?

KOZLOV: Pssst!

MOTILKOV: Ia te uită la el, a ajuns pînă aici.

STRIUCIKOV: Ce facem cu el?

MOTILKOV: Cu ăsta nu mai ai ce face. După părerea mea, ar trebui pur și simplu sugrumat. Kozlov! Hei, Kozlov! Mă mai auzi?

KOZLOV: Aoleu, te aud, dar foarte greu.

MOTILKOV: Lasă frate, nu te mai văicări. O să te sugrumăm acușica. Stai puțin! Așa... așa... așa.

STRIUCIKOV: Uite-așa, încoace, așa, încă puțin! Așa, așa, așa! Haide, încă puțin... Ei, acum e gata!

MOTILKOV: Acum e gata!

OKNOV: Doamne-ajută!

ÎNCEPE O MINUNATĂ ZI DE VARĂ

Simfonie

Cum a cîntat cocoșul, Timofei s-a și cățarat prin luncă pe acoperiș, băgîndu-i în sperieți pe toți trecătorii. Țăranul Hariton s-a oprit în loc, a apucat un pietroi și l-a aruncat după Timofei. Timofei a dispărut nu se știe unde. „Tiii! Ce sprinten!” a vuit turma de oameni, iar alde Zubov s-a repezit cu toată puterea și s-a izbit cu capul în zid. „Eh!” — a țipat o femeie cu fălcile umflate. Însă Komarov a improșcat-o de sus cu un șuvoi și femeia s-a ascuns urlînd sub o poartă. Tocmai trecea pe acolo Feteliușin, care a rînjit a zîmbi. Komarov s-a apropiat de el și i-a strecurat: „Bă grasule!” pocnindu-l apoi între coaste. Feteliușin s-a rezemat de un zid și a început să sughită. Romașkin scuipa din fereastră, încercînd să-l nimerească pe Feteliușin. Ceva mai încolo o femeie năsoasă își mărdea copilul cu un hîrdău. Iar o mămică tînără și durdulie zdrelea de zid obrazul drăgălașei sale fetițe. Un cățeluș care-și frînsese lăbuța subțire se tăvălea pe trotuar. Un țînc înfuleca scîrnăvie din scuipătoare. La băcănie se formase o coadă lungă la zahăr. Femeile se certau în gura mare, înghiontindu-se cu coșurile. Țăranul Hariton, îmbibat cu spirt denaturat, stătea în dreptul lor cu prohabul deschis și striga cuvinte spurcate.

În acest fel a început o minunată zi de vară.

Simfonia a II-a

Anton Mihailovici a scuipat, a spus „eh”, a mai scuipat o dată, a mai spus o dată „eh”, a mai scuipat încă o dată, a mai spus încă o dată „eh” și a plecat. Ducă-se! Mai bine am să povestesc despre Ilia Pavlovici.

Ilia Pavlovici s-a născut în anul 1893 la Tarigrad. Încă de mic copil a fost adus la Petrograd, iar aici a absolvit școala nemțească de pe strada Kirocinaia. Apoi a fost vânzător la un magazin, apoi a mai lucrat undeva, iar la începutul Revoluției a emigrat în străinătate. Ducă-se! Mai bine am să povestesc despre Ana Ignatievna.

Dar a povesti despre Ana Ignatievna nu-i așa de ușor. În primul rînd, eu nu știu despre ea aproape nimic, iar în al doilea rînd, tocmai am căzut de pe scaun și am uitat despre ce anume voiam să povestesc. Mai bine am să povestesc despre mine însumi.

Eu sînt înalt de stat, sînt deștept, mă îmbrac cu eleganță și cu bun gust, nu beau, nu umblu la cursele de cai, dar mă atrag femeile. Nici ele nu mă evită. Ba chiar le face plăcere să mă plimb cu ele. Serafima Izmailovna m-a invitat la ea de multe ori, iar Zinaida Iakovlevna, de asemenea, spunea că întotdeauna îi face plăcere să mă vadă. Dar iată, cu Marina Petrovna mi s-a întîmplat ceva hazliu, despre care aș vrea să povestesc. Un caz foarte obișnuit, dar cu toate astea distractiv, pentru că mulțumită mie Marina Petrovna a devenit complet cheală, ca-n palmă. Asta s-a întîmplat așa: am venit odată la Marina Petrovna, iar ea — hop! — și-a chelit. Și, asta-i tot.

SCRISOARE

**Dragă
Nikandr Andreevici,**

Am primit scrisoarea ta și imediat am priceput că ea-i de la tine. La început mi s-a părut dintr-o dată că nu-i de la tine, dar, cum am desfăcut-o, am priceput pe loc că-i de la tine, și cînd te gîndești că eram gata-gata să-mi închipui că nu-i de la tine. Mă bucur că te-ai căsătorit de atîta vreme, pentru că, dacă omul se căsătorește cu aceea cu care și voia să se căsătorească, asta înseamnă că el a găsit ceea ce a căutat. Și iată că sînt foarte bucuros că te-ai căsătorit, pentru că dacă omul se căsătorește cu aceea cu care a vrut, asta înseamnă că el a găsit ceea ce-a căutat. Am primit scrisoarea ta ieri și îndată m-am gîndit că scrisoarea asta-i de la tine, dar

apoi m-am gîndit că, parcă, se pare că nu-i de la tine, dar, o desfac și văd — e chiar de la tine. Tare bine ai făcut că mi-ai scris. La început nu mi-ai scris, apoi dintr-o dată mi-ai scris, dar încă și înainte, pînă atunci, mai întîi nu mi-ai scris o vreme, apoi iar mi-ai scris. Eu, imediat după ce-am primit scrisoarea ta, imediat am zis că-i de la tine, și-apoi mă bucur foarte mult că te-ai căsătorit deja, pentru că, dacă i-a venit omului pofta să se căsătorească, atunci el trebuie neapărat să se și căsătorească. Uite de ce sînt eu foarte bucuros, că în sfîrșit te-ai căsătorit, și tocmai cu aceea cu care ai și vrut să te căsătorești. Și, foarte bine ai făcut că mi-ai scris. În clipa în care am văzut scrisoarea ta m-am bucurat foarte mult și imediat m-am și gîndit că ea-i de la tine. E adevărat, în timp ce-o desfăceam, m-a trecut așa, un gînd, cum că n-ar fi de la tine, dar apoi, cu toate astea, mi-am zis că-i de la tine. Și, îți mulțumesc că mi-ai scris. Îți sînt recunoscător pentru asta și mă bucur foarte mult, pentru tine. Tu poate că nu ghicești de ce mă bucur eu atîta pentru tine, dar am să-ți spun eu imediat, că de-aia mă bucur eu pentru tine, de-aia că te-ai căsătorit, și tocmai cu aceea cu care ai și vrut să te căsătorești. Iar asta, știi, este foarte bine, să te căsătorești tocmai cu aceea cu care și voiai să te căsătorești, pentru că tocmai atunci și obții ceea ce-ai căutat. Iată, tocmai din cauza asta mă bucur eu atît de mult pentru tine. Și de asemenea mai mă bucur și de-aia că mi-ai scris o scrisoare. Eu încă de departe am zis că scrisoarea-i de la tine, însă cînd am luat-o în mînă m-am gîndit așa: te pomenești că n-o fi de la tine? Iar după asta mă gîndesc: da' de unde, se înțelege că-i de la tine. Desfac eu așa scrisoarea și în același timp mă gîndesc: e de la tine sau nu-i de la tine? E de la tine, sau nu-i de la tine? Ei, și imediat cum am desfăcut-o, văd imediat că-i de la tine. M-am bucurat foarte mult și am hotărît să-ți scriu și eu ție o scrisoare. Despre multe cele ar trebui să povestesc, numai că, vezi bine, nu am vreme. Ce-am reușit, ți-am scris în scrisoarea asta, iar ce-a mai rămas o să-ți scriu după aia, pentru acum n-am nicidecum vreme. Bine că măcar mi-ai scris tu mie o scrisoare. Acum știu că tu te-ai căsătorit deja de mult. Eu și din scrisorile dinainte am știut că te-ai căsătorit,

iar acum văd, iarăși — este perfect adevărat, te-ai căsătorit. Și eu mă bucur foarte mult că te-ai căsătorit și mi-ai scris o scrisoare. Că eu imediat, cum am văzut scrisoarea ta, așa am și gândit, că tu iarăși te-ai căsătorit. Ei, mă gândesc eu, asta-i bine, că tu iarăși te-ai căsătorit și că mi-ai scris o scrisoare despre asta. Acum, să-mi scrii tu mie cine-i noua ta nevastă și cum s-au petrecut toate astea. Să-i transmiți noii tale neveste salutări.

LEGĂTURA

Filosoafe !

1. Vă scriu ca răspuns la scrisoarea Dumneavoastră, pe care Vă pregătiți să mi-o scrieți ca răspuns la scrisoarea mea, pe care v-am scris-o eu Dumneavoastră.
2. Un violonist și-a cumpărat un magnet și a pornit cu el spre casă. Pe drum, asupra violonistului au năvălit niște huligani și i-au smuls șapca din cap. Vântul a luat șapca și a purtat-o pe stradă.
3. Violonistul a pus magnetul pe pământ și a dat fuga după șapcă. Șapca a nimerit într-o băltoacă de acid azotic și acolo a putrezit.
4. Iar între timp huliganii au înhățat magnetul și s-au cscuns.
5. Violonistul s-a întors acasă fără palton și fără șapcă, pentru că șapca i-a putrezit în acidul azotic, iar violonistul, mihnit din cauză că i-a putrezit șapca, și-a uitat paltonul în tramvai.
6. Conducătorul aceluia tramvai a dus paltonul la vechituri și acolo l-a schimbat pe smântână, crupe și roșii.
7. Socrul conducătorului s-a îmbuibat cu roșii și a murit. Trupul socrului conducătorului l-au depus la morgă, dar apoi l-au incurcat și în locul socrului conducătorului au înmormântat o bătrinică.
8. Pe mormântul bătrinei au așezat o coloană pe care au trecut inscripția „Anton Sergheevici Kondrațiev”.
9. După unsprezece ani, viermii au ros coloana și ea s-a prăbușit. Iar paznicul cimitirului a tăiat această coloană în patru bucăți și a ars-o în cuptorul său. Iar soția paznicului cimitirului a fiert pe acest foc o ciorbă de conopidă.

10. Dar, tocmai cînd ciorba era gata fiartă, de pe perete a căzut o muscă drept în blidul cu această ciorbă. Ciorba au dat-o cerșetorului Timofei.

11. Cerșetorul Timofei a mîncat ciorba și a povestit cerșetorului Nikolai despre mărinimia paznicului de cimitir.

12. A doua zi cerșetorul Nikolai a venit la paznicul cimitirului și s-a apucat să-i ceară de pomană. Dar paznicul cimitirului nu i-a dat nimic cerșetorului Nikolai și l-a gonit.

13. Cerșetorul Nikolai s-a mîniat foarte tare și a pus foc casei paznicului de cimitir.

14. Incendiul a trecut de la casă la biserică și biserica a ars și ea.

15. A fost pornită o anchetă îndelungată, dar cauza incendiului nu a putut fi stabilită.

16. Pe locul unde a fost biserica au construit un club, iar în ziua inaugurării clubului a fost organizat un concert la care a luat parte violonistul care în urmă cu patrusprezece ani și-a prăpădit paltonul.

17. Iar printre ascultători se afla fiul unuia dintre huli-ganii aceia care, în urmă cu patrusprezece ani, i-au smuls de pe cap șapca acestui violonist.

18. După concert ei au plecat acasă cu același tramvai. Dar, în tramvaiul care mergea în urma lor, era vatman tocmai acel conductor care vînduse cîndva paltonul violonistului la vechituri.

19. Și iată, umblă ei noaptea tîrziu prin oraș: înăinte — violonistul, iar în urma lui — vatmanul, fostul conductor.

20. Umblă ei și habar n-au ce legături îi leagă și nu vor afla asta cît timp vor mai trăi.

DIN CARNETUL DE INSEMNĂRI

Bătrînul se scărpină cu ambele mîini. Acolo unde nu putea să ajungă cu amîndouă mîinile, bătrînul se scărpină cu una singură, dar de aceea repede-repede. În același timp, clipea iute din ochi.

Hvilișcevski mîncă răchițele, străduindu-se să nu se schimonosească la față. El se aștepta ca toată lumea să spună: ce putere de voință! Dar nimîni n-a spus nimic.

...Din cutie au ieșit un fel de bășicuțe. Hvilișcevski s-a strecurat pe vîrfuri din cameră și, încet-încet, a închis ușa în urma lui. „Lua-o-ar dracu! — și-a spus Hvilișcevski —. Nu mă interesează ce-i în ea. Chiar așa! Lua-o-ar dracu!”.

CASIERIȚA

Mașa a găsit o ciupercă, a cules-o și a dus-o la piață. La piață Mașa a încasat una după ceafă, ba i-au mai promis să-i dea și cîteva peste picioare. Mașa s-a speriat și a fugit de-acolo.

A dat fuga la cooperativa de consum și a încercat să se ascundă după casierie. Responsabilul a observat-o însă imediat și a întrebat-o: „Ce ai acolo?” Mașa i-a răspuns: „O ciupercă”. Responsabilul: „la te uită ce dezghețată-i! Vrei să te aranjez pe loc?” Mașa: „N-ai să mă aranjezi!”. Responsabilul: „Ba chiar am să te aranjez!” Și a aranjat-o pe Mașa să învîrtă manivela la casierie.

Mașa a tot învîrtit la manivelă și tot învîrtind la ea, a murit pe neașteptate. A sosit miliția, a întocmit actul de deces și i-a aplicat responsabilului o amendă de 15 ruble.

„De ce amendă, mă rog frumos?” — a întrebat responsabilul. Iar miliția: „Pentru crimă”. Responsabilul s-a speriat, a achitat repede amenda și a spus: „Dar pe casiera asta moartă s-o scoateți de aici cît mai repede!”

Însă vînzătorul de la sectorul de legume zice: „Nu, așa nu e drept, ea nu era casieriță, ci doar învîrtea la manivela de la casierie. Casierița, uite-o, șade colo”. Iar miliția: „Asta nu ne interesează. Ni s-a spus să scoatem casierița, scoatem casierița!”

Miliția a început să se apropie de casierie. Casierița s-a întins peste tejgheaua de la casierie și zice: „Nu mă duc!” Iar miliția: „De ce nu vrei să vii, toanto?” Casierița: „O să mă îngropați de vie!”

Miliția s-a apucat să tragă de casieriță, tot încearcă să o desprindă de tejghea, dar nu reușește s-o ridice, deoarece casierița este foarte durdulie.

„Apucați-o de picioare”, — zice vînzătorul de la sectorul de legume.

„Nu — zice responsabilul — casierița asta ține locul nevastă-mii. Avînd în vedere aceasta, vă rog să nu-i dezgoliți părțile rușinoase”.

Casierița: „Ați auzit? Să nu îndrăzniți să-mi dezgoliți părțile rușinoase!”

Miliția a luat-o în brațe pe casieriță și a tîrît-o afară din cooperativă.

Responsabilul le-a dat dispoziție vânzătorilor să facă ordine în magazin și să înceapă din nou vânzarea.

„Dar ce ne facem cu moarta aia?” — arată spre Mașa vânzătorul de la sectorul de legume.

„Fraților! — exclamă responsabilul, — le-am încurcat pe toate. Într-adevăr: ce ne facem cu moarta?”

„Și cine o să stea la casierie?” — întreabă vânzătorul.

Responsabilul și-a luat capul în mîini. A răsturnat cu genunchiul merele pe tejghea și zice: „Cîtă dezordine!”

„Cîtă dezordine!” — spun vânzătorii în cor.

Deodată responsabilul și-a netezit mustața și a exclamat: „He-he! Nu mă las eu încolțit cu una cu două! S-o așezăm pe moartă la casierie, poate că publicul n-o să observe cine stă acolo”.

Au așezat-o deci pe defunctă la casierie, în gură i-au potrivit o țigară, ca să pară că-i vie, iar pentru mai multă autenticitate i-au pus în mînă ciuperca.

Șade moarta la casierie ca și cum ar fi vie, numai culoarea obrazului e tare verde și un ochi îi este deschis, iar celălalt complet închis.

„Nu-i nimic, o să meargă”, — zice responsabilul.

Iar clienții deja bat la ușă, se agită: de ce-i închis? Mai ales o gospodină, în capot de mătase, s-a apucat să vocifereze, își tot agită coșulețul și lovește cu tocul în clanța de la ușă. Iar lingă gospodina în capot de mătase o băbuță, cu un fel de pungă pe cap, strigă, injură, și afirmă că responsabilul cooperativei este un hoț.

Responsabilul a deschis ușa și i-a lăsat pe clienți să intre.

Clienții s-au risipit imediat spre sectorul de carne și apoi la raionul de zahăr și piper. Iar bătrînica aceea cu punga pe cap a pornit imediat spre sectorul de pește, însă pe drum a dat cu ochii de casieriță și a rămas pe loc:

„Doamne Dumnezeu mare” — zice.

Gospodina în capot de mătase a colindat între timp toate sectoarele și plutește spre casierie. Dar abia a aruncat o privire spre casierie, că s-a oprit, — stă mută și se uită.

Vinzătorii tac de asemenea și se uită la responsabil. Responsabilul se uită de după tejghea și așteaptă să vadă ce-o să se mai întâmple.

Gospodina cu capot de mătase s-a întors spre vinzători și întreabă:

„Pe cine aveți la casierie?”

Iar vinzătorii tac, pentru că nu știu ce să răspundă.

Responsabilul tace de asemenea.

Între timp, din toate părțile a început să se adune mulțimea.

În stradă e forfotă. Au început să roiască portarii. Se fac auzite țignale. Într-un cuvânt — adevărat scandal.

Mulțimea era dispusă să rămână pe lângă cooperativă pînă seara, dar cineva a anunțat că pe strada cu felinare este gata să cadă pe fereastră o babă. Atunci mulțimea de la cooperativă s-a mai rărit, întrucît multă lume s-a mutat în strada cu felinare.

În românește de:
IOAN RADIN-PEIANOV

JEROME K. JEROME

(Anglia)

Jerome Klapka Jerome s-a născut la Walsall, Staffordshire, în 1859. Este rînd pe rînd funcționar, profesor, steno-graf, actor, gazetar, scriitor. Debutază în 1889 prin două volume de schițe: „Reveriiile unui pierde-vară” și „Trei oameni într-o barcă” (ambele traduse în românește). Urmează o bogată carieră literară cuprinzînd genuri diferite: piese de teatru — „Barbara”, „Chiriașul de la etajul al treilea”; romane — „Trei pe două biciclete” (tradus în românește), „Toate drumurile duc spre Calvar”; schițe — „Fii și tu bărbat” (traduse în românește), „Schițe viorii, albastre și verzi” (traduse în românește), „Conversația în jurul mesei de ceai și cugetările lui Henry”, „Alte gînduri ale unui pierde-vară”, „În vacanță cu copiii mei” (traduse în românește). Moare la Northampton, în 1927.

Povestirea „Partenerul de dans” ocupă un loc aparte în opera lui, oferind o imagine inedită asupra scriitorului. Construită pe motivul artistului distrus de produsul creației sale, povestirca este o satiră necruțătoare la adresa disprețuirii banalului, a vanității și a falselor pretenții de perfecțiune, îmbinată totodată cu elemente specifice poveștilor fantastice și poveștilor de groază.

PARTENERUL DE DANS

„Povestea ce urmează să v-o istorisesc”, începu Mac Shangnassy, „se petrecu în Furtwangen, un orășel micuț din Pădurea Neagră. Trăia acolo un bătrîn onorabil și foarte simpatic pe nume Nicholas Geibel. Se îndeletnicea cu jucăriile mecanice, meșteșug ce-i cîștigase deja o faimă aproape europeană. Confeționa o groază de minunății: iepurași care țîșneau din inima unei verze, dădeau din urechi, își netezeau mustățile și dispăreau la loc; pisicuțe care se spălau pe bot și mieunau atît de natural, că păcăleau pînă și cîinii; păpuși care își scoteau pălăria și spuneau „Bună dimineața, ce mai faceți?” și unele care puteau chiar să și cînte.

Dar el era mai mult decît un simplu mecanic, era un adevărat artist. Își făcea munca cu pasiune, cu dăruire totală. Magazinul lui era plin de tot soiul de lucruri neobișnuite, pe care n-ar fi putut — și de altfel nici nu intenționa — să le vîndă vreodată; lucruri pe care le făcea din propria lui plăcere. Concepușe un măgăruș mecanic care, printr-o baterie electrică putea să meargă două ore fără oprire și — ce era și mai grozav — chiar

mai repede decît unul adevărat, fără nici o intervenție din partea călărețului; o pasăre care se înălța ca o săgeată, făcea cîteva cercuri în aer și ateriza exact în locul de unde pornise; un schelet susținut de o bară de fier, ce executa la perfecție un spectaculos dans marinăresc; o păpușă în mărime naturală ce putea să cînte la vioară; și un domn respectabil, gol pe dinăuntru, ce putea să fumeze pipă și să bea mai multă bere decît toți studenții germani la un loc, ceea ce, trebuie să recunoașteți, era ceva!

Și așa se răspîndise în orășel convingerea că bătrînul Geibel era în stare să facă orice și-ar fi dorit cineva. Într-o zi, vestitul păpușar se întrecu pe sine și astfel numele lui se întipări pentru totdeauna în memoria localnicilor. Totul se petrecu în felul următor:

Tînărul doctor Follen avea un copilaș, iar copilașul urma să-și sărbătorească ziua de naștere. Prima aniversare adusese casa într-o stare de nespusă agitație, însă acum, la împlinirea celor doi anișori, doctorul Follen intenționa să dea un bal în cinstea evenimentului. Bătrînul Geibel și Olga, fiica lui, se numărau printre invitați.

A doua zi după bal, cîteva dintre prietenele Olgăi trecură pe la ea ca să schimbe impresii asupra petrecerii. Bineînțeles că au ajuns să discute și despre bărbați, subiect la care toate s-au dovedit pretențioase și necruțătoare. Criticară în unanimitate modul lor de a dansa. Bătrînul Geibel, prezent în cameră, se prefăcu foarte absorbit de cele ce citea în ziar, așa că fetele nu-l băgară în seamă.

— Pare să existe foarte puțini bărbați care să știe într-adevăr să danseze, spuse una dintre fete.

— Și chiar și cei mai împleticiți își dau aere, adăugă alta; lasă impresia că-ți fac o deosebită favoare cînd te invită la dans.

— Și ce stupizenii vorbesc, adăugă a treia. Întotdeauna îți spun aceleași lucruri: „Ce încîntătoare arătați astăseară”. „Călătoriți des la Viena? Vai, ar trebui, este minunată”. „Ce rochie splendidă aveți”. „Ce zi caldă a fost astăzi”. „Vă place Wagner?”. Aș dori să mai aud și alte lucruri.

— Mie puțin îmi pasă de ce vorbesc ei, interveni a patra. Dacă un bărbat știe să danseze bine, din partea mea să fie cît de prost pofteste.

— În general toți sînt săraci cu duhul, o întrerupse o fată zveltă și arogantă.

— Eu mă duc la bal ca să dansez, continuă prima vorbitoare fără să ia în seamă intervenția. Tot ce doresc eu de la un partener este să mă țină strîns, să mă învîrtă fără să se poticnească și să nu obosească înaintea mea.

— O marionetă de ceasornic, cred că ți-ar trebui ție, interveni iarăși în discuție fata cea zveltă.

— Bravo! strigară toate fetele bătînd din palme; ce idee strașnică!

— O marionetă de ceasornic, sau, și mai bine, una acționată electric, care să nu se oprească niciodată.

Fetele îmbrățișară ideea cu mult entuziasm.

— O, ce partener grozav ar fi, nu te-ar lovi și nu te-ar călca niciodată pe picioare.

— Sau să-ți rupă rochia.

— Sau să piardă ritmul.

— Sau să amețească și să se lase pe tine.

— Și nu și-ar șterge niciodată fața cu batista. Grozav mă calcă pe nervi să văd bărbații făcînd asta după fiecare dans.

— Și nici nu și-ar petrece toată seara la bufet.

— Cu un gramofon în interior, care să emită toate replicile înregistrate, nici nu l-ai putea deosebi de un om adevărat, spuse fata care avusese prima idee.

— Ei, ba bine că nu, rosti domnișoara cea zveltă, ar fi mult mai agreabil!

Bătrînul Geibel își lăsase ziarul și asculta cu urechile ciulite.

După ce plecară fetele, intră în atelierul lui, unde Olga îl auzi plimbîndu-se de colo-colo și rizînd pe înfundate; și în noaptea aceea avu cu ea o lungă discuție despre dans și despre dansatori — o întrebă ce spuneau și ce făceau ei de obicei, ce dansuri erau mai îndrăgite, ce ritmuri erau la modă și multe alte întrebări legate de acest subiect.

Apoi, timp de două săptămîni nu mai părăsi atelierul, mereu îngîndurat și preocupat, deși cîteodată izbucnea pe

neașteptate într-un ris scurt, de parcă savura o glumă neștiută de nimeni.

O lună mai târziu, un alt bal răsunător se pregătea în Furtwangen. De data aceasta, era organizat de bătrînul domn Wenzel, un bogat negustor de cherestea, pentru a sărbători logodna nepoatei sale. Geibel și fiica sa erau din nou printre invitați.

Cînd sosi ora plecării, Olga își căuta tatăl. Negăsindu-l în casă, bătui la ușa atelierului. El apărui în cămașă, încins dar radios.

— Nu mă aștepta, spuse el, du-te tu înainte și eu am să vin după aceea. Mai am ceva de pus la punct.

Cînd Olga dădu să plece, o opri:

— Spune-le că voi veni însoțit de un tînăr — foarte manierat și un excelent dansator. Toate fetele or să-l îndrăgească. Apoi rîse mulțumit și închise ușa.

În general, tatăl ei nu divulga nimănui ce lucra în atelier, însă fata avea o fină bănuială asupra celor ce plănuia el de cîtăva vreme, așa că, într-o anumită măsură, fu în stare să prevină oaspeții de ceea ce urma să se petreacă. Nerăbdarea atinsese paroxismul și sosirea renumitului păpușar era așteptată cu sufletul la gură.

În cele din urmă, afară se auzi hurea de roți și mare agitație pe coridor. Bătrînul Wenzel în persoană, cu fața roșie de emoție, și de ris înăbușit, năvăli în cameră anunțînd cu voce sacadată:

— D-l Geibel — și un prieten.

D-l Geibel și „prietenul” său își făcură apariția salutați cu strigăte și aplauze, și înaintară spre mijlocul camerei.

— Permiteți-mi, doamnelor și domnilor, spuse d-l Geibel, să vi-l prezint pe prietenul meu, locotenentul Fritz. Fritz, dragul meu, înclină-te politicos spre onorata asistență.

Geibel îl bătui încurajator pe umăr, și locotenentul făcu o plecăciune adîncă și în acel moment din piept se auzi un hîrșit sumbru, ca o prevestire a morții, însă acest mic amănunt trecu foarte repede neobservat.

— Pășește nițel cam țeapăn (bătrînul Geibel îl luă de braț și execută cu el cîțiva pași. Într-adevăr pășea cam rigid), dar, oricum, nu mersul este partea lui forte. E conceput ca dansator și în privința aceasta este desă-

virșit. Pînă acum n-am reușit să-l învăț decît valsul, însă îl execută la perfecție, nu-l întrece nimeni. Pofțiți, doamnelor și domnișoarelor, cine se încumetă să-l ia ca partener? Ține ritmul perfect; niciodată nu obosește, nu vă lovește și nu vă calcă pe rochie; vă ține cît de strîns doriți dumneavoastră și se învîrtește cît de repede sau cît de încet vă place; nu cunoaște oboseala și are o conversație foarte agreabilă. Hai băiete, arată-le ce poți!

Bătrînul Geibel răsuci un buton la spatele marionetei și imediat Fritz deschise gura și cu o voce de tenor ce părea să vină de undeva din spatele capului, rosti răspicat: „Îmi acordați un dans?”

Nu exista nici o îndoială că locotenentul Fritz făcuse o impresie foarte puternică asupra invitaților; cu toate acestea, nici una dintre fete nu părea dornică să danseze cu el. Se uitau neîncrezătoare la fața lui de ceară, cu privirea fixă și zîmbetul impietrit și le treceau fiorii. În cele din urmă Geibel se apropie de fata care avusese ideea:

— Este propria dumneavoastră sugestie, domnișoară, realizată întocmai — un dansator electric. Îi datorați măcar o încercare.

Era o fată micuță de statură, foarte apetisantă și plină de nerv. Însoțitorii ei încurajară îndemnurile păpușarului și ea acceptă.

Bătrînul Geibel îi potrivi marioneta. Brațul drept înconjura talia fetei, ținînd-o strîns; palma stîngă prinsă într-o articulație delicată se fixă pe mîna ei dreaptă. Geibel îi arătă apoi cum să regleze viteza, cum să oprească și cum să se desprindă de dansatorul electric.

— Vă va învîrți într-un cerc perfect, explică el. Fiți atentă să nu vă atîngă nimeni, să nu-i modifice traiectoria.

Cîteva clipe mai tîrziu se auziră niște acorduri muzicale. Bătrînul Geibel declanșă curentul și Annette cu ciudatul ei partener începură să danseze.

Un timp toată lumea stătu să-i privească. Marioneta își desfășura programul admirabil. Menținînd pasul perfect și susținîndu-și micuța parteneră într-o îmbrățișare fermă, dansatorul se învîrtea continuu, emițînd la intervale constante de timp fraze amabile, întrerupte de scurte pauze de tăcere respectuoasă.

„Ce fermecătoare arătați astă-seară”, rosti dansatorul cu glasul său slab, venit parcă de departe. „Ce zi frumoasă a fost astăzi. Vă place să dansați? Ce bine ne potrivim. Îmi mai acordați un dans, nu-i așa? O, nu fiți așa de crudă. Ce rochie minunată aveți. Nu-i așa că valsul este încântător? Aș putea dansa toată viața cu dumneavoastră. Ați gustat din bunătățile gazdei?”

Pe măsură ce se familiariza cu creatura ciudată, nervozitatea fetei dispărea și jocul o amuza tot mai tare.

— O, e pur și simplu minunat, strigă ea rîzînd, aș putea dansa cu el la nesfîrșit.

Perechile li se alăturară una cîte una și curînd, toți dansatorii din cameră se învîrteau în jurul lor. Nicholas Geibel îi privea radios, savurîndu-și succesul cu o bucurie copilărească.

Bătrînul Wenzel se apropie de el și îi șopti ceva la ureche. Geibel chicoti încuviințînd din cap și amîndoi își croiră drum spre ieșire.

— Să-i lăsăm pe tineri să petreacă în voie. E dreptul lor astăzi, spuse Wenzel de îndată ce se aflau afară; dumneata și cu mine să fumăm în tihnă o pipă și să bem un pahar de vin alb, în biroul contabilității, cîțiva pași numai, pe partea cealaltă a curții.

Între timp, dansul se încinse tot mai tare. Micuța Annette slăbise butonul ce controla viteza și dansatorul se învîrtea din ce în ce mai repede. Tot mai multe perechi abandonau epuizate, dar ei continuau în același ritm amețitor, pînă, în cele din urmă, rămaseră singurii dansatori din salon.

Valsul se accelera întruna. Muzica rămăsese în urmă: instrumentiștii, neputînd să țină pasul, încetară și priveau uluiți. Tinerii aplaudau, însă cei mai în vîrstă începură să se îngrijoreze.

— Nu crezi c-ar fi mai bine să te oprești, draga mea? spuse una dintre doamne. O să amețești.

Dar Annette nu răspunse.

— Cred c-a leșinat, strigă o fată care apucase, o secundă, să-i zărească fața.

Unul din bărbați se repezi la dansator și-l apucă de braț, însă șocul ciocnirii fu atît de puternic că-l aruncă la podea, iar piciorul de oțel al păpușii îi izbi obrazul.

Creatura n-ar fi renunțat cu nici un preț (devenise clar pentru oricine) la prețioasa-i pradă.

Dacă cei prezenți și-ar fi păstrat calmul, cu siguranță că ar fi găsit un mijloc de a opri marioneta. Doi sau trei bărbați acționînd împreună ar fi putut-o desprinde de podea sau ar fi blocat-o într-un colț. Însă puțini sînt cei care-și păstrează sîngele rece în momente de panică.

De obicei cei care n-au fost prezenți îi judecă pe ceilalți, cu multă ușurință, etichetîndu-i drept incapabili. Cei care au fost prezenți, reconstituind faptele, găsesc soluții dintre cele mai simple și se miră cum de n-au fost în stare să acționeze așa la momentul respectiv.

Femeile deveniseră isterice. Bărbații își strigau unii altora ordine contradictorii. Doi domni, ținîndu-se strîns unul de altul, se aruncară asupra marionetei, însă intervenția lor avu un rezultat nefast. Marioneta ieși de pe orbita ei și se zdrobi de pereți și de mobilă. O dîră de sînge se prelingea de sub rochia albă a fetei însemnînd podeaua în urma ei. Totul se transformase într-un coșmar. Femeile năvăliră afară din cameră țipînd înfricoșate. Bărbații făcură același lucru.

Un singur invitat spuse ceva de bun simț: „Găsiți-l pe Geibel — aduceți-l pe Geibel”.

Nimeni nu-l observase părăsind salonul și nimeni nu știa pe unde se afla. Un grup porni în căutarea lui. Cei-lalți, prea înspăimîntați ca să mai intre înapoi în cameră, se îngrămădeau afară la ușă și ascultau. Dinăuntru se auzea zumzetul neînterupt al rotilor pe podeaua lustruită, în timp ce marioneta se învîrtea fără încetare; din cînd în cînd o bufnitură surdă cînd dansatorul, cu prada încheștată, se izbea de cîte un obiect și ricoșa într-o altă direcție.

Și tot timpul vorbea cu glasul acela palid, fantomatic repetînd întruna aceeași formulă: „Ce fermecătoare arătați astă-seară. Ce zi minunată a fost astăzi. O, nu fiți atît de crudă. Aș putea dansa toată viața cu dumneavoastră. Ați gustat din bunătățile gazdei?”

Îl căutară pe Geibel peste tot; în toate încăpérile din casă, apoi alergară cu toții la locuința lui și irosiră momente prețioase ca să-l trezească pe servitorul lui bătrîn și surd. Tîrziu de tot cineva își dădu seama că și Wenzel

lipsea și atunci înțeleseră că se găseau amîndoi vizavi, în biroul contabilității.

Aflînd despre cele întîmplate, Geibel se ridică palid și țeapăn și-i urmă fără să articuleze nici un cuvînt. Bătrînul Wenzel îl însoți fără șovăire. Amîndoi își făcură loc prin mulțimea de invitați îngrămădiți în fața ușii și pătrunseră în salon zăvorînd ușa în urma lor.

Cei de afară auzeau voci înăbușite și pași repezi însoțiți de zgomotul confuz al unei încăierări foarte strînse, apoi liniște și din nou voci înăbușite.

După cîtva timp, ușa se deschise, și cei din față se îmbulziră să intre, însă Wenzel, cu structura lui impozantă le aținu calea.

— Veniți, vă rog, dumneavoastră și dumneavoastră, se adresă el unor domni mai în vîrstă. Vocea îi era calmă, însă fața purta o paloare cadaverică. Ceilalți, vă rog să plecați — luați femeile de aici, cît mai repede.

Din ziua aceea, Geibel își uită complet meșteșugul și cu greu își mai putea aduce aminte că el fusese acela ce confecționase cîndva iepurași mecanici și pisicuțe care mieunau și se spălau pe bot și măgăruși năzdrăvani și cîte și mai cîte ciudățenii.

În românește de:
VIORICA MIRCEA

EPHRAIM KISHON

(Israel)

Ephraim Kishon (n. 1924), remarcabil scriitor israelian, ce se bucură de o largă popularitate internațională, se auto-prezintă: „Un cetățean model. Cu prea multe datorii, însă. Căsătorit. Trei copii. Șase piese de teatru. Douăzeci de cărți traduse în șaisprezece limbi. Scriu de obicei glose satirice care s-ar putea grupa sub titlul „Mielușelul“ sub care, de altfel și apar în ziarul „Ma-ariv“. Conduc un mic studio dramatic „Varza verde“. Scriu piese de teatru radiofonic. Îmi place să bricolez, să joc șah și să citesc traduceri din povestirile mele în orice altă limbă. Trăiesc ca scriitor independent la Tel Aviv“.

Dintre numeroasele sale volume, menționăm: „Vino înapoi, doamnă Lot !“, „Balena care suferă de rău de mare sau un israelian în călătorie“, „Vulpea în cotețul găinilor“, „Mai încet în fața orașului Jerichon“, „Sentința lui Solomon — a doua instanță“, „Fără aplauze pentru Podmanitzki“, „Cit de nedrept, David !“, „Pardon, am câștigat“, „Actori, ageamii și sufleori“, „Familia mea — bună sau rea“, „În căutarea pașilor pierduți“ (cuprinzând o selecție din mai multe volume) — ultimele trei fiind traduse în limba română.

Satira devine sub condeul lui Kishon o virulentă armă politică și socială, demascând și ridiculizând fără menajamente. Stilul direct, dialogul viu, captivant, asigură o lectură antrenantă, plină de umor contagios.

ADULTERUL MERGE PÎNĂ DEPARTE

Anul acesta am decis să ne petrecem vacanța într-o plăcută pensiune de familie. Am ales un loc sigur, liniștit, din Galileea Inferioară, departe de lumea dezlănțuită, de birfă, și așa mai departe. Am telefonat din vreme și am rezervat un apartament.

— Da, domnule, mi-a spus recepționarul. Un apartament. Veniți împreună, vă rog?

— Firește, am spus eu, cum altfel?

Iată-ne deci ajunși la mica pensiune: ne prezentăm la recepție, semnăm în registru, iar recepționarul ne înmânează două chei, spunînd:

— V-am dat camera numărul 17, domnule. Doamna stă la 203.

— Ce naiba! — exclam eu. V-am cerut o cameră dublă și nu două garsoniere.

— Vreți să spuneți că doriți să stați împreună într-o cameră?

— Firește că da. Sintem căsătoriți. Aceasta este nevasta mea.

Recepționarul ocolește ușor recepția și vine să se uite la etichetele de pe bagaje. Dumnezeuule! Deodată îmi aduc aminte că mititica a împrumutat o valiză de la maică-sa, iar pe etichetă stă scris „Erna Spitz”. Recepționarul ridică capul și ne aruncă o privire sarcastică:

— Foarte bine, spune el. Un apartament. Iată cheia dumneavoastră, doamnă Kishon!

— Ascultă îi spun eu stingherit. Dorești cumva să vezi buletinele noastre?

— Nu, răspunde recepționarul pe un ton plictisit. E-n regulă. Nu sînt de la brigada de moravuri...

Așa cum nu sînt, se pare, nici celelalte persoane aflate în holul hotelului. Ochii tuturor ne urmăresc cu atenție, figurile lor etalînd rînjete irońice, dar aprobatoare. Abia atunci observ că mititica a venit îmbrăcată în rochia ei roșu aprins și că pantofii ei au tocuri mult prea înalte. La naiba! Tipul ăla înalt și chel — vreun exportator bogat și nesuferit — ridică din sprîncene și îi șoptește ceva blondei răpitoare de lîngă el. Of! O fetiță atît de dulce alături de un desfrînat bătrîn ca el, cînd țara este plină de tineri chipeși ca mine. Ce rușine!

— Ephraim!

Mă întorc. Este Buckteeth Jr. Stă într-un colț, făcîndu-mi cu ochiul și gesticulînd ceva ce ar însemna: „O! Ce bucățică!” Idiotul. Vreau să spun că nevastă-mea arată destul de bine, dar chiar o bucățică?! Idiotul. Ce-or fi pățit?

Lucrurile se înrăutățesc la dejun. În timp ce ne îndreptăm rezervați spre masa noastră, prindem frînturi de conversație ce ne sună în urechi: „Își lasă nevasta acasă cu copilul și el o șterge cu ...”, „Cam plinuță, nu-i așa, dar aud că așa-i plac lui”... Să ia un apartament, ce tupeu”...; „O cunosc pe nevastă-sa. O femeie admirabilă, iar el vine aici cu duduia. Ah, bărbații ăștia...”.

Buckteeth Jr., după cum se pare, n-a venit nici el singur. Este însoțit de o păpușică sulemenită care poartă destul de ostentativ o verighetă pe deget. Ne-o prezintă drept sora sa. Soră pe naiba! I-o prezint pe nevastă-mea. Buckteeth îi sărută mîna galant și îi zîmbește seducător.

După cină mă trage deoparte. „Totu-n regulă acasă?“, mă întreabă șoptit ca de la bărbat la bărbat. „Ce face nevastă-ta?“

— Ar trebui să știi. Ce Dumnezeu, tocmai i-ai sărutat mîna.

— Ho-ho, zice Buckteeth și îmi oferă o vodcă la bar. Îmi spune că nu trebuie să mă prefac față de el, că nu-i copil, ho-ho și că, oricum, nu crede că-i sînt într-adevăr necredincios nevesti-mii. Este sigur că e doar o aventură, foarte sănătoasă pentru o căsnicie care durează de mult, de fapt, oricine face acest lucru, ho-ho, nu-i nimic extraordinar. El ar fi gata să parieze că nevastă-mea m-ar ierta dacă ar afla adevărul.

— Dar ea este nevastă-mea, nătărăule!

— Las-o baltă!

Și mă părăsește dezgustat. Mă întorc la nevastă-mea, iar el la „sora“ lui. Roiul de bărbați care îi făcuseră curte mititicii între timp se împrăștie cu părere de rău, lăsînd-o radioasă. Îmi spune că unul dintre ei — destul de chipeș, în maniera lui Robert Redford — a sfătuit-o să-l „lase pe individul acela cu figură de prostovan“ și să se ducă cu el.

— L-am refuzat, desigur, chicotește ea. Este, într-adevăr, drăguț, dar sîsiie.

— Și ăsta-i singurul motiv? Faptul că sînt soțul tău nu contează?

— Oh, ba da, își amintește ea. Așa-i. Totul este atît de confuz... Tipul cel chel se îndreaptă timid spre noi și o prezintă pe blonda trăznet.

— Îmi permiteți, spune el. Fiica mea.

Bătrîn mincinos. „Fiica mea“! Nici măcar nu seamănă cu el. În primul rînd, ea are păr.

— Prietena mea, o prezint pe mititica la rîndul meu. Domnișoara Erna Spitz.

Nu i-a luat mult timp nevesti-mii ca să se adapteze noului ei statut de amantă. Ori de cîte ori încercam să o îmbrățișez în public mă îndepărta, spunîndu-mi să țin cont de reputația ei. O dată, după cină am ciupit-o de obraz și mi-a dat peste mîna înfuriată:

— Nu mai face atîta paradă, mi-a spus ea tăios. Se birfește și așa destul de mult despre noi!

Aici avea dreptate. De exemplu, circula zvonul că într-o noapte ne-am scăldat fără nimic pe noi. Am auzit, de asemenea, spunându-se că încerc să o obișnuiesc cu drogurile. „Sora” lui Buckteeth Jr. ne-a întrebat dacă este adevărat că soțul mititicii a simțit ceva, ne-a urmărit pînă la Tiberias și că am scăpat ca prin urechile acului ajungînd în cele din urmă aici.

— Ei, am spus eu. Nu-i chiar așa. E adevărat că soțul ei a fost la Tiberias, dar cu slujnica. Iar apoi, prietenul ei s-a dus după ei și a luat-o pe fată înapoi, așa că bărbatul s-a hotărît să se răzbune pe noi și de atunci e o urmărire veselă. . .

„Surioara” a jurat că nu ne va deconspira și a plecat să răspîndească noutățile. După un sfert de oră, recepționarul ne-a chemat și ne-a întrebat nervos dacă n-ar fi mai bine să ne mutăm în camere separate măcar pentru a salva aparențele.

— Nu, am spus eu. Vom înfrunta pericolul împreună!

Între timp, mititica era din ce în ce mai greu de stăpînit. A început să comande mîncărurile cele mai scumpe și nu mai voia să bea decît șampanie. Apoi a început să dorească „bijuterii” și un „vizon mititel”.

— Privește numai, spunea ea bosumflată. Uite ce-i dă Chelu’ fiicei sale!

Într-o zi însă grupului nostru i s-a adăugat un reporter de la un ziar de mare tiraj care cunoaște pe toată lumea din țara asta.

— Ce loc trist, s-a plins el după ce a făcut o scurtă recunoaștere a locurilor. E o plictiseală de nedescris. Buckteeth este venit cu sora lui, dumneata cu nevasta, iar judecătorul acela chel, cu fiică-sa. Sînteți de-a dreptul un grup de sfinți. Sînt surprins că ai rezistat atîta vreme, bătrîne. .

— Ha-ha! am făcut noi. Ho-ho!

În scurt timp spiritele au început să se potolească. Femeile s-au transformat toate în gospodine obișnuite, bărbații în soți. Curînd am plecat acasă. Și acum, ca să pună capac la toate, nevastă-mea susține sus și tare că i-am fost necredincios.

CA ÎNTRE VECINI

Într-o seară stăteam confortabil acasă cu un vraf de reviste în față, cînd cineva a sunat la ușă. Mititica s-a uitat la mine, apoi din nou la revista ei, așa că m-am sculat să văd cine era. Era o pereche plăcută la înfățișare, în jur de patruzeci și ceva de ani, în papuci. S-au prezentat drept Dov și Lucy Gross de peste drum, s-au scuzat pentru ora tîrzie și au întrebat dacă pot să intre pentru o clipă.

Le-am deschis ușa să intre și s-au dus drept în sufragerie, au dat ocol pianului și s-au oprit în fața căruciorului pentru ceai.

— Uite! — a strigat Lucy triumfătoare către soțul ei. Nu au mașină de cusut!

— Perfect! — i-a răspuns Dov. Perfect, tu ai cîștigat. Dar data trecută eu am avut dreptate: nu au „Britannica”.

— Ticălosule! — i-a replicat Lucy. N-am spus nici-odată „Britannica” — ci numai că au o enciclopedie și că arată ca niște snobi.

— Pe naiba ! Ar fi trebuit să te înregistrez, asta-i!

— Păcat că n-ai făcut-o!

M-am gîndit că ar fi mai bine să intervin înainte de a se lua la bătaie și le-am propus să luăm cu toții loc și să discutăm calm ca niște persoane adulte. Dov și-a scos pardesiul și a rămas într-o pijama de bumbac albastră cu dungi.

— Locuim exact vizavi de dumneavoastră, a explicat el, indicînd blocul de peste drum. Acolo, vedeți? La etajul doi. Ei, noi avem un binoclu fantastic — l-am cumpărat anul trecut în Hong Kong.

— Aha! — am spus eu. Japonezii sînt foarte pricepuți la chestii de-astea.

— Tipul acesta de aparat mărește de douăzeci de ori, ne-a adus la cunoștință Lucy, aranjîndu-și o buclă rebelă. Putem vedea cu el totul, pînă la cel mai mic detaliu din casa dumneavoastră. Așa că ieri, Dov a susținut că forma aceasta întunecată din spatele pianului este o mașină de cusut și eu am fost gata să pariez că nu este, căci altfel n-ați pune o vază de flori pe ea. Drept care;

în cele din urmă, i-am spus: Știi ce, hai să mergem acolo și să vedem cine are dreptate.

— Absolut, am încuviințat eu. E singurul mod de a pune capăt unei astfel de dispute. Și asta-i tot?

— Nu, a oftat Dov. Mai sînt și draperiile acelea înflorate pe care le aveți la ferestrele dormitorului. Cînd le trageți nu putem vedea nimic.

— Îmi pare rău, am spus eu. Le tragem numai ca să nu intre soarele dimineața...

— Ei, nu vă învinovățesc, spuse Dov. Vreau să spun că nu trebuie să țineți seama de noi. Sînteți în casa dumneavoastră, la urma-urmelor.

Relațiile fuseseră definitiv stabilite. Mititica a adus ceai și biscuiți.

— Mă întreb dacă guma de mestecat este încă acolo, a spus Dov, băgîndu-se sub masă și pipăind partea de dedesubt cu degetele. Era gumă roz,

— Galbenă!

— Roz!

— Incepuseră din nou. O pereche atît de drăguță, de civilizată și nu puteau discuta cinci minute fără să se certe. S-a dovedit, pînă la urmă, că guma era verde. Deci, de fapt nu erau atît de infailibili.

— Tipul acela care v-a vizitat aseară, a explicat Dov, a pus-o aici. O persoană înaltă, distinsă, dar cînd ați părăsit camera pentru un minut a scos guma din gură și a lipit-o sub masă.

— Ce grozav! a chicotit mititica. Chiar că vedeți tot.

— Noi nu avem televizor, a explicat Dov. Așa că n-avem la ce ne uita seara. Nu vă deranjează, sperăm?

— Nu, de ce ne-ar deranja?

Mititica a adus fructe și înghețată.

— Fiți cu ochii pe tipul care vă spală geamurile, ne-a sfătuit Dov. Vă folosește after-shave-ul.

— Vreți să spuneți că puteți vedea și în baie?

— Nu în toată! Numai suportul pentru prosoape și o parte a dușului.

Ne-au atras atenția și asupra noii noastre dădace.

— Așează copiii în pat, ne-a spus Lucy, și după zece minute este și ea în pat cu prietenul ei.

— Tîtî ! — am făcut eu. Se vede așa de bine în dormitorul nostru?

— Da, doar drăperiile ne cam deranjează, cum v-am spus.

— Știu, știu, a spus Dov, cu o urmă de nerăbdare în voce. Constituie o neplăcere, dacă îmi permiteți să mă exprim așa.

— Dov ! — a exclamat Lucy. Fii atent la maniere !

— Mda, a spus Dov, ridicîndu-se. Ei, ne-a făcut plăcere să vă cunoaștem în carne și oase. Deși sînteți puțin mai gras decît credeam, a adăugat el, întorcîndu-se spre mine. Aveți o ditamai burtă, știți ! V-aș recomanda să țineți regim.

— Mulțumesc !

— Pentru puțin. Sîntem doar vecini !

Am promis să menținem legătura și au plecat. Un minut mai tîrziu s-a aprins lumina în apartamentul lor, apoi figura lui Dov a apărut la fereastră cu binoclul la ochi. l-am făcut cu mina și el mi-a răspuns cu un gest ce însemna „nu mă băgați în seamă, simțiți-vă ca acasă”.

— Ce oameni fermecători, a spus nevastă-mea. Și atît de familiari.

— Da, am zis eu. Sint ca niște vechi prieteni. Am senzația că ne cunosc de ani de zile.

PENTRU CINE BUBUIE LĂZILE

Cînd doarme omul cel mai bine?

Conform cercetărilor științifice, pînă la 5,25 dimineața. Pînă la acea oră omul obișnuit este în pat și doarme buștean, dar de la 5,25 se trezește urlînd la zgomotul unui cutremur. Dacă ascultă atent, totuși, își dă seama că zgomotul este, de fapt, o combinație de mai multe elemente, cum ar fi: un raid aerian, o năvală de bivoli, un bubuit de tunet și huruitul a zece tancuri, plus urletul unui Tarzan rănit, avîntîndu-se în ajutorul fiului său.

Ora 5,25 dimineața.

Fiecare om care doarme reacționează în felul său: Unii își îngroapă capul adânc sub pernă și se roagă încet. Alții sar din pat și încep să bată camera în lung și în lat. În ce mă privește, o atac pe nevastă-mea și mă lupt cu ea pînă cînd reușește să aprindă lumina și să mă convingă că nu am un coșmar...

Totul durează numai 90 de secunde. Apoi o voce masculină tunătoare emite ceva asemănător cu un răget și coșmarul se mută în josul străzii.

— Nu pricep cum atît de puțini oameni pot reuși să facă atîta gălăgie, mi-a spus vecinul meu, Felix Selig, de la fereastra sa, într-o dimineață la ora 5,25.

Priveam la mica dar unica echipă de jos, formată din șoferul camionului de gunoi, un tip cocoțat pe grămada de gunoi și încă doi care cărau lăzile din curte. Doar patru lucrători de la salubritate văzîndu-și de treabă, ai spune, dar tehnica lor de producere a gălăgiei este extrem de sofisticată și pusă la punct pînă la ultimul detaliu. Omul de la volan conduce exclusiv în priză directă, lăzile sînt trase cu zgomot pe pavajul curții, iar cei ce le trag se ceartă atît de strident și furios, încît simți că în orice moment lasă totul baltă și se iau la bătaie.

Dar nu, dacă ascuți cu atenție, îți dai seama că ei au doar o discuție amicală, chiar dacă, după o regulă nescrisă a jocului, nimeni nu poate începe să vorbească înainte ca cei doi care cară lăzile să fi ajuns în interiorul curții, la circa 30 de pași de camion. Numai atunci se pot întoarce și zbiera către șofer:

— IUHU ! — încep ei. CE-AM FĂCUT ASEARĂ, HA ?

Șoferul își scoate capul afară și mugește în zorii purpurii ai dimineții:

— IUHU ! AM STAT ACASĂ ȘI NE-AM UITAT LA TELE-VIZOR. DA' TU ?

— AM VĂZUT UN FILM CU IMPUȘCATURI ! PLIN DĂ ACȚIUNE ! UN FILM DUR DĂ TOT !

Vecinii noștri, ale căror ferestre dau spre curtea interioară, susțin că cei doi cărători discută ocazional chestiuni profesionale între ei:

— OH, OH, OH ! — urlă unul dintre ei către colegul său aflat la distanța de jumătate de metru. LĂDOIUL ASTA AFURISIT CINTĂREȘTE O TONĂ AZI, HA ?

— TE CRED, FIRTATE! ĂȘTIA HALESC BINE PĂ STRADA ASTA !

Doamna Kalanyot, care locuiește chiar deasupra locului de depozitare a lăzilor de gunoi și care este, ca urmare, destul de nervoasă, a deschis fereastra într-o dimineață și a strigat către scandalagii:

— Liniște, pentru Dumnezeu! Liniște ! De ce faceți un asemenea tăărăboi în fiecare noapte?

— LA NAIBA, MADAM, a urlat politicos un cărător. ASTA-I NOAPTE ? E CINCI DIMINEAȚA, SĂ ȘTIȚI !

— Voi suna la poliție! — a intervenit Felix Selig, la care cei patru gunoieri aproape că s-au prăpădit de râs:

— SIGUR CĂ DA!, i-au strigat lui Felix. ȘI UNDE CREDEȚI CĂ GĂSIȚI UN CURCAN LA CINCI JUMĂTATE DIMINEAȚA, HA ?

Sînt tipi veseli, acești patru gentlemen municipali, cetățeni hotărîți, care își apără principiile și nu acceptă ordine de la nimeni. De pildă, într-o zi am luat contact cu Direcția salubrității pentru a le cere să facă ceva în legătură cu aceste cutremure de la ivirea zorilor.

— Vă înțeleg, mi-a spus șeful direcției cu compătimire. Așa-i și la mine acasă în fiecare dimineață. Ingrozitor, nu?

Apoi am trimis o petiție către autorități, semnată de fiecare familie din cartier, cerîndu-le să-i roage frumos pe cei patru scandalagii din zori să nu dea drumul lăzilor de gunoi de la mai mult de doi metri. Nu am primit nici un răspuns. Femeia de serviciu a soților Ziegler, o fată cu numele de Ethroga, ne-a spus că ne pierdem timpul de pomană; era vecină cu unul din cei patru, cel ce face pe grozavul pe grămada de gunoi, și știa precis că doi miniștri încercaseră să întreprindă ceva, dar că, în final, fuseseră forțați să demisioneze și să se întoarcă în kibbutzurile lor.

Pe deasupra, medicii ne avertizează — pe noi ! — asupra consecințelor grave ale zgomotului. Vătămarea structurii creierului uman, afirmă ei, va fi ireparabilă și se va putea transmite urmașilor...

Ne putem imagina urmașii: surzi, muți și lipsiți de creier pînă la ultimul strănepot, aruncîndu-ne o privire plină de reproș și dispărînd în păduri. Nu, am decis noi, ceva trebuie făcut! Bine, dar ce?

Dacă nu-i poți învinge, afirmă Ziegler, alătură-te lor, și aici el are dreptate, pentru că, deși nu ne-am gândit niciodată să ne alăturăm lor, ne simțeam puțin vinovați. Vreau să spun că cei patru bravi muncesc ca niște robi, în timp ce noi, burghezi răsfățați, dormităm în paturile noastre pînă la 5,25 dimineața. Am decis de aceea să încercăm o abordare psihologică...

Două zile mai tîrziu, am auzit următorul dialog:

— IUHU! aceasta venea de la șeful grămezii de gunoi — E TOT MAI RECE DIMINEAȚA, HA ?

— IUHU ! — din curte — PUNE UN PULOVĂR BĂTRÎNE !

— UN PULOVĂR ! UN PULOVĂR, AUZI! DE UNDE SĂ IAU UN PULOVĂR, HA ?

Asta era pontul care ne trebuia. Am acționat pentru binele nostru, al strănepoților noștri, pentru pace. Am făcut o chetă și doamna Kalanyot a mers și a cumpărat un splendid pulover de lînă, măsura cea mai mare pe care o aveau, iar Felix Selig, condus de Ethroga, l-a dus la adresa șefului grămezii. Delegația i l-a oferit în mod solemn din partea tuturor vecinilor, împreună cu urările de bine și pace pe pămînt dimineața; șeful a fost mișcat, i-a mulțumit lui Felix de mai multe ori și a spus că abia așteaptă să le spună colegilor săi...

În dimineața următoare am sărit din pat înfricoșați.

— IUHU ! l-am auzit pe șef tunînd din vîrfurile grămezii de gunoi. AICEA STAU ĂIA CARE MI-AU CUMPĂRAT PULOVĂRUL ! AICEA STAU !

— FRUMOS DIN PARTEA LOR ! — i-a strigat șoferul. FOARTE FRUMOS, DOMNUL SĂ-I ȚINĂ SĂNĂTOȘI !

Apoi a urmat bubuitura finală. Cu inima plină de mîndrie sub puloverul său nou, șeful a aruncat lada de sus într-o explozie de bucurie. În cădere, aceasta a lovit o altă ladă așezată pe marginea gardului și amîndouă au răsunat pe caldarîm ca două ghiulele de tun. De atunci, am rămas surd de urechea stîngă și, ca urmare, dorm acum destul de bine pe partea cealaltă.

În românește de:
VALENTIN NEGOIȚA

ZILE DE VIZITĂ

Una dintre cele mai importante bogății naționale ale Israelului este disciplina: o disciplină fără fisură și atotcuprinzătoare. Doar că, disciplina evreiască are particularitățile ei. De pildă, dacă un evreu vede plăcuța cu inscripția „Defect” pe ușa unei cabine telefonice, sigur îi va veni ideea să dea un telefon exact din această cabină. O inscripție de genul „Numărați restul la ghișeu, reclamații ulterioare nu se iau în considerare”, ne va determina desigur să părăsim de îndată ghișeul cu pricina și să revenim furioși, peste cinci minute, urlînd de zor că am fost jefuiți. Dacă pe o ușă citim anunțul „Intrarea interzisă”, cu siguranță că vom intra, ca să vedem ce se poate ascunde de fapt după o ușă pe care scrie „Intrarea interzisă”. Sau din orice alt motiv.

Introducerea aceasta îmi servește ca să ajung la întîmplarea cu mătușa mea Ilka, o bătrînică realmente adorabilă, care a suferit o fractură de menisc, sau ceva asemănător, acum cîțiva ani, în timp ce spăla pe jos, motiv pentru care a fost transportată la spital și internată în salonul cu numărul 14.

Nici nu s-a instalat bine aici, că mătușa Ilka i-a și ordonat sorei șefe să ne informeze pe toți de accident și să ne amintească de asemenea tuturor că spitalul nu dispune de plăcintă cu brînză, mîncarea sa preferată și că, în consecință, să-i aducem de îndată.

Consiliul de familie a considerat că cel mai indicat să rezolve problema aș fi eu, așa că mi s-a înmînat pachetul cu plăcinta proaspătă și, în cîteva minute m-am și înființat la poarta spitalului.

Poarta era închisă. După ce am bătut zdravăn o bună bucată de vreme, un portar arăb a catadicsit să-și facă apariția și să-mi spună sec: „Zile de vizită, sînt numai luni și joi, orele paisprezece patruzeci și cincisprezece treizeci”.

— Mulțumesc, am spus, dar eu sînt aici, așa că te rog.

— Dragă, domnule, răspunse portarul, aceste restricții sînt în interesul pacienților. Vizitele îi obosesc și im-

piedică procesul de însănătoșire. Ia imaginați-vă ce s-ar întâmpla dacă am permite accesul vizitatorilor la orice oră...

— Fără îndoială că ai dreptate, am spus. Cred că ar fi îngrozitor. Dar acum, dă-mi voie să intru.

— Nici vorbă, făcu el. Dispozițiile sînt foarte severe. Nu veți intra decît peste cadavrul meu.

— Așa ceva nu-mi stă în intenție. Eu vreau numai să merg la mătușa Ilka.

— Nu vă pot ajuta. Dar, la ora paisprezece ies din schimb. Încercați cu colegul meu, poate aveți mai mult noroc.

Individul nu era numai încăpățînat, dar era și mîndru de încăpățînarea lui. Am plecat cu ciudă în inimă și cu înjurături pe buze „lovi-te-ar toate bolile din spitalul ăsta, maniac scîrbos!” îi spusei în gînd. „Ai să vezi că tot intru la tanti Ilka”.

Scurt timp după aceea am ciocănit din nou la poarta spitalului, dar față de noul portar am avut grijă să nu mai comit greșeala dinainte.

— Sînt de la „Jerusalem Post”, am spus; vreau să scriu un articol despre spital.

— Un moment, sări portarul II. Îl sun pe domnul doctor Gebenehmer.

Doctorul Gebenehmer mă întîmpină cu toată amabilitatea și se oferă să-mi prezinte personal institutul.

— Mulțumesc, doctore, am spus. Mă descurc și singur. Știți, aceasta este noua noastră metodă de documentare: să ne culegem singuri impresiile. Vă rog, nu vă deranjați.

— O, dar nu e nici un deranj, îmi face chiar plăcere, și mă luă prietenos de braț. De altfel, precis veți avea nevoie și de explicații de specialitate. Să mergem.

M-a tîrît astfel prin saloanele 11, 12 și 13, turuindu-mi neîncetat despre rolul presei în informarea maselor largi asupra medicinei în general și asupra așezămintelor spitalicești în special. Am urmărit considerațiile sale, dînd periodic din cap și scriind din cînd în cînd în carnețel, însemnări de genul „Află, dragă frățioare, mă-ta este-o vrăjitoare”, sau altele asemănătoare, majoritatea în versuri.

Ordinea exemplară care domnea în toate saloanele nu era tulburată decît de marele număr de vizitatori. În medie, la fiecare pat se înghesuiau aproximativ cîte două familii complete.

— Nu-mi pot imagina cum au pătruns toți în spital, se miră doctorul Gebenehmer. După cum știți, azi nu e zi de vizită.

— Nu-i nimic, nu-i nimic, l-am liniștit eu.

Deodată, din unul din paturi, îmi răsună în urechi vocea bătrînei mele mătuși:

— Bună, Feri! Mi-ai adus plăcinta aia?

Situația era penibilă. Domnul Gebenehmer mă fixase cu o privire care numai binevoitoare nu părea să fie.

— Salom, tanti Ilka, ce coincidență fantastică!

— Ce coincidență? Nu v-a sunat sora? Unde-i plăcinta?

L-am înmînat rapid pachetul și m-am străduit să-i explic doctorului Gebenehmer cum obișnuiesc eu să port în permanență asupra mea un pachetel cu plăcintă, dar el strînse nu tocmai convins din umeri și se îndepărtă.

Mătușa Ilka devoră conținutul pachetului într-un răstimp record și comandă pentru mîine un transport de bomboane de mentă. De asemenea, trebuia să-i aduc și pe Bernhard și pe Miți. Bineînțeles și pe nevastă-mea. Iar cînd am încercat să-i explic că nici mîine nu-i zi de vizită, s-a mulțumit să facă un gest care vorbea de la sine, arătîndu-mi salonul plin de vizitatori și m-a trimis acasă.

Ne-am pus îndată pe treabă. Miți cusu imediat la mașină bonete de soră medicală și aduse de la frizerul ei trei halate albe. Pe urmă, din două cozi de mătură am izbutit să confecționăm o targă. Era tot ce ne trebuia.

A doua zi am ajuns pînă aproape de spital într-un taxi, în care ne-am și deghizat. Nevastă-mea făcu o scurtă recunoaștere și ne informă că la poartă se află din nou căpăținosul de ieri, pe care îl descrisesem cu lux de detalii. M-am instalat pe targă și m-am acoperit cu un cearșaf. Bernhard și Miți mă cărau, iar nevastă-mea mă ținea de mîna și-mi umezea din cînd în cînd buzele. Stratagema a reușit pe deplin. Bivolul căpos fu înșelat de trucul nostru primitiv și ne lăsă să trecem.

Din motive de siguranță, am făcut un ocol prin alte saloane. Dar, în salonul 14, cineva îmi smulse cearșaful de pe față.

— Tot dumneavoastră? urlă doctorul Gebenehmer, Ați înnebunit?

— Acum nu e momentul să faceți glume, am îngăimât, sînt pe moarte.

— Ce s-a întîmplat?

— Un șarpe, am schelălăit, m-a mușcat un șarpe.

Doctorul Gebenehmer păli și mă trase personal în cabinetul său. Abia am mai apucat să-i predau lui Bernhard pachetul cu bomboane de mentă și să-i șoptesc „sărut-o pe tanti Ilka din partea mea”...

Ceilalți au șters-o și m-au lăsat în ghearele doctorului Gebenehmer. Doctorul Gebenehmer scormoni în grabă printre fiolele și seringile lui, după care mă înștiință că are de gînd să mă umfle cu o doză zdravănă de curara, singurul antidot eficace contra mușcăturilor de șarpe. Vestea nu prea era de natură să mă încînte. Chiar începusem să cumpănesc dacă e cazul să mă las maltratat și otrăvit și pentru ce, pentru că tanti Ilka avea chef să sugă bomboane de mentă înainte de operație? Mi-am dat singur răspunsul negativ și, dintr-un salt zburasem din cabinet, nimerind exact într-un cărucior electric care transporta instrumente dintr-un salon în altul.

— Dă-i drumul, am strigat șoferului care mă privea cu surprindere, repede, repede.

Am izbutit să ajung într-un salon plin de vizitatori și m-am pierdut printre ei.

Seara m-am reîntîlnit cu familia. Am aflat că mătușa Ilka are moralul ridicat, dar că s-a simțit jignită că n-am vizitat-o azi. Pentru mine comandase revistele sale preferate „Schweizer Illustrierte”. Miți propuse să săpăm un tunel pe sub zidul spitalului; dar am calculat și am renunțat; întreprinderea aceasta ne-ar fi luat trei zile de muncă non-stop, situație în care tanti Ilke n-ar putea primi obiectele miine. Dar, pentru că nu mai puteam forța nota cu incursiuni colective ca aceea a comandoului de azi, am decis că singura soluție rămîne o acțiune personală. Deci, a doua zi, m-am costumat la rîndul meu în halatul de frizer pe care l-am încheiat însă la spate și

mi-am desăvîrșit travestirea cu o bonetă de cofetar și cu niște ochelari imenși.

La poarta spitalului, același căpăținos antipatic. Mi-am pus la repezeală o batistă pe figură și am pășit cadențat. Am trecut fără incidente.

Tocmai cînd mă apropiam de salonul 13, însă, m-am simțit apucat de mină.

— Slavă domnului, domnule profesor. Bine că sînteți aici. Haideți repede, o operație urgentă...

— Regret, doctore Gebenehmer, am mormăit pe sub batistă, am terminat serviciul pe ziua de azi.

— Dar e un caz urgent, domnule profesor! Doctorul Gebenehmer mă tîri pînă în sala de operații și, pînă să-mi dau seama ce se întîmplă, cineva mă și spălase pe mîini, iar altcineva mă împinsese spre masa de operații. Pacientul era deja acolo.

— Mi-ai adus revistele? a răsunat glasul mătușii Ilke.

— Halucinații, explică doctorul Gebenehmer în timp ce-i administra mătușă-mi anestezicul.

Nici eu nu eram prea departe de a-mi pierde cunoștința. Ca să fiu sincer, n-am operat niciodată vreun me-nisc, nici chiar de-al vreunei mătuși.

Iar cînd asistenta mă întrebă dacă doresc un scapel mare sau unul mic, m-am întors brusc spre doctorul Gebenehmer:

— Preluati dumneavoastră operația, vă rog.

Doctorul Gebenehmer roși de mîndrie și bucurie. Era pentru prima dată cînd un profesor îi lăsa mînă liberă la o operație, așa că începu numaidecît să masacreze genunchiul mătușii Ilke. Mărturisesc că nu mă simțeam prea grozav asistînd, așa că m-am scuzat și am părăsit sala de operații clătîndu-mă și gîfîind. La poartă mi-am tras batista de pe față și am respirat adînc.

— Ia te uită, îmi strigă căposul, bătîndu-mă prietenește pe umăr. Vedeți că ați venit la vorba mea? Haideți, intrați, azi e joi, așa că vă puteți vizita mătușa.

Uitasem cu desăvîrșire că e joi și că e trecut de ora paisprezece. Deși ar fi trebuit să bănuiesc: în spital nu văzusem nici un vizitator.

în românește de:
MARIUS PETRAȘCU

PROFESIONIȘTII

— Deci fii atent, Weißberger. Nu urci pe ring ca un luptător oarecare ci sari peste corzi ca o panteră.

— De ce?

— Fiindcă tu ești „Spaima Tangerului”, Weißberger! De câte ori să-ți mai repet? Mai departe. Spectatorii vor începe îndată să te fluiera. La aceasta tu răspunzi cu gesturi obscene spre public și lovești cu gheata în nas un domn cu ochelari care stă chiar lângă ring. Și dozează șutul ca să singereze ...

— Fără asta nu se poate?

— Lasă întrebările astea timpite! Doar pentru asta este plătit tipul. Sadic, cum ești, îl înșfaci îndată pe arbitrul de ring și-l arunci în public.

— Săracu' de el ...

— Sărac — el? Poate nu știi că primește 30% din venitul brut. Reîntors pe ring te va avertiza, dar tu îi rizi în nas și-ți agiți pumnii. În clipa următoare un spectator indignat îți va arunca cu o sticlă de bere în cap.

— Aoleo!

— Nici o grijă Weißberger, sticla-i goală și oricum tipul nu te va nimeri. Nu e prima oară când aruncă fără să nimerească ținta. De altfel polițiștii îl vor scoate îndată din sală.

— Sper că putem conta pe ei.

— Am probat scena ieri de două ori cu poliția. Merge strună. Și acum să vorbim despre meciul tău brutal. Trebuie să-i faci să înțeleagă de la bun început, că pentru tine regulile fair-play-ului nu există.

— Dar de ce?

— Weißberger, simt că înnebunesc cu tine. Vrei să devii profesionist sau vrei să rămii toată viața un coate-goale? Deci, îmi rupi urechile, mă trîntești la pământ, sări cu ambele picioare pe mine și mă injuri arăbește ...

— Aș prefera yiddish.

— Nu se poate, iar uiți că ești Spaima Tangerului. După o bună vreme de maltratări se va ridica o femeie în rîndul doi și va exclama: „Nu mai suport! Rușine! Afară cu arbitrul de ring. Spaima Tangerului l-a cumpărat pe arbitru!”

— Minte!

— Nu fi fraier. Femeia este soția arbitrilor de ring. Totul trebuie organizat dinainte. Atunci arbitrul va încerca să ne despartă, iar tu îl strangulezi între corzi. Când abia mai respiră îi tragi jos pantalonii. De rușine va leșina, iar medicul sportiv va constata îndată un atac de cord.

— Doamne, dumnezeule!

— Mai termină cu văicărelile, Weißberger. Și medicul este cumpărat. Între timp poliția a primit întăriri și a înconjurat ringul.

— Ce, și poliția e ... ?

— Normal. Lupta noastră continuă, devenind bestială. Tu-mi bagi degetele în ochi, încercînd să mi-i scoți din orbite ...

— Mi se face rău. N-ar putea altcineva să ...

— Weißberger, fii bărbat! „Catch as catch can” — este un sport dur, dar șomajul este și mai dur!

— Dar eu nu sînt brutal, sînt doar solid.

— Cum poți să speri în victorie fără brutalități.

— Asta înseamnă că eu obțin victoria?

— Am zis: — să speri în victorie — de cîștigat nu poate fi vorba. Samson Ben Porat, mîndria Negev-ului nu poate pierde în fața Spaimii Tangerului. Clar? Deodată cad pe spate și arbitrul va începe să mă numere. Când ajunge la 9 îți aplic o lovitură fulgerătoare cu piciorul în burtă, care te va ...

— Nu, nu, nu!

— Lovitura e programată, Weißberger. Ea te va arunca la trei metri și vei rămîne năuc în corzi. Eu mă reped la tine și te termin în aplauzele frenetice ale publicului. În timp ce arbitrul mă declară învingător, tu vei arunca în el cu un taburet.

— Cu un taburet?

— Da, se va afla pregătit special într-un colț. Dar nu-l nimerești pe arbitru și scaunul zboară în capul unui domn în vîrstă, doborîndu-l. Mulțimea revoltată va sări să te linșeze.

— Cerul să mă aibă-n pază!

— Nu vei păți nimic, Weißberger, ți-o promit. N-ai priceput încă? Și spectatorii sînt băgați în schemă. Ei știu că trebuie să te linșeze, cînd cade bătrînul.

— Da, da' poate se prinde careva de aranjament...

— Careva ... poate ... Ești mic, dragul meu! Am aranjat cu poliția să inițieze o anchetă contra mea. Pentru excrocarea publicului. Avem nevoie de un scandal în presă. Azi nu poți aștepta minunile — trebuie să le faci. Mai ai întrebări?

— Doar una. Dacă oamenii știu că-i păcălim, de ce mai vin la meciuri?

— Fiîndcă sînt iubitori ai sportului, Weißberger! Toți sînt iubitori ai sportului!

În românește de:
EMANUELA EHRMANN

LAZAR LAGHIN

(U.R.S.S.)

Lazar Laghin (n. 1910) cunoaște o viață dinamică, încercînd, așa cum mărturisește el însuși, mai multe meserii: „Am fost repetitor, paznic al unui depozit de obiecte de artă, traducător, om de știință, ziarist, profesor de economie politică, redactor la trei reviste, dintre care una satirică. Mai rămîn încă destule meserii pe care nu le-am încercat, cum ar fi aceea de cățărător și de dresor de tigri. După o matură chibzuială, am hotărît că emoțiile tari, caracteristice celor două profesii, pot fi la fel de bine obținute prin satiră“.

Este autor de romane — „Brevet A.B.“, „Insula deziluziilor“, „Atavia proxima“, „Omul albastru“; povestiri satirice — „Arhipelagul devorat“, „Comandantul Well Endue“, „Bestia blondă“, „Trista soartă a lui Elby Lincoln“, „Povestiri virulente“; povestiri pentru copii — „Bătrînul Ciotabici“.

Prozele selectate fac parte din culegerea „Povestiri virulente“. Ele se constituie într-o specie literară greu definibilă, înrudită cu basmul, cu pildă și morală, care, prin mijloace specifice, fac să fie și mai puternic reliefate elementele satirice.

PĂȘUNEA UNUI IEPURE

A fost odată ca niciodată un iepure foarte capabil, adjunct al administratorului unui depozit de carne. Era deci persoana cea mai indicată pentru a fi promovată, avînd în vedere că dăduse dovadă de un înalt spirit de inițiativă. Curînd a fost avansat în funcția de administrator șef al unui depozit de morcovi.

Numai că iepurele îi uimi pe toți.

— Fie-vă milă de mine, fraților! Nu mă pierdeți pe mine, un iepure cinstit, tatăl unei familii numeroase, avînd un cazier judiciar curat ca lacrima.

Bursucul nu-și crezu urechilor.

— Ce-nseamnă asta? Cum poți vorbi de milă? Nu-ți dai seama ce onoare ți se face?

— Dar este un depozit de morcovi! Și eu sînt un iepure!

— A ... spuseră șefii. Intr-adevăr! Dar ceea ce s-a făcut, bun făcut rămîne. Trebuie să-ți iei inima-n dinți și să te ții tare.

Iepurele le urmează sfatul. Se ține bine o zi, două. Botul i se alungește, arată ca o umbră, de parcă ar fi intrat la apă.

A treia zi se prezintă dis-de-dimineată la Direcția Generală a Morcovilor. E stăpînit de un tremur nervos, privirea-i rătăcește tulbure, urechile-i atîrnă blegi ca niște zdrențe.

— Am o nevastă și șapte iepurași, zise el. Și sînt pe cale să comit o crimă! Nu vedeți că nu mai sînt în stare să rezist? Astăzi am început să ronțai din morcovii statului.

Și lacrimile-i curgeau șiroaie.

Șefii începură să se scarpine pe după ureche.

— Ei, drăcia dracului, să mai promovezi iepuri! Dar numirea, nici nu poate fi vorba să fie anulată! Bine, îi ziseră ei iepurelui, nu te mai necăji. O să te ajutăm, tovarășe, în necazul tău.

De-acum înainte, în fiecare dimineată, de îndată ce iepurele sosea la depozit, i se închidea gura cu un lacăt.

A fost găsit un tovarăș cinstit, nebăutor, nefumător, excelent fiu, soț și tată pentru a fixa și închide lacătul dimineată și a-l scoate seara.

După trei zile, iepurele se prezentă din nou în fața șefilor săi. Arăta ca o stafie.

— Dați-mă afară cît se poate de repede, zise el, dacă nu, eu nu mai răspund de mine! Mi-am și făcut rost de-o cheie pentru lacăt.

Și urla cît îl ținea gura.

Doamne, Dumnezeule, ce nenorocire! Este convocată de urgență Adunarea Generală a Oamenilor Muncii și se ia următoarea hotărîre:

„În afară de lacăt să se introducă-n gura iepurelui o placă pe care trebuie să se aplice-n fiecare dimineată un sigiliu.” Pentru a îndeplini aceste funcții, a fost desemnată o persoană de toată încrederea, apoi încă un tovarăș care să păstreze sigiliul, apoi încă un responsabil cu chibriturile și un altul cu ceara de prins sfoara; a mai fost angajat un paznic al plăcii, al lacătului și al celor două chei, un contabil, un merceolog și încă o persoană vigilentă pentru a supraveghea tot acest personal din partea secției de cadre. În total nouă persoane. În nici un caz nu se putea anula o hotărîre deja adoptată!

Nu poți face nimic în fața unui sigiliu. Să se atingă de el, nici chiar un iepure în mijlocul mormanelor de morcovi,

nu este în stare. Și iepurele nu se atinse de nici un morcov din depozitul statului. Extraordinara tensiune nervoasă la care era supus, îl doborî. Starea sa este foarte gravă și lucrurile stau cît se poate de prost. Medicii nu cred că mai apucă multe zile.

Și asta nu-i decît jumătatea problemei.

Ce poți face cu personalul angajat? Fiecare are acasă niște guri de hrănit. Este căutat de urgență un alt iepure.

MAȘTERA

A fost odată ca niciodată, că dacă n-ar fi nici nu s-ar povesti, un văduv care avea o fiică ce se numea Tamara. A fost odată ca niciodată o văduvă care avea și ea o fiică, pe nume Eudoxia. Văduvul o luă pe văduvă de nevastă și astfel Tamara avu o mamă vitregă. Așa începe povestea noastră.

În zilele noastre mamele vitrege nu mai sînt ca cele din povești. Există totuși și acum excepții, mama vitregă a Tamarei numărîndu-se printre ele. Încă din prima clipă simți că nu o va putea suferi pe fiica ei vitregă și ticlui ce să facă și cum să facă, să nu-i mai stea în cale. Nu era proastă de fel și citise o grămadă de lucruri. Știa din scoarță-n scoarță toate basmele și făcuse chiar și un rezumat al Cenușăresei. Știa ea foarte bine că putea s-o bruftuluiască cît poftea pe nesuferita de fiică-sa vitregă, nu așa o putea împiedica să devină frumușică și să ia de bărbat, cînd i-o veni sorocul — numai ca să-i facă ei în ciudă — un foarte frumos și tînăr conte (pe vremuri ei fiind socotiți o adevărată partidă pentru o tînără fată săracă).

Mama vitregă a Tamarei știa să-și trăiască din plin viața și să guste cît mai mult din plăcerile ei și nu voia nicidecum să se veștejească de ciudă înainte de vreme. Cu atît mai mult cu cît bărbatu-său, care nu era nici el născut de azi de ieri și cunoștea prea bine povestea, îi spusese răspicat înainte de căsătorie: „Dacă vei fi o mamă rea pentru micuța Tamara, divorțez”.

După care a plecat pe la treburile lui.

Timpul trecea; fiica cea vitregă creștea în frumusețe și înțelepciune; maștera lincezea, roasă de o turbare mută. Ce era de făcut?

Îi veni ideea să ceară sfatul unei vrăjitoare. Acestea au o viziune total depășită asupra unor asemenea probleme, foarte departe de exigențele actuale.

— Aprinde un foc zdravăn, zice buna bătrinică, încălzește o oală mare, ascute bine un cuțit, tai-o bucăți bucățele pe fiica ta vitregă și azvîrle-le-năuntru!

— Dar nici să nu te gîndești, mătușă, dragă mătușă. Și Miliția? Pentru lucruri de-astea o să mă...

— Atunci, trimite-o să caute ceva în fundul oceanului. Va fi cu siguranță înghițită de regele mărilor.

— Ce idee, draga mea. Știința a demonstrat că nu există nici un rege pe fundul mărilor.

— Spui că știința a demonstrat așa ceva? Atunci ultimul meu sfat: omoar-o punînd-o să muncească pe brînci.

— Să omori pe cineva prin muncă în condițiile noastre? Ușor de zis! Și vecinii? Și opinia publică? Și cu ce ochi va privi Ministerul Educației și Învățămîntului așa o treabă? Și ziarele? Ferească sfîntul!

Maștera scuipă de necaz și se tot duse. Tot mergînd ea într-o părere și tot gîndindu-se, găsi și calea să se descotorosească de odioasa Tamara.

Se crăpa de ziuă și fetele mai dormeau încă, atunci cînd ajunse ea acasă.

Primul lucru pe care-l făcu, trase cu putere plapuma de pe propria-i fiică.

— Scoală-te, Eudoxia. Hai, că e vremea să mă ajuți să deretic prin cameră, să le dau de mîncare lui taică-tău și soră-tii!

— Ce te-a apucat, mămucă dragă? Poate n-ai văzut bine? Sînt eu, fiica ta.

— Nu mă învăța tu pe mine! Văd, că doar nu-s chioară. Hai, scoală-te!

— Mamă, dragă mamă! Fie-ți milă de minușitele mele albe, de tinerețea mea!

— Nu și iar nu. Trebuie să te scoli și să pregătești de mâncare!

— Da' Tamara ce-o să facă?

— Nu-ți băga nasul unde nu-ți fierbe oala. N-a avut o noapte prea bună. Trebuie că tare mai e obosită, să-răcuța. Hai s-o lăsăm să doarmă.

Cam așa stăteau lucrurile în fiecare zi: Tamara lenevea cît putea, în timp ce Eudoxia și maică-sa trebăluiau prin casă. Odată sculată, infuleca în grabă ca să nu întârzie la școală, în timp ce maică-sa vitregă-i făcea patul și îi rezolvă problemele pe care nu știuse să le facă singură.

Tamara prânzește, cînează, dar spălatul vaselor e treaba Eudoxiei.

Tamara e cam certată cu școala. Mumă-sa vitregă îi zice tatălui:

— Nenorocitul, ia un reciproc, trebuie să-i punem un meditator micuței noastre Tamara.

Eudoxia nu reușește să-și rezolve problemele, înțepenește-n scaun și pînă-n zori, dar numai ea singură trebuie să le dea de capăt.

Dacă se îmbolnăvește cineva, Eudoxia se duce să cheme doctorul, se duce la farmacie, la lapte. Tamara nu ridică nici măcar un degetel. Maștera n-o pune la nici o treabă. Ia te uită! Tamara n-a avut poftă de mâncare și e cam palidă în dimineața asta. În realitate, este rotofeie și rumenă ca para focului. Nu-i e foame pentru că s-a ghiftuit cu dulciuri. Gîfîie și se sufocă de atîta grăsime. Are degetele ca niște cîrnăciori, pline de inele — cadouri de la buna mamă vitregă.

Vecinii văd cît de grijulie este cu fiica vitregă și nu mai încetează cu laudele. Tatăl este cît se poate de mulțumit că totul merge ca pe roate, ușurel, fără gilceavă. Îi place că-și vede fiica bine hrănită: nimeni nu va zice că este un tată rău. Dimpotrivă! Este foarte bucuros că toți îl consideră un tată bun. Este atît de orb încît nu-și dă seama că maștera și-a atins ținta: a făcut din propria-i fiică o tîină modestă, harnică, învățată, în timp ce Tamara este o purcelușă răzgîiată.

Timpul trece și iată că tatăl Tamarei se îmbolnăvește. Doctorii îi prescriu fragi. Unde să le găsești în mijlocul

lui decembrie? I se cumpără frăguțe congelate, dar doctorii nu sînt mulțumiți; se pare că sînt prea înghețate, iar odată dezghețate vor fi umede.

Atunci Eudoxia se hotărăște:

— Dă-mi voie, mamă, să mă duc în pădure. Am citit în mai multe povești că, atunci cînd cauți cu grijă, ai totuși o șansă să culegi fragi iarna.

— Dar nici să nu te gîndești, fiica mea! Să culegi fragi de sub zăpadă în pădure, este posibil numai în povești.

— Iartă-mă, mamă, dar te înșeli. Adu-ți aminte cuvintele poetului Gherman. „Sîntem născuți pentru a transforma visele în realitate”.

În fața unui asemenea citat, mama nu se mai împotrivi și-și lăsă fiica să plece.

Și iat-o pe Eudoxia în pădure. Și numai ce vede ieșindu-i în întîmpinare un omuleț, un moș cu barbă de nea, nici înalt nici scund, cu pîslari în picioare. Își freacă bucurios mîinile în mănușile mari. Lîngă el șade un flăcău bine făcut, dintr-o bucată. Nu-i un lăudăros de prințisor, ci un tînăr sovietic cit se poate de prezentabil, pe nume Vasia.

— Bună ziua, moșule! Salut, tinere!

— Bună ziua, frumoaso. Ce vînt te aduce pe la noi prin pădure?

— Am venit să culeg fragi. Doctorii le-au prescris tatălui meu vitreg.

— Ce idee, frumoasa mea!

Și bătrînul face pe miratul.

— Dar numai în basme fragii se coc în toiul iernii.

— Nu, venerabile tată, te rog să mă ierți, dar sîntem născuți pentru a transforma poveștile în realitate.

— Știi să mături?

— Fac asta încă din copilărie.

— Și să dai la o parte zăpada cu o lopată?

— O știu și pe-asta.

— Ia această mătură și această lopată și dă zăpada la o parte în acest loc..

Eudoxia face cum i se spune și zărește în curînd sub zăpadă geamurile unei sere și înăuntru — să vezi și să nu crezi. — fragi, o mulțime de frăguțe roșii. Sînt mari,

dulci, zemoase de-ți lasă gura apă. Eudoxia le privește cît se poate de încîntată.

— Ce frumoase frăguțe poliploide!

— Dar de unde știi tu cum sînt?

— Prin cutare și cutare caracteristică.

Și Eudoxia le explică principiile hibridizării și alte noțiuni științifice, în așa fel încît bătrînul și Vasia rămîn cu gura căscată.

— Dar șapte ori opt, știi tu cît fac?

Și bătrînul o tot întrebă. Nu-i vine să creadă că Eudoxia este atît de învățată.

Aceasta-i răspunde ca din carte.

— Cincizeci și șase. Dar ați face mai bine să mă-ntrebați despre binomul lui Newton sau, știu eu, despre ceva și mai complicat.

Bătrînul nu mai vrea s-o mai pună la-ncercări. Atunci Eudoxia îl întrebă:

— Pot să culeg cîteva frăguțe pentru tatăl meu? Doctorii i le-au recomandat.

— Permiteți-mi, profesore, — zice Vasia — adresîndu-i-se moșului ca unui savant, să culeg cele mai frumoase exemplare din noul nostru sortiment. Îl plîng din toată inima pe tatăl ei. Presupun că tatăl unei tinere atît de instruite trebuie să fie o personalitate fără seamăn. Trebuie să ai înțelegere față de asemenea oameni.

— Desigur, Vasia. Și dacă nu te deranjează prea mult, ospăteaz-o și pe această tînără atît de erudită. Trebuie să-i servim cu cele mai bune frăguțe pe prietenii noștri.

Vasia este uimit că profesorul a ghicit atît de repede simpatia lui pentru Eudoxia. Dar înțelege pe dată și de ce: doar nu degeaba-i profesor!

Vasia a însoțit-o pe Eudoxia pînă acasă. Și ea, la rîndul ei tare l-a mai găsit pe plac. Părinții își dau seama că este un băiat foarte bun, instruit, descurcăreț, colaborator științific. Nici un motiv deci să-i fie refuzată mîna fiicei lor, așa cū se face nunta.

Tamara, firește își invidiază sora. Vrea și ea un bărbat. Și fără știrea cuiva se duce și ea în pădure. Și o mănîncă lupii.

N-au mîncat-o. Glumeam. Numai ca să vă sperii puțin. Ce să caute ea în pădure iarna? Doar maică-sa vi-

tregă poate oricînd să-i cumpere fragi de la aprozar. Ea nu se duce nicăieri de una singură. Stă toată ziua între patru pereți și ia proporții.

Ce vină are mama vitregă? Tatăl ridică brațele neputincios. Și zice cunoștințelor:

— Vreau să vă întreb: de ce Tamara noastră nu-i deloc reușită? Nu ne-am îngrijit și răsîngrijit noi de ea?

Și oare ce-ar putea să-i răspundă prietenii? Nu au și ei aceleași necazuri?

Mai poți înțelege care ceva?

ORIGINEA SPECIEI

Kondrat fu cuprins de dorința de a fi primit doctorand în științe. Dar care științe? Oricare. Își făcu următoarea socoteală:

— Vasili, este doctorand? Da.

— Kuzia este și el doctorand? Da.

— Boris, așa șters cum e el, este doctorand de asemenea. Se pare că a ținut chiar și niște referate la congrese internaționale. Oare este el mai bun decît mine? Voi fi și eu doctorand, negreșit! Este o muncă foarte curată. Și apoi inspiră respect. Și cîte și mai cîte alte avantaje.

Kondrat începu să chibzuiască, unde ar putea el să facă o încercare, ce ramură științifică necesită mai puține eforturi și — dacă se poate — nici o cunoștință de matematică.

— Evrika! O să mă ocup de maimuțe! Sînt atît de caraghioase! Să mori de rîs, nu alta!

Și începu să se ocupe. De bine de rău dădu de capăt lucrării intitulate: „Maimuța și transformarea ei în om”. Reuși să demonstreze rolul muncii în această transformare.

Comisia științifică constată: nu există nici o greșeală; deci ideea tezei lui Kondrat era perfect valabilă.

Pe de altă parte un doctorand în plus sau în minus, ce mai contează? De ce să ne formalizăm atît?

Odată devenit doctorand în științe, Kondrat se angajă în cariera științifică. Vai de capul lui! Nu avea scînteia necesară unei astfel de activități.

Ar fi putut foarte bine să se-ntoarcă la vechea-i slujbă. Dar nu vru să se dezică, o muncă atît de curată, respectul și celelalte avantaje.

Kondrat se gîndi și nu găsi decît o singură ieșire: să devină „băiat bun la toate”. Zis și făcut.

Trebuia să scrie cineva la gazeta de perete? Ceilalți tărăgănavu cu lunile, el, cit ai bate din palme, trînea cite un articol.

Trebuia cineva să le vorbească școlarilor despre necesitatea științelor? Ceilalți nu aveau timp de pierdut. Kondrat avea întotdeauna. Comitetul sindical era foarte mulțumit de el. Trebuia descurcată o problemă scandalosă? Era obositor, neplăcut și-ți lua o groază de timp. Nu știai cum să te descotorosești de ea. Kondrat, dimpotrivă, se oferea bucuros. Secretarul științific îi era îndatorat și Kondrat fu de nenumărate ori citat pe ordinea de zi a Direcției Generale a Maimuțelor.

În sfîrșit, iată că termenul acordat efectuării lucrării expiră. Este întrebat:

— Cum înaintează teza ta de doctorat?

Dar teza nu înaintează deloc.

Directorul rămîne perplex: Kondrat, trebuie oare să fie concediat?

Comitetul de redacție se opune: Gîndiți-vă! Un băiat atît de bun!

Comitetul sindical declară: Nici vorbă! Oameni ca el, mai rar! Are vocația muncii sociale.

Secretarul științific n-are nici un chef să-și ridice-n cap conflicte interminabile.

— Bine, zice el. Propun să-i dăm lui Kondrat un răgaz suplimentar de un an și jumătate. Cred că nu are nici un rost să-l grăbim. Oricum, este un lucru dăunător pe tărîmul științei.

Timpul trece. Știința înaintează.

Kondrat își lasă barbă. Mai lungă decît a lui Schmidt. Incepe să poarte ochelari cu rame de aur. Acum seamănă cu un savant și reporterii îl iau drept un membru cores-

pondent al Academiei de Științe. Cîteodată este luat drept academician.

Tocmai urma să se amîne pentru a nouăsprezecea oară susținerea tezei lui, cînd a început să se observe modul foarte ciudat în care se deplasa. Pînă acum mersese ca toată lumea, acum evita să-și arate spatele. Își scotea pardesiul numai cînd nu era nimeni în birou și înainta cu spatele mereu lipit de pereți.

Dar cîte nu sînt ciudățeniile savanților! Așa că s-au obișnuit și cu asta.

Într-o zi se stîrni un vînt foarte puternic. O rafală violentă făcu să sară geămurile-n mii de țandări, într-un zgomot înspăimîntător. Cuprins de panică, Kondrat se îngălbeni și o rupse la fugă. Atunci toată lumea văzu că avea o coadă care-i atîrna la spate. O coadă roșie, păroasă, cu un smoc în vîrf, ce ieșea printr-o fentă a pantalonilor, special croită în acest scop.

Bineînțeles că au fost chemate primele ajutoare. Medicii îl examinară, și dădură din cap. Este adevărat că munca a transformat maimuța în om. Dar lenea prelungită, poate, la rîndul ei, să transforme omul în maimuță. La acest pacient, procesul căpătase un caracter reversibil. Medicii nu i-au mai fost de nici un ajutor. Foarte curînd urma să fie peste tot acoperit de păr.

Ce mai poveste!

Fu transportat într-o grădină zoologică și așezat într-o cușcă izolată: era totuși un fost doctorand în științe!

Acum poate fi văzut de oricine: a treia cușcă la stînga. O maimuță foarte tristă. Și are și de ce! Să se transforme în maimuță cînd mai avea pînă la pensie numai un an și jumătate!

In românește de:
CRISTINA ONOSE

STEPHEN LEACOCK

(Canada)

S-a născut în Anglia, la Swanmore, Hampshire, în 1869. În 1876 emigrează cu familia în Canada și se stabilește la o fermă lângă Lake Simcoe. Absolvent al Universității din Toronto. Decanul Facultății de științe economice și politice al Universității McGill din Montreal. Dintre numeroasele sale volume, menționăm: „Erori literare”, „Romane stupide”, „Scurtcircuite”, „Imperiul englez”, „Dincolo de rampă”, „Întimplări din Arcadia bogătaşilor leneși” (tradus în limba română), „Cum am descoperit eu Anglia”, „Ultimele frunze”, „Înțelepciune irosită”, „Povestiri umoristice” — apărut în limba română în 1965, cuprinzând o selecție din mai multe volume, inclusiv microromanul „Întimplări din Arcadia bogătaşilor leneși”. Moare în 1944.

Leacock se vrea pertinent observator al condiției umane și neobosit explorator al potențialului comic din cele mai variate domenii ale vieții, cum ar fi: teatrul, cinematografia, literatura, cercurile universitare, lumea magnaților, relațiile internaționale etc. Nici bățios, nici de avangardă, el nu-și ratează totuși scopul satiric, trădând totodată o profundă înțelegere a slăbiciunilor omenești.

AFACERE ÎN STIL MARE

Pe vremuri — sint ani de-atunci — am cunoscut la Toronto un tânăr cu totul remarcabil, numit Robinson. Avea ceva pregătire în metalurgie și tocmai era în căutare de lucru.

Într-o zi l-am întâlnit foarte grăbit, cu o valiză în mână.

— Încotro? l-am întrebat?

— Plec în Anglia, mi-a răspuns. O firmă din Liverpool a dat anunț că are nevoie de un agent în Canada, iar eu mă duc să solicit postul.

— N-ar fi mai bine să le scrii?

— Păi tocmai asta este, chicoti Robinson; toți ceilalți o vor face în scris. Eu în schimb mă voi prezenta personal și voi ajunge în același timp ori chiar înaintea scrisorilor. Pe cine să aleagă, dacă nu pe cel aflat la fața locului? Mai mult ca sigur că voi căpăta slujba.

Avea perfectă dreptate. S-a dus la Liverpool, de unde a revenit peste două săptămîni îmbrăcat englezește și cu un salariu gras.

Mă feresc totuși să recomand istorioara asta prietenilor. De fapt nici nu trebuie povestită la întîmplare; se poate dovedi periculoasă.

Mi-amintesc că i-am spus-o odată unui tânăr pe nume Tomlinson care-și pierduse slujba. Avea un cap cît o baniță și fața i se lungise ca o zi de post. Pierduse trei slujbe la o bancă și două ca agent de bursă, dar știa meserie și cel puțin aparențele îl recomandau a fi om bun.

I-am povestit despre Robinson așa, ca să-i mai dau curaj, iar el a rămas foarte impresionat.

— I-auzi, grozavă chestie, așa-i? repeta el intruna. Așa făcea întotdeauna, căci nu prea avea darul vorbirii.

La puțin timp după aceea, l-am întilnit pe stradă cu o valiză în mînă.

— Unde pleci? l-am întrebat.

— În Mexic, mi-a zis el. Am citit că au nevoie de un casier canadian la o bancă din Tuscapulco. Le-am trimis scrisorile de recomandare și-acum le voi urma în persoană. Intr-o chestie ca asta, elementul personal e totul.

Și Tomlinson plecă în Mexic. A călătorit pe mare pînă la Mexico City, iar de acolo cu o caravană de catiri ce transporta mărfuri la Tuscapulco! Scrisorile de recomandare, expediate prin poștă, călătoriră pe uscat, ajungînd la destinație cu două zile înaintea lui.

Ajuns la Tuscapulco, Tomlinson se duse la bancă și vorbi cu asociatul mai tânăr al directorului, spunîndu-i pentru ce venise.

— Îmi pare nespus de rău, zise acesta. Mă tem că postul tocmai s-a ocupat. Întră apoi în biroul alăturat, pentru a vorbi cu directorul.

— Privitor la postul de casier pentru care doreați un canadian, întrebă el, nu spuneți că aveți deja un om?

— Da, îi răspunse directorul, un tânăr excepțional din Toronto, îl cheamă Tomlinson, am aici scrisorile lui de recomandare — un băiat clasa întâi. l-am telegrafiat să vină numaidecît, pe cheltuiala noastră, iar noi îi vom păstra slujba zece zile.

— Dincolo așteaptă un tânăr care solicită postul.

— Dincolo? exclamă directorul. Cum a ajuns aici?

— A venit azi dimineață cu caravana de catiri; zice că se pricepe și dorește să fie angajat.

— Cum arată? întrebă directorul.

Asociatul clătină din cap.

— Destul de prăfuit, spuse el; are o mutră cam dubioasă.

— Vechea poveste, murmură directorul. Ciudat cum se vîntură pe-aici indivizii ăştia, nu-i așa? Clocește gînduri necurate, mi-nchipui. Zice că se pricepe cum merg treburile într-o bancă, hai? Cred că se pricepe prea bine pentru gustul meu. Nu, nu, continuă el, lovind în hîrtille ce zăceau în fața lui pe masă, acum că am pus mîna pe un om a-ntîia ca Tomlinson, să rămînem la el. Putem foarte bine aștepta zece zile, iar costul călătoriei e o bagatelă pentru banca noastră dacă pui în balanță avantajul de a ne cîștiga un funcționar de calibrul lui Tomlinson. Și apropo, ai putea să-i telefonezi șefului poliției cu rugămintea de a se îngriji ca vagabondul ăsta să părăsească orașul de îndată.

Așa încît șeful poliției îl închise pe Tomlinson în colivie și-apoi îl expedie la Mexico City sub pază. Cînd scăpă din mîinile poliției, era atît de epuizat, încît îi trebuiră patru luni ca să se întoarcă la Toronto. Cînd ajunse acolo, postul din Mexic era de mult ocupat.

In românește de:
MARIA-ANA TUPAN

A, B și C ELEMENTUL UMAN ÎN MATEMATICI

Cine studiază aritmetica, după ce a ajuns să stăpînească cele patru reguli de bază ale științei sale și s-a luptat biruitor cu calculul sumelor de bani și cu fracțiile, se trezește față în față cu o mulțime nesfîrșită de întrebări, numite de obicei probleme. Sînt scurte povestiri despre diferite întîmplări sau exemple de muncă zeloasă, al căror deznodămînt lipsește; și cu toate că au un aer foarte familiar, nu le lipsește un anume element romanțios.

Personajele care iau parte la intriga dramatică a unor probleme sînt în număr de trei și se numesc A, B și C. Întrebarea care se pune sună de obicei cam așa: „A, B și C îndeplinesc împreună o anumită lucrare. A muncește

într-o oră cit B în două ore, sau C în patru. Să se afle în cit timp își vor termina tustrei lucrarea”.

Sau astfel:

„A, B și C sînt puși să sape un șanț. A poate să sape într-o oră atît cit sapă B în două ore, iar B, la rîndul lui, sapă de două ori mai repede decît C. Să se afle în cit timp...” și așa mai departe.

Sau altminteri:

„A face rămășag cu B și C că poate fugi mai repede decît ei. A fuge cu o dată și jumătate mai repede decît B, iar C nu e decît un pieton ca oricare altul. Să se afle cit de repede...” și așa mai departe.

Îndeletnicirile lui A, B și C sînt multe și variate. În aritmetica veche, ei se mulțumeau să îndeplinească „o muncă oarecare”, fără altă precizare. Acest fel de a pune problema era însă prea vag, aproape perfid, și în orice caz lipsit de vreun farmec romantic. S-a introdus moda de a se arăta mai explicit lucrarea pe care o îndeplinesc A, B și C, punîndu-i să se întreacă între ei la fugă, la săpatul șanțurilor, la concursuri nautice și la tăiere de lemne în pădure. A, B și C se apucă uneori de comerț și se asociază, depunînd fiecare, după vechea formulă enigmatică, „un anumit capital”. Distracția lor preferată sînt însă întrecerile. Cînd se plictisesc de concursurile de marș, aleg alte probe. A pornește călare, sau împrumută de undeva o bicicletă și provoacă pe concurenții săi mai slabi de inger, care merg pe propriile lor picioare. Uneori fac curse în locomotive, alteori vislesc; din cînd în cînd se întorc înapoi în istorie și scot de la muzeu poștalioanele; apoi devin din nou acvatici și se întrec înotînd. Dacă au ocupații practice, preferă să pompeze apa în cisterne, dintre care, de obicei, două sînt găurite la fund, iar una este etanșă. A o primește totdeauna pe cea bună, după cum are parte de bicicleta cea mai nouă și de locomotiva cea mai rapidă și tot lui îi revine dreptul de a înota în direcția curentului. În rămășagurile pe care le fac, pun banii jos și sînt tustrei de o cinste ireproșabilă. A cîștigă totdeauna. În primele capitole din aritmetică își ascund adevărata identitate sub numele de John, William și Henry, certîndu-se la împărțirea bilelor. În algebră sînt adesea nu-

miți X, Y și Z; dar acestea nu sînt decît porecle, fiindcă în realitate sînt aceleași persoane.

Pentru cel care urmărește de aproape povestea acestor oameni de-a lungul nenumăratelor pagini cu probleme, privindu-i cum se distrează în orele lor libere, cum cară lemne, cum se trudesă cu sfortări supraomenești să umple cisternele găurite, ei sînt ceva mai mult decît simple semne convenționale; sînt făpturi vii din carne și oase, cu idealuri, ambiții și pasiuni ca și ceilalți muritori. Cu îngăduința dumneavoastră, îi vom prezenta pe rînd.

A e un individ robust și lăudăros, dovedind un temperament energic, impetuos și voluntar. El propune totdeauna pariurile, îl provoacă pe B la întrecere în muncă și îi supune pe ceilalți voinței lui. E un bărbat înzestrat cu o mare forță fizică și de o rezistență neînchipuită. Poate să umble 48 de ore fără să se oprească, și să pompeze apa în cisternă 96 de ore neconținut. Existența lui e un șir de munci grele și de primejdii dintre cele mai mari. O simplă eroare în rezolvarea unei probleme îl poate osîndi să sape un șanț timp de două săptămîni fără să doarmă. O zecimală despărțită greșit îl poate ucide.

B are o fire liniștită, e un bărbat cumsecade pe care A îl înspăimîntă și îl terorizează. În schimb, se poartă ca un frate și îl iubește pe micul C, care e mai slab. Sărmanul B se află în puterea lui A, fiindcă și-a pierdut toți banii în prinsori.

C e o ființă plăpîndă, mic de statură, aproape pitic, cu o față plîngăreață. Umblînd, săpînd și pompînd mereu, și-a distrus sănătatea și și-a ruinat sistemul nervos. Traiul lipsit de bucurii l-a făcut să bea și să fumeze peste măsură, și adeseori cînd sapă la șanț îi tremură mîinile. Nu mai are puterea de muncă a celorlalți doi, și, după cum a observat cineva, „A lucrează într-o oră mai mult decît C în patru”.

Întîia oară i-am văzut pe acești trei într-o seară, după un concurs nautic. Visliseră cu multă rivnă, și se dovedise că A vislise într-o singură oră tot atît cît B în două și cît C în patru. „Nu-ți face singe rău, bătrîne, l-am auzit pe B spunîndu-i. Am să te culc în pat și am să-ți aduc un ceai fierbinte”. În clipa aceea a intrat A, și cu aerele lui de fanfaron a strigat: „Ei, băieți, avem de lucru! Hamlin

Smith mi-a arătat trei cisterne în grădina lui și mi-a spus să le umplem cu apă pînă mîine seară. Pun prinspare că vă întrec pe amîndoi. Puteți să rămîneți în costumele cu care ați vîslit. Cisterna ta, dragă C, pierde puțină apă". L-am auzit pe B mîrîind. Spunea că un asemenea pariu e o adevărată porcărie și că bietul C abia se ține pe picioare. S-au dus totuși să umple cisternele; după cum am dedus din zgomotul apei, A izbutea să pompeze de patru ori mai repede decît C.

Ani de zile după aceea i-am întîlnit mereu prin oraș, totdeauna foarte ocupați. N-am auzit niciodată despre ei că stau la masă ori se duc să se culce. Apoi am lipsit de acasă cîtăva vreme și i-am pierdut din vedere. La întoarcere, spre marea mea surprindere, nu i-am mai văzut pe A, B și C la locurile lor de muncă obișnuite. Cercetînd mai de aproape, am aflat că fuseseră înlocuiți de M, N și O, iar unele întreprinderi foloseau pentru lucrări de algebră patru muncitori străini numiți Alfa, Beta, Gama și Delta. Mi s-a întîmplat într-o zi să dau peste bătrînul D în grădinița din fața casei lui. Stătea în soare și smulgea buruieni. D e un lucrător mai în vîrstă, care e chemat cîteodată, în mod ocazional, în ajutorul lui A, B și C. „Mă întrebați dacă îi cunosc? mi-a răspuns el. Da, domnule, îi știu de cînd erau numai de o șchioapă și stăteau între paranteze. Domnișorul A era un flăcău zdravăn, domnule; dar totdeauna am spus că o inimă mai bună ca a domnișorului B n'am văzut de cînd sînt. Multe treburi am isprăvit împreună, domnule, deși, în ceea ce mă privește, n-am luat parte la alergări și la alte întreceri sportive ci, cum s-ar spune, numai la muncă adevărată. Acum, de cînd am îmbătrînit și mi-au cam înțepenit încheieturile, nu mai sînt bun, domnule, decît să scormonesc pămîntul în grădină, să cultiv un strat sau două de logaritmi, și să adun în coș cîtiva numitori comuni. Numai domnul Euclid mă mai cheamă din cînd în cînd pentru măsurarea suprafețelor domniei-sale, cînd sînt mai mari".

De la vorbărețul și bătrînul meu grădinar am aflat cu mîhnire despre tristul sfîrșit al unora dintre vechile mele cunoștințe. Mi-a spus că, puțin timp după plecarea mea din oraș, sărmanul C s-a îmbolnăvit, A și B visleau pe rînd într-o întrecere, iar C, alergînd de-a lungul malului și

neputînd să evite curentul, a răcit. Întorcîndu-se acasă, A și B l-au găsit culcat în pat, într-o stare de plîns. A l-a scuturat zdravăn și i-a spus: „Scoală, C, și hai la așezat lemne!” C părea însă atît de slăbit, de ți-era mai mare mila. B a spus: „Ascultă, A! Eu nu pot să rabd atîta neomenie! În starea în care se află, nu-l poți pune pe C să așeze lemne astă-seară!” C a zîmbit și a spus cu voce stinsă: „Aș veni să așez cîteva, dacă m-aș putea ridica oleacă în capul oaselor...” Apoi B, adînc emoționat, a adăugat: „Uite ce e, A, eu mă duc după doctor. Bietul C trage să moară!” A s-a infuriat și a strigat: „Ai bani să plătești doctorul?” „Am să-l reduc la cel mai mic numitor, spuse B cu hotărîre. Sper că astfel îl voi hotărî să vină.” Viața lui C ar fi putut fi salvată totuși, dacă n-ar fi intervenit o greșeală a sorei care îl îngrijea. Într-un moment de neatenție, infirmiera a luat medicamentul care se afla în paranteză la capul patului, și i l-a dat bolnavului fără să-i schimbe semnul! După această fatală eroare, viața bietului C părea că se stinge repede. În seara zilei următoare, pe cînd umbrele amurgului coborau în odaie, devenise limpede pentru toți că sfîrșitul lui C era aproape. În cele din urmă, pînă și A a rămas impresionat și, plecînd capul în semn de regret, a propus în mod inutil să parieze cu doctorul pe răsufierea grea a bolnavului. Atunci C șopti: „Dragă A, cred că nu mai am mult de trăit...” „Cit, bătrîne?” a murmurat A. „Nu știu, a răspuns C, dar simt că mă sfîrșesc definitiv”.

Tristul deznodămînt a urmat curînd. C și-a mai revenit pentru o clipă și a cerut să i se dea un rest dintr-o scădere pe care o lăsase nerezolvată sub pernă. I-au pus diferența în brațe și muribundul și-a dat ultima suflare. În timp ce sufletul lui C zbură spre cer, A îl privea cu o admirație plină de melancolie, B izbucni într-un șuvoi de lacrimi, suspinînd din adîncul tristeții sale: „Puneți-i alături mica lui cisternă și costumul în care obișnuia să vîslească. Simt că de-acum încolo foarte greu m-aș mai putea duce să sap!” Înormîntarea a fost simplă și fără paradă. Nu s-a deosebit cu nimic de cele obișnuite, în afară de faptul că A, din respect pentru matematicieni și sportivi, a angajat două dricuri. Amîndouă carele funebre au plecat deodată. B conducea pe cel care purta paralelipipedul în-

doliat cu rămășițele pămîntești ale nefericitului său prieten, iar A, pe capra dricului gol, acordînd concurentului său un avans de 100 de yarzi, a sosit cel dintîi la cimitir, cu o iuțeală de patru ori mai mare decît B. (Calculați distanța pînă la cimitir). Cînd coșciugul a fost coborît în pămînt, s-au strîns în jurul gropii cifrele îndoliate, din prima carte a lui Euclid.

După moartea lui C, A nu mai era omul de altădată. Ii pierise toată plăcerea de a se lua la întrecere cu B. Mai săpa din cînd în cînd, dar fără rîvna din trecut. În cele din urmă, a renunțat la orice activitate și s-a hotărît să se retragă, trăind din venitul prinsorilor cîștigate. B nu și-a mai revenit niciodată după marea durere pe care i-a pricinuit-o moartea lui C. Această grea lovitură i-a tulburat mintea și l-a făcut morocănos. A început să vorbească numai în monosilabe. Boala i s-a agravat și în scurtă vreme nu mai rostea decît cuvinte care se scriu așa cum se citesc, evitînd pe cele a căror ortografie prezintă dificultăți pentru începători. Dîndu-și seama de starea deplorabilă în care a ajuns, a cerut singur să fie internat într-un azil, unde s-a lepădat de matematici și s-a dedicat literaturii, apucîndu-se să scrie o Istorie a familiei lui Robinson-Elvețianul, în cuvinte de o singură silabă.

In românește de:
TUDOR MĂINESCU și MICAELA GHÎTESCU

DARIE MAGHERU

(România)

S-a născut la 25 octombrie 1923 în Prejmer — Braşov (m. 1984). Absolvent al Liceului „Ioan Meşotă” din Braşov. Urmează facultatea de artă dramatică a Institutului de Arte Iaşi. Actor, o vreme, la teatrul din oraşul natal. Debutează cu placheta de versuri „Cu barda-n porţi de veac” (1941). Tipăreşte în continuare volumele: „Eu, Meşterul Manole” (1957), „Poeme” (1968), „Caprichos” (1970), „Schife iconografice” (1973), „Guernica” (1974), „Zeu orb cu flori” (1982). În 1979 i se joacă, la Studioul Teatrului Dramatic din Braşov, piesa „Tragicul Domn Ion al cămălelor”.

Referindu-se la volumul *Guernica*, criticul Cornel Regman scrie că poetul „evoluează spre poemul simfonic amplu orchestrat; spre wagnerismul visat cîndva şi de Macedonski, cu insistente laitmotive, cu răsuciri patetice ale temei, purtată rînd pe rînd în faţa tuturor instrumentelor”. „Aparenţa de teatru poetic — scrie la rîndul său, A. I. Brumaru — ne poate înşela la Darie Magheru. În realitate, sub expresia mîndră de aerul înalt în care zboară, barocă uneori cu ostentaţie şi semeţie, se încheagă o meditaţie asupra istoriei — ceea ce face originalitatea incontestabilă a autorului”.

Neaşteptată a fost, în 1968, tipărirea în revista ASTRA a micului roman „Cărămida cu mîner”. Ce este acest „anti-neoroman”, cum îl subtitrase, excesiv, Darie Magheru: umor, satiră, parabolă? Oricum, cititorii pot admira mobilitatea extraordinară a autorului, inteligenţa sa vie, incisivitatea, poanta seacă dar drastică.

CĂRĂMIDA CU MÎNER

sau

MOARTEA PERSONALĂ A LUI STATE BROAJBĂ (NEOANTIROMAN POVESTIT)

1. — Unde personajul principal nu acţionează în vreun fel pentru că e mort —

Cuţitul nici măcar nu era al său. Il pierduse unu' Hans Müller, prin '44, pe la Babarunca, lângă Ciucaş — mai bine-zis „dinspre” Ciucaş —, e pe acolo o căşerie cu aspect de cetate medievală; turnul cilindric trimite la Wartburg (oraşul, nu marca de automobil în doi timpi şi „nu mai vreau motocicletă!”, cum zicea un fost maior de miliţie — astăzi şofer pe getax!, cînd îşi cumpărase Opel!). Deci dinspre Ciucaş — în timp ce se retrăgeau nemţii.

Cu mîner clasic, din corn de cerb, şi lamă lată, avea vîrfu uşor curbat... poate o armă de familie în teaca nu ştiu cărui margraf, pe la omieoptsute şi ceva — în Westfalia — îşi trecuse, destul de nesigur, tăişul peste

beregata pulsîndă a elanului, zăpăcit mai mult de larma cîinilor, decît doborît de meşteşugul în ale vînătorii vădit şi cu acest prilej de greoi — ca să ne păstrăm în limitele decenţei — băutori de bere.

În ce ne priveşte — refuzăm să credem că Siegfrid era un erou în sensul mitologic (fie că-i vorba de Iliada-Odissea, ori de eposul german!). Cînd nibelungii — nişte posesori de nasturi sau de giuvaiere (în definitiv erau ale lor!) apelează la probitatea lui, pentru arbitraj, pentru împărţirea moştenirii pe care se certau, arbitraj într-un fel cam aşa: „alabala-portocala ... şi pe care cade, acela o ia! ...” Siegfrid le rezolvă cu „cine zice, ăla e!” şi îşi însuşeşte briliantele, diamantele, smaraldele (cu inel cu tot!), după ce nu omite să-i ucidă — pentru orice eventualitate — pe succesorii legiuîţi, nişte bieţi minori — încă şi cocoşaţi, pe deasupra!

Că mai tîrziu, cînd i se făcuse şi lui sete, Hagen l-a săgetat în călcîi (am fumat-o de mult), i se cuvenea din plin!

Crimhilda, doar Crimhilda s-a răzbunat!... Nu. Ea nu-i stîdiase pe Atrizi. Categorie nu! (variantele: folclor antehomeric, folclor homeric şi beletristică — vezi tragicii post-homerici), că altfel n-ar fi născut pui vii cu Etzel şi după două decenii (omu' şi pogonu', anu' şi plodu', o viaţă are omu'!) şi-a adus aminte, nemîngîiata, de iubitul ei Siegfrid (ucis mişeleşte, la ştiutul izvor, cînd i se făcuse şi lui sete) dar — îndeosebi — de comoară, a nibelungilor — ascunsă de scleraţi — şi i-a turtit pe toţi, ca pe nişte muşte care fac dragoste pe tortul de la aniversarea bunicului ... că, pînă la urmă comoara tot în Rin a rămas — da' nici muştele nu s-au mai putut iubi!... aceasta fiind ideea fundamentală a liedului cu nibelungi!

Va fi lîncezit apoi — cuţitul — prin vreo panoplie preţ de aproape o sută de ani, licărind arare în sala mare a castelului, mereu mai dărăpănat, la tot soiul de lumini — pînă spre becul electric al prezentului secol.

Va fi licărit prin fum de berbece uitat în frigare la chiolhanuri eroice, cînd „siegrizii” — înainte de a purcede la cucerirea lumii — ciocneau bardace de cositor, răcnind vitejeşte — cu cizme şi halebarde în glas — de sta să plesnească băşica subţire a cerului sub Votan di-

vinul, sau la mese mai sobre de data aceasta cînd — după ce erau convinși, destul de nedelicat de altfel, că-i păcat să-și irosească spiritul de organizare și fantezia în vederea unanimizării pasului aceluia (bărbătesc, de gîscă) pentru un rahat cum e planeta noastră — beau și mîncău, îndeajuns de rezervați și — de ce să n-o spunem? — stilizați după o formulă folosită de japonezi împotriva pomilor și tuturor celorlalte vegetale — poate și din cauză că insulele nipone sînt des bîntuite de cutremur.

Cine l-a ascuțit din nou și în ce scop?... N-o să se știe vreodată...

Onomastic vorbind, avem de-a face cu o convenție. Printre morții blonzi, descompunîndu-se sub brusturi, la margine de drum, și într-un ritm, singurul „blitz” de-a lungul ultimului mare război, printre morții aceștia — blonzi, deci — vor fi fost destui Mülleri, unii — de ce nu? — și Hans! Numele e destul de comun.

Dar poate că nici al său nu era cuțitul... (și — la urma-urmei — de ce ar fi fost? cînd el (tot de cuțit e vorba) nu exista!... cel puțin acest cuțit nu exista!)

Apoi nu vedem cum ne-ar da bătaie de cap un oarecare Hans Müller și cuțitul său, pe care l-a avut, sau nu, și pe care — în definitiv (dar, numai dacă l-a avut!) putea foarte bine să-l piardă, sau nu!... fiindcă — rămîna vorba între noi — cadavrul nu „purta” urmele unor lovituri de cuțit!

Este ceea ce trebuie să reținem!

Mortul fusese văzut — pe la cinci și jumătate dimineața — pe pajiște, în față „la Jegosu”, o circiumă dubioasă, ca referințe! Între cele trei trepte de piatră și marginea canalului e un triunghi verde — atîta cît ar încăpea o vacă să pască, dar fără să se miște, și patru rațe.

Cu hainele împăturite, atent, alături — zăcea liniștit — așa zice: aproape bine dispus, întins ca la morgă, doar că aici îl ploua.

Bătrîna — de vreo doi ani nepoții o răsfățau: „răposata” — a dat să-și facă cruce, dar nu se mai putea înțelege cu gîteaja mîinii — cît despre limbă, i se făcuse scoică, tot de-aceea! Noroc că picioarele — de cînd se știa le avusese de nădejde — s-au descurcat singure!

După un la dreapta-împrejur (încercase la stînga, da' acolo era zid!), a nimerit prin cea dintîi poartă mai şubredă direct peste porcul bălţat al lui Ciorofleacă — evident porecla, nicidecum numele moldoveanului cumsecade, rămas pe-aici din vremea secetei.

El — Ciorofleacă — îşi visase porc încă de pe cînd, caporal la 89 infanterie şi în bordeiele de la Tărlungeni îl împuşcase pe tac-su în ceafă, că se culcase (tac-su!) de frică, (a nemţilor!) pe buza de sus a bordeiului — unde Ciorofleacă, în termen (era: „p.s.” după o rană superficială la gleznă) şi — proaspăt ieşit din spital — nimerise în aceeaşi companie cu bătrînul, rezervist, şi făcînd de planton, dar nu regulamentar la trei metri, ci chiar pe prag, tot pentru că hitleriştii (era după 23 August) se strecurau din Buzăul muntenesc spre Sf. Gheorghe dar, din vreme în vreme, slobozeau — sus, în pădure — şi cîte o rafală de armă automată ca să-i intimideze pe amatorii de cizme şi binocluri obţinute gratuit, nu contra pîine cazonă sau galenţi — cum se trata obişnuit, timpurile fiind ale reînvierii unui arhaic troc — după ce armele secrete ale celui alt caporal (zugravul) se vădiseră aşa de secrete că nici el nu le mai descifra „şpilul”.

Ciorofleacă — pe numele din livret şi buletin: Gheorghe Foame (nevastă-sa, ca fată, fusese „Mămăligă” şi aici se proba perspicacitatea lui, dar nu dusă pînă la capăt, că prin căsătorie putea să-l adopte şi astfel copiii ar fi ieşit cu obrazul curat), Ciorofleacă, deci, cunoscînd porcii gospodarilor din Ardeal (în cursul campaniei pînă la Ineu... acolo căzuse iarăşi rănit, în cealaltă gleznă!) îşi jurase să facă totul... (la o săptămînă după cununia civilă cînd, în trenuleţul care lega pe atunci Săcelele de Braşov, ţinîndu-se de mijloc cu consoarta-i „Foame”, fostă „Mămăligă” — ea, văzînd un copil pe braţe de mamă a sa exclamase: „Ce frumos e!” şi „...tare aş vrea să avem şi noi unu'...!”, la care el — Ciorofleacă — după clipe de meditaţie, ar fi răspuns cu o hotărîre în glas, care — se simţea! — e în stare să dărîme munţii: „o să facem tot ce o să putem pentru aceasta!”) — deci el Ciorofleacă — încă de la regiment (p.s.) îşi dorea un porc, al lui, personal, şi îl obţinuse.

Godacul, speriat mai mult de arătare, decît de lovitură — a țipat sau (de ce să nu le spunem lucrurilor pe nume?) a un fel de grohăit, cu toate că — judecîndu-l după suplețe și după agilitatea risipită, zilnic, în hîrjoană cu „ulcelele” (așa își ziceau!) lui Ciorofleacă, puteai să juri că dacă mă-sa a fost, ori nu, porc — tac-său a murit cîine, și nimic mai mult!

Cu vreo șase-șapte nopți înainte, cîțiva care tocmai ieșeau din „șut” de la „Jegosu”, destul de obosiți (după mers — epuizați de-a binelea!) da’ al dracu’ de optimiști — încercaseră să treacă prin același porc... (atunci dormea, de-a latul ulicioarei) și cum un porc e — într-un fel — un „ce” concret, cu șorici viu — nici beznă, nici ploaie, sau toate celelalte penetrabile cu pasul — guițase cagraghios. Mai precis: sughițase (chicotise?), ca la gîdilă!

... Destul că (după ce primii doi zăceau pe spate și al patrulea pe burtă — cel de-al treilea nu băuse cu ei în noaptea aceea, sau rămăsese în cîrciumă, sau poate că cel de-al patrulea era el însuși cel de-al treilea, dar în așa hal beat că se considera direct al patrulea! — cel care zăcea pe burtă, deci, a avut o idee. Credem că și poziția lui era mai prielnică introspecției, marilor întrebări pe care individul și le pune vizavi de lume și jur — așa că a scos, din buzunarul de la pantalonii săi de doc maro, — pe bîjbîitele — briceagul — în prăsele din lemn de nuc și a încercat să-l spintece pe la stern — pe porc! — cică să vadă dacă are suflet, cum a declarat mai tîrziu autorităților. :. dar ceea ce ținea de picior acum nu mai era rîmătorul zvelt, dîistins — se estompase prin ploaie! — ci Grigore Grigore de la Științoprecizia. Că nu s-a putut stabili dacă Grigore Grigore are ori nu suflet — de om, sau din celălalt — e și pentru că briceagul cu prăsele din lemn de nuc — fușerai executat la uzina sus-pomenită — era închis!) și — unde-am rămas? — ... destul că asta, sau într-asta, tot tribul Ciorofleacă sărise la arme!

Nevastă, soacre (două bucăți!) șapte copii, bașca giștele! — dotați cu: cinci bîte, un lighean, una scară (purtată de trei persoane minore), nu se știe de ce o bidinea și Vasia — cel mic — trăgîndu-și cu disperare olița, din plastic, pe fund în sus — fundul gol, bineînțeles —, cum ți-ai îmbrăca slipul cu șirețuri într-o parte, nu din cel cu

elastic la mijloc. . . el se îmbracă așa ca orice chiloți te-
tra, albi sau (și nu-i de loc indicat la copii!) de-o vreme,
negri. — răcnind, în cor vorbit: „văleu, hoții!”

Dar asta n-are nici în clin, nici în mînecă, cu povesti-
rea noastră!

Pe scurt, la guițatul de alarmă — tot clanul „Cioro-
fleacă” a fost pe tălpi!

Poate că armele erau distribuite — și din pricina gra-
bei, a orei prea matinală, a unei indolențe, caracteristică
în familiile cu copii numeroși și cu două soacre în stare
de funcționare, cînd ordinele se bat cap în cap și, nemai-
știind pe care să-l execuți, le dai dracului pe amîndouă
(ordinele!) armamentul, deci se poate să fi fost altfel dis-
tribuit decît în ocazia anterioară ...

Porcul — însă. . .

Și cînd s-au bulucit — și bidineaua, acum nu se mai
știe la cine — prin spațiul unde fusese poarta, așa că:
peste ea! făcînd-o să duduie — cadavrul, dezbrăcat la
piele, cu hainele împăturite, atent, alături, și întins ca la
morgă — atîta doar că aici îl ploua — ... dispărusel

2. — În care asasinul nu acționează și atîta tot. Încă nu vrea! —

State Broajbă era — ipso facto — poștaș.

Încercase, cu ani în urmă, și alte meserii dar fără vreun
rezultat care să-l convingă — cît de cît — de seriozita-
tea lor.

Fusese — imediat după ce și el a pierdut răboiul (ne
gîndim la războiul din Rusia) o bucată de vreme, între opt
dimineața și opt seara, invalid.

Avea o mînă moale și o pleoapă căzută — cea stîn-
gă! . . . Cu toate că, dacă ne gîndim bine, e vorba de
dreapta! . . . Și, totuși, stînga trebuie să fi fost, pentru că
era calculată opus mîinii care îi atîrna de-a lungul unei
vipuști (imaginare), urmărindu-se iluzia de infirmitate pe
două planuri, mai bine-zis: bilaterală (prin opoziție!).

Hotărît că o jumătate de om care circulă — ne refe-
rim la jumătatea superioară, o jumătate inferioară din-
tr-un om nu mai este o jumătate (de om!), nu mai este
nimic (escaladînd absurdul dublei negații — este nimic!)

și ce mai încolo-înceace, în nici un caz nu circulă! Cel puțin noi, în frica lui Dumnezeu, putem afirma că n-am văzut, n-am auzit de vreunii care să fi văzut și nici n-am citit despre una ca asta!

Întorcându-ne, însă, la o jumătate de om (și rămîne stabilit că trimiterea se face, pentru totdeauna, la jumătatea superioară!), o jumătate de om — cum spuneam — impresionează mult mai puțin decît un invalid (înainte de procesul pentru vagabondaj) tirîndu-se, alunecînd pe ro-tile, mai nou chiar într-un gen de căruț cu motor „java” sau „c.z.” — compus din: un ochi închis, (se tamponează, ușor, pe genele împreunate, cu o soluție de colodiu — atențiune! — nitroglicerină în eter și alcool!), un picior de lemn (dacă se poate, proteza clasică, manufactură, lemn de mestecăn, necojit — glezna, însă, legată sigur sub fese!), o mîneacă disponibilă, (evitați riscul de a fi a treia!) — și o cicatrice, iritată cu grijă cel puțin de două ori pe săptămîină, pentru ca să-și pună în evidență aspectul de un sinistru convingător prin prospețime. O cicatrice pornind de la tîmplă — oricare —, peste obraz (pe sub pomete!), nas (cotește puțin!), gură (acum coboară!) și terminată frumos, sub urechea de la antipodul — desigur, tîmplei!

Ochiul, mîna, piciorul (fără discuție: cele pe care le-am salvat!) plus o dîntură curată — trebuie bine ambalate spre exemplu în petice — le vom coase cap la cap: petice — eșantioane dreptunghiulare (se începe cu patrate!), triunghiulare, romboidale, exagonale — postav autentic — cum se făceau covoare prin '22 din mostrele unor fabrici de stofă (și ne gîndim la întreprinderea Prejmer — Lunca Cîlnicului). Cunoașterea geometriei atrage după sine un plus de stimă din partea unor pietoni ignoranți.

State Broajbă fusese — deci —, imediat după încetarea ostilităților, invalid. De profesiune — invalid!

Figura cu pleoapa (îi rămăsese sub formă de tic pînă astăzi) era singura autentică, originală — de pe cîmpul de luptă. La Cotul Donului îl otînjiseră peste ochi cu o scurtătură, bolșevicii! Se muncea, pe inserat, la un fost colhoz, să convingă niște curci de avantajele sistemului capitalist.

Poate că sacul, purtat subsuoară în această ocazie, a complicat mult lucrurile și a umbrit, a făcut să nu fie evidentă obiectivitatea sa și să-i — în aparență — lipsească strădania de acea finalitate pur ideologică!

Mîna — însă — îi era mai sănătoasă (cea paralizată între opt dimineața și opt seara), fiind stînga — pentru că State Broajbă este (după cum avem senzația că ați și înțeles), într-un fel: stîngaci!

Încă de la școala primară unde învățătorul — i se zicea „roabă” și din cauză că umbla ca pedalînd la o unică roată, plasată între manșetele pantalonilor — se chinuise șase luni să-l deprindă cu linii drepte, inclinate de la dreapta la stînga — dar State Broajbă, după ce asculta cu religiozitate explicația și se scutura de praful de cretă cu care „roabă” (cu creta!) îl ciocănea — spre ajutorare — pe creștetul tuns „ienicer” (că avea într-una bube dulci, alternate cu un fel de rîie căprească)... le făcea de la stînga spre dreapta — s-a demonstrat (în general!) și s-a convins „roabă” (în particular) că elevul e „oareșcum stîngaci”. Apelînd la ordinea cronologică, filmul ar fi acesta:

Într-o miercuri („miercuri, de la patru la șase, după masă, educație fizică!”) într-o miercuri, așadar, la un pumn dat peste rîie, dat cu dreapta — sub rîie se afla State Broajbă — de către a lu' Cartof, și în curtea școlii, State Broajbă răspunsese (dintr-o direcție din care nimeni nu se aștepta la agresiune) cu o palmă în a lu' Cartof!...

Fără urmă de îndoială — deci, exercita o meserie, — ca oricare alta —, muncă destul de grea ce (într-o societate organizată pe baze sănătoase), dată fiind lungimea schimbului, precum și mediul insalubru (profesa la circiuma lui „Jegosu”, lîngă ușa cu vopsea albă, dar sco-rojită, și clanță de alamă) i-ar fi dat dreptul la cel puțin un litru de lapte pe zi, dacă nu și spor de periclitate în bani.

Tatăl său — țambalagiul — cîntase la maialuri, (un fel de serbări cîmpenești dar care, din lipsă, se țineau pe dealul „Cusuregi”, de Sfîntul Ilie, că de aceea se mai numeau și „sintilii”) primea lapte — da' acum, numai în urmă, de cînd intrase la fabrică, în ascuțitorie, ca să-și facă și el o pensie și într-o zi sărise din tren (pînă la

gară mai erau circa oștsute de metri și toți salariații de la „I.A.R.” și „Automotoare” când cursa — ori personalul — trecea de ace la primul canton după podul de peste șoseaua care duce la Miercurea Ciuc, se lăsau pe vine — coboriți pe ultima treaptă a scării și, cu piciorul drept bine întins înainte, își dădeau drumul din tren, angajați apăsător pe spate... sărise, deci, ultimul și pentru prima dată și el, că prea și-au bătut joc ceilalți când pierdea pontatul, (întorcându-se tocmai din gară, șchiop și cu vătămătură cum era) — luându-l cu „moș prohab” și multe altele pe care se jenează să le reproducă acasă, unde — pe lângă trei nepoți între șapte și nouă ani avea (nu de la State, de la soră-sa cea măritată cu Ilie care spărsese la Cooperativă și încheia de vreo doi ani — și mai avea de încheiat până-n '67 — lăzi pentru fructe la un penitenciar nou!) avea așadar și o nepoată care începuse să nu mai cam prea încapă în bluză (ca bust).

Sărise și el, crezând că e de prima dată, dar la autopsie s-a stabilit că era ultima... așa că bătrînul Broajbă — fost țambalagiu la maialuri (sintilii) n-a mai avut dreptul să primească pensie!

Ne erau cunoscuți, în perioada pomenită unii naivi (alții mimînd destul de prost naivitatea!) care nu conțineau să se întrebe în ce constă — de fapt — aportul lui State Broajbă, între orele opt dimineața și opt seara, la refacerea țării greu încercată de război și acum trecînd, printr-o secetă care implica — pe cel puțin două provincii românești — foamete.

E posibil ca foametea să fi fost o consecință directă a secetei — dar tot așa de bine și invers! — Nu vrem să divagăm. În afară de aceasta, chestiunea ne depășește. E pur economică — domeniu în care o incursiune a noastră ar părea arbitrară (sau — indirect — inoportună) unor oameni cu practică temeinică și cu studii de specialitate. Academia Comercială din Cluj se dispersase pe toată durata războiului în orașul vecin cu orașelul de care ne ocupăm, într-un fost liceu comercial, acum supraetajat și cu două aripi tencuite fistichiu, („Corpul A”, cum stă scris pe ușa principală) și cu o altă destinație, dar pe atunci clădire destul de modestă (pe atunci pe cînd încă era liceu comercial) și unde terminase patru clase ofi-

țerul de poliție de mai târziu — Ignat Ce — și o singură clasă — în trei ani — soția sa. Copiii lor — erau doi — aveau ochi albaștri. Cu toate acestea tatăl — Ignat Ce — se remarcase, încă de mic, printr-un ochi căprui, iar celălalt: jumătate verde — jumătate negru, că de i-ar fi sărit primul — nici dracu' nu izbutea o proteză ca lumea — da' el avusese norocul nemaipomenit să-i sară al doilea cînd într-o încăierare la „Jegosu” i s-a întîmplat cu un sifon în cap.

Mult mai târziu — după ce State Broajbă se transferase la poștă de unde (perioada ar obliga la un capitol special pentru că în fapt nu funcționase decît între 1 mai și 23 August, dintr-un același an) a fost silit să demisioneze de către o dirigintă fără pic de fantezie care îi reproșase, ca pe o abatere de la regulamentul de ordine interioară, inovația menită nu numai să simplifice munca factorilor poștali (bărbați sau femei, tineri sau bătrîni) dar și să educe în spirit nou cetățenii (urbani, rurali etc.) în niște clipe cînd un om educat valorează cît patru complet ne-educați sau cît doi semieducați sub aspect cetățenesc avea să se stabilească...

Am vorbi despre inovație — desigur — dacă nu ne-ar reține teama îndepărtării de subiect... totuși, dat fiind că inovația e de o însemnătate cu totul deosebită, în caracterizarea personajului nostru și a evenimentelor în mijlocul cărora el — vai — gravitează, alcătuiind (evenimentele !) canavaua de intrigă (ce va duce, în ultimă instanță, la crimă) nu putem renunța !

State Broajbă — și-i de prisos orice metaforă stilistică — intuise genial metoda care (anticipînd cu aproape treizeci de ani, precum Coandă avionul fără elice !) avea să revoluționeze poșta. Iată despre ce e vorba: zilnic el convoca la „Jegosu” hoarda de destinatari și, conștiincios pînă la sacrificiu de sine, le distribuia: scrisori, telegrame, mandate ! Sistema, prin simplitate, frizează Oul lui Columb !

O tristă și — ah ! — nenorocit de îndelungată practică birocratică, rutina și invidia au colaborat — și de data aceasta — sugrumînd în fașă (am mai putea cita : motorul Diesel, sonicitatea, televiziunea fără releu !) dorința sinceră de progres. State Broajbă s-a lovit de — în

primul rînd — șeful său — mai precis: șefa —, diriginta (dar și colegii) — ieșind luxat !

Se poate ca la înlăturarea lui să fi contribuit și unele soții de destinatari — niște casnice retrograde, fără perspectivă politică și care (în cazul unei anchete de cadre, efectuată cu scrupulozitate) nu ne miră dacă s-ar fi dovedit că sînt — în cel mai fericit caz! — nepoate de proprietari a circa trei hectare, plus zece oi și o capră.

Ancheta — însă — nu s-a întreprins nici pînă azi !

Așa că — mult mai tîrziu —, după ce State Broajbă se transferase la poștă (a trebuit să renunțe la profesia de invalid pentru că din nou romul — și prin „rom” înțelegem: rachiu de izmă, de pere sau de brad ! — din nou era servit fără salam alterat, obligatoriu) s-a putut stabili aportul său la reconstrucție.

State Broajbă — pe post de invalid la „Jegosu” le minca tuturoră mezelul.

3. — În care Ignat Ce, printr-o serie de deducții, ajunge la un silogism indubitabil —

Chestiunea capitală însă nu era aceasta. Cînd am stabilit că cineva murise (nu existau indicii pentru o sinucidere — la moarte naturală, cunoscîndu-l pe State Broajbă, așa cum îl cunoștea Ignat Ce, nu te puteai gîndi, mura so provoca mîncărimi, de la policar pînă la degetul mic, chiar și orfanilor — cu și fără pensie — copiilor sub șapte ani recunoscuți de tații lor tîrzii după ce îi concepuseră — mamele — din flori și încă altor pietoni tot așa de inocenți și dezinteresați), trebuia să fie vorba de unul, dacă nu de mai mulți asasini.

State Broajbă n-ar fi rezistat peste trei minute în calitate de „și-a dat obștescul sfîrșit”, de a „încetat din viață” într-un pat, lămînare-n palmă, preot îndurerat profesional la căpătii, candelă pîlpîind anemic sub icoană — icoană pe sticlă, cu ciuma nerușinat de goală — ținută — în lanț de sfîntul Haralambie și — alături — colegul său dîndu-i balaurului să înghită o lance pe care acesta, răsfațat în toate mitologiile de după potop (cînd Noe — de beat ce era — trecuse cinci săptămîni pe lingă Ararat, și-l vedea dublu, și arunca ancora între el, și de-abia s-a

oprit — arca — după ce fiii lui îl smulseseră dracului de la cîrmă și-au slobozit-o — ancora — unde era așteptată !) pe care — lance — răzgiindu-se (balaurul) refuza s-o mai înghită neînvelită în piine sau nedizolvată într-o linguriță cu ceai.

Nu. State Broajbă făcea parte din categoria de oameni care, prin calitățile lor multiple, stîrnesc invidia semenilor. A muri pentru ei înseamnă să te oprești din viață, să nu mai poți înainta pe drumul pe care ai apucat-o de cînd ți s-a retras permisul de port biberon pentru că doica te-a surprins turnînd laptele în oliță și înlocuindu-l cu spirt păstrat în cățelul cu fluierice sub coadă ! — a te opri din viață, deci, însemna (pentru oamenii de genul lui State Broajbă) ca după ce ai ignorat o lamă cu două tăișuri — pe toată lungimea ei — să ai surpriza neplăcută de a observa că, printre coaste, numărul șapte și numărul opt, este imposibil să ți se mai strecoare și prăseaua și toate acestea în urma încercării de a te rezema cu fruntea de ceva pe care îl luaseși drept gard și fiind cu mâinile ocupate și amuzîndu-te la amintirea calului de săptămîna trecută pe care l-ai confundat (cele patru picioare ale sale) — calul lui Stelean Pepene (încărcător-descărcător) cu împrejmuirea de ostrețe ale aceluiași Pepene !

Altă variantă ar fi — tot pentru un sfîrșit vrednic la o viață trăită cu nerv (dar am neglijat să spunem că lama nu era obligatoriu să aibă minerul înfipt, nitam-nisam, într-un gard !), altă variantă — așadar — ar fi să te trezești pe la trei dimineața, înainte de a se lumina de ziuă; și cînd te echipezi — pe bijubițele, să nu-l deștepți pe cel mic — ultimul al lui Ciorofleacă — (fostul ofițer de poliție Ignat Ce avea și el o soție — însă nu concepea, nici în vis, că asasinul ar putea fi el, Ignat Ce!), plecat pe o săptămîină în Moldova, dar ascuns în pod sub fin (Ciorofleacă) deci, să nu te simtă nici a lui Ciorofleacă și după ce pantalonii și cămașa le-ai îmbrăcat cum le-ai îmbrăcat (că în rest erai, ca încălțăminte, desculț), să te pomenesti cum pălăria — largă pînă ieri seară — nu-ți mai încapă pe creștet și din cauza toporului înfipt acolo atunci, probabil, cînd ți s-a părut — ca prin somn — că o auzi țipînd pe ea — pe a lui Ciorofleacă (pentru că ea era cu fața spre încăpere), dar n-ai dat importanță și ai ațipit —

sau așa ceva — la loc !... Ori, trecînd cu dezinvoltură prin camera lui Marcu (de fapt a văduvei lui Marcu. El — Dumnezeu să-l odihnească în pace — nu mai ieșise de sub gheață pînă astăzi din iarna aceea cînd, aruncîndu-se după cruce — la bobotează — și încălzit cum era, trei coniacuri adulte și șapte monopoluri preșcolare, că romul la „Jegosul” se găta cînd nici nu te așteptai !, nimerise cu tîmpla într-un tub de beton și de acolo — ca pe tobogan — în gîrlă, totuși, unde și avea treabă, dar acum — mort !) trecînd așadar, cu nonșalanță, prin camera lui Marcu și de pe marginea ferestrei, la ieșire, să nimeriști cu gîtul în sfoara pentru uscat rufe, agățată de grindă, lingă plită, în bucătărie, și făcută colac și să te găsească — după trei zile — văduva lui Marcu cu slăninile la sub-suori și rînjindu-i indecent, ba — după cele toate — scoțînd și limba la cel de-al doilea (că el a deschis ușa întîiul) și era să-l lovească damblaua — de și azi i-ar mai turna găleți cu apă rece peste ceafă în seara de prohod — dar el s-ar fi „școlit”, făcîndu-se că se sperie, ca după două-trei zile — din plictiseală — să îl apuce iară boala copiilor !

O altă posibilitate de a sfîrși onorabil, de a te retrage la timp și pe scara principală (nu prin liftul rezervat mărfurilor și în sicriu de brad negeluit, ca toți neajutorații) — medita fostul ofițer de poliție Ignat Ce atunci seara, după intrarea oarecum solemnă a lui Ciorofleacă la „Jegosu” — ar putea să fie și (evident, analiza acestor posibilități de deces era raportată mereu la eroul nostru — State Broajbă — de neconceput în postura de sinucigaș) ar fi și cînd — după o seară de dezbateri la „Jegosu” — ajutat printr-un fel de teleghidare, cu „tenișii” lui Sen Haucă de o parte a umerilor și cu șușonii lui Gheo al lui Maței, de cealaltă (nici ei nu prea în stare să numere mai mult de cinci stele — ba poate de cinci ori prima stea, pe care cu destulă trudă ar — dacă-ar! fi zărit-o pe-o vreme fără ploaie), deci nici ei nu prea insistînd să se aplece spre a-l ridica — nu prea insistînd din motive mecanice — și el, State Broajbă, înaintînd pe burtă — cu ajutorul coateilor proprii — pînă acasă la el, pe strada „S-au Scuturat Toți Trandafirii”, ar fi rămas îmbrăcat numai pe spate — dar, oricum, nu se născuse încă în Australia, la antipod,

omul care să-i vadă (pînă la noi săpături, magma o cotăm ca opacă), să-i vadă ombilicul gol, iar dacă se născuse — tot degeaba și-l mai îmbrăca — ombilicul — pentru că acela ar fi putut străbate și tergalul cu privirea, după ce trecuse prin bazalt cu ea! ajutîndu-se, așadar, din coate (State Broajbă) și marcîndu-și drumul pentru la întoarcere (că în basmele noastre, ce se vădeau instructive și cu acest prilej), marcînd ulicioara, deci, cu nasturi, fire sintetice gri și în ultima instanță furnituri — și dacă i-ar fi venit cuiva ideea să i se proțăpească „în față” (cineva — opritul — alcătuiind un unghi drept cu State Broajbă — sau obtuz, și curiosul ieșea de la „Jegosu”, dar scurta-se cumva drumul — în vîrfurile căruia (unghiul) State Broajbă ar fi fost cu chelia și curiosul cu galoșii — cum se întîmplă adesea în serile cînd plouă, în serile de noiembrie, cînd plouă în loc să ningă!) — și l-ar fi „interpelat” cuviincios, cu „cine ești bă?” — i s-ar fi răspuns (de la stadiul cel mult al manșetelor, de rigoare aici, ale celui ce întreba) „Șarpele Broajbă” — cu un sughiț între nume și pronume (sau viceversa) ... și după ce ar fi ajuns la poartă și ar fi adormit — tot pe burtă — iar cei doi tovarăși ai săi — limpeziți parțial de ploaia amestecată cu un fel de fulguială, dar nu îndeajuns (limpeziți), oprindu-se nesigur ar fi reflectat la nenorocirea, care-i persecuta întotdeauna pe cei mai buni fii ai ei — și nu destul de în plinătatea forțelor fizice (Sen Haucă și Gheo al lui Maftei) pentru ca să îl poarte pe brațe la patru dimineața de-a lungul a treizeci și șapte de trepte — pe State Broajbă — pînă în patul din lemn cu somieră de fier forjat, fostă poartă de cavou — și ar fi găsit soluția de a-l rezema cu spatele de zid (în poziție „șezut” — la care State Broajbă se și lăsase convertit) și (după ce Sen Haucă dăduse-n brînci de vreo două ori peste nisipul în care era înfiptă o lopată) ar fi sugerat (Sen Haucă) să-l acopere (pe State Broajbă) cu nisip ... „doar morcovii, păstirnacii (și aici cunoștințele lui în materie de zarzavaturi se poticneau) tot în nisip stau iarna-ntreagă și pot fi mîncăți” — adică nu îngheață — l-ar fi zidit (pe rînd sau dintr-o dată, că vreme — slavă domnului aveau) și pînă la cravată, la nodul ei, și s-ar fi retras cu sufletul împăcat și — sperînd să nu-și inverseze domiciliile — cu

toate că deosebirea „dintre” un făcăleț (pe care Sen Haucă, prevăzător dar și experimentat, îl concepuse subțire) și coada de mătură (partea superioară), singura armă albă din casa lui Gheo al. lui Maței, armă care rămânea mereu în dormitor, și sub perna nevestii, și deci neînchisă în cealaltă cameră (la un loc cu trăgătorul de cizme, vâ-traiul și rișnița cilindrică) de câte ori — adică în fiecare seară — îi zicea Matildei: „mi s-au gătat iară țigările” și sint pînă la „Jegosu”... — nu era prea mare (deosebire, deci dintre făcăleț și coada de mătură)... apoi ar fi trecut pe acolo — după vreo două ore — Lică Ciuraru și Fan Beșleagă (eventual), mai obosiți decît primii trei și primului (sau la al doilea —, sau amîndurora deodată) — la vreo zece metri de poarta lui State Broajbă — i s-ar fi năzărit un bostan pe nisip, și primul, sau al doilea, ar fi sugerat, ținîndu-se greu pe picioare din pricina mișcărilor de rotație și revoluție, să se întreacă în nimerit dovleacul cu niște țigle, care tocmai se aflau pe acolo... și l-ar fi nimerit! ajutîndu-l pe State Broajbă — ei, astfel — să părăsească această vale a plîngerii și să nu fie dezgropat spre îngropare decît — primăvara — dacă în zori mizeria de ploaie s-ar fi transformat în zăpadă autentică și iarna se statornicea timpuriu — fără ca, nici în ultima ipostază semenii lui State Broajbă să poată suspecta suicid!

Fostul ofițer de poliție, Ignat Ce, a ajuns așadar la încheierea că avem de a face cu un asasinat.

4. — „Domnul Seguiet, ministrul justiției, caută de zor clopoțelul...” cele de mai sus petrecîndu-se la primul din capetele funiei! —

„... e-ste cune-putință săși închipuieci ineva tulburarea lui Iudo-vic al ics-iii-lea! a auzul acestor cuvinte!” silabisea madame Ciorofleacă, trăgînd absentă de sfoară. Care — însă era starea civilă a lui Richelieu?

Il cumpăraseră din Tohanul Nou (un negustor de cai — în fapt geambașlicul său prezenta aspecte destul de inedite: practicat noaptea, nu reclama la locul de muncă decît un singur element uman în dualitatea, îndeobște obligatorie, vînzător-cumpărător... dar beznă completă și goloși — îi consiliase pentru exemplarul roșcat și cu pistrui!) Richelieu — deci — trebuia scos zilnic la iarbă, pe gîrlă, în sus către „Șapte Izvoare”.

Madame Ciorofleacă (în chiar acel anotimp îl înțăr-
case pe al optulea, iar cel de-al nouălea mai avea vreo
trei luni, pînă să înceapă a consuma lapte) folosește, prin
urmare, răgazul — spre a-și desăvîrși instrucția !... Așa
se vede treaba, pentru că în mîna, care ar fi trebuit să
bată covoarele dar are să scuture preșuri încă doi-trei ani
și după episodul de față, avea un Alexandre Dumas, iar
în cea pentru fărăș — o funie, la capătul căreia Richelieu,
cu pistruii ușor răriți de o extensie a șoricului, rezultată
din crescut — refuza să țină pasul cu eroii cunoscutului
roman de aventuri cavaleriști.

Lectura — în condițiile date — era dificilă, păscutul —
și ei precar. Richelieu — pe o logică a rîmătorului (obligat
prin experiența care coboară de la acel strămoș ce deve-
nise primul cîrnat oltenesc — începem cu el ca fiind cel
mai subțire ! Cîrnatul !) nu renunța la trei frunze de ștevie
între patru bolovani, concrete — frunzele —, pentru o pa-
jiște ipotetică, suspiciune de altfel întemeiată, cum se va
vedea mai tîrziu — cînd pe „Podul lui Căciulă” madame
Ciorofleacă (de beton, podul !) ajungînd la aliniatul
pentru care ne-am reproșa pînă în mormînt dacă — din
motive de rezistență la erudiție a redactorilor noștri — nu
o să luptăm fără istov ca să-l vedem tipărit aici și acum:
„Dar, trecînd pragul sfîntului lăcaș, sărmanul pocăit nu
putuse închide atît de grabnic ușa, încît patimile de care
fugea, să nu intre odată cu el !” — stopase (madame Cio-
rofleacă) exact în mijlocul podului, așadar, și reluînd de
aproape două ori în următoarele cincisprezece minute
frază, sfîrșise prin a lăcrima — vreme în care Richelieu,
sceptic la o minune a Sfîntului Varnava — patronul zilei
— stricată (minunea) pe un anonim, nu sperase nici o
clipă să vadă răsărit măcriș din mozaicul iremediabil ci-
mentat al pietrelor de rîu ! Singura mîngîiere a stomacului
său — cu sucuri gastrice normale — ar fi parapetele din
fier — țeavă ! — vopsite adecvat, într-un verde primăvă-
ratec, precum toate havuzele de fontă care — la noi —
se vor concurînd, în martie, clorofila.

Madame Ciorofleacă — deci — încă smucea de funie,
pe un traseu care — din loc în loc — prezintă vegetație.

La aproape trei ore post-episodul „pod” al lui Căciulă !
— madame Ciorofleacă — transportată complet (după o

dispută dură între Ana de Austria și cardinalul I) pe cînd descifra: „nespus de bucuros, regele întrebă dacă...” (în românește de Ticu Arhip și Milton Fanny Lehrer), ducîndu-și la gură mîna cu sfoara, pentru ca să-și înăbușe un suspin, constatase — madame Ciorofleacă — relaxarea legăturii directe dintre ea și beregată (a lui Richelieu!). Una din ipoteze ar fi cea potrivit căreia agasat de romanțiozitatea narațiunii (precizăm că madame Ciorofleacă îngurgitează beletristică șoptindu-și suav, cu interpretare adecvată, textul!), își rosese — Richelieu — și digerase de mult partea în cauză de cînepi împletite, neglijînd să lase vorbă că ceaiul și-l va servi la niște gentilomi — tot din stirpea york — dincolo de curmătură.

Madame Ciorofleacă, sărind capitolul care în primele două rînduri cuprindea un cuvînt imposibil, „eghileți”, ajunse direct la iubitul și soțul, neuitînd să se orienteze cu fața spre sat și cu sfoara tîrîș (Richelieu efectuase și alte evadări, la cărți mai palpitante, precum „Lola Montez — femei celebre” dar pînă la urmă o ajungea și — sătul — trăgînd cu dinții de capătul, astăzi opus lui Alexandre Dumas, n-a dat motive de îngrijorare!). Deci madame Ciorofleacă își continuă „lecturarea” (pentru conformitate: Ion Popescu): „Ah! doamnă, începu d'Artagnan...

Cheia „firește” că nu era la locul ei. Toți cei șapte „cu fără de încălțări” (cum formulase cu aproape douăzeci de ani în urmă în pagina literară de la sfîrșitul săptămînii a cotidianului Opinia din Iași, un nume pe nedrept uitat și care — tot el — încă de pe atunci crea acel vers antologic: „... că începu lăuta-n cui să cînte!” — pentru ca să nu mai vorbim de finalul mobilizator — pur și simplu — al „Baladei de veghe”: „...seama ia — zvonarii de ne-pace!”) Toți șapte — cei mari — pe vreo toloacă, desculți, luaseră cheia. Sau poate numai unul, dar în numele tuturor. Sau cea de a doua din soacre (prima era astăzi „de rînd”, bocitoare în Scheii Brașovului unde se sfîrșise, lovită de dambla, o fostă circiumăreasă cînd pe fiu-său îl evacuasera părinții noră-si — a crîșmăresii — și în felul acesta nu îi mai putea moșteni — fiu-său!). Sau Ciorofleacă — el, personal — dacă ar fi trecut pe acasă, din

eroare, pentru ca să își schimbe cămașa, ori pantalonii — și ar fi găsit-o (cheia) la locul știut, unde se afla întotdeauna — fără excepție — dar lipsea acum...

Așa că madame Ciorofleacă (Richelieu se pare că în ocazia de față a fost reținut mai mult decît se aștepta) — apărură peste drum de „Jegosu” cu Cei trei mușchetari în dreapta („firește — răspunse iezuitul — pentru examenul dinaintea hirotonisirii trebuie numaidecît o teză...”) și funia tirîș prin praf în stînga — mîna, a lui madame Ciorofleacă.

Fan Beșleagă o sesizase — cum a lăsat să se înțeleagă a două zi — prin vitrină, printr-o spumă de drojdie și sticla cu licheur Mureș (destul de ieftin, însă cu un gust echivoc de humă albastră, temperată în „la munte ploaie și lapoviță” — vezi Ion ăl Frumos !) o sesizase cu cîteva momente înainte de apariția — din aceeași direcție — a ciurdei, așa că atunci cînd madame Ciorofleacă („pe la zece și jumătate d'Artagnan pune piciorul pe pămîntul Angliei, răsufînd: în sfîrșit, am ajuns !”) intră la „Jegosu” cu taurul ținînd în gură celălalt capăt al funiei (taur cu care el, Ciorofleacă — de altfel și toți ceilalți — pînă una-alta n-avea ce face). A și înjurat-o pe impulsul momentului — Ciorofleacă a înjurat-o !

Trecuse (taurul) — întîi și întîi — prin fereastra de lingă stelaj — cel cu băuturi — însă cu ea, (fereastra) cu tot — plus partea de jos a zidului, dar s-a întors de îndată pe unde cu o secundă înainte fusese ușa care dă spre wc-ul din curte și cu cerceveaua-innodată pe gît (taurul, tot el !). Cum ieșirile și intrările se succedau într-un ritm mereu mai alert, și din cele mai nebaneuite puncte cardinale, de-abia după a șaptea, sau a șasea... (ordinul fiind: unu-intrare, doi-ieșire, apoi se relua) la început nimeni n-a avut vreme — (după a șasea dispariție continuată cu a șaptea apariție), la început nimeni n-a avut vreme să se sinchisească. Taurul gonea de jur-împrejurul cîrciumii cu Ignat Ce, Grigore Grigore, Fan Beșleagă — și cu o singură mînă ! —, Ciorofleacă, Sen Haucă, Lică Ciuraru, Gheo al lui Maței și alți vreo nouă, toți strîns după diînsul (taur !) și zicîndu-și că — ei — dacă s-ar mări distanța cît de cît, dacă ar îngădui (ei !) să crească — distanța — atunci taurul ar fi cel care, avansînd, ră-

mine în urmă, în urma lor — dat fiind că era vorba de o competiție în cerc — și deci el, taurul, ar fi trebuit să-i urmărească — ceea ce nu le-ar fi fost de folos în nici un fel. Și au continuat, așa, să se țină aproape de taur (să fie în ritm cu el, dar nu la modul „șir indian”, ci „în corpore”), care n-a mai putut să se întoarcă în cârciumă, sau n-a mai vrut să se întoarcă în cârciumă, sau pur și simplu nu mai vedea pe unde să se întoarcă în cârciumă (dacă ar fi avut timp pentru așa ceva !) și înconjurând de vreo douăzeci de ori același edificiu (cu Gheo al lui Maței, Grigore Grigore, Sen Haucă, Fan Beșleagă, Ignat Ce, Ion ăl Frumos, Lică Ciuraru, Ciorofleacă și așa mai departe ghem, după el, imediat), și în galop infernal — toți ! — iar la ultima cursă a scăpat în afara traiectoriei — taurul — (vezi forța centrifugă !) și a nimerit în stradă, și în mijlocul ciurdei care nu se scursese de tot, și a străbătut-o (strada cu ciurdă pe ea !) și cu Gheo al lui Maței, Grigore Grigore, Sen Haucă, Fan Beșleagă, Ignat Ce, Ion ăl Frumos, Lică Ciuraru, Ciorofleacă și așa mai departe în monom, după el (taur), în iureș furibund, pe aceeași idee de cerc (el însă nu mai exista acum — cercul !) care s-ar putea să-i transforme în urmăriți dacă nu se zoreau să rămână — cel puțin aparent — urmăritori și totul cu viteză de uragan care („la ce dracu' or fi avînd astea, uraganele, nume de damă? !”) a tăiat în două satul și a eșuat — uraganul, taifunul etc. — de abia cînd acel taur se năpusti cu ultimele sale forțe prin ușa de la grajdul comunal, unde locuia de fapt, ușa ce se deschide în afară și pe care o pregătise (deschisă de la primele mugete plictisite și tălângi, auzindu-se la extremitatea de sus a văii morii) schiopul de la tauri, și Gheo al lui Maței, Grigore Grigore, Sen Haucă, Fan Beșleagă, Ignat Ce, Ion ăl Frumos, Lică Ciuraru, Ciorofleacă și așa mai departe s-au tencuit pe ea — ușa — după intrarea taurului și nu s-au lăsat cojiți de acolo pînă tîrziu cînd începuseră a se ivi primele stele, printre care și a Oierului, peste Mărdăgău.

„Încîntat, englezul nu-și mai dădu osteneala să amestece zarurile...” deslușea cu greu, în lumina lunii prin fosta fereastră madame Ciorofleacă pe la orele douăzeci și treizeci de minute, cînd Fan Beșleagă s-a întors la „Jegosu” cu zidarii.

5. — În care asasinul este numărat pe degete —

„Fiecare cu autobiografia mă-si” — avea obiceiul să se pronunțe sentențios State Broajbă, pînă în preajma morții lui și încă o bucată de vreme după aceea.

„Noaptea sfîrșită cu un cadavru — dezbrăcat la piele și hainele împăturite atent alături, se deosebea, pe retrospectivă, de celelalte nopți ale obișnuirilor de la „Jegosu”, printr-un cadavru dezbrăcat la piele și cu hainele împăturite atent alături” — constata, după o pauză, Ignat Ce — fostul ofițer de poliție, care nu avusese mîmă.

Grigore Grigore — își continua el investigația — n-ar fi putut asasina pe cineva, vreodată, iar pe State Broajbă (în mod deosebit — atunci) din cauza găinii.

Faptele se înfățișau cam așa: locasta soția lui — avea, ce-i drept cu aproape mai mulți ani decît Grigore Grigore, pe fostul ei buletin de identitate. Locasta, așadar, era — ca nume — o simplă întîmplare, în menajul lui nefiind vorba de complexul Oedip (iar buletinul fusese cu adevărat descoperit la ultimele patru porții de cartofi cu afumătură, pe fundul oalei). Vasăzică locasta — pe concret — duminică la prînz voia supă de găină și cum parte din familie n-avea vîrsta, parte era de sex opus, iar Grigore Grigore cînd prindea pe sine un animal — purice sau altceva — nu-l strivea cum se obișnuiește, prin presare, între unghiile mari de la mîini, ci îl planta — grijuliu — în blana lui Samson că „de ce să moară” (puricele) și „mai dă-l în mă-sa l” (Samson) care „latră cînd mă clatin” (îl jena un bocanc de cîte ori depășea o sută mililitri secărică pe decimetru pătrat corp uman), așa că locasta cu trei lei în palma stîngă strînsă, găina și cuțitul, legată de picioare (găina) în mina dreaptă, se îndreptau spre poartă — locasta, cuțitul, găina — dar Grigore Grigore, privind după ele, a nimerit cu tîrnăcopul — încerca să taie un șanț (de la jgheab) de-a latul curții — a nimerit în cada de tuci, întoarsă cu gura în jos, la care cada s-a spart; Grigore Grigore a zvîrlit tîrnăcopul, a tras un picior în sfărîmăturile căzii și apoi pe spate urlînd — încerca să-și îndese în gură laba piciorului desculț care însă nu mai încăpea — în gura lui Grigore Grigore — cu nici un chip, și iată de ce, după vreo jumătate de oră, cuțitul,

găina și bancnota se aflau, în fine, în mâinile lui Grigore Grigore, încălțat de data aceasta și șchiopătînd în arm spre „Jegosu”. Spre „Jegosu”? Investigațiile fostului cițer de poliție — Ignat Ce — n-au urmărit pista, destul că Grigore Grigore le depunea pe tejghea (găina deasub, cuțitul la mijloc, bancnota — care acum era de o sută de lei, deasupra) și bolborosea ceva (Grigore Grigore) în legătură cu „de ce să ia altu' banii?”, iar pe la miezul nopții găina și cuțitul pe dușumea (găina tot cu picioarele legate, cuțitul pe verticală, înfipt în scîndură, lângă) despre bancnotă nu se mai știe nimic de atunci și Grigore Grigore în genunchi în fața lor (găină, cuțit) implorînd-o pe cea dintîi (că „el nu poate lua viața altuia”) să se sinucidă „singur” (găina, evident, dar de vreo două ceasuri o trata drept cocoș, poate din cauză că ora era prea tîrzie pentru ca să se mai poată zăbovi la cîrciumă în compania unei ființe femeiești) I... Grigore Grigore nu avusese timp „socialmente necesar” să devină asasin!

Numitul Lică Ciuraru duminică seara căzuse din căruță. Căzuse în sus. Ana și Caiafa li s-a năzărit în plină coborîre un fel de nuștiuce lîngă ultimul bulamac (cel cu bec spart în primele cinci zile ale săptămînilor fără soț, și următoarele două din săptămînilor cu) și au cîrmit-o brusc — Ana și Caiafa! Lică Ciuraru într-un tîrziu s-a dat jos de pe stîlp, a legat caii (tot de stîlp, de același) și a intrat într-un fel, la „Jegosu”. Printre altele avea mers de copaie. A cerut — în direct — cel de-al nouălea „imens”! Era devansat. Cînd Fan Beșleagă a observat, subtil, că „peruca” i-ar fi (lui Lică Ciuraru, desigur) încheiată grosolan — soba de teracotă cu cahle eterogene se retrăsese, discret, sub formă de dărîmături. Ar fi exagerare conștientă să se vorbească de „busculadă”, „încăierare”, „scandal” în local public etc. pentru că după aproximativ trei sferturi de oră, „bufetul” (cu consumatori cu tot) renăște. Se reparase lumina. Se înlocuiseră geamurile cu scînduri ale fostelor rafturi. Din cele douăzeci de scaune se înjghebaseră opt, dar mult mai solide, și fusese salvată o ladă cu sticle de rom, nemaivorbind de bere la care (era pe după cîrciumă) nici nu s-a prea ajuns! Prin tavan se zărea cerul, — e drept — dar numai prin două-trei locuri și cu condiția să privești în sus.

Lică Ciuraru era și el, deci absolvit.

Fan Beșleagă a servit toată noaptea cu o mînă pe sticlă, cu o mînă pe dop, cu o mînă pe țoiuri, cu o mînă pe bani, cu o mînă scărpinîndu-se, delicat, după ureche, de cîte ori își — sau, mai precis, înainte de a-și — turna lui... și — nota bene —; cu aceeași mînă; Fan Beșleagă — am uitat să spunem — avea una singură (mînă), iar cea care aparent îi stătea în șold, dar de fapt în buzunar, era proteză. A ucide cu ea, după atîta travaliu, ar fi fost de-a dreptul absurd. Fan Beșleagă „de facto” îl infirma pe Kafka — despre exegeții de mai tîrziu ai scriitorului, să nu vorbim !

Gheo al lui Maței nici măcar nu coborîse din autobuz în acea duminică seara a asasinatului. Trei femei particulare și un pionier l-au adunat din noroi, după ce — în stație — cu umărul în ușa care încă nu se deschisese (a autobuzului), galant, îl invita pe fostul paracliser — de douăzeci de ani paralizat. „După dumneavoastră, doamnă !”. A dormit acasă, în cimitirul catolic, pe groapa a șasea din rîndul trei, printre coroane cu panglici — („acasă” la sensul destul de figurat) și s-a trezit cînd paznicul, ca aproape în fiecare luni dimineața, paznicul cimitirului catolic, bîlbîit, (paznicul) încerca să-l convingă — îl deshumase din loden — că ori e mort și atunci e sub pămînt, ori e numai beat și deci, să se ducă dracului ! — dilemă din care Gheo al lui Maței întotdeauna luni dimineața ieșea foarte greu. Un cuțit, un pistol, otravă sau vată de sticlă, în mîna sa — pe intervalul de care ne ocupăm (reflecta Ignat Ce) — n-ar fi putut duce la crimă ! Prima armă — cuțit — ar fi luat-o drept aspirină — a doua (pistol) o putea considera cel mult pieptene și, încercînd să-și pună în ordine flora capilară, din care păstrase numai baza de discuții, ar fi împușcat funia clopotului, trasă pînă la birna de jos a turlei și legată întins, cu clopotul inclinat fix pentru ca să nu-l agite vîntul (pe clopot) și l-ar fi stîrnit (clopotul) ca la foc, băgînd în groază Șapte Satele . . . și „et-cetera” !

Ciorofleacă nu putea fi asasinul. Nici el. De la intrarea sa la „Jegosu” unde n-a rămas decît două-trei ore, iar noaptea și-a continuat-o lîngă pod, învelit cu o foastăna, la capătul care-i venea spre bărbie avînd (foastăna) un

piron cam prin dreptul laringelui, și încercind (Ciorofleacă) să încheie acolo cearșaful, că totdeauna așa i se întâmpla cu porcăriile alea de nasturi cazoni, cînd își greșea plapuma pe dos, încă de la intrarea sa la „Jegosu”, deci avea gabaritul depășit. Nici el nu era asasinul, în primul rînd pentru că ar fi trebuit doi care s-o sprijine pe victimă (oricine ar fi fost victima !), să o împiedice dintr-o mișcare de pendul invers, trei, care să-l păstreze la verticală pe Ciorofleacă (unul dintre ei ocupîndu-se, cu mîna liberă, de mîna în care Ciorofleacă ar fi avut arma) și încă trei-patru venind în viteză și trîntindu-se în, (repezindu-i înainte) pe cei trei (doi plus victima), iar alții șase-șapte, tot pe ideea de berbec, propulsînd grupul Ciorofleacă, inclusiv arma, pentru ca acesta din urmă, în ciocnire (ciocnire: asasin-victimă, între ei doi corpul delict) să împungă, percuteze, otrăvească (arma) ... și la urmă aportul lui Ciorofleacă ar fi fost complet neglijabil în fața justiției. Cam cît al unei pale de vînt, care mișcă o creangă dintr-un cais peste un acoperiș în jgheabul căruia se află (uitată, desigur), o cărămidă fără mîner ce va cădea (cărămida) în scuarul de alături și pe brațul numărul doi al scîndurii-scrînciob, cu o fetiță blondă pe brațul numărul unu (brațul nr. doi, deci, deocamdată liber), și fetița blondă, plictisindu-se între începutul și sfîrșitul căderii cărămizii, iar bunica (cea care croșetează un pulovăr, pe o bancă, alături) oarecum cardiacă moare pe la jumătatea relatării, nemaiasteptînd finalul hazos !

Nu. Ciorofleacă nu putea fi asasinul.

Sen Haucă sosise totuși cel din urmă la „Jegosu” în noaptea omorului. Adus cu o targă, pînă să vină salvarea. Cu cîteva minute mai înainte. Alimentara cea nouă avea în dreapta gangului, prin care Sen Haucă intra la el în bloc, două vitrine tot dreptunghiulare ca și gangul, cu prag continuat pe toate patru (două vitrine luminate în dreapta, gangul neluminat după ele și o altă vitrină luminată, în stînga), prag de beton, iar el — Sen Haucă — (becul se arsesese de cu seară la vitrina a doua din primele alăturate) Sen Haucă, deci, adresîndu-li-se cu „pardon !” unor milițieni inofensivi care conversau în fața acestora — vitrina — trecuse prin geam !

În ce privește felul cum și-a sfârșit el — Ignat Ce — noaptea crimei, o amnezie neagră i se instaurase între emisiunile cerebrale, presînd (amnezia) cu coate și genunchii în ele, spre bulb — cam de pe la două dimineața, ca de obicei !

Ulterior, după ce State Broajbă se întorsese din Tohan (în josul gîrlei s-a găsit manechinul vechi al celor de la „Confecția”, scos din gîrlă de niște copii și împins în gîrlă, din nou, de porc — al lui Ciorofleacă —, ulterior aveau să afile cu toții, prin intermediul aceluia străin venit să se angajeze țapinar la Babarunca sau Bratocea, (dar renunțase cînd în regiune s-a sistat vînzarea de „Diana” fără rețetă), că Ignat Ce — ex ofițerul de poliție — să tot fi fost două (dimineața, însă marți !) cu un cuțit în mînă alerga pe formula unui slalom uriaș pe care l-ai tricota cu o cursă de coastă — exclusiv pentru automobile de mic litraj), încercînd să se ajungă din urmă pentru a ucide (Ignat Ce, fostul ofițer de poliție) și însoțit în ascuns de o găină (din pricina întunericii se presupune doar că) îmblînzită ! Cît despre porc — n-a mai revenit la domiciliul conjugal (al lui Ciorofleacă).

Înmormîntarea s-a oficiat cu o întîrziere de două zile. Ancheta — într-un fel — stabilise: „î nec la beție” și (in aeternum) pe cruce stă scris cu creion chimic, muiat în gură:

— Ignat Ce, fost ofițer de poliție —

YUKIO MISHIMA

(Japonia)

S-a născut la Tokio. În 1925. Este, alături de Yasunari Kawabata (Premiul Nobel, 1968), reprezentantul înnoirii în proza japoneză contemporană. Autor al unei creații bogate și variate, cuprinzând numeroase escuri, piese de teatru, romane și nuvele. Creator de scenarii de film și actor. Tradus în mai multe limbi europene, Mishima este cunoscut în special ca autor al volumelor „După banchet” (tradus în românește), „Tumultul valurilor”, „Confesiunea unei măști”, „Foamea dragostei”, „Pavilionul de aur” (tradus în fragmente în „Secolul 20” — 1975). Moare la Tokyo, în 1970.

Viața și personalitatea autorului îi inspiră pe producătorul Coppola și regizorul Paul Schrader în realizarea filmului „Mishima”, răsunătorul succes la Festivalul de la Cannes, 1985.

Autor lucid, la care cultura modernă se îmbină cu tradițiile nipone, Mishima abordează temele sale într-un registru sobru, aproape clasic, pe care îl ornamentează grațios, cu umor rafinat. Povestirea „Perla” este reprezentativă pentru stilul autorului, în care se regăsesc broderiile fine ale artei insulare în contopirea lor cu trepidația secolului XX, nelipsind, pentru deliciul cititorului, o doză de suspense de factură aproape polițistă.

PERLA

Cu ocazia zilei sale de naștere de la 10 decembrie, doamna Sasaki voia să dea dovadă de cât mai multă discreție, motiv pentru care a invitat la ceaiul de după-amiază doar patru prietene: doamna Yamamoto, Matsumura, Azuma și Kasuga, toate de aceeași vîrstă cu sărbătorita, patruzeci și trei de ani. Deviza sa era „Păstrează-ți secretă vîrsta”, iar doamna Sasaki putea fi sigură că invitînd numai aceste prietene, nimeni nu va afla cîte lumînări vor arde pe tortul ei. Era mulțumită și mîndră de prevederea de care dăduse dovadă și de această dată.

De ziua sa, doamna Sasaki se împodobise cu un inel cu perlă, deoarece considera că diamantele sînt nepotrivite la o petrecere între femei. De altfel, culoarea perlei se asorta de minune cu noua sa rochie.

În timp ce invitatele schimbau primele impresii, doamna Sasaki se îndreptă spre masa mare din celălalt capăt al odăii și se aplecă asupra tortului, pentru a-l examina mai îndeaproape. Deodată, perla scăpă din montura inelului — jucase întotdeauna un pic — și se rostogoli pe masă.

Tocmai de ziua mea de naștere, gîndi doamna Sasaki, ăsta nu-i un semn bun, și se uită în jur ca invitatele să nu observe întîmplarea. Lăsă perla lîngă platou ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat. În jurul tortului se aflau farfurioare, lingurițe și șervețele, pregătite dinainte. Doamnei Sasaki îi veni în minte că invitatele vor observa desigur lipsa perlei, atunci cînd va tăia tortul. Trebuia să scape și de inel. Il scoase ușurel din deget și-l ascunse cu repeziciune într-o nișă a peretelui, chiar în spatele său.

Discuția se încinse, sărbătorita primi cu încîntare cadourile și uită de necazul cu perla. Veni și vremea ceremoniei cu luminările. Lumînările fură aprinse și sărbătorita trase aer în piept pentru a sufla. Era desigur greu să stingi dintr-o dată patruzeci și trei de lumînări, așa încît invitatele veniră să o ajute. Riseră toate.

Tortul a fost tăiat și împărțit pe farfurioare și doamnele se întoarseră la locurile lor. Tortul era garnisit frumos cu trandafiri din marțipan și cu mărgеле argintii din zahăr. O parte dintre mărgелеle de zahăr se rostogoliră pe fața de masă, iar dōamnele le culeseră cu degetele și le virîră la repezeală în gură.

Acum ședeau din nou pe fotolii, rîdeau și pālăvrăgeau voioase. Tortul nu era opera doamnei Sasaki. Il adusesese de la un cofetar de lux, iar doamnele il apreciară ca foarte gustos.

Doamna Sasaki strălucea de fericire. Deodată, însă, își aminti de perlă și o ușoară spaimă îi străbătu tot corpul. Se ridică din fotoliu și se îndreptă cu un aer cît mai degajat cu putință spre masă. Perla nu mai era acolo unde o pusese cîteva minute mai devreme, iar doamna Sasaki, căreia nu-i plăcea să piardă ceva, începu să o caute pipăind fața de masă.

Mișcările sale aveau ceva crispat, fapt ce nu a scăpat atenției celorlalte.

— Căutați ceva? întrebă una din invitate.

— Nu, nu, voiam numai ... Era o perlă aici, murmură doamna Sasaki și înainte să termine, cele patru doamne se și repeziseră la masă căutînd infrigurate.

Doamna Azuma se simțea ofensată personal. Cum e oare posibil ca o gazdă să facă atîta tevatură pentru o

amărită de perlă? Trebuia să facă ceva ca să salveze situația, așa că luă o hotărîre eroică.

— O, Doamne, strigă ea rîzînd, înseamnă că asta pe care am înghițit-o a fost o perlă! Cînd mi-am luat felia de tort am văzut ceva strălucind pe fața de masă, am vîrit-o în gură și am înghițit-o. Chiar m-am mirat că nu are nici un gust. Dacă era un diamant sau o altă piatră prețioasă, ar fi trebuit să mă operez, dar, pentru o perlă nu va fi cazul. Nu-mi rămîne decît să-mi cer scuze...

Declarația ei potoli spiritele și risipi bănuielile care începuseră să incolțească în mintea gazdei. Nimeni nu s-a gîndit că doamna Azuma ar putea minți. Veselă, doamna Sasaki luă o mărgea de zahăr de pe tort, o duse la gură și spuse:

— Ce mai, exact gust de perlă.

Și așa incidentul s-a topit în hazul general.

În drum spre casă, doamna Azuma o luă pe doamna Kasuga în mașina sa, erau vecine și vechi prietene. Nici nu s-a urnit bine mașina că doamna Azuma atacă:

— Acum poți mărturisi: tu ai înghițit perla, nu-i așa? Am luat vina asupra mea ca să te acopăr.

Tonul doamnei Azuma era distant, dar încă prietenos; nu părea supărată cu adevărat. Totuși, doamna Kasuga găsi de cuviință să arboreze o mină revoltată pentru acuzația nedreaptă. Cum adică, tocmai ea să fi confundat o perlă cu o bucățică de zahăr și să o înghită? Toată lumea știe, mă rog, cel puțin doamna Azuma ar trebui să știe cît de pedantă este ea cu mincărurile. Un singur firicel de păr să vadă în farfurie și-i rămîne dumicatul în gît...

— Te rog!, protestă ea cu voce hotărîtă, privindu-și disperată prietena, așa ceva nu mi se poate întîmpla mie.

— Draga mea, nu trebuie să te mai prefaci. Am știut imediat că ai fost tu. Trebuia să te vezi cum te-ai înroșit brusc...

Dar, în timp ce doamna Kasuga se străduia să găsească argumente pentru a-și dovedi nevinovăția, o senzație neplăcută o făcu să pălească: dar dacă, totuși, poartă acum, în stomac o perlă?

Căci, oricît ar părea-de improbabil să fi confundat o perlă cu o bucățică de zahăr, trebuia să accepte că, măcar teoretic, greșeala era posibilă. Sincer, nu-și putea a-

minti dacă a luat sau nu vreun obiect rotund de pe masă, dacă a băgat ceva asemănător în gură, dar poate a fost un gest mecanic și atunci n-ar fi de mirare că nu-și mai amintește nimic.

Ii mai veni în cap și ideea că, la urma-urmei, o perlă care s-a pierdut în stomacul unui om va reveni la iveală cu siguranță, într-o zi sau două, doar puțin deteriorată din cauza sucurilor intestinale, așa că roși rușinată.

Sigur, trase ea concluzia, exact la asta se gândise și prietena sa, doamna Azuma când luase asupra ei întreaga răspundere, ca să o salveze pe ea dintr-o situație penibilă.

În acest timp, doamnele Yamamoto și Matsumura se aflau într-un taxi în drum spre casă. Locuiau aproape una de cealaltă. După câteva minute, doamna Matsumura își deschise poșeta ca să-și caute fardurile. În toată tevatura de la doamna Sasaki, rujul de pe buze dispăruse cu totul. Când, însă, puse la loc pudriera, observă pe fundul poșetei ceva lucios. Ce putea să fie? Doamna Matsumura pescui obiectul între degete și constată cu surpriză că era o perlă.

I-a fost greu să înăbușe o exclamație de uimire. Relațiile sale cu doamna Yamamoto nu erau dintre cele mai cordiale și nu era deloc convinsă că, dacă i-ar fi destăinuit acesteia descoperirea sa, doamna Yamamoto n-ar fi bănuț-o pe nedrept de furtul perlei. Din fericire, doamna Yamamoto tocmai privea pe fereastră și nu părea să fi observat ceva.

Descoperirea o zăpăcise atât de mult pe doamna Matsumura încât nici nu-i trecea prin minte să reflecteze asupra modului în care obiectul putuse să ajungă în poșeta sa. Singurul lucru la care se gândea era cum să procedeze de-acum înainte. Firește, perla trebuia restituită stăpînei. La fel de firesc era însă, că doamna Yamamoto nu trebuia să afle nimic despre aceasta. Prin sacrificiul de sine al doamnei Azuma, afacerea se rezolvase mulțumitor, mai avea acum vreun rost să creeze noi tulburări?

Doamna Matsumura simțea că nu mai poate rămîne nici o clipă în acest taxi. A oprit șoferul și, sub pretextul că promisese unei rude bolnave care locuia în acest cartier să o viziteze la întoarcere, coborî grăbită.

Doamna Yamamoto privi în urma ei, oarecum mirată de reacția doamnei Matsumura, la renghiul pe care-l jucase. Știa foarte bine că cealaltă dăduse de perlă în poșetă, văzuse perfect în oglinda mașinii.

La ziua doamnei Sasaki, doamna Yamamoto fusese prima care primise felia sa de tort. După ce a cules o bucățică răzleață de zahăr de pe fața de masă, tot ea a fost prima care și-a reluat locul pe fotoliu. Fusese un pic răutăcioasă, atunci când, constatînd ce era în realitate bucățica de zahăr, o strecurase în poșeta vecinei sale, doamna Matsumura, în timp ce celelalte se mai aflau încă în jurul mesei. Iar acum ipocrita o ștersese cu perlă cu tot!

Doamna Matsumura se opri se între timp pe o străduță liniștită unde aștepta să apară un taxi și făcea tot felul de demersuri mentale. Primo: oricît ar fi vrut ea să-și descarce conștiința și să înapoieze perla, era oare înțelept să redeschidă toată această istorie, după ce doamna Azuma o rezolvase cu atîta tact și prezență de spirit? Și, apoi, nu ar fi îngrozitor ca ea însăși, doamna Matsumura, să fie bănuită de furt, avînd în vedere că, la urma-urmei, nici n-ar fi în stare să explice cum a ajuns perla în geanta sa?

Secundo (și în dependență de primo): dar, dacă nu restituie perla în cel mai scurt timp, gestul însuși devine inutil, dacă nu chiar dubios. Pentru că, mîine (la acest gînd se îmbujoră total), mîine, la prezentarea perlei, s-ar putea trage niște concluzii nu prea măgulitoare.

Deodată îi veni o idee strălucită: exista o posibilitate să scape de toate muștrările de cuget și în același timp să apară în ochii doamnei Sasaki mai presus de orice bănuială. Grăbi pasul, intră pe o stradă circulată, opri un taxi și-i spuse să o ducă la un magazin de perle din cartierul Ginza. Aici, arătă vinzătorului perla și-l rugă să-i găsească una asemănătoare, dar puțin mai mare și ceva mai bună. Plăti, luă un alt taxi și zbură la doamna Sasaki.

Acesta era planul ei: voia să-i înmîneze doamnei Sasaki perla nou cumpărată, susținînd că a găsit-o în buzunarul hainei. Doamna Sasaki va încerca să o prindă în montura inelului. Încercarea va eșua desigur, pentru că perla era mai mare decît cea pierdută. Doamna Sasaki va declara că aceasta nu poate fi perla sa, iar doamna Matsumura va ieși basma curată din toată afacerea. Iar

doamna Sasaki își va spune: „sigur, doamna Matsumura a observat care dintre invitate a furat în realitate perla și vrea să acopere făptașa”. Doamna Sasaki va păstra perla și nu va mai deschide niciodată acest subiect, fiind convinsă că, dintre toate invitatele, singura de care poate fi sigură că este nevinovată, este doamna Matsumura. Căci, cine-a mai pomenit ca un hoț să restituie un obiect mai de preț decît cel furat?

Pe această cale intenționa doamna Matsumura să scape de o bănuială nedreaptă și în același timp — printr-o ofrandă financiară — să se debaraseze și de remușcări.

În ceea ce o privește pe doamna Kasuga, aceasta nu putea să-și scoată din minte cuvintele doamnei Azuma. Știa că, dacă vrea să dovedească prietenei sale că este nevinovată, trebuia să o facă pe loc. Mîine va fi prea tîrziu. Cu alte cuvinte, dacă voia să arate că nu ea a înghițit perla, trebuie să scoată corpul delict de undeva, și asta imediat, ca nu cumva să se poată presupune că perla a ieșit la lumina zilei străbătînd tot drumul descris de intestinele sale nevinovate.

Doamna Kasuga era o ființă lipsită de dinamism, dar acum simți că e cuprinsă dintr-o dată de un curaj și o dorință de acțiune, ambele neașteptate chiar și pentru ea însăși. Hotărîtă își părăsi locuința în care tocmai se întorsese, alergă în Ginza și cumpără din același magazin unde fusese cîteva minute mai devreme doamna Matsumura, o perlă cam de aceeași mărime cu cea dispărută la aniversare. Pe urmă telefonă la doamna Azuma și-i spuse că a găsit perla într-un fald al eșarfei sale. Firește, voia să restituie obiectul doamnei Sasaki, dar nu îndrăznește să se ducă singură acolo, vezi bine că e o întîmplare îngrozitor de neplăcută. Oare este de acord doamna Azuma să o însoțească? În sinea sa, doamna Azuma gîndi că toată povestea sună puțin fals, dar, cum nu putea refuza rugămintea prietenei sale, se declară gata să o întovărășască.

Doamna Sasaki luă perla pe care i-o aduse doamna Matsumura și, cînd nu reuși să o prindă în monturainelui, gîndi exact așa cum dorise doamna Matsumura. Spre marea ei surprindere, însă, cam o oră mai tîrziu, apărură la ea doamna Kasuga, împreună cu doamna Azuma, ca

să-i înmîneze o altă perlă. Doamna Sasaki fu cît pe-aci să le istorisească celor două vizitatoare despre venirea doamnei Matsumura, dar înțelepciunea învinse și luă perla fără alte comentarii. Aceasta se va potrivi precis, gîndi ea, și după plecarea celor două prietene, se grăbi să facă încercarea. Dar, ia te uită, perla era prea mică și cădea într-una din montura inelului. Una peste alta, doamna Sasaki era peste măsură de contrariată.

Cele două prietene se îndreptau, între timp, spre casă. Tăceau. De obicei nu duceau lipsă de teme de conversație, acum însă nici una nu știa la ce se gîndește cealaltă, ceea ce le umplea pe amîndouă de ciudă.

Doamna Azuma era absolut sigură că nu ea înghițise perla, pentru că nu i se întîmplase nîciodată să facă vreun gest inconștient. Singurul lucru incorect pe care-l săvîrșise la petrecere a fost că a mințit ca să salveze situația. Dar, de ce oare insistase atîta doamna Kasuga să o întovărășească la doamna Sasaki? De bună seamă, prietena sa este cleptomană și cine știe de ce boală mintală mai suferă ...

Doamna Kasuga vedea lucrurile altfel: mai mult ca sigur, doamna Azuma a înghițit perla, lucru pe care l-a și mărturisit într-o primă pornire de sinceritate. În acest caz, ce a determinat-o să o tortureze pe ea, pe drumul de întoarcere, să-i arunce în cîrcă o vină imaginară și să o determine să joace această comedie penibilă și costisitoare? Și, oare nu e murdar din partea doamnei Azuma să nu mărturisească, măcar acum, că de fapt chiar ea a înghițit perla? Acestea erau gîndurile doamnei Kasuga, care-și spunea că una peste alta, și-a dat prea multă ostenală să joace atît de veridic acest rol ridicol, de comediantă de clasa a treia.

Și doamna Matsumura? Acum, după ce i-a predat doamnei Sasaki perla cumpărată în Ginza, se simțea într-adevăr mult mai relaxată. Așa că, pe drumul spre casă, putu să-și reamintească mult mai lucid toate amănuntele de la petrecere. Cînd a fost împărțit tortul, gîndi, ea se dusese lîngă masă, iar geanta și-o lăsase pe scaun. Pe urmă se întorsese, mincase felia de tort și se ștersese cu șervețelul. Deci, nu a avut de ce să își scoată batista din geantă. Cu cît se gîndea mai mult, cu atît se convin-

gea mai puternic că prima oară cînd deschisese azi poșeta, o făcuse în taxi, ca să-și scoată rujul de buze și pudriera. Atunci, cum putea ajunge perla în poșeta închisă?

Cum de nu mi-am dat seama de prima dată? gîndi doamna Matsumura. E limpede, cînd am văzut perla, m-am speriat atît de tare încît, iată, m-am purtat ca o gîscă...

Și, deodată se opri luminată. Cineva a vrut să arunce vina asupra ei și i-a strecurat perla în geantă! Altfel nu poate fi. Și singura în stare de un asemenea lucru este doamna Yamamoto. Tremurînd de furie, doamna Matsumura se îndreptă spre casa dușmancei sale.

Doamna Yamamoto înțelese imediat ce s-a întîmplat. Din fericire, cînd a apărut la ea doamna Matsumura, ea avea deja apărarea pregătită. Totuși, interogatoriul doamnei Matsumura se dovedi deosebit de aspru:

— Știu că dumneavoastră ați făcut asta, spuse ea pe un ton ascutit și adăugă argumentul: Nimeni în afară de dumneavoastră nu putea face așa ceva.

— De ce tocmai eu? întrebă doamna Yamamoto distantă. Ați putea dovedi una ca asta? Dacă îndrăzniți să-mi aruncați în obraz o asemenea acuzație, probabil că vă bazați și pe unele dovezi, nu?

Doamna Matsumura repetă că altcineva nu p'utea face una ca asta. Doamna Azuma nu este capabilă de o asemenea josnicie; de altfel ea a și dovedit ce caracter are, cînd a luat dispariția perlei asupra sa. Iar doamna Kasuga este prea fricoasă pentru a se lansa în aventuri atît de riscante.

— Așadar nu puteați fi decît dumneavoastră, conchise ea.

Doamna Yamamoto nu răspunse. Își strînse buzele și privi fix la perla de pe masă. Prinse de discuție, cele două femei nu apucaseră să soarbă nici o înghițitură din ceaiul de Ceylon, care se răcise în cești.

— N-am crezut că mă urîți atîta, spuse doamna Yamamoto într-un tîrziu. Își șterse ochii cu o batistă, dar constată că lacrimile nu o înduioșează pe doamna Matsumura.

— Foarte bine, continuă ea după o scurtă pauză, atunci nu-mi rămîne altceva de făcut decît să spun lucrurilor pe nume, deși aș fi preferat să tac. Nu voiam să nu-

mesc pe nimeni, dar, întîmplător am văzut cum una din cele de față...

— Așadar considerați că doamna Azuma sau doamna Kasuga ..., se rezezi doamna Matsumura.

— Vă rog, nu-mi cereți să spun numele. Cum am spus, întîmplător am văzut cum una dintre cele de față v-a deschis poșeta și a strecurat ceva înăuntru. Vă puteți imagina cît am fost de surprinsă. Cum îmi bătea inima... N-am îndrăznit să vă spun nimic, nu s-a ivit ocazia. Și cînd am ajuns în taxi, la întoarcere, doamne, cît am suferit că nu vă pot spune adevărul. Sigur, dacă am fi fost bune prietene, aș fi putut îndrăzni, dar, cum știam că aveți o aversiune împotriva mea...

— Înțeleg. Foarte nobil din partea dumneavoastră, trebuie s-o mărturisesc. Iar acum ați îndreptat cu iscusință bănuiala asupra doamnei Azuma și a doamnei Kasuga.

— Eu? Bănuiala? Ah, cum v-aș putea explica? Am tăcut numai și numai ca să nu fac rău cuiva.

— Aha. Dar nu v-a păsat că-mi faceți mie un rău, nu? Puteați să-mi spuneți un cuvîntel, măcar în taxi.

— Nu-mi doresc nimic altceva decît să vorbesc deschis cu dumneavoastră. Și aș fi vorbit dacă ați fi fost destul de cinstită încît să-mi spuneți că ați găsit perla în poșetă. Dar n-ați știut cum să faceți ca să coboriți mai repede.

Pentru prima oară, doamna Matsumura nu mai știu ce să răspundă.

— Înțelegeți, făcu doamna Yamamoto cu glas rugător, n-am vrut să fac nimănui vreun rău.

Doamna Matsumura începuse să se enerveze.

— Tot ce spuneți sînt numai minciuni, strigă ea. Așa că sînt obligată să vă rog să repetați ce mi-ați spus, de față cu doamna Azuma și cu doamna Kasuga. Și încă în seara aceasta.

Doamna Yamamoto izbucni în lacrimi.

— Am făcut totul ca să nu pricinuiesc nimănui vreun rău, vorbi ea printre suspine, iar acum vreți să mă obligați să lovesc fără milă.

Doamna Yamamoto năpădită de lacrimi — așa ceva nu mai pomenise doamna Matsumura — și, chiar dacă nu ar fi vrut să se lase impresionată de lacrimi, simțea cum

incolțește vago senzație că, poate, în toate afirmațiile doamnei Yamamoto s-ar putea ascunde și un mic grăunte de adevăr. Da, poate spune chiar adevărul, poate chiar a văzut-o pe cealaltă, care anume, ea știe, asupra faptei. În acest caz, refuzul său de a numi făptașa ar putea fi o dovadă de caracter, nu-i așa? Oare poți fi chiar atât de sigură că timida și neajutorata doamnă Kasuga n-ar fi în stare de o răutate? Oricum, judecat la rece, atitudinea doamnei Yamamoto s-ar putea explica și prin faptul că relațiile dintre ele erau departe de a fi dintre cele mai bune. Iată, nici n-a spus nimic și doamna Matsumura a și invinovățit-o.

— Noi suntem firi complet diferite, continua doamna Yamamoto pe un ton care înregistra un ușor crescendo, și trebuie să recunosc că și dumneavoastră aveți unele lucruri care nu-mi plac. Dar nu știu cum mă puteți bănuși de asemenea murdării. Mă întreb chiar dacă nu ar fi fost mai bine să nu vă fi spus nimic. Eu, care, de la bun început am încercat să nu fac nimănui vreun rău, iată, am ajuns acum să fiu considerată vinovată de tot ce s-a întâmplat. Deși nu am nici cea mai mică vină.

După aceste cuvinte, rostite din adâncul inimii, doamna Yamamoto își lăsă capul pe masă și începu să plângă disperată.

Doamna Matsumura ședea lângă ea fără să scoată o vorbă. Își făcea muștrări de conștiință: sigur, fusese prea aspră și impulsivă, se lăsase condusă de antipatia sa față de doamna Yamamoto care i-a denaturat judecata.

După ce plinse destul, doamna Yamamoto ridică fruntea; pe fața ei se citea liniște și hotărîre. Doamna Matsumura înțelese pe dată și nu-și găsea locul pe scaun.

— Lucrul acesta este acum cu desăvîrșire inutil. Dacă dispăre, totul revine la normal. În timp ce doamna Yamamoto spunea aceste cuvinte ciudate, miinile încercau să-i netezească părul rebel, iar privirea scînteietoare stătea ațintită pe masă. Apoi apucă perla și o făcu să dispară în gură. Luă apoi cana cu ceai, un degetel îl ținea îndepărtat cu gingășie de celelalte care prinseseră codița cîinii și, cu o înghițitură de ceai de Ceylon, perla se rostogoli în gîtlejul ei.

Doamna Matsumura o privea descumpănită dar și fascinată în același timp. Totul s-a petrecut atât de repede încît nu a putut rosti nici un cuvînt de protest. Pentru prima oară în viață vedea cum cineva înghite o perlă, și încă cu o nepăsare superioară, așa cum poți vedea în filme eroi care golesc dintr-o dată un pahar de otravă.

Fapta doamnei Yamamoto îi păru atât de eroică și atât de mișcătoare, încît supărarea doamnei Matsumura dispăru ca prin farmec. În fața unei asemenea demonstrații de cinste, simți că este rîndul său să izbucnească în lacrimi. O apucă pe doamna Yamamoto de mînă:

— Iertați-mă, vă rog, vă rog, iertați-mă! sughiță ea. V-am bănuț pe nedrept.

Rămaseră multă vreme mînă în mînă, plîngînd împreună și jurîndu-și prietenie veșnică.

Desigur, doamna Sasaki află în cele din urmă că doamna Yamamoto și cu doamna Matsumura, între care existase înainte o oarecare tensiune, au devenit dintr-o dată cele mai bune prietene și că, pe de altă parte, doamna Azuma și doamna Kasuga, care pe vremuri erau nedespărțite, ajunseseră să nu-și mai vorbească. Doamna Sasaki nu înțelese cum s-a pîutut ajunge la o asemenea inversare de situație, dar faptul nu a preocupat-o cine știe ce, gîndind simplu și sănătos că în lumea aceasta orice este posibil. Și, pentru că nu era un om prea scrupulos din fire, a pus un giuvaergiu să-i modifice inelul încît să se poată prinde în el două perle, una mai mare și una mai mică. Această podoabă a purtat-o de atunci înainte fără nici o jenă și fără ca bijuteria să-i aducă ghinion.

Curînd a și uitat de micul incident de la ziua ei de naștere. A rămas însă credincioasă devizei sale, „Păstrează-ți secretă vîrsta” și cînd o întrebă cineva cîți ani are, dă cu promptitudine răspunsul mincinos.

In românește de:
MARIUS PETRAȘCU

ALBERTO MORAVIA

(Italia)

S-a născut la Roma, în 1907. Debutază cu romanul „In-diferenții” (1929). Autor de romane: „Mascarada” (1941 — tradus în românește), „Romana” (1947), „Conformistul” (1951), „Disprețul” (1954), „Ciociara” (1957 — tradus în românește); proză scurtă: „Povestiri din Roma” (1954), „Noi povestiri din Roma” (1959), „Automatul” (traduse în românește), „Epide-mia”. Posesorul prestigioaselor premii: „Strega” (pentru vo-lumele de povestiri), „Viareggio” (1960 — pentru romanul „Plictiseala”), „Mondello” (1983 — pentru culegerea de repor-taje „Scrisori din Sahara” și romanul „Retro”).

După război, realismul critic al autorului își lărgeste sfera de cuprindere apropiindu-se tot mai mult de viața mizeră, fără orizont și fără speranță a celor mulți și săraci. Un interes aparte îl rezervă vieții cuplului prins în țesătura complicată a senzațiilor și sentimentelor cele mai intime: ne-mulțumire, suspiciune, gelozie, plictiseală, malițiozitate, tea-mă, dezacord; dar și regret, nostalgie, duioșie, sinceritate. Mina sigură despică firul subtil al nuanțelor, împletindu-l armonios cu ironie blândă și umor tandru, împăciuitoare.

MIZANTROPUL

Excursia îi suridea lui Guido, deși îl cunoștea destul de puțin pe Cesare, tânărul industriaș care-l invitase, și deloc pe cele două fete aduse de el, ambele funcționare la o companie de navigație aeriană. Dar de îndată ce mașina porni în direcția lacului Vico, aflat la jumătatea itine-rarului lor, Guido și începu să regrete că acceptase. Afară de asta, vecina lui, de pe scaunul din spate, nu-i plăcea cituși de puțin. Era, probabil, foarte tânără, avea o car-nație moale și albă ca laptele, ochi negri și păr foarte blond, oxigenat fără nici o rușine. Purta un pulover tricotat, de un alb lucios și neplăcut la vedere, și o fustă foarte strîmtă, de un albastru deschis, în care trupul i se întipărea cu o molatică evidență. Guido o găsea vulgară, congenital și ireparabil vulgară, ca și când asta la ea ar fi fost un lucru înnăscut, iar nu o trăsătură de caracter. Cu totul altfel era cealaltă fată, pe care Cesare o așe-zase lângă el, la volan: subțire, brună, palidă, elegantă, cu gîtul lung, obraz delicat, gură mare cu buze subțiri, ochi verzi, enormi. Guido se gîndea că Cesare și-o alesese pe cea mai bună din ele, trecîndu-i-o lui pe cea proastă. Pe cînd mașina alerga, fata cea blondă nu-l slăbea din ochii ei nocturni care păreau două false bijuterii de sti-

clă, tivite cu catifea jur-împrejur. Pînă la urmă îl întrebă:

— Sînteți student?

Guido răspunse:

— Da. Fac dreptul.

— Dreptul celui mai tare, zise fata, mulțumită de acest loc comun ca de o frază profund originală.

— Nu. Dreptul în general.

— Pe mine mă cheamă Iole. Pe dumneavoastră?

— Guido.

Fata nu mai spuse nimic, dar lui Guido îi părea că totuși continua să vorbească, fiindcă da mereu din buze. Apoi, uitîndu-se mai bine, pricepu: Iole își mișca gura fiindcă mesteca chewing-gum. Guido hotărî că și asta era o trăsătură în defavoarea fetei, și din nou îl invidie pe Cesare, care acum, deși conducea mașina, stătea de vorbă cu grațioasa lui vecină. Și i se adresă lui Iole, arătîndu-i ceafa delicată, umbrită de bucle ușoare a tovarășei sale.

— O cunoști de mult?

— Pe cine? Pe asta?

Iole își strîmbă într-o grimasă gura ei pictată în roșu prea aprins.

— De unde s-o cunosc?

— Dar nu lucrați în aceeași instituție?

— Sîntem acolo așa de multe, c-ar fi cam greu să le cunosc pe toate.

— Cum o cheamă?

— Cred că Valeria.

Apoi, cu voce scăzută, și aplecîndu-se spre el:

— E contesă. Se crede nevoie mare.

Rise și trase afară guma din gură, un fir lung care se subție tot mai mult pînă se rupse, recăzîndu-i, în arabesc, pe bărbie. Guido, dezamăgit și cam dezgustat, se gîndi că trebuie neapărat să-și schimbe locul, astfel încît s-o aibă pe cealaltă, pe Valeria, alături de el. Mai înaintară cale de cîțiva kilometri, apoi exclamă, așa, ca la o inspirație întîmplătoare:

— Ascultă, Cesare, ți-ar displăcea să ne oprim la primul bar? Mor de poftă să beau o cafea.

— De acord.

Iată-i în localitatea numită Storta, iată și cabana cu micul ei șopron sub care, în întunericul unei odăi mai mari, în fund, se întrezărea sclipirea de nichel a vaporizatorului de cafea-expres. Guido se duse să plătească la casă, apoi îi făcu semn lui Cesare și îi șopti:

— Vrei să-mi faci o plăcere? Hai să schimbăm fetele. Dumneata o iei pe Iole, și eu pe Valeria. Te supără?

Cesare zise cu mirare dar fără umbră de gelozie:

— Păi eu credeam că am făcut bine. Nu mi-ai spus dumneata că-ți plac blondele?

— Da, dar asta e o brună oxigenată, zise, pe jumătate glumind, Guido.

— Bine-bine. O iau pe Iole.

Spusese asta cu aerul cuiva care găsește că propunerea fusese ciudată, dar fără a avea nimic personal contra ei. Și, conform înțelegerii, după ce băură cafelele, Cesare, îndreptându-se spre mașină, zise, fără a întoarce capul, cu o indiferență leneșă:

— Fetelor, schimbăm ordinea, Iole vine în față cu mine, și Valeria trece în spate cu Guido.

Iole întrebă intrigată:

— Da' de ce?

— D-aia!

Se urcară în mașină și porniră iar. Guido se uita la Valeria și simțea o adevărată ușurare văzînd aerul ei rezervat, aproape disprețuitor, cu care stătea lângă el, cît putea mai departe. Exact contrariul Iolei, care toată vremea îl înghesuisese cu șoldurile ei largi și moi. Merseră cîtiva kilometri. Cesare glumea și pălăvrăgea cu Iole. Dar Valeria nu dădea semn nici că ar vrea să stea de vorbă, nici că ar vrea să se uite la el. În cele din urmă, Guido o întrebă cum o cheamă. Fata răspunse fără să se întoarcă:

— Valeria.

— Lucrați și dumneavoastră la compania aeriană?

— Da.

— O zi frumoasă, astăzi, nu?

— Da.

— Il cunoașteți de multă vreme pe Cesare?

— Nu.

— Văd că ați și fost la mare. Sinteți foarte bronzată. Unde ați fost? La Fregene?

— Nu. La Portofino.

— A! E frumos acolo. Cum a fost anul ăsta? Distractiv?

— Depinde de lumea pe care o frecventezi.

Această ultimă frază fu pentru Guido ca un fulger într-o noapte neagră. Coborî privirea pe mîna ei lungă și subțire. În arătător purta un inel mare, cu șevalieră, pe care era gravat un blazon. Apoi se uită la ochii ei în care lucea ceva care semăna aproape cu o spaimă. Și Guido, acum, înțelese. Fata era terorizată de snobism. Era snoabă. Cesare greșise invitînd-o odată cu mitocana de lole. Iar dînsa acceptase invitația fiindcă probabil n-avea ceva mai bun de făcut în ziua aceea. Dar cu ferma intenție de a-și ține tovarășii de distracție la distanță și de a nu se împrieteni cu ei. Ca să se asigure de justetea ipotezei sale, îi puse cîteva întrebări despre lumea pe care o frecventa la Portofino și constată că nu se înșelase: din felul cum Valeria pronunța unele nume; din înțepeneala și zgîrcenia cu care catadicsea să-i răspundă; din unele formule banale și fraze prefabricate, caracteristica lumii zise elegante, și pe care ea le rostea ca între ghilimele, ca pentru a te face bine să înțelegi cu cine aveai de-a face; toate astea confirmau un snobism patologic, în tot cazul mult prea înrădăcinat ca s-o poți dezbăra de el în scurta durată a unei excursii. În cele din urmă, Guido tăcu, descurajat, și aproape regretînd vulgaritatea lolei. Deși, gîndindu-se mai bine, hotărî că nici asta nu era un lucru ușor de îndurat. Acum nu mai simțea nici o poftă să vorbească cu Valeria, care nici atrăgătoare nu-i mai părea. Se întrebă dacă i-ar fi făcut plăcere s-o sărute, și conveni în sinea lui că nu i-ar fi făcut nici o plăcere. Snobismul îi făcea o greață mai mare decît un cusur fizic.

Deodată, mașina se opri în fața unui acoperiș de beton armat sub care se aliniau patru pompe de benzină galbene și roșii.

— Să umplem rezervorul, zise Cesare, deschizînd portiera și coborînd pentru a deșuruba bușonul de la rezervor.

Guido își repede din mașină ca să se ducă la Cesare și să-i șoptească:

— Iartă-mă, dar ți-ar dispăcea să stai în față, alături de dumneata, în locul lui Iole?

— Eh! exclamă amuzat Cesare. Nici Valeria nu-ți place?

— Nu e vorba de asta. Dar legănarea mașinii îmi dă puțină greutate.

Cesare plăti benzina și strigă cu voce răsunătoare:

— Iole, pregătește-te să te așezi în fund cu Valeria. Guido vrea să stea în față, fiindcă mașina îi face rău.

Iole zise:

— Ce mai stomac delicat!

Dar se așază fără mofturi alături de Valeria, care, acum, mai mult ca niciodată, se ghemuise în colțul ei, pradă panicii sale. Mașina porni iar.

Guido îl cunoștea prea puțin pe Cesare, dar avea simpatie pentru el. Îi plăcea capul lui frumos, cu ochi mari și gravi, cu nas drept, cu gură bine conturată, care n-ar fi făcut figură proastă pe un tablou din Renaștere sau pe o monedă romană. Începu deci să pălăvrăgească cu Cesare, care îi răspundea, băgă el de seamă, cu inteligență și promptitudine, și cu o curioasă specie de ironie, deloc vulgară. Atinseră astfel multe subiecte, dar toate ca să zicem așa private, adică de pildă despre obiceiuri, gusturi și trai individual. Apoi, Guido, încurajat abordă o chestiune, de data asta de natură cu totul publică, și care-i sta de mult pe inimă: un proces răsunător care avea loc în zilele acelea contra membrilor unei asociații criminale din sud. Scandalul stîrnit de proces provenea nu atît din gravitatea crimelor, deși erau feroase, cît din implicările lui sociale și politice. Guido se pasionase pentru această afacere, între altele și pentru că familia lui era originară din locurile unde se comiseseră crimele. Nici nu-i trecea prin minte că Cesare ar putea avea în această chestiune păreri deosebite de ale lui. Păreri, care, după cum credea acesta, erau singurele admisibile. De aceea rămase foarte descumpănit cînd observă că interlocutorul său

amuțise, cu o expresie distantă și stinjenită, ca un refuz obstinat de a face cel mai mic semn de înțelegere și aprobare la afirmațiile sale, semn pe care Guido îl aștepta de la el. Pînă la urmă, Cesare zise, pe un ton hotărît:

— Pentru mine, lucrurile astea nu există. Eu sînt un om care lucrează, și lucrul nu-mi permite să mă apuc de altceva.

La aceste cuvinte, Guido amuți la rîndu-i. Se uita în tăcere, atent, la Cesare și se minuna că se putuse un moment gîndi să-i împărtășească ideile sale. De vină fusese figura acestui Cesare. Ea îl indusese în eroare. O figură așa de frumoasă și nobilă, care, însă, la o privire mai adîncă, apărea ca o mască cu trăsături maiestuoase dar goale, mască îndărătul căreia se ascundea chipul cel adevărat, foarte deosebit de cel aparent și lipsit de orice noblețe. Simți atunci pentru Cesare o repulsie încă mai mare decît aceea pe care i-o inspirau Iole și Valeria. Căci scepticismul e mai respingător și decît snobismul și decît vulgaritatea. Dar ce mai putea face acum? Schimbase locul de două ori. Nu mai era nici o scăpare.

Iată-i ajunși la lacul Vito, o întindere de ape de un albastru palid, printre trestii subțiri și verzi, cu umbrele dealurilor reflectate în oglinda suprafeței sale.

Mașina opri, și ei coborîră. Se îndreptară spre restaurantul de pe malul lacului, la umbra cîtorva frunzoși. Guido încetini pasul și, pe cînd ceilalți trei se duceau să se așeze la o masă, el se opri pe un mic podeț care se întindea pe două axe deasupra lacului.

Era profund scîrbit și se întreba dacă nu era cazul s-o șteargă și să se ducă pe șoseaua principală de unde să ia cursa pentru Roma. Snobismul Valeriei, mitocănia Iolei, scepticismul lui Cesare îi păreau insuportabile. Dar încă mai insuportabilă era aversiunea pe care cei trei tovarăși de drum i-o inspirau. Lăsă ochii în jos, făcîndu-i să coboare de la podeț la propria lui imagine reflectată în apă. Iși aduse deodată aminte că încă în dimineața aceea, privindu-se în oglindă, exclamase pentru sine: „Ce antipatic sînt! Vai, ce antipatic!” Culese de pe jos o lungă

ramură uscată și o aruncă pe propria lui imagine, care imediat se frânse în nenumărate reflexe lichide și mișcătoare. Apoi se îndreptă spre restaurant, unde cei trei tocmai comandau chelnerului dejunul.

FARSELE GELOZIEI

Într-una din acele zile, Ernesto stătea în picioare, pe prag, în salon la el acasă, observîndu-i de departe pe soția sa și pe omul pe care îl bănuia că e amantul acesteia, un amic pe nume Luca. Cei doi stăteau pe canapea, în fundul odăii și vorbeau cu însuflețire, dar în șoaptă despre ceva care părea a-i interesa foarte mult. Ernesto trăgea cu furie din țigară și se uita la ei. De cîtăva vreme gelozia îl ținea treaz noaptea și-l făcea să pice de somn ziua. În momentul acela n-ar fi putut spune ce prefera: să doarmă, sau să se descotorosească de stăruitoarea neliniște care îl cuprindea cînd se gîdea la soția lui.

Dar privirea lui fixă, insistentă, răuvoitoare păru, pînă la urmă, să o agaseze pe femeie. Dintr-o singură mișcare, aceasta se sculă și înaintă spre el prin salon, întrebîndu-l:

— Pot să știu ce ai, de mă fixezi așa?

— Ce să am? N-am nimic, răspunse el, și îi traduse pe dată cunoscutul proverb englez: „Să te uiți, nu e o crimă; și un cotoi se poate uita la regină”.

— O fi, dar eu nu sînt regină. Luca are să-mi povestească ceva despre niște treburi de-ale lui. Du-te și așteaptă-mă în birou. Venim noi să te luăm, ca să mergem la mare.

Spunînd acestea, îi apăsă ușor cu mîna pieptul și-l împinse afară, în camera de culcare, închizînd și ușa după el.

Foarte supărat, Ernesto, în loc să meargă în birou, așa cum atît de drăgăstos i se recomandase, se așeză într-un colț al dormitorului și așteptă. Dar secundarul de la ceasul său n-apucă să facă de cinci ori turul cadranului, și iată că ușa se deschise și soția apăru, în jupon, cu bra-

tele goale, și desculță. Hainele pe care și le scosese le aruncă pe un scaun, și dispăru.

De bună seamă, nu-l văzuse pe Ernesto, pitit în colțul său. Dar el o văzuse. Și încă prea bine. Corpul ei, impetuos aplecat înainte, văzut prin transparența juponului, graba mișcărilor, excitația din privire. Așadar, se gândi el cu durere acută și în același timp amar triumfătoare, avea acum la mină dovada pe care o căuta de atita vreme: nevastă-sa și cu Luca se iubeau. Ba chiar împingeau nerușinarea pînă acolo încît se izolau chiar aici, în casa lui, sub nasul lui.

Ce era de făcut? Prima impulsie fu, firește, de a se năpusti în salon. Dar se reținu la timp, fiindcă deodată îi fulgeră o idee de răzbunare: să-i înșele și el pe ei, așa cum îl înșelaseră ei pe el. N-avea să-i prindă pe neașteptate. Avea să se joace cu ei de-a șoarecele și pisica. Pînă acum, el nu știa și ei știau; de-acum încolo el o să fie cel care știe și ei cei care nu știu.

Între timp, totuși, ca să nu dea de bănuț, era bine să se ducă în birou, așa cum, cu o perfidă prevedere, îi sugerase ea. Dădu să se scoale de pe fotoliul în care ședea adînc cufundat; dar atunci, din cauza sforțării făcute ca să se ridice, brusc, se deșteptă.

Se afla, ce-i drept, în odaia de culcare. Dar pe scaun nu era nici un fel de haine azvîrlite de soția lui. Chiar în acea clipă ușa se deschise și ea, de astă dată îmbrăcată, se aplecă spre dînsul întrebîndu-l dacă era gata, ca să meargă la mare.

Va să zică toate astea n-au fost decît un vis, își zise el. Și o urmă. Pînă atunci, cu toată oboseala insomniilor, izbutise întotdeauna să distingă între somn și veghe. Acum, cu un amestec de spaimă și stupoare, constată că, fără să-și dea seama, trecuse de la un vis care avea oarecare aparență de realitate, la o realitate care avea toată absurditatea visului. Însoțit de aceste gânduri, coborî, împreună cu ceilalți doi, în stradă.

Se urcară în mașină: soția sa stătea lingă el, Luca în spate.

O bucată de vreme, Ernesto conduse fără să vorbească. Dar cînd intrară pe strada Cristofor Columb, zise:

— Inchipuiți-vă că, așteptându-vă, am adormit. Și am visat ceva într-adevăr ridicol.

— Ce anume?

— Am visat că tu stăteai cu Luca în salon și că eu mă uitam la voi, și că tu atunci m-ai dat afară și mi-ai închis ușa-n nas. După cîtăva vreme, te arătai pe jumătate goală, îți aruncai hainele pe un scaun și te întorceai să te încui cu Luca.

O văzu pe soția sa că se uită pieziș la el, și apoi că se pune pe ris. Și rîzi, și rîzi, iar pe chipul ei blond și frumos, obrazii se făcuseră stacojii. Cînd termină de ris, bolborosi:

— Păi, bietul meu Ernesto ...

— Păi ce?

— Păi, sărmanul meu Ernesto, ăsta n-a fost vis.

— Cum? M-ai expediat tu cu adevărat afară din salon? Și te-ai închis cu el, pe jumătate goală?

— Ia-o încet. S-a întîmplat așa: Luca și cu mine vorbeam, și tu mă agasai uitîndu-te fix la mine, cum faci tu, din pragul ușii, ca un taur gata să se repeadă. Așa că te-am rugat să ieși pentru cîteva momente. Atunci mi s-a anunțat sosirea croitoresei cu rochia cea nouă. Venise la probă. L-am rugat pe Luca să iasă și el. După probă, mi-am scos rochia care-mi venea admirabil, și-am aruncat-o pe scaun, în dormitor, ca jupîneasa s-o pună la locul ei. Toate astea s-au întîmplat cu adevărat. Dar în momentul acela, tu dormeai, și pe urmă, deșteptîndu-te, ai crezut că visaseși.

— Dar cînd m-am deșteptat, rochia nu mai era pe scaun.

— Cum dormeai, n-ai băgat de seamă că jupîneasa a intrat, a pus rochia la locul ei, și a ieșit. Chiar ea mi-a spus: „Domnul doarme; să-l scol?” „Te rog, i-am spus eu, nu-l scula, toată noaptea n-a-nchis ochii”.

— Mersi pentru atenție.

— Dar ce ai? Ești supărat pe mine?

— Nu. Mai degrabă pe mine.

Iată-i în strada Castelfusano, avînd păduricea de pini prăfoși și încilciți de o parte, și strălucirile crude ale mării de partea cealaltă. Iată și stabilimentul băilor, piațeta unde se parchează mașinile și toate automobilele ali-

niate de jur-împrejur, sub umbrare de paie, cu garniturile lor nichelate irizînd jocuri orbitoare de lumini sub soarele lui august.

Intrară și se îndreptară spre cabină într-o ordine și pe un fundal care semăna a balet de teatru: de o parte, cabinele verzi, toate egale, dantelate pe cerul albastru, parcă voind să coboare în mare; de cealaltă parte, o defilare de oameni în costum de baie, alternînd după sex: un bărbat, o femeie, un bărbat, o femeie. Urcau în monom podeaua de ciment spre ieșire. Ca să accentueze atmosfera de balet, imensele umbrele de plajă, proiectate pe perspectiva marină, erau toate galbene, în timp ce siluetele seminude care se decupau pe orizont erau de un brun închis. O minge mare în felii negre și verzi zbura prin văzduh, aruncată de doi jucători în chiloți roșii. Toate astea îi provocau lui Ernesto o iritație surdă. Așa cum puțin după aceea, îl irită nevastă-sa, care, după o îndelungă pregătire, ieși din cabină într-un bikini. Era de fapt cel mai fantastic de sumar și cel mai simbolic bikini de pe toată plaja. Sînul ferm țîșnea afară cam de două treimi din sutienul redus la dimensiunile unei simple panglici. De la piept la pîtec privirea putea coborî pe o întindere de carne blondă, flexibilă, fragedă, netedă, unduitoare și care chema dezmiardarea, totul terminîndu-se cu un triunghi de pinză înflorată, așa de mic, încît era de ajuns ca femeia să se așeze din profil, pentru ca reliefurile auriu al pulpelor să mascheze complet bucățica de stofă, făcînd ca trupul să pară gol pușcă. În fond, se gîndea Ernesto, ea, care ca și împăratul din povestea lui Andersen, așa cum se afla era mult mai goală decît ar fi fost cu adevărat goală, credea sincer că-i îmbrăcată, și astfel, avea toată naturalitatea celui care se iluzionează că n-are de ce să se rușineze.

— Bagă de seamă, îi zise el. Acoperă-te ceva mai mult. Așa e prea de tot!

— Dar nu știi că așa se poartă anul ăsta?

— Pune măcar o batistă deasupra. Nu se poate! Nu vezi că ești goală?

— Ei, și dacă?

— Hai, du-te în cabină, și pune ceva pe tine!

— Ufl plicticos mai ești.

Femeia se întoarse, arătându-i cu o inconștientă ironie în ce hal de goală era și la spate. Apoi se îndreptă spre ușa cabinei.

Tocmai atunci, Luca se pregătea să intre. Așteptase să se dezbrace ea. Asta nu o împiedică să intre în cabină împreună cu dînsul. Ușa se închise, și Ernesto se văzu rămas singur.

Soarele îi ardea spinarea, furia îi dogorea fața. Iată că încă o dată soția lui se încuia împreună cu Luca. Și acum nu mai putea să se amăgească, să spună că era vis. Îl izbea mai ales, ca o trăsătură deosebit de feroce, faptul că ea se încuiase cu Luca în cabină servindu-se de un pretext pe care tocmai el i-l furnizase: bikini-ul prea sumar.

Ernesto nu putea să nu conchidă că de-acum cei doi amanți nu se mai jenau de loc. Aventura amoroasă a celor doi era limpede, evidentă, transparentă.

În acel moment se auzi o agitație de picioare, o rumoare surdă de voci. Apoi ușa cabinei, după o așteptare care i se păru infinită, se deschise, și Luca apăru în prag, linistit, mulțumit, strîngîndu-și cordonul de la slip. Fără să mai șovăie, Ernesto, dintr-un salt, se repezi și-l înșfăcă urlînd:

--- Destul!

Urmă o scenă confuză. Luca și Ernesto se luară la bătaie pe plajă într-un nor de nisip. Lumea de acolo îi despărți, ciufuliți și gîfîind. După aceea alergă spre ei soția, tocmai atunci ieșită udă din mare. Îi luă pe amîndoi la braț și-i tîri la barul stabilimentului de băi.

Se instalară într-un colț. Luca era tulburat, totuși senin, ca omul care se știe învinuit pe nedrept. Ernesto era sumbru și amenințător. Soția sa, ca de obicei, abia se ținea să nu rîdă. La ea, toate erau motiv de ilaritate. La urmă, după ce Ernesto povesti cele întîmplate, ea nu se mai putu stăpîni și izbucni în hohote.

— Nu-i nimic de rîs aici, zise Ernesto, cu o privire întunecată.

— Păi cum să nu rîd? zise ea; că de data asta toate n-au fost decît un vis.

— Cum adică?

Eu am fost primă care am intrat în cabină. Și când am ieșit de acolo, tu adormiseși în fotoliul de trestie, pe terasă. Am trecut pe lângă tine și m-am dus spre mare. Tu ai continuat să dormi. Pe urmă a intrat Luca în cabină. Tu dormeai înainte. Și așa, ai visat că-mi spuneai să-mi pun ceva în jurul șoldurilor, ai visat că m-am închis cu Luca în cabină și, firește, după un astfel de vis, de îndată ce Luca te-a trezit din somn deschizînd ușa, i-ai sărit în spinare.

— Mă rog, s-avem iertare, zise Ernesto. Va să zică, întii, am luat realitatea drept vis; iar acum, am luat visul drept realitate. Nervii îmi sînt făcuți praf de o bucată de vreme. Am început să nu mai înțeleg nimic.

— Dar cum ți-ai putut inchipui oare, il certă soția, că aș fi putut eu să mă încui cu Luca în cabină? Și încă sub nasul tău!

— Am putut, că doar azi-dimineață te închiseseși realmente cu el în salon.

— Da. Dar salonul e altceva, și nu eram în costum de baie.

— Dar erai în jupon.

— Da, eram. Dar când eram în jupon, Luca nu mai era în salon.

— Și de unde puteam eu să știu? În tot cazul, chestia mi s-a părut așa de enormă, încît am crezut că fusese vis. Poate de aceea, atunci când faptul s-a repetat în vis, am crezut că s-a petrecut aieva.

— Eh! Acum să mergem să ne scăldăm. Vii și tu cu noi?

— Duceți-vă voi, zise el somnoros, vin și eu îndată.

— E o apă minunată, strigă soția, depărtîndu-se la brațul lui Luca.

— Ernesto îi privea cum mergeau pe podeaua de ciment către mare. Și cineva, la o masă vecină, zise cu glas destul de tare:

— Ce bine se potrivesc ăștia doi. Se vede cît de colo că se iubesc.

In românește de:
D. I. SUCHIANU

IMPRESIILE UNUI TRIMIS SPECIAL AL LUNII PE PLANETA PĂMÎNT

Ciudată planetă. Este locuită de două rase distincte atît din punct de vedere moral, cît şi, într-o anume măsură, fizic: rasa oamenilor denumiţi bogaţi şi rasa oamenilor denumiţi săraci. Semnificaţia acestor două cuvinte, bogaţi şi săraci, ne este necunoscută, iar imperfecta cunoaştere a limbilor vorbite pe această planetă nu ne-a permis să o aprofundăm. Informaţiile pe care le-am obţinut provin în mare parte de la bogaţi care sînt mai abordabili, mai vorbăreţi şi mai ospitalieri decît săracii.

Deci bogaţii spun că săracii sînt o populaţie venită nu se ştie de unde, care s-a stabilit aici din timpuri imemorabile şi încă de atunci n-a făcut altceva decît să prolifereze, menţinîndu-şi mereu neschimbat caracterul neplăcut. Cunoscînd acest caracter, nimeni n-ar putea să nu-i compătimească şi, în acelaşi timp, să nu le dea dreptate bogaţilor. Săracilor, înainte de toate, nu le place curăţenia şi frumuseţea. Hainele lor sînt proaste şi cîrpite, casele mizere, lucrurile uzate şi urite. Printr-o stranie perversiune a gustului, ei par să prefere zdrenţele în locul stofelor noi, căsuţele incomode în locul vilelor şi palatelor, mobilele ieftine în locul celor de calitate.

Cine poate afirma, se întrebă pe bună dreptate bogaţii, că a văzut vreodată un sărac bine îmbrăcat şi locuind într-o casă frumoasă, luxos mobilată?

Şi nu numai atît. Săracilor nu le place cultura. E greu să vezi un sărac cu o carte în mînă sau într-un muzeu sau ascultînd un concert. Nu ştiu nimic despre arte, preferînd o cromolitografie în locul unei capodopere din pictură, o figurină de ipsos în locul unui Praxiteles, un cîntec popular în locul unui preludiu de Bach. După ei, Muzele, această consolare a omenirii, ar fi dispărut demult. Divertismentele săracilor, ne explică bogaţii, sînt cît se poate de grosiere: băutura, chefurile, partidele de popice sau fotbal, boxul sau alte asemenea distracţii de prost gust. E clar că săracii preferă ignoranţa în locul culturii, afirmă, pe bună dreptate, bogaţii.

Mai mult, săracii urăsc natura. În sezon, bogaţii călătoresc la mare, la munte, la ţară; se bucură de frumuse-

țea apelor albastre, de aerul curat, de solitudinea înălțimilor; își întăresc trupul și sufletul. Pe cînd săracii nu vor să iasă pentru nimic în lume din cartierele lor fetide. Schimbarea anotimpurilor îi lasă indiferenți, nu simt nevoia să fugă de la căldură în zonele răcoroase sau iarna să plece în țările mai calde. În locul plajelor de la mare preferă ștrandurile municipale, în locul cîmpiilor, maida-nele de la periferie, în locul munților, balconul casei. Cum e posibil, se întreabă bogații, să nu iubești natura?

Și măcar în oraș să ducă o viață de societate. Nicidecum; se pare că nu cunosc alt loc de întîlnire decît așa-numita fabrică: Imaginați-vă că aceste fabrici sînt tot ce poate fi mai lugubru: niște hale sinistre de ciment și sticlă, pline cu mașini zgomotoase, fumegînde, murdare, înghețate iarna și arzătoare vara.

Sînt și alți săraci care nu trăiesc în orașe și în solitudine la țară. Singura lor ocupație este — trebuie să credeți — să întoarcă brazdele și să scurme pămîntul cu instrumente grosolane și grele de fier, de dimineața pînă seara, în toate anotimpurile, pe arșită sau ploaie. Și gîndiți-vă, așa cum spun și bogații, toate acestea cînd ar fi atîtea alte lucruri de făcut pe lumea asta, cu mult mai inteligente și mai plăcute.

Apoi, alți săraci, și mai extravagandanți, preferă în locul soarelui — întunericul și în locul cerului — străfundurile pămîntului. Coboară în galerii adînci și acolo, în obscuritate se distrează extrăgînd pietre. Aceste locuri subterane se numesc mine. Nici unui bogat nu-i trece prin minte să coboare într-o mină.

Toate aceste activități sînt numite de către săraci prin termenul „muncă”, cuvînt semnificativ pentru ei, misterios și inexplicabil pentru noi. Săracii sînt atît de atașați de această „muncă” a lor încît atunci cînd fabricile rămîn închise și minele inactive din motive pe care nu ni le-am putut lămuri, ei strigă și amenință zgomotos și violent. Cine poate pricepe ceva, spun cu uimire bogații, n-ar fi mult mai ușor și mai plăcut să se adune într-un salon confortabil sau într-un club onorabil?

Să nu mai vorbim de bucătăria săracilor. Pentru ei nu există specialitățile gustoase, vinurile vechi, dulciurile rafinate. Ei preferă, de departe, mîncărurile grosolane cu fa-

sole, ceapă, napi, cartofi, usturoi și pîine uscată. Rarele dăți cînd se resemnează să mănînce carne și pește, fiți siguri că aleg, în mod infailibil, peștele cel mai mărunț și carnea cea mai tare. Vinul nu le place decît acru și diluat cu apă. Nu le plac trufandalele și așteaptă să mănînce mazărea cînd e bătrînă, anghinarea cînd e cu cîlți, sparanghelul cînd e tare ca piatra. În concluzie este imposibil să-i faci să aprecieze deliciile unei mese ca lumea.

Ce să mai zici de tutunul săracilor; neghiobii, disprețuiesc delicatele produse din Orient sau cele fine din America și fumează acele chestii negre, acre, care provoacă tusea și nu-ți dau nici o plăcere. Un trabuc bun de Havana, o țigară ușoară turcească nu spun nimic săracilor.

Altă ciudățenie a lor: sănătatea nu-i interesează. Cum altfel să-i judeci cînd îi vezi cu cîtă indiferență se expun intemperiilor și cu cîtă neglijență se tratează cînd se îmbolnăvesc. Nu-și cumpără medicamente, nu se duc în sanatorii, nu acceptă să stea la pat atîtea zile și atîtea luni cît ar fi necesar. Bogații explică această atitudine a lor prin acea absurdă pasiune de a nu lipsi vreo zi de la fabrică, din mină sau de pe cîmp. De neînțeles, dar aceasta este explicația.

Am putea continua la nesfîrșit descrierea modului de viață al săracilor, a obiceiurilor nocive, vulgare, ciudate pe care ei le au. Mai degrabă ar fi interesant să examinăm motivele acestei anormale conduite.

Bogații ne informează că în toate timpurile s-au făcut studii aprofundate asupra săracilor. Grosso modo, cercetătorii se împart în două categorii: cei care atribuie săracilor perversității așa-zis voluntare și susțin că ar putea fi corijați; alții care afirmă că nu există remediu deoarece acest caracter este înăscut. Primii recomandă o activitate de convingere, de educare a săracilor; ceilalți, mai sceptici, recomandă măsuri polițienești. Ultimii par să aibă dreptate deoarece toate predicile asupra avantajelor curățeniei, frumuseții, luxului, culturii și repausurilor nu au avut nici un rezultat. Dimpotrivă, cu tot interesul pe care îl manifestă pentru săraci, aceștia nu-i iubesc deloc pe

bogați. Trebuie să recunoaștem totuși că bogații nu reușesc întotdeauna să-și ascundă repulsia pentru modul de trai al săracilor.

Ca întotdeauna, în călătoriile noastre de studii am vrut să ascultăm și partea cealaltă. Astfel am stat de vorbă cu săracii. Nu a fost ușor dată fiind ignoranța lor: nu cunosc decât limba țării lor. Totuși, în final am reușit să obținem acest răspuns nemaipomenit: rațiunea care stă la baza diferenței dintre ei și bogați este una singură — aceea că bogații posedă ceva ce se numește „bani” și care le lipsește cel mai adesea săracilor. Am vrut să vedem ce pot fi acești bani care sînt în stare să creeze diferențe atît de enorme și am descoperit că e vorba în general de niște foi de hîrtie colorată sau de bucățele rotunde de metal. Cunoscînd însă tendința săracilor de a ascunde adevărul, ne îndoim că acești așa-numiți „bani” să fie cauza care determină așa efecte stranii.

Iată de ce repetăm: ciudată planetă!

**În românește de:
MONICA ANDRIESI**

S-a născut la Budapesta în 1912. Debutează în 1941 cu volumul de nuvele „**Dans marin**”. Urmează „**Furtuna de zăpadă**” (1947), „**Postul la Buda**” (1948), „**Principesa Ierusalimului**” (1966), microromanul „**Expoziția de trandafiri**” (apărut în limba română în 1982). Este cunoscut și ca autor dramatic: „**Voronej**” (1944), „**Familia Tót**” (1967), „**Joc de pisici**” (1969) ultimele două piese reputând un răsunător succes pe multe scene ale lumii, inclusiv în țara noastră. Moare la Budapesta, în 1981.

Prozele sale scurte, așa-numitele „**Nuvele-minut**” (traduse în românește), din care reproducem câteva — sînt adevărate miniaturi cizelate în cele mai mici amănunte; piese de substanță care concentrează în egală măsură umorul, grotescul, absurdul, ironia și autoironia, solicitîndu-l pe cititor, punîndu-i întrebări, invitîndu-l la meditație și analiză profundă. De altfel, însuși scriitorul le caracterizează: „**ecuații matematice cerînd un minimum de expunere din partea autorului și un maximum de imaginație din partea cititorului**”.

RACHETA COSMICĂ MAGHIARĂ S-A ÎNTORS PE PĂMÎNT

Discuție cu cei doi cosmonauți

I.

— Mă bucur că după această mare realizare vă pot felicita aici, pe peronul împodobit cu drapele al gării Kelenföld.

— Și eu mă bucur că pot fi aici.

— Toată lumea e curioasă să afle cite ceva despre dumneavoastră. Spuneți-ne ceva despre dumneavoastră.

— Ce să spun?! Sînt și eu un om ca oricare altul.

Sînteți exagerat de modest.

— Nu-mi stă în obicei să-mi subestimez calitățile. Am fost ales dintre 50.000 de candidați, deși am tensiunea foarte ridicată și sufăr de agorafobie.

— Dar din ce cauză? Ce s-a întîmplat?

— Am lucrat în mai multe locuri în posturi importante, și de peste tot mi-au dat cele mai bune recomandări pentru comisie.

— Citați una.

— Biroul de personal de la Creșa de copii Frühauf Adél din Sectorul VII a scris așa: „**Dovedește foarte multă**

pricepere la îngrijirea copiilor, încît găsim că e apt chiar și pentru o expediție cosmică”.

— Într-adevăr, v-ați dovedit a fi deosebit de capabil. Desigur că încă din tinerețe ați visat să zburați în Lună...

— Să fiu cinstit, ideea asta nici nu mi-a trecut prin cap.

— Atunci, ce v-a plăcut să faceți?

— Să torn apă în găurile cîrțițelor. Atîta tot.

— Cîrțițe? Cu ce scop?

— Numai așa. Imi plăcea ciorba de cîrțiță.

— În cazul acesta, cum de ați fost ales?

— Habar n-am. Eram în spital, la Rökus, unde mă tratau de un ulcer grav, cînd m-am pomenit lîngă pat cu o delegație de oameni de știință. „Te felicităm, tovarășel mi-au zis. Ai fost ales să fii lansat în Lună”. Ce mai puteam să le răspund?

— Și ce le-ați spus?

— Eu? Nimic, că eram cu sonda stomacală în gură. Le-am făcut doar semn.

— Și-acum, vă rugăm să ne vorbiți ceva despre Lună.

— E un corp ceresc ce însoțește pămîntul nostru, și care ne arată în permanență aceeași parte; din cauza asta, dosul feței nu i se poate vedea de aici.

— Ați mai observat și altceva?

— Ce să observ?

— De pildă, dacă există sau nu viață pe Lună.

— A, bine că ați adus vorba, căci desigur asta îi va interesa și pe alții. Suprafața Lunii e atît de găunoasă, încît eu, sacrificînd mare parte din apa mea de băut, am încercat să ud cîrțițe.

— Și ați reușit?

— Nu.

— Prin urmare nu există cîrțițe pe Lună?

— Nu. Nu există.

— Nu e cazul să fim nemulțumiți! E mare lucru că ați terminat cu bine această lungă călătorie și că acum vă putem felicita în deplinătatea sănătății dumneavoastră, aici, pe pămîntul patriei.

II.

— Ah, iată și comandantul! Aveți puțin timp și pentru noi, domnule căpitan?

— Cu unele intreruperi mai mici sau mai mari... Știți, m-am întors din Cosmos cu stomacul destul de parădit.

— Desigur, din pricina imponderabilității...

— Mai degrabă de la ciorba de pește.

— Ați luat și așa ceva cu dumneavoastră?

— Nici vorbă! Am fost tratați acolo de o gazdă foarte primitoare.

— Ce-am auzit? Așadar există locuitori pe Lună? Adjunctul dumneavoastră n-a amintit nimic.

— Colegul meu e un excelent cosmonaut, dar stă slab la capitolul „capacitate de observație”. În plus, nu-l interesează oamenii, n-a venit nici la masa unde s-a servit ciorbă de pește. Mai degrabă îi plac animalele.

— Prin urmare există oameni pe Lună?

— Există, și spre marea mea surpriză chiar unguri, care s-au și acomodat bine la marile fluctuații de temperatură și alte caracteristici locale. S-au călit contra frigului și bineînțeles rezistă și la arșiță, iar în lipsa aerului — care pe Lună nu există — inspiră din niște pungi în care-și țin aer adus tocmai de aici, de acasă.

— De-a dreptul emoționant! și în afară de faptul că sînt unguri, cu ce se ocupă?

— În afară de faptul că sînt unguri, nu se ocupă cu nimic, pentru că treaba asta le absoarbe tot timpul.

— Știu despre noi?

— Da, ca să zicem așa știu tot, decît cu puțină întîrziere, pentru că la telescoapele lor, din pricina distanței mari, deocamdată nu se poate vedea decît domnia lui Franz Josef.

— L-ați văzut și dumneavoastră pe împărat?

— Doar un minut, tocmai cînd declara război Serbiei. Firește, privite de acolo, obiectele n-au înălțime; Franz József însuși era absolut turtit, nu-i ieșea în afară decît barba. Arăta ca un ban de-un forint păros.

— Foarte interesant! Și ați mai învățat ceva, ați mai cîștigat vreo experiență în Cosmos?

— Am văzut o mulțime de lucruri grozave.

— Nici nu-i de mirare, la un om cu un asemenea spirit de observație! Ce vi s-a părut cel mai interesant?

— Treaba care m-a surprins cel mai mult a fost că de fapt nu există o Lună, ci două.

— Două? Cum să înțeleg asta? una în spatele celeilalte?

— Da de unde! Foarte aproape una de alta, abia dacă e un firicel de spațiu între ele.

— De necrezut. Asta n-a mai observat-o nimeni pînă acum!

— Nu? Atunci, se vede că am greșit...

SĂ NU-L ISPITIM PE DUMNEZEU

Dacă vrem să batem un cui, înainte de toate cată să ochim unde să-l batem — în zid, scîndură sau altundeva — apoi apucăm cuiul în mîna stîngă și-l fixăm exact unde trebuie. Avem grijă să stea drept.

Apoi, cu ciocanul ce-l ținem în mîna dreaptă aplicăm o lovitură în cui. Însă o singură lovitură nu e de-ajuns. Normal e să batem cuiul cu lovituri dese, nici prea iute, nici prea încet, așadar într-un ritm corespunzător. În tot acest timp nu e indicat să ridicăm ochii de pe floarea cuiului, căci altminteri începe să se bălăngăne și peste un timp o ia razna. Așa însă se înfinge bine, perpendicular în lemn, și rămîne acolo multă vreme.

Firește, mai ales la început se nimeresc și ghinioane mai mici sau mai mari. De pildă, nimerim alături, și ca urmare fie că ne doare degetul, fie că se strîmbă cuiul. În acest din urmă caz, e de preferat să luăm altul. Cu timpul, însă, o dată cu practica necesară, ajungem de nici nu mai trebuie să ne uităm la cui. De fapt, se naște în noi o îndeminare cu ajutorul căreia, chiar fără a privi, nimerim cuiul drept în cap.

Odată ajunși aici, am atins desăvîrșirea în baterea cuielor. Pe scurt, culmea. Să mergi mai departe, ar însemna să-l ispitești pe Dumnezeu, căci cu omeneasca noastră putere, cu imperfectul nostru sistem nervos, cu limitatele noastre cunoștințe nu putem realiza mai mult.

Există, bineînțeles, extrem de rar, și excepții. La 7 iunie 1927, în Statele Unite ale Americii, în California, la San Diego, un anume J.E. Bringham, comerciant de fructe exotice, a izbutit să bată în lăzile-i cu fructe nu cuie cu ciocanul, ci ciocane cu cuiul. Iar în India, la Madras, un individ anonim bate cuie în trunchiuri de mahon, tari ca piatra, fără nici o lovitură de ciocan, ci numai cu privirea, ce-i drept foarte concentrată.

Toate astea-s frumoase, decît că nu-s de nasul nostru. Cît despre noi, să fim bucuroși dacă, ținînd cuiul în mîna stîngă, îl putem bate așa, ortodox, cu ciocanul.

ÎN AULA ACADEMIEI

În fața așa-numitei Săli Plușate a Academiei Maghiare de Științe, în timp ce lustruia minerele de alamă ale geamurilor, unei tinere femei i s-a făcut rău. Se zvîrcolea crispîndu-se, din gură îi curgea spumă, și tocmai își izbea capul de podea, cînd din Sala Plușată se revărsară afară cei 170 de medici savanți care veniseră să asculte conferința biologului Gunnar Ingridsson, laureat al Premiului Nobel.

Savanții unguri se consultară, începură să alerge de colo-colo, încercară felurite medicamente, chemară salvarea, ba pînă și pompierii, căci — mai ales în fața unei personalități din străinătate — țineau să facă orice pentru bolnavă, pînă la a o arunca afară pe fereastră cu capul în jos (în credința că poate i-a pătruns o pietricică în plămîni). Numai că fata continua să se zvîrcolească, să scuipe spumă și să scrișnească din dinți, pînă cînd însuși Gunnar Ingridsson interveni, spunînd:

— Ce-ar fi să-i dăm un pahar cu apă!

La asta nu se gîndise nimeni. Și poftim, fata își reveni îndată, se liniști și continuă să frece mulțumită geamurile.

Însă în acest timp apărură reporterii Televiziunii, care-l așezară pe laureatul Premiului Nobel în fața camerei, în

nină cu paharul de apă golit pe jumătate. O rugară pe fată să se mai zvîrcolească o dată și să facă eforturi să scoată spumă pe gură, treabă care îi și reuși.

Din păcate, de astă-dată nu-i mai putură potoli spasmele, fata spumega fără oprire, cu toate că marele savant îi turnă pe gît nu numai apa rămasă, ci și un pahar de sifon, comandat ad-hoc, dar fără folos. Cine să mai înțeleagă una ca asta?!

DREPTUL DE A RĂMÎNE ÎN PICIOARE

Dacă taxatoarea, care mă și, fixase de două-trei ori aparent cu indiferență, s-ar apuca acum să spună: rugăm pe stimații călători să avanseze, atunci eu, cu riscul de a o enerva, n-aș scoate nici un cuvîntel, dar nici că m-aș clinti, ci aș rămîne pe locul meu, în picioare, ca și cum aș fi pur și simplu pironit aici. De altfel, am eu motivele mele, cît se poate de serioase, să rămîn pe loc și neapărat în picioare. Și anume, pentru că aici jos, rezemată între picioarele mele, am servieta, burdușită cu cinci sticle de bere, zece perechi de crenvurști, muștar, piine, unt, cașcaval și o sticlă de coniac trei stele, toate trăgînd circa cinci sau șase kilograme, servietă pe care nu sînt dispus s-o mișc din loc, ba din contră, mă bucur că nu se poate răsturna nici cînd oprește, nici cînd pornește autobuzul. Și asta, pentru că există și oameni capricioși, insuportabili și isterici cum sînt prietenii mei cei mai buni, care-și aduc aminte chiar în ultima clipă să se invite la masa de seară. Însă explicația asta n-ar ține, aș părea caraghios în fața călătorilor, așa că rămîn mut, dar neclintit, aici unde sînt.

Iar dacă acum taxatoarea s-ar întîmpla să mi se adreseze, ceea ce nu-i cu desăvîrșire exclus, și mi-ar spune: îl rog în special pe domnul în fulgarin gri să facă loc călătorilor care urcă, atunci, deși mai mult ca chestie, însă cît se poate de hotărît, m-aș vedea silit s-o previn: uite ce, drăguțo, ai face mai bine să-ți ții gura.

Și dacă, auzind asta, taxatoarea s-ar nimeri să-mi răspundă, lucru iarăși foarte posibil: pardon, ce-i mitocănia asta, atunci eu i-aș spune, încă tot prevenitor, sau dacă nu prevenitor, cel puțin cu un calm reținut: ba, draguțo, vedea-te-aș uscată și cheală, și mai ales mută, că altceva nu știi decît să-i bați la cap, să-i sîcii și să-i jig-nești pe călători. Și dacă la acestea, cum s-a mai întîmplat, ea mi-ar răspunde: domnule, dacă mai îndrăznești să scoți un singur cuvînt pe tonul ăsta, chem poliția. ei bine, i-aș întoarce-o spunîndu-i: știi ce, cucoană? n-ai decît să chemi toată poliția, armata, pompierii, cheamă toate unitățile de blindate, că eu tot nu mă mișc de-aici, din locul ăsta, pe care am dreptul să-l ocup, ca orice alt călător din lume.

Și-acum, mai departe. Dacă ea, auzind asta, ar chema un polițai, și respectivul ar izbuti să se urce în autobuzul ăsta ticsit, și-ar îndrăzni să mă ia la întrebări, atunci i-aș spune fără urmă de nervi, însă totuși energic: știi ce, dragă amice, lua-te-ar dracu. La care el, și de asemenea nu e imposibil, s-ar găsi să-mi răspundă: a, dacă mă ataci cu vorbe din astea, atunci sînt silit să te duc la arest, drept care eu, că are și răbdarea mea o limită, l-aș face atent: stimate prieten, dumneata nu mă duci pe mine nicăieri, că acuși te duc eu undeva unde nu te-ai simți prea bine, că te-aș pisa în picioare pînă ți-aș scoate și ultima suflare pe gură și ți-ar pieri cheful să mă mai ameninți.

Drept care, lucru nu numai imaginabil ci chiar foarte posibil, acel căpitan de poliție în fața căruia sînt condus, m-ar putea ghici după față și mi-ar spune: uite, domnule, dumneata pari un om cult, cum te-arată îmbrăcămintea și ținuta, un om așezat, cum de i-ai putut spune așa ceva unui om al legii, care nu și-a făcut decît datoria luînd apărarea unei femei muncitoare, care n-a făcut altceva decît că la rîndul ei și-a îndeplinit cît se poate de politicos datoria. La care eu unul nici nu m-aș mai sinchisi să-i răspund, pentru că nu-mi place să discut în contradictoriu, ci aș face un pas îndărăt, m-aș descheia la prohab, și nici una, nici alta, mi-aș slobozi udul în acea încăpere a sectorului de poliție, pe covorul ăla și-altminteri plin de pete de cerneală și grăsime, și, după ce

mi-aş termina treaba şi mi-aş încheia nasturii, i-aş spune cel mult aşa: uite, domnule căpitan, singurul meu răspuns!

Iar dacă după toate acestea, care încă s-ar înscrie în limitele posibilului, medicul-şef al clinicii de neurologie mi s-ar adresa, cu prefăcută îngăduinţă, rugându-mă să închid un pic ochii, să-mi întind mâinile înainte şi să pornesc spre el pe o linie dreaptă imaginară, atunci eu personal n-aş închide ochii, nu mi-aş întinde mâinile înainte, însă precis aş porni spre el pe acea linie dreaptă, imaginară şi i-aş trage un şut atât de măreţ în burtă, de-ar cădea grămadă în faţa propriului birou.

Dar asta încă nu-i nimic! Pentru că dacă, după toate astea, matahala aia de infirmier postat în spatele meu s-ar arunca asupra mea şi-ar încerca să mă înhaţe, ei bine atunci eu, pe care din fericire chestia asta nu m-ar lua pe nepregătite, i-aş repezi un picior în fluierul picio-rului de s-ar zvîrcoli pe jos ca peştele pe uscat, şi m-aş arunca peste el de nu s-ar mai putea clinti decât mort din loc, apoi i-aş crăpa ochii, şi anume mi-aş viri degetele în ochii lui pînă s-ar scurge flească afară. Şi după toate astea, ca să fiu mai sigur, i-aş face zob şi creierii, apoi, tăindu-mi în sfîrşit drum liber, mi-aş lua servieta, aş coborî în stradă, şi-aş face semn unui taxi, ca, ajungînd la timp, să-i pot primi cu dragoste pe scumpii mei prieteni.

NIMIC NOU

Într-o după-amiază obeliscul de granit, greu de circa trei măji, de pe locul de veci nr. 14, parcela 27, din cimitirul comun al Budapestei, se răsturnă cu un bufnet uriaş. Îndată după aceea mormîntul se deschise, şi răposata ce odihnea acolo, pe numele ei Hajduska Mihalyné, născută Nobel Stefánia (1827—1848), învie.

Pe obelisc mai era dăltuit cu litere mîncate de vreme şi numele soţului ei; el însă, nu se ştie de ce, nu învie.

Din pricina cerului înnorat, în cimitir abia se aflau cîţiva oameni, dar cei ce auziră bufnetul se strînseră în-

dată acolo. Între timp tinăra femeie se și scuturase de țărină și de bulgării de pământ, apoi ceru împrumut un pieptene și se pieptănă.

O bătrinică cu maramă neagră pe cap o întrebă cum se simte.

— Mulțumesc, bine, îi spuse Hajduskáné.

Nu-i e sete? se interesă un șofer de taxi.

Deocamdată nu dorește să bea, îi răspunse fosta răposată.

Mizerabilă cum e apa asta din Budapesta, observă șoferul, nici el n-ar avea chef să bea.

— Da' ce cusur are apa asta? îl întrebă Hajduskáné.

— Păi, bagă la clor în ea.

De băgat bagă, întări grădinarul bulgar Apostol Barannikov, care vindea flori la poarta cimitirului. Din pricina asta, el e silit să-și ude răsadurile mai gingașe cu apă de ploaie.

Cineva spuse că azi în toată lumea se pune clor în apă.

Aici, discuția se împotmoli.

— Și, ce mai e nou, se interesă tinăra femeie.

— Nici o noutate, îi răspunseră.

Iar se făcu liniște. În clipa aceea începu să plouă.

— N-o să te ude? o întrebă pe înviată Deutsch Dezső, mic negustor de bețe de undiță.

Nu contează, îi spuse Hajduskáné. Ea, dimpotrivă, chiar e moartă după ploaie!

— Asta depinde de ce fel de ploaie e, observă bătrinică.

Ea zicea de ploaia asta călduță, de vară, îi explică Hajduskáné.

Ba el, unul, n-are nevoie de nici un fel de ploaie, spuse Apostol Barannikov, că-i alungă din cimitir pe vizitatori.

Da, îl înțelege foarte bine, întări micul negustor de bețe de undiță.

Aici, se lăsă o pauză ceva mai lungă.

— Păi, povestești-mi odată ceva! îi privi insistent înviata.

— Ce să-ți povestim? spuse bătrinică. N-avem noi prea multe de povestit.

— Cum, nu s-a întîmplat nimic de la pașopt, de la războiul de eliberare încoă'?

— De întîmplat, totdeauna se întîmplă cite ceva, dădu din mîină micul negustor. Da' vorba neamțului: Selten kommt etwas Besseres nach.

— Asta e! adăugă șoferul de taxi și, ca și cînd ar fi vrut să nu scape o cursă, plecă dezamăgit, cătinel-cătinel, înapoi la mașina lui.

Tăceau. Inviata se uită în jos, spre groapa ei, peste care nu se închisese pămîntul. Mai așteptă un pic, dar văzînd că nu-i mai spune nimeni nimic, le mulțumi celor din juru-i.

— La revedere, spuse și coborî în groapă.

Pentru a nu aluneca pe lutul umed, micul negustor de bețe de undiță îi întise mîna prevenitor.

— Cu bine! îi spuse tinerei femei, cînd o văzu jos.

— Ce s-a-ntîmplat? îi întrebă lîngă poartă șoferul de taxi. Doar n-o fi coborît iar în mormînt!?

— Ba a coborît înapoi, spuse bătrînica clătînd din cap. Măcar că, tare bine-am legat o vorbuliță.

UN TELEFON FOARTE MATINAL

M-am trezit din somn speriat. Întîi, fiind întuneric, am fost silit să caut pe pipăite receptorul. Apoi, să-mi caut vocea, din bezna trupului.

— Alo! am rostit răgușit.

— Alo!

— Cine e? am întrebat.

— La telefon Petöfi.

Sosisem acasă noaptea tîrziu, de la Balaton. Am devenit nervos.

— Ascultă, domnule, i-am zis. Nu-mi plac glumele proaste.

— Dumnezeu! mi-a zis. Dac-ai ști ce greu e să dai telefon de-aici! Am cercetat de două ori pînă să văd pe cine sun. Sau poate nu ai chef să stăm de vorbă?

— Va să zică nu glumești? Vorbesc într-adevăr cu Petöfi?

— Exact. Să trecem, deci, la chestiune. Avem la dispoziție trei minute, atîta-i convorbirea.

— Da, numai că pînă acum nu m-a sunat încă nici-odată un mort. La ce chestiune să trec?

— Mi-e absolut egal. Întreabă-mă ceva.

— Eu, pe dumneata? Așa, netam-nesam?

— Nu mai pierde timpul. Sînt sigur că ai vrea să afli ceva de la mine.

— Desigur, desigur. Numai că acum nu-mi vine în minte.

— Ce anume nu-ți vine în minte?

— Nimic.

— Păi, am auzit că te-ai pronunțat laudativ la adresa mea undeva în fața unei asistențe numeroase.

— Oho, și nu o dată! Sînt încă din copilărie un mare admirator al lui Petöfi!

— Mă bucur.

— Pînă și proza lui mă pasionează!

— Admirabil! Atunci să stăm de vorbă.

— Despre ce?

— Nici acum nu ți-a venit nimic în minte?

— Nici acum.

— Ce să zic, așteptam mai mult de la dumneata.

— Îmi pare sincer rău.

— Atunci, la revedere.

— Noapte bună.

In românește de:
CONSTANTIN OLARIU

PISICĂ ÎN PLOAIE

Ideea de a face o excursie pe Dobogókő a fost a lui Szilágyi. În trenul local acesta încă nu se lamenta. Doar mai încolo pe potecile abrupte ale urcușului și-a dat seama că de fapt nici nu-i place drumeția.

Nici lui Hajmási nu-i plăcea. Dar poate nu-i plăcea într-o mai mică măsură, sau se lamenta mai prost. Așa

că a tras ponoasele. Ca să nu mai audă văicărelile lui Szilágyi, i-a luat servieta, care conținea 7 kilograme de manuscris despre păcatul originar ca sursă a sentimentului înăscut de culpabilitate, cu bogate referiri la cercetările în acest domeniu ale profesorului Wolfgang Hilarius din Freiburg. Mai târziu l-a procopsit și cu rucsacul său, în care fiica directoarei renumitei școli de coregrafie (Șoseaua Regina Vilma, aproape de restaurantul Ghinda Verde), a îndesat multe merinde, unt, pâine, brinză de oaie și doi pui fripți.

Ușurat, Szilágyi urca sprinten muntele. Turiștii îi urmăreau cu interes mersul de rățoi. Deoarece rățoi nu obișnuiesc să se grăbească, cei mai mulți abia acum și-au putut forma o imagine despre un rățoi grăbit. Graba s-a transformat în curînd în alergare, căci deasupra muntelui s-au adunat nori negri și dintr-o dată a început să plouă în rafale.

Fuseseră foarte aproape de cabană, și totuși au ajuns uzi pînă la piele în unica încăpere de la parter, care servea drept salon, sufragerie, bufet și refugiu în același timp, căci toți turiștii prinși de ploaie în zonă s-au îmbulzit acolo, căutînd un adăpost. Aerul era îmbîcsit de fumul țigărilor, de mirosul respingător al impermeabilelor și al rachiului de pere. Nu puteau să facă nici o mișcare. Ca să despacheteze sau să mănînce, nici nu putea fi vorba.

Szilágyi oftă și privi cu reproș către Hajmási, de parcă el ar fi insistat să urce muntele. Cu rucsacul în spinare Hajmási se strecură anevoie pînă la tejghea, unde barmanul sau proprietarul servea, transpirînd, rachiul de pere. Altceva nu se vindea.

— Vă rog — i se adresă Hajmási —, Szilágyi nu suportă altitudinea.

— Atunci de ce ați venit la munte?

— Abia acum și-a dat seama. Dacă nu-l culcăm, vomită.

— Cine este Szilágyi? — se interesă barmanul sau proprietarul.

— El — arată în spate Hajmási.

Barmanul se uită la Szilágyi, care făcu o mutră jalnică. De fapt nu făcu: el **avea** o mutră jalnică. Mai ales

înainte și după mâncare apăreau — se înțelege, din diferite motive — trăsăturile jalnice ale feței sale.

În acea încăpere de mansardă unde omul de la tejghea le dădu voie să urce, nu era nimic în afară de un scaun, un pat de fier și un dulap. Szilágyi deschise întâi dulapul. Găsi printre multe boarfe și obiecte o pungă plină cu nuci de anul trecut. În locurile cele mai neașteptate Szilágyi reușea să găsească de foarte multe ori câte ceva de mâncare.

Apoi se întinse pe pat. Era oricând gata să se lase com-pătimit. Acum de exemplu era convins că într-adevăr nu suportă altitudinea.

— O sobă nu e pe aici?

— Este o sobă de tuci, dar nu e combustibil. Doar sîntem în luna august.

— Atunci despachetează rucsacul.

Mîncă culcat. Hajmási umbla de colo-colo, jos continuau să tropăie și să pută drumeții. Prin geamul ud Hajmási privi ploaia ce turna, și mîncă un piept de pui.

— Ia uite! — se miră într-un tîrziu — e aici un copac.

— Brînză e cam fermentată — răspunde Szilágyi. Ce fel de copac?

— Asta nu știu. Dar sub el stă o pisică în ploaie.

— Pisicile nu stau în ploaie.

— Asta stă.

— Pisica nu stă în ploaie.

— Scoală-te și vezi, dacă nu crezi ce-ți spun.

Szilágyi nu se sculă, prefera să creadă. Și-l invită pe Hajmási să nu lase animalul să sufere, să coboare, să prindă pisica și s-o aducă sus. Aici se va usca biata de ea.

Hajmási își îmbracă hanoracul, cobori pe scări, și cu mare efort, cerînd scuze în dreapta și-n stînga, străbătu mulțimea din sală. Ajunse la copac. Îl înconjură de două ori, se uita sub tufișuri și se-ntoarse pe același drum dificil și obositor în mansardă.

— Închipuie-ți, n-am găsit pisica.

— Ai văzut? A ieșit, și-a intrat, că nu-i place ploaia. Mai vrei pui, sau pot să-l mănînc?

— Mănînc brînză cu ardei.

Unse brînză pe pîine și se plimbă pînă la fereastră. Fusese atît de surprins, încît se lovi cu fruntea de geam, cît p-aci să-l spargă.

— Ia, uite — zise către Szilágyi — totuși pisica e acolo.

— Ce pisică?

— Pisica aia plouată sub copac.

— Uite ce e — spuse Szilágyi — nu te superi dacă te întreb ceva dureros?

— Poftim.

— Tu ești încă tînăr. Dacă acum, în plină vigoare, nu ești în stare să prinzi nici măcar o pisică plouată, cum vei înfrunta încercările vieții?

— Adineauri nu era acolo.

— Hai, du-te și ad-o sus. Aproape c-o aud cum dîr-dîie de frig.

De data asta era cît p-aci să nu-și poată croi drum pînă la ieșire, căci turiștii, probabil din cauza hainelor care începeau să se usuce, păreau că s-au lipit unii de alții. Cîțiva bodogăniră nemulțumiți, mai ales la întoarcere, cînd încercă din nou să-i dezlipească.

— Dragă, n-ai să mă crezi.

— S-a oprit ploaia? — întrebă Szilágyi.

— Plouă cu găleata, dar pisica nu e nicăieri.

— Și spune-mi, rogu-te — se interesă Szilágyi cu batjocură nedisimulată în glas — ție nu ți-e rușine, așa, numai un pic?

Hajmási deschise infuriat fereastra.

— Fă bine și scoală-te ca să te convingi cu ochii tăi, că nu-i nici o pisică acolo... Adică — adăugă și mai furios — iarăși este acolo bestia.

— Tu numești bestie o vietate nevinovată? N-am ce zice de un asemenea umanitarism!

— Dar cum s-o numesc? De două ori am coborît după ea degeaba.

— Coboară încă o dată.

— Coboară tu.

— Mie mi se rupe inima cînd trebuie să văd suferința mută a unui animal.

Hajmási coborî. Jos omul de la tejghea se răsti la el întrebîndu-l de ce se tot fiție atîta. La întoarcere un tu-

rist, căruia îi vărsă rachiul de pere, îl lovi în stomac. Dar tot cu mâinile goale reveni în cameră.

— E pisica sau nu e pisica? — îl întrebă provocator, dar cu gura plină Szilágyi, în timp ce înfuleca nuci.

— Să lăsăm acum pisica. Hajmási își freca burta cu mîna. Aia de jos m-au bătut.

— Nu mă surprinde. Ce altceva merită un tip fără suflet ca tine?

Hajmási se enervă din nou.

— Tu stai și trîndăvești aici, în timp ce eu sînt bătut, și mai ești în stare să spui că eu sînt fără suflet. Dar tu cum ești? Aș vrea să știu, ce te consideri, protector al animalelor, sau umanitarist?

— Amîndouă. Acestea sînt noțiuni îngemănate, nicidecum antagonice, deci nu se exclud, ci se determină reciproc, precum virtutea și păcatul în Istoria religiei de Wolfgang Hilarius. Te invit să-mi citești disertația.

— Să rămînem la pisică. După tine ce-i de făcut?

— Pisica trebuie adusă sus.

— Dar pînă ce cobor nu mai e acolo.

— Atunci trebuie încercat din nou.

— Ce părere ai, de cîte ori va trebui să mai trec prin bufet?

— Tu ești foarte sensibil, iar eu nu mă pot exprima decît fără ocol. Pot să fiu sincer?

— Poți.

— Deoarece această pisică nenorocită există și nu există, tu toată viața vei urca și coborî aceste scări, te vei înghionti prin acest bufet intrînd și ieșind... Există oameni de felul acesta.

— Groaznic.

— Trebuie să te împaci cu gîndul.

— Și ești convins că eu fac parte din această categorie de oameni?

— Ai să-mi citești disertația. Te-am jignit cumva?

— Nicidecum.

— Și vei coborî după pisică?

— Păi, voi coborî.

In românește de:
ÉVA LENDVAY

Hector Hugh Munro s-a născut în India, în 1870 (Burma). Debutază în gazetărie, fiind mai mulți ani (1902—1908) corespondent de presă în străinătate. În această perioadă își ia pseudonimul de Saki. Moare în 1916 ca voluntar pe frontul din Franța.

Autorul mai multor culegeri de schițe: „Reginald în Rusia” (1910), „Cronicile lui Clovis” (1912), „Lighioane și supralighioane” (1914) — traduse parțial în românește, al postumelor „Jucăriile păcii” (1919), „Oul pătrat” (1924) și al romanelor scurte „Insuportabilul Bassington” (1912) și „Cînd a sosit Wilhelm” (1914).

Scriitorul, puțin cunoscut în timpul vieții, este redescoperit în deceniile ce-au urmat celui de-al doilea război mondial.

Satira ascuțită, scriitoare, pătrunde în toate domeniile vieții sociale, preferînd îndeobște „high-life”-ul englezesc. Relațiile părinți-copii îl atrag pe scriitorul ce se amuză copios pe seama greșelilor pedagogice și ale strădanilor adesea fără de folos ale adulților. Copiii teribili ai lui Saki cuceresc cititorul care nu poate să nu le dea — măcar în sinea lui — dreptate.

FETIȚA CEA CUMINTE ȘI LUPUL

Era o după-amiază fierbinte, atmosfera din vagon devenise deja sufocantă, iar trenul avea să oprească de-abia peste o oră, la Templecombe. Pasagerii din compartiment erau: o fetiță mică, o fetiță și mai mică și un băiețel micuț. Mătușa care-i însoțea ocupa un loc într-un colț, iar în colțul de vizavi stătea un domn singur, străin de grupul lor. Oricum, putem afirma fără exagerare că micuții ocupau întregul compartiment. Atît mătușa, cit și copiii vorbeau fără întrerupere aducîndu-ți aminte de musca aceea insistentă și sîciitoare care refuză să se lase descurajată. Cele mai multe remarci ale mătușii începeau cu „Nu”, iar aproape toate replicile copiilor începeau cu „De ce?”. Domnul singur nu rostea nimic cu voce tare.

— Nu, Cyril, nu!, exclamă mătușa, cînd băiețelul începu să bată tapîterea canapelelor stîrnind un nor de praf la fiecare lovitură.

— Vino și privește pe fereastră, adăugă ea.

Băiețelul se întoarse spre fereastră fără nici o trageră de inimă.

— De ce dă nenea ăla oile afară din cîmp? întrebă el.

— Cred că le duce spre un alt cîmp cu mai multă iarbă, răspunse mătușa fără prea multă convingere.

— Da' e foarte multă iarbă pe cîmpul ăla, protestă băiețelul; nu e nimic altceva decît iarbă. E foarte multă iarbă, nu vezi?

— Poate că iarba din celălalt cîmp este mai bună, fu răspunsul prostesc al mătușii.

— De ce este mai bună? veni iute întrebarea inevitabilă.

— Ah, ia uite niște văcuțe! exclamă mătușa. Tot drumul de-a lungul căii ferate erau numai vaci și boi, dar ea făcu remarca pe un ton de parcă ar fi semnalat o raritate ciudată.

— De ce este iarba din celălalt cîmp mai bună? insistă Cyril.

Posomorea de pe fața domnului se adîncea într-o căutătură furioasă. Era un bărbat ursuz, antipatic, hotărî mătușa în sinea ei. Iar ea, pur și simplu nu era în stare să dea un răspuns inteligent despre iarba din celălalt cîmp.

Fetița cea mai mică creă o diversiune începînd să recite „În drum spre Mandalay”. Cunoștea doar primul vers dar își exersa cunoștințele limitate în neștire. Repeta versul la nesfîrșit, ca în transă, însă cu o voce sigură și cît se poate de sonoră. Domnul avu impresia că cineva ar fi pus pariu cu ea că n-ar fi în stare să repete versul de două mii de ori fără întrerupere. Oricine ar fi fost acela care să fi pus rămășagul, urma să piardă cu siguranță.

— Veniți aici și ascultați o poveste, spuse mătușa cînd omul se uită la ea de două ori și o dată la semnalul de alarmă.

Copiii se îndreptară plictisiți spre colțul compartimentului. De bună seamă că reputația ei ca povestitoare nu prea se bucura de aprecierea lor.

Pe un ton scăzut, confidențial, întrerupt frecvent de către micii ascultători cu întrebări țifnoase și răsunătoare, mătușa începu o poveste anostă și teribil de plictisitoare despre o fetiță care era foarte cuminte și care avea din pricina asta o mulțime de prieteni. În finalul povestirii era atacată de un taur furios, dar era scăpată de primejdie

de către un număr impresionant de salvatori care îi admirau calitățile morale.

— Și n-ar fi fost salvată dacă n-ar fi fost cuminte? întrebă cea mai mare dintre fetițe. Era exact întrebarea pe care și domnul cel singur ar fi vrut s-o pună.

— Ei, ba da, admise mătușa fără prea mare zel, dar nu cred că ar fi alergat atât de repede s-o salveze dacă n-ar fi iubit-o așa de mult.

— Este cea mai timpită poveste pe care-am auzit-o vreodată, spuse cea mai mare fetiță cu o convingere fără replică.

— Eu n-am mai ascultat-o de la primele cuvinte, așa era de proastă, spuse Cyril.

Cea mai mică fetiță nu făcu nici un comentariu cu voce tare, dar continuase pe tot parcursul poveștii să-și murmure versul preferat.

— Nu prea păreți să aveți succes cu poveștile, interveni, pe neașteptate, din colțul lui, domnul cel singur.

Mătușa, la acest atac neprevăzut, se zbîrli ca un arici.

— Este foarte greu să spui copiilor povești care să le placă și pe care să le și înțeleagă, replică ea înțepat.

— Nu sînt de acord cu dumneavoastră.

— Poate c-ați dori atunci să le spuneți o poveste, îl provocă mătușa.

— Da, spune-ne-o poveste! ceru cea mai mare dintre fetițe.

— Odată de mult, începu povestitorul, trăia o fetiță mică, pe nume Bertha, și care era extraordinar de cuminte.

Interesul copiilor, stîrnit pe moment, începu dintr-o dată să scadă; toate poveștile erau îngrozitor de asemănătoare, indiferent cine le spunea.

— Făcea tot ce i se cerea, nu mințea niciodată, nu-și murdărea hăinuțele, mîncă budinca de lapte de parcă era tartă cu magiun, își învăța lecțiile perfect și era foarte politicoasă.

— Era drăguță? întrebă cea mai mare dintre fetițe.

— Nu așa de drăguță ca voi, spuse povestitorul, în schimb era dezgustător de cuminte.

În acel moment, în ochii copiilor licări o undă de interes; cuvîntul „dezgustător”, legat de cumințenie, era o

noutate ce se impunea de la sine. Părea că aduce o notă de adevăr ce lipsea întotdeauna din poveștile cu copii ale mătușii.

— Era așa de cuminte, continuă domnul, încît cîștigase mai multe medalii pentru cumințenie, pe care le purta mereu la ea, prinse de rochiță. Avea o medalie pentru ascultare, una pentru punctualitate și o a treia pentru bună purtare. Erau medalii mari, din metal și cînd mergea se loveau unele de altele sunînd ca niște clopoței. Nici un alt copil din oraș nu avea trei medalii, așa că toată lumea își dădea seama că era un copil supercuminte.

— Dezgustător de cuminte, îl corectă Cyril.

— Toată lumea vorbea despre cumințenia ei, și-așa se-ntimplă ca vestea să ajungă la urechile Prințului. Și el a zis că dacă ea era așa de cuminte, atunci îi dă voie să se plimbe o dată pe săptămînă în parcul lui, de la marginea orașului. Era un parc minunat și nici un copil n-avusesese vreodată voie să intre înăuntru, așa că era o onoare foarte mare pentru Bertha să poată să meargă acolo.

— Erau oi în parc? întrebă Cyril.

— Nu, nu exista nici o oaie.

— De ce nu exista nici o oaie? continuă răspunsul inevitabila întrebare.

Mătușa își permise un zîmbet de satisfacție, care, privit cu alți ochi, putea să` pară un rînjat.

— Nu erau oi în parc, pentru că mama Prințului visase odată că fiul ei va fi omorît ori de-o oaie, ori de un ceasornic ce-o să cadă peste el. Din acest motiv, Prințul nu ținea niciodată oi în parc și nici ceasornice în palat.

Mătușa își înăbuși cu ciudă un icnet de admirație.

— Și Prințul a fost omorît de-o oaie, sau de un ceasornic ? întrebă Cyril.

— Mai trăiește încă, așa că nu putem ști dacă visul se va adevăra vreodată, răspunse cu indiferență povestitorul; și, oricum, nu existau oi în parc, ci o mulțime de purceluși ce zburdau peste tot.

— Ce culoare erau?

— Negri cu botul alb, albi cu pete negre, negri peste tot, gri cu pete albe, iar unii erau albi cu totul.

Povestitorul făcu o pauză așa încît ideea despre comorile parcului să pătrundă adînc în imaginația copiilor și apoi continuă.

— Bertha fu foarte dezamăgită cînd descoperi că în parc nu exista nici o floare. Le promisese mătușilor ei, cu lacrimi în ochi, că n-o să rupă nici o floare din grădină. Dar cum nu existau flori, cum să-și țină promisiunea? Și era foarte amărîtă.

— De ce nu existau flori?

— Pentru că purcelușii le mîncaseră pe toate, veni prompt răspunsul. Grădinarii i-au spus Prințului că nu putea să țină în același timp și purceluși și flori, așa că Prințul se hotărî să țină purceluși și nici o floare.

Un murmur de aprobare pentru excelenta hotărîre a Prințului; atît de mulți oameni mari ar fi făcut altfel!

Se mai aflau încă o mulțime de alte minunății în parc. Iazuri cu peștișori aurii, albaștri și verzi, copaci cu papagali multicolori ce pe loc rosteau lucruri inteligente, și colibrii ce cîntau cele mai îndrăgite melodii ale zilei.

Bertha se plimba de colo-colo, cu inima zvîcnind de bucurie și-și spunea în sinea ei: „Dacă n-aș fi fost atît de extraordinar de cuminte, n-aș fi avut voie niciodată să intru în acest parc minunat și să mă bucur de toate splendorile lui”, și cele trei medalii ale ei răsuna unele de altele în ritmul pașilor, amintindu-i mereu cît de cu-adevărat cuminte era ea. Dar chiar în acel moment, adușcînd prin preajmă, veni un lup imens, ce căuta un purceluș grasuț pentru cină.

— Ce culoare-avea? întrebare copiii cu vădit interes.

— Gri peste tot, cu o limbă neagră și ochi cenușii ce sticleau înspăimîntător. Primul lucru pe care-l zări fu Bertha; șorțulețul ei era atît de alb și de curat, că se vedea de la mare distanță. Bertha văzu lupul și că acesta se furișa spre ea, și începu să-și dorească să nu fi fost niciodată lăsată să intre în parc.

Alergă cît putu de tare, dar lupul se apropia cu salturi uriașe. Bertha reuși s-ajungă într-un tufiș des de mirt. Lupul fu acolo într-o clipită, mirosind printre crengi, cu limba neagră atîrnînd de-un cot și cu ochii înroșiți de furie strălucind sălbatic. Bertha era cumplit de speriată

și se gîndea în sinea ei: „De n-aș fi fost așa de extraordinar de cuminte, eram acum în oraș, în siguranță”. Oricum, parfumul mirtului era atît de puternic încît lupul nu putea adulmeța unde se ascundea fetița, iar crengile erau atît de stufoase încît putea s-o caute mult și bine fără s-o găsească, așa că, se gîndi el, mai bine-ar pleca să prindă un purceluș rotofei. Sărmana Bertha tremura foarte tare simțind cum lupul îi dădea tîrcoale și cum tremura ea, medalia pentru ascultare, și medalia pentru bună purtare, și medalia pentru punctualitate se loveau unele de altele zăngănind amenințător. Lupul tocmai voia să plece, cînd auzi clinchetul medaliilor și se opri s-asculte; ele răsunară din nou, chiar lîngă ei. Lupul se năpusti în tufiș și ...

— Și-a mîncat-o? întrebare copiii cu răsufierea tăiată.

— Da, a mîncat-o pînă la ultima bucățică. Tot ce-a mai rămas din ea au fost pantofii, hainele sfișiate și cele trei medalii pentru cumițenie.

— Vă rog, domnule! nu mai putu suporta mătușa.

Dar în aceeași clipă compartimentul răsună de aplauzele și tropăielile lor:

— Uraaa! A mîncat-o! A mîncat-o!

Cînd se mai potoliră, micuții întrebare:

— Și-a mîncat și-un purceluș?

— Nu. Au scăpat cu toții.

— Povestea începe rău, dar se termină foarte frumos, spuse cea mai mică dintre fetițe, care între timp renunțase să-și mai recite versul.

— Este cea mai frumoasă poveste pe care-am auzit-o vreodată, spuse cea mai mare dintre ele, foarte sigură pe sine.

— Este **singura** poveste frumoasă pe care-am auzit-o vreodată, adăugă și Cyril.

Mătușa îl privea pe călător ofensată și indignată:

— O poveste cît se poate de nepotrivită pentru copii. Ați distrus efectul unor ani buni de educație atentă.

— Oricum, răspunse călătorul în timp ce părăsea compartimentul, i-am ținut liniștiți și cumiți zece minute, ceea ce dumneavoastră n-ați fost în stare să faceți.

„Nefericita femeie”, se gîndea el în timp ce cobora pe peronul gării Templecombe, „de cîte ori n-o să roşească în public, luni de zile de aici încolo, asaltată de rugăminţile copiilor de-a le spune «povestea aia frumoasă»!”

În româneşte de:
VIORICA MIRCEA

TOBERMORY

Era o după-amiază răcoroasă şi ploioasă către sfîrşitul lui august, în acele zile în doi peri ale verii, cînd potîrnichile fie mai zburdă în siguranţă, fie atîrnă la rece prin cămări, şi nu se găseşte nimic de vînat, fără doar pentru cei care, pe malul de miazăzi al Canalului Bristol, au dreptul egal să hăituiască voinicii cerbi roşcaţi. Dat fiind că Lady Blemley nu-şi primea invitaţii pe malul cu pricina, după-amiaza aceea de august îi găsi reuniţi pe toţi pînă la unul în jurul mesei de ceai. Aici, în pofida desăvîrşitei lipse de distracţii a sezonului şi a banalităţii faptului de a sta în jurul unei mese de ceai, nu se simţea printre convivi nici urmă din acel neastîmpăr blazat pe care-l stîrneşte ameninţarea unui mic recital de pian sau nostalgia nerostită după o partidă de bridge. O unanimă atenţie care, fără pic de decentă, mergea pînă la a sta cu gura căscată, se concentrase asupra personalităţii refractare la banalitate a domnului Cornelius Appin. Dintre toţi invitaţii Lady-ei Blemley era singurul care se bucura de o cît de vagă notorietate. Cineva lansase zvonul că „nu e prost”, astfel că gazda îl poftise în nădejdea, ce-i drept, modestă, că măcar o parte din capacităţile intelectuale ale domnului Appin îşi vor da obolul la însufleţirea generală. Dar în ziua respectivă, pînă la ora ceaiului, Lady Blemley nu putuse încă să descopere în ce domeniu anume „nu era prost” oaspetele său, presupunînd că într-adevăr exista un asemenea domeniu. Spiritual nu părea, campion de crochet nu era, renumele de hipnotizator nu-l avea, iar piese pentru amatori nu scrisese. Nici înfăţişarea domnului Appin nu sugera acel tip de bărbat căruia, generoase, femeile îi trec cu vederea, în mare măsură, de-

ficiențele mintale; se mărginea la a fi un oarecare „domnul Appin”, în vreme ce „Cornelius” părea o farsă cusută cu ață albă a celui care-l botezase. Or, iată că acum, susținea sus și tare că ar fi dăruit omenirii o descoperire în comparație cu care praful de pușcă, tiparul și locomotiva cu aburi păleau pînă la a rămîne o nimica toată. În ultimele decenii, știința făcuse pași amețitori în multe direcții, dar descoperirea domnului Appin părea să țină mai degrabă de domeniul miraculosului decît de progresul științific propriu-zis.

— Și într-adevăr, ne cereți să vă credem pe cuvînt? spuse Sir Wilfrid. Să vă credem că ați descoperit mijlocul de a iniția animalele în arta atît de omenească a vorbirii, și că scumpul nostru Tobermory, bătrînul Tobermory, e primul elev care v-a absolvit cursul?

— Este vorba de o problemă căreia, în ultimii șaptesprezece ani, i-am consacrat toate eforturile mele, răspunse domnul Appin, dar abia opt-nouă luni încoace am avut satisfacția unor-indicii că voi izbuti. Bineînțeles, am făcut experiențe asupra a mii de animale, dar în ultimul timp m-am concentrat exclusiv asupra pisicilor, acestor creaturi mereu pline de surprize; care și-au asimilat de minune civilizația noastră, păstrîndu-și în același timp intacte toate instinctele de fiară, dezvoltate în cel mai înalt grad. Ici-colo, în puzderia de pisici, la fel ca în mulțimea de rînd a oamenilor, se poate întîlni cîte un intelect cu totul ieșit din comun prin superioritatea sa, și cînd, acum o săptămînă, am făcut cunoștință cu motanul Tobermory, pe loc mi-am dat seama că mă aflu în prezența unui „Supramotan”, de o inteligență de-a dreptul excepțională. Experiențele mele cele mai recente mă apropiaseră simțitor de succes; cu Tobermory, cum îl numiți dumneavoastră, mi-am atins țelul.

Domnul Appin își încheie nemaipomenitele spuse cu un glas din care se străduia să alunge orice inflexiune de triumf. Nimeni nu se pronunță cu voce tare că pisica cu clopoței nu prinde șoareci, deși buzele lui Clovis părură să articuleze în tăcere că cel puțin pe dînsul îl rodea o mare neîncredere.

— Și vrei să spunei, interveni, după o scurtă tăcere, domnișoara Resker, că l-ai învățat pe Tobermory să pronunțe și să înțeleagă propoziții simple, de câte o silabă?

— Dragă domnișoară Resker, răspunse cu răbdare făptuitorul de minuni, modul acesta de a preda, pe bucățele, e bun pentru copiii mici, pentru sălbatici și adulții grei de cap; din moment ce ai posibilitatea de a începe cu un animal de o inteligență sclipitoare, la ce bun să mai pierzi vremea cu o metodă poticnită? Tobermory e în stare să vorbească englezește la perfecție.

De data aceasta, Clovis spuse destul de tare ceva despre supra-clopoței. Sir Wilfrid rămase la fel de politicos, dar nu mai puțin sceptic.

— N-ar fi bine să aducem aici motanul, ca să ne convingem cu ochii noștri? propuse Lady Blemley.

Sir Wilfrid ieși din cameră să-l caute pe Tobermory, iar cei de față se instalară pe locuri, așteptându-se fără chef la binecunoscuta demonstrație a încă unui ventriloc de salon.

Peste o clipă, Sir Wilfrid reveni, alb ca varul sub tenul său altminteri bronzat, și cu ochii mari de emoție.

— Dumnezeu sfinte, e adevărat!

Tulburarea sa, atât de convingător sinceră, îi făcu pe ceilalți să tresară într-un comun fior de curiozitate.

Prăbușindu-se în fotoliu, Sir Wilfrid continuă cu sufletul la gură:

— Moțăia în fumoar și l-am chemat să-și bea ceaiul. S-a uitat la mine mijindu-și ochii ca de obicei, așa c-am insistat. „Hai, Toby, nu-i frumos să te lași așteptat”, și atunci, Dumnezeu sfinte, îl aud că-mi răspunde, pe tonul cel mai îngrozitor de firesc, că are să vină cînd o avea chef — așa zice. Cît pe ce să leșin acolo pe loc!

Appin își susținuse demonstrația teoretică în fața unui auditoriu absolut neîncrezător; declarația lui Sir Wilfrid inspiră pe loc cea mai deplină convingere. Fără o vorbă, înconjurat de un cor haotic de exclamații uluite, savantul savura primele roade ale măreței sale descoperiri.

În toiul acestui Babilon, Tobermory pătrunse în cameră, înaintînd cu pașii săi catifelati și o studiată nonșalanță printre picioarele musafirilor din jurul mesei de ceai.

Brusc, se așternu o tăcere plină de jenă dacă nu de confuzie. Orice s-ar fi spus, ideea de a te adresa de la egal la egal unei pisici ca toate pisicile, a cărei capacitate mintală primise o recunoaștere oficială, nu era chiar de natură să te facă să te simți în largul tău.

— Doriți un pic de lapte, Tobermory? întrebă Lady Blemley, pe un ton în care se simțea o anume crispare.

— Ei și ce dacă doresc, fu răspunsul, rostit cu o totală indiferență.

Alt fior, acum de emoție reținută, îi străbătu pe cei de față și dacă Lady Blemley vărsă puțin lapte când îl turnă în farfurie cu o mână ușor tremurătoare, trebuie să-i acordăm circumstanțe atenuante.

— Mă tem că mai mult l-am risipit pe covor, spuse ea în chip de scuză.

— Covor de lână pură, dé, da' la urma-urmei, nu-i al meu, fu replica lui Tobermory.

O nouă tăcere se așternu grea asupra grupului, după care, domnișoara Resker, pe cel mai potrivit ton al său de filantroapă comunală de profesie, îl întrebă dacă vorbirea omenească fusese greu de învățat. Tobermory i se uită o clipă drept în ochi, apoi își întoarse senin privirea într-o direcție nedefinită. Evident, în concepția lui despre viață nu figura obligația de a răspunde la întrebările pisălogilor.

— Ce părere aveți despre inteligența omului? îl atacă Mavis Pellington.

— Specificați a cărui om, ceru Tobermory glacial.

— A, de exemplu, a mea, făcu Mavis, cu un ris năving.

— Mă puneți într-o situație penibilă, spuse Tobermory, pe un ton și cu o atitudine care nu vădeau nicidecum că s-ar fi simțit în incurcătură. Când a fost vorba să fiți invitată, Sir Wilfrid s-a împotrivit susținând că printre cunoștințele lui nu există nici o femeie cu un creier de găină ca al dumneavoastră și că totuși trebuie făcută o deosebire între a fi ospitalier și a da azil debililor mintali. La care Lady Blemley a răspuns că dacă merită să fiți invitată pentru ceva, e tocmai pentru lipsa dumneavoastră de inteligență, căci sunteți singura persoană care-i păreți destul de timpită ca să le cumpărați vechea mașină. Știți care, aceea

pe care-au botezat-o „Visul lui Sisif”, fiindcă urcă bine la deal, cu condiția s-o împingă cineva din urmă.

Protestele Lady-ei Blemley ar fi fost de mai mare efect, dacă, întâmplător, în dimineața aceleiași zile, nu i-ar fi strecurat lui Mavis că mașina în cauză era exact ce-i trebuia ca să se întoarcă la conacul ei din Valea Devonshire.

Maiorul Barfield încercă o diversiune, lansându-se în discuție cu toată autoritatea.

— Ia zi, idila matală cu roșcovana tărcată de la grajd, cum mai merge, ai?

Pe loc, toată lumea simți că maiorul Berfield făcuse o imensă gafă.

— Asemenea chestii nu se discută de obicei în public, răspunse Tobermory distant. Din puținul cât ți-am putut eu observa purtările de când ai intrat în casa asta, nu prea cred c-ai aprecia drept elegant din partea mea dacă ți-aș întoarce-o, făcînd conversație pe tema idilelor matală.

Panica ce-o stîrniră aceste cuvinte nu se mărgini numai la domnul maior.

— Fii drăguț și du-te să vezi dacă bucătarul ți-a pregătit cina, se grăbi Lady Blemley să-i sugereze, prefăcîndu-se a nu ști că pînă la cina lui Tobermory mai trebuiau să se scurgă cel puțin două ore.

— Mulțam', spuse Tobermory, dar abia mi-am luat ceaiul. Nu vreau să mor de indigestie.

— Nu știu dacă ai auzit și tu, dar pisicile au nouă vieți, sări entuziast Sir Wilfrid.

— Tot ce se poate. În schimb, au un singur ficat, fu răspunsul lui Tobermory.

— Adelaida! interveni doamna Cornett. Ai cumva de gînd să dai atîta nas cotoiului ăsta, încît să-l lași să ne bîrfească prin camerele servitorilor?

Panica deveni acum unanimă. O cornișă înconjura etajul, trecînd prin dreptul ferestrelor mai tuturor camerelor de oaspeți din conac, iar memoria celor de față le spunea, spre consternarea lor, că acesta fusese, la orice oră, locul preferat de plimbare al lui Tobermory, de unde putea să stea cu ochii după porumbei... și Dumnezeu știe după ce altceva. Dacă în criza de francheță ce-l apucase, îi trecea cumva prin gînd să-și evoce amintirile, re-

zultatul ar fi fost mai mult decît năucitor. Doamna Cornett care-și petrecea o bună parte din timp la măsuța de toaletă, și al cărei ten, deși neschimbat, era denumit capricios, păru la fel de stinjenită ca și maiorul Barfield. Domnișoara Scrawen, care scria versuri de o senzualitate sălbatică și ducea o viață fără pată, vădi o ușoară iritare: în intimitate, poți fi oricît de virtuos și chiar metodic, dar asta nu înseamnă că vrei s-o afle toată lumea. Bertie van Tahn, care la șaptesprezece ani decăzuse atît de jos încît renunțase de mult să decadă mai departe, căpătă paloarea unei flori de gardenia, dar nu făcu greșeala de a se năpusti afară din cameră, ca Odo Finsberry, un tînăr gentleman, despre care se bănuia că se pregătește pentru o carieră eclesiastică și, probabil, fusese tulburat peste măsură la gîndul lucrurilor scandaloase ce le putea afla pe seama semenilor săi. Clovis avu suficientă prezență de spirit ca să păstreze o expresie impasibilă; în sinea sa, însă, calcula cît timp i-ar trebui ca să-și procure prin mica publicitate un complet de șoareci durdulii, cu care să cumpere tăcerea lui Tobermory.

Agnes Resker nu putea suporta să treacă neobservată, nici măcar într-o situație atît de delicată ca aceasta.

— Ce caut eu aici? întrebă ea dramatic.

Tobermory acceptă provocarea pe loc.

— Judecînd după cele ce-i spuneți ieri, pe terenul de crochet, doamnei Cornett, căutați de mîncare. Pe alde Blemley îi zugrăveți drept cele mai plicticoase gazde pe care le cunoașteți, în schimb, ziceți dumneavoastră, au măcar atîta minte că-și angajează bucătari de mîna întii; altminteri, ziceți, cu greu ar mai găsi pe cineva care să le accepte invitația a doua oară.

— Minciună, fiecare cuvînt e o minciună! strigă Agnes cu glasul flămîndului de adevăr. Martoră mi-i doamna Cornett...

— Doamna Cornett a repetat cuvînt cu cuvînt ce-ați spus lui Bertie van Tahn și a și adăugat: femeia asta probabil că participă regulat la Marșul Foamei; de hatîrul a patru mese pe zi s-ar duce și la capătul lumii. La care Bertie van Tahn a răspuns că...

În acest punct, din fericire, darea de seamă suferi o întrerupere. Tobermory, care-l zărise pe chipeșul motan al

pastorului, cel de culoarea gălbenuşului de ou, furişându-se printre boschete în direcţia grajdului, se făcu nevăzut în mai puţin de o clipă prin glasvandul deschis înspre terasă.

O dată cu dispariţia prea talentatului său elev, Cornelius Appin se pomeni luat pe sus de o adevărată furtună de reproşuri amare, întrebări îngrijorate şi rugăminţi spăimoase. Asupra lui cădea întreaga răspundere, şi, ca atare, avea datoria să împiedice prin orice mijloc agravarea situaţiei. Putea Tobermory să împărtăşească şi altor pisici primejdiosul său har? aceasta fu prima problemă la care i se ceru răspuns. E posibil, explică domnul Appin, ca Tobermory să fi început înţierea prietenei lui cele mai intime, roşcovana tărcată de la grajd, dar e greu de crezut că învăţătura lui să se fi răspîndit pînă acum pe un teritoriu mai larg.

— În cazul ăsta, declară doamna Cornett, o fi Tobermory un animal de rasă şi un motan adorabil, dar nu mă îndoiesc, Adelaida că eşti de acord cu mine; şi el, şi roşcovana de la grajd, trebuie lichidaţi în cel mai scurt timp.

— Doar nu-ţi închipui că mi-a făcut plăcere ultimul sfert de oră, răspunse abătută Lady Blemley. Soţul meu şi cu mine sîntem foarte ataşaţi de Tobermory ... mai bine-zis, eram, pînă la experienţa asta oribilă la care a fost supus; acum, însă, singura soluţie e să-l facem să dispară cît mai repede.

— Ce-ar fi să punem niţică stricnină în resturile de la cină care i se dau de obicei? propuse Sir Wilfrid. Pisica de la grajd mă duc s-o înec cu mâinile mele. Viziul are s-o regrete, dar am să-i explic că amîndouă animalele au căpătat o chelbe foarte molipsitoare şi că ni-e teamă să n-o dea şi la cîini.

— Dar marea mea descoperire! izbucni domnul Appin. După atîţia ani de cercetări şi experienţe ...

— Puteţi face experienţe cu boulenii de la fermă, care sînt păziţi cumsecade, spuse doamna Cornett, sau cu elefanţii de la Grădina Zoologică. Se spune despre dîşii că-s extrem de deştepti şi au în plus avantajul că nu ni se plimbă prin odăi, nu stau pe sub fotolii şi aşa mai departe.

Un arhanghel care, proclamînd izbînda catolicismului pe întreg mapamondul, ar afla că reprezentanții Vaticanului se opun și, prin urmare, izbînda se amîină, și tot n-ar încerca o dezamăgire de proporțiile celei a lui Cornelius Appin la vederea felului cum îi era primită minunata descoperire. Opinia publică, însă, i se și pronunțase împotriva; de fapt, dacă s-ar fi inițiat un plebiscit în jurul acestei chestiuni, probabil că o impresionantă minoritate ar fi votat ca tratamentul cu stricnină să i se aplice și lui însuși.

Numai din lipsa unor trenuri la ore acceptabile și din nerăbdarea de a vedea lucrurile puse la punct, invitații nu dădură bir cu fugiții, care încotro; însă dineul din seara aceea nu fu ceea ce se chemă un succes monden. Sir Wilfrid avusese unele greutăți cu pisica de la grajd și ulterior, cu vizitiul. Agnes Resker se mulțumi, ostentativ, cu o înghițitură de pesmet uscat, și acela fără unt, avînd aerul că mușcă dintr-un inamic personal, iar Mavis Pellington își impuse o tăcere vindicativă. Lady Blemley ținu un monolog crezînd că întreține o conversație, dar ochii îi erau ațintiți asupra ușii. O farfurioară cu resturi de pește meticulos otrăvite aștepta pe bufet, dar la masă se serviră și prăjiturile, și înghețata, fără ca Tobermory să-și fi făcut apariția, nici în sufragerie, nici în bucătărie.

Funerul dineu păru o adevărată explozie de bucurie în comparație cu veghea care urmă în fumoar. Mîncarea și băutura ținuseră barem loc de distracție și-i sustrăseseră de la jena ce cîștiga teren. În starea de încordare, pusă pe ceartă, a tuturor, nici vorbă de un bridge și după ce Odo Finsberry interpretă lugubru „Melisanda în pădure”, pentru un public total insensibil la frumos, se renunță și la muzica de cameră. La unsprezece noaptea servitorii se duseră la culcare, anunțînd că fereastra de la cămară fusese lăsată deschisă ca de obicei, pentru uzul personal al lui Tobermory. Invitații, după ce devorară stocul curent de reviste, ajunseseră la volumașe din seria „Clasicii pentru toți” și la vechile colecții din „Punch”, broșate. La intervale regulate, Lady Blemley făcea cîte o vizită în cămară, întorcîndu-se de fiecă dată cu o expresie atît de deznădăjduită, încît devenea inutilă orice întrebare.

La două noaptea, Clovis întrerupse copleșitoarea tăcere:

— La noapte nu mai vine acasă. La ora asta, probabil, stă cu un reporter al ziarului local și-i dictează primul capitol din Amintiri. Numai Lady Nu-Știu-Cine nu va figura în ele. Va fi senzația zilei.

După ce contribui astfel la buna dispoziție generală, Clovis se duse să se culce. Unul după altul, dar la mari intervale, tovarășii de petrecere îi urmară exemplul.

Servind matinala ceașcă de ceai în fiecare cameră rînd pe rînd, servitorii dădeau același invariabil răspuns la aceeași invariabilă întrebare. Tobermory nu se întor-
sesese acasă.

Ultimul dejun fu o formalitate și mai neplăcută decît dineul din ajun, presupunînd că era posibil ceva mai neplăcut, dar încă înainte ca lumea să se ridice de la masă, surveni în sfîrșit o veste bună. Cadavrul lui Tobermory fu adus din boschetul unde tocmai îl găsise un grădinar. Jucînd după mușcăturile de la gît și după perii de culoarea gălbenușului de ou dintre gheare, își dăduse obștescul sfîrșit într-o luptă absolut inegală cu chipeșul motan al pastorului.

Către amiază, oaspeții părăseau conacul, iar Lady Blemley izbutise să-și revină pînă într-atît, încît să adreseze domnului pastor o scrisoare extrem de necuviincioasă pe marginea pierderii neprețuitului său motan.

Tobermory, primul elev care a absolvit cursul lui Appin, fu predestinat să nu aibă continuatori. Cîteva săptămîni mai tîrziu, un elefant de la Grădina Zoologică din Dresda, care pînă atunci se manifestase ca o fire cu desăvîrșire potolită, se înfurie brusc și ucise un cetățean al Marii Britanii, care, cel puțin după aparențe, nu-i făcea nimic decît că se juca cu el. În ziare, numele victimei apăru cam incert, o dată Oppin, altă dată Eppelin, însă prenumele era scris exact: Cornelius.

— Dacă se apucase cumva să-l învețe pe bietul animal verbele nemțești neregulate, spuse Clovis, atunci și-a primit răsplata.

BOU CU ARTĂ

Theophil Eshley era de profesiune artist plastic, și anume pictor animalier, specializat, sub înrîurirea mediului, în șeptel. Nu trebuie însă să se creadă că trăia la vreo herghelie sau fermă, într-o ambianță de coarne, cопite, muls și însemnat cu fierul roșu. Locuința-i comodă se afla într-un așa-numit parc dintr-un cartier plin de vile care abia scăpase de primejdia de a fi numit rezidențial. O latură a grădinii sale dădea însă pe o mică pășune plină de pitoresc, unde un vecin mai întreprinzător mîna la păscut niște văcuțe din așa-numita rasă anglo-normandă, pline de pitoresc și ele. Vara, la amiază, acestea, înfundate pînă la genunchi în iarba înaltă, se ațineau la umbra unui pîlc de nuci, iar soarele împestrița cu pete de lumină părul lor unsuros. Inspirat, Eshley zugrăvise încîntătoarea priveliște a două asemenea vaci în repaos pe un fundal de nuci, fineață și soare filtrat printre frunze, iar Academia Regală prezentase tabloul, cu toate onorurile, în cadrul salonului său de vară. Academia Regală își educă vlăstarele într-un spirit de perseverență metodică și ordonată, Eshley, autorul unui tablou consacrat și de succes reprezentînd vite în curs de moțăială, pline de pitoresc, sub un pîlc de nuci, nu avu încotro și continuă așa cum debutase. „Reculegere la amiază”, studiul a două vaci cafenii sub un nuc fu urmat de „Amiază reculeasă”, studiul unui nuc cu două vaci cafenii dedesubt. După care urmară „Ceasul cînd dorm și bărzăunii”, „Refugiul cirezii”, „Reverie în împărăția laptelui”, toate studii de nuci și vaci cafenii. Două încercări de a evada din tradiția ce singur și-o crease, „Turturele speriate de apropierea uliului” și „Lupi în cîmpia romană” constituiră eșecuri răsunătoare și i se întoarseră în atelier anatemizate ca niște erezii. Iertarea păcatelor, însoțită de împăcarea cu publicul, și-o dobîndi abia după „Un petic de umbră pentru reveriile dătătoarelor noastre de lapte”.

Intr-o frumoasă după-amiază dinspre sfîrșitul toamnei, cînd tocmai finisa la nuanță un studiu de pășune, vecina sa, Adela Pingsford, dădu buzna la ușa atelierului, gata-gata s-o spargă cu bătăile ei alarmante.

— Un bou la mine în grădină, strigă ea în chip de explicație a vijelioasei intruziuni.

— Un bou, o îngină Eshley. Apoi, cu un aer destul de nătîng: — Un bou, în ce manieră?

— Ah, nu știu în ce manieră, ripostă doamna. Un bou ca toți boii și destul de nemanierat, deși contra lui personal nu am nimic. Grădina, însă, abia mi-am pregătit-o pentru iarnă și cu un bou plimbîndu-se de colo-colo, n-o văd de loc bine la primăvară. Fără să mai vorbesc de crizanteme, care abia mi-au înflorit.

— Cum a intrat în grădină? se interesează Eshley.

— Îmi închipui că pe poartă, răspunse doamna, începînd să-și piardă și restul de calm ce-i mai rămăsese. Doar n-o fi sărit peste zid și nici n-o fi fost lansat din avion ca reclamă pentru conservele din carne de vită. Problema cea mai arzătoare nu e cum a făcut el să intre, ci ce facem noi ca să iasă.

— Singur, nu e de acord? întrebă Eshley.

— Dacă aveam acordul lui, reluă Adela Pingsford pe punctul de a deveni furioasă, nu mai veneam să discut chestiunea cu dumneavoastră. Sînt absolut singură. Fata în casă are azi ziua ei liberă, iar bucătăreasa, o durere de cap că nu se poate mișca din pat. Tot ce-am studiat la pension și-am învățat la școala vieții că se face pentru a evacua o namilă de bou dintr-o grădină, pur și simplu mi-a zburat din minte. N-am avut decît o idee: că dumneavoastră care sînteți vecinul cel mai apropiat și pictor animalier specializat în șeptel, fiind, probabil, mai mult sau mai puțin familiarizat cu subiectele pe care le pictați, îmi veți putea da o mîină de ajutor. Pesemne însă că m-am înșelat.

— Nu neg, pictez vaci, recunosc Eshley, dar în ce privește întoarcerea pe drumul cel bun a boilor rătăciți nu am nici o competență. Desigur, am văzut la cinematograf asemenea episoade, dar întotdeauna și cu cai plus altă recuzită, din belșug; fără să mai spun că nici odată nu se poate ști dacă ce vedem noi pe ecran nu sînt trucaje.

Adela Pingsford nu-i mai răspunse nimic, în schimb îl conduse în grădină. Aceasta, de dimensiuni normale, părea mică numai în comparație cu boul, fioros de mare

și pestriț, aramă de la cap pînă la umeri, alb-murdar pe coaste și dindărit, cu o pereche de urechi flenduroase și niște ochi mari, injectați. Într-un cuvînt, semăna cu cochetele dătătoare de lapte pe care le zugrăvea Eshley cam în aceeași măsură în care o căpetenie de trib kurd poate semăna cu o gheșă. Eshley rămase cît mai aproape de poartă pentru a studia din perspectiva acesteia înfățișarea și atitudinile animalului. Adela Pingsford păstra în continuare tăcerea.

— Boul mănîncă o crizantemă, spuse într-un tîrziu Eshley, cînd tăcerea devenise de nesuportat.

— Ah, ce spirit de observație aveți, exclamă Adela cu amărăciune. Nimic nu vă scapă. Dar, ca să fim preciși, în momentul de față, ține în gură șase crizanteme.

Nevoia de a trece la acțiune devenea imperioasă. Eshley făcu un pas, doi în direcția animalului, bătut din palme și emise diferite variațiuni pe tema „hiș-șu-u”. E posibil ca boul să-l fi auzit, însă n-o arată nicidecum.

— Dacă prind vreodată niște găini în grădina mea, spuse Adela, să știți că pe dumneavoastră vă chem să le speriați, categoric. Aveți un „șu-u” superb. Pînă atunci însă v-ar deranja prea tare dac-ați încerca să izgoniți boul? Văd că a trecut la Mademoiselle Louise Bichot, adăugă ea cu o glacială stăpînire de sine, în vreme ce o floare de un portocaliu aprins dispărea molfăită în imensa gură bovină.

— Fiindcă sînteți atît de amabilă în ce privește speciile de crizanteme, spuse Eshley, țin și eu să vă informez că boul e un Ayshire autentic.

Gheața stăpînirii de sine se topi pe loc, iar Adela Pingsford trecu la un mod de-a se exprima ce-l apropie instinctiv pe pictor de bou; smulse un arac și zvîrli cu el în coastele pestrițe. Operațiile de transformare prin mastică a Mademoiselle-ei Louise Bichot într-o salată de petale fură suspendate pentru un răstimp destul de lung, cît îi trebui boului ca să privească și să se concentreze asupra aruncătorului de araci. Adela, deopotrivă de concentrată în aceeași direcție, vădea o ostilitate mai mare. Dar fiindcă animalul nici nu-și cobora capul, nici nu lovea din picior, Eshley se aventură într-o a doua demonstrație de lăncier, cu alt arac; de data aceasta, boul

părea să fi înțeles — era indezirabil; mușcă grăbit dar zdravăn din tufa plină pînă adineaori de crizanteme și porni în pas alergător de-a cumerzișul grădinii. Eshley, dînd buzna să-l conducă înspre poartă, nu izbuti decît să-i precipite pasul în galop. Cu un aer nedumerit, dar fără urmă de șovăială, boul trecu peste îngusta peluză denumită de către sufletele caritabile teren de crochet și își croi drum prin glasvand direct într-un salon. Încăperea, plină cu vase cu crizanteme și alte plante tomatice, era decorul ideal pentru a-l ajuta să uite că abia se întrerupsese din păscut. Eshley, apreciind însă că în ochii boului se întrezărea o sclipire iritată ce chema la respect, renunță să mai intervină în opțiunile acestuia pentru o ambianță sau alta.

— Domnule Eshley, se auzi glasul tremurător al Adelei. Eu v-am rugat să mînați animalul ăsta afară din grădină și nu să mi-l aduceți în casă. Dacă trebuie neapărat să-i ofer găzduire, prefer să-i pun la dispoziție grădina și nu salonul.

— Mînatul bovinelor nu face parte din maniera mea de pictor animalier, fu răspunsul lui Eshley. Dacă țin bine minte, v-am mai spus-o și adineaori în fața privești de afară.

— Întru totul de acord cu dumneavoastră, replică doamna. Tablouri drăgălașe cu văcuțe drăgălașe, iată la ce sînteți bun. Nu cumva v-ar face plăcere să schițați și boul ăsta simțindu-se ca la el acasă în salonul meu?

De data aceasta, lucrurile luaseră o înfățișare categorică; Eshley se și îndreptă spre ușă.

— Încotro? strigă Adela.

— Doar n-am s-o fac cu mîna goală, i se răspunse.

— Cu mîna goală? Dar nici cu arcanul nu vreau. Dacă vă luptați cu el îmi devastați salonul.

Pictorul însă și ieșea din grădină. Peste cîteva minute se întorcea, înarmat cu un șevalet, un taburet, o paletă și pensule.

— Vreți să spuneți c-o să vă instalați aici, senin și netulburat, ca să pictați bestia în timp ce-mi devastează salonul? îngăimă Adela.

— Dumneavoastră mi-ați sugerat tema, răspunse Eshley, așezîndu-și pînza pe șevalet.

— Vă interzic. Vă interzic categoric! fu vijeliosul strigăt al doamnei.

— Nu văd cu ce drept, își dădu cu părerea pictorul. Doar nu puteți pretinde că boul e al dumneavoastră, fie și prin adopțiune.

— Pesemne uitați că salonul e al meu și că florile pe care le devorează sînt ale mele, argumentă Adela furibundă.

— Dumneavoastră uitați pesemne că bucătăreasa zace cu o durere de cap, spuse Eshley, și că dacă a izbutit să tragă un pui de somn reconfortant, strigătele o vor trezi. Pentru oamenii de condiția noastră socială, considerațiunea față de alții se cere a fi un principiu fundamental de conduită.

— Omul ăsta e nebun! răcni tragic Adela. În clipa următoare, s-ar fi părut însă că de fapt eă era aceea care își pierduse mințile. Boul terminînd vasele de flori și coperta lui Israel Kasilșch, vădea intenția de a-și preschimba actualul cîmp de acțiune pentru altul, mai larg. Eshley, sensibil la nervozitatea lui, îi aruncă pe loc cîteva rămurele de iederă pentru a-l stimula să-i pozeze mai departe.

— Există un vechi proverb pe care nu-l țin minte exact, făcu el. „Decît un bou întreg pe masă, mai bine un pumn de iarbă, dar să fie bucurie în casă”, sau cam așa ceva. Mi se pare că avem toate condițiile ca abia astăzi să-i apreciem înțelepciunea.

— Eu mă duc la biblioteca publică de-alături să-i rog să telefoneze la poliție, îl anunță Adela, trîntind ușa în urma ei.

Peste cîteva minute, boul luminat probabil de gîndul că într-un staul mai puțin excepțional îl aștepta un borhot mai gustos, părăsi salonul cu multă băgare de seamă, verifică din privirea-i gravă că nu-l pîndea nici un arac minuit de mîna omenească și traversă grădina spre ieșire, în grabă, dar cu călcătura-i apăsată. Eshley își strînse ustensilele și urmă exemplul boului, lăsînd reședința doamnei pe seama bucătăresei și a durerilor de cap.

Acest episod însemnă în cariera lui Eshley cotitura hotărîtoare. Remarcabilul său tablou, „Bou în salonaș,

către finele toamnei" constitui unul dintre succesele de senzație ale Salonului de la Paris, fu expus la Munich, și cumpărat de către guvernul bavarez, la concurență cu trei fabrici de conserve de carne ce-l supralicitau. Din clipa aceea, succesul îi fu asigurat; doi ani mai târziu, Academia Regală se socotea fericită să poată expune la loc de onoare marea lui pînă: „Gorile devastînd un budoar”.

Eshley dăruî Adelei Pingsford un nou exemplar din Israel Kalisch și două superbe răsaduri de Madame André Blusset în floare, dar între ei nu se petrecu nimic din ceea ce s-ar putea numi cu adevărat o împăcare.

In românește de:
RADU NICHITA

VALENTIN SILVESTRU

(România)

S-a născut la Vaslui în 1924. Urmează Literele și Filozofia la Eucurești. Cronicar dramatic, redactor la „România literară”. Publică schițe, nuvele, foiletoane, scenarii vesele pentru radio și televiziune, comedii pentru teatrul de păpuși, scenarii de filme satirice, antologii de umor. Traduce teatru comic universal. Întemeiază și conduce cenacluri, printre care cel dintâi Cenaclu al scriitorilor români de satiră și umor. E unul din ctitorii și animatorii Festivalului republican al umorului de la Vaslui. Publică volume de umor și satiră printre care: „O femeie aprigă”, „Jurnalul cu file violete”, „Glastra cu sfecle”, „Tufă de Veneția”, „De ce rideau gepizii...”, „Cind plouă, taci și ascultă”, „Zina castraveților”, „Arta îmbrobodirii”. Teatrolog, autor al mai multor cărți de eseistică și teorie specializată, unele distinse cu Premiul Academiei Române, Premiul Uniunii Scriitorilor, Premiul Asociației oamenilor de artă.

Lucian Raicu apreciază că prozele satirice ale lui Valentin Silvestru „au aerul unor imperturbabile dări de seamă. Calmul expunerii sale neparticipative cade, fără a preveni, asupra unor situații aberante în chiar tipicitatea lor, asupra unor șocante dereglări ale omenescului, ale normei morale, ale firii lucrurilor, ale traiului cotidian”.

POEZIE ORGANOLEPTICĂ

Din analiza făcută la centrul județului reieși că „Festivalul vinului” nu avusese, după trei ediții anuale, succes, nu dobândise „relief” — cum se pronunțase un profesor de geografie pensionar — nici prestanță — cum declarase un fost maestru de dansuri moderne, acum croitor de gulere la teatrul de stat. Se stabili deci că o comisie alcătuită din cîțiva competenți de diverse specialități să studieze dacă e cazul să se continue — într-o altă formulă — sau să se renunțe. Ținutul avea vinuri vestite și o producție bogată, dar organizarea unei manifestări de „cultură viticolă și cercetare oenologică”, așa cum fusese subintitlată, era pretențioasă; uite că nu izbutise.

Competenții se adunară la sediul Direcției agricole unde întoarseră chestiunea pe toate fețele și, firește, pe toate dosurile. Un inspector propuse desființarea festivalului, ca nerentabil. Alt inspector ceru înființarea unui festival pomicol, întrucît județul strălucea prin perele și corcodușele sale. „Și ce sesiune științifică să ținem noi despre zarzări?” — întrebă președintele comisiei, care era

economist șef la Fabrica de jartiere. Nu, propunerea nu era rezonabilă. Se mai profilă, pe cerul discuției, o ipoteză privitoare la o reîntâlnire despre istoria Orientului, un tirg al lactatelor tradiționale, o expoziție de furci, țăpoaie și greble din feudalismul târziu pînă azi, dar era limpede că nu se nimerea un înlocuitor convenabil pentru ce era sortit să dispară. „După părerea mea — rosti, într-un târziu, vicepreședintele comitetului de cultură — festivalul nostru n-a reușit fiindcă n-a avut parte de o personalitate marcantă”. „Ba a avut — protestă directoarea întreprinderii Vinalcool” — l-a avut pe dom'profesor Cloțopan de la Liceul agroindustrial, pe dom' Popa de la I.A.S., pe dom' Turturică...” „Sînt personalități — conveni vicepreședintele — dar nu marcante”. „Dom' Turturică e foarte marcant — se încăpățîină directoarea — îl cunosc mulți dincolo de granițele județului”. Vicepreședintele explică răbdător ce înseamnă „marcant”; un om celebru în toată țara și care vorbește și la televizor. Și-l dădu ca exemplu pe un cîntăreț de muzică ușoară care-și povestise recent biografia la Albumul duminical relatînd că rămăsese orfan de tată și cîntase prima oară la o vîrstă fragedă, spontan, într-o luncă, luîndu-se la întrecere cu cucii. „Prin urmare — se supără șeful personalului de la cooperativa „Avîntul mobilei” — dumneata ai vrea ca ăsta să vină aici și să facă niscaivai goange, în timp ce noi ținem concursul...” „Nu m-ați înțeles — explică iar, calm, vicepreședintele. E vorba să punem în fruntea juriului un om de seamă din domeniul cultural. Dacă vrem ca festivalul să aibă prestigiu și răsunet, să scrie ziarele despre dînsul, apoi trebuie să-l lărgim, să-l facem interjudețean, și mai ales să invităm oameni de cultură. Scriitori, artiști...” „Bun — aprobă președintele — vasăzică noi mirosim buchetul vinurilor și ei, în timpul ăsta, dansează balet. Ori ce dracu'?” Era rîndul celui de la cultură să se șifoneze. „De ce nu mă lăsați să-mi termin ideea? Puteți s-o și respingeți, dar întîi ascultați-o pînă la capăt”. Directoarea observă că s-a făcut târziu și ea are de hrănit acasă un bărbat, două fete și-o cumnată venită în vizită din Mehedinți. Cel de la jartiere mormăi că o idee prea lungă își pierde eficiența pe drum. Președintele comisiei bătut în masă cu verigheta și-i ceru vorbitorului să-și exprime ideea

pină la capăt, cu condiția ca acel capăt să nu fie prea îndepărtat. Activistul cultural tuși și reluă: „Dacă instalăm în fruntea juriului un om însemnat, numele lui îi atrage pe mulți, care altfel n-ar veni. Și oare ce avem de pierdut? Până acum au fost președinți oameni de știință viticolă. Punem o dată și un om de altă știință, sau de artă. Bun înțeles, unul cu aureolă.” „Aici însă trebuie și pricepere, nu numai firmă”. „Eh, mare pricepere... N-avem un regulament? Li dăm regulamentul. Ceilalți din juriu vor fi specialiștii noștri. Președintele e... așa... de protocol... el ține discursul inaugural, salută, conduce, toastează...”

Pe la patru dimineața comisia hotărî să propună o nouă formulă, cultural-științifică, a festivalului, să-i dea amploare interjudețeană și să-l numească „Sărbătoarea lui Dionisos”.

Propunerea fu acceptată și vicepreședintele culturii mandatat să aducă de la București o personalitate marcantă, care să prezideze manifestarea.

Se găsi un poet corpulent, cu mustață stufoasă, redactor la o revistă importantă, autor de texte de cîntece și marșuri, dramaturg de scenete în favoarea economiilor și prozator-agricol, în sensul că la aniversările de cifră rotundă ale cooperativizării scria evocări despre felul în care tatăl său se frămîntase dacă să intre sau nu. Primise oferta de președinție după ce ceruse să se trimită cîteva adrese prin care să fie solicitat: de la redacția ziarului, de la Consiliul ziariștilor, de la Uniunea Scriitorilor și de la Sanepid, unde soția sa de-a treia era deratizoare-șefă. Altfel se vădi a fi un om duhliu: povestea tot timpul anecdote, cunoștea amănunte picante din viața actrițelor de estradă și-i plăcea să bea „un vin bun — dar nu tare”.

Vicepreședintele comitetului de cultură, directorul întreprinderii agricole de stat și profesorul de specialitate de la Liceul agroindustrial se însărcinară să-l pună în temă. În primul rînd, să-l familiarizeze cu „tehnica degustării” și cu modul de funcționare al juriului. Astfel că vineri după-amiază (concursul începea sîmbătă dimineața) erau toți patru așezați în jurul mesei, în salonul de recepție al Consiliului popular și desfășurau repetiția generală.

„Noi am tipărit și un regulament — i se spuse oaspetelui — așa că am zice să ne ținem după el”. „Ne ținem după ce vreți dumneavoastră” — admise jovial musafirul. Și pe urmă rise scurt: „Dar brinzica de colo e de mincare?” „E special pentru operațiune”. „Aha... Și piinica aia albă?” „Și ea. Le veți consuma între două probe”. „Sper să corespund — rise iar poetul. În orice caz, la mincare puteți conta pe mine”. „Mă iertați — interveni, sfios, profesorul — printre condițiile ce se cer unui bun degustător e să fie într-o stare de sănătate perfectă, fără gripă, guturai, obosit, să nu fumeze și să nu consume mâncăruri picante, grele, dulciuri, rîtașuri”. Oaspetele atrase atenția că el se poate ține o jumătate de zi fără „mîncărică”, dar după aia, dacă nu intră într-un „borșuleț, un ostropel, un iepuraș ceva, cu niște clătituțe”, atunci i se distrug toate simțurile. «A, nu — se sperie profesorul — în nici un caz. Iar simțurile trebuie să vă rămînă intacte. Chiar așa zice și regulamentul: „Să aibă o bună memorie olfactivă și gustativă, și să-și fixeze percepțiile prin repetarea probelor». „Domnilor — spuse grav Poetul — memorie am, guturai n-am, viciul fumatului mi-e străin, dar dacă mă țineți infometat eu nu mai răspund de obiectivitatea mea”. Se propuse deci o pauză rezonabilă în timpul căreia să se îngurgiteze.

— Acum trecem la fapte — anunță, solemn, directorul. Vinurile vor fi aduse în succesiunea regulamentară: de la alb la roșu, de la ușor la tare, de la sec la dulce, de la nou la vechi...

— De la Ana la Caiafa...

— Poftim? — întreabă directorul.

— Am glumit dom'le... Dați-i înaintea!

— Eu zic să citim regulamentul și pe măsură ce citim...

Propunerea profesorului fu amînată. Căci mai întîi trebuiau chemați servanții. Apărură deci două fete în costume populare și un flăcău în frac de culoarea leușteanu-lui, cu papion portocaliu. Salutară respectuoși și puseră un bol mare de cristal în mijlocul mesei. Apoi turnară primul vin în paharele strălucitoare. Vicepreședintele de cultură aminti că aici intervine un crainic care anunță soiul, anul recoltei, calitățile probei etc. Poetul întreabă că el ce

face în timpul ăsta? „În timpul ăsta dumneavoastră ascultați.” „Și cînd mă reped la sorbitură?” „Tocmai că nu vă repeziți”. „Dați-mi voie, vă rog — se amestecă, plîngăreț, profesorul — cel mai bine e să ne ținem de regulament. Eu citesc.”

— Bine, dom'le, citește... Lăsați-l, domnilor, să citească...

— „Unu: Se toarnă vinul încet pe marginea paharului, care se ține inclinat spre sticlă; dar se înclină și sticlele spre pahar, ca vinul să se prelungească fără clăbucire sau tulburare, pînă la 1/3 din pahar”.

— la să văd: prin urmare, înclin și sticla, și paharul...

Dar jumătate din licoare se lăți pe fața de masă din borangic.

— Na, că am clăbucit-o — se amuză sincer experimentatorul.

— Apoi nu, dumneavoastră nu trebuie să manipulați sticlele și paharele — se amestecă directorul. Asta fac dînșii — și arată către trio-ul înțepenit lingă perete, ca sentinelele în post.

— M-am luat după regulament. N-a citit așa? N-ai citit așa, dom'le? il interpelă ațos pe profesor. E și un principiu de fizică: dacă torni un lichid dintr-un corp inclinat în alt corp inclinat se varsă toată daravela... Aici trebuie să fie o greșeală de tipar în regulamentul dumneavoastră.

— Ascultă, Mitică — stabili, ferm, vicepreședintele — dă-l dracului de regulament. Incurci omul...

Profesorul numit Mitică se înțepeni în scaun, îndărătnic.

— Ba să mă iertați: dumnealui a greșit, fiindcă a turnat de sus. Ce scrie aici, negru pe alb?

— la să văd și eu — se repezi oaspetele — chiar ce scrie?... Da, dom'le, are dreptate: „Se evită turnarea de sus, care contribuie la aerisirea vinului și pierderea aromei sau a buchetului”. Sigur. Just. Să-l lăsăm să citească. Eu am greșit. Bravo, dom'le, dă-i înainte.

Se hotări însă că președintele juriului nu toarnă. I se toarnă.

— Apoi se apreciază culoarea și limpiditatea vinului, îndreptîndu-se paharul spre sursa de lumină (care trebuie să fie naturală sau de bec mat).

- Cum se inserase, lumina naturală nu mai putea fi folosită. Bec era, dar nu mat; se dădura asigurări că a doua zi va fi, timp în care Poetul, care ceru să i se spună Pătru, și nu pe numele de familie, dădu pe gît o dușcă de Merlot.

Profesorul, care în afară de Mitică se mai numea și Tuțulescu, schiță un gest de revoltă, dar își reluă tot atît de brusc blîndețea inițială, străpuns simultan de privirile celorlalți doi localnici.

— Nu așa, dom' Pătru — zise, dulce — nu așa. Ca să puteți aprecia aroma și buchetul vinului...

— Așa, așa... — încuviință Poetul cu ochii bulbucați, infulecînd toată brînză și pîinea de pe farfurii și uscînd într-o clipită paharul cu vin roșu.

— ...trebuie să încălziți mai întîi ușor paharul în palme, apoi să-i imprimați o mișcare de rotație pentru o mai bună volatilizare a elementelor buchetoase.

— Uite că-i imprim...

Și-l clătină haotic, după care-l dădu pe gît.

Ospătarul cu papion alunecă automat spre masă, urmat de cele două mameluțe galeșe, cu părul în ochi, și umplu rapid paharul cu Cabernet negru ca păcura.

Directorul, care se numea Crampolea, se arătă dezolat.

— Iertați-mă, iertați-mă mult: dar nu trebuie să beți, ci doar să gustați... Și înainte de a gusta, să inspirați de cîteva ori brusc și adînc din atmosfera paharului. Uitați-vă la mine...

Și, într-adevăr, își băgă nasul ca un plisc de erete în pahar, îl plimbă adîlmecînd sforăitor la suprafața lichidului, apoi sorbi încetișor, ca dintr-o lingură de supă.

— Ați înțeles?

Poetul bău și paharul de Cabernet, după care confirmă că a priceput exact, dar că se teme să inspire mult ca să nu amețească.

— Altfel n-aveți cum să notați parfumul specific... Acum fiți vă rog atent ce spune regulamentul cu privire la examinarea probei cu ajutorul gustului.

— Hai că-s foarte curios... — dădu din cap Pătru cel burduhănos.

Profesorul îl rugă pe director să mai citească și el, că lui i se uscaseră gura. Ciupi puțin și dinsul din paharul cu Aligote, apoi se aplecă la urechea celuilalt:

— Spune-i dumneata să nu mai bea, ci să guste doar și să arunce restul în bol, că altfel se turtește.

— Am impresia că s-a și încheiat — îi răspunse celălalt, tot șoptit. Onorate tovarășe președinte — i se adresă apoi, ceremonios — să știți că nu trebuie să beți paharul întreg, ci doar câteva picături și într-un timp scurt.

— Circa un minut — aminti vicepreședintele culturii, tovarășul Hachiță — deoarece, altminteri, organele gustului și mirosului oboresc repede, iar intensitatea senzațiilor scade.

În acest moment al repetiției generale adunarea spori cu alți doi combatanți, trimiși ca observatori, ori poate pentru colorarea peisajului: o doamnă înaltă și scobită, cu o nobilă figură de eal de cavalerie scos la reformă și o alta în mărime naturală atât de stufoasă încât nu i se vedeau decât ochii sticlind ca apa bălții noaptea prin papură.

Se făcură bineînțelese prezentările, într-o ambianță protocolar-familiară, în timp ce Poetul își prindea greoi bretelele gumilastice cîndva scoase din funcție, și reintra în pantofii de pînză, discret părăsiți sub masă.

— Doamna Pișcoiu Eleonora...

— De la ICLMFB — spuse baritonal cavolina.

— Ea e cu butoaiele... — se preciză.

— Aha ! — făcu Pătru bucuros — ați venit la timp, că acuș le golim pe cele existente...

— Iar doamna Motocănescu Carmen Mihalaca e președinta Clubului „Femina” ... Chiar voia să vă roage ca după terminarea operațiunii să aveți bunăvoința să vă întâlniți cu membrele, să le recitați ceva... să le spuneți ceva...

— Să povestiți viața dumneavoastră biografică, gra-seie grațios și cu un suris vast, noua venită.

Le pupară toți miinile, le poftiră să se așeze; li se făcu un rezumat al celor petrecute pînă atunci. Se ajunsese, așadar, la punctul „Proba gustului”.

— Doamnelor, plîngeți-mă — se alintă Pătru — n-am voie să gust decât câteva picături, după care trebuie să

censum doar o bucătică de piine albă și să-mi refac capacitatea gustativă clătindu-mi gura cu apă.

— Vai, dar e un regim foarte... dietetic — se exprimă Motocăneasca, surizînd iar cu toată gura ei supradimensionată.

— De exterminare, distinsă doamnă...

— Lasă că vă refaceți la noi — murmură președinta clubului — s-au pregătit atîtea prăjiturile și lichioruri...

Directorul I.A.S. atrase atenția respectuos că e o ședință de lucru și ca atare e nevoie de concentrare asupra obiectului:

— Aveți, deci, în fața dumneavoastră, o probă de Fe-tească regală în regim demisec, producția 1978, ușor astringentă, cu conținut de glucoză-scăzut..

Pătru dădu din cap cu toată înțelegerea:

— N-o beau; o gust și o arunc.

— Dați-mi voie, vă citesc regulamentul: „Se soarbe o cantitate de 5—15 ml (centimetri cubi)..."

— Cum s-o măsoar ?

— Uitați-vă, așa: o simplă sorbitură — interveni, dogit, doamna Pișcoiu, dînd pe gît cam o jumătate de pahar.

— În fond — reveni directorul — e vorba de, cum scrie și aici, o cantitate mică dar suficientă „pentru a îmbrăca toate zonele cavității bucale”.

Poetul luă puțin, clăti cu acel puțin toată gura, dădu ochii peste cap și, cînd îi deschise, le făcu cunoscut cu dezolare: „S-a dus!”

— Nu degustați corect — intră din nou în discuție profesorul — fiți atent o clipă la mine.

— Sînt nespus de atent, însă brînzica asta sărată face o sete nebună. E telemea sau ce e?

Doamna Pișcoiu gustă și ea, și spuse că e caș sărat. Mihalaca presupuse a fi brînză de capră „fiindcă avem în județ, la Jomelia”, domnul Țuțulescu hotărî că e chiar telemea, „special preparată pentru concurs” și nu e atît de sărată „dacă se consumă în cantități mici”. Se iscă o controversă cu privire la calitatea produsului, Poetul întrebînd dacă nu era mai indicată brînză de vacă, sărată artificial, după nevoie, și-și aminti că mîncase, la un schimb de experiență în Norvegia, un produs excepțional în materie

„pe care-l sărai cum voiai, ori îl lăsași așa”. „Norvegia e o țară foarte rece, nu? — cochetă, informativ, doamna Motocănescu, Poetul spuse că el fusese vara și umblase în cămașă, dar știa că spre nord e ceva mai înghețată, doamna Pișcoi nu călătorise decît în Cehoslovacia și anume la Bratislava, unde văzuse în piață rațe „de o mărime supranaturală”, astfel că discuția o luă la vale, directorului I.A.S. fiindu-i destul de greu s-o readucă spre punctul de pornire, mai ales că Poetul bău din nou întreg paharul cu Traminer, în timp ce-l asculta binevoitor pe profesor povestind cum arată filoxera la microscop.

— Domnule președinte, eu vă rog frumos să observați cum se poartă vinul în gură pentru o degustare optimă.

Poetul își mută, ascultător, scaunul lângă el, privind țintă spre cavitatea bucală a aceluia.

— După sorbitură, se mestecă vinul din partea anterioară înspre cea posterioară a gurii și împrejurul limbii...

— Hm ! — făcut Pătru cu gura plină.

— ... În așa fel încît să îmbrace toate suprafețele limbii și cavității bucale...

— Dar nu-l pot ține, fir-ar-al naibii — răsufală adinc, dar ușurat. Vedeți dumneavoastră, domnule... cum ați zis că vă zice? că de cînd mă orchestrați aici am uitat cum o cheamă și pe mama mea...

— ... Crampolea Ștefănică.

— ... Vedeți, iubite Crampolea și vicepreședinte al educației poporului...

— Eu sînt directorul Întreprinderii de stat, dumnealui e vicepreședinte...

— N-are importanță, aici toți sîntem președinți... Ce, dumneaei nu e? Ba e. Și dumneaei e directoare, la butoie.

— ... Deocamdată doar planificatoare-șefă...

— Mă rog, dar noi vă facem acum, aici, prin vot secret și unanim, președinta butoaielor. Este?

Se conveni că fenomenul e posibil și se rise puțin. Doamna Pișcoi nu rîdea însă, scotea doar un geamăt infundat și pe fața ei prelungă și osoasă se desena o cută lungă, transversală.

— Deoi, nu trebuie să beți, ci să plimbați vinul prin cavitate.

Pătru izbucni vijelios.

— Tocmai asta voiam să vă spun când m-ați întrerupt: cavitatea, de asta e cavitate, ca să se ducă lichidul într-însa. Ca în orice groapă — ca să mă exprim mai popular.

— Ei da, — se amestecă, surizător vicepreședintele — dar cavitatea bucală e innobilată și cu limba. Ori, ce spune regulamentul despre limbă? El spune că după ce ați *plimbat*, — rețineți, ați *plimbat* — vinul, încheiați mestecarea cu „apăsarea lui în cerul gurii, ceea ce contribuie la decelarea senzației de dulce, amar, acru, astringent”. Dacă nu decelați senzația, n-aveți cum pune notele respective.

— Hopa ! De note n-a fost vorba pînă acum !

— Dar ce facem noi de atîta timp ? — se supără vizibil directorul I.A.S.

— Facem libații, domnule! Note să ne pună posteritatea... Allons enfants !

— Stați puțin: tot ceea ce am discutat noi pînă acum se notează de la unu la zece. P-urmă le facem media și dăm medaliile.

— Cui dăm medaliile ?

— Pe categorii: vinuri curente, de masă, vinuri superioare, vermut, șampanie, rachiuri, coniac...

— E criță — se aplecă vicepreședintele spre Eleonora Pișcoi — nu mai înțelege nimic. Am stîlcit-o.

Poetul mai bău un pahar rubiniu, pe urmă se ridică în picioare cu oarecare nesiguranță și decretă că-i este clar cum trebuie să procedeze și că el va da zece la toate, întrucît vinurile sînt excelente.

— Dansați, doamnă? — se întoarce apoi, pe ne-veste, către Carmen Mihalaca, ceea ce-i lăsă pe toți cu gura căscată.

— Vai, domnule, dar cum... și unde... noi sîntem aici la... în clădirea... Și n-avem muzică !

— Ba avem: dumnealui, care e președinte de butoi, va bate ritmul cu furculița în farfurie, iar dumneaei, care e cu femeile, și dumnealui, care e profesor de viță de vie, vor cînta „Tango-ul de demult”.

Vicepreședintele avu o idee fericită și promptă,

— Mai bine încheiem cu o șezătoare literară... Să avem printre noi un poet de o asemenea mărime și să nu profităm...

-- Da, da... — bătură doamnele din palme, izbăvite — ne recitați ceva, ne cîntați dumněavoastră, vă rugăm mult, va fi de neuitat.

— Eu am nevoie de ambianță — mugi Poetul — fără ambianță sînt mort.

Trase o dușcă din paharul acum chihlimbăriu și-l fixă cu arătătorul pe directorul I.A.S.

— L-am plimbat prin cavități și l-am trimis în partea posterioară. Vă asigur că mi-a căptușit toate suprafețele. Are zece plus, fiindcă e foarte dulce.

Apoi fu condus, la cerere, pînă afară, de unde reveni, însoțit de profesor, surprinzător de repede, nu însă înainte ca directorul Ștefănică să le comunice celorlalți că „am îmbulinat-o cu ăsta, mîine nu mai e bun de nimic”. Se aduseră deci pui fripți, care așteptau de mult, și se alese, într-un fel de disperare, pentru stropirea lor, Merlot-ul.

— Vă pomenisem despre ambianță — reluă Pătru, mestecînd puiul cu oase cu tot, care se auzeau scrișnind în gura-i enormă, ca pietrele dintr-un concasor — ei bine, eu înțeleg prin ambianță un ocean de poezie. Cine știe poezii? — se repezi, aruncînd osul unic de picior care rămăsese din pasărea friptă.

Cei trei servanți aprinseră, mereu în trio, toate lumina, și se retraseră urgent la perete.

— Toată lumea trebuie să spună poezii — tună iar președintele juriului, — fiindcă altfel nu pot intra în priză. Uite, să înceapă doamna Pișcot.

Doamna indicată („corect Pișcoiu” — cum notifică crunt — „De acord, Pișoi”, cum fu completată imediat) se scuză că n-a avut niciodată asemenea „preocupări”. Vicepreședintele se anunță cu versurile unui poet aflat pe pagina întîi a tuturor ziarelor și revistelor, dar mustața bălană a bardului și puținul său păr din cap se zburliră concomitent. Versurile fură respinse din capul locului, deoarece „acela nu ne cinstește breasla, are atitudini sociologist-vulgare și a fost stalinist militant în timpul cooperatorizării”. Directorul I.A.S., care se înveselise peste măsură, ceru să rostească el o poezie memorizată — „n-o să cre-

deți" — încă din școala primară: „La răsărit sub soare/
Un negru punct se-arată/ El vine, se întoarce/ În cercuri
line zboară/ E cocostîrcul vesel..."

— Domnule — hotări iar bucureșteanul — Alecsandri
e un rege, dar eu vreau poezie actuală. Credeam că sînteți
la zi cu literatura... Ce județ e ăsta?

— E rîndul dumneavoastră — găsi iar salvarea, vice-
președintele — noi, toți, am făcut ce-am putut. Acum a
venit vremea să vă ascultăm.

Poetul supse din carafă tot Merlot-ul, apoi se sui pe
scaun în aplauzele fericite ale doamnei Mihalaca și ale
profesorului agroindustrial și desfăcînd brațele strigă:

*Veacul acesta tropăie pe planetă
Și-mpunge-n fund mileniu-îmbătrînit
Un negru duh călare pe-o rachetă
Ar vrea să ne trimită-n infinit
Voi generali besmetici și bicisnici
Plecați, vă zic...*

Dar aici, gestul, fatal prea zmucit, și întoarcerea
bruscă a trupului spre ușă, deterioră radical echilibrul
scaunului și furtunosul tribun, care și așa era extrem de
instabil, se prăbuși peste masa cu cristale și oase de pui,
într-un vaier cosmic, garnisit cu oroarea sonoră a mese-
nilor.

A doua zi se anunță publicului și participanților că
prezidentul — ilustră personalitate literară (care stătea
rigid în fotoliu, cu un cucui vînat în frunte și un ochi ceva
mai închis decît celălalt) — nu va participa la degustare,
dar va asigura obiectivitatea notărilor și va decerna diplo-
mele, medaliile și trofee, într-un cadru festiv, la termi-
narea concursului.

Sarcină de care, dealtfel, se achită mulțumitor. La
sfîrșit recită în aplauze și o „Poezie organoleptică” închi-
nată județului, pe care vesti că o compusese „chiar în
timpul șederii” și în care slăvea „frumusețea castă a fe-
meilor, înțelepciunea virilă a bărbaților, capacitatea bu-
toaielor din lemnul sfînt al codrilor seculari, culorile și
gusturile vinurilor, unice pe pămînt” și înălța un omagiu

comitetului de cultură pentru priceperea de a îmbina arta și știința în scopuri practice.

Î se aduseseră, dealtfel, de dimineață, în cameră, două canistre de câte douăzeci de litri de muscat, astupate cu ceară roșie.

DESTINE DE CELULOID

Anunț laconic în ziarul „Seara”, la rubrica „Premierele de luni pînă marți”: „Săptămîna viitoare, nou program de filme documentare românești la „Timpuri noi”, pasionanta peliculă „Maladiile degenerative și blocajele intestinale la șobolanii de cîmp”. O nouă metodă de cercetare, o descoperire demnă de atenție, o echipă de cinești valoroși. Nu scăpați acest film”.

•

În fața cinematografului „Timpuri noi”:

— Ce faci, tanti?

— Mă-c la film.

— La ăsta ?

— Păi dacă la celelalte nu e bilete...

— Fugi de-acilea, că fusei eu tocma-acu... Nu zici că mi s-a făcut rău? Le scoate mașili la șoareci, tanti, pe ochii mei și le face operație de țî se întoarce rînza dacă te uiți.

— Aoleu, bine că te întîlnii, că mă duceam și eu ca proasta, și încă cu ăsta micu'...

•

Notă în „Vremea nouă”: „Producția autohtonă de la „Timpuri noi” e, evident, interesantă; doar scenariul dacă ar fi fost mai explicit... Totuși, frumusețea peisajului e indiscutabilă. Tonurile gri, de amiază, au finețe”.

Cronică în „Sufletul literar și artistic”: „Nu, nu e Lollobrigida, nu e John Wayne (oh, Westernul !), nu e nici măcar Raquel Welch, ultima pasiune a bulevardului nostru. E pur și simplu regizorul Vasile Grosu și operatorul Ghiță Lungu, admirabil secondati de aranjatorul de muzică Lică Tatu și monteuză Maia Durdă, care, împreună,

într-un perfect spirit de echipă, au făcut dintr-un animal al cîmpului natal, un erou dramatic de semnificații universale”.

Recenzie la radio: „Săptămîna aceasta, arta documentarului s-a îmbogățit cu o nouă unitate caracteristică. Dacă n-ar fi fost atîta comentariu (ce torent !), atîtea precizări „științifice”, atîtea căutări de dragul căutărilor în unghiulație, cît de mult ne-am fi putut apropia de subiectul cald, aproape uman, chiar dacă arid întrucîtva, al acestui filmuleț, nu atît de bun cît ne-am așteptat, nici atît de rău pe cît pare”.

Însemnare în „Vestea”: „Pe ecranul unui cinematograful care nu-și va mai găsi niciodată profilul, se prezintă în aceste zile o grozăvie pretins științifică, de popularizare chipurile, care-ți face părul măciucă. Dacă guzganii constipați au ajuns o problemă estetică, de ce nu se dă un avertisment la intrare? Poate că interesează cercuri de specialiști; în acest caz să li se cedeze lor sala de proiecție, să nu înspăimîntăm laicii”.

Consemnare în „Zîmbetul zilei”: „O interesantă dispută în jurul noului documentar „Maladiile...”; schimb viu de idei, problematică în divergență; cine are dreptate? Să așteptăm”.

•

Dialog al ziaristului Const. Dudău cu responsabilul cinematografului:

— Cum merge drăcovenia asta, dom'le ?

— Rău, dom' Dudău. Ce, nu l-ați văzut ?

— De cît timp îl ai ?

— De luni. Uite, azi e miercuri, ora cinci; intră și dumneata de numără spectatorii: 11. Dar intră repede, pînă n-apucă să fugă. Dacă o ține tot așa, mâine îl scot, orice-ar fi.

Știre în „Cădelnița”: „Datorită frumosului succes de public și primirii cvasiunanime favorabile a criticii, documentarul „Maladiile...” a fost trimis să ne reprezinte la Festivalul internațional al filmelor pentru adolescenții cu malformațiuni, între 14—16 ani”, de la Malanaka, primul de acest fel din lume”.

•

Correspondență telefonică de la trimisul special al revistei „Izvorul”: „Vă scriu, stimați cititori, din pitorescul oraș Malanaka, (una din citadelele alunelor prăjite). Ne-a întâmpinat o ploaie tropicală fină ca un parfum țîșnit din pulverizator. Ieri a fost o zi mare pentru noi. După proiecția strălucită a filmului „Maladiile...”, urmărit cu încordare și emoție, și subliniat în repetate rînduri de aplauze, mai mulți membri ai juriului și personalități din asistență au ținut să ne cunoască și să ne declare cele de mai jos: „Acest film mi-a dat mult de gîndit. Vreau să spun că m-a pus pe gînduri”. (Dr. Joe Clark, de la Universitatea din Spielbeim). „Dacă m-a reținut ceva, a fost ideea. Nu cunosc limba, ca atare n-am înțeles nimic, dar arta aceasta vorbește de la om la om.” (Henkel Born, corespondentul cotidianului „Zwing trop” din Labrosberg). „Mie mi-a plăcut, eu am fost și la Mamaia, aveți un litoral foarte frumos. Voi reveni curînd. Operatorul e un artist, dacă-l vedeți, spuneți-i că arta n-are granițe. O.K.” (Hedwiga Southampton-Bikiluli, organizator principal al Festivalului). Iată și ecourile presei:

„Cîtă risipă de talent ! Cîtă vervă ! Cîtă profunzime ! De unde toate aceste daruri și haruri ? De unde atîta inspirație ?” (Textual, din buletinul șapirografiat al Festivalului, sub semnătura unui membru al delegației noastre).

Dar dacă ieri a fost o zi mare, azi e o zi impunătoare. Triajul efectuat de juriu, după cum știți, probabil, a fost deosebit de sever. Juriul n-a avut o sarcină ușoară: pentru cele șapte pelicule aduse de cele patru națiuni participante trebuiau acordate numai cinci premii. Ei bine, în aceste condiții, documentarul nostru „Maladiile...” a izbutit să-și adjudece un al șaselea, în cadrul unei furtuni de aplauze, și anume mențiunea specială „Ghinda de abanos, cu miros de scorțișoară”. A fost o izbîndă aproape nesperată. Bravo, gineaști ! Bravo, studio !

Atît, deocamdată ! Emoția nu ne lasă să spunem un cuvînt mai mult !”

Referat la ședința de analiză a producției studioului pe anul 196. . . .:

„...Unul din cele mai valoroase filme ale secției noastre de patogeneză și cosmetică, „Maladiile...”, a cunoscut o frumoasă primire de public și presă. Cu unele excepții răuvoitoare, ale căror dedesubturi deși le cunoaștem foarte bine nu ne interesează și nici nu e cazul să le discutăm aici — ci în altă parte — întreaga critică l-a aplaudat. Consacrarea internațională pe care a cunoscut-o prin importantul premiu obținut la Malanaka e un îndemn pentru realizatori de a persevera în vederea obținerii altor noi și triumfătoare biruinți de acest gen. Felicitări, fraților !”

•

Adresa unei întreprinderi județene de filme către Direcția Difuzării: „Întrucit pelicula „Maladiile...” ne omoară planul în orașe, pentru că nu vine nimeni s-o vadă, vă rugăm să aprobați difuzarea ei exclusiv în festivalul filmului la sate și anume, prin caravane, la cabanele forestiere, unde de altfel se duce acum o campanie intensă de dertizare și filmul avînd un specific de distrugere a dăunătorilor prin operații chirurgicale va fi desigur mai bine primit”.

•

Apostilă (după vreo lună): „De acord cu scoaterea definitivă din rețea a filmului „Maladiile...”, trimiterea unei copii a sa la Arhivă și predarea celorlalte la Întreprinderea de colectare a deșeurilor, conform tarifelor și cu respectarea normelor în vigoare”. Semnat, pt. director, Indescifrabil.

ROMANȚA

Pe platou se aflau diferite obiecte, unele stranii, altele cit se poate de comune, în alăturări inexplicabile: o șa de cavalerie, un fes cu flionc negru, un scaiete, un turn de hirtie, o găină împăiată, o mască bărboasă, o oală emailată. Tinăra cîntăreață se pieptăna febril, bătînd tactul cu tocul în pardosea, iar un electrician clipea din reflector, injurînd într-o direcție imprecisă.

Regizorul apăru, filfâind coala cu romanța; după el se țineau: redactorul, chitaristul, operatorul principal și alte două persoane posace. Un recuzitor gras, astmatic, ducea în brațe un iepure alb, viu, care se smucea în spasme.

— Sinteți gata, măi? — întreabă regizorul, coborînd ochelarii negri spre vârful nasului.

— Noi te așteptăm de o oră! — se auzi, tunînd, o voce într-un megafon invizibil. Și vezi că mai ai spațiu de înregistrare doar pînă la trei.

— Stăpînești cîntecul, fato? — o cercetă, dintr-o dungă, pe solistă.

— Vai, se poate? — și fata își aruncă dezinvoltă toată coafura de pe-o ureche pe cealaltă, rămînînd cu un ochi în eclipsă.

— Il știe, dom'le! Ca pe apă îl știe! confirmă amical chitaristul; și zbirnîi o strună, îndemnînd-o cu bărbia să rostească un vers de probă.

„Ți-am dat cheia de la ușa casei mele...”, răcni cîntăreața, cu un început de deznădejde.

— Ho! se auzi vocea nevăzută, că spargi microfoanele, aici nu-i local. Sugerează. Ce faci, Emile — se rățoi și la regizor — n-o viriți în stare? Că ea trebuie să aibă aici o stare...

Tinăra se adună cam speriată lingă cel cu chitara.

— Mda! păru a fi de acord regizorul. Avem liliac?

Nu răspunse nimeni.

— De unde liliac în februarie? — se tîngui recuzitorul, domolind mereu iepurele.

— Apoi ea cîntă despre liliac — se supără redactorul, un pirpiriu cu lavalieră, clișînd nervos. Cum cînți, tu? la cîntă...

Fata o porni iar, de astă-dată mai cu fereală însă:

*„Intr-o noapte-nmiresmată de april
Te chemau din liliac parfumuri grele
Și din pomi, privighetori în dulce tril...”*

— Spuneți și dumneavoastră, se milogi iar recuzitorul, de unde să procur eu liliac și privighetori, cu devizul ăsta nenorocit?

— Iepure ai adus ? — se interesă vag regizorul, mereu cu ochii în hîrtie.

Da, iepure era.

— Iepure nu e în cîntec ! — anunță solista, bucuroasă că poate participa și ea la procesul de creație.

— Domnișoară, nu v-a întrebat nimeni. Dumneavoastră îngrijiți-vă de voce. Cadrul ne privește pe noi.

Se supăraseră scenograful; regizorul îi explică, totuși:

— Vezi, dragă, în timpul primei strofe te apropii de tufiș și de acolo va sări un iepure.

— Cum o să intre iepurele în scaiete ? ! — se minună chitaristul.

Scaietele ținea loc însă de liliac, iar iepurele fusese destinat să apară sub o pinză de tul, ca o fantasmă a amintirii, o ființă imprecisă.

— Ca să fie imprecisă, am nevoie să-l filmez, sărind în partea cealaltă, nu spre aparat. Ori dacă sare în partea cealaltă, Ghiță, care-l manevrează, apare în toată plinătatea derierului său.

Operatorul era realmente și legitim nemulțumit. Regizorul aminti că mai există o cameră de luat vederi, dar admise, totodată, că, firește, nu pot fi așezate una în fața alteia. Rămase să se studieze o altă variantă a mișcării iepurești, și anume, dintr-o latură.

— Pe urmă — aminti redactorul — e noapte, miez de noapte.

— Vezi că ți-au mai rămas cincizeci de minute de repetiție ! anunță iar glasul mînios din înalturi.

Cîntăreața izbucni din nou, frenetic:

„Miezul nopții, tulburat de așteptare...”

Chitaristul însă nu fusese prevenit, astfel c-o certă ușor și-i ceru să reia, timp în care recuzitorul dădu drumul iepurelui „dintr-o parte”, animalul zbughind-o la moment spre ieșirea din platou, unde se făcu nevăzut.

— E mai bine așa ! — încuviință operatorul. Hai, domnișoară, hai...

„Și-a luat orele sonore și pustii...”

— la stai, duduie, dumneata țipi și urechiatul și-a luat picioarele la spinare. Noi muncim aici, trebuie puțin respect... Unde naiba să-l caut acum, în toată televi-

ziunea ? De ce n-ați închis ușa, cum v-am spus ? — își trânti recuzitorul, cu năduf, basca de pământ.

— Nu ! Nu ! — protestă scenograful, bătîndu-i în hîrtie, cu creionul, regizorului. Nu pe șa se urcă ea cu craniul în mînă, ci pe stîlp. Așa am discutat, așa e și notat.

— Da, pe stîlp, întări și redactorul, tușînd evaziv.

— Mă rog, rămîne pe stîlp. Dar atunci să-și pună masca aia cu barbă, nu fesul.

Cîntăreața se sperie de-a binelea și-l consultă, în șcaptă, pe chitarist:

— Cum o să mă urc pe stîlp cu rochia asta strîmtă ? Crapă, Fane, că mi s-a mai întîmplat.

— Taci, tu, și fii cuminte, fă cum îți spune ei, că altfel nu mai pupi televiziune cinci ani la șir... Dom'Miluță, scuzați — îndrăzni, totuși, să-l inoportuneze pe regizor — fata e cam modestă, nu prea are ea școală, se teme să nu-i crape toaleta dacă o puneți să se cațere...

— Unde să se cațere ?

— Pe stîlp.

— Ei asta-i ! Apoi nu se cațără aievea, îi facem noi un efect din aparat. Hai, vedeți-vă de treabă. Îi comunic eu exact acuș...

-- Auzi — o înștiință în surdină — îți face un efect.

-- Fane — se alertă solista, tot în sottovoce — dacă se dă careva la mine, eu o întind, să știi...

-- Hai, hai ține-te tot pe lîngă mine. Zi-i mai departe, zi-i

„Apoi zorile albastre-au plîns în zare

Stîind prea bine — cum știam — că nu mai vii...”

-- L-am prins ! vesti victorios și năclăit de sudoare Ghiță, ridicînd iepurele la vedere. Unde credeți că era ? La bufet !

E hotărî ca, la strofa a treia, tînăra să deschidă o usa, să se lase melancolică pe divan și să privească lung cînd la fes, cînd la tablou, care, însă, n-ar fi oportun să se observe clar în aparat ce conține, fiind pictat de un avangardist.

— Știi să te lași pe divan ? — o întrebă regizorul.

— Cînd ?

— Într-o împrejurare necesară.

— Ce zice, Fane ? — ceru fata ajutor.

Regizorul își ieși din fire:

— Dumneata cu mine discuți, înțelegi ?

• — Eu — se aspri deodată și artista — am venit aici să cînt, nu pentru alte alea.

— Aoleu ! — se auzi glasul din megafon. Cine a adus-o pe năroadă asta ?

— Năroadă e moașă-ta ! — strigă, exasperată, cîntăreața, către ferestrele de sus. Eu cînt și atît ! Dacă nu, semnați-mi bonul !

Și scoase, furioasă, din mîncă, bonul de intrare de la poartă.

Redactorul și scenograful restabiliră greu — dar restabiliră — înțelegerea între părți, astfel că după două-trei acorduri de chitară, se putu auzi și strofa a treia:

„Iar cînd roua prinse ca să se usuce...”

— Trebuie să pronunți „prinseca”, parcă ar fi într-un cuvînt...

Fata rosti exact așa:

„... prinseca să se usuce

La trezirea rece, proaspătă-a firii...”

— Aici vreau să văd distinct scaietele — șopti regizorul operatorului — simbol că totul s-a uscat.

— Nu-i o problemă, comunică scurt celălalt.

„Am zărit iubirea noastră cum se duce,

Ca un fum, către tărîmul amintirii...”

— Nu-i rău ! — conveni, amabil, regizorul. Hai să reluăm totul de la început.

Dar vocea de sus avea altă părere:

— Gata ! S-a terminat spațiul ! Vezi că intră peste voi „întrebări la care nu s-a răspuns încă !”

— Cinci minute ! — se rugă redactorul. Numai cinci minute, nu fiți ciini !

— Cinci vă mai lăsăm — rosti o voce străină, baritonală — dar fără alte prostii. Hai, roiul !

Se auziră pocnete din palme, se răsturnă un cărucior, se aprinseră toate reflectoarele, regizorul îi indică pe nerăsuflăte cîntăreței cum să facă slalomul printre obiecte, chitaristul agită, nervos, strunele și, brusc, solista se trezi singură în platou, simțind doar răsuflarea întretăiată a lui

Fane în ceafă. Din cauza tracului i se puse un nod în gât, dar își reveni numaidecît și o porni limpede, tare, pătimaș:
„Ți-am dat cheia, de la ușa casei mele”.

Seara, telespectatorii putură vedea, cu o oarecare surprindere, cum, în timp ce frumoasa solistă cânta frumoasa romanță, un bărbat gras, nebărbierit, scutura o perdea peste un tablou, dărîmind un stîlp de carton și făcînd zob, cu talpa sa grea, un craniu omenesc.

MIRCEA HORIA SIMIONESCU

(România)

Mircea Horia Simionescu s-a născut la Tîrgoviște, în 1928. Licențiat în filologie, București, 1962. Redactor la ziarul „Scînteia” (1950—1959). Director general al Operei Române (1972—1974). Debutează în revista „Luceafărul” în 1968. Menționăm în ordine cronologică următoarele opere: „Ingeniosul bine temperat. Dicționar onomastic” (1969), „Ingeniosul bine temperat. Bibliografia generală” (1970), „După 1900, pe la amiază” (1974), „Răpirea lui Ganymede” (1975), „Jumătate plus unu” (1976 — Premiul Academiei), „Nesfîrșitele primejdii” (1978 — roman), „Învățătură pentru Delfin” (1979), „Ingeniosul bine temperat. Breviarul” (1980), „Ulise și umbră” (1982), „Banchetul” (1982), „Toxicologia sau Dincolo de bine și dincoace de rău” (1983).

Citindu-l pe Mircea Iorgulescu, „Mircea Horia Simionescu este unul dintre cei mai radicali înnoitori ai prozei românești postbelice; cărțile lui, începînd chiar de la volumul de debut (Dicționarul onomastic, 1969), au întotdeauna acest întreit caracter: demontează convențiile existente, instituie convenții noi și conțin, sub forma unor profesiuni de credință sau a unor reflecții despre literatură, veritabile manifeste estetice”.

DIN „DICȚIONAR ONOMASTIC”

ABDUL Exotic, bronzat, vorbăreț. Sprîncene arcuite, foarte negre, peste ochi cenușii, cu înțelesuri. Nas acvilin, indicînd o mustață fîroasă, bine conturată pe gura de faun. Zimbește rece, dar cu toată ființa, ca și cum ar aprinde întunericul încăperii cu spada unei oglinzi învîrtite după soare. Tip de nepătruns.

ABDULAH Cu două trepte mai de nepătruns decît Abdul.

ACULINA Fată cumsecade sub acoperiș străin. Stăpînii (sau rudele) o îmbracă ieftin și o plesnesc la un cuvînt pronunțat pripit. E măritată de stăpîni, într-un tîrziu, cu un brutar bețiv. După moartea acestuia se remărită cu un plutonier în retragere, cu avere la țară. Slugărește gospodăria plutonierului și, în timpul unui incendiu, arde ca o torță, înfiorînd cartierul cu urlete de martiră.

Sufletul ei credincios revine spre seară în bucătărie să frece tingirile și să fiarbă lăturile pentru porci.

AELIA Pentru plăcerea cititorului, transcriu mai jos o

FABULĂ.

Un meşter bătu în uşă:

— Daţi-mi voie să vopsesc jaluzelele dumneavoastră!

Se căţăra pe fereastră şi se aplecă temerar în afară, ca şi cum n-ar fi fost la etajul VIII. Îl priveam cu groază. Avea un calm desăvîrşit.

Curînd sosi un alt meşter care-mi spuse:

— Vă rog, vreau să vopsesc jaluzelele dumneavoastră.

— A mai venit un meşter, îi spusei. E pe fereastră, vopseşte.

— Îmi pare rău, domnule, dar a căzut adineaori, lă-sînd treaba neterminată.

— Atunci, poftim!

Omul se aplecă în afară cu un desăvîrşit calm.

— Ai grijă, dragul meu, îl consiliai.

Atunci, în uşă bătu un alt vopsitor:

— Permiteţi-mi, spuse, aş vrea să vopsesc jaluzelele ferestrei.

— Au mai fost pe-aici doi meşteri. Încercări zadarnice! Primul a căzut fără să-mi lase un cuvînt. Cel de-al doilea mi-a cerut mai înainte un antinevralgic. Din nefericire, n-am mai avut cui să-l mai ofer. Iată, antinevralgicul e pe colţul etajerei.

— Nu face nimic, spuse vopsitorul. Fiţi sincer: aveţi jaluzele de vopsit?

Şi se apucă de treabă.

În timp ce răsfoiam ultimul număr din **Albatrosul şi viaţa**, mai aruncam pe furiş privirea spre fereastră. Eram îngrijorat fără rost, meşterul căzuse.

Abia mă ridicai să trag jaluzelele pe jumătate vopsite şi să privesc cerul, că administratorul blocului intră în apartament, urmat de un vopsitor:

— Mă iertaţi, jaluzelele de la etajul VIII trebuie vopsite în vernill

— Ce rost au toate eforturile, pericolele? urlai, sărînd în picioare. Nu merită sacrificiile! Sînt idei mărunte pe care oamenii ar trebui să şi le scoată din cap pen-

tru a nu mai agita spiritele și a le împinge într-o luptă etern absurdă. Omenirea nu are nimic de câștigat!

Administratorul nu era de acord:

— Să se facă vernil!

— Măcar să știu că toate astea au un sens, că vernilul ascunde o semnificație!

Și cedai. Vopsitorul se urcă pe fereastră, își legă mijlocul cu o funie, își încheștă mîna stîngă de balustrada de fier și, începînd să vopsească, chiui dintr-o dată înveselit:

— Sînt asigurat la „Urania”!

Trecură cîteva clipe. Tocmai simțeam că de-acum voi avea mai multă liniște, cînd, mîna dreaptă a vopsitorului scăpă pensula, cea stîngă se desprinsese de pe balustradă și funia se rupse. Fulgerător, îmi adusei aminte că societatea de asigurări „Urania” dăduse faliment cu douăzeci de ani în urmă. M-au luat drept un naiv!

Vopsitorul căzuse.

— Ei, domnule administrator, strigai înnebunit, ce ți-am spus?

— Vă asigur, domnule, răspunse, jaluzelele vernil sînt cele mai frumoase! Și m-am gîndit să tragem vertical și o linie portocalie, decorativă ...

ALFONS Regesc și fonf. „Dacă pruncul pe care-l aștepți va ieși tot atît de antipatic pe cît ai onoarea de-a fi dumneata, n-ai decît să-l înăbuși pe viață în celofanul numelui „Alfons”.

ANA Brună, intens păroasă, cu trăsături aspre, de portret medieval. ANITA Ană trecută de patruzeci de ani, căreia i se aplică un vast program cosmetic, subțindu-se, printre altele, numele. ANUTA Fată de casă, cuminte, harnică, blindă, analfabetă. ANUȘCA (citește: Anușco) Inflorată ca o cuvertură. ANETA Aneta Gorea. Deschisese un atelier de pălării într-una din clădirile cu etaj de pe strada Carol.

ANITA „În salonul de așteptare al dentistului era liniște și cald. Lumina înserării abia mai pîlpîia prin perdelele de muselin. Un domn moțăia în fotoliul inflorat,

rezemîndu-și nasul lung într-un ziar. Alături, un țăran îngrijit își tot netezea părul. Doamna în vîrstă care-și însoțea fiica, ea însăși o doamnă remarcabilă, se plictisea. Cu toată oboseala, fiecare făcea mișcări liniștitoare pentru ceilalți. Lucrurile din încăpere, în schimb, păreau că tresar la fiecare scîrțit al polizorului de alături.

Și, în această atmosferă de echilibru amenințat, de arsenic și mister, un țipăt metalic, scurt și fantastic se aprinse între cele patru ziduri. Domnul care moțăise în lătură electrizat ziarul în care se cuibăriseră, ca moliile, foșnetele, țăranul își zbîrli părul, doamna în vîrstă smulse brațul tinerei însoțitoare. În salon se făcu deodată întuneric.

Atunci apăru în ușa cabinetului Anita.

Zimbea ca după un incendiu localizat, proteste.
Dar dintele din față, perlă neprețuită, îi lipsea."

CEZARA De tipul Mănola, Vintila, Costica, Vlada, Chirila.

CHIRIACA Udă. Coboritoare din copaci înalți. CHIRIACA ENCIULESCU trăind din chirii și din Kirya Eleison.

CIPCILI (sau CIPCI). În copilărie, mama vizita adesea pe doamna Ieremia, a cărei fiică de zece ani scria poezii. De fiecare dată, la înapoiere, mama îmi aducea muștrări: „Vezi, în loc să te joci de-a armata și să faci pe președintele de republică, mai bine ai scrie, ca Cipci, poezii!” Muștrarea, comparația mă umileau. Doream din suflet să fac și eu poezii, să dovedesc că nu sînt mai prejos. Invidia literară se manifesta, încă de pe atunci, veninoasă, neînduplecată. Dar la ce bun poezia?

Într-o zi, Cipci, purtînd o rochie albă, spumoasă, descinse în magazia unde Tityre și colaboratorii mă ajutau să instalez o mare uzină de armament. Tocmai rostisem discursul și priveam proiectele din mîna inginerului-șef al șantierului, încurajînd pe generalii sceptici, cînd fata, cu ochii stinși, cu buze palide, pluti într-o aureolă orbitoare și se opri pe o schelă lîngă capra de lemne și ligheanul cu cărbuni. Atitudinea ei fu grandioasă cînd rosti:

**„Țiculaș-cu botul lung
Ca în forma unui lup
Ce pe pisici le alungă,
Țiculaș cu coada lungă...”**

Generalii mei fură cucerii. Citeam acum în ochii lor încrederea nețărmurită, speranța. Construcția putea începe. Atunci mi-am dat seama, prima dată, de funcția însuflețitoare a artei.

COSINZEANA Vezi, folclorismul acesta agresiv mă îndispune profund. Unii își botează copiii Dragoș, alții Mihnea sau Horia ca să-și dovedească sentimentele patriotice. Alții își cheamă copiii Cătălin, Profira, Ruxandra, Fira cam din aceleași motive. Dar e agasant. Au fost și situații ridicole. Într-o vreme când reacțiunea căuta cu ostentație să reziste valului popular, se foloseau nume legate de momente cu totul particulare ale istoriei naționale. De atunci ne-au rămas Schiopu Ionescu, Hatman Zamfirescu, Zamolxe Marinescu, Pocuția Gălășeanu, Vrancea Pavelicu și altele. Tot atât de ridicole sînt numele care au răspuns provocării. Acestea sînt, din fericire, mai puține, ceea ce înseamnă că am evoluat. Revoluția noastră nu ne-a dat, ca cea franceză, schimbări de numiri în calendar. Nu întâlnim, în legătură cu planurile noastre, nume ca Finanța Mărgăritescu, Bilanț Georgescu, Industria Giurescu, Gospodăria C. Cănescu și altele.

DALILA Despletită, împletită și iară despletită.

DAPHNE Ființă scăpată de la înăbușire.

DIA Dia Pazon (Mexic).

DOUGLAS Esențial la acest individ este faptul că poartă cămașă de mătase cu butoni de aur. În cele mai diferite împrejurări, la înmormîntarea mamei sale sau la baluri, la serviciu sau în călătorie, chiar dacă poartă cizme sau rucsac, ființa lui nu este văzută decît în cămașa de mătase cu butoni de aur.

DROSIDA urmărită pînă la înnebunire de ideea nobleții, care ar fi putut să o acopere ca o cuvertură, pentru a trece prin desişul vieții mai mîngîios, mai spiritual. Visa construcții de nume cu particulele von, de, se rătăcea în speculații: Drosida von Ionesco ar suna mai bine decît Drosida di Tagliaferro, dar Drosida de la Stolnici ar avea o mai mare precizie grațioasă ... Este regretabil că era nouă n-a adus o inovație și în ce privește compunerea numelor. Dacă apartenența de noblețe nu mai interesează, în schimb este nevoie să disting pe Ion Tănase de Ion Tănase — spunea Drosida.

— O tendință în acest sens există — răspundea prietena Drosidei —, nu vezi că fotbaliștii au nume însoțite de cifre? Ene I, Ene II, Ene VI. Ca regii.

— E ceva, relua Drosida, deși aș prefera cifrele arabe. E mai frumos Tănase 18 decît Ene II. E o precizare cerută de utilitatea identificării, și nu un indiciu al succesiunii. Ar fi bine să se indice în nume localitatea de naștere. Renunț cu plăcere la cifra seacă. Drosida de la Stolnici ar fi mai frumos, crede-mă! ...

— M-ar numi Angela-Cîrligați, sau cel mai bine Angela Georgescu de la Cîrligați! Nu-mi place! În secolul tuturor capriciilor, ar fi mai bine să ne împrumutăm numele de precizare nu de la locul de naștere, adesea nepotrivit, întotdeauna fatal, ci de la o preferință, de la o afinitate. Mi-ar plăcea Angela Georgescu-Grieg, pentru că îmi place nespus de mult acest scriitor, în tot ce a făcut și a încercat.

ELIZARIE Nume de critic literar. ELIZARIE DASCĂLU militează pentru o literatură educativă, „din care să învețe cît mai mulți”. Ce să învețe? Lucruri utile pentru viața lor, a copiilor lor, a rudelor și cunoscuților. Elizarie este un entuziast. În opera lui Rebreanu a găsit lucruri excepționale. Ion este valoros pentru descrierea satului ardelean. Planul scriitorului ne poate servi la reconstituirea gospodăriilor țărănești în Muzeul satului. Tineretul are de învățat din felul în care Titu Herdelea își purta pantofii. Femeile să învețe a nu se lăsa înșelate, ci mai bine să privească în jur cu atenție, ca nu cumva interese meschine să fie luate drept dragoste pătimașă. Nașterea cu-

tărui copil este lămuritoare asupra condițiilor sanitare ale acelor vremi. Romanul „Răscoala” este mai interesant. Cît de instructivă este descrierea mișcării colective! Oamenii țin în mîini furcile și, cînd le pun pe umăr, invariabil aleg umărul stîng. De ce? Este vorba de avantaje fiziologice. Inima, prin presiunea pe care o exercită asupra capilarelor... Plin de învățăminte este faptul că primii dintre cei care au dat buzna la asaltul conacului și-au zdrelit degetele, în timp ce alții, mai la coada gloatei au fost, pînă în ziua în care au fost împușcați, perfect sănătoși. Cu totul remarcabil — scrie Elizarie — pasajul privind ieșirea la cîmp a țăranilor: nu întîmplător oamenii merg pe mijlocul drumului, ci în virtutea unor vechi obiceiuri avînd explicație științifică, procedeau care ar trebui să fie re-luat, constituind o formă de organizare exemplară a muncii. Gestul de-a sufla nasul cu mîna al unui erou este semnificativ și cere o analiză specială. Bătaia cu cuțitele în plin drum trebuie reținută pentru tehnica înfruntării în asemenea ocazii. Tot pentru tehnică este remarcat pasajul în care Nadina se dăruie furiei excitate, pe nedezbrăcate și în deplină părăsire a evidenței intereselor etc.

Din romanele vremii noastre Elizarie Dascălu subliniază acele capitole care ne învață cum să trăim comod, să facem economii, să tundem oile, să preparăm vinul gustos și fără prea mult alcool...

FILIP Dacă oricare dintre noi, purtînd indiferent ce nume, ar trece pe sub un balcon și de pe balcon s-ar răsturna în acel moment un sac cu făină, de sub norul uscat și neutru am ieși Filip.

FUFU I. — Draga mea, vrei ca tu să fii regina nesfîrșit iubită a visurilor mele? Dar vrei ca pe mine să mă cheame Fufu și pe tine Fufa? II. Fufucă Spiridoneanu, tipul unchiului conservator și galant.

GALILEO Galileo Galilei: începutul unei declinări incorecte.

HORST Scurt și categoric ca un numeral. EINS, ZWEI, HORST, DREI etc.

ION Ion Sebastian Bach.

REVELAȚIILE UNCHIULUI ROBERT

Nu despre unchiul Robert funcționarul va fi vorba în această povestire. Dacă totuși încep cu evocarea numelui său gotic, o fac constrins de faptul că întâmplările pe care am de gând să vi le înfățișez mi-au fost procurate de el, voi arăta îndată în ce împrejurări, cu puțin înainte de pensionarea și plecarea lui fără urmă în lume, când, neîmpăcîndu-se cu perspectiva inactivității, a simțit în piept îndemnul să facă ceva cu totul neobișnuit. Nu cunosc amănuntele care au pregătit aventura, fapt cert e că n-a plecat singur, de vreme ce tot atunci a fost semnalată fuga de acasă a croitoresei Mietta, nostima și frivolă Mietta, cea care nu știa să deosebească niciodată culorile ațelor și despre care nimeni n-a mai vorbit decît pe șoptite și, dacă nu greșesc, întotdeauna într-o manieră vădit răutăcioasă.

Fusese un slujbaș exemplar, asta era convingerea nu numai a celor din familia noastră, dar și a altora, care îl cunoscuseră ca pe un bărbat de o incoruptibilă seriozitate, etern închis în sine, preocupat numai de probleme esențiale, confiscat în veci de răspunderi copleșitoare. Își dedicase toate energiile și, s-ar putea spune fără teamă de a exagera, întregul său destin intereselor instituției, la care se angajase cu treizeci de ani în urmă, a doua zi după liberarea din armată.

Se știa că rămăsese credincios pe viață instituției care-i acordase prima încredere, deși nimeni nu cunoștea precis cum se numește acea instituție, unde își are sediul, pentru că, din discreție, nimeni nu se interesase veodată încotro grăbește unchiul dis-de-dimineată, cum își petrece întreaga zi, iar el nu ar fi vorbit despre așa ceva nici să-l tai. Mi-l amintesc din puține ocazii: o reuniune de familie, când o imitase formidabil pe Josefina Backer, o seară în casa bunicii, unde, în timp ce bătrînei i se puneau lipitori, a povestit cu farmec inimitabil despre atentatul de la Sarajevo și, în sfîrșit, vizita în Calea Plevnei, unde locuiam, când a venit să-mi încredințeze servieta lui dolidora de hîrtii, era în preziua călătoriei sale fără întoarcere.

Ultima întâlnire, cea cu servieta, avusese loc prin toamna lui '46. Nici prin gând nu-mi trecuse mai înainte că ar putea veni vreodată să mă vadă. Ce înseamnă eu, adolescentul cu note proaste la toate materiile, cu excepția caligrafiei, în ochii lui cenușii, ce garanții putea oferi persoana mea unui om activ și perfect ca el?

Mi-a explicat în termeni foarte convingători hotărîrea de a părăsi neîntîrziat orașul, făcîndu-mă să înțeleg că nu poate trăi nici o clipă inactiv printre concetățenii care-l prețuiseră pentru hărnicia lui. „Să mă apuc la vîrsta mea de îngrijirea grădinii, spunea cu tristețe, să cad în damb-laua colecționarilor de timbre sau să mă dărui jocului de cărți? Asta niciodată!” Omul era realmente deznădăjduit, îi vedeam pentru prima oară ființa legănîndu-se în simțăminte omenesti cu oarecare înțeles, afectată de situații de netrecut. „Ești bărbat, curînd vei merge la facultate, a adăugat, pe măsură ce vei cunoaște viața și te vei integra în societate, vei înțelege mai bine rațiunea hotărîrii mele. Nu țin să-mi iau rămas bun de la nimeni, nici întâlnirea noastră de acum n-aș vrea să fie tulburată de sentimentalisme. Am de rezolvat cu tine o chestiune de afaceri ...”

Și, vorbind astfel, deschise servieta, din care scoase trei caiete și un dosar voluminos, pe care mi le puse în brațe. Îmi explică, nu fără un ușor tremur al vocii, că, dacă își împlinise conștiincios datoria, pentru care și fusese sărbătorit de colegi, și pleca fără să lase în urmă restanțe, o singură problemă meritase o mai mare sollicitudine din partea șefilor. Era vorba despre conținutul caietelor și dosarului, de o importanță ce depășește obîșnuitul. Încercase de cîteva ori să le înfățișeze superiorilor săi, nu găsise la nici unul audiența pe care ar fi dorit-o. Subsecretarul de stat citise întregul material, dar i-l înapoiase, mulțumindu-se să-i spună „e-n regulă, domnule director!” Unchiul Robert singur nu reușise desigur să sondeze și să explice dedesubturile, deși unele legături dintre fapte, cîteva implicații începuseră să se contureze. Presimțirile sale, anume că din toată această arhivă personală este foarte probabil să se desprindă cîndva unele concluzii de un interes deosebit pentru administrație, îl îndemneau să mi le încredințeze, împreună cu rugămintea

de a le primi, de a le ocroti și, mai târziu, cînd voi avea răgazul necesar, de a le studia pe îndelete. „Elucidarea faptelor solicită răbdare și multă luciditate”, spusese atunci.

Am luat cu mare emoție caietele și dosarul, asigurîndu-l că interpretez alegerea mea drept semnul unei mari încrederi. După plecarea lui, preocupat de alcătuirea unei metafore începute încă de dimineață, am aruncat documentele într-un dulap, și acolo le-am lăsat să zacă pînă ieri seară.

Le-am descoperit din întîmplare, pe cînd căutam printre vechituri o cutie cu acuarele, primită în liceu din partea ajutorului american, pe vremea foametei. Le-am scuturat de praful care le înecase, le-am adus în camera mea și am început să le răsfoiesc.

E de prisos să spun că dezvăluirile acelor hîrtii ciudate nu m-au lăsat să închid ochii întreaga noapte. Dosarul cuprinde șase rapoarte cu cîte opt secțiuni, cinci procese verbale și o mulțime de note și adrese. De un interes îndoielnic fiecare în parte, — ele se descoperă împreună ca un tot ce se vedește unitar și concludent, așa cum intuise cel ce adunase hîrțiile. Asta se va constata pe măsura parcurgerii însemnărilor, operație la care îl invit pe cititor să mă însoțească, spre a se convinge singur că nu exagerez importanța neobișnuită a acestei arhive.

Și acum, -pentru că persoana unchiului Robert nu ne mai acaparează atenția, să zăbovim asupra operei sale și să vedem în ce măsură strădania lui s-a cristalizat într-o moștenire utilă. Țin mai înainte să precizez că alegerea, numerotarea și prezentarea documentelor îmi aparține:

1. Biroul districtual nr. 5 către Laboratorul experimental pentru cercetarea situațiilor obiective. „Trimitem spre analiză următoarea situație:

În ziua de 26 iulie crt. individul K.S., de profesiune compozitor, necăsătorit, a deschis fereastra în jurul orei 20, strigînd neobișnuit de puternic ajutor pentru că în încăperea i s-a introdus, chipurile, un inorog. Vecinii, oameni pașnici și săritori la nevoie, au dat fuga în ajutorul celui inoportunit. Au spart ușa. Compozitorul i-a întîmpinat cu recunoștință, dar nu a putut face nici o dovadă,

și cum ar fi putut-o face, cînd se cunoaște că vîetatea reclamată lipsește de pe lista elementelor virtual periculoase? Jigniți de prostul gust al farsei, vecinii s-au adresat inspectoratului general, care a dispus anchetă. S-a indicat amendă pentru compozitor și o supraveghere discretă a casei.

A doua zi către seară, K.S. a dat iarăși alarma. Agenții inspectoratului, aflați în apropiere, au intervenit imediat, pregătiți a pune pe turbulent în cămașa de forță. De această dată însă faptele s-au confirmat: în încăpere se afla un inorog, după cum reiese și din procesul verbal încheiat pe loc".

Proces-verbal nr. 608: „Noi, comisar principal G.P., însoțit de agenții V.M. și P.I., pătrunzînd în casa compozitorului K.S. (urmează datele cunoscute), am găsit în încăpere, alături de locatarul legal, care zăcea în nesimțire pe covor, un animal masiv și înalt, de culoare verde, învelit în solzi, cu coada împletită și dantură amenințătoare, făcînd mișcări reținute, liniștite, după părerea noastră lipsit de intenții agresive, chiar nedumerit de situația penibilă de a avea de-a face cu poliția. S-a încercat, cu ajutorul unor bucățele de zahăr, să i se ceară explicații, dar animalul a întors capul. Nu s-au putut face nici măsurătorile legale, în afară de imprimarea amprentei. După zece minute de tratative zadarnice, inorogul a părăsit camera așa cum venise, îndreptîndu-se spre parcul primăriei, unde a dispărut în boschete. Vă rugăm să analizați și să dispuneți".

2. Secția a III-a. Observații de către d-l șef al Departamentului accidente (confidențial): „În noaptea de 18 august a.c., locuitorii orașului nostru s-au bucurat unanim de lună plină. Stimulați de frumusețea naturală a peisajului, mulți cetățeni au ieșit în dumbrava de lîngă podul Filaret, împreună cu soțiile sau cu persoane mai convenabile, neidentificate, spre a gusta farmecul local și aerul îmbălsămat al împrejurimilor. Maiorul G., celibatar, cunoscut pentru serviciile aduse țării, se aventurase de unul singur pînă la terasa inferioară a rîului, ca să privească grațioasele sălcii de pe malul dimpotrivă. Acolo, către orele 22,30 el a observat că pe cer, alături de luna știută, a mai apărut una, de dimensiuni aproape

egale, deși de culoare diferită, portocaliu-carmin, cu panglici și spade. A semnalat cazul câtorva trecători — în speță domnilor G.L., de profesie tinichigiu, cu soția, și, respectiv, M.Z., profesor. Cei doi au constatat exactitatea informației, pentru care au dat pe loc, în lumina sporită, declarațiile pe care le alăturăm. Am dispus maximă discreție în legătură cu faptul petrecut. Nu am considerat necesar să luăm măsuri restrictive de circulație în zona unde s-a revelat fenomenul”.

Pe marginea notei, cu creionul roșu: „A se raporta de urgență durata fenomenului de dublură a satelitului și a se institui anchetă”. Semnează inspector indescifrabil.

3. Comisia de expertiză nr. 8 către Biroul zonal pentru controlul activităților. Raport nr. 4262: „La întrebarea insistentă a d-lui consul-șef și la recomandările de a fi foarte sinceri în relatarea noastră, vă răspundem următoarele: Citim cu toții pe rupe. Dl. director al uzinei studiază cu creionul în mână Iliada, izbucnind adeseori în strigăte de entuziasm când întâlnește comparații lungi, cu termeni simetrici; contabilul șef preferă poezia germană, cunoaște pe dinafară numeroase versuri de Hölderlin și Rilke. Comisia pentru determinarea pierderilor la lăminare a schimbat ieri ordinea de zi a consfătuirii indicate de dv., înlocuind-o cu un reușit spectacol de balet pe muzică de Lully, activitatea marelui compozitor fiind mai puțin cunoscută domnilor membri. Inspectorii de teren fac lecturi în mare măsură haotice, ca exemplu F.G., care a trecut brusc de la Valéry la Cronica lui Dino Compagni, ceea ce a dus la dereglări organice în serviciul nostru de noapte. Corespondența cu beneficiarii cuprinde numai observații critice privitoare la Spinoza și Pascal, cu rare excepții, când se indică starea vremii din punct de vedere (indescifrabil) sau unele păreri personale privitoare la spectacolele văzute.”

Nota Biroului zonal pentru controlul activităților către Comisia de expertiză nr. 8: „Luat notă despre activitatea dv. însuflețită. Felicitări! Dl. consul-șef întreabă dacă nu poate afla în depozitul uzinei dv. o ediție completă Francesco de Sanctis sau, în lipsă, numai Saggi critici”.

4. X.R., detectiv privat, către dl. șef al Corpului 7 sinteză: „Fiind invitat în ziua de 8 martie crt. la masa dată de dl. P.G. în cinstea foștilor camarazi infanteriști, am fost de față la următoarea relatare: după câteva pahare, actualul diriginte al poștei, pe nume H.V., și-a dat drumul, povestind cum în timpul său liber obișnuiește să meargă la concerte de muzică simfonică. Tot frecventând acele spectacole, el a observat că persoane robuste și fără antecedente patologice cad, curînd după audiție, în grea suferință, cu infarct miocardic, uneori chiar sfîrșind din această cauză. A urmărit îndeaproape fenomenul și a ajuns la concluzia că accidentele lovesc numai persoane: 1. Care s-au realizat în carieră și 2. Care merg la concerte pentru prima dată în viață, atrase fatal de lumina cupolei sub care își dă întâlnire numai lumea bună, prilej de confruntare a nevestelor, a toaletelor, a altor însemne particulare ale izbînzii. Muzica îi moleșește, le înlătură armura de învingători, îi străpunge pînă la fibrele intime, unde afectează organe rudimentare, atavice, foarte friabile.

Consider de datoria mea să previn asupra pericolelor cărora le pot cădea victimă persoane încă utile societății.”

Corpul 7 sinteză către X.R., detectiv privat: „Fenomenul s-a aflat multă vreme în studiul nostru. Vă putem informa că investigațiile au fost sistate, deoarece specialiștii trimiși în sălile de concert n-au putut să-și scrie ulterior rapoartele din motive de deces (infarct). Dintre melomani cu rezistență la acțiunea muzicii n-am putut recruta colaboratori, toți răspunzînd că preferă să-i asculte pe Bac și Vivaldi fără alte preocupări. Riscul infarctului nu-i impresionează”.

5. Raport (de la cine către cine?): „La adresa dv. prin care ni se făcea cunoscut că mai mulți copii din cartierul gării folosesc în jocurile lor nume istorice de prestigiu, vă răspundem următoarele: la fața locului s-a deplasat comisia onomastică permanentă, condusă de dl. președinte I.L., care, amestecîndu-se printre cei mici a constatat că, într-adevăr, un băiat a strigat în gura mare că el este Iulius Caesar. I s-a cerut o declarație, dar puștiul a refuzat cu aroganță. Urmărindu-i comportarea, am constatat că în zilele următoare pîrîtul a întreprins o expedi-

ție în Egipt, a apărut de două ori în senat, ironizînd pe cei ce-l avertizaseră că i se pregătește asasinarea, a semnat o serie de decrete și a trimis cîteva frumoase scrisori Cleopatrei. Li s-a atras atenția părinților să-l supravegheze mai de aproape, aceștia însă au lăsat să se înțeleagă că de mulți ani nu se mai pot opune voinței lui imperiale. La rîndul lor, Antoniu, Brutus, Tarquiniu Socer au proferat necuviințe la adresa membrilor comisiei.

Părerea domnului președinte I.L. este că, în actuala conjunctură, amestecul comisiei noastre în această afacere nu este oportun, avînd în vedere și gradul înalt de combativitate al numeroaselor legiuni de care împăratul dispune. Pe de altă parte, codul de procedură roman nu permite folosirea constrîngerii înainte de publicarea dovezilor. Și, dacă Caesar apelează la soldații săi fideli din Galia, nu complicăm atunci și mai mult situația?"

Nota Serviciului perspectivă: „Motive superioare ne sfătuiesc a evita deocamdată orice fel de acțiuni menite să indispună pe Împărat. Se preconizează tratative diplomatice. Pînă la noi dispozițiuni, comisia să studieze temeinic De bello Gallico și să dea la mica publicitate din Universul un anunț: „Se caută bărbați tineri capabili să traverseze Rubiconul”.

Marginal, cu creionul roșu: „Rog pe dl. Robert de la Înaltul Oficiu să raporteze de urgență care e calea cea mai scurtă pînă în Dalmația, cum se numește guvernatorul acelei provincii, dacă e căsătorit sau nu, dacă îi plac vestalale și din care sorturi?!”

6. Secțiunea a V-a divizionară către Centrul de referate și prospecțiuni (confidențial): „După cum reiese din datele de care dispunem, numitul George Gordon Byron, de profesiune lord și poet, a trăit între anii 1788 și 1824”.

7. Raport al prefectului Z.O. către Maiestatea-Sa Regele (strict secret): „La înalta invitație a Maiestății-Voastre din 16 aprilie a.c., permiteți-ne să raportăm:

După îndelungate cercetări și investigații, întreprinse în localitate și cu toată discreția, am constatat că în spatele fațadelor ce se văd din stradă se află fie birouri publice, fie apartamente și alte încăperi, în care familii sau indivizi izolați se retrag la diferite ore ca să mănince, să doarmă, să citească, să se spele, să scrie, să

tăifăsuiască la o cafea, să se certe, să se bată, să se iubească, să se ucidă, să facă o mulțime de alte lucruri prevăzute în nomenclatorul de servicii și habitudini. La anumite ore, aceleași persoane ies din casă, aleargă la tramvai sau merg pe jos, ducându-se la slujbă, la piață, la întâlniri și cinematografe. Adeseori se introduc la diferite adrese plane, mobilă, covoare, cărți, mașini de cusut, veselă, tablouri, fetițe și băieți. Uneori, se scot din case sicrie. Ușile clădirilor se tot deschid și se închid, de aceea unele dintre ele se defectează și scîrție penibil.

În orașul nostru, soarele răsare și apune conform programului oficial. Mai adăugăm că femeile din localitate, cele tinere în special, sînt nu numai frumoase și atrăgătoare, dar știu să poarte și o conversație foarte aleasă”.

FURIA LUI LYRIPLICK

În ciuda faptului că toată lumea cunoaște adevărul, Institutul central de geofizică și microseismologie comparată, cu sediul la Brănești, continuă încă și astăzi să ignore că marele cutrêmur de pămînt din toamna lui 1940 a fost declanșat de către Panait Lyriplîck, tehnician dentar din București, strada Vulturi numărul 14.

Nu știu cine are interesul, într-un secol al expansiunii teribile a informațiilor, ca acest institut modern, ce se bucură de reputație mondială, să rămînă în urma vieții, să disprețuiască cu atîta îndărătnicie evidența și să susțină morțiș o versiune cu totul falsă asupra cauzelor cataclismului. Este dăunător pentru noi toți, pentru preocupările noastre complexe, de oameni universali, printre care agricultura își ocupă locul binemeritat, ca o instituție de la care se așteaptă atît de mult, să dea atît de puțin. Nici un cuvînt lămuritor nu s-a adăugat comunicatului oferit acum treizeci de ani, cu toate că știința a evoluat între timp spectaculos, tinzînd să depășească într-o zi plăsmuirile fanteziei, basmele străvechi, depozitare de mari adevăruri. Cum să explicăm copiilor noștri, care au o reprezentare anecdotică a fenomenului, că încercarea la care am fost supuși în dimineața aceluia noiembrie cețos n-a avut

precisamente nici un rost pedagogic, nici n-a urmărit să demonstreze rezistența așezărilor orașului, așa cum s-a spus. Dacă generația noastră este hotărâtă să nu mai ascundă adevărul, după cum s-a angajat, este de datoria celor care cunosc împrejurările să mărturisească integral ceea ce știu, și anume că epicentrul moral al criminalei tremurături s-a aflat la numai câțiva kilometri de Piața Sf. Gheorghe, într-o casă vagon, construită înaintea primului război mondial, cu ferestre înalte vopsite în verde, cu o boltă de viță peste curtea lungă și pietruită, în fund cu un garaj transformat în atelier de dărăcit lînă.

Principala menire a unui institut care-și obține fondurile de pe urma exploatarea rațională a cutremurelor de pământ și care nu-și dovedește rațiunea de-a fi decît după ce cutremurul a dărîmat un oraș-două, este de a-și însuși cît mai repede părerea generală, ipotezele oamenilor de bine. Simplii muritori, ori de cîte ori își formulează presupunerile sau înaintează o explicație, n-o fac zadarnic și nici în necunoștință de cauză, ci întemeiați pe fapte trăite, pe intențiile cele mai constructive pentru mersul înainte al științei și al speței omenești.

Panait Lyrilick își amintește foarte bine cum s-au petrecut lucrurile. Cu două săptămîni înainte de îngrozitoarea întîmplare, se plimbase o seară întreagă cu Marieta Diaconescu, lenjereasa de lux de pe Dudești, căreia îi vorbise despre intențiile sale serioase, despre convingerea lui că părinții, mici negustori în provincie, nu vor avea nimic împotriva unei eventuale căsătorii, mai cu seamă dacă li se vor comunica date exacte despre talia, farmecele și veniturile nostimei lenjerease. Marieta Diaconescu mărturisise sincer că ea fusese pășită, lucru firesc pentru o tînără fără experiență, de aceea nu o interesează atît ce vor spune părinții lui, cît mai ales dacă intențiile tînărului se bazează pe sentimente reale, statornice și lucrative, și aceste sentimente, dacă există, trebuie să fie puse în mișcare și exprimate lămurit, pentru că ea, după trista decepție, se consideră asemenea unei cetăți, nu mai cedează decît în fața asalturilor insistente. Căsnicia poate fi comparată cu o butonieră, declarase cetatea, te poate prinde la larg, totul ți se pare la început minunat, dar foarte curînd îți poate deveni stîinjenitoare și, oricum te-ai smuci

atunci, nu vei reuși decît să te imobilizezi la colțuri strîmte și fără perspectivă, ca un nasture.

Traversaseră pe la Sfînta Vineri, ferindu-se de tramvaiul care se năpustea asupra-le, cînd Panait simțise în capul pieptului, la lingurică, sfredelul delicat al sentimentelor pe care ea i le ceruse. Se grăbise să-i semnaleze pe loc existența aceloră, căutînd să descrie cu precizie unde și ce simțea. El explicase cum îl gîdilă și cum i se răsucesc în burtă macaroanele dragostei curate, chestiunea veniturilor prăvăliei nu era interesantă decît spre a cunoaște că tînăra pereche nu se azvîrle ca orbeții în viață, ci că are o bază, esențiale fiind însă legămîntul și simpatia, tocmai înțelegerea de care ea nu avusese pînă atunci parte.

Tăcuseră o vreme amîndoi. Spre Piață, ea se opri puțin la vitrina unui aurar, să admire mulțimea sclipitoare a bijuteriilor de tinichea, pietrele prețioase cu prețuri reduse. Spre a-i confirma simțămintele sale alese, Panait îi propusese cu mare entuziasm să intre la cinematograf. La Crîngași, citise în gazetă, jucau Deana Durbin și Gary Cooper, i se povestise filmul în de-amănunt, era grozav, pasiuni descătuse, suspens, mii de morți. Marieta refuzase cu un mersi îmbujorat, anunțînd că nu va putea întîrzia după ora 8, fiindcă de cînd a început războiul maică-sa rămîne deșteaptă pînă cînd o vede din nou acasă. Ii răspunsese cîstit, deschis, ca o lenjereasă fără prejudecăți. Dovadă că nu făcea fașoane, cînd se pomeniseră în fața unei gherete cu gogoși calde, îl rugase să-i ofere una și-o mîncase cu plăcere.

În Piața de Flori aflaseră o bancă sub un zarzăr prăfuit, departe de privirile trecătorilor. Se așezaseră. Marieta începuse să povestească cum tatăl său fusese apreciat, Dumnezeu să-l odihnească, pentru formidabila lui pricepere de-a despuia pielea de pe mieii sacrificați, în timp ce mama ei, de o hărnicie cum nu s-a mai văzut, știe să prepare papricaș cu ceapă, pentru că a fost măritată prima oară cu un plutonier din Trei Scaune, om de viață.

— Nu știu dacă îți place papricașul cu ceapă, spusese Marieta, dar cînd ne vom cunoaște mai bine vei veni la noi să mîninci.

Îl pregătea și ea destul de corect, numai că maică-sa era o adevărată maestră. Dealtfel au și grădină, vara poți minca cireșe și căpșuni proaspete, totul depindea de sentimentele lui — spusese.

Femeia aceasta este minunată — gîndea Panait Lyriplick, stînd alături pe o bancă — îmi oferă o viață plină de promisiuni și nu încapе îndoială că împreună am alcătui o pereche ideală.

— Nu știu ce părere ai despre Colecția celor 15 lei ? — o întrebase pe neașteptate Panait, spre a-i sonda cultura.

Nu citise și nu reținuse, dar asta nu făcea nimic. În realitate, nici lui nu-i plăceau cărțile, alea și celelalte, numai povestea cu urangutanul care și-a omorît stăpînul îl amuzase întrucîtva. Nu înțelegea de ce dentistul la care lucra se dădea în vînt pentru colecția asta cu care își burdușise dulăpioarele, de nu mai putea să scoată dinții de ghips pentru comandă.

— Dar tiribomba îți dă amețeli? continuase Panait.

— Fără îndoială. Tiribomba îmi produce în cap o amețeală nemaipomenită, spusese ea. M-am dat în lanțuri, în Obor, chiar săptămîna trecută, cînd o prietenă cu logodnicul ei m-au invitat să ieșim împreună. Minunată descoperire ! exclamase Marieta, căzînd în visare. Cînd mașinăria își dă drumul cu toată forța și policioarele se urcă pînă în slăvi, parcă tot orașul se desface în mii de bucăți, acoperișurile zboară cît colo, oamenii aleargă dedesubt ca furnicile.

Un băiat de liceu încercase chiar s-o învîrtească în lanț, dar ea țipase și cei de jos făcuseră haz.

— E minunat, e minunat ! spusese în încheiere, și încheiasă.

În duminica următoare, se duseseră împreună să se dea în călușei, Panait mărturisind că, în ce-l privește, nu suportă viteze mari, la înălțime, și suferind în sinea lui pentru că descoperă în șirul de asemănări un punct de nepotrivire. Călușeii mergeau fără motor, motiv de decepție pentru tînăra pereche, căruțele trase de cai albi fiind acționate de cîtiva țigani voinici. Se așezaseră într-o caretă vopsită în albastru-scrobeală, și, îndată ce drăconvenia începuse să se învîrtească, Panait redeschise ches-

tiunea. Era hotărît să nu mai întîrzie, războiul din lume, ştia el bine, urcă mereu preţurile. Se pot face afaceri bune, pentru că pericolul măcelului care ameninţă Europa îndeamnă pe tot mai mulţi oameni să-şi pună dantură de aur. Nu mai pridideşte cu comenzile. Un ţăran cu o gură de perle suferise şlefuiiri îngrozitoare ca să se poată bucura în cele din urmă de o garnitură întreagă — ce crezi ! de optsprezece carate ! Nu crede că e o coincidenţă, intervenise Marieta, dar şi comenzile de lenjerie de pat au sporit. Dacă ar lucra pe cont propriu, adăugase, era sigură că ar fi făcut avere.

Căluşei, după aceste spuse, se opriră. Deciseră să se mai dea o dată. Plătiră. El spuse că e momentul, ce să mai întîrziem, nunţile se fac toamna, chit că a căzut bruma, şi că, dacă şi ea simte acelaşi lucru, toate amănuntele se rezumă la găsirea naşilor. Marieta păru stînjită. Căluşei porniră. Neprimind un răspuns la propunerea sa foarte lămurită, Panait rămase tăcut pe banca lui, mulţumindu-se să admire panorama Oborului, răsturnată, recompusă, din nou răsturnată.

Se despărţiră tîrziu, către zece seara, neştiind ce să-şi spună, bolnavi de dragoste şi stînjiţi de propria lor tăcere. Panait era acum convins că ea, în sfîrşit, se hotărîse, că dragostea învinsese şi că cetatea era cucerită, dar nu-şi explica de ce femeia iubită nu-i sare în braţe să-i mulţumească şi să-l sărute. Probabil, mai mult ca sigur, Marieta nu voia să pară nici în asemenea clipe uşuratică: li reţinu chipul transfigurat, ochii mari şi frumoşi, palpitul bluzei sub care se simţeau sîinii tari, şi merse cu acest dulce bagaj pe Ştefan cel Mare şi încă pe Dorobanţi; pînă la prăvălia unui grec, căruia îi comandă o ciorbă de burtă. I se făcuse foame şi era fericit.

Dragostea este cel mai frumos cadou pe care ni-l face natura, la vîrsta cînd ea trebuie să vină, gîndea Panait, şlefuiind cu pricepere caninul unui avocat. Tocmai îşi închipuia cum va arăta dintele în gura maestrului, cînd va fi plantat acolo cu şurub, că uşa se deschise şi un puşti îi întinse un bilet. Era de la Marieta, care-l ruga s-o ierte, nu vrusese să se angajeze, pentru că mai ţinea încă la celălalt, la cel dintîi, la Mitică, contrar voinţei părinţi-

lor, dar că aceia se invoiseră în cele din urmă, cedaseră, viața e ca o butonieră, îi dorește toată fericirea, Mitică se înapoiase, se bucură că rămăsese cinstită și nu-l amăgise, mersi pentru călușei, în sfârșit, se mută cu omul care o decepționase, la Găiești, iartă-mă.

Panait rămase paralizat. Nu înțelegea, pentru că totul era de neînțeles. Ingrozitor ! Își făcuse atâtea vise, chiar le visase întocmai, adio speranțe. La donna e mobile, vorba lui Caruso. Simți că pământul se cutremură sub tălpile lui și că avocatul nu-și va putea vedea caninul în oglindă înainte de două săptămîni.

Cine își închipuie că mînia, și durerea, și decepția, și celelalte ale unui tehnician dentist (strada Vulturi 14) sînt superflue și trecătoare se înșală amarnic. Panait Lyripick alergă într-un suflet acasă, își desfăcu grăbit halatul alb și își spală miinile și din acel moment mintea lui răvășită caută răzbunarea. (Răzbunarea unui tehnician dentist poate fi, depinde firește de împrejurări, mai cumplită decît cea a unui războinic căruia i-a fost ucis prietenul.)

Mai întîi răsturnă patul. Călcă în picioare așternutul în care femeia iubită nu va înnopta niciodată, dînd gestului său înțelesuri simbolice, terfeli astfel într-o clipă întreaga lenjerie de pat a lumii, inclusiv ideea de lenjerie cu feston. Lovi cu putere ușa pînă o scoase din țîțini, desfăcînd-o cu tălpile pantofilor în fibre și țândări. Ridică cu violență scindura de călcat și sparse cu ea oglinda șifonierului și măsuța de la fereastră. Trase cu răutate și neîmpăcată furie perdelele din galeriile lor, răscolind praful de prin unghere și dărîmînd policioara pe care avea un bust al Minervei, de autor necunoscut, cîștigat la o tombolă. În sfîrșit prăpădi prin lovituri repetate un cufăr, tezaurul personal ce-l însoțise timp de doi ani în armată, la infanterie, blestemă aprig (din nou, în sfîrșit) viața, fericirea, căsnicia, gogoșile, tiribomba, strada Vulturi și străzile vecine pînă în Dudești-Cioplea, meseria brățară de aur, dinții de aur, lucrările complete, protezele, viitorul lui și infidelitatea femeilor. Disprețui într-o supremă sfortare a înțelepciunii dentare femeile și Femeia, părinții care despică magistral mieii și prepară papricaș cu ceapă, călușeii, lenjerele de pe tot globul, plăpumăresele, vînză-

toarele de la magazine, atelierele de dărăcit lână, avocatura, croitoresele, cizmăresele, manichiuristele, tîmplăresele, apoi pe tîmplari, pe fierari, pe voiajorii comerciali și banca pe care au stat amăgindu-se.

Căzu în genunchi și se rugă cerului ca pămîntul să nu rabde o asemenea mișelie ! Să se zbată, să se cutremure, să crape și să fiarbă ! Să se aleagă praful de tot ce stă în picioare și mai are pretenția să se fudulească !

La 4 și 32 de minute, ora Bucureștiului, un puternic cutremur de pămînt avu loc, într-adevăr.

DUMITRU SOLOMON

(România)

S-a născut la Galați, în 1932. Licențiat în filologie, București (1955). Redactor la „Gazeta literară” (1955—1962), șef de secție la „Luceafărul” (1962—1964). Redactor la Casa de Filme 3 București. Debută în „Viața Românească” (1953). Publică: teatru — „Dispariția” (1967), „Socrate” (1970), „Diogene ciinele” (1973), „Fata morgana” (1973), „Platon” (1974), „Iluzia optică: teatru cu oameni și animale” (1985); schițe satirice — „Scurtcircuit la creier” (1978), „În unghi ascuțit” (1983).

Reliefind unul din aspectele caracteristice prozel satirice a autorului, Sorin Titel specifică: „Pătrundem împreună cu naratorul într-un adevărat infern al locurilor comune, al clișeelelor despre viață pe care o nesfârșită cohortă de nechemati îl susțin cu o pasiune demnă de o cauză mai bună. Sînt toți acești falși autori, toți acești impostori un pericol public?, se întreabă în subtextul povestirilor sale Dumitru Solomon și întrebarea odată pusă, merită toată atenția”.

TEXTOLOGIE

Textierul se afla în fața celor trei indivizi încruntați: regizorul, compozitorul și inginerul de sunet, înghițea în sec și aștepta un semn, ceva...

— Hai, dăi drumul! rostește, sumbru, regizorul.

Textierul, om cu experiența cîtorva festivaluri de muzică ușoară la malul mării, își umezește buzele cu vârful limbii și citește emoționat:

**Ești frumoasă ca un soare,
Ești frumoasă ca o mare,
Mai frumoasă ca oricînd,
În privire și în gînd.
Te iubesc,
Te iubesc,
Frumoasa mea,
Iubita mea,
Dragostea mea.**

Urmează un minut și jumătate de liniște.

— Merge, vorbește compozitorul. E clar, scurt, la obiect.

— Pentru un film pe ecran lat, aș fi dorit ceva mai mult, mormăie plictisit regizorul.

Inginerul de sunet bate nervos cu degetele în masă un ritm foarte viu:

— Și eu aș fi preferat ceva mai mult. Și mai original.

— Mai adăugăm niște „la, la, la” în completare! descoperă soluția compozitorul.

Regizorul se face roșu-vînat, ca întotdeauna cînd nu e înțeles de contemporani:

— Nu m-am referit la lungime!

— Cum ar trebui să fie? întrebă, cu creionul în mînă, textierul.

— Bun.

Regizorul se ridică decis, urmat de toți ceilalți factori artistici.

— Mîine trebuie să am textul, că încep înregistrarea muzicii.

A doua zi, textierul dădu lectură, cu o voce sigură, următorului text:

**Ești frumoasă ca un soare,
Ești frumoasă ca o mare,
Mai frumoasă ca oricînd,
În privire și în qînd.
Te iubesc,
Te iubesc,
Frumoasa mea,
Iubita mea,
Dragostea mea,
Te cînt în cîntec și în grai,
Frumoasă zi de unu mai.**

Cei trei îl privesc năuciți. Dar nici unul nu are vreo obiecție.

Din motive tehnice (îmbolnăvirea inginerului de sunet), cîntecul n-a intrat în film. În schimb, a fost premiat la un festival de muzică ușoară.

VARIANTELE UNUI PUNCT DE VEDERE

— Cred că ați exagerat. Nu trebuia să ne aduceți scenariul în zece exemplare. Două erau suficiente.

— Mă iertați, nu sînt exemplare, sînt variante.

— Variante?!

— Da. Ca să nu avem discuții. Nu vă convine o variantă, o luați pe cealaltă. Nu vă convine cealaltă, mai aveți opt. Iată: doi băieți iubesc o fată, ea iubește doar pe unul din cei doi, iar celălalt se sinucide. Varianta doi: doi băieți iubesc o fată, ea iubește pe unul din ei, celălalt îl omoară pe primul. Varianta trei: doi băieți iubesc o fată, ea iubește pe unul din ei, celălalt renunță. Varianta patru: doi băieți iubesc o fată, ea iubește pe un al treilea, cei doi o omoară pe fată. Varianta cinci: doi băieți iubesc o fată, ea iubește pe un al treilea, se căsătorește cu el, cei doi se căsătoresc cu alte două fete. Varianta șase: doi băieți iubesc o fată, ea îi iubește pe amândoi și se sinucide. Varianta șapte: doi băieți iubesc o fată, ea nu iubește pe nici unul și rămâne fată bătrână. Varianta opt: doi băieți iubesc o fată, fata nu e fată și băieții n-o mai iubesc. Varianta nouă: doi băieți iubesc o fată, fata nu iubește pe nimeni și se face șofer de taxi după ce a văzut un film publicitar la televiziune. Varianta zece. . .

— Nu pricep de ce atâtea variante?

— Fiindcă nu-mi place să modific, să schimb, să refac. . .

— Totuși, se pare că. . .

— Știu la ce vă gândiți. Dar dacă ați remarcat, toate variantele au același punct de vedere: doi băieți iubesc o fată. Eu nu-mi schimb niciodată punctul de vedere, e clar?

— Da, spuneți-mi și varianta a zecea.??

UNITATE ÎN DIVERSITATE

Cum e și firesc, posibilitățile infinite pe care le oferă diversitatea în artă i-au deschis lui Xcs, scenarist prolific și pătimaș, cimpuri nelimitate de acțiune. El le bate în lung și în lat. Pentru Xcs nu există zone în care să nu pună piciorul, subiecte pe care să nu le stoarcă de inedit, genuri pe care să nu le atace frontal. „Defectul fundamental al cinematografului noastre — spunea Xcs într-o luare de cuvânt care urma unei luări de bere în compania

citorva pasionați ai artei filmice — defectul fundamental al cinematografiei noastre este subtilitatea. Dacă am face filme mai puțin subtile, am cucerii piața mondială". „O!" au exclamat, plini de admirație și speranță, cei de mai sus. (În viziunea lui Xcs, piața mondială arată ca un fel de piața Matache, dar de o mie de ori mai mare, cu tarabe colorate, unde lumea se îmbulzește în fața cutiilor cu filme nesubtile).

Xcs iubește atât de egoist arta cinematografică (în creația artistică, egoismul e ca un îngrășământ natural: mărește în chip miraculos capacitatea de producție), încît ar fi în stare să acopere cu talentul și, mai ales, cu puterea sa de muncă (herculeană, zic unii, sisifică, susțin alții) întregul cîmp (ogor) al cinematografiei naționale și, dacă s-ar putea, încă ceva pe deasupra. Ca atare, a scris ne-numărate scenarii inspirate (expirate, pretind adversarii lui, cu invidie) din cea mai arzătoare actualitate și avînd următorul subiect: într-o uzină (șantier), (exploatare minieră), un tînăr inginer (maistru) face o inovație (invenție), (agregat). Dar inginerul-șef se opune. În perioadele de curaj scenaristic, cel care se opune este directorul, iar în momentele de delir creator (toți trecem prin astfel de momente...) însăși centrala de resort (nu în totalitatea ei). De ce se opun toți aceștia? Evident, fiindcă ei nu iubesc noul. De ce nu iubesc ei noul? Păi... (Să trecem peste această întrebare). Tînărul cu agregatul este retrogradat (de niște retrograzi) sau, în perioadele de delir creator amintite, chiar mutat în altă secție. Tînărul are și o viață personală, pe care, însă, o neglijează din cauza pasiunii sale pentru nou. Iubita îl abandonează (temporar). Dacă e soție, pleacă la mama (ei). Cum se rezolvă toate aceste situații dramatice? Ele se rezolvă bine.

Xcs este un descoperitor de drumuri noi nu numai în dramaturgia cinematografică, dar și în domeniul (teritoriul) imaginii filmice și chiar al stilului literar. Xcs este unul dintre cei ce se opun deschis spiritului și literei așazisei Gramatici a Academiei.

În propensiunea sa către diversitate și absolut, Xcs scrie și comedii. „Scopul meu — obișnuiește el să spună pe șoseaua Kisseleff colț cu strada Arh. Ion Mincu — este să-i fac pe oameni mai fericiți. Adică — explică el pe în-

telesul cinefililor din jur — să-i fac să ridă cu hohote". Comediile lui Xcs se axează pe același subiect de actualitate arzătoare, doar că acțiunea se desfășoară în cheie comică: un tânăr dintr-o uzină (șantier) (fabrică de mobilă) lucrează la o inovație (invenție), dar inginerul-șef (sau directorul) se opune. (Într-o comedie, centrala de resort nu are ce căuta). Ajutat de brigada de agitație a întreprinderii, care, în texte caustice, înfierează atitudinea birocratică a opozanților, tânărul inovator (inventator) reușește să-și impună punctul de vedere, iar birocrății se despart de trecut rîzînd. Bineînțeles că, la un moment dat, iubita devine geloasă, crezînd că preocuparea lui pentru nou ar fi, de fapt, preocuparea pentru altă femeie. Pînă la urmă? Doar e comedie. Pînă la urmă, se rîde.

Xcs nu neglijează nici genul polițist. Aici, lucrurile se desfășoară nu departe de celelalte lucruri: tânărul (ușor maturizat) lucrează la o invenție epocală, de pildă cartea care se citește singură. (E una din obsesiile mai vechi ale însuși scenaristului Xcs, care a constatat că, fiind prea multe cărți, efortul cititorului ar trebui redus la minimum posibil). O agenție de spionaj vrea să pună mîna pe invenție, căci se pare că obsesia personajului, și a autorului său nu e străină unor cercuri din Vest, preocupate și ele de reducerea efortului de lectură. Directorul, împreună cu un locotenent-major, reușesc să dejoace planurile agenților. (A se remarca faptul că directorul apare uneori ca personaj pozitiv). Astfel, invenția rămîne a întreprinderii. Soția (tânărul s-a însurat între timp) își ajută (din punct de vedere moral) soțul inventator. (Se observă că și personajul soției a devenit eminemamente pozitiv, în ideea că spionii sînt destul de negativi și nu au nevoie de întăriri).

Filmele de dragoste ale lui Xcs au următoarea poveste: un tânăr inventator se îndrăgostește de o tinăra (neinventatoare). Ea nu-l înțelege în pasiunea lui. Părinții ei nu-l înțeleg nici atît. (De la Romeo și Julieta, în toate poveștile de dragoste părinții sînt personajele negative). El suferă. (Dar nu-și întrerupe munca la invenție). Ei pleacă la mare. Aici, sub razele soarelui de iulie, se iubesc, în sensul că el o sărută pe obraz. Ei se întorc de la mare. Părinții vor s-o mărite (pe fată) cu un om așezat (gospodar). Ea plînge. El suferă. Gospodarul are Opel. Dar colegii de

muncă intră în acțiune. Între timp, ea dă naștere unui copil. (Urmare a sărutului cast de pe litoral). Faptul decide soarta celor doi îndrăgostiți. În bine.

Cînd se îndreaptă către filmele pentru copii, Xcs nu se îndepărtează prea mult de structurile sale verificate și solide: un pionier lucrează la o invenție, dar unul din colegii săi, un bătauş și un corigent notoriu (ar fi pe postul inginerului-șef sau al directorului), îi pune tot felul de bețe în roate. Un grup de pionieri harnici îl sprijină pe inventator să-și ducă opera la bun sfîrșit, anihilînd boicotul băiatului cel rău. Acesta din urmă se transformă într-un băiat bun și silitor, care, pînă la urmă, va da o mîna de ajutor inventatorului, după ce, la început, îi dăduse numai pumni. Și totul se încheie cu un foc de tabără.

Nu mai e nevoie, cred, să precizez cum arată scenariile lui Xcs destinate filmelor muzicale. Ele arată la fel. Dar cîntat. În întîlnirile sale cu cinefilii în jurul unor mese rotunde, Xcs obișnuiește să remarce: „Viața e simplă. Filmele trebuie să fie la fel de simple”. Ceea ce e perfect adevărat. Toate filmele lui Xcs sînt cît se poate de simple. Deci, ca în viață.

S-a născut la Edinburgh, în 1918. În 1951 câștiga concursul de povestire organizat de revista „Observer”. Scrierile sale sînt traduse în douăzeci de limbi. „Premiul Italia” și „Premiul James Tait Black Memorial”. Scribe romane, povestiri, piese de teatru: „Consolatorii” (1957), „Pasărea călătoare și alte povestiri” (1958), „Memento Mori” (1959) — tradus în românește, „Balada lui Peckham Rye” (1960), „Burlacii” (1960), „Domnișoara Brodie în floarea vîrstei” (1961) — tradus în românește, „Doctori în filosofie” (1963 — piesă de teatru), „Poarta Mandelbaum” (1965), „Imaginea pentru public” (1968 — povestiri), „Locul șoferului” (1970), „Să nu deranjăm” (1971), „Bordelul de pe East River” (1973), „Starța din Crewe” (1974), „Depășirea” (1976), „Drepturi teritoriale” (1979), „Hoinărind cu intenție” (1981).

Povestirile prezentate (din volumul „Imaginea pentru public”) ilustrează două moduri total diferite prin care filonul satiric transpare în opera lui Muriel Spark. „Merită să vedeți mizeria !” condamnă cu claritate sordidul mediului ambiant și vulgaritatea limbajului în care se complac unii intelectuali cu pretenții. Cultivarea misteriosului, a necunoscutului ce invadează viața cotidiană, se transformă în „Întimplarea” într-o satiră plină de umor la adresa falselor alarme, a sentimentului de relativitate și incertitudine.

MERITA SĂ VEDEȚI MIZERIA !

Acum pot să fiu recunoscătoare celor care nu m-au admis la vechea școală normală de prestigiu și renumele căreia auzise orișicine, deși cu cinci ani în urmă am suferit cumplit. Fusesem atît de bună la engleză, dar, ce să-i faci, nu și la altele.

Însă, cum în tot răul e și-un bine, m-am trezit în clădirea modernă a liceului ce fusese construit cu un an înainte. Prin urmare, fără tradiție, dar mult mai igienic decît vechea școală, după care jinduisem atîta. Era o clădire luminoasă și aerisită, iar tencuiala era strălucitoare și ușor de întreținut. Într-o zi m-au trimis la școala normală cu o notă pentru unul dintre profesori, și merita să vedeți mizeria! Coridoarele erau pline de praf și tot pline de praf erau și pervazurile, toate crăpate. Mi-am permis să mă uit în una din clase. Era o dezordine de neînchipuit!

Mă felicit că nu am intrat la vechea școală normală și că educația mea a fost lipsită de influența ei. La prima vedere s-ar putea să vă pară ciudat ceea ce afirm eu.

Este bine să ai în spatele tău o educație solidă și, doamne ferește, nu propovăduiesc ignoranța, dar am cunoscut niște intelectuali care m-au pus pe gânduri.

Am șaptesprezece ani și am absolvit școala cu doi ani în urmă, în decembrie. Obținusem diploma de dactilografă și mi-am luat în primire primul meu post, ca stagiară în biroul unui avocat. Mama era foarte mulțumită, iar tata susținea cu nu-mi putea dori un început mai promițător ca într-o firmă cu așa vechi tradiții.

Trebuie să vă mărturisesc că ducându-mă să suțin testul am fost foarte surprinsă de starea jalnică a ferestrelor, iar scările ce duceau la birourile de sus erau departe de a fi curate. Există și o mică sală de așteptare în care soba avea câteva elemente lipsă, iar covorul de pe jos era murdar și uzat.

Urma să încep luni, așa că m-am prezentat fără întârziere. M-au dus în biroul principal unde se aflau două stenodactilografe mai în vîrstă și un funcționar, d-l Gresham, ce nu excela în istețime. Merita să vedeți mizeria! Podelele erau complet goale, iertați-mă, m-am exprimat greșit, erau pline de praf! Rafturile înconjurau camera, înțesate de cutii. Cutiile se rupseseră și toate hîrțile din ele erau mototolite. Șocul cel mare l-am avut cu ceștile de ceai. Intra în atribuțiile mele să fac ceaiul dimineața și după-amiaza. D-na Bewday mi-a arătat unde țineau totul. Într-o veche lădiță de portocale, iar ceștile erau toate crăpate. Nu existau suficiente farfurioare și așa mai departe. Nu vreau să intru-n amănunte și să vorbesc despre grupurile sanitare, dar nici ele nu păcătuiau prin curățenie. După trei zile i-am povestit mamei, care s-a neliniștit foarte tare, mai ales în privința cânilor sparte. Noi niciodată nu ținem câni ciobite sau plesnite, căci crăpăturile rețin microbii, așa că mama mi-a dat să duc la birou o căniță care să fie numai a mea.

Apoi, la sfîrșitul săptămînii, cînd mi-am luat salariul, d-l Heygate m-a întrebat: „Ei, Lorna, ce-ai de gînd să faci cu prima ta leafă?” Nu mi-a plăcut că era așa de curios și nici n-am vrut să-i răspund, dar pînă la urmă i-am zis: „Nu știu”. El a continuat: „Ce faci serile, Lorna? Te uiți la «telică»?” Am luat-o ca pe o insultă, căci noi întotdeauna spuneam „televizor”, iar dacă el mi se adresa așa

însemna că mă credea incultă. Am stat fără să-i răspund nimic, iar el m-a privit surprins.

A doua zi, duminică, le-am povestit părinților despre grupurile sanitare și s-a hotărît că nu mai aveam ce căuta acolo. Dar am uitat să vă spun despre mesele din biroul principal. Toate se clătinau, scîrțîind din încheieturi, încît era o adevărată performanță să poți scrie drept. Tata s-a indignat peste măsură, căci afacerile d-lui Heygate erau înfloritoare și totul era o rușine.

Toată lumea admiră apartamentul nostru, și-i lesne de înțeles, căci mama îl ține oglindă, iar tata face tot ce poate pentru întreținerea lui. L-a recondiționat în întregime și a obținut permisiunea Consiliului să modernizeze bucătăria. Mi-aduc bine aminte de vizita celor de la salubritate, cînd i-au spus mamei: „Poți să lingi podeaua, d-nă Merrifield”. Și e adevărat, poți să măninci pe podelele mamei și-n orice oră din zi și din noapte fiecare colțișor e șters lună.

În continuare, Biroul forțelor de muncă m-a repartizat la o editură, datorită talentului meu la limba engleză. A fost suficient să arunc o singură privire!! Ochiul meu expert a zis un „nu” definitiv. Și iată-mă la Low's Chemical Co. Este o clădire modernă, ai pauză un sfert de oră dimineața și după-amiaza, iar d-l Marwood pare să fie foarte inteligent. Se vorbește bine despre el, deși nu se laudă cu o pregătire universitară. Birourile beneficiază de un sistem de iluminat special, iar mașinile de scris sînt toate ultimul model.

Așa că mă simt foarte fericită la firma Low. Deși, trebuie să recunosc că în ultimul an liniștea mea s-a cam tulburat. Semne de întrebare, nedumeriri, derută, stîrnite de fini intelectuali rafinați pe care am avut fericita și nesperata ocazie să-i întîlnesc. S-a întîmplat să am nevoie de o rețetă pentru fratele meu mai mic, Trevor, cînd în oraș era epidemie de gripă și astfel am făcut cunoștință cu doctorul Darby și soția lui. Am sunat la ușa cabinetului și mi-a deschis d-na Darby. Era micuță de statură, cu părul blond atîrnînd neglijent pe umeri și îmbrăcată într-o rochie verde de gravidă. Mi-a arătat foarte multă bunăvoință. A trebuit să aștept în sufragerie, dar a meritat! Doamne, în ce hal era! Jucării stricate peste

tot, scrumierele pline ochi, tablouri moderne ce nu se potriveau de loc cu mobila învechită, șervețele murdare ce încercau să ascundă praful și crăpăturile. Nu cred c-ar fi rezistat să le mai speli o dată. Poate asta să fi fost explicația! Dar să nu mai lungesc vorba, doctorul Darby și d-na Darby au fost foarte drăguți cu mine și ne-am împrietenit. Doctorul Darby este și el scund și blond ca nevastă-sa și au trei copii — o fată, un băiat și de curînd un bebeluș.

Într-o zi doctorul Darby mi-a spus: „Ești cam palidă Lorna. Nu-ți priește aerul de Londra. Sîmbătă te luăm cu noi, cu mașina, la un picnic”. După aceea m-am dus la familia Darby tot mai des. Îmi plăcea de ei, deși nu puteam suferi mizeria, și asta era pentru mine un veșnic semn de întrebare. Continuam să-i vizitez, căci îmi ofereau ocazia să fac cunoștințe noi, iar mama și tata erau încîntați să am cît mai mulți prieteni. Dar, uite că m-am luat cu vorba și am uitat să vă spun de linoleul crăpat și tencuiala scorjită. Hainele micuților erau foarte ponosite pentru niște copii de familia lor, iar cînd veneau de la școală, d-na Darby îi schimba imediat, dîndu-le niște vechituri zdrențuite. Mama întotdeauna ne ținea ca scoși din cutie, chiar și cînd ne trimitea la joacă și, nu-mi place c-o spun, dar copiii Darby-lor arătau ca cei din familia Lary, pe care Consiliul i-a evacuat din imobilul nostru întrucît ne făceau blocul de ris.

Într-o zi, pe cînd mă aflam în vizită, Mavis (d-na Darby, cum îi spuneam pe-atunci) și-a scos capul pe fereastră și-a început să strige la băiat: „John, nu te mai pi... pe verze, pi... pe iarbă”. N-am știut încotro să privesc. Mama nu ne-ar fi vorbit așa, oricît de neatentă ar fi fost, ca să nu mai spun că Trevor niciodată nu făcea afară, nici cînd se scălda în mare.

De obicei mă duceam la familia Darby week-end-urile, dar uneori și-n timpul săptămîinii, seara. Le venise ideea să mă căsătorească cu un asistent chimist pe care-l crescuseră ei. Băiatul era orfan, dar asta nu conta pentru mine, problema e că-i cam lipseau unele deprinderi elementare. Însă arăta bine, trebuie să recunosc și am ieșit cu el o dată la dans și de două ori la film. Părea curat cînd te uitai la el, dar făcea baie doar o dată pe săptă-

mină. Jim (doctorul Darby, cum îl numeam pe atunci) spunea că-i suficient și asta m-a mirat și mai tare. N-avea mulți bani, dar nu mă interesa acest lucru, nu eram însă grăbită cu măritișul și așteptam pe cineva lângă care să nu pierd bunele obiceiuri câștigate de mică. El, oricum, s-a resemnat curînd, cu o picoliță deocheată.

Se aflau numeroși băieți la birou, dar la familia Darby veneau o mulțime de prieteni cu conversație interesantă, deși deseori cuvintele lor m-au făcut să roșesc de rușine. Într-adevăr, nu putea fi vorba de nici o asemănare cu băieții de la servicii, lipsiți de educație!

Și iată că veni timpul ca Mavis să nască. Mă găseam la ei ca să supraveghez copiii, căci servitoarea avea zi liberă. Mavis nu dori să meargă la maternitate și se hotărî să nască acasă, în patul conjugal. Asta m-a făcut să-mi amintesc de o biată vecină amărită, părăsită de iubitul ei, care s-a dus să nască la Asistența Socială. Măcar atîta lucru putea să-și permită și ea! Eram convinsă că dormitorul nu putea fi un loc igienic pentru a naște un copil, dar cum să-ndrăznesc să-i spun asta d-nei Darby?!

Într-o zi, după ce se născu copilul, m-au luat cu ei cu mașina, la țară, s-o vizităm pe mama lui Jim. Bebelușul stătea în spate și deodată a-nceput să plîngă. Fără alte cuvinte, Jim zbieră la el peste umăr: „Mai tacă-ți pliscul, bitongule!”. Mie mi-a venit să intru în pămînt de rușine, dar Mavis fuma liniștită o țigară. Tata nici în vis n-ar fi îndrăznit să-i vorbească așa lui Trevor sau mie. Cînd am ajuns la locuința mamei lui Jim, Jim a spus cu mîndrie: „E-o colibă din secolul XIV. Ei, ce zici?”

Puteam să-l cred pe cuvînt. Totul era atît de vechi și de crăpat că te minunai cum putea Jim s-o lase pe bătrîna lui mamă să trăiască în dărăpănătura aceea. Doar el era așa de bun cu toată lumea! Cînd am pătruns înăuntru mi-am dat seama că acolo nimeni nu mai putea face nimic. Însă Mavis, încîntată, spuse: „Nu-i așa că-i drăguț, Lorna?” Dacă asta era o glumă, era mult prea deplasată. M-am întors spre bătrîna d-na Darby și am întrebat-o: „Intenționați să vă mutați?” Ea păru că nu înțelege și-atunci i-am explicat cum trebuie să faci cerere la Consiliu și cum să te ții de ei. Părea ciudat cum Consiliul nu făcuse încă nimic, cu toate planurile lor de sistematizare.

Într-un târziu bătrîna se dezmetici, și spuse senină: „Am să mă mut cînd o să mă instalez în mormînt”. Am încercat să privesc în altă parte.

Covorul ce camufla igrasia nu putea să acopere și locurile unde era căzută tencuiala. Grupul sanitar se afla afară, în curte.

Într-o sîmbătă seara, ducîndu-mă la familia Darby, i-am găsit pregătiți să mergă la un film, așa că m-au luat și pe mine cu ei. După aceea am mers împreună la niște prieteni de-ai lor pe strada Curzon. Acolo l-am cunoscut pe Willy Morley, pictor consacrat. S-a așezat lîngă mine și mi-a oferit un pahar. Era tînăr, brunet și purta o cămașă neagră, așa că nu puteai să-ți dai seama dacă era curată sau nu. Mai târziu, în timpul serii, Jim mi-a spus: „Willy vrea să te picteze, Lorna. Dar s-o întrebi mai întîi pe mama”. Mama a zis că n-are nimic împotrivă dacă era un prieten de-al Darby-lor.

Pot să afirm cu toată sinceritatea că apartamentul lui Willy era cel mai insalubru loc pe care-l văzusem vreodată. Sustînea că am o frumusețe mai neobișnuită și că trebuie neapărat s-o prindă. Asta se întîmplă în seara cînd ne-am dus la el după ce ieșiserăm împreună la restaurant. Lumina era foarte scăzută, dar asta nu m-a împiedicat să observ că patul era desfăcut și că așternăturile aveau o culoare dubioasă.

Mi-a repetat-o de multe ori că vrea să mă picteze, dar i-am spus lui Mavis că nu mai voiam să merg acolo. „Nu-ți place Willy?” m-a întrebat ea. N-am putut minți că nu-mi plăcea Willy, avea el ceva al lui, recunosc. Și-atunci Mavis continuă: „Sper că n-a fost prea îndrăzneț cu tine”. Am liniștit-o că nu despre asta era vorba. Întotdeauna era murdar cînd mergeam la Willy, și o dată i-am spus-o și lui. Iar el, ce credeți c-a răspuns? „Lorna, ești cu adevărat nostimă”, și m-a luat la plimbare cu mașina. Avea o mașină foarte frumoasă, dar la fel de murdară pe dinăuntru ca și apartamentul lui. Într-o zi Jim mi-a spus: „Să știi că are o grămadă de bani, Lorna”, iar Mavis a adăugat: „Ai putea face om din el, se pare că-l interesezi foarte mult”. Au mai spus că Willy provenea dintr-o familie foarte bună.

Dar eu mi-am dat seama că nu era nimic de făcut cu el. Niciodată nu și-ar fi schimbat cămașa mai des, sau s-ar fi îmbrăcat ca lumea, ci ar fi umblat tot așa ca un vagabond, împrumutînd bani, cum am văzut cu ochii mei. Se complăcea să trăiască într-o mizerie de nedescris, cu sticle goale în jurul lui și cu rufe murdare dosite stivă într-un colț. Niciodată nu mi-a pictat portretul, căci, zicea el, avea de terminat o natură moartă cu fructe, și toată lumea zicea că tablourile lui sînt minunate și că eu mă voi mărita cu el.

Într-o seară, ducîndu-mă acasă, eram tulburată ca de obicei cînd mă întorceam de la locuința lui. Mama și tata se duseseră la culcare. Mi-am rotit privirea prin bucătărie și am văzut-o strălucind toată, numai alb și roz. Am intrat apoi în sufragerie, unde tata îmbrăcase un perete în tapet roz închis cu alb, iar pe ceilalți în roz deschis cu lambriuri albe. Apartamentul e nou, iar mama îl îngrijește ca pe un copil. Și deodată, amintindu-mi de locuința pictorului, cu covoarele pătate de grăsime, ca să nu mai vorbesc de vopselele ce se scurgeau peste tot, mi-am dat seama cît de proastă sînt. N-am făcut niciodată vreo diferențiere socială, dar ca eu, umilă dactilografă (i-am spus-o și lui Mavis) să mă căsătoresc cu Willy, ar fi însemnat să mă cobor mult prea mult.

ÎNTÎMPLAREA

Într-o seară umedă de februarie, ceva ciudat intră zburînd pe fereastră. D-ra Laura Pinkerton, ce se îndeletnicea nevinovată lângă cămin, auzi un zgomot surd, palpitînd deasupra capului. Își ridică privirea și spuse: „George, vino-aici! Vino repede!”.

George Lake, deși posomorît după cearta ce-avusese loc cu cîteva minute mai înainte, ieși în fugă din bucătărie mestecînd un sandvici. Se uită în sus, de unde venea zgomotul și se așeză imediat.

Din acest moment mai departe, povestirea lor are două variante — a lui și a ei. Cu toate acestea, amîndoi sînt de acord în faptele esențiale, amîndoi sînt de acord că era un obiect mic, rotund și plat și că zbura.

— E-o farfurie zburătoare, murmură George în cele din urmă.

— Ba e-o farfurioară casnică, spuse d-ra Pinkerton tare și răspicat, o piesă antică. Poți să-ți dai seama după formă.

— Nu poate fi antică, asta-i absolut sigur, îndrăzni George. Altădată avea mai mult tact și n-o contrazicea pe d-ra Pinkerton, dar acum era prea emoționat. Desigur că acest lucru o nemulțumi pe d-ra Pinkerton care se obișnuise să aibă întotdeauna dreptate.

— Știu foarte bine ce spun, repetă ea ca de obicei. Ce, crezi că m-am ramolit? Doar lucrez de douăzeci și trei de ani în magazinul de porțelanuri vechi. Ceea ce era perfect adevărat, o știa și George.

Micuța farfurioară țopăia în jurul lămpii.

— Se pare c-o atrage lumina, remarcă George.

Pe neașteptate, obiectul plonjă periculos spre capul lui. El se ghemui și d-ra Pinkerton se trase la perete. Cum farfuria se-nclină într-o parte ștergînd razant umărul lui George, d-ra Pinkerton putu să vadă înăuntru.

— S-ar părea să fie radioactivă. Și foarte periculoasă, rosti George cu răsufierea tăiată. Farfuria se ridicase deja, descriind cercuri deasupra capului său, și porni spre el o nouă tentativă, dar dădu greș.

— Nu e radioactivă, spuse d-ra Pinkerton, e-un porțelan Spode*.

— Nu mai vorbi așa prostii! se auzi vocea lui George frîntă de emoție.

— Bine, foarte bine, se enervă d-ra Pinkerton. Tu ești expertul, George. Tu știi mai bine, nu eu care o viață întreagă am stat printre porțelanuri. Uită-te la model, e clar ca lumina zilei.

— Precis e-o înșelăciune, ca să ne deruteze, rosti George prost inspirat. Farfuria continua să-l sperie, așa cum se roteța falnic în jurul camerei.

* Porțelan fin, sec. XVIII—XIX. (N.t.)

— Înşelăciune, hal Aşa zici tu! Şi-ntr-o clipită d-ra Pinkerton ieşi din cameră şi se-ntoarse cu o scăriţă. Am să mă uit pe fundul ei. Să-i văd marca, se încăpăţină ea. Unde-mi sînt ochelarii?

Amabilă, farfuria se fixă într-un colţ; atîrna ca un pa-ianjen la cîţiva centimetri de tavan. D-ra Pinkerton potrivi scara. Cu ochelarii pe ochi, avea din nou aerul ceremonios şi expert.

— N-o atinge, nu te apropia de ea! George o îmbrînci într-o parte, înşfăcă scara şi răsturnă un vas de sticlă albastru, o figurină de Dresda, o vază cu flori şi o carafă cu sherry. Neclintită în hotărîrea ei d-ra Pinkerton luptă să-şi reciştige scara.

— Laura! strigă el disperat. Te cred că e un Spode. Te cred pe cuvînt.

În acel moment farfuria zbură pe fereastră.

Ei acţionară rapid. Au telefonat ziarului din localitate şi un reporter urma să vină imediat. Între timp, d-ra Pinkerton telefonă celor doi prieteni ai ei iniţiaţi în probleme de ştiinţă şi tehnică — unul era preocupat cu cercetări psihice, iar celălalt era electrician. Dar nici unul nu era acasă. George se aplecă afară pe fereastră, scrutînd acoperişurile şi cerul întunecat. Apoi se trase înăuntru şi încercă luminile şi radioul. Toate erau normale ca de obicei.

Curînd sosi şi ziaristul însoţit de un fotograf.

— Nu-i nimic de fotografiat, spuse surescitată d-ra Pinkerton. S-a dus.

— Aş putea face cîteva clişee cu locul acţiunii, nu se lăsă fotografii.

D-ra Pinkerton privi dezaprobator la isprava lui George cu scara:

— Locul este un dezastru.

Sherry-ul din carafă încă mai picura pe marginea bufetului.

— Aş face puţin curat. George, ajută-mă! Se agita nervoasă şi începu să aţîţe focul cu bucăţile mici de cărbune.

— Lăsaţi totul aşa cum este, se impacientă ziaristul. Ciudăţenia a făcut dezordinea asta?

George şi d-ra Pinkerton vorbiră deodată:

— Indirect, spuse George.

— Nu era o ciudățenie, spuse d-ra Pinkerton.

Reporterul se așează pe cel mai apropiat scaun, își scoase creionul și întrebă:

— Vă deranjează dacă iau notițe?

— Da' pe dumneavoastră vă deranjează să nu stați acolo? se precipită d-ra Pinkerton în chip de răspuns. Piese Queen Anne sînt întotdeauna foarte fragile. Nu le folosim niciodată.

Reporterul sări ca ars, apoi se cocoță pe o măsuță, urmărit de ochii dezaprobatori ai d-rei Pinkerton.

— Știți, eu am o pasiune pentru lucrurile antice și toate aceste piese ... Dar George, plin de solitudine (căci începuse să se simtă tare pe poziție) o așează ușurel pe-un scaun:

— Hai, Laura dragă, stai jos și liniștește-te! Și întorcîndu-se spre ziarist rosti cu voce gravă.

— E foarte surescitată.

— Spuneți că obiectul a intrat în zbor pe geam? începu reporterul.

— Foarte exact, răspunse George.

Fotograful își îndreptă aparatul spre fereastră.

— Și erați amîndoi aici?

— Nu, interveni d-ra Pinkerton. D-l Lake se afla în bucătărie, iar eu l-am strigat imediat, bineînțeles. Dar el n-a văzut interiorul vasului, numai exteriorul, adică fundul, unde-i marca fabricației. Eu mi-am dat seama imediat ce este, dar am luat scara ca să mă conving. De-aia d-l Lake a răsturnat toate lucrurile. Da' numai eu am văzut înăuntru ...

— Vreau să spun ceva, interveni George.

Ziariștii priveră încrezători spre el. După o mică pauză, George continuă:

— Eu zic s-o luăm de la-nceput.

— Perfect, răsufală ușurat reporterul.

— Totul se petrecu în felul următor, începu George. Am intrat imediat ce-a strigat d-ra Pinkerton, și am văzut un disc alb, convex, care zbura acolo sus.

Reporterul contemplă locul indicat de George.

— Făcea ca o rachetă adevărată, adică așa cum toarce o pisică, mai adăugă el.

— Aveți idee cam ce putea să fie? întrebă reporterul.

George făcu o pauză înainte de-a răspunde.

— Știu eu, da ... adică, nu.

— Era un porțelan Spode, își reveni d-ra Pinkerton.

George continuă:

— Eu nu mă pricep la lucrurile astea. De obicei sînt foarte sceptic. A fost o experiență ciudată pentru mine.

— Așa e cum vă spun eu, interveni d-ra Pinkerton. Eu una sînt foarte sigură. Am trăit printre porțelanuri douăzeci și trei de ani. Le recunosc imediat.

Reporterul nota grăbit:

— Și le-ați văzut vreodată zburînd?

— Nu, niciodată, dar era o farfurioară micuță, un Spode.

— Vreau să-ntreb ceva, interveni George.

D-ra Pinkerton continuă nestingherită:

— D-l Lake înrămează tablouri. Se ocupă cu pînze vechi, dar în rest nu se pricepe la antichități.

— Vreau să știu ceva. Tu povestești sau eu? se enervă George.

— Să spună mai întîi d-l Lake, îndrăzni reporterul.

D-ra Pinkerton îl străfulgeră cu privirea.

— Obiectul era legat de ceva? Se vedeau sîrme sau fire? Adică s-ar putea ca cineva să fi făcut vreo glumă?

George reflectă o clipă, apoi spuse:

— Categoric nu. Ceva însă m-a șocat de la bun început — senzația că exista o Inteligență care controla totul și care opera undeva din afară. De fapt a și încercat să m-atace.

— Și cum s-a-ntîmplat?

— D-l Lake nu a fost atacat, interveni categoric d-ra Pinkerton. Nu exista nici un fel de pericol. Doar se vedea pe fața pilotului. Rîdea cu gura pînă la urechi. Se juca cu d-l Lake, atîta tot.

— Pilot? exclamă George. Ce minuni vorbești? Pilot?

D-ra Pinkerton oftă agasată.

— Da, pilot. Un omuleț micuț, cît jumătate de deget. Stătea pe-un scaun cît un degetar. Cu o mină ținea de un volan minuscule, iar cu cealaltă făcea semne. Și pedala cu piciorul. Era ceva acolo ca o mașină de cusut. Dar să nu deviem. D-l Lake nu a fost atacat.

— Vorbești niște aiureli?! se indignă George.

— Chiar credeți ce spuneți? o întrebă reporterul scrutînd-o cu privirea.

— Da' bineînțeles! Nu-mi arde de glume.

George își pierdu răbdarea:

— Un lucru să fie clar. Ai văzut doar fundul farfuriei și n-ai zis nimic de nici un pilot. Eu unul n-am văzut nici un pilot.

— D-l Lake s-a speriat cînd farfuria s-a-ndreptat spre el. Dacă nu s-ar fi ghemuit ar fi putut să vadă și el.

— Da' n-ai zis nimic de nici un pilot. Recunoaște!

— N-am avut cînd.

Și întorcîndu-se spre fotograf:

— Eu știu foarte bine ce spun. D-l Lake crede că știe mai bine. El zice că era un fals. Da' dacă există ceva sigur pe lume, atunci asta e — un Spode veritabil !

— E ridicol! o mașină cu pedală în zilele noastre! Cum poți crede așa ceva?

— Și cum de nu cădea afară? i se alătură fotografului.

— Eu aș inclina spre versiunea d-lui Lake, vorbi reporterul. D-ra s-ar putea să fi avut unele halucinații în urma șocului.

Chiar așa, îl aprobă George. Și-i șopti fotografului: „Femeile, tot femei!”.

Reporterul prinse cu urechea și zîmbi înțelegător.

— Eu zic să continuăm cu relatarea d-lui Lake și apoi vom vedea ce facem cu amîndouă poveștile.

Însă d-ra Pinkerton luă o hotărîre rapidă. Incepu să se comporte într-un mod care pe George îl lăsă cu gura căscată. Gesticulînd tot timpul cu mîna chicoti provocator, cu subînțeles:

— Vai, ce harababură! Ce seară! Nu prea sîntem obișnuiți să bem și de data asta ... of, dragul meu, iubitul meu!

— Te simți bine Laura? întrebă George tăios.

— Sigur că da! De ce te-ngrijorezi? N-ar fi trebuit să facem una ca asta. Să-i aducem aici pe-acești domni drăguți. Da' n-am putut să mă abțin, George. Era așa de nostim!

Și începu din nou să chicotească. George o privea mișnit. Nu putea să-și creadă ochilor.

— De bună seamă că șocul a marcat-o zdravăn, se scuză el în fața ziariștilor.

— Totul e din vina mea, dragule, totul e din vina mea. Reporterul își privi ceasul.

— Pot afirma cu certitudine că amîndoi ați văzut un obiect zburător? Și că v-ați pierdut cumpătul?

— Scrieți că era un obiect mic, rotund și plat. Amîndoi sîntem de acord cu asta, afirmă George.

Un nou acces de ris o înecă pe d-ra Pinkerton:

— Femeile, ce să-i faci, mai puțin rezistentel! Am supt cîteva pähărele ... D-l Lake chiar mai multe ...

— Vă asigur că ... se adresă George reporterului.

— Nu-i frumos din partea noastră că am deranjat oamenii, George. Ar putea să se supere.

— Vă asigur că, insistă George — de data asta către fotograf — că în această cameră, acum mai puțin de-o oră, a existat o farfurie zburătoare.

D-ra Pinkerton chicoti din nou.

Reporterul privi în jurul camerei cu alți ochi; și cu aerul celui care, înțelegînd totul, iartă totul, își împături carnețelul. Fotograful se mai uită o dată la sherry-ul vărsat, la florile răsturnate, la vasul spart și la figurina de Dresda. Își strînse aparatul și plecară amîndoi.

George povesti întîmplarea tuturor clienților. Le spuse ambele versiuni și le ceru părerea. În magazinul ei din colțul străzii, d-ra Pinkerton zîmbea înțelegătoare și comenta: „Farfurie zburătoare? Are George o imaginație! Dar cu nebunii nu poți să te pui” Uneori mai adăuga: „A fost o seară strașnică! De pomină!”

Întîmplarea stîrni oarecare comentarii printre vecini. George simți asta; dar altfel, chestiunea nu schimbă cu nimic relațiile dintre ei. În ceea ce mă privește, însă, inclin să dau crezare relatării d-rei Pinkerton. Este vecina mea. Am motivele mele să cred în versiunea ei, căci nu mult după aceea, m-a vizitat și pe mine o farfurie zburătoare. Atîta doar că micuțul meu pilot era foarte timid și suspicios. Era și mai plăpînd, săracu'! Așa trăgea la pedală! Și mai era o deosebire. Farfuria mea era un Royal Worcester, fals sau original, n-aș putea să zic.

In românește de:
VIORICA MIRCEA

VASILI ȘUKȘIN

(U.R.S.S.)

S-a născut în satul Srostki din Munții Altai, în 1929. Actor, scenarist, scriitor. Scenariul filmului „Trăiește undeva un flăcău” este distins cu premiul „Leul de aur” la cel de-al XVI-lea Festival cinematografic de la Veneția. Premiul de Stat al U.R.S.S. (1966) pentru „Fiul și fratele nostru” pe genericul căruia apare ca scenarist, regizor și interpret. Premiul de Stat al U.R.S.S. (1971) pentru filmul „Pe malul lacului”. Debutază în literatură în 1959, publicînd proză scurtă în mai multe periodice sovietice. Autorul culegerilor de proză: „Oameni de la țară” (1963), „Acolo, departe” (1968), „Consătenii” (1970), „Caractere” (1973), „La taifas sub clar de lună” (1974 — tradus în românește), „Un șofer de elită” — o selecție din mai multe volume apărută în limba română în 1982, și al romanelor: „Liubavinii” (1965) și „Atamanul” (1971) — ambele traduse în românește. Moare în 1974, în timpul turnărilor pentru filmul „Ei au luptat pentru patrie”. I se decernează postum Premiul Lenin.

Veritabil copil teribil al literaturii sovietice de după război, dotat cu un talent debordant, o sensibilitate generoasă dublată de o ironie amară, o uriașă dragoste pentru eroii săi, în marea lor majoritate oameni simpli din peisajul Siberiei natale, o neobișnuită forță de evocare dublată de un spirit de observație ieșit din comun.

OFENSA

Sașka Ermolaev a fost jignit.

Mă rog, o fi fost, se mai întimplă. Nimeni nu-ți spune să te lași ofensat fără să cricnești, dar ca să te repezi îndată să reconsideri, din această cauză, toate valorile omenești, să dai de-a berbețeacul însuși sensul vieții, asta e, știți ... un lux. Vorba ceea: mai mare daraua, decît ... Desigur, cumpătarea nu-i o piesă dintr-un arsenal cavalesc, însă te ferește de orice primejdie. Da, da. Puteți să nu fiți de acord cu treaba asta, puteți să zîmbiți cu îngăduință, poate chiar cu dispreț ... N-aveți decît. După ce o să vă săturați de agitat paloșe de lemn, după ce o să fiți dați afară cu scandal de peste tot, după ce o să vă apuce disperarea, să veniți și pe la noi, cumpătații, să bem un ceai.

Dar să revenim.

De fapt, cum se petrecuse totul?

Sîmbăta de dimineață, Sașka se apucase să adune mai multe sticle de lapte goale, apoi îi spusese fiică-si: „Mașă, vii și tu cu mine?”

— Unde? La magazin?

— Da, la magazin. Să luăm niște lapte. Mămica ne tot•ceartă că nu ne ducem după cumpărături, hai acu', să ne ducem.

— Bine că v-ați hotărît și voi o dată, dădu glas mămica. Vedeți, poate găsiți și niște pește dintr-ăla, de-i zice nototenie. Să luați o juma' de chil.

— Ăla-i cam scump.

— Nu-i nimic. Am să-l prăjesc pentru ăia mici.

Și uite așa se făcu, că Sașka, însoțit de Mașa, ajunse în dimineața aceea la „gagazinul” cu pricina.

Luară lapte, luară niște unt, se duseră apoi să caute și peștele zis nototenie. Ajungînd la raionul de pescărie, zăriră în dosul tejghelei o mătușică. Era una cam morocănoasă: pesemne că n-o fi dormit bine în noaptea aceea. Și — hodoronc-tronc — i se năzări că-l vede în fața ei pe acel bețivan care, cu o zi înainte, făcuse acolo un scandal de pomină. Se uită la Sașka și-l întreabă cu ciudă:

— Ei, cum e? Ți-a trecut?

— Ce să-mi treacă? n-o înțelese acesta.

— Nu-ți mai amintești ce-ai făcut ieri p-aici?

Sașka o privi mirat.

— Ce te uiți la mine? N-ai făcut nimic, așa-i? Se uită ca îngerașu'...

Ciudat lucru, dar ceea ce-l jigni mai mult pe Sașka fu tocmai acel „îngerăș”.

— Ia ascultă, zise el, simțind că i se încleștează falca. Ți fi mahmură dumneata, nu eu. Ce zici c-am făcut aici?

Acum fu rîndul femeii să se simtă jignită. Rîse ironic:

— Chiar ai uitat?

— Ce să uit? Ieri am fost la lucru.

— Nu zău? Și cu cît te plătește pentru lucrul ăsta? Auzi c-a fost la lucru! Și mai îndrăznește să deschidă gura: „Ți fi mahmură dumneata”! Ba nu te-i fi trezit tu ca lumea!

Sașka începu să tremure. Cuvintele femeii îl jigniră atît de tare, în dimineața aceea, poate pentru că în ultima vreme dusesese un trai tihnit, pașnic, iar de băut, nu mai băuse de cine știe cînd... Și totodată pentru că strîngea în palmă mîna micuță și caldă a fetei. Să-și bată lumea

joc de el față de fiică-sa! De făcut însă nu știa ce să facă. Cel mai bun lucru ar fi fost să înalțe din umeri, să se întoarcă și să se ducă naibii, acasă. Căci mătușica aceea era dintr-alea de-o țin una și bună. Poate că și-o fi dat și ea seama că l-a confundat, dar asta nu însemna, firește, că trebuia să ceară scuze unui ins oarecare. Ca ce chilipir s-o facă?

— Unde vă e responsabilul? fu tot ce izbuti să născocască Sașka mai amenințător.

— E-n biroul lui, spuse mătușica, fără să se tulbure.

— În care birou? Unde-și are biroul?

— L-o fi avînd și el pe undeva. Da' ce nevoie ai tu de responsabil? Auzi la el: „Unde-i responsabilul?” N-are altceva de făcut omu' decît să stea la discuții cu alde voi, ăștia! Mătușica ridicase tonul, invitîndu-i și pe ceilalți vînzători, precum și pe cumpărătorii aparținînd generației vîrstnice să participe la scandal. Una, două, să discute cu responsabilul! Responsabilul are treabă, nu stă să vă asculte pe voi. Mort, copt, să i-l dai pe responsabil!

— Ce s-a întîmplat, Roza? o întrebă celelalte vînzătoare.

— Ce să se-ntîmple? Ține morțiș dumnealui să discute cu responsabilul! Vrei, nu vrei, cheamă-l pe responsabil! Că așa dorește măria-sa. Bețivanule!

Sașka se duse chiar el să-l caute pe responsabil.

— Tanti asta ... e lea, zise Mașa.

— Ba nu e rea. E ... Sașka tăcu, nu-i mai zise fiică-si cum e tanti aceea. obrazul îi ardea, ca și cînd i-ar fi tras cineva în văzul lumii cîteva palme.

Pe coridorul de sîrviceu îi bară drumul un flăcău de la raionul de carne.

— Ce te-ai zborșit așa, vericule?

Ăstuia, Sașka găsi ce să-i spună. Și pesemne că avu în priviri ceva care îl făcu pe tînărul măcelar să se dea la o parte.

— Eu nu sînt responsabilă, sînt șefă de raion, îi zise o altă mătușică, aflată într-un birou minuscule. Da' ce s-a-ntîmplat?

— Păi să vedeți, începu Sașka, stă acolo ... și, nici una nici două, se ia de mine ... Ce i-am făcut eu?

— Ia-o mai calm, mai calm, îl sfătui femeia.

— Ieri am fost la lucru ... P-aici nici n-am călcat. Iar dumneaei zice că v-aş fi făcut nu ştiu ce boacăne. Eu nici nu v-am trecut pragul!

— Cine zice?

— Aceea de la pescărie.

— Şi ce vrea de la dumneata?

— Zice că v-aş fi făcut p-aici nu ştiu ce necazuri. Eu nici n-am fost p-aici.

— Şi-atunci de ce te superi? Dacă n-ai fost — n-ai fost şi bună-ziua.

— Da, dar a-nceput să mă insulte. Şă mă facă-n fel şi chip.

— Ce ți-a spus?

— M-a făcut ingeraş.

Şefa de raion începu să ridă. Saşka simţi din nou că i se încheştează falca.

— Bine, bine, să mergem, zise şefa. Să vedem despre ce-i vorba.

Cîteva clipe mai tîrziu erau la raionul de pescărie.

— Roza, ce s-a-întîmplat? întrebă cu glas scăzut şefa de raion.

Roza, vorbind şi ea cu glasul pe jumătate — cam aşa vorbesc între ei medicii despre cîte un bolnav, cînd e şi acesta de faţă, şi tot aşa discută şi cei de la tribunal sau de la miliţie: parcă numai între ei, dar nu se sinchisesc deloc dacă-i aude şi cel despre care-i vorba — Roza, deci, îi spuse:

— S-a-mbătut ieri şi-a făcut scandal. Azi i-am adus aminte şi s-a făcut c-a uitat. Ba chiar a făcut-o pe supăratul!...

Saşka începu din nou să tremure. Începu să tremure, pentru că o văzu pe şefa de raion că dă uşurel din cap la cele ce-i spunea Roza, în semn că-şi dă seama foarte bine despre ce-i vorba. Vezi doamne, îşi dădeau seama amîndouă — deşi la Saşka nu se mai uita nici una — că lui nu-i mai rămîne nimic de făcut decît „s-o facă pe supăratul“!

Deşi începuse să tremure, Saşka încerca din răputeri să rămînă calm.

— Da' de ce mă rog, discutaţi în stilul ăsta? întrebă el la un moment dat.

Nici șefa de raion și nici Roza nu se uitară la ei. Continuă să vorbească între ele.

— Și cum s-a întâmplat? întrebă șefa de raion.

— Păi a cumpărat niște băutură și pesemne c-a isprăvit-o. A venit iar. Tocmai la ora închiderii. Nu, și nu, să-i mai vindem...

— Telefon n-ați dat?

— Ba s-a dus Liubka la telefon, însă el beat-beat, da' și-a dat seama, și-a plecat. Ne-a făcut aici în tot felul...

— Stați nițel, interveni din nou Sașka în discuția lor. Eu vă spun înc-o dată: ieri n-am fost p-aici! Mă-nțelegeți? N-am fost.

Cele două se uitară la el.

— Nici n-am trecut p-aici, mă-nțelegeți sau nu? Doar vă spun foarte clar: ieri nici nu v-am trecut pragul!

Cele două continuau să-l privească în tăcere.

Între timp în spatele lui Sașka se adunase lume. Se auziră glasuri:

— Gata: ai fost, n-ai fost, ajunge!

— Dați-ne ce-avem de luat.

— Bine, da' se poate așa ceva? întoarse capul Sașka spre cei care se așezaseră la rînd. Ieri nici n-am trecut pe-aici, iar dumnealor îmi zic c-am făcut scandal. Dumneavoastră ce vă pasă?!

Și-atunci interveni un ins mai în etate, îmbrăcat cu o manta de ploaie.

— Gata! Cică nici n-a fost p-aici, da' nu-i seară să nu fie magazinul plin cu de-alde ăștia. Zac aici cu sticla la gură. Dacă ți-a spus femeia c-ai fost, înseamnă c-ai fost.

— Vedeți-vă de treabă. Alde dumnealor nici nu ies seara din casă! zise un altul din cei care stăteau la rînd.

— Da, da. Citesc presa.

— Și tot dumnealui se ia de femeie! Noi ar trebui să ne luăm de voi! Asta ar trebui să facem!

— Ce-aveți, frate, cu mine? încercă să riposteze Sașka, dar își dădu seama că ar fi o treabă inutilă. O prostie. Prin zidul acela de oameni n-ar fi fost chip să răzbească.

— Lucrează mai departe, îi spuse șefa de raion Rozei. Lucrează în liniște. Nu-i lua în seamă.

Sașka porni spre ieșire. Cumpărătorul cu manta de ploaie îi zise din urmă:

— Vezi c-ai venit prea din vreme. De-abia la zece se deschide la băuturi ...

Sașka ieși în stradă, se opri, își aprinse o țigară.

— Ce nene lău, zise Mașa.

— Da, da, nenea ... tanti ... mormăi Sașka. Se tot întreba ce-ar trebui să facă. Începuse din nou să tremure. Parcă l-ar fi apucat frigurile, nu alta!

În cele din urmă, se hotărî să-l aștepte pe omul cu manta de ploaie. Să stea de vorbă cu el. Să-l întrebe: pînă cînd vrei, omule, să le cîntăm în strună mitocanilor? Și ce te-a îndemnat s-o faci adineaori pe lingușitorul? Ce metodă o mai fi și asta? De unde dorința asta blestemată de a fi neapărat pe placul unui vînzător mitocan, al unui funcționar mitocan, al mitocanului în general? Căci noi înșine i-am prăsit pe mitocani. Doar nu ni i-a adus nimeni din altă parte, nu ni i-a parașutat nimeni ...

Cam aceste gînduri îi treceau prin minte. Și iată că omul cu manta de ploaie ieși, în fine, pe ușa magazinului.

— Stați puțin, veni spre el Sașka. Vreau să discutăm o treabă.

Mantaua se opri, se uită urît la Sașka.

— Ce-avem de discutat?

— Vreau să știu și eu: de ce ați sărit adineaori să-i luați ăleia apărarea? Vă dau cuvîntul meu că n-am trecut ieri p-aici.

— Mai întîi du-te și te trezește! Auzi? Ia te uită la el, cum se ia de oamenii „Să discutăm o treabă”. Las, că-ți arăt eu ție! O să discutăm imediat, da' nu aici. În altă parte.

— Ce ai, frate, ai turbat?

— Ai să turbezi tu, acum. Să vezi ce-ai să mai turbezi. Ți-arăt eu discuții, bețivanu' dracului!

Mantaua se repezi din nou spre ușa magazinului. Pe semne să caute un telefon, gîndi Sașka.

Ăstia parcă s-ar fi înțeles cu toții! Sașka se simți chiar mai liniștit și-și spuse că n-are rost să stea pînă vine

miliția. Mai dă-o-ncolo de miliție ... Dacă n-ar fi fost cu fetița după el, poate că ar fi stat. Chiar ar fi fost interesant de știut cum s-ar fi isprăvit toată povestea asta.

Porniră amîndoi spre casă. Mergînd pe stradă, Sașka se tot mira în sinea lui, tot nu izbutea să priceapă: ce se întîmplă oare cu lumea asta?

Fetița începu să bolborosească din nou pe limba ei caraghioasă. Pe Sașka îl miră la un moment dat și gîndul că boțîșorul acela cu ochi tăcuse mîlc atunci cînd el stătuse de vorbă cu lumea și nu prinsese glas decît după aceea, dar și atunci numai ca să-i spună că „nenea” sau „tanti” sînt „lăi”, pentru că vorbesc urît cu tătîcul ei. Sașka o luă în brațe. Simți chiar că i se umezesc ochii.

— Puișorule ... Chiar ai început să pricepi totul?

Venind acasă, se apucă să-i povestească nevesti-sii despre cele întîmplate. Dar nici nu începu bine, că-i și pieri pofta de povestit.

— Și ce ți-au spus?

— Eh! Mai dă-i încolo. Niște mitocani. N-ai mai avut de-a face cu ăștia?

Pe urmă însă își dădu seama că se gîndește mereu la omul acela cu manta de ploaie. Doar se vedea a fi un om în vîrstă, trecut prin viață. Și ce a ajuns pînă la urmă: un laș și un lingău, care dă fuga la telefon să cheme miliția. Oare cum o fi trăit pînă acum? Ce-o fi făcut la viața lui? Poate că nici nu-și dă seama că a fi lingău — indiferent unde, cînd și în ce fel — e urît, josnic. Și totuși, cum o fi trăit pînă acum, de vreme ce habar n-are la bătrînețe nici măcar de acest lucru? Într-adevăr, cum o fi trăit el pînă acum? Cu ce s-o fi ocupat? Sașka îl mai văzuse și altă dată: știa că locuiește în blocul-turn din apropiere ... Oare să se ducă la el acasă? Numărul apartamentului l-ar putea afla chiar acolo, la fața locului ...

„Mă duc! se hotări Sașka. Stau de vorbă cu omul. Îi spun că proasta aia m-a confundat, că ieri nici n-am trecut pe acolo. Și că n-ar fi trebuit să-i ia apărarea așa, fără să se lămurească mai întîi despre ce-i vorba... Discut cu el omenește. Poate că o fi dintr-ăia care nu au pe nimeni, trăiesc singuri cuc ...

— Mă duc să-mi iau niște țigări, îi zise nevesti-sii.

— Păi abia ai venit de la magazin!

— Am uitat să-mi iau.

... După descrierea făcută, un băiețel îi spuse că-i vorba de unu Ciukalov.

— Stă-n apartamentul treizeci și șase.

— Stă singur?

— Ba nu. Are nevastă. Da' de ce?

— Întreb și eu. Avem de lămurit o treabă.

Ușa i-o deschise chiar stăpînul casei. Era într-adevăr omul pe care îl căuta Sașka. Ciukalov.

— Vă rog să nu vă speriați, îi zise în grabă Sașka. Am venit să vă explic ...

— Igor! chemă pe cineva, cu glas tare, Ciukalov.

Nu se speriasse deloc, ba, dimpotrivă, se uita la noul-venit cu o stranie satisfacție. Il ațintise cu ochii săi negri, ușor bulbucați, și părea foarte mulțumit. Rămăsese în așteptare.

— Vreau să vă explic că ...

— Acuși îmi explici totu' Igor!

— Ce s-a-ntîmplat? întrebă cineva din interiorul apartamentului. Era o voce bărbătească.

Fără să vrea, Sașka aruncă o privire spre cuier, din care cauză făcu, se vede, o mișcare ușoară ... Ciukalov, crezînd pesemne că celălalt vrea să fugă, îl prinse brusc, cu o mînă neașteptat de puternică, de mîneca hainei. Ochii negri îi sclipiră a răutate și o bucurie inspirată de conștiința unei apropiate răfuieli. Răspîndea în jurul său un iz de votcă. Pe Sașka, atitudinea omului îl miră atît de mult, încît nici nu încercă să i se smulgă din mîini, doar își mișcă nițel brațul, ca să-și elibereze porțiunea de piele prinsă de Ciukalov odată cu mîneca.

— Igor!

— Poftim? În vestibul apăru cel chemat, pesemne fiul lui Ciukalov, un tînăr voinic, cu ochii la fel de negri, umezi, înfierbîntat de gustarea de dimineață și de votca băută

— Omul ăsta m-a insultat adineaori, la magazin. A vrut să mă bată ... Ciukalov încă îl mai ținea pe Sașka de mînecă.

Igor se uită cu nedumerire la noul-venit.

— Lăsați-mă, vă rog, că n-am să fug, zise Sașka, ba chiar zîmbi. Doar nu m-a adus nimeni la dumneavoastră.

— Dă-i drumul, porunci Igor. Și, cîntărindu-l parcă, își ațintî din nou asupra lui Sașka privirea întrebătoare, curioasă.

Ciukalov își retrase mîna.

— Uitați-vă despre ce e vorba, rosti Sașka, încercînd să fie cît mai calm, cît mai bine crescut. Insultat am fost eu, iar tatăl dumitale ...

— Ți-a picat chiar atunci sub mînă. Nu?

— Cum adică?

— A stat să mă aștepte special, în fața magazinului ...

— Eram curios să știu de ce ... de ce vă lingușiți ...

Îndată Sașka porni să se miște foarte repede și în salturi ... Igor îl apucă de piept — lucru la care Sașka nu s-ar fi așteptat din partea lui — îl izbi de vreo două ori cu capul de ușă, apoi o deschise, îl tîrî de-a lungul palierului și-i făcu vînt cu putere, în jos, pe scară. Sașka rămase ca prin minune în picioare, izbutind în ultima clipă să se prindă de balustradă. Sus, ușa pocni cu zgomot.

Lui Sașka i se păru că a picat dintr-un vîrtej care l-ar fi luat cu el, l-ar fi sucit de cîteva ori și l-ar fi izbit apoi de pămînt. Totul se petrecuse cumva foarte repede. Îndată, mintea începu să-i lucreze cu aceeași iuțeală și cu multă luciditate. Cîteva clipe doar mai rămase nemișcat în capul scării ... Apoi o coborî în grabă, aproape alergînd. Acasă, în vestibul, are un ciocan solid. După aceea va veni să sune din nou, iar dacă ușa i-o va deschide bătrînul, îl va da la o parte și va intra dincolo. Dacă îi va deschide Igor, va fi și mai bine, mai simplu. Ei, vezi unde-ai ajuns revoltîndu-te? Acum umblă și-ți răcorește inima. Dacă ai fi plecat la timp din magazin, nu s-ar mai fi întîmplat nimic. Dacă îi va deschide Igor, va trebui să împingă ușa cu genunchiul stîng și s-o proptească îndată cu piciorul. Altminteri, celălalt va avea timp s-o împingă dinăuntru și ciocanul nu-și va atinge ținta. Va lovi aiurea.

Nici n-apucă Sașka să iasă pe ușa blocului, că o si văzu pe Vera, nevastă-sa, venind în goană spre el, în

capul gol, speriată de moarte. Sașka simți că-l lasă picioarele: își închipui că s-a întâmplat ceva cu copiii — cu Mașa, sau cu cealaltă fetiță, care abia de curînd învățase să umble. De spaimă, Sașka nu izbuti să scoată un sunet... Rămase incremenit. Vera îl zări de departe, veni în fugă la el.

— Ce-i cu tine? strigă înspăimîntată.

— Cu tine ce-i?

— Despre care nene-i vorba? Cu cine vrei iar să te iei la bătaie? Mi-a spus Mașa nu știu ce despre un nene. Ce-i cu el? De ce arăți în halul ăsta?

— Cum arăt?

— Nu te mai preface, Sașka. Te știu eu cum ești. Iar arăți a neom. Ce s-a-ntîmplat? Cu cine te-ai certat?

— Nu m-am certat cu nimeni!

— Minți! Mi-ai spus că te duci la magazin. Unde-ai fost?

Sașka tăcu. Acum, probabil că n-o să mai poată face nimic. Stătu o vreme cu capul plecat, cu ochii ațintiți în pămînt, încercînd să-și dea seama: i se potolește oare ceea ce-i încheștase adineaori inima, ori trebuie totuși, neținînd seama de nimic, să năvălească, cu ciocanul în mînă, la Igor? ...

Sașka, dragul meu, vino acasă, se rugă iar de el Vera, ghicind parcă ceea ce se petrecea în sufletul bărbatului. Vino acasă, ne-așteaptă copilașii... I-am lăsat singuri. Dă-l naibii pe ăla, nu te mai lăsa de el Sașka, dragul meu, gîndește-te și la noi. Vera îl prinse de mînă. Oare nu ți-e milă de noi?

Lui Sașka îi veniră lacrimi în ochi... Se încruntă. Tuși, supărat. Virî mîna în buzunar, dădu la iveală pachetul de țigări, scoase cu degetele tremurătoare una din ele, o aprinse.

— Uite cum îți tremură mîinile. Hai, vino.

Cu o mișcare ușoară, Sașka își eliberă mîna. Și se duse supus, acasă.

In românește de
ALEXANDRU CALAIS

ULIȚA DERJABIN

Țăranul Afanasi Derjabin trecuse de șaizeci de ani, dar era încă în putere. Singur-singurel își acoperise casa cu tablă de zinc, iar acum acoperișul strălucea în soare ca un samovar lustruit. Era un țăran ager, drept și voinic. Înțelesese mai devreme decât toți din sat ce înseamnă să ai copii cu școală, ai lui (erau trei — doi feciori și o fiică) terminaseră zece clase și acum aveau slujbe bune la oraș. El însuși își vedea bucuros de lucru în gospodărie și, în timpul secerișului, sărea să dea o mână de ajutor la atelierul de reparații al stațiunii de mecanizare, fără să ceară nici o răsplată.

Odată Derjabin stătea în fața casei sale cu bătrînul Vanin și discutau de ce ulița lor poartă numele de Nicolașka. Ulița nu era lungă, ducînd de la groapa din capul satului la strada principală, Strada Colhozului. Iar casa lui Derjabin era ultima dinaintea gropii. Vorbeau și vorbeau... Cu toate că nu era mare lucru de spus.

— Cum, nu știi? se miră bătrînul Vanin. Aici a locuit pe vremuri un preot, părintele Nicolai. Casa lui era chiar aici în spatele grădinii tale. Pe părintele Nicolai l-au gonit din sat, iar casa a fost dărîmată și din materialele rămase s-a construit sediul administrativ al stațiunii de tractoare, așa...

— Aha, da-da, parcă-mi amintesc, au demolat-o pe cînd eu eram încă la școală, făcu Derjabin.

— Și de aici, ulița Nicolașka.

— Mă tot gîndesc, de ce tocmai Nicolașka?

— Nicolașka... Păi, pe el îl chema părintele Nicolai, dar lumea îi spunea Nicolașka. Și așa a rămas numele uliței, Nicolașka.

Derjabin căzu pe gînduri. După o vreme, spuse misterios și cu tîlc „Oamenii de la oraș scriu pe plicuri: ulița Nicolașka și, dacă stai și te gîndești, Nicolașka ăsta nu era decât un popă”. Și îl privi pe Vanin.

— Și ce-i cu asta? întrebă acesta.

— Păi, este, cum să nu fie. Derjabin căzu din nou pe gînduri, strîngînd din ochi. Știuse el de la bun început de unde venea numele uliței lor și că Nicolașka fusese un popă, dar avea un plan.

Seara, era deja târziu, s-a așezat la masă, și-a pus ochelarii pe nas, a luat tocul și a început să scrie:

„Către comitetul executiv raional Krasno-Holmsk,
Vă aduc la cunoștință un fapt care ar trebui să ne dea tuturor de gîndit. La noi în sat, a trăit un popă, Nicolai (cum îi spuneau bătrînii, părintele Nicolai), căruia i se mai spunea și Nicolașka, datorită faptului că era pe deplin lipsit de orice autoritate. Casa lui se afla însă pe ulița noastră. După îndepărtarea preoților ca element social, s-a omis însă ca uliței să i se dea alt nume, așa că și azi poartă acest nume în memoria lui, adică, Nicolașka. Sovietul sătesc închide ochii la această situație dar, pentru noi, locuitorii, este jignitor, mai ales pentru cei care avem copii cu școală să primim scrisori pe care adresa este înscrisă ulița Nicolașka. Pe Nicolașka asta, precis l-au mîncat demult viermii pe undeva, dar, vedeți, ulița noastră încă îi poartă numele. Cum e posibil? Ulița are opt case și tuturor locuitorilor le este rușine. Este chiar de mirare cum, de cincizeci de ani, aducem acest omagiu unui popă. Oare nu există printre noi oameni care să merite ca ulița să poarte numele lor? Din aceste opt case sînt convinși că s-ar găsi cineva în cinstea căruia ulița să se poată numi fără să ne fie rușine. Ulița e mică, e drept! Dar nu lipsesc veterani ai muncii, care în timpul vieții lor să nu fi făcut ceva deosebit pentru colhoz, începînd chiar cu colectivizarea.

Un activist”

Derjabin scrisese totul încă o dată și se simți mulțumit, ba chiar se minună cît de legat și convingător îi ieșise totul. Puse scrisoarea deoparte și făcu cu mult sîrg ciorna alteia:

„Către comitetul executiv raional, Krasno-Holmsk,
Noi, pionierii care locuim pe ulița Nicolașka, am aflat cu dezamăgire că Nicolașka a fost un preot. Ia te uită, ne-am spus. Pe de o parte învățăm că preoții au adus mari neajunsuri muncitorilor, pe de alta, sîntem nevoiți să locuim pe ulița Nicolașka. De aceea ne este tare rușine, mai ales că purtăm și cravate roșii. Oare chiar nu există pe ulița noastră oameni cu merite, în onoarea că-

rora să dăm numele uliței? De pildă, unchiul Afanasi Derjabin este un veteran al muncii, a participat la colectivizarea agriculturii, a lucrat mulți ani ca brigadier la brigada de tractoare. Casa sa se află în capul uliței. Noi, pionierii, facem propunerea ca ulița noastră să-și schimbe numele în Ulița Derjabin. Vrem să-l luăm pe unchiul Derjabin drept exemplu de muncă și vrem să locuim pe ulița Derjabin pentru că aceasta ne amintește de prezent și nu de trecut. Vă rugăm să țineți seama de propunerea noastră”!

Derjabin mai citi o dată și acest document — totul era în regulă. Își imagina chiar cum vor afla copiii săi, într-o bună zi, că nu mai trebuie să scrie pe scrisori „Ulița Nicolașka” ci, către, Afanasi Ilici Derjabin, „Ulița Derjabin”. Precis o să se bucure grozav.

În ziua următoare, Derjabin chemă trei copii din vecini la el și le povestește cine fusese Nicolașka.

— Așadar, locuim pe o uliță cu un nume de popă, spuse el în final. Vreau să vă dau un sfat... Care dintre voi scrie mai frumos?

Se găsi unul.

— Scrie asta și, la sfârșit, vă iscăliți toți. O să vă construiesc fiecăruia câte o colivie pentru grauri...

Drăguții de copii făcură exact cum le spusese — unul scrisese documentul, iar ceilalți îl iscăliră.

Derjabin-viră scrisorile în două plicuri și le lipi. Pe unul se trecu ca expeditor el însuși, pe celălalt pe micuțul caligraf. Amândouă scrisorile le duse la poștă și le aruncă în căsuță.

Trecu cam o săptămână...

Într-o zi, pe la prânz, și-a oprit motocicletă în fața casei lui Derjabin, Grigori Semionov, președintele sovietului sătesc, un tinerel.

— Voiam să vă adun pe toți, dar nu e nimeni pe-acasă. Raionul propune să schimbăm numele uliței voastre. Cică poartă numele unui preot. Vreau să mă consult cu dumneavoastră. Cum să-i zicem?

— Păi, ce propun cei de la raion? întrebă Derjabin cu o presimțire sumbră, ce sfat ne dau?

— Nici unul, hotărîți voi, așa au zis. Cum să-i zicem cel mai bine? Poate, Ulița Gropii?

— Asta-i bună, se dezumflă Derjabin. Era trist și în-ciudat. Atunci mai bine, Ulița Strîmbă.

— Strîmbă? Nu-i rău. Chiar e strîmbă. Așa o s-o numim.

Derjabin n-a mai apucat să spună că făcuse numai o glumă, că numele ar trebui să fie dat în cinstea cuiva ... Președintele, care în timpul discuției nici nu coborise de pe motocicletă, accelerează, motocicleta tremură ... și dus a fost.

— I-am schimbat numele ... Uite ce-am fost în stare să fac, spuse Derjabin furios și disprețuitor. Scuiță și se duse să lucreze sub șopron. Tîmpițî! De-acum, de-al naibii o să scriu „Ulița Nicolașka”.

Pe copiii lui nu i-a mai anunțat că ulița lor se numește acum Ulița Strîmbă, iar aceștia continuă să-i adreseze scrisorile ca înainte — „Afanasi Ilici Derjabin, Ulița Nicolașka nr. 1”.

In românește de:
MARIUS PETRAȘCU

JAMES THURBER

(S.U.A.)

S-a născut în Columbus, Ohio, în 1894. Absolvă Universitatea din Ohio. Colaborator permanent și caricaturist la revista „The New Yorker”, unde își publică majoritatea lucrărilor, însoțite de desene. Menționăm în ordine cronologică următoarele volume: „Este sexul necesar?” (1929), „Bufnița din pod și alte ciudățenii” (1931), „Sigiliul din dormitor” (1932), „Viața mea și timpuri grele” (1933), „Bărbatul de vîrstă mijlocie la trapezul zburător” (1935), „Lasă-ți mintea în pace” (1937), „Ultima floare” (1939), „Fabule pentru timpul nostru și Poeme celebre ilustrate” (1940), „Lumea mea — și Bun venit” (1942), „Bărbați, femei și cîini” (1943), „Carnavalul Thurber” (1945), „Cerbul alb” (1945), „Bestia din mine și alte animale” (1948), „Cele 13 ceasuri” (1950), „Albumul Thurber” (1952). Moare la New York în 1961.

James Thurber, așa cum apreciază „Philadelphia Inquirer” „se înscrie în șirul marilor umoriști americani, alături de Mark Twain și Ring Lardner”. Opera sa oferă în plan estetic o imagine complexă a comicului, variind de la comicul de virtuozitate („Nouă ace”), trecînd prin comicul moralizator al fabulei („Corbul și privighetoarea”) și atîngînd în final valențele rafinate ale unui comic al absurdului („D-l Preble se descotorosește de nevastă-sa”).

NOUĂ ACE

Sînt sigur că numeroși bărbați ar dori să smulgă din perete dulăpiorul de medicamente și să-l azvîrle pe fereastră, într-atît este de ticsit cu tot felul de flacoane misterioase și obiecte neidentificabile. Pentru orice bărbat american el constituie o permanentă sursă de consternare și exasperare. Cu siguranță că dulăpiorul englezesc sau franțuzesc, sau de oriunde altundeva, trebuie să fie mult mai ordonat ca al nostru. Se pare că obiceiul de a păstra totul și de a nu arunca niciodată nimic, nici chiar sticlele goale, face din dulăpiorul de medicamente replica în miniatură a podului american. Am întîlnit prea puține dulăpioare în această țară care să nu fie ticsite cu zeci de articole de toate felurile, de la pastă de dinți la acid boric, de la lame de ras la praf de albit dinții, de la platură la ulei de cocos. Chiar și cea mai pedantă gospodină amină să facă ordine în dulăpior pe motivul că are altceva de făcut, mult mai important în momentul respectiv sau mult mai amuzant. Cu un astfel de dulăpior mi-a fost dat să am de-a face într-o dimineață, nu cu mult timp în urmă, în apartamentul unor prieteni.

Îmi petrecusem week-end-ul cu el — la New York, într-o locuință de pe East Tenth Street aproape de Fifth Avenue — un week-end dintre acelea care dorești să se prelungească și care nu te prea îndeamnă să te scoli luni dimineața și să pleci radios și strălucitor la slujbă. Ei s-au sculat și au plecat, eu însă nu. Am zăbovit în pat pînă la două și jumătate, după care m-am dus la baie să mă spăl. Mă aflam cu spumă de ras pe obraz în fața chiuvetei plină cu apă fierbinte, cînd deodată m-am tăiat cu lama. Mi-am tăiat urechea. Puțini bărbați pot să-și taie urechea cînd se bărbieresc, eu însă reușesc, poate datorită exercițiilor de îndemînare din școala primară prin care profesorul de caligrafie ne învăța să ținem încheietura mîinii relaxată, lejeră. Urechea singerează puternic cînd o tai cu lama și e destul de dificil să te descurci cu ea. Căutam un dezinfectant și, mai degrabă de furie decît de durere, am deschis dulăpiorul de medicamente cu o mișcare violentă; de pe raftul de sus a căzut un pachetel mic de hîrtie neagră ce conținea nouă ace. Se pare că soția amicului meu obișnuia să țină ace pe primul raft al dulăpiorului. Pachetelul căzu în apa cu clăbuc din chiuvetă, unde hîrtia se dezlipi rapid, lăsînd să plutească în voia lor nouă ace. Era cît se poate de firesc să nu fiu în cea mai bună formă, nici fizică, nici spirituală pentru a recupera nouă ace dintr-o chiuvetă plină cu spumă. Nici un alt bărbat cu fața săpunită și cu urechea singerîndă n-ar fi în cea mai bună formă pentru nimic, nici chiar să minuiască nouă obiecte mari și boante.

Nu mi se părea prea înțelept să scot dopul din chiuvetă și să las acele să alunece pe canal. Într-o străfulgerare a minții, în fața ochilor îmi apărură imagini ale unui dezastru general cu țevi înfundate și scurtcircuite (știu foarte puține despre electricitate, dar nici nu doresc mai mult). Cînd m-am dezmeticit din coșmarul posibil, am început să pipăi ușor pe fundul chiuvetei și cînd am scos mîinile afară, aveam într-o palmă patru ace, iar în cealaltă trei — două le pierdusem. De-aș fi fost totuși cu mintea mai limpede și mai sprintenă n-aș fi făcut asta. Nu oricine se poate lăuda să fi atins treapta cea mai de jos a eficienței umane, un bărbat însă, cu spumă pe față, cu urechea singerîndă, cu patru ace ude într-o mînă și cu

trei în cealaltă — da ! Tot ce poate să facă este să stea remișcat. Am încercat să mut acele din palma stîngă în palma dreaptă dar n-am reușit să le dezlipesc. Acele ude sînt foarte lipicioase. În cele din urmă am scăpat de ele ștergînd palmele pe prosopul ce atîrna deasupra căzii. Era singurul prosop ce-l putusem găsi. Pentru restul corpului a trebuit să folosesc preșul de pe jos. Apoi am încercat să scot acele din prosop. Să vînezi șapte ace într-un prosop plușat este cea mai plictisitoare și obositoare îndeletnicire de care am avut parte vreodată. Am fost în stare să găsesc doar cinci dintre ele. Cu două care rămăseseră în chiuvetă însemna că lipseau cu totul patru — două în chiuvetă și două ascunse în prosop sau — cine știe? — căzuseră în cadă. Gînduri înspăimîntătoare îmi trecură prin minte la ideea că cineva ar putea folosi prosopul ori s-ar spăla în chiuvetă sau în cadă. Se puteau întîmpla tot felul de grozavii dacă nu găseam acele. Ei bine, nu le-am găsit ! M-am așezat pe marginea căzii și am ajuns la concluzia că singurul lucru ce-l aveam de făcut era să înfășor prosopul într-un ziar și să-l iau cu mine. De asemenea mă hotărîsem să las un bilețel în care să explic cît mai clar cu putință că probabil existau două ace în cadă și două în chiuvetă și că să fie foarte atenți.

Am căutat peste tot în apartament, dar nicăieri n-am găsit un creion, sau un stilou, sau o mașină de scris. Am găsit bucăți de hîrtie, dar nimic cu ce să scriu pe ele. Nu știu de unde-mi veni deodată ideea — probabil dintr-un film pe care-l văzusem sau dintr-o carte — că m-am gîndit să scriu mesajul cu un ruj de buze. Orice femeie are vreun ruj de rezervă pe undeva, așa că m-am hotărît să caut în dulăpior. Am început să bijbîi prin el pînă ce am dat de capătul metalic a ceea ce credeam eu că era obiectul cu pricina. Atîta doar că se afla dedesubt și cînd am încercat să-l scot, toate lucrurile năvăliră afară și se împrăștiară peste tot. Sticlute de toate felurile se sparseră în chiuvetă și pe podea; lichide colorate în fel și chip improșcară tot ce li se ivi în cale; pile de unghii, foarfeci, lame de ras, — un talmeș-balmeș de obiecte — căzură cîntînd fiecare pe limba lui. Eram plin din cap pînă-n picioare cu parfum, pudră și cremă de față.

Îmi luă o jumătate de oră să string toate rămășițele în mijlocul camerei. Nici n-am mai încercat să le pun înapoi în dulăpior. Știam că o astfel de tentativă cerea o mînă mult mai sigură decît a mea și un spirit mult mai puțin zdruncinat. Înainte de a părăsi (doar în parte bărbierit) locul masacrului, am lăsat un bilet spunînd că probabil existau ace în cadă și în chiuvetă, că le-am luat prosopul și că le voi da un telefon să le explic ce s-a întîmplat — am scris mesajul cu coada unei perii de dinți muiată în iod. Trebuie să vă mărturisesc, cu părere de rău, că încă nu i-am sunat. Și nici n-am găsit curajul și cuvintele necesare să le explic totul. Cred că prietenii mei își închipuie că în mod deliberat le-am distrus baia și le-am furat prosopul. Presupun acest lucru întrucît nici ei nu m-au mai sunat de atunci.

DOMNUL PREBLE SE DESCOTOROSEȘTE DE NEVASTĂ-SA

D-l Preble, avocat în Scarsdale, era un bărbat de vîrstă mijlocie și destul de rotofei. Obișnuia să glumească cu stenografa sa, făcînd planuri s-o șteargă împreună. „Hai să fugim”, spunea el, în timpul unei pauze de dictare. „De acord”, răspundea ea.

Într-o după-amiază ploioasă de luni, d-l Preble era mai serios ca de-obicei.

— Hai să fugim împreună, spuse el.

— Foarte bine, se auzi răspunsul stenografei. D-l Preble făcu să zornăie cheile în buzunar și privi pe fereastră.

— Nevastă-mea s-ar bucura să scape de mine.

— Ar fi de acord cu divorțul?

— N-aș crede.

Stenografa chicoti:

— Nu înainte de-a te descotorosi de ea.

În seara aceea, la cină, d-l Preble era neobișnuit de tăcut. Cam la o jumătate de oră după cafea, rosti cu nasul cufundat în ziar.

— Hai să coborîm în pivniță, îi spuse nevastă-sii.

— De ce ! întrebă ea fără să-și ridice ochii de pe carte.

— Ei, așa ! Nu mai coborîm niciodată în pivniță, ca pe vremuri...

— Dar niciodată, din cîte îmi amintesc eu, n-am coborît în pivniță. Pot să duc o viață foarte echilibrată și fără să cobor în pivniță.

D-l Preble amuți cîteva minute.

— Și dacă asta ar însemna foarte mult pentru mine ? începuse el.

— Dar ce-ți veni ? E frig acolo jos și n-avem absolut nimic de făcut.

— Am putea să adunăm cîteva cărbuni și să inventăm cu ei un joc.

— Nici nu mă gîndesc, și oricum, am de citit.

— Ascultă, spuse d-l Preble, ridicîndu-se și plimbîndu-se de colo-colo. De ce să nu cobori în pivniță ? N-ai decît să citești și-acolo, dacă asta vrei.

— Nu-i suficientă lumină, spuse ea, și apoi, n-am de gînd să cobor în pivniță. Să-ți intre bine-n cap.

— La naiba ! mormăi el lovind marginea covorului. Nevestele altora coboară în pivniță. De ce niciodată nu vrei să faci nimic ? Vin acasă obosit de la birou și tu nici măcar nu vrei să cobori cu mine în pivniță. Pentru Dumnezeu, doar nu e așa departe, doar nu e același lucru cu a-ți cere să mergi la cinema sau mai știu eu unde.

— Nu vreau să merg ! țipă d-na Preble.

D-l Preble se așeză pe marginea canapelei.

— Foarte bine, foarte bine, spuse el, și-și desfăcu din nou ziarul. Aș dori să mă lași să-ți spun mai multe. Este... e un fel de surpriză.

— Vrei, te rog, să nu mă mai pisezi ?

— Ascultă, continuă d-l Preble sărind în picioare. În definitiv aș putea foarte bine să-ți spun adevărul, decît să mă ascund după deget. De fapt vreau să scap de tine ca să mă înșor cu stenografa. E ceva rău în asta ? Oamenii o fac în fiecare zi. Dragostea e ceva ce nu poți controla.

— Am crezut c-ai isprăvit. Iar o iei de la cap ?

— Voiam doar să știi cum stau lucrurile. Dar tu întotdeauna iei cuvintele la propriu. Dumnezeuule, chiar îți imaginezi că doream să cobor în pivniță ca să mă joc cu cărbuni ?

— Nici o clipă n-am crezut așa ceva, răspunse d-na Preble. Am știut tot timpul că vrei să mă duci acolo ca să mă îngropi.

— Spui asta acuma, după ce ți-am zis eu. Dar n-ai fi ghicit niciodată, dacă-mi țineam gura.

— Nu tu mi-ai spus, ci eu te-am făcut să-mi spui, și oricum, știu dinainte ceea ce gîndești tu.

— Ba nu știi niciodată ce gîndesc eu, spuse d-l Preble.

— Zău ? ! Am știut că vrei să mă înmormîntezi din clipa în care ai pus piciorul în casă. D-na Preble îl țintui cu privirea.

— Ei, acu' chiar că exagerezi, rosti d-l Preble vădit iritat. Nu știai nimic. De fapt, nici nu mă gîndeam la asta pînă acum cîteva minute.

— Exista în subconștientul tău, triumfă d-na Preble. Presupun că rafinata aia de femeie ți-a dat ideea.

— Nu-i nevoie să fii ironică. Ea nu știe absolut nimic despre asta. Nu-i amestecată de loc. Urma să-i spun că ai plecat să-ți vizitezi niște prieteni și ai căzut de pe stîncă. Vrea să divorțăm.

— Mă faci să rîd. Chiar că-i nostim. Poți să mă-ngropi mult și bine, că tot n-o să divorțez.

— Știa asta ! I-am spus-o. Adică i-am spus că niciodată n-o să vrei un divorț.

— O, probabil i-ai spus și că vrei să mă-ngropi.

— A nu, asta nu ! răspunse d-l Preble cu multă demnitate. Asta-i ceva între mine și tine. Nu va ști nimeni niciodată.

— Ba ai să bați toba peste tot; nu-mi spune tu mie. Te cunosc eu.

D-l Preble pufăi din trabuc:

— Aș dori să te-ngrop acum și să încheiem discuția.

— Da' nu-ți dai seama c-or să te prindă, smintitule ? Intotdeauna se termină așa. De ce nu te duci să te culci ? Nu vezi că te extenuezi degeaba ?

— Nu vreau să mă culc. Vreau să te-ngrop în pivniță. M-am hotărît. Cred că sînt destul de explicit.

— Ascultă, țipă d-na Preble, azvîrlind cartea, o să fii mulțumit și-o să taci dacă merg în pivniță ? Pot să am o clipă de răgaz dacă am să cobor ? O să mă lași atunci în pace ?

— Da, răspunse d-l Preble. Dar strici totul dacă te inverșunezi.

— Sigur, sigur, eu întotdeauna stric totul. Mă opresc din citit la mijlocul capitolului. Niciodată n-am să știu sfîrșitul poveștii — dar asta nu înseamnă nimic pentru tine.

— Da' ce, eu te-am făcut să citești cartea ? întrebă d-l Preble. Deschise ușa pivniței. După tine, te rog !

— Brr, se înfioră d-na Preble coborînd scările. E cumplit de frig ! Să te gîndești la așa ceva pe timpul ăsta ! Orice alt bărbat și-ar fi îngropat nevasta în cursul verii.

— Nu poți întotdeauna să aranjezi lucrurile cum vrei tu. Ce să fac dacă m-am îndrăgostit toamna tîrziu ?

— Oricine altcineva s-ar fi îndrăgostit de ea demult. Se foiește pe-aici de ani de zile. De ce lași mereu pe alții să ți-o ia înainte ? Doamne, ce mizerie e-aici ! Ce-ai acolo ?

— O lopată. Am de gînd să te lovesc cu ea. În cap.

— Ce să faci ? Ți-ai pierdut mințile ? Vrei să lași așa o davadă clară ? Primul detectiv care vine să scormonească o s-o descopere. Leși afară pe stradă și caută ceva — orice, numai să nu-ți aparțină.

— Bine, bine. Da' n-o să găsesc nimic. Numai femeile găsesc întotdeauna ceva.

— Dacă ai să cauți unde trebuie, o să găsești, spuse d-na Preble. Și să nu stai mult. Să nu-ți treacă prin cap să te oprești la tutungerie. N-am de gînd să stau toată noaptea în beciul ăsta rece și să îngheț.

— Liniștește-te, o asigură d-l Preble. O să mă grăbesc cît pot.

— Și trage ușa aia după tine ! zbieră ea. Ce, te-ai născut în grajd ?

In românește de:
VIORICA MIRCEA

PIATRA DE FRONTIERĂ DIN CER

Cînd Charley anunță că vrea să se căsătorească cu Dorothy, cineva dintre prietenii noștri spuse că a înnebunit. „Nu, observă un altul, cunoscînd bine atît pe Charley cît și pe Dorothy — o să înnebunească ceva mai tîrziu...”.

Dorothy avea obiceiul, încă de mică, să încheie ea orice frază începută de interlocutorul ei. Uneori o sfîrșea nu tocmai cu cuvîntul care trebuie, și atunci îl supăra pe vorbitor; altă dată ghicea într-adevăr ce voia să spună și asta îl supăra și mai mult.

— Cînd William Taft era... începea unul dintre musafirii părinților ei...

— ...președinte ! completa îndată Dorothy.

Cel care voia să vorbească s-ar putea să fi dorit să spună „președinte”, dar e posibil ca el să fi vrut să zică „tînăr”, sau „președinte al Tribunalului Suprem al S.U.A.”. În orice caz musafirul, supărat de amestecul ei în vorbă, își lua pălăria și pleca acasă.

Părinții lui Dorothy, ca de altfel majoritatea părinților, nu recunoșteau că acest obicei al copilei lor era urît și insuportabil pentru cei din jur. Ei credeau, probabil, că Dorothy a lor era pur și simplu un copil foarte inteligent. Se prea poate că atunci cînd maică-sa a spus pentru prima dată „Vino încoace Dorothy, să măninci...”, iar Dorothy a terminat fraza zicînd: „spănăcel, suflețelule !”, a telefonat numaidecît bărbatului ei să-i comunice vestea cea mare, iar acesta și-a împărtășit îndată bucuria tuturor celor pe care i-a întîlnit în ziua aceea, precum și în ziua următoare...

Dorothy era frumușică în copilărie, iar cînd s-a făcut mai mare a devenit și mai frumoasă — și mai primejdioasă — pentru cei din jur. Mulți tineri o curtau. Ea le tulbura simțămîntele, însă spiritualicește, pur și simplu, îi strivea. Cînd împlinise douăzeci de ani începuse cu mult zel să le caute și să le îndrepte greșelile de gramatică și de stil.

— Ah, Arthur, exclama ea, de ce nu faci acordul gramatical cum se cuvine? De ce spui „ei dă examene”, cînd corect trebuie să zici „ei dau examene”... Înțelegi ?

Acei care o curtau îi răbdau un timp aceste lecții, orbiți fiind de frumusețea ei, dar pînă la urmă declarau că n-o mai puteau suporta, atîta timp cît purtarea ei față de dîșii era doar pedagogică și nu sentimentală; apoi o părăseau, preferînd alte fete mai puțin frumoase, dar mai tăcute.

Charley — un tinăr întreprinzător și hotărît — se căsătorise în grabă cu Dorothy, rămînînd surd la avertismentele prietenilor. El îi socotea pe aceștia niște rivali din gelozie, și astfel nu avusese răgaz să afle altceva despre ea afară de faptul că era o fată foarte frumoasă, că avea ochi mari, senini și că pentru dînsul era cea mai bună din lume !...

De bună seamă că măritîndu-se, Dorothy prosperă mult — acum se afla în posesia unui obiect permanent pentru exercițiile ei pedagogice.

Pînă la căsătorie, Charley călătorise mult și era într-adevăr un minunat povestitor. Dorothy se arăta entuziasmată de el și de istorisirile sale și, întrucît ea personal nu luase parte la nici una din aventurile sale de burlac, nu știa unde și cum greșea el vorbind despre nume, locul acțiunii și despre oameni. Dacă nu punem la socoteală unele mărunte observații de ordin stilistic și propuneri de a schimba o conjugare sau alta, ea, mai mult sau mai puțin, nu-l împiedica să vorbească. Trebuie să adăugăm că Charley stăpînea în mod mulțumitor limba engleză și asta a fost una din pricinile pentru care Dorothy nu-l întrerupea din povestit.

Multă vreme după nunta lor nu l-am vizitat pe Charley, deoarece îmi era drag și știam că voi fi foarte mîhnit văzîndu-l cum se trezește din farmecele Dorothy-ei și începe să simtă primele lovituri ale realității. Cînd, în sfîrșit, i-am vizitat, lucrurile se prezentau întocmai după cum prevăzusem. Charley începuse să povestească în timpul mesei despre ultima lor călătorie cu mașina, dar n-am izbutit să aflăm pe unde s-au plimbat, deoarece tot timpul Dorothy își intrerupea și-și corecta bărbatul.

— A doua zi — povestea Charley — ne-am sculat dis-de-dimineață și am parcurs două sute de mile pînă la ...

— Dar Dorothy îl întrerupse:

— N-aș spune că ne-am sculat tare de dimineață. Ne-am trezit la aceeași oră ca și în prima zi de călătorie — pe la șapte. Și n-am parcurs două sute de mile, ci numai o sută optzeci. Eu am urmărit tot timpul vitezometrul și am văzut bine cifrele.

— Ei, în sfîrșit, asta n-are importanță, continuă Charley. Și cînd am ajuns la Farwell ...

Dorothy interveni din nou:

— Dar ești sigur, dragul meu, că era Farwell ?

Și astfel îl întrerupea și-l completa mereu, nu cu rectificări de stil, ci cu întrebări dacă nu cumva se înșeală asupra faptelor. Dar la urma-urmelor, era același lucru. Cînd el spunea: „Da, sînt sigur de asta”, ea răspundea: „Nu dragul meu, era un alt oraș!”, și continua să povestească în locul lui. De altminteri ea spunea „dragul meu” tuturor celor cu care nu era de acord...

O dată sau de două ori pe cînd am mai trecut pe la ei, sau dinșii au venit pe la mine, Dorothy îl lăsa pe Charley să ajungă cu povestirea pînă la punctul culminant, pentru ca apoi să-l deruteze tocmai acolo unde lucrurile deveneau mai interesante.

Unii bărbați, e adevărat, sînt răbdători, zîmbesc, ba chiar se mindresc atunci cînd soțiile lor îi întrerup. Alții le dau voie bucuroși să le sfîrșească istorisirile. Dar acești bărbați sînt cei care capitulează cel mai repede. Charley nu făcea parte din categoria lor. Intervențiile soției îi răneau amorul său propriu, vanitatea lui — și el își dădea seama că trebuia să caute o ieșire. Și ceea ce născoci părea, la început, unica salvare. Spre sfîrșitul celui de-al doilea an al căsniciei lor, Charley începuse să povestească prietenilor săi diferite basme ciudate despre ceea ce, chipurile, ar fi văzut în somn, socotind că aici Dorothy n-are cum să-l corecteze.

— Și visam că pilotam un avion — spunea el — un avion construit din fire telefonice și din bucăți de piele veche ... Incercam să zbor cu el în Lună, luînd startul chiar din dormitorul nostru ... Dar am întîlnit în cale un

om care semăna cu Moș Crăciun, însă era îmbrăcat în uniformă ofițerilor de vamă. Îmi făcu semn să mă opresc. Și el zbura cu un avion construit tot din fire telefonice... Am aterizat pe un nor. El îmi spuse: „Tu nu poți zbura spre Lună, deoarece ești omul care ai născocit acest tort de nuntă...”

Asemenea lucruri stranii ne povestea atunci sărmanul Charley.

Orice psihiatru v-ar fi spus că el se află pe drumul care duce treptat, dar sigur, spre casa de nebuni. Nu poți trăi în lumea fantasmelor zi de zi, noapte de noapte și totuși să rămii cu mintea zradvă. Lumea reală începuse, încetul cu încetul, să dispară din conștiința lui și el, ca să zicem așa, se mută în lumea lui imaginară. Iar în ceea ce privește „monomania” de care s-a îmbolnăvit, ea a dus în cele din urmă, cum se întâmplă de obicei, la repetarea uneia și aceleiași istorisiri.

Fantezia sa bolnavă secase, și el de fiecare dată începea să povestească același basm despre călătoria sa spre Lună. Noi toți eram foarte mîhniți de un asemenea sfîrșit...

După două luni a trebuit să-l internăm într-un spital de psihiatrie. Lipseam din oraș în ziua cînd îl duseseră acolo, însă Joe, care se afla de față, mi-a trimis după aceea o scrisoare amănunțită.

„Se pare că-i place acolo — îmi scria el — a căpătat mai multă stăpînire de sine, privirea îi e cu mult mai liniștită”.

Trebuie să spunem că în ultima vreme ochii lui Charley semănau cu cei ai unui animal sălbatic hăituit. „Îmi pare bine — încheia scrisoarea Joe — că, în sfîrșit, prietenul nostru s-a descotorosit de femeia aceea!...”

Două săptămîni mai tîrziu, m-am dus și eu la spital în vizită la Charley. Stătea într-un pat pliant cu pereți de sticlă. Lîngă el se agita nerăbdătoare Dorothy cea cu ochi mari și senini. Am rămas — trebuie s-o mărturisesc — uimit, găsind-o acolo, deoarece fusesem ferm încredințat că prietenul meu scăpase definitiv de ea.

Charley avea înfățișarea unui nebun. Cum mă văzu, începu să-mi povestească basmul său. Dorothy nu-l întrepucea și el ajunsese curînd la momentul cînd în timpul

zborului spre Lună întâlnise pe omul semănând cu Moș Crăciun, care cu un gest îi porunci să se oprească.

— El zbura cu un avion construit, de asemenea, din fire telefonice, spuse Charley. Eu am aterizat pe o piatră servind drept semn de frontieră...

— Dar nu-i adevărat, dragul meu, îl întrerupse Dorothy. Tu ai aterizat pe un nor. În cer nu există nici o piatră de frontieră, nici un fel de semn de graniță. Nu există și nici nu poate să existe! Tu ai aterizat pe un nor!...

Charley oftă din greu și, întorcându-se anevoie în pat, mă privi cu jale în ochi.

Și Dorothy se uită la mine cu zîmbetul ei cuceritor.

— Charley greșește întotdeauna povestind întâmplarea asta! exclamă ea.

**În românește de:
IACOB BABIN**

CORBUL ȘI PRIVIGHETOAREA

În vremuri de mult apuse, un corb se îndrăgosti de o privighetoare. El o văzuse zburînd pe lângă cuibul său spre nord în fiecare primăvară și spre sud în fiecare toamnă și stabilise că era o bucătică bună. Observase că ea o lua spre nord în fiecare an, în compania altor domni, dar nu acordă nici o importanță faptului că domnii aceia aveau toți penajul la fel de frumos colorat. „Oricine poate să o păcălească”, zise el. Așa că se duse la nevastă-sa și-i mărturisi că se îndrăgostise de o privighetoare dezghețată și zglobie. Ii mai spuse că vrea să divorțeze și nevastă-sa consimți pur și simplu, deschizîndu-i ușa și dîndu-i pălăria. „Să nu vii plîngînd la mine după ce îți dai papucii”, remarcă ea. „Pasagera aia de sezon, n-are creier. Nu știe să gătească și să coasă. Registrul ei de sus sună ca un tramvai în viraj. Poți afla din orice enciclopedie că cea mai înțeleaptă pasăre e corbul, sau cel puțin așa era, pînă în ziua în care te-ai născut tu”. „Taci”, zise corbul, ești doar o femeie geloasă”. I-a întins cîțiva dolari. Poftim, zise, du-te și cumpără-ți niște smacuri.

Arăți ca fundul unui ceainic vechi". Și plecă să caute privighetoarea.

Era primăvară și o întâlni în drum spre nord cu un însoțitor pe care nu-l mai văzuse niciodată. Corbul opri privighetoarea și își pledă cauza — sau să zicem, își cauză pledoaria? În orice caz o curță cu o voce aspră și ruginită care ei îi provocă un râs vesel. „Ai un glas ca o jaluzeă bătrână”, îi zise ea pocnind din degete spre el. „Sînt mai mare și mai puternic decît domnul — prietenul tău, se strădui corbul. Am un vocabular mai bogat decît el. Și toate privighetorile din țară nu ar putea nici măcar să ridice porumbul din cuibul meu. Sînt un paznic bun și în caz de pericol vocea mea poate fi auzită la mai multe mile depărtare”. „Nu văd cum toate astea ar putea interesa pe altcineva decît pe o cioară”, răspunse privighetoarea și rîse de el și își continuă drumul spre nord. Însoțitorul îi întinse corbului cîteva monezi. „Poftim, zise, du-te și cumpără-ți o scurtă sau ceva. Arăți ca fundul unui ibric de cafea, vechi”.

Corbul zbură trist înapoi la cuibul său, dar nevasta nu era acasă. Văzu un bilet prins de ușa de la intrare: „Am plecat cu Bert, scria pe bilet, vei găsi niște arsenic în dulăpiorul cu medicamente”.

Morala: „De ce m-ați dat de lingă voi...”

În românește de:
ZORIN DIACONESCU

S-a născut la Indianapolis, în 1922. Studii universitare de biochimie și antropologie. Lector la Universitatea din Iowa și la Universitatea Harvard. Scribe romane: „**Pianul mecanic**“ (1951), „**Sirenele de pe Titan**“ (1959), „**Mama noapte**“ (1961), „**Leagănul pisicii**“ (1963), „**Fii binecuvîntat, domnule Rosewater sau Nu strica orzul pe giște**“ (1965 — tradus în românește), „**Abatorul Cinci sau Cruciada copiilor — Un dans obligatoriu cu moartea**“ (1969 — tradus în românește), „**Hrăna campionilor**“ (1973), „**Comedie bufă sau Adio singurătate**“ (1976), „**Pescărușul**“ (1979); piese de teatru: „**La mulți ani, Wanda June**“ (1970); povestiri: „**Bun venit în casa maimuțelor**“ (1968). În 1970, Institutul Național pentru Artă și Literatură (al cărui membru este) îi conferă Premiul pentru literatură.

Preocupat de viitorul și destinele omenirii, Kurt Vonnegut jr., abordează — deseori cu mijloacele „science-fiction“-ului — o problemă de interes general, de strîngătoare actualitate. Povestirea „**Miine și poimiine și răspomiine...**“ ce încheie volumul „**Bun venit în casa maimuțelor**“, prezintă un univers alienat de factorul irațional din progresul tehnico-științific, fiind un avertisment, un veritabil semnal de alarmă ce face apel la conștiința cititorului, la discernămintul și simțul său de responsabilitate.

MIINE, ȘI POIMIINE, ȘI RĂSPOIMIINE...

Totul se petrecea în anul de grație 2158. Lou și Emerald Schwartz vorbeau în șoaptă pe balconul apartamentului aparținînd familiei lui Lou, situat la etajul 76 al Clădirii 257 din Alden Village, un cartier al New York-ului ce se întindea pe locul ocupat odinioară de Southern Connecticut. Cînd Lou și Emerald s-au căsătorit, părinții lui Em susțineau printre lacrimi, că mariajul va dura doar cîteva luni; dar acum, Lou avînd o sută doisprezece ani și Em nouăzeci și trei, trebuiau să admită că se descurcaseră totuși destul de frumușel.

Em și Lou însă, nu erau scutiți de necazuri, și de-aceia se aflau pe balcon, în aerul rece al nopții.

— Cîteodată simt că înnnebunesc, că-mi vine să mă duc și să distrug anti-gerasonul* ăsta al lui, spuse Em.

— Asta ar fi ceva împotriva naturii, replică Lou, ar fi o adevărată crimă. Și apoi, dacă ne-ar prinde meșterind ceva cu medicamentul nu numai că ne-ar dezmoș-

* Medicament contra îmbătrînirii (N.t.)

teni, dar ne-ar frînge și gîtul. Nu înseamnă că dacă are o sută șaptezeci și doi de ani, Gramps nu-i zdravăn ca un taur.

— Împotriva naturii? Cine mai știe cum arăta natura? Of, doamne, nu cred c-aș avea vreodată puterea să-i distrug anti-gerasonul sau să-l vatăm în vreun fel, dar nu poți să nu te gîndești că Gramps nu ne-ar părăsi nicio dată dacă n-ar fi puțin „ajutat”. Sîntem așa de înghesuiți că nici măcar nu ne putem învîrți și Verna-și dorește atît de mult un copil. Bătu cu ciudă din picioare. Mi-e silă să-i mai văd fața aia zbîrcită de riduri și cum stă în singura cameră separată din casă, și în cel mai bun scaun, și mănîncă cea mai bună mîncare, și alege ce vrea el la televizor, și dispune de viața fiecăruia după cum îi vine lui chef, tot schimbînd testamentul ăla nenorocit.

— Ei, totuși, spuse Lou cu glas mohorît, cum-necum, Gramps este capul familiei. Și sigur că e plin de riduri. Avea deja șaptezeci de ani cînd s-a inventat anti-gerasonul. O să plece, Em, ai să vezi. Dă-i numai puțin răgaz. O să-și încheie el socotelile. Știu că-i greu de suportat, dar ai răbdare. N-o s-ajute la nimic dacă-l enervăm. Și, oricum, o ducem mai bine ca oricare pe canapeaua din sufragerie.

— Cît timp crezi c-o să mai dormim noi pe canapea? În curînd o să-și găsească un nou favorit. Recordul cel mai mare a fost de două luni, nu-i așa?

— Mom și Pop au fost campionii, din cîte-mi amintesc.

— Cînd o să moară, Lou? Crezi tu c-o să vrea el asta?

— Știi doar, că zice tot timpul c-o să renunțe la anti-gerason, imediat după ce-o să vadă la televizor Raliul de cinci sute de mile.

— Ei, da, și înainte zicea de Olimpiade, și mai'nainte de nu știu ce serial, și mai'nainte erau Alegerile prezidențiale, și mai'nainte, dracu, mai știe ce. E un simplu pretext, de cincizeci de ani auzim asta. Nu cred că vom mai apuca vreodată o cameră separată sau să mîncăm ceva numai al nostru.

— Foarte bine — consideră-mă un ratat! Ce-ai vrea să fac? Muncesc de mă spetesc de dimineața pînă seara, dar totul se reține pentru pensia și ocrotirea bătrîneții.

Și chiar dacă n-ar fi taxele astea, unde crezi tu c-am găsi o cameră liberă de închiriat? În Iowa, poate. Sau te pomeni că ți-ar place în mahalalele Chicago-ului?

Em își încolăci brațele de gâtul lui:

— Lou, dragule, nu te-am considerat niciodată un ratat. Toată lumea știe că nu ești. Doar că n-ai avut norocul să fii cineva sau să realizezi ceva din pricină că Gramps și cei din generația lui nu vor să moară sau să-i lase pe alții să le-o ia înainte.

— Ai și tu dreptate, se întunecă Lou la față. Dar, nici nu poți să-i condamni. Gîndește-te cum o să procedăm și noi la vîrsta lor. Crezi c-o să renunțăm la anti-gerason?

— Cîteodată îmi doresc să nu se fi inventat pe lume anti-gerasonul ăsta! se înfierbîntă Emerald. Sau să fie foarte scump ori greu de obținut, nu din pămînt și păpădie. Și oamenii să moară obișnuit, așa cum se strică ceasurile, fără să protesteze. Nu să decidă singuri cît timp să trăiască. Ar trebui să existe o lege care să interzică vînzarea medicamentelor indivizilor de peste o sută cincizeci de ani.

— Nici să nu te gîndești la așa ceva, cu toți banii și voturile bătrînilor. O fixă strîns cu privirea. Tu ai fi gata să mori, Em?

— Pentru Dumnezeu, Lou! Cum poți să mă-ntrebi una ca asta? N-am nici măcar o sută de ani. Își plimbă ușurel palmele pe obrazul rumen și tineresc, de parcă ar fi vrut o confirmare. Cei mai frumoși ani ai vieții nu i-am trăit încă. Mă mai așteaptă atîtea! Și totuși, n-aș putea jura că împlinind o sută cincizeci de ani n-o să vărs anti-gerasonul în chiuvetă și n-o să ies din cameră cu zîmbetul pe buze.

— Bine, bine, Em, sînt convins de asta. Toți spun așa. Dar cîți au făcut-o într-adevăr?

— Păi, a fost și individul ăla din Delaware...

— N-ai obosit să-mi tot zici de el? Doar s-a întîmplat acum cinci luni.

— Ei, bine, atunci Gramma Winkler, chiar aici, în clădirea asta.

— Știi, doar, c-a lovit-o metroul.

— Așa a ales ea să moară.

— Și-atunci cum explici cele șase flacoane de anti-gerason găsite asupra ei?

Emerald clătină istovită din cap și-și acoperi ochii:

— Nu știu, nu știu, nu știu, nu mă mai chinui atîta! Tot ce pot să-ți spun este că trebuie să facem ceva. Oftă din adîncul sufletului. Cîteodată mă gîndesc că mai bine-ar fi lăsat niște boli să mai bîntuie pe-aici, să mă molipsească și eu, să mă-ntind în pat și să uit de toate. Prea mulți oameni! strigă ea și cuvintele se izbiră de pereții de beton ai zgîrie-norului și se stinseră în hăul de dedesubt al curții interioare.

Lou își lăsă brațul pe umerii ei, plin de tandrețe:

— Hai, dragostea mea, știi că nu pot să te văd cum te chinui.

— Măcar dacă am fi avut o mașină, așa cum aveau oamenii pe vremuri. Am fi ieșit și noi undeva, să mai scăpăm de îngheșuială. Doamne, ce timpuri erau!

— Da... pînă ce-au irosit tot metalul.

— Ne-am fi urcat și Pop ar fi condus pînă la stația de benzină și-ar fi zis: „Plinul!”.

— Așa era... pînă să se fi consumat toată benzina!

— Da, și ne-am fi plimbat fără griji la țară...

— Totul pare de basm acum, nu-i așa, Em? Greu îți mai vine să crezi că într-adevăr au existat acele spații libere între orașe.

— Și cînd ni s-ar fi făcut foame, am fi găsit un restaurant, am fi intrat și-am fi zis: „Un grătar și cartofi prăjiți, vă rog!”, sau „Cum e tocănița de purcel, astăzi?”. Și-și linse buzele și ochi-i străluciră de poftă.

— Mm, da' un hamburger nu ți-ar fi plăcut?

— Mmm!

— Dacă cineva pe vremea aia ne-ar fi dat comprimate de alge, l-am fi scuipat între ochi, nu-i așa, Em?

— Sau comprimate de rumeguș.

Lou căuta cu încăpăținare să găsească latura bună a lucrurilor.

— Oricum, trebuie să recunoști c-au realizat niște pastile mai reușite; nu mai au gustul ăla de alge și de rumeguș cum îl aveau la început; și susțin că-s mai sănătoase pentru organism decît ceea ce mîncam noi înainte.

— Ba eu mă simțeam foarte zdravăn și atunci! izbucni Em cu îndărătnicie.

Lou ridică din umeri:

— Și totuși, îți dai seama că n-ar fi putut trăi pe lume douăsprezece miliarde de oameni dacă n-ar fi existat comprimatele de alge și de rumeguș. Este un lucru într-adevăr minunat, trebuie să recunoști, sau cel puțin așa zic ei.

— Ei zic primul lucru care le trece prin cap. Em închise ochii. Ți-aduci aminte de magazine, Lou? Cum vânzătorii îmbiau clienții să cumpere lucruri? Nu trebuia s-aștepți să moară cineva să poți obține un pat, un scaun, o sobă sau mai știu eu ce. Nu trebuia decît să intri — și gata! — cumpărai orice doreai. Frumos mai era înainte de a se fi terminat materiile prime! Eram copilaș pe-atunci, dar îmi amintesc foarte bine.

Deprimat, Lou păși fără astîmpăr spre marginea balconului și privi la stelele reci și strălucitoare cufundate în negura infinitului.

— Ți-aduci aminte cînd ne jucam de-a cosmonauții? „Nava șaptesprezece, direcția Marte, decolează de pe rampa doisprezece. Toată lumea la bord! Călătorii sînt rugați să nu-și părăsească locurile. Zece secunde... nouă... opt... șapte... șase... cinci... patru... trei... doi... unu... zero!”

— Ce să ne mai frămîntăm cu ce era pe Pămînt odată? rostii Em privind la stele împreună cu el. În cîtiva ani o să fim cu toții proiectați în spațiu să ne reluăm viața de la început pe o nouă planetă.

Lou oftă adînc.

— Atîta doar că trebuie să ai mulți bani ca să ajungi colonist pe Marte. Să fii proprietarul unei clădiri de două ori mai mare decît Empire State Building. Și pentru alte cîteva trilioane de dolari poți să-ți duci nevasta și cățelul. Asta va fi soluția viitorului pentru rezolvarea suprapopulației — emigrarea în Cosmos!

— Lou?

— Hm?

— Cînd e Raliul?

— Pe 30 mai.

Em își mușcă buza:

— Nu trebuia să-ntreb, nu-i așa?

— Știu și eu?... Toți din casă s-au mai interesat o dată, ca să fie siguri.

— Nu vreau să fiu groaznică, Lou, dar trebuie din cînd în cînd să vorbești lucrurile astea, simți nevoia să te mai descarci.

— Nu-ți fă griji. Te simți mai bine acum?

— Da — și n-am de gînd să-mi mai pierd cumpătul și vreau să fiu drăguță cu el, așa cum știu eu.

— Iat-o, în sfîrșit, pe adevărata mea Em!

Își îndreptară umerii, zîmbiră cu curaj și intrară în casă.

Gramps Schwartz, cu bărbia sprijinită pe mîinile ce țineau strîns mînerul bastonului, privea irascibil la ecranul de doi metri ce domina întreaga încăpere. Crainicul rezuma ultimele știri. La fiecare treizeci de secunde, Gramps lovea podeaua cu vîrfurile bastonului și striga: „La dracu! Am mai auzit asta și-acu' o sută de ani!”.

Emerald și Lou, intrînd de pe balcon trebuiră să se așeze pe rîndul din fund, în spatele familiei lui Lou: mama și tata, fratele și cumnata, fiul și nora, nepotul și soția, nepoata și soțul, strănepotul și soția, vărul și soția, vărul de-al doilea și soția, vara de-a treia și soțul, vărul de-al treilea și soția și bineînțeles Gramps, care stătea în fața tuturor. Toți, cu excepția lui Gramps, care era puțin ofilit și încovoiat, păreau, după standardurile anti-gerasonului, să aibă aceeași vîrstă — undeva între douăzeci și treizeci de ani.

„Între timp”, spunea crainicul, „Primăria din Bluffs, Iowa, continuă să fie amenințată de o cumplită tragedie. Dar cei două sute de voluntari refuză să-și piardă speranța și sapă cu toate eforturile pentru a-l salva pe Elbert Haggdorn, o sută șaptezeci și trei de ani, blocat de două zile într-o...!”

— Mi-ar place ceva mai vesel, șopti Emerald lui Lou.

— Liniște! strigă Gramps.

„Dr. Brainard Keyes Bullard”, spunea comentatorul, „președintele Colegiului Wyandotte, a anunțat astă-seară că majoritatea bolilor nu pot fi explicate datorită rămi-

nerii în urmă a cunoștințelor despre corpul omenesc, față de cunoștințele asupra mediului înconjurător”.

— La dracu! strigă Gramps. Am mai auzit asta și acum o sută de ani!

„Astă-seară, la Maternitatea Municipală din Chicago, are loc o aniversare specială. Invitatul de onoare este Lowell W. Hitz, zero ani. Hitz s-a născut astăzi dimineață fiind al 21-lea milion ca număr de ordine în registrul spitalului”. Pe ecran apăru micuțul Hitz care scîncea de mama focului.

— La dracu! murmură Lou. Am mai auzit asta și acum o sută de ani!

— Cine a-ndrăznit să vorbească? urlă Gramps. Őpri televizorul și toți descendenții îl urmăreau cu privirile îngrozite.

— Tu, de-acolo.

— N-am vrut să spun nimic cu asta, bunicule, îngăimă Lou.

— Adă-mi testamentul! Știi unde este. Știți cu toții unde este. Hai, mai repede!

Lou încuviință mohorît și se porni trecînd prin hol spre dormitorul lui Gramps, singura cameră separată din apartamentul familiei Schwartz. Celelalte încăperi erau baia, sufrageria și culoarul fără geam, care inițial servise drept loc de luat masa, și care se termina la unul din capete cu o chicinetă. Pe culoar și în sufragerie se găseau șase saltele, patru saci de dormit și canapeaua rezervată celui de-al unsprezecelea cuplu, favoriții de moment ai bătrînului.

Pe biroul lui Gramps se afla testamentul, unsuros, cu colțurile răsucite, găurit și împinzit de sute de completări, rezilieri, acuzații, condiții, atenționări, sfaturi și cugătări personale. De fapt, documentul era un jurnal întins pe o perioadă de cincizeci de ani, totul îngrămădit pe două foi — o mărturie prescurtată a unei strădanii de zi cu zi. Astăzi, Lou urma să fie dezmoștenit pentru a unsprezecea oară și probabil că cel puțin șase luni de purtare impecabilă trebuiau să se scurgă pentru a-și recîștiga drepturile pierdute.

— Băietel strigă Gramps.

— Imediat, bunicule.

Lou intră grăbit în cameră aducînd testamentul.

— Un stiloul ceru Gramps.

Imediat i se oferă unsprezece stilouri, cite unul de la fiecare cuplu.

— Nu ăsta care curge, spuse el, dînd la o parte stiloul lui Lou. A, uite, unul bun. Bravo, Willy!

Și acceptă stiloul lui Willy. Aceasta era ofranda pe care fiecare în parte aștepta să i-o facă lui Gramps, iar acesta s-o primească. Willy, tatăl lui Lou, devenea deci noul favorit.

Willy, care părea aproape la fel de tînăr ca și Lou, deși avea o sută patruzeci și doi de ani, putu cu greu să-și ascundă bucuria. Privi cu timiditate la canapeaua care devenise acum a lui și de pe care Lou și Emerald trebuiau să se mute înapoi, pe culoar, în cel mai rău loc, lîngă ușa camerei de baie.

Spectacolul se desfășura după legi deja cunoscute. Incruntîndu-se și plimbîndu-și degetul sub fiecare rînd, de parcă vedea testamentul pentru prima oară, Gramps citi cu un glas tare, amenințător și monoton, ca basul unei orgi de catedrală:

„Subsemnatul Harold D. Schwartz, domiciliat în Clădirea 257 din Alden Village, New York City, declar acest document ca fiind ultimul meu testament, și prin urmare, toate dispozițiile și hotărîrile luate pînă la această dată, își pierd valabilitatea. Își suflă nasul, plin de importanță, și continuă, fără să piardă nici un cuvînt, făcînd multe repetiții pentru a accentua pasajele mai importante, cum erau de exemplu specificațiile foarte amănunțite legate de înmormîntare.

Cînd le isprăvi de citit pe toate, Gramps era atît de emoționat, încît Lou spera ca bătrînul să nu-și mai aducă aminte de ce a cerut testamentul. Însă Gramps își reveni repede și după o întîrziere de un minut, începu să scrie și să vorbească în același timp. Lou putea rosti cuvintele pe dinafară, de atîtea ori le auzise pînă atunci.

„Cu inima plină de amărăciune părăsesc această vale a plîngerii ca să-mi port pașii spre un tărîm mai binecuvîntat. Am avut multe dezamăgiri, dar cea mai adîncă durere mi-a pricinuit-o...” Își îndreptă privirea spre asistentă, încercînd să-și amintească cine era vinovatul.

Toți se uitară incurajator la Lou, care ridică mina plin de resemnare.

Gramps încuviință și sfârși fraza: „strănepotul meu Louis J. Schwartz”.

— Nepot, bunicule, spuse Lou.

— Nù mai despica firul în patru. Și-așa ești destul de vinovat, spuse Gramps, dar făcu totuși modificarea. Peroră apoi fără întrerupere pe tema dezmoștenirii, specificînd în încheiere că Lou se făcuse vinovat de lipsă de respect și obraznicie.

Gramps continuă cu următorul paragraf — care, la date diferite, aparținuse fiecărui membru al familiei — din care șterse numele lui Lou, înlocuindu-l cu cel al lui Willy, pe care-l declară moștenitorul apartamentului și — recompensa cea mai teribilă la care putea aspira cineva — proprietarul patului dublu din dormitorul privat. „Așa!” încheie Gramps radiind de satisfacție. Șterse data de la sfîrșitul testamentului, înlocuind-o cu cea nouă, la care adăugă și ora exactă. „E timpul să ne uităm la Familia Mc Garvey,” adăugă el îndreptîndu-și privirea spre televizor.

„Familia Mc Garvey” era un serial pe care Gramps îl urmărea de o sută doisprezece ani, sau altfel spus, de pe vremea cînd avea șaiszeci de ani. „Ard de nerăbdare să văd ce se mai întîmplă”, spuse el.

Lou se îndepărtă de ceilalți și se așeză pe patul nenorocit de lîngă ușa camerei de baie. Dorea s-o simtă pe Em alături și se întreba pe unde putea să fie.

Ațipise cîteva clipe, cînd fu trezit brusc de cineva, care, vrînd să intre în baie, sărise neîndemînat pe el. Un moment mai tîrziu auzi un clipocit, ca atunci cînd torni un lichid în chiuvetă. Într-o străfulgerare a minții și-o imagină pe Em, la capătul nervilor, vîrsînd pe canal doctoria lui Gramps.

— Em? șopti el prin ușa. Nu auzi nici un răspuns și apăsă pe clanță. Aceasta opuse o oarecare rezistență, ca apoi cîrligul să cedeze și ușa să se dea în lături cu zgomot.

— Morty! icni Lou.

Mortimer, stră-strănepotul lui Lou, care tocmai se căsătorise și-și adusese soția acasă, în familia Schwartz, îl

privi pe Lou cu uimire și ură. Morty izbi ușa cu putere, nu înainte însă ca Lou să vadă ce avea în mână — flaconul de anti-gerason al lui Gramps, pe jumătate gol, pe care-l umplea cu apă de la robinet.

În secunda următoare, Morty părăsi baia uitându-se sfidător la Lou și trecînd pe lîngă el fără să rostească nici un cuvînt.

Sub impresia șocului, Lou nu mai știa ce să facă. Nu-l putea lăsa pe Gramps să ia doctoria diluată, dar pe de altă parte, dacă l-ar fi prevenit, Gramps ar fi creat așa o atmosferă, că pur și simplu ar fi fost de nesuportat.

Lou aruncă o privire în sufragerie și-i văzu pe toți, inclusiv pe Em, uitîndu-se liniștiți la serial. Se furișă apoi în baie, încuie ușa cît putu mai bine și începu să verse anti-gerasonul măsluit al lui Gramps. Intenționa să reumple flaconul cu anti-gerasonul din celelalte douăzeci și două de sticlute de pe etajeră. Flaconul însă conținea jumătate de galon și gîtul era foarte strîmt, așa că Lou, în tensiunea în care se afla, avu impresia că o să dureze secole pînă acesta o să se golească de tot. Și că mirosul, aproape imperceptibil, ca sosul Worcestershire, o să invadeze, prin gaura cheii și pe sub ușă, întregul apartament.

„Glog-glog-glog-glog”, susura monoton, prelingîndu-se pe canal. Deodată, dinspre sufragerie străbătură acordurile unei muzici, voci și scrișnete de scaune pe podea. „Și astfel se încheie”, anunța crainicul, „al 29 121-lea capitol din viața prietenilor dumneavoastră, familia Mc Garvey”. Pe hol se auziră zgomote de pași. Apoi cineva bătutu la ușă.

— Imediat, rosti Lou cu glas limpede. Disperat, scutură flaconul uriaș, încercînd să-l golească mai repede. Dar palmele alunecară pe sticla udă și flaconul se făcu țandări pe podea.

Ușa zbură în lături și Gramps privi incremenit la cio-buri și la Lou.

Lou aștepta încordat.

— Ei, băiete, articulă Gramps în cele din urmă, se pare că trebuie să faci nițică ordine.

Si atît. Se întoarse, croindu-și drum printre familia strînsă ciorchine și se încuie în dormitor.

Toți îl contemplară pe Lou în tăcere pentru încă o clipă, ca apoi să se împrăstie grăbiți în sufragerie, de parcă o vină cumplită ar fi planat asupra lor dacă ar fi continuat să se uite. Morty mai zăbovi puțin, aruncându-i lui Lou o privire batjocoritoare. Apoi se îndreaptă și el spre sufragerie lăsînd-o pe Emerald stînd în prag.

Lacrimile îi invadaseră obrazii.

— O, prostuțul meu, nu te mai uita așa. E vina mea. Eu te-am împins să faci asta.

— Nu, tu chiar că n-ai nici o vină. Zău, Em, eu tocmai...

— Nu trebuie să-mi explici nimic, dragul meu. Sînt de partea ta orice s-ar întîmpla.

Îl sărută pe obraz și-i șopti la ureche:

— N-ar fi fost o crimă, iubitule. N-ar fi fost un lucru atît de cumplit. L-ar fi pregătit doar, pentru momentul cînd l-ar fi luat Dumnezeu. Și el l-ar fi luat de mult.

— Ce-o să se-ntîmple acum, Em? Ce-o să-i mai coacă mintea? rosti Lou cu glas sumbru.

Lou și Emerald, cu sufletul la gură, au stat de veghe toată noaptea, așteptînd decizia lui Gramps. Dar din dormitorul sacru nu se auzea nici un sunet. Cu două ore înainte de ivirea zorilor, îi răzbi somnul.

La șase însă, fură în picioare, căci era timpul, ca cei din generația lor, să-și ia micul dejun în chicinetă. Nimeni nu le adresă nici un cuvînt. Aveau la dispoziție douăzeci de minute, dar reflexele erau atît de întîrziate din pricina nopții nedormite, că de-abia apucară să înghită de două ori din concentratul de alge tip-ou, că și trebuiră să cedeze locul celor din generația următoare.

Apoi, așa cum era obiceiul pentru ultimii dezmoșteniți, se apucară să prepare pentru Gramps micul dejun, pe care urmau să i-l servească la pat, pe o tavă frumos aranjată. Încercară să se prefacă nepăsători. Trecură cu bine și cel mai greu moment cînd trebuiau să aranjeze ouăle, costița și margarina — toate naturale — pe care bătrînul își cheltuia întreg venitul.

— Să știi, începu Emerald, că n-am de gând să intru în panică, pînă nu sînt sigură că există un motiv întemeiat.

— Poate că n-a înțeles exact ce-am spart, încercă Lou să-și dea curaj.

— Și poate crede că era ceasul tău de cristal, își dădu cu părerea Eddie, fiul lor, în timp ce-și făcea de lucru plictisit cu niște concentrat de rumeguș tip-prăjitură.

— Te rog nu fi sarcastic cu tatăl tău, îi făcu observație Em, și nu mai vorbi cu gura plină.

— Mi-ar place să văd pe cineva că mănîncă din porcăria asta și nu spune nimic, răspunse Eddie, care avea șaptezeci și trei de ani. A cam sosit timpul să-i duceți lui Gramps micul dejun, adăugă el uitîndu-se la ceas.

— Da, ai dreptate, îngăimă Lou cu voce slabă. Hai, Em, adu tava.

Și porniră încet, zîbind curajos, spre ușa dormitorului, în fața căreia toate neamurile, cu fețele prelungite, se îngrămădeau la oarecare distanță.

Em ciocăni la ușă.

— Gramps, strigă cu voce cristalină, ma-sa e gata!

Nu se auzi nici un răspuns și ea ciocăni din nou, mai tare.

Ușa cedă sub apăsarea degetelor ei. În mijlocul încăperii, patul cu baldachin, larg și moale și adînc, simbolul dragostei și recunoștinței supreme la care rîvnea fiecare din familia Schwartz, era gol.

Un sentiment al morții, la fel de străin ca filosofia lui Zoroastru sau cauzele răscoalei cipailor, le amuți glasurile și le încetini bătăile inimilor. Copleșiți de teamă și evlavie, moștenitorii începură să-l caute cu prudență pe sub mobile și după draperii, pe Gramps, părintele neamului. Dar nu găsiră decît un bilețel, pe noptieră, sub un prespapier — o amintire de la cel de-al 2 000-lea Tîrg Internațional. Lou citi cu voce șovăielnică:

„Cineva pe care l-am adăpostit, și l-am îngrijit, și l-am învățat ce-am știut eu mai bun s-a întors împotriva mea precum un cîine hain și mi-a diluat anti-gerasonul, sau a încercat s-o facă. Eu nu mai sînt tînăr. Nu mai pot îndura povara grea a vieții așa cum făceam altădată. Așa că, după experiența amară din noaptea trecută, îmi iau rămas bun de la voi. Grijile acestei lumi vor cădea ca

niște spini uscați, iar eu voi cunoaște pacea. Cînd veți găsi acest bilețel, eu voi fi deja plecat”.

— Săracu’, spuse Willy îndurerat, n-a mai apucat să vadă rezultatele Raliului de 500 de mile.

— Și nici Actualitatea Internațională, adăugă Eddie.

— Și nici dacă d-na Mc Garvey o să-și recapete vederea, oftă Morty.

— Mai e încă ceva, spuse Lou și citi cu voce tare:

„Eu, Harold D. Schwartz, declar prezentul act ca fiind ultimul meu testament și prin urmare revoc și declar nule toate hotărârile anterioare luate pînă la această dată”.

— Exclus! strigă Willy. Un nou testament!

„Hotărăsc”, citi Lou mai departe, „ca toate bunurile mele, indiferent de natura lor, să fie stăpînite în comun, de toate generațiile, în mod egal”.

— Înseamnă că toți am cîștigat partida, acoperi Lou glasurile celorlalți.

Ochii tuturor se întoarseră instantaneu spre pat.

— În mod egal? întrebă Morty.

— De fapt, spuse Willy, care era acum cel mai bătrîn, totul va fi ca după vechiul sistem, în care bătrînii luau hotărârile și...

— Ce să spun, îmi place grozav, interveni Em. Lou să aibă tot atît cît și tine, nu? Înțeleg ca asta să se refere la bătrînii activi. Tu care te învîrți pe-aici toată ziua așteptîndu-ți pensia și bietul Lou, care după o zi întreagă de muncă de-abia se mai ține pe picioare, și...

— Ce-ar fi să-i lăsăm pe cei care n-au avut parte niciodată de puțină intimitate să facă o mică excepție? se aprinse Eddy. Voi, cei mai în vîrstă, v-ați bucurat de viața personală în tinerețile voastre sau cînd erați copii. Eu însă m-am născut și am crescut în înghesuiala asta împuțită de pe hol! Ce-ar fi să...

— Sigur, spuse Morty, cu toții o ducem greu și mă doare inima pentru fiecare, dar ia să faceți luna de miere pe hol, ei, ce ziceți?

— Liniște! ordonă Willy. Cine mai deschide gura va petrece următoarele șase luni lîngă baie. Și acum ieșiți din dormitorul meu. Vreau să mă gîndesc.

O vază se sparse de perete la cîțiva centimetri deasupra capului său. În clipa următoare se iscă o busculadă cumplită, fiecare pereche luptîndu-se să le dea pe celelalte afară din cameră. Coalițiile se formau și se dizolvau în funcție de situație. Em și Lou fură aruncați pe hol, unde îi organizară pe ceilalți ce avură aceeași soartă și se năpustiră cu toții înapoi spre dormitor.

După două ore de luptă fără vreun deznodămînt decisiv, polițiștii pătrunseră în apartament.

În următoarea jumătate de oră, mașini ale poliției și ambulanțe încărcară tot neamul Schwartz, iar apartamentul rămase liniștit și spațios.

O oră mai tîrziu, imagini din ultimele faze ale scandalului fură transmise celor 500 000 000 de telespectatori de pe Coasta de Est, ce urmăreau plini de încîntare.

În liniștea apartamentului de trei camere al familiei Schwartz, de la etajul 76 al Clădirii 257, televizorul fusese lăsat deschis. Încă o dată încăperea răsună de strigătele, gemetele și bufniturile încăierării, de astă dată transmise inofensiv prin aparat.

Lupta apăru și pe ecranul televizorului din secția de poliție unde Schwartzii și polițiștii urmăreau cu interes profesional.

Em și Lou se aflau în celule, întinși liniștiți pe paturile de campanie.

— Em, o strigă Lou prin despărțitură, nu-i așa că ai și o chiuvetă personală?

— Sigur că da. Chiuvetă, pat, lampă. Și cînd te gîndești că tînjeam după dormitorul lui Gramps. Ce nerozil. Oare cît o să țină asta?

Întinse palma înainte:

— Pentru prima oară în patruzeci de ani, dragule, nu-mi tremură mîna.

— Ține pumnii strînși, Em, avocatul încearcă să ne obțină un an.

— Ehei, spuse Em, visătoare, mă întreb cite sfori trebuie să tragi ca să nu-ți bage pe altul în celulă.

— Liniște! se răsti gardianul. Or vă dau pe toți afară. Și ăla care nu-și ține gura și răspîndește zvonul de cît e de bine aici în închisoare, s-a lins pe bot. Aici nu mai intră.

Prizonierii amuțiră imediat.

Sufrageria din apartamentul familiei Schwartz se întunecă o secundă, după ultima scenă a scandalului, ca apoi, pe ecran să apară figura strălucitoare a crainicului:

„Dragi telespectatori, am pentru dumneavoastră un mesaj special, transmis de către inventatorii anti-gerasonului, un mesaj adresat tuturor celor ce au peste o sută cincizeci de ani. Vă simțiți handicapați datorită ridurilor, rigidității încheieturilor, decolorării sau căderii părului? Ei bine, de aici înainte nu veți mai suferi, nu veți mai fi complexați.

După ani de cercetări, știința medicală a inventat acum Super-anti-gerasonul! În cîteva săptămîni, da, da, săptămîni, veți arăta și vă veți simți la fel de tînăr ca stră-stră-strănepoții dumneavoastră! Credeți poate că va trebui să plătiți 5 000 \$? Ei bine, vă înșelați. Super-anti-gerasonul cu eficiență garantată vă va costa cîteva dolari pe zi. Costul mediu pentru redobîndirea strălucirii și prospețimii tinereții va fi mai mic de cincizeci de dolari.

Vreți un eșantion de probă? Scrieți-vă numele și adresa pe o carte poștală în valoare de un dolar și expediați-o cu destinația „Super”. Căsuța poștală 500 000, Schenectady, N.Y. Ați reținut? Repet, „Super”, „Căsuța...”.

Cuvintele crainicului erau subliniate de scîrțîitul stiloului lui Gramps, acela pe care Willy i-l dăduse cu o seară în urmă. Se întorsese cu cîteva minute mai înainte dintr-o escapadă de la cîrciuma „Idle Hour”, situată vizavi de Clădirea 257. Nu era el omul care să renunțe așa de ușor! Chemase o femeie să facă curățenie și angajă cel mai bun avocat din oraș să le obțină descendenților săi o condamnare îndelungată. Gramps mutase canapeaua în fața televizorului ca să poată viziona dintr-o poziție mai comodă. Era un lucru la care visa de mulți ani.

„Schen-ec-ta-dy”, silabisi el. „Am reținut”. Fața i se modifică vizibil. Musculatura se relaxase, dezvăluind amabilitate și calm sub ceea ce mai înainte fusese crispate și nervi. Ca și cum eșantionul de Super-anti-gerason sosisse deja. Când ceva îl amuza la televizor, zîmbea cu ușurință. Ce frumoasă era viața! Avea timp acum să vadă și Raliul, și Actualitatea internațională, și serialul, și...

În românește de:
VIORICA MIRCEA

S-a născut la Frankfurt pe Oder în 1920. A fost mai mulți ani muncitor calificat, urmînd după 1945 o facultate muncitorească devenind „Neulehrer” (profesor nou). Debută relativ tîrziu (1972) cu culegerea de povestiri „Călătorie de vară”. Este cunoscut cititorilor noștri prin volumul „Tot felul de întîmplări nemaipomenite” — în care este inclusă și nuvela „Tunelul antifantomă” — tradus în românește în 1983.

La Weller, realul se întrepătrunde cu fantasticul, situațiile și personajele sale evoluînd spre un comic succulent și grotesc ce merge pînă la absurd. În povestirea „O întîmplare nemaipomenită”, hotărîrile prost înțelese, excesul de zel speculat la maximum, naivitatea abil manevrată în atingerea unor scopuri carieriste, devin ținta unei satire incisive, care, prin demascare și condamnare, se vrea un factor moralizator.

O ÎNTÎMPLARE NEMAIPOMENITĂ

Dacă ne-am închipui că zburăm cu un avion peste acea țară, atunci survolarea n-ar dura decît cîteva minute. De sus am zări doar fugitiv capitala, în schimb n-am vedea în nioi un caz muzeul din centrul acesteia, deși — trebuie s-o spunem de la început —, el constituie adevărata inimă a țării.

Nu era nicidecum un muzeu gigantic, iar la începutul istorisirii noastre era alcătuit doar dintr-o clădire cu un singur etaj. A fost însă înzestrat cu un nou director, domnul Schulze-Waldau. Într-adevăr, acest om putea fi privit drept trinitatea încarnată într-un învățat posedat de specialitatea lui, a patriotului generos și a înflăcăratului tribun al poporului. Din momentul intrării sale în funcție, el a muncit cu o pasiune aproape fanatică pentru a face din știința preistoriei pivotul gîndirii și activității întregii populații a țării. Spre a schița cel puțin un singur aspect al acțiunii Schulze-Waldau în domeniul public, trebuie menționat faptul că, în toate împrejurările, asemenea răposatului Cato în Senatul roman, el își încheia rostirile printr-un apel parcă turnat în bronz: „Nu întîmplător rimază ciobire cu moștenire, să punem mina pe sapă, pentru a ni-o însuși.”

Niciodată însă n-ar fi avut Schulze-Waldau acel succes triumfal despre care vom mai vorbi, dacă acțiunea directorului n-ar fi venit în întâmpinarea anumitor năzuințe privind dezvoltarea progresivă a conștiinței și dacă, încă de demult, nu ar fi existat cu adevărat, pe teritoriul respectiv, civilizații bogate, care prilejuiseră și anterior descoperirea unor mărturii valoroase. Întrucît terenul era astfel pregătit, avîntul general nu a întîrziat să se arate. Adevărate cohorte de colaboratori onorifici s-au prezentat la muzeu și în cele mai nebănuite locuri din țară s-au înființat cercuri și colective arheologice de muncă. Pretutindeni, în școli, cămine de bătrîni, întreprinderi (de exemplu și la cea de salubritate), studiul monumentelor îngropate în pămînt a devenit principala temă a discuțiilor și curînd regiunile în care nu se făcea nimic din punct de vedere arheologic au început să fie considerate drept înapoiate și ca trebuind să fie stimulate. Nu este nicidecum de mirare că directorul Schulze-Waldau se bucura de o prețuire crescîndă. Dovezile de apreciere în diferite forme, nu s-au lăsat așteptate și în cele din urmă numele lui a fost înscris în Cartea de Aur a capitalei. Presa a explicat unanim temeiul acestei cinstiri prin aceea că, datorită lui Schulze-Waldau, a luat naștere o nouă calitate a conștiinței sociale, care era denumită în mod admirativ arheologică, iar aceasta nu numai în limitele granițelor naționale.

Ținuta morală superioară a cetățenilor s-a abătut asupra muzeului printr-un flux crescînd al descoperirilor arheologice. Înainte de toate, era vorba de cioburi de lut, cu altă cuvinte rămășițe ale unor vase vechi. Să mărturisim, sub pecetea celui mai desăvîrșit secret, că tot ce arăta a metal era reținut de majoritatea arheologilor onorifici (nu e cazul să se dea procente), deoarece vestitele vremuri somptuoase de altădată făceau ca gîndurile să zboare spre aur, argint și nestemate. O comportare desigur deloc lăudabilă, care însă a avut un caracter cu totul marginal și de aceea nu trebuie amintită decît în treacăt.

Cioburile au fost prelucrate cu mare conștiinciozitate în muzeu. S-a desenat, s-a fotografiat, s-a interpretat și s-a publicat. Deoarece personalul de bază nu mai putea face față lucrărilor, au fost angajate forțe noi și întrucît

spațiul începuse să devină neîncăpător, în parcul vechii case patriciene au fost ridicate cîteva barăci. Între timp, Schulze-Waldau medita zi și noapte la o invenție care avea să se arate colosală. El făurea o baghetă magică arheologică.* Aparatul, prevăzut cu contoare, avea o antenă, care intra în vibrație atunci cînd era purtată deasupra unei porțiuni de sol ascunzînd mărturii preistorice. Dar asta nu era încă totul. Dispozitivul electronic al aparatului — de altfel foarte ușor —, indica în cîteva fracțiuni de secundă vechimea și apartenența, la o cultură sau alta, a obiectelor ascunse privirii. Cu greu se poate descrie avîntul nestăvilit produs în studiul țării de instrumentul amintit și — se poate spune fără înconjur — al traiului din epoca preistorică. Următoarea considerație ilustrează cel mai bine acest avînt. După încheierea lucrului, dar mai ales la sfîrșit de săptămînă, puteai vedea familii, grupuri de excursioniști, alpiniști, amatori de sporturi nautice, unități de poliție și armată detașate de la bază, profesori și copii pornind la țară, în căutare, cu aparatul detector încins pe spate. În fața automatelor de bilete se formau cozi imense, autobuzele erau supraîncărcate, drumurile erau blocate de mulțimea automobilelor, dar toată lumea avea ochi strălucitori, chipurile iradiau mulțumire, căci pe toți îi aștepta o pasionantă muncă de cercetare.

Este de prisos să descriem în amănunt cititorilor înzestrați cu imaginație, cum mișunau pretutindeni la țară drumeți cu baghete magice, cum se ridicau spre cer strigătele lor de bucurie, ori de cîte ori o baghetă de oțel începea să vibreze, cum oamenii alergau atunci din toate părțile, răscoleau cît ai clipi pămîntul pe hectare întregi și strîngeau cioburile cu chintalele. Înapoierea acasă era, e drept, destul de incomodă, trebuia oricum să te înghesui cu genți, rucsacuri sau chiar coșuri de rufe pline, în diferite vehicule, dar nicăieri nu se auzea vreun cuvînt de supărare. Iar dacă se iveau cineva cu un bagaj deosebit de voluminos, burdușit cu diferite obiecte descoperite, nu i se făcea nici o imputare la urcarea în tren sau

* Aluzie la vergelele utilizate de rbdomanți pentru identificarea surselor de apă sau a unor minereuri. (N.t.)

autobuz. Dimpotrivă, era întâmpinat cu ovații spontane. Grandioasa mișcare se finaliza la muzeu. A devenit necesar să se construiască, în fața clădirii, o rampă de descărcare din beton. Aici munceau cinci colegi robuști, mai târziu ajutați în activitatea lor de o bandă rulantă, pentru a transporta binecuvîntatele cioburi în interiorul muzeului. Acolo totul se desfășura după procedeul consacrat, pînă ce comorile își găseau odihna în depozitele tot mai pline.

Acum însă descrierea întâmplărilor nemaipomenite trebuie întreruptă fără întârziere, căci povestitorul se vede nevoit să lămurească unele probleme interne ale muzeului. S-a ajuns, în scurt timp, ca toate încăperile să fie ticsite. A devenit chiar necesar să se închidă sălile cu exponate, stivuindu-se și aici materialele descoperite, pînă la tavan. În această fază a desfășurării evenimentelor, a ieșit la iveală că, în situații complexe apar întotdeauna persoane șovăielnice, care nu sînt întru totul la înălțimea sarcinilor. În rîndurile personalului s-au ridicat voci — ce e drept, doar răzlețe — care cereau să se facă cunoscută populației situația așa cum este, fără nici un ascunziș. S-a sugerat că trebuie să se apeleze la rațiune, dîndu-i-se populației de înțeles că — după cum arătau respectivii — se impunea o restrîngere considerabilă a „extravagantei căutări de cioburi”. Cititorii culti și competenți știu desigur care era răspunsul. Cu toate acestea, să redăm, firește prescurtată, replica lui Schulze-Waldau: Ce să înțelegem oare prin „căutări extravagante de cioburi” și ce să înțelegem oare prin a face „cunoscută populației situația”? Ceea ce din păcate cîțiva bezmetici elucubrează și propun ar însemna — altfel spus — să defăimezi și să distrugi din nou minunata și unanim prețuita conștiință a locuitorilor. Oare cum poate cineva să se arate atît de lamentabil și sărac în idei? Ei, Schulze-Waldau, propune să rămînă totul cum a fost, să se continue calea validată de fapte, iar populația să poată scormoni mai departe, plină de entuziasm. (Schulze-Waldau se străduia adesea să se exprime într-un limbaj înduioșător și plin de culoare.) Ar fi de aceea cu totul greșit să se provoace ne liniște în opinia publică prin probleme specifice muzeului. Singura soluție justă pentru a face față anumitor

greutăți constă în a îndepărta pe ascuns (pentru a nu diminua avîntul general al căutătorilor) cioburile de prisos, acestea urmînd să fie scoase din muzeu și îngropate în locuri îndepărtate. După aceasta, celor descurajați le-a căzut, firește, vălul de pe ochi. Ei au înțeles și au mărturisit eroarea lor.

Și astfel s-a deschis un nou capitol în istoria muzeului. Schulze-Waldau a insuflat oamenilor săi o adevărată pasiune pentru misiunea lor înaltă și, spre onoarea cadrelor muzeale, acum din nou unite, s-a putut constata că fiecare a început această muncă plină de răspundere cu veritabilă bravură. A fost desfășurată, cu acest prilej, o inventivitate exemplară, pe care Schulze-Waldau a evidențiat-o în repetate rînduri.

Aici trebuie menționat în primul rînd așa-numitul Prieten al Rațelor. Numele este oarecum ciudat, dar nu a fost stabilit în cadrul muzeului, ci a fost atribuit colegului nostru de către presă. Într-o ediție de sîmbătă, la rubrica culturală a principalei gazete, s-a publicat o fotografie care-l înfățișa pe Prietenul Rațelor în picioare, alături de o salcie plîngătoare, pe malul Marii Bălți. De fapt, Prietenul Rațelor era un coleg încă tînr (pe nume S.), care — fiind dotat cu șiretenia trebuincioasă —, își pusese o perucă albă la o barbă încăruntită. Lîngă Prietenul Rațelor se afla un rucsac mare, umplut pînă la refuz, iar legenda fotografiei suna: Prietenul Rațelor (cu litere al-dine și spațiate, pe un rînd întreg). Zi de zi, cetățeanul S., care nu se mai număra acum printre cei mai tineri, veghează pe malul lacului nostru orășenesc și hrănește prietenii săi penazi — rațele. El aruncă un întreg rucsac de mîncare recunoscătoarelor păsări de apă, care apoi, sătule și mulțumite, încintă pe trecătorii aflați în plimbări recreative prin măcăitul și bătăile lor caraghioase din aripi. Atîta în ce privește ziarul.

Aproape că este puțin dureros să etichetezi frumoasa relatare despre dragostea de animale a lui S. drept incorectă. În realitate, Prietenul Rațelor nu imprăștia vreo hrană pentru locuitorii cu pene ai bălții, ci arunca în apă cioburi preistorice, mărunțite la dimensiunea unei fărîmituri. Din cînd în cînd și exclusiv pentru a camufla această strădanie meritorie, băga mina în buzunarele hainei, care

erau pline de resturi de piine și chifle, ademenind cu ele animalele flămînde.

Ajuns în acest punct al povestirii, cititorul lipsit de o experiență multilaterală se va întreba eventual: Ce rost are o asemenea mascaradă? Va fi desigur de acord cu considerentele ce urmează: naturii omenești nu-i priește să fie confruntată brusc cu stări de lucruri evidente, care să pună sub semnul întrebării cursul obișnuit al vieții. Reacții imprevizibile devin atunci probabile. Hai să zicem că Prietenul Rațelor ar fi fost recunoscut ca arheolog al muzeului în timp ce arunca cioburile; în ce lumină filantropică ar apare, în acest caz, activitatea, desigur, anevoioasă, a colegului S.? Și, din această pricină, trebuie acordată o înaltă prețuire strădaniei tuturor lucrătorilor muzeului, de a urma exemplul demn de laudă al Prietenului Rațelor. Activitatea lor nu poate fi, e drept, apreciată ca fiind creatoare; ei au fost lipsiți de titluri de onoare, precum cel atribuit Prietenului Rațelor. Merită însă a fi evidențiați atît unii bărbați, cît și unele femei. Astfel, colegul T., cunoscut dintotdeauna ca un iubitor al peșterilor, se alătura, ori de cîte ori era posibil, grupelor turistice care explorau faliile adînci din pămînt sau vechi mine părăsite. Cu gențile bine îndesate de valori ale culturilor preistorice, el se posta, purtînd pe chip o expresie binevoitoare, la intrările obiectivelor amintite. Cobora apoi, ca și ceilalți vizitatori, cu îmbrăcămintea de protecție adecvată, în interiorul muntelui. În funcție de condițiile de teren alerga sau se tîra înaintea conducerii grupului, rămînea alături pe nesimțite în urmă și zvîrlea în abisuri, fisuri și zone de prăbușire povara pe care și-o luase cu el. La capătul unor astfel de expediții extenuante, ieșea din nou la lumină, ușurat în cel mai propriu sens al cuvîntului, se grăbea să ajungă la muzeu și se pregătea pentru noi acțiuni. Un alt coleg, U., era stăpînit de pornirea năpraznică de a se cățăra pe pereți de stîncă. Și-ar fi putut înscrie numele în multe cărți de alpinism. Ceea ce am aflat despre activitățile lui T. în bizarele spații subpămîntene, se poate spune că înfăptuia temerarul U. pe formele de relief de la suprafață. Ajuns pe înălțimi escaladate cu trudă, arunca în hăuri și prăpăstii, unde foarte probabil nimeni nu pusese vreodată piciorul, conținutul de

acum lesne de presupus al bagajului său de munte. Experiența lui U. implică în mod necesar și o altă performanță excepțională a returnării cioburilor. Trebuie să consemnăm, cu o deosebită satisfacție, că această performanță a fost realizată mai ales de către femei. Ca inițitoare trebuie evidențiată colega E., care dobândise un frumos renume de planoristă și parașutistă. Această colegă înfrățită cu văzduhul și-a amintit de — pe nedrept — uitatul zbor cu balonul și a identificat în această disciplină sportivă, care constituia totodată un mijloc de transport, nebănuite posibilități de susținere a dificilei munci a muzeului. Zborul cu balonul implică, după cum se știe, încărcarea de balast, care mai târziu este aruncat. S-a confecționat în grabă un înveliș, s-au adus recipiente cu gaz, s-a montat un coș servind drept nacelă. După pregătiri care n-au durat decît puțină vreme, un balon gata de start se afla în curtea muzeului. Și iată că întregul personal s-a adunat; colega E., în echipament de pilot, s-a urcat în vehiculul aerian. Ea a verificat din nou cu competență sacii de balast umpluți ochi cu cioburi, dînd apoi semnalul de ascensiune. Echipa de deservire a aerostatului a slobozit sforile, și, în aplauzele asistenței, montgolfierul își luă zborul.

Un vînt prielnic îl duse departe și acolo colega E. începu să golească peste cîmpuri și păduri sacii atîrnați. Trebuie să atragem în mod special atenția asupra unei dificultăți deosebite. N-ar fi fost deloc exclus ca bunurile diverselor culturi să fie aruncate tocmai în capul sau înaintea picioarelor unor căutători înzestrați cu baghete magice. Colega E. trebuia de aceea să descopere mereu terenuri pustii, potrivite pentru aruncarea încărcăturii. Exista de aceea primejdia ca balonul să aterizeze înainte de vreme, în regiuni populate, cu saci încă nedeșertați. Pe de altă parte, colega E. era ispitită să arunce întregul balast dintr-o dată în locuri izolate, ceea ce ar fi avut ca urmare o nouă ridicare, bruscă și periculoasă, a balonului spre înălțimi. Mulțumită priceperii în ale zborului, ca și pasiunii pentru arheologie, de care colega E. a dat dovadă, ea a făcut față ireproșabil sarcinii ce i-a fost încredințată. O dată pe zi, ulterior chiar mai des, ea pornea în călătorie cu balonul.

În acest moment al istorisirii, să ne fie îngăduită o nouă întrerupere în urmărirea întâmplărilor uluitoare amintite. Cititorii înzestrați cu fantezie sînt desigur pe deplin capabili să-și imagineze viața care pulsa la muzeu, dar, din motive bine întemeiate, să schițăm încă o dată trăsăturile determinante ale tabloului. În fața clădirii — fluviul imens al căutătorilor, care își arătau reciproc cu mîndrie comorile, așteptînd răbdători preluarea lor la rampă; venind din clădire — fluxul colegilor mascați care (tocmai sosiți de la nou înființata cameră de machiaj) plecau, sub înfățișarea de pensionari, salariați la tramvaie, gropari, gunoieri ș.a.m.d. greu încărcăți, la acțiunea de returnare; deasupra clădirii — balonul care pe zi ce trece pleca mai des. Esențial în această privință este conștientizarea subtilului echilibru care luase naștere și reprezenta o premisă de bază pentru funcționarea exemplară a întregului proces. Acest echilibru era însă amenințat de primejdii, despre care vom vorbi în cele ce urmează.

Cioburile returnate de oamenii muzeului, în locurile alese cu perspicacitate și considerate drept absolut sigure, nu au rămas însă neidentificate. Purtătorii baghetelor magice le-au adulmecat și redescoperit în apă, pe pămînt și sub pămînt. Mai întîi a fost descoperit ascunzîșul simplu, dar deschizător de drumuri, al Prietenului Rațelor. Într-o bună zi, scafandrii sportivi, dotați cu baghete magice subacvatice, au observat că aparatele lor începuseră să semnalizeze. Au scormonit fundul mlăștinii, au găsit cioburile Prietenului Rațelor, și, din dimensiunea extrem de modestă a fragmentelor ceramice, au dedus că aici trebuie să fi existat în vechime un altar de sacrificiu al vaselor, unde acestea erau depuse sub forma unor sfărîmături anume mărunțite. Cuprinși de un entuziasm euforic, arheologii-scurfundători au adus la cunoștință administrației orășenești că tot fundul bălții mișună de mărturii ale trecutului. Drept urmare s-a luat o măsură care pune în evidență ce primejdioase alterări a putut să sufere echilibrul atît de lăudat mai înainte. Apa a fost scursă din baltă, fundul milos a fost excavat, totul a fost încărcat în camioane și expedit în convoi muzeului.

Personalul muzeului a deschis brusc ferestrele deoarece zgomotul asurzitor al basculantelor răsuna de parcă o

armată de tancuri s-ar fi apropiat de clădire. Uimirea s-a prefăcut aproape în groază, pe măsură ce vehicul după vehicul, descărca cu un plescăit infundat încărcătura sa neagră, mustind de apă. Cînd clădirea a ajuns să fie aproape complet împresurată de o masă imensă de mîl, ultima basculantă tocmai ajunsese în apropierea imediată a intrării. Șoferul a deschis ușa mașinii sale și a strigat cercetătorilor înmărmuriți, în maniera hazlie a oamenilor de la volan: „la te uită ce v-am adus: Și de mîine ne apucăm de bălțile din împrejurimi !”

Era lesne de înțeles că în muzeu s-a produs o mare agitație. După unele informații, nu încăpea nici o îndoială că locul unde făcuse returnarea Prietenul Rațelor fusese descoperit și că cioburile oferite de el drept „hrană” zăceau acum în noroiul din fața clădirii. Curînd deveni evident că și celelalte puncte de depozitare se vedeau a nu fi fost sigure. Ziarele difuzară vestea că mai multe puțuri de mină abandonate au fost din nou date în exploatare, fiindcă în ele s-ar fi reperat cioburi preistorice, care erau acum scoase la suprafață prin procedee miniere. Asaltul asupra rampei de descărcare a muzeului a luat proporții considerabile, iar întregul proces a fost îngreunat, mai ales că odată cu extragerea bunurilor culturale din ape și mine, erau de asemenea transportate la muzeu mari cantități de mîl și deșeuri.

Înțeleapta obște a cititorilor își va da desigur seama că istoria națională, cu o puternică pecete arheologică, se afla din nou într-o oarecare criză. Deși contradicțiile sînt pe deplin firești oricărei evoluții, s-au ridicat din nou, în mod semnificativ, în această etapă, acele glasuri sau mai bine-zis acele „glăscioare”. Ar trebui totuși...? Cunoaștem doar refrenul. Neabătut, Schulze-Waldau nu le-a dat nici o importanță. În schimb, a ordonat ca în curtea muzeului să se construiască o eficientă instalație de concasat minereuri. Uimirea întregului personal al muzeului s-a prefăcut în admirație cînd Schulze-Waldau a explicat cum aveau să procedeze în continuare. De acum înainte, precizase el, populația nu va mai avea prilejul să descopere și să furnizeze muzeului cioburile returnate. (Unii pretind că l-au auzit pe Schulze-Waldau șuierînd printre dinți: „O să le arăt eu ăloral”). Toate cioburile, a

continuat el, vor ajunge în viitor de pe rampă în concasor și vor părăsi din nou muzeul prefăcute în praf. În felul acesta, complicata returnare de tip vechi va fi evitată

După instalarea agregatului, directorul a împărțit personalul în trei brigăzi, care din acel moment au alimentat zi și noapte concasorul cu cioburi. La început, părea că nici această formă superioară a activității muzeale nu poate face față fluxului de materiale sosit din exterior. Mormanele de cioburi continuau să crească. După ce au fost însă aplicate diferite măsuri de raționalizare în deservirea concasorului, iar brigăzile au intrat în întrecere, s-a reușit să se recupereze treptat rămânerea în urmă. Într-o bună zi, munții de cioburi au început să se micșoreze. Se putea în sfârșit întrevădea că odată și odată vor dispărea cu totul. Colegi înzestrați cu talent economic au calculat cu precizie termenul și spre marea bucurie a tuturor s-a putut reduce durata respectivă cu douăsprezece zile. Și nu numai Schulze-Waldau a dat o înaltă apreciere acestui succes, ci vestea s-a răspândit și în afară, aflindu-se cât de exemplar fuseseră utilizate mașinile moderne de către muzeu.

Între timp, concasorul continua să macine, dar zgomotul produs suna de obicei a gol. Pentru oamenii muzeului, acest zbîrniit era aproape de neîndurat. Ce era de făcut? Trebuia oare abandonat drumul pe care apucaseră? Maturitatea personalului s-a reflectat în faptul că nimeni nu a dat glas acestui gând. Nu a fost nici măcar nevoie de o cuvîntare a lui Schulze-Waldau care să traseze sarcinile ce stăteau în față. Colegii își spuneau că a crea spațiu prin fărîmițarea mărturiilor arheologice găsite constituia îndatorirea cea mai nobilă a muzeului și ar fi fost inadmisibil să se abandoneze această activitate. În clădire se mai află tone de materiale preistorice de tot felul, iar concasorul merge în gol. Ce situație absurdă!

Cu un lăudabil spirit de sacrificiu, oamenii lucrau fără odihnă mai departe la concasor, calculînd totodată momentul în care ultimul ciob din muzeu va fi măcinat. Și din nou, după mari eforturi, s-a putut sărbători o victorie a muncii bine organizate, căci termenul a fost considerabil scurtat. Pînă și încăperile de expunere au fost golite

și curățate, iar în vitrine doar etichetele mai stăteau mărturie exponatelor de odinioară.

Acum, temerarul Schulze-Waldau a considerat posibilă redeschiderea porților muzeului pentru public, cu condiția de a se crea premisa pentru aceasta prin curățarea coridoarelor de cioburi. Până și personalului care se obișnuise treptat cu cotiturile radicale i s-a tăiat răsuflarea la această încunoștiințare a șefului. Mulți se întrebau dacă prezentarea muzeului gol nu va avea un efect dăunător asupra atitudinii populației. Un coleg se temea chiar de producerea unui șoc, întrebându-se în același timp dacă Schulze-Waldau se va încumeta să provoace dezamăgire, ba chiar indignare în rîndurile oamenilor care fuseseră formați printr-o îndelungată muncă de cercetare arheologică și astfel să prejudicieze una dintre cele mai remarcabile cuceriri ale țării. Măreția lui Schulze-Waldau s-a relevat în faptul că el nu a respins pur și simplu asemenea învinuiri, ci a analizat cu răbdare problemele ridicate. În asemenea chestiuni, spunea el, nu poate să recunoască decît profundul atașament al colegilor săi față de muzeu. Temerile se vor dovedi însă neîntemeiate. Expoziției i se va pune drept motto celebrul aforism al unui mare filozof: „Tot ce e adevărat e rațional și tot ce e rațional e adevărat”. El nu-și poate închipui că ar exista în această țară cineva care să se ridice împotriva rațiunii. În ceea ce privește exponatele lipsă, spuse Schulze-Waldau colaboratorilor săi, desigur lor, ca specialiști, nu trebuie să le explice, că în cercetarea preistorică ceea ce contează în ultimă instanță sînt rezultatele, semnificația descoperirilor. Cioburile și alte lucruri similare sînt numai mijloace servind scopului și pot fi fără grijă eliminate, în schimbul cunoașterii turnate în cuvinte. Altfel spus, sălile de expunere, cuprinzînd exclusiv textele etichetelor, reprezintă nici mai mult nici mai puțin decît rațiunea concentrată, dezbărată de mijloacele ajutătoare subordonate ei. În ce privește populația, ar mai trebui să i se explice că, firește, procesul cunoașterii nu s-a încheiat și ca urmare strîngerea sînguincioasă pe mai departe a cioburilor este absolut necesară progresului.

Aceleași gînduri le-a împărtășit prin difuzoare puternice, în ziua deschiderii expoziției, mulțimii care aștepta

de ore întregi în fața muzeului. Vizitatorii au privit de aceea muzeul preveniți din timp și au fost pur și simplu încântați. Aproape în fața tuturor vitrinelor s-au format ciorchini de oameni. Când pe o etichetă era vorba de ornamente la cioburi și la vase, se auzeau expresii extaziate: noțiunea de „linie nobilă a desenului” proprie amforelor și ulcioarelor de altădată, producea un entuziasm euforic, iar vîrsta respectabilă a exponatelor de odinioară stîrnea uluirea.

În presă, care, în ziua următoare, a relatat evenimentul pe pagini întregi, s-a subliniat în repetate rînduri faptul că înaintașii au produs obiectele acelea demne de admirat chiar fără mijloacele noastre tehnice, cum ar fi de pildă roata olarului.

Doar o fetiță, care mergea de mîină cu tatăl ei printr-o sală a muzeului, a exclamat deodată, cu o voce tare, care s-a auzit pretutindeni: „Tăticule, păi aici nu-s decît hîrtii!” Tatăl, foarte stînjenit, a spus, bîlbîindu-se: „Păi tocmai asta este!” și a dispărut împreună cu fiica sa.

În sfîrșit, mai trebuie amintită în treacăt o întîmplare, unică, slavă Domnului, dar mult mai neplăcută. Un muzeolog cuprins de fanatism, s-a lansat într-o adevărată cursă de amoc împotriva expoziției și, după cum s-a exprimat el, a „întregii sminteli”. El a spart vitrinele și s-a apucat să rupă etichetele. Fiind curînd imobilizat, daunele nu au fost prea mari. E de la sine înțeles că la un asemenea om a trebuit să se renunțe. Etichetele cu inscripții au fost lipite la loc, iar expoziția dăinuie neschimbată, în toată splendoarea ei.

De fapt, acum am putea să părăsim mult admiratul loc al acțiunii. La despărțire este necesar să facem cunoscut cititorului preocupat să afle ce a mai urmat că, desigur, un bărbat ca Schulze-Waldau nu putea să nu ia în considerare și viitorul. Avînd în vedere faptul că disponibilul de cioburi preistorice existent în țară este limitat și că de aceea cîndva se va epuiza, a chibzuit la o nouă orientare, aceea de a îndrepta atenția populației, care, după cum se știe, a jucat un rol hotărîtor în perioada pre-ceramică. Pietre însă se găsesc în cantități aproape nelimitate în țară, așa încît vor putea fi adunate la nesfîrșit

și prefăcute în praf de concasorul care se dovedise a fi la înălțimea așteptărilor.

Mult prețuitul cititor va încheia pe deplin mulțumit, după această lămurire, lectura, deoarece va fi în posesia înălțătoarei certitudini că lasă în urma sa un perpetuum mobile, funcționînd cu o perfecțiune de necrezut. S-ar putea ca un gând, ivit din cînd în cînd, să-i trezească o ușoară indispoziție: anume gândul că pe acolo se mai află acea fetiță, care cu siguranță nu a uitat constatarea făcută în muzeu. La despărțire, un gând consolator: nu este decît un copil. Dar, oricum, odată și odată tot o să crească.

In românește de:
I.M. ȘTEFAN și PETER SRAGHER

JERZY WITTLIN

(Polonia)

S-a născut la Lvov, în 1925. Studiază la Praga și Wrocław. În timpul războiului este înrolat în Armata Națională, participând la insurecția de la Varșovia din 1944. Debutează în 1950 în presa literară poloneză ca satiric. Funcționează apoi ca redactor la Editura „Książka i Wiedza”, apoi ca director și redactor șef la Editura „Iskry”. Se bucură în Polonia de un prestigiu deosebit ca editor, aflându-se în prezent în fruntea Casei editoriale WAIF. Cu sprijinul său nemijlocit a apărut în librăriile poloneze antologia de satiră și umor *Urzica* — „Cine se teme de satirici?”. Printre volumele de satiră care au avut mai multe ediții, amintim: „*Vademecum pentru grafomani*” — din care reproducem un fragment, „*Vademecum pentru viața de familie și societate*”, „*Antologia de umor polonez*”. Este tradus în rusă, franceză, cehă, maghiară, germană, română.

Spiritual și cu umor, Jerzy Wittlin recomandă celor cu veleități literare câteva „Sfaturi practice”, care, urmate cu strictețe și aplicate fără rezervă, ar putea să asigure faima și succesul râvnit.

VADEMECUM PENTRU GRAFOMANI

Hotărîndu-ne să scriem un roman e necesar:

- a) să dispunem de timp suficient;
- b) să dispunem de hîrtie suficientă pentru a evita apariția pe parcurs a unor pauze neprevăzute;
- c) să dispunem de un titlu.

Cantitatea de timp depinde de rapiditatea cu care scriem. Putem lua în medie pe zi de la 0,5 pînă la 1 capitol, dacă scriem în cursul zilei, respectiv 1—2 capitole, dacă sîntem obișnuți și lucrăm noaptea. (Capitolul trebuie să fie, în cazul romanului tradițional, de la 10 la 20 de pagini, iar în cazul celui modern de 1—2 pagini). Acceptînd că un roman de un volum mediu, ar trebui să aibă cel puțin 400—600 pagini, să vedem care ar fi calculul sumar privind timpul necesar pentru a realiza un roman tradițional:

$$500^*) : 15^{**}) \equiv 33,3333$$

$$33 \times 0,75^{***}) \equiv 24,75 \text{ zile}$$

*) 500 — numărul mediu de pagini

**) 15 — numărul de pagini dintr-un capitol de roman tradițional

***) 0,75 — media ce poate fi realizată pe zi

La aceasta trebuie să mai adăugăm o săptămână pînă la zece zile pentru unele pauze neprevăzute (caz de boală personală sau a unor membri din familie, deplasări în interes de serviciu, apariția unor sarcini profesionale neprevăzute etc.).

Cantitatea de hîrtie depinde de faptul dacă ne place să scriem de mînă sau la mașină. Pentru orice eventualitate se recomandă să te aprovizionezi cu ceva hîrtie în plus, de rezervă, necesară pentru înlocuirea paginilor șterse sau pentru cele pe care le aruncăm la coș. Rezerva trebuie să fie:

- a) în cazul romanului tradițional de 25⁰/₀;
- b) în cazul romanului modern de 10⁰/₀.

Manuscrisul trebuie făcut în zece copii pentru a-l trimite:

- a) la un ziar sau revistă pentru a-l tipări ca roman foileton;
- b) la o editură pentru a-l tipări în volum;
- c) la cinematografie pentru a-l transforma într-un scenariu de film;
- d) la radio pentru a-l transforma într-un scenariu radiofonic;
- e) la televiziune pentru a-l transforma într-un spectacol;
- f) la Moscova pentru a fi tradus în rusește;
- g) la Paris pentru a fi publicat în franceză;
- h) la I.C.R.A.L. pentru a obține spațiu de locuit suplimentar;
- i) un exemplar pentru arhiva familiei.

Urmează apoi alegerea titlului și trecem la scris.

În funcție de ceea ce dorim și cum dorim să prezentăm în roman, alegem una din cele șapte modalități de abordare a demersului:

- a) modalitatea întâi: prezentarea și oglindirea amplă;
- b) modalitatea a doua: prezentarea amplă și oglindirea sumară;
- c) modalitatea a treia: prezentarea sumară și oglindirea amplă;
- d) modalitatea a patra: prezentarea și oglindirea sumară;
- e) modalitatea a cincea: prezentarea fără oglindire;
- f) modalitatea a șasea: prezentarea ușor deformată;

g) modalitatea a șaptea: prezentarea puternic deformată.

Dacă se respectă cu strictețe regulile prescrise pentru scrierea unui roman, în urma eforturilor depuse trebuie să iasă o operă reprezentativă, care poate fi încadrată într-un gen din cele nouăsprezece pe care le enumerăm mai jos:

1. Roman cu cheie.	9. Roman despre înalta societate.
2. Roman intelectual de aventuri.	10. Roman lectură școlară
3. Roman de moravuri	11. Roman filosofic.
4. Roman decadent.	12. Roman fatalist.
5. Roman pentru tineret.	13. Roman de aventuri.
6. Roman polițist.	14. Roman satiric.
7. Roman științifico-fantastic.	15. Roman rural.
8. Roman fluviu.	16. Roman psihologic.
	17. Roman despre medii sociale.
	18. Roman-neroman
	19. Antiroman.

Pentru ca unii autori să se orienteze și mai bine cu privire la genul pe care îl abordează sau ar dori să-l abordeze, prezentăm mai jos câteva date succinte ce le-ar putea facilita identificarea diferitelor genuri, luând ca exemplu narațiuni pe tema ce are ca titlu:

„DRAGOSTEA DINTRE PREȘEDINTELE UNEI COOPERATIVE ȘI CONTABILA ȘEFĂ”.

Romanul cu cheie e realizat atunci când acțiunea amoroasă dintre președinte și contabilă este strămutată în Mexic, schimbându-i numele președintelui din Mitică în Don Jose, iar al contabilei șefe din Marioara în Mercedes.

Romanul intelectual de aventuri se realizează atunci când președintele scrie unele poeme neofuturiste, iar contabilă, pe ascuns, cite un antiroman. În timpul întâlnirilor intime, cei doi citesc degajați, cu voce tare, „Agricultura la sate”.

Romanul de moravuri prezintă în demersul său un președinte îndrăgostit de contabilă, dovedindu-se că el este căsătorit cu o femeie care este sora mai mare a contabilei, iar soțul acesteia a fost căsătorit cu sora mai mare a... și tot felul de complicații familiale.

Romanul decadent înfățișează dragostea dintre președinte și contabilă șefă, desfășurându-se într-o cameră închisă din magazinul cooperativei în prezența altor trei perechi, consumându-se alcool de toate felurile, servit direct de pe rafturi.

Romanul pentru tineret descrie dragostea dintre președinte și contabilă în faza ei incipientă, eroii ajungând abia la un sărut. Din dragostea ce și-o nutresc reciproc hotărâsc să înființeze o organizație sătească a tinerilor cooperatori, ca treburile cooperativei să meargă și mai bine.

Romanul polițist înfățișează cum dragostea dintre președinte și contabilă este brusc întreruptă prin descoperirea unei delapidări de 500.000 zloți, iar controlorul financiar care depistase fraudă este găsit mort la o barieră de cale ferată în drum spre raion.

Romanul științifico-fantastic îi poate înfățișa pe președintele cooperativei împreună cu contabilă șefă, în luna de miere, pe Marte, unde sînt descoperiți în flagrant delict de soția președintelui. Pînă la urmă totul se termină cu bine ca orice vis.

Romanul fluviu sondează legăturile strînse ale președintelui și contabilei șefe cu cei 1500 de cooperatori, descriind raporturile lor cu fiecare membru al colectivității în parte, aprofundînd motivația acestor contacte.

Romanul despre înalta societate prezintă pe președintele cooperativei, de fapt figura unui conte adevărat, căsătorit cu subalterna sa, contabilă șefă, care se trage dintr-o familie de baroni, pe care însă „istoria i-a dat la fund”. Situația lor din trecut și-o cunosc după ce se căsătoresc, iar albumele de familie pe care le răsfoiesc pe ascuns, constituie pentru ei o mare mîngiere.

Romanul lectură școlară îl înfățișează pe președintele cooperativei împreună cu contabilă șefă acționînd pe tărîm cultural, în cinstea zilei de 1 Mai, în vederea pregătirii pentru tineretul școlar a unui program literar-artistic.

Romanul filosofic tratează dragostea dintre președintele cooperativei și contabilă șefă ca un pretext pentru o povestire alegorică în care se înfățișează disputa îndelungată ce există între bibliotecara din comună, o tînără adeptă a lui Hegel, cu șeful bibliotecii raionale, partizan

al lui Feuerbach, despre conținutul ideologic al nuvelei „Nazurile unei copile” de Makuszyński.

Romanul de război descrie în principal peripețiile contabilei șefe, care se dovedește a fi fost curiera unui comandant de partizani, care între timp a devenit președinte de cooperativă. Cei doi se căsătoresc, iar amintirile vechi din timpul războiului fac ca dragostea dintre ei să devină și mai înflăcărată.

Romanul de aventuri înfățișează cu lux de amănunte dragostea ascunsă dintre președintele de cooperativă și contabilă șefă, tânărul președinte fiind fiul președintelui cooperativei raionale, iar contabilă iubită — odrasla inspectorului financiar raional. Ambii au rude pînă la nivel central și aspiră ca odraslele lor să aibă un avans cît mai rapid.

Romanul satiric demască apucăturile mic burgheze ale președintelui de cooperativă față de contabilă șefă, fată cu o origină foarte sănătoasă. Pînă la urmă contabilă devine președinte, iar soțul sub-contabil, ceea ce duce la îmbunătățirea aprovizionării cu cărămidă a comunei.

Romanul rural îi înfățișează pe cei doi îndrăgostiți, președintele cooperativei și contabilă șefă, luînd hotărîrea să se mute la oraș, unde vor folosi din plin experiența bogată căpătată la țară.

Romanul psihologic prezintă examenul psihanalitic făcut de președintele cooperativei contabilei șefe, ca aceasta să ajungă în mod autocritic la concluzia că din cauza propriului libido, munca în instituție nu merge cum trebuie.

Romanul despre medii sociale descrie personajele care se prezintă la un curs de două săptămîni pentru președinți de cooperative și contabili șefi. Aici președintele se îndrăgostește de contabilă șefă.

Roman-neroman se scrie atunci cînd președintele de cooperativă sau contabilă șefă descriu propria lor dragoste pentru a se defula.

Antiroman înseamnă descrierea inadaptării dintre președintele de cooperativă și contabilă șefă, chiar a urii dintre cei doi, care aduc pe lume un copil, ce nu-și va recunoaște niciodată părinții.

În românește de:
NICOLAE MAREȘ

C U P R I N S

Prefață

Woody Allen (S.U.A.)

Mister Big*	8
Nemaipomenita intuiție a inspectorului Ford*	16
Dacă impresioniștii ar fi fost dentiști*	19

Ion Băieșu (România)

Cura de vulgaritate	24
Manole	27
Legumicultorii	32
Și vrăbile visează uneori...	35

Vasile Băran (România)

Microsișane și microschite	41
----------------------------	----

Mario Benedetti (Uruguay)

Ceșcuțele*	53
Transperantele*	58
Bugetul*	62

Heinrich Böll (R. F. Germania)

Rizătorul*	69
În căutarea cititorului	71
Figura mea cea tristă*	76

Art Buchwald (S.U.A.)

Aerul proaspăt te ucide*	82
Secretarele conduc Statele Unite*	84
Să mai faci cadouri?*	85
Louvre-ul în șase minute*	87
Ce înseamnă să fii bolnav de ficat*	90
Sfidarea	92

Pierre Daninos (Franța)

Conversația	95
Galera*	99

Paul Everac (România)

Ședința balerinelor	101
Un pensionar năstrușnic	104
Un organizator exemplar	108

René Goscinny (Franța)

A venit inspectorul*	112
Degețel*	115
La fotbal*	118
M-am îmbolnăvit	122
Un buchet pe cinste*	125

Daniil Harms (U.R.S.S.)

Microschite	129
-------------	-----

Jerome K. Jerome (Anglia)

Partenerul de dans*	144
---------------------	-----

Ephraim Kishon (Israel)

Adulterul merge pînă departe	152
Ca între vecini	156
Pentru cine bubuie lăzile	158
Zile de vizită*	162
Profesioniștii*	167

Lazar Laghin (U.R.S.S.)

Pasiunea unui iepure*	170
Maștera*	172
Originea speciei*	177

Stephen Leacock (Canada)

Afacere în stil mare*	180
A, B și C Elementul uman în matematici	182

Darie Magheru (România)

Cărămida cu miner	188
-------------------	-----

Yukio Mishima (Japonia)

Perla*	212
--------	-----

Alberto Moravia (Italia)

Mizantropul	223
Farseele geloziei	229
Impresiile unui trimis special al Lunii pe planeta Pămînt*	235

Örkény István (Ungaria)

Racheta cosmică maghiară s-a întors pe Pămînt	239
Să nu-l ispitim pe Dumnezeu	242
În aula Academiei	243
Dreptul de a rămîne în picioare	244
Nimic nou	246

Un telefon foarte matinal :	248
Pisică în ploaie*	249
Saki (Anglia)	
Fetița cea cuminte și lupul*	254
Tobermory	260
Bou cu artă	269
Valentin Silvestru (România)	
Poezie organoleptică	275
Destine de celuloid	287
Romanța	290
Mircea Horia Simionescu (România)	
Din „Dicționar onomastic”	296
Revelațiile unchiului Robert	303
Furia lui Lyriplick	310
Dumitru Solomon (România)	
Textologie	317
Variantele unui punct de vedere	318
Unitate în diversitate	319
Muriel Spark (Anglia)	
Merita să vedeți mizeria :	323
Întimplarea*	329
Vasili Șukșin (U.R.S.S.)	
Ofensa	336
Ulița Derjabin*	346
James Thurber (S.U.A.)	
Nouă ace	350
Domnul Preble se descotorosește de nevastă-sa*	353
Piatra de frontieră din cer	357
Corbul și privighetoarea	361
Kurt Vonnegut, jr. (S.U.A.)	
Miine și poimiine, și răspoimiine*	363
Walter Weller (R. D. Germană)	
O întâmplare nemaipomenită	379
Jerzy Wittlin (Polonia)	
Vademecum pentru grafomani*	392

NOTĂ

S-au inclus în această selecție lucrări publicate în pagina de proză satirică universală pe care ASTRA o editează constant de cinci ani.

Lucrarea care dă titlul volumului — microromanul „Cărămida cu mîner” de Darie Magheru — a fost publicată în foileton tot în revista ASTRA (1968).

Au mai fost selectate proze publicate în volumele autorilor: Ion Băieșu („Pompierul și opera”, C.R. 1976; „Dragoste bolnavă”, C.R. 1980; „Umorul la domiciliu”, Ed. Sport-Turism 1981), Vasile Băran („Sub cerul umbrelei mele”, C.R. 1984), Paul Everac („Ședința balerinelor”, Ed. Albatros 1978), Daniil Harms („Un spectacol ratat”, Ed. Junimea 1982), Ephraim Kishon („Actori, ageamii și sufleori”, Ed. Univers 1983), Stephen Leacock („Povestiri umoristice”, E.P.L.U. 1965), Alberto Moravia („Automatul”, E.P.L.U. 1965), Örkény István („Nuvele-minut”, Ed. Univers 1973), Saki („Lighioane și supralighioane”, Ed. Meridiane 1969), Valentin Silvestru („Zîna castraveților”, Ed. Albatros 1976; „De ce rîdeau gepizii”, Ed. Eminescu 1973), Mircea Horia Simionescu („Ingeniosul bine temperat. Dicționar onomastic”, E.P.L.U. 1969; „După 1900, pe la amiază”, Ed. Eminescu 1974), Dumitru Solomon („Scurtcircuit la creier”, Ed. Albatros 1978; „În unghi ascuțit”, Ed. Albatros 1983), Vasili Șukșin („Un șofer de elită”, Ed. Univers 1979), Walter Weller („Tot felul de întîmplări nemaipomenite”, Ed. Univers 1983).

Traducerile prozelor marcate la cuprins cu asterisc sînt inedite.

V. M.

Lector: Aurel Ion Brumaru

Corector: Ana Constanța Duță

Tehnoredactor: Adelina Chiaja

Bun de tipar — 28.II.1986.

Supliment al revistei ASTRA.

Tiparul executat sub comanda nr. 1 009
la Întreprinderea poligrafică Brașov

Editat de revista „ASTRA“

Redactor șef: Daniel DRĂGAN

Redactori:

Aurel Brumaru, Ion Itu, Dumitru E. Popescu, Miruna Runcan

2200 BRAȘOV

Str. Sadoveanu nr. 3

Prețul: lei 23

■ Woody Allen ■ Ion Băieșu ■ Vasile Băran ■ Mario Benedetti ■ Heinrich Harms ■ Jerome K. Jerome ■ Ephraim Kishon ■ Lazar Laghin ■ Stevan ■ Saki ■ Valentin Silvestru ■ Mircea Horia Simionescu ■ Dumitru Walter Weller ■ Jerzy Wittlin ■ Woody Allen ■ Ion Băieșu ■ Vasile Everac ■ René Goscinny ■ Daniil Harms ■ Jerome K. Jerome ■ Ephraim Alberto Moravia ■ Örkény István ■ Saki ■ Valentin Silvestru ■ Mircea Thurber ■ Kurt Vonnegut, jr ■ Walter Weller ■ Jerzy Wittlin ■ Woody Buchwald ■ Pierre Daninos ■ Paul Everac ■ René Goscinny ■ Daniil Harms ■ Dărie Magheru ■ Yukio Mishima ■ Alberto Moravia ■ Örkény István ■ Ariel Spark ■ Vasili Șukșin ■ James Thurber ■ Kurt Vonnegut, jr ■ Mario Benedetti ■ Heinrich Böll ■ Art Buchwald ■ Pierre Daninos ■ Paul